శ్రీరస్తు.

శ్రీమదఖిలలోకవ్యవహారంబులకు నత్యంతోప
యుక్తంబగునట్టి

భాస్కరాచార్యులచేత రచియింపఁబడిన

లీలావతియనుగణితశాస్త్రము.

మహీధరాచార్యకృతవ్యాఖ్యానసహితంబుగ

తాడకమళ్ల-వెంకటకృష్ణరావుచే రచితం

బగునాంధ్రభాషాత్మక టీకా సహితంబుగను

వావిళ్ల*రామస్వామిశాస్త్రులచేత

పరిష్కరింపంబడి పాఠం

శ్రీమచ్చెన్ననగరాభరణాయమానంబగు-
ఆదిసరస్వతీనిలయమను స్వకీయముద్రాక్షరశాలయందు
రుధిరోద్గారినామసంవత్సరచైత్రశుద్ధ
పూర్ణిమా భార్గవ వాసరమందు
ముద్రింపంబడి
ప్రకటింపంబడియె.

౧౮౬౩ సం॥ ఏప్రెల్

౭౩౧

శ్రీరామాయనమః.

బ్రహ్మశ్రీ రాజశ్రీ ద్విభాషావిశారదులయిన
తడకమళ్ల - వెంకటకృష్ణరావుపంతు
లవారి సముఖమునకు.

అయ్యా.

తమరు అభినవలీలావతి యను గ్రంథమును రచించినట్లు విన్నాను. ఆ గ్రంథము లోకోపకారంబుగ నుండునట్టిది గాన సదరు గ్రంథస్వాతంత్ర్యము తమరు నాకు దయచేసిన పక్షమున దానిని నా ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపించి లోకప్రసిద్ధి జేయ నిశ్చయించియున్నాను. కావున తమరా గ్రంథమును నాకిప్పించిన యెడల తమయొక్క గ్రంథరచనాప్రయాసను గురించి కించిత్కారము నిప్పించుచున్నాను గాన యీవిషయమయి తమ అభిప్రాయమును తెలియగోరియున్నాడను.

౧౮౭౧ సం॥ ఫిబ్రవరి తేది. | వావిళ్ల - రామస్వామిశాస్త్రి.

శ్రీ వేంకటసద్గురుబ్రహ్మణేనమః.

మహారాజరాజశ్రీ బ్రహ్మశ్రీ ఆదిసరస్వతీ
నిలయ ముద్రాక్షరశాలాధ్యక్షులగు
వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులగారిస
ముఖమునకు.

అయ్యా.

తమరీ నెల ౮ తేదీన వ్రాసిన యుత్తరమును చదువుకోగా చాలా సంతోషమాయెను. తమయభిప్రాయముచొప్పున నేను రచించిన (అభినవలీలావతి) యను గ్రంథమును యందుల యావత్స్వత్వంబులును యీ వెంబడిని పం పియున్నాడను గాన తమ యిష్టప్రకారము ఆ గ్రంథస్వాతంత్ర్యమును పొంది ప్రచురము చేయుటకై తగు ప్రయత్నములు చేసిన పక్షమందు ఆ గ్రంథస్వాతంత్ర్యమును మీకు వప్పగింత పెట్టుటకు తగు మయిన ప్రావేజు వ్రాయించుటకు సిద్ధముగనున్నాడను. కాబట్టి తమరా గ్రంథమును వచ్చు కొన్ని చిత్రము యభిప్రాయమును నెరవేర్చుకొనవలయును.

౧౮౭౧ సం॥ ఫిబ్రవరి తేది. | చే॥ వెంకటకృష్ణరావు.

లీలావతీ ప్రకరణసూచిక.

శ్రీరస్తు -

గణితదీపికానిఘంటుప్రారంభము.

సాంకేతికశబ్దములు.	అర్థము.
అడుగు	జాతివాండ్లకొల్తలు
అంకం	అంకె
అంకపాశం	అంకెలకూర్పుభేదము.
అంగుళం	యెనిమిదియవోదరముల నిడుపు.
అంతం	తుద
అంశం	భాగము
అంశసవర్ణనం	సమానాంశములు జేయుట.
అంత్యం	పదియారవస్థానసంజ్ఞ
అంతరం	త్రోయుట-రెండుసంఖ్యల యందుండువ్యత్యాసము
అఘనం	ఘనమూలమునందు - రెండు-మూడుస్థానంబులసంజ్ఞ
అతులం	విషమం-అతుల్యం -
అంజః	నాలుగుసంఖ్య
అజినః	యిరువదినాలుగుసంఖ్య
అణుధాన్యం	రాగులు మొదలగుసన్నధాన్యములు
అతిధృతిః	పందొమ్మిదిసంఖ్య
అనణుధాన్యం	వడ్లుమొదలగు ధాన్యములు.
అన్వితం	కూర్చబడియుండుట
అనుబంధం	కూర్చుట
అన్యజాతిః	వెరుగానుండు॥రాశి-భిన్నజాతి-త్రైరాశికె
అన్యోన్యపహానయనం	రాసులత్రిప్పియుంచుటపంచరాశికె

శబ్దము.	అర్థము.
అపవాహం	త్రోయుట
అపవర్తః / అపవర్తనం	తగ్గించుట
అర్బుదం	పదికోట్లు
అయుతం	పదివేలసంఖ్య
అవధా / అవధీ / అవబాధ	త్రిభుజక్షేత్రమునందు లంబోభయపార్శ్వములనుండు భూఖండములు.
అశ్వినౌ	రెండు
అవ్యక్తం	బీజగణితము
అశ్రం	అంచు-మూల-కోణము.
అహరరాశిః	హారములేనిరాశి

ఆ

శబ్దము.	అర్థము.
ఆకాశం.	సున్న
ఆఢకం	ద్రోణచతుర్భాగాంశ ధాన్యము -
ఆఢ్యం	కూచుట
ఆప్తం	లబ్ధఫలరాశి-భాగం॥
ఆబాధా	త్రిభుజక్షేత్రమునందలిలంబోభయపార్శ్వభూఖండములు.
ఆయతం	నిడుపు.
ఆవర్తనం	మంగారుకెరుగుట.
ఆహతం	గుణించుట.

అకారాదిశబ్దములు.	అర్థము.
	ఇ
ఇందు.	ఒకటిసంజ్ఞ.
ఇచ్ఛా	క్షేత్రఫలమునందలి ఇష్టరాశి.
ఇష్టకర్మ	ఒకరాశినుంచికొని దానిచే మరియొకటి సాధించువిధి.
	ఉ
ఉత్తరః	ప్రతిదినవృద్ధి-శ్రేఢి
ఉత్క్రమం	క్రిందినుండిపైకికూర్చుట-స-కలనము
ఉత్కృతిః	యిరువదారుసంఖ్య.
ఉత్సారణం.	తీసుచుట-గుణించి.
ఉద్దిష్టకం	ప్రశ్నము.
ఉద్ధృతం	భాగంచుట.
ఉడ్డీనం	ఎగురుట.
ఉపాంతం	సమీపస్థానము.
	ఊ
ఊనం	తక్కువ
	ఋ
ఋణం	తీయుట.
	ఏ
ఏకం	ఒకటి
	ఐ
ఐక్యం	కూర్చుట

శబ్దము.	అర్థము.
	క
కరం	రెండుసంఖ్య.
కరణీ	మూలములేనిరాశి.
కలాంతరం	వడ్డి
కర్ణం-కరణం	మూలకొలత-ప్రకారాంతరముగ దుక్షేత్రమునందలి యొకపార్శ్వపుకొలత
కర్షణం	పలమునందలి నాలవభాగం.
కాకిణీ	యిరువదిగవ్వలక్రయధనము.
కాష్టం	భూమికొలిచేకోల.
కుడుబః	ప్రస్థమునందలినాలవపాలుధాన్యము.
కోటిః	క్షేత్రమునందలి యొకపక్కకొలత.
కోటికర్ణాంతరం	కుంటయందుదృశ్యంబగుపద్మము.
క్రకచం	రంపము.
క్రమం	పైనుండిక్రిందికిఅంకములకూర్చుట.
కుంచితం	అపవర్తనం.
క్రోశః	రెండువేలదండములదూరము-రెండుగడియలదూరము.
కృతిః	రెండుసమానాంకములుగుణించుమొత్తరాశి.
	ఖ
ఖవర్ణం	పదకొండవస్థానసంజ్ఞ
ఖాతం	తవ్వుము.
ఖారీ-ఖారికా	పుట్టి.

శబ్దము	అర్థము
ఖం	బిందువు-సున్న
ఖండం	భాగం-సఖంఅర్థం
	గ
గద్యాణకః	రెండు ధరణములు-కరాగురిగింజలమొత్తు
గచ్ఛః	కడపటిది-శ్రేఢీ
గజం	మూడుజానలడుగులు
గణితం	మొత్తము.
గవ్యూతిః	రెండుకోసులు ఘడియలదూరము.
గుణం, గుణః, గుణితం	గుణించుట- ద్విగుణత్రిగుణాదులు.
గుణకం	పెంచెసంఖ్య-గుణించుసంఖ్య-
గుణ్యం	గుణించవలయుసంఖ్య
గ్రహః	తొమ్మిదిసంఖ్య-
గోళం	గుండు.
	ఘ
ఘనం	ఒకరాశిని సమానరాశిచే మువ్వూరుగుణించినరాశి.
ఘనస్థానం	ఘనమూలములోనందలి ఆద్యంత స్థాన సంజ్ఞ-
ఘనైక్యం-	ఒకటిమొదలగు సంఖ్యలఘనము చేసి సంకలనము చేయుట-
ఘాతం	గుణించుట.

శబ్దము	అర్థము
చతురం **చ**	చదరం.
చయం	ప్రతిదికవృద్ధి-శ్రేఢి
ఛిత్-	ఛేదములు-
ఛితిః	యిటికెచూళ్ల-
ఛందః-	పదిసంఖ్య-
ఛందశ్చితిః	**ఛ** ఛందోప్రస్తారము
ఛిదః-, ఛేదాః	హారము.
ఛేదం	వ్యాప్తవిధియందుభాగించుట-హారము.
	జ
జలధిః	పదిహేనవస్థానము
జీవాజ్యా	అర్ధత్రాసు
	త
తత్వం	యిరువదియైదుసంఖ్య
తలం	ఖాతమునందలిభూమి
త్యక్తం	వ్యవకలనం
తలస్థహారః	స్వాంశానుబంధస్వాంశాపవాహ విధియందు- ద్వితీయస్థానమునందలిఛేదము
తష్టః-, తక్షణం	భాగించుట.
తానం-	నలభైతొమ్మిది స్థానసంజ్ఞ
తాడితం	గుణించుట
తిథిః	పదిహేనుసంఖ్య
తీర్థంకరః	మూగాని
తుల్యహారాః-	సమానఛేదములుగల
తులా	నూరుపలాలమొత్తు

అంకాద్యాదిశబ్దములు.	అర్థము.
	ద
దశం.	లక్షము.
దారణం.	కోయ్యడ.
దిక్	పదిసంఖ్య.
దివాకరః	పన్నెండుసంఖ్య.
దంతాః	ముప్పదిరెండుసంఖ్య.
దండం	నాలుగుమూరలపొడవు
ద్రమ్మం	దగులము - నిష్కము - నందలి పదియారవభాగము.
దగులం	వీసంబరాయెత్తు
ద్రోణః	పుట్టియందలి పదియారవపాలు
దృఢం	తేలినమొత్తము. కుట్టకె
దృశ్యం	ఇష్టకర్మణమునందు - కడను తెలుపబడురాశిసంజ్ఞ
	ధ
ధటకః	పదునాల్గువల్లములు రతిగురిగింజలయెత్తు
ధనం	కలుపుట.
ధరణం	యెనిమిదివల్లములు. ఆరగురిగింజలయెత్తు
ధరా	ఒకటిసంఖ్య
ధృతిః	పదునెనిమిదిసంఖ్య
	న
నఖం	యిరువదిసంఖ్య
నల్వ	భూమియందునొకకొలత - నీళ్ల, వాడ

శబ్దము.	అర్థము.
నరః	శంకు - సూటము.
నందః	తొమ్మిదిసంఖ్య
నిఖర్వం	పన్నెండవస్థానసంజ్ఞ
నిర్ఘాతః	కాలవ
నియుతం	లక్షసంఖ్య
నివర్తనం	యిరువదివంశములసంఖ్యగల - కుంట యనుభూమి.
నీరారంభ వీరుధులు	నంజ
నిఘ్నం.	గుణనం
నృపః	పదియారుసంఖ్య
నేత్రం	రెండుసంఖ్య
	ప
పట్టాః	తావులు - దంతెలు
పణ్యం	సరుకులువెలలు
పదం	మూలం - జాతిఅడుగు - శ్రేఢివ్యవహారమునందుకొడాతటి
పణః	ద్రమ్మమునందలిపదియారవభాగము
పరిధిః	వృత్తముచుట్టుకొలత
పరార్థం	పద్దెనిమిదియవస్థానసంజ్ఞ
పరివర్తనం	త్రిశ్నట - భిన్నభాగహారె
ఫలం	నాల్గుకర్షములయెత్తు
పక్షౌ	రెండు
పాటీ	గణితశాస్త్రము

ప్రకారాదిశబ్దములు.	అర్థము.
పాదం	నాల్గింటనొకటి
పిండం	దళం-లావు-యెత్తు
పీఠం	సూచీక్షేత్రమునందలి బృహదాధారము
ప్రభా	ఛాయ
ప్రమాణం	సమ్యక్పక్షకాలం-త్రైరాశికాదులయందు
ప్రయుతం	పదిలక్షలు
ప్రస్థః	అడ్డకమునందలి నాలవపాలు భాగము
ప్రక్షేపకాః	వర్తకులచే వేర్వేరనుంచబడు ధనములు
పూర్ణం	సున్న
ప్రోడ్డీనం	యెదురునడుచుట
పృష్ఠం	గుండుపై చుట్టు
పొడవు	లంబము
ఫ	
ఫలం	లభించురాశి-వడ్డీ-మొత్తము
బాధ్యత్తి	గుణనం
బ	
బాహుః	రెండుసంఖ్య-భుజము
బీజం	అక్షరములచేనుండు గణితము
బృందం	పదియవస్థానసంజ్ఞ
భ	
భః	యిరువదేడుసంఖ్య
భక్తి	భాగించుట
భా	నీడ-ఛాయ
భాగః	అంశము

శబ్దము.	అర్థము.
భాగహారం	పంచుట భాగించుట
భాజ్యం	భాగింపబడెడుసంఖ్య
భాటకం	బాడిగె
భాండప్రతిభాండం	సరుకులుమార్చుట
భిన్నం	భాగములుజేయుట
భుజః	క్షేత్రమునందలి పార్శ్వము
భుజప్రతిభుజం	యెదురెదురుము
మధ్యం	పదియేడవస్థానసంజ్ఞ
మహాపద్మం	పదమూడవస్థానసంజ్ఞ
మార్గణపాదం	సున్న
మానం	మితం
మాపనం	కొలుచుట
మాషః	పదిహ్నరగురుగింజలెత్తు
మిథః	పరస్పరము
మిశ్రం-మిశ్రితం	కలిపిన ధనము త్రైరాశికాదులయందిచ్చే కాలము
మిళితం	సంకలనము
ముఖం	శ్రేఢీయందాదిద్రవ్యసంజ్ఞ
మూలం	ఒకరాశియందలి సమానగుణనాంకము తెలియుట - వర్గ-ఘనాదులయందు
మూషా	రాజగృహమునందలి భిత్తిరంధ్రములు
య	
యమః	రెండుసంఖ్య

యకారాదిశబ్దములు.	అర్థము.
యవాః	ధాన్యభేదము.
యుతం / యుక్తి	కూడుట
యుగ్మం	రెండుసంఖ్య
యోగం	కలుపుట
యోజనం	నాల్గుక్రోశములు ఆమడ
యోజితం	సంకలనము
ర	
రహితః	వ్యవకలనము.
రదర	రెండుసంఖ్య
రాశిః	ధాన్యరాశి మొత్తము.
రాశికం	త్రైరాశికాదులు
రూపం	ఒక పూర్ణాంకముగా పాపీ పూరణము సందుదినము.
ల	
లఘుః	చిన్నది.
లబ్ధం	మొత్తము-ఫలరాశి
లవః	అంశము - హారములపైనుండుభాగములు
లంబం	త్రిభుజ చతుర్భుజ క్షేత్రమునందలినడిమికొలత.
వర్గం.	రెండు సమానాంకములనొకటిచేనొకటి గుణింపలబ్ధంబగు రాశి.
వర్గకర్మ	వర్గించునందలిభేదము
వక్త్రం	క్షేత్రమందలి - [illegible] భుజసంజ్ఞ.

శబ్దము.	అర్థము.
వైగాశ్యం	ఒకటిమొదలగు సంఖ్యలవర్గించి సంకలనముచేయుమొత్తం
వర్జితం	తీసియుండుట
వర్ణం	బంగారువన్నె
వధః వధితం	గుణించుట
వరాటకః	గవ్వ
వల్లః	మూడుగురిగింజలయెత్తు
వ్యస్తం	తలక్రిందు
వ్యవకలనం	తీయుట
వ్రజం	సంకలనం
వాపీ	నీళ్లతొట్టి.
వ్యాసః	వృత్తక్షేత్రమునందలి నడిమికొలత.
వితస్తిః	పన్రెండంగుళములు
విభాగం	భాగించుట
వినిమయం.	మార్చుట.
వియోగం / వివరం / విరహితం / వియుక్తం	తీయుట / అంతరం.
విలోమం.	తలక్రిందు
వివర్జితం	తీయుట.
విశ్వం	పదమూడు సంఖ్య
విషమం	వంకర-బేసిస్థానము.
విష్కంభం	వృత్తక్షేత్రమునందలినడిమికొలత.
విస్తృతిః	వెడల్పు.

సంస్కృతాదిశబ్దములు	అర్థము
విశ్లేషం	రెండు మొత్తములకు మధ్యనుండు నంతరం
విశోధ్యం	త్రోయుట
విభక్తం	భాగించుట
వ్యుత్క్రమం	తలక్రిందుగనుట
వ్యేకం	ఒకటితక్కువ
శేషః	రాశి వ్యవహారము నందు భాజ్యపు రాశి యొత్తు
వృత్తః పరిధివృత్తం	గుండు ఘాతమునందులోతు
వేలి	వ్యవకలనం
వేణుః వంశః	వెదురు - పదిమూర ప్రమాణము
శశిః	ఒకటి
శంకుః	కూటకము
శ్రవణం	మూలకోలత
శుష్కభూమిః	మెట్టభూమి
శుద్ధిః	త్రోయుటవిశ్లేషం
శూన్యం	సున్న
శ్రుతిః	మూలకొత
శూకధాన్యం	గోధూమయవాదుల పొట్టు ధాన్యములు
శేషజాతిః	మిగత మొత్తమును భాగించుట
శ్రేఢీ	సంకలన భేదము
శోధనం	బంగారు పుటము వేయుట · వ్యవకలనం

శబ్దము	అర్థము
శోధ్యం	త్రోయుట స
సంకలనం	కూడుట
సంకలితం	ఒకటిమొదలు వరుసగానుండు మొత్తముల కూడుట
సంకలన సంయుక్తి సంకలితైక్యం	ఒకటి మొదలు రెండేసి యంకముల వేర్వేర సంకలనము జేసి యా మొత్తముల కూడుట శ్రేఢి
సంక్రమణం సహితం యుతం	దాటుట సంకలన భేదమునకు సంకేతనామము
సమః	సరిసంఖ్య
సమానం	సంకలనం
సమాహ్వయః	హెచ్చు త్రయమునందలి యొక సంకేతము
సమచ్ఛేదః	సమాన హారములు జేయుట - సమచ్ఛేదము
సర్వధనం	శ్రేఢీయందు మొత్త ధనము
సంధః	చూలయందలి రాళ్ల వరుసలు
స్వరం	సప్తసంఖ్య
స్వం	ధనము - ద్రవ్యము
సాధ్యం	సాధించవలయు రాశి వ్యర్గా గణితము
స్థానం	ఏకదశాది స్థానములు శ్రేఢీయందు గచ్ఛ
స్వాంశం	తనయందలి భాగము

సాదిశబ్దములు.	అర్థము.	హ శబ్దము.	అర్థము.
స్వాబాధం	త్రిభుజ క్షేత్రము నందలి లంబమునకు నిరుగడల నేర్పడు భూఖండము.	హరశిఖ	సున్న
		హీనస	అంకె
ఛిన్న	సూచీ క్షేత్రమునందలి యాబాధ.	హస్తం	ఇరువది నాల్గంగుళముల ప్రమాణము
సకపదం	సున్న	హీనం	వ్యవకలనం
సారణి	చంద్రుడను సంఖ్య.	హృతిః	హీనవారిమెట్టభూమి
సూచి	సూదిగానుండు క్షేత్ర భాగాదులు.	హృతిః	భాగించుట
		హెచ్చు	పరహాయెత్తు
స్ఫుటం	వాస్తవఫలం		క్ష
	హ		
హతం	గుణించుట	క్షిప్తం	కలుపుట. శూన్యకర్మమునందు॥ తోగ్గయుట.
హారః / హరః	భాగించు సంఖ్య భేదం సూచీ క్షేత్రము నందు సమవరసంఘటసంకలన రాశి.	క్షుణ్ణం	గుణించుట.
		క్షేత్రం	చతురస్రభూమి
		క్షేపం	కలుపుట

గణితదీపికా నిఘంటువు

ముగిసెను.

శ్రీరస్తు.

గణితశాస్త్ర ప్రయోజనాభివర్ణనము.

గణితశాస్త్రము సకలలోకముల యందుగల సమస్తవిషయములకు ను ముఖ్యమయిన యాధారముగా నుండునట్టి శాస్త్రము..........................

అదెట్లనిన-వేదములు శాస్త్రములు-పురాణములు-విద్యలు- దేశములు-భాషలులిపులు-కృత్యములు-వ్యవహారములు - మొదలగు సమస్తవిషయములకు నుమరియు నితరలౌకిక వ్యాపారములకును - నత్యంతావశ్యకముగా నంగీకరించదగినది..

వేదములయందుపయోగించు క్రమము-తొలుత వేదములెన్నియనియు నవి పవప శాఖలు-కాండములు-అష్టకములనియు నా వెనుక పన్నములు - మంత్రములు బ్రాహ్మణములనియు నాపిమ్మట- ప్రశ్నములు-అనువాకములు- పనసలు- వాక్యములు-పదములు-స్వరములనియు నీ మొదలగు వానివిభాగము లెల్లను-గణితమువల్లనే తెలియబడవలశినదిగా నున్నది - మరియు- వేదాంతాది శాస్త్రముల యందధికరణములు-సూత్రములు-పదార్థములు-ప్రకరణములు - ఖండములు-విభాగములు-వాక్యములు ఇవి మొదలగు ననేక భేదజ్ఞానములు-దీనివల్లనే తెలియబడవలసియున్నది-పురాణములయందు-స్కంధములు కాండలు-సంహితలు-పర్వములు ఉపదేశములు-ప్రకరణములు- ఘట్టములు- సర్గములధ్యాయములు శ్లోకముల ననిట్టివిభాగంబులిందువల్లనే తెలియబడుచున్నది.***

మరియు నలంకారంబులు-నాటకంబులు దీనియందిన్ని యంకములనియు- ప్రకరణములనియు నుభరతంబుననిన్ని ప్రధాన తాళములనియు-తాళప్రస్తారంబున నీతాళంబున నిన్ని భేదంబులు గలుగుచున్నవనియు- నీప్లుతమునకిన్ని గురువులనియు-నీగురువునకిన్ని లఘువులనియు-నీలఘువునకిన్ని ద్రుతములనియు-నీద్రుతమునకిన్ని యనుద్రుతములనియు నీయనుద్రుతమీప్రస్తారంబుననిన్ని యక్షరకాలంబనియు - మరియు-సంగీతంబున ప్రధానరాగము లిన్నియనియు నందు పురుష రాగంబులిన్నియనియు- స్త్రీరాగంబులిన్నియనియు

నపుంసకరాగంబులిన్నియనియు సంపూర్ణరాగంబులిన్నియనియు - షాడవంబులిన్నియనియు-ఔడవంబులిన్నియనియు నిట్టియనేకభేదములీగణిత సహాయంబువలననే దెలియవలసియున్నది- ....*

ఇట్లుఛందశ్శాస్త్రంబున-వర్ణంబులు-గణంబులు-ఛందస్సు-సంఖ్యాంశము-అర్ధమేరువు-ఖండమేరువు - మొదలగు-లక్షణంబులును నీగణితంబువలననే దెలియవలసినది..*

మరియునీగణితంబు వైద్యశాస్త్రంబునను-పాకశాస్త్రంబునను-శిల్పశాస్త్రంబునను - సాముద్రికశాస్త్రంబునను - కళాశాస్త్రంబునను మరియు క్రియావిషయములు మొదలగు సమస్తవిషయముల యందు నాయావస్తువుల భేదంబుల నెరుంగు నెడల నత్యంతావశ్యకమైయున్నది-ఇదియునుంగాక-లౌకికశాస్త్రంబులయందు వారి వారి యుద్యోగములనిర్వహించు నెడలను-స్వకీయగృహకృత్యములు చూచునపుడును తారతమ్యానుగుణముగా నన్ని విషయములయందును నీగణితశాస్త్రమత్యంతోపయుక్తముగానుంటున్నది- *

ఎట్లన-లీలావత్యాం-

శ్లో॥ యేషాంసుజాతిగుణవర్గవిభూషితాంగీశుద్ధాఖిలవ్యవహృతిఃఖలుకంఠసక్తా । లీలావతీహ సరసోక్తిముదాహరంతీ తేషాంసదైవసుఖసంపదుపైతివృద్ధిమ్॥ ....*

అనగా నెవ్వరికి భిన్నజాతిచతుష్టయము మొదలగుజాతులును గుణంబును-వర్గంబును మిశ్రవ్యవహారంబులును లోనుగాగలభూషణములచే - భూషితురాలగు-లీలావతియను పేరుగలగణితశాస్త్ర కన్యకామణికంఠసక్తయగునో వారలకుసుఖసంపదలొందవుచున్నది. అదెట్లన్నను ॥ శ్లో ॥ కంఠస్థాయాభవేద్విద్యాసా ప్రకాశ్యాసదాబుధైః। యాగురౌపుస్తకేవిద్యాతయామూఢః ప్రతార్యతే। అనున్యాయానుసారముగాసకలశాస్త్రప్రధానంబగునీగణితశాస్త్రమెవ్వరికికంఠతఃపాఠమై యుండునో వారలకుసుఖసంపదలభివృద్ధియగును. ఫలితార్థముగానరమణీయంబగునీగణితశాస్త్రమునధ్యయనముజేసినవారలకెల్లితముక్తసకలాభీష్టంబులుకరస్థమై యుండుననుటకు సందియములేదు..

ఇదియటులుండగాక వేదచతుష్కికి లేదం స్మృతం జ్యోతిషకుని వేదపురుషునకు జ్యోతిషము నేత్రము గావున నా జ్యోతిషమునందు ప్రతిపాదితంబైయుండెడు భూగోళ ఖగోళాదులు గణిత శాస్త్రము చేత నెనిష్పన్నము గుచున్నయది యిట్లనేక హేతువుల చేత నీపూర్వోక్త క్రమంబున సమస్త విషయములకు నాధారభూతమయిన యీగణిత శాస్త్రమున భ్యాసము చేయుట యత్యంతావశ్యకమని సుగుణాలంకారభూషితులగు మా మిత్రులందర త్యాదరణతో నస్మదీయోద్దిష్టులనలంకరింపవలయునని వేడెదము ....

ఇట్లు నిఖిలోపకరణభూతంబగు నీగణిత శాస్త్రము బూర్వికుల చేత వ్యక్తగణితంబనియు నవ్యక్తగణితంబనియు ద్వివిధంబుగ విభజింపబడి యున్నది-అందు వ్యక్తబనగా నేకాది స్థానాంకముల వలనను భిన్నగణితముల వలనను సాధించబడునది-

అవ్యక్తంబనగా బీజగణితమును నందక్షరములను సహాయముగా నునిచి కొనివ్యక్తగణితము చేన సాధ్యంబగు గణితంబులను సాధించు విధానము ......

గాననీ రెండు విధములగు గణితమభ్యాసము లేకుండెద్దల ప్రష్టలు చేయు నన్ని విధంబులగు ప్రశ్నంబులకు సదుత్తరములు-చెప్పుటయసాధ్యము గానుండును గాననీ రెండువిధంబులను గ్రమముగా నభ్యసించుట యావశ్యకముగా నుంటున్నది - ....

అందు సంస్కృత భాషయందు గల లీలావతీ గణితమును-పూర్వపు గణితులవలన నాయా భాషలయందు బలు దెఱంగులుగా బరికల్పితంబులగుచు తమతమ దేశానుసారంబుగను దాత్పర్యానుసారంబుగను భూమాన ద్రవ్యమానములు కల్పనము చేయుటమాత్రము గాక-కొన్ని భాషలయందు సంస్కృతగణితుల మాగణమును గూడా కొన్ని విషయములయందు మాచిన స్వాభిమతమును ప్రకటింపజేసియున్నారు యీవిషయమై తరుచుగా నాంధ్ర ద్రావిడ గణిత శాస్త్రములయందనేకపొరబాటులు గలిగి సూత్రములు చొప్పుననునగా లక్ష్యలక్షణములు-సమన్వయంబులు జెందక రసాభాసములుగా నుండుటవలన ప్రకృతమందు ప్రాచుర్యముగా నుండు రాజవిద్యయందు గల వ్యక్తావ్యక్తక్రియలు ప్రాచీన సంస్కృత గణితానుగుణంబైయుండు భాగ్రసుములు

గానుండుటవలన నస్మదీయులు కొందరా భాషా గ్రంథములనభ్యసించి దానియం
దనురక్తులై యస్మదీయశాస్త్రంబులయందట్లు లేదనియు నది దృష్టాంత తదా
ర్ష్టాంతములు తుల్యముగానుండ లేదనియు వచించుటమాత్రముగాక య
స్మదీయమగు సంస్కృతాదులయందు నిరూపకశాస్త్రంబులే లేవనియును
వ్యవహరించుటకాస్పదమై యుండుటవలన నట్టివారలకు గల యభిప్రాయ
ములయొక్క పొరబాటులను సంశయములను నివర్తింపచేయుటకును మరియు
నన్ని భాషలయందుండెడు సమస్తశాస్త్రంబులకాద్యంబగు శాస్త్రములు సం
స్కృతభాషయందు దొలుత గలిగియుండి పిదప నాయా భాషలయందు నేర్ప
డినవనియు నిస్సంశయముగా దెలియుటకై యీ యుపన్యాస మారంభించ బడినది
ఇంతియె గాక యస్మదీయ సంస్కృతభాషయందునీ రెండు శాస్త్రములు మిక్కి
లి సంగ్రహముగానున్న సయుక్తికములుగా నుండి భాషాంతరములలో చిర
కాలాభ్యాసము చేయుటవలన గలిగెడు ప్రౌఢిమ స్వల్పకాలాభ్యాసమువల
న నే గలుగజేయుచు భాషాంతరశాస్త్రములలోన స్పష్టగ్రంథముగానుండెడు ననేకగ
ణిత కల్పనాచాతుర్యములను దెలుపుచున్న ఈ గ్రంథాన నా సంస్కృత గణితశా
స్త్రమత్యంతావశ్యకముగ నభ్యసించినపక్షమున నస్మదీయశాస్త్రాభ్యాస చా
తుర్యమువలన గలిగెడు ప్రౌఢిమకు మితిలేక యుండుటయే గాక భాషాంతరము
లనభ్యసించు వారలకు నా భాషాంతరశాస్త్రములత్యంత సులభముగా గ్రహిం
చుటకు సాధ్యంబులై యుండుననుటకు సందియము లేదు.........................*

శ్రీరస్తు.

శ్రీ వేంకటార్యసద్గురుబ్రహ్మణేనమః

లీలావతీమంగళము.

ప్రీతింభక్తజనస్యయోజనయతేవిఘ్నంవినిఘ్నన్‌స్మృతస్తం
బృందారకబృందవందితపదంనత్వామతంగాననం। పాటీంసద్గ
ణితస్యవచ్మిచతురప్రీతిప్రదాంప్రస్ఫుటాం సంక్షిప్తాక్షరకో
మలామలపదైర్లాలిత్యలీలావతీం॥ ....

శ్రీమద్యోగిజనాగ్రగణ్యతయానిస్సీమప్రభావంబుభక్తామేయేష్టఫలప్రదానమతియుందాబూనినిష్కామతా।శ్రీమీరన్ బదరీవనాశ్రమమునన్ జెల్వొందునారాయణస్వామిన్ మద్గురువట్టిభద్రునఖిలేష్టావాప్తికైగొల్చెదన్॥..

సీ॥ గారవంబున లోకకల్పనాచాతురిగనుబొడ్డుబిడ్డనిగనినమేటి। కడుక్రొవ్వున హిరణ్యకశిపాదిదనుజులదునుమాడవలతయా దొడ్డజోదు। లలితకటాక్షంబుల నెశిరుల్చిందింపగలమానినీమణిగలగృహస్థు। తలచినఖిలపాతకములు దెగటార్పవలతులౌ నామముల్గలమహాత్ము।యఖిలజగములుబొజ్జలోన నించువేలు। పాదినారాయణుడుసంతతాదరమున। నాయురారోగ్యభోగభాగ్యాదులొసగి। చిత్తమిగురొత్తమమ్ము రక్షించుగాత॥ సీ॥ కలితవళీతరంగములసేలేమపాలేటి గానుతయాటదేటపరచు। కమనీయకనకాంశుకతనేల తాతన్వికమలాత్మసతియనాటగానుపించు।దరహాసితాస్యపద్మముచేతనే దేవియిందుసోదరియనాటనెర్పుగవచ్చు। తరళకటాక్ష పాతములచే శ్రేయంబజలజాస్త్రుతల్లియనాటజాడజెల్పు। నట్టిశ్రీదేవినిరవధికాదరమున। సంతతైశ్వర్యభోగముల్ సంతరించి। పతియుతంబుగమద్గృహాభ్యంతరమున। నిండువేడుకనెడబాయకుండుగాత॥ క॥ శంకరునాశ్రితభవనాశంకరుమునిజనమనోవశంకరుమాఠున్। శంకలెడబాపియనిశము। శంకరుగాగొలిమిగులసన్నుతిజేతున్॥ క॥ సుగణార్చితబహుగుణవిపులవిగణాన్వితలబ్ధతావగణన్ శ్రు

తినఁ। సర్గకారతివరితోషితభర్గ కృతసర్గ నెపుడు బ్రార్థింతుమదిన్ ॥
గీ॥ ధాతబహువిధసృష్టిసంధాత శ్రౌతివి । ధాతభక్తేప్సితవరప్రదాతలోక
త్రాతవాణీవధూమణి నేత వైరి। జేతమాకాయురభివృద్ధిఁ జేయుగాత ॥ సీ॥ లలి
త వైఖరిశబ్దములుగూర్చఁ బటిమంబుదలఁపనానార్థవిధానగరిమ । హృ
ద్యానవద్యగత్పద్యకల్పనశక్తిరీతిశయ్యావైభవాతిశయము। సరసత్రిపిధపా
కసంధానచాతురిబహువిధాలంకారపరిచయంబు। తతపురాణవితానతాత్ప
ర్యపటుయుక్తికృతిపరికల్పనాకృతప్రశస్తిఁ గలుగునట్టి మదీయ వాక్యముల నెగ
డు। వాణినజురాణివినుతగీర్వాణిసరుణి। పాణినలివేణిసైకతశ్రోణిమంజు।
వాణినవరతంబు భావమునఁదలఁతు॥ క॥ గణనాథుని ప్రముదమహో। గణనాథుని
వేష్టిఁ తాహిగణనాథుని నే। గణనాతీత స్తుతులన్। గణతింతు నిపులవిఘ్న ఖండ
నమునకున్ ॥ ....*
క॥ ననురాజయోగసాంబ్రా।జ్యనిధానము జూపిమనిచిన్మహామహు నిశా
ఘను వేంకటార్య సద్గురు। ననిశము బ్రార్థింతు భావసామాగ్రముననే ॥
సీ॥ సూక్తరామశ్లోకసువివేకివాల్మీకి కవిరత్నితాగమశిఖావ్యాసువ్యాసు। బహు
కావ్యరచనాన్నభవభూతి భవభూతి । కవితాంగనావాసు కాళిదాసు। సా
హిత్యరసవికసనుశబ్దశాసను సుకృతతతధారాజిసోమయాజి। నాటకరచ
నాసనాథు శ్రీనాథుని బహుకళానిధిశివభద్రు భద్రు। భాస్కరుని రంగనా
థుని బాణుమాఘు। బిలహణుని సోమనాథుని భీముదండి। పోతరాజాదులైన
ట్టి పూర్వకవుల। నాధునికసత్కవీంద్రులనభినుతింతు ॥ సీ॥ ఏమహాత్ము
నికృపనెల్ల వేదంబులువినినంత గ్రహియించువెరవుగంటి। నేమహామహుకృప
నింద్రగుద్రాదులకైరుగరాని శుభంబులేనుగంటి। నేసద్గురుని కూర్మి నిఖిల
యోగరహస్యములుకరస్థములుగా వెలయఁగంటి। నేవిప్రవరునాజ్ఞనిఖిలశా
స్త్రంబులు నాలోకమాత్ర లోనరయఁగంటి। నాదయవారిరాశిజ్ఞానప్రకాశి
నవనవోన్మేషధిషణవినయవిధాయి। ఘనునుఘుడింబికులాబ్ధిరాకాశశాంకు।
వేంకటాచార్యగురుని సేవింతునెపుడు ॥ ఉ॥ కాకులు ప్రావలందఱుకుఁగల్ప
నలక్షణవికల్పనంబులే। గ కసలక్షణంబులగు గావ్యములన్ రచియింపలేకదా।

మూకటసత్కవీంద్రులనుమాన్యులనెప్పుడుగేలి సేయునా।గకలిశుండ్రలైన బుగాకలవోలిచి కాకు సేయుమీ ॥..

వ ॥ అనియిట్లఖిలదేవతాగణాభివాదనంబును సుకవిజనానుమోదనంబును కుకవిభంజనాపాదనంబునుం గావించి సకలశాస్త్ర సారంబును బహుజనోపకారంబునుంగా నెద్ది యేని యొక్క కృతి యొనరింతునని దలంచుచుండు నెడనొక్కనాడు ॥..*

ఉ॥ రాతిరియహఃకృత్యములు సంజిలజేశిని జేష్టబంధుమి(త్రా)।దిఁ గోటితోరసిరసాన్నములఁ భుజియించి భూషణ।(వ)స్త్రా తతుగంధమాల్యశుదివస్త్రములూని ప్రసూనశయ్యపై। ప్రీతిసమేను సేదీఱి హరి బేకొనిసె సుఖసుప్తిం నున్నెడన్॥ సీ॥మధ్యందినాదిత్యమండలద్యుతిబోలె బ్రహ్మతేజంబుట్టిపడి వెలుంగ। నభ్రసంగతశరదభ్రంబు బలె మేనశుభ్రచేలము గడు సూడనొప్ప। కమలవేష్టితభృంగగణమట్ల కెంగేలనళినాక్షమాలగ్రస్వన చలింప। పరిపూర్ణసోమబింబముపోలు మోమున రాజితోర్ధ్వత్రిపుండ్రంబు మెరయ। మద్గురుడు వేంకటాచార్యమణిమదీయస్వప్నమున సంనిధియొనర్చె సంభ్రమమున। నెమరుసనితోడి జేచ్చె దన్మృదుపదములు। కేను ముక్కొనదీపించి యిట్లులనగనె॥

ఉ॥అర్కాది గ్రహసంచరగ్రహణకాలాన్వేషణోపాయముల్।దర్కవ్యాకరణాగమాదిబహుశాస్త్రప్రోక్తనానార్థసం। పర్కాభివ్యవహారముల్ భువనరూపద్వీపవిస్తారముల్ । దర్కించంగణితప్రవృత్తివెలిగాదక్కొండెరింగించునే ॥సీ॥ భాసురసంజ్ఞప్రపంచాదివేదిత సకలార్థపరికర్మజలగవృద్ధి।ఖిన్నాధికారగంభీరాంతరాశంబుగాఢప్రకీర్ణకగ్రహాపితతి। త్రైరాశికోర్మిసంతానంబుమిశ్రితసూత్రమణిప్రభాశోభితంబు।వర్గితక్షేత్రవిస్తీర్ణప్రభావంబులాలితఖాతపాతాళతలము।కరణసంశ్రితఛాయాధికారవేల।గణకకపిగణకలకలఘనరవంబు।గణితవారిధిసంఖ్యాసమణిగణంబు। లుద్ధరింపగనజునకునోపనగునె ॥ క॥ అనివత్సలీలావతి।పసబరగినగణితశా

స్త్రసం(ద్ధ)ముగానీ।వొనరిడమస్థరుబదరీ।వననిలయున్నాథుజేయువాంఛిత
మొసవఁగ॥క॥ అదిగాకనాకటాక్షము।సదనందసెవిదితమ్మైనయాశాస్త్రము
ము।స్థ ృతమెలాల్లాసముకొరకుఁ।బదరీవననిలయుకరుణబడయుటకొరకుఁ॥
క॥ ఓనరుపుమనియుపదేశం।బొనరించితిరోహితత్వమొందిననావెం।టనమే
ల్కానికరణీయము।లొనరిచిహితవితతితోమహాత్సాహమున॥ సీ॥నానా
మహీశ్వరాస్థానాంతరాగతపండితిసాహితీఘణుతులొకట।ఆశుచిత్రప్ర
బంధారచనప్రౌఢిగనుకవీంద్రులచాటుగరిమెయొకట।తర్కమీమాంసవి
ద్యాదిప్రసంగముల్సలుపువిద్వత్సు వాక్సరణియొకట।రాణించునఖిలపురాణ
కథాగోష్ఠిగతపురాణజ్ఞవాక్యంబులొకట। వేదవేదాంతవిదులవాగ్వితతు
లొకట।గణకదైవజ్ఞ చాతుర్యగరిమెలొకట।వైద్యమాంత్రికనీతిప్రవచనలొ
కట।కావ్యనాటకాలంకారకథనమొకట॥క॥ వెలయగత్తమఉచితసూ। క్తుల
యుక్తులెరంగిసముచితోత్తరములు వా।రలయలరింపుచువిద్యా।విలసితసద్గోష్ఠి
నున్నవేళముదమునఁ॥క॥కలమృదువాక్యంబులసభ। కలకలమటమాన్పి యు
చటగలవారలతో। కలభంగినేనుగాంచిన।కలచందముదెలియబల్కఁగలయం
గనుచోఁ ॥క॥ మద్గురుసహోదరుడుశ్రీ। సద్గురుకరుణోపలబ్ధ సాహి
త్యుడుచే।తోద్గతహర్షముచా।గాద్గద్యము దెలుపకృష్ణకవియుల్లసిలెఁ॥
క॥కలచందంబేమగునీ।కలచందముధాత్రిలోనగలశాస్త్రములఁ।గలసార
ములీలావతి।గలరసికులకెల్ల మోదకలనజేలంగుఁ ॥ క ॥ అటుగావునసీశా
స్త్రము।తటుకుననాంధ్రంబుచేయదగునీపనిత।క్కటివారికలవిగామిని।స్ఫు
టకీర్తియనభిమతార్థపూర్తియగలుగుఁ॥గీ॥ వేదమునవచతుర్వేన్నజ్యో
తిషమం(డు)।దానికావ్యమగుచుదనరునిదియె। గానగణితమఖిలకారణంబ
నుటను।సంశయంబు లేదుజగతియందు॥క॥ అనిసభగలవిద్వాంసుల। గని
యానయశాలివంశకథనము సేసే। చిననభంగినెరింగించెద।వినుడనివారనుమ
తింపవేడుకబలికెఁ॥ సీ॥ ఏరాయమణిఫౌజుదారుడై మునుడిల్లిపాదుశా
చేమెప్పుబడయగాంచె। నేమంత్రి బంగాళశీమజమాబందిగావించతద్రా

జుకరుణఁగాంచె । నే ప్రధాని నిజాము చేవారితోషికంబందిదద్రిపుసేనవార
దోలె। యేనీతినిధి ప్రీతినెల్ల దానంబులధరణీసురావళిదనియఁజేసె। నతఁడు
సామాన్యుఁడేజగత్త్రితయవినుత। శతతిసత్కీర్తిశాలియై వెలయుతఁడు। మ
శ్వసులకల శాబ్ధి హిమాంశుడనఁగ। రాజిలును వేణుగోపాలరాయమహాళి॥ సీ॥
తనద్విజరాజత్వ ము నిజంబుగాసహ ప్రతతి నధోగతిబడనడంచె। దన ప్ర
ధానతయథార్థము గానియోగివర్గము నెల్లలోఁబడఁగానొనర్చె। దనమం
త్రిత ప్రసిద్ధతవహించ గా నెల్లనీతివిద్యలచాలనేర్పుమించె। తనదుసేనాని
త్వమొనరసార్థకము గా ప్రకటారి తార కపటిమ మాన్చె। భళిభళీయనితనుశ
క్రుదులనుతింపగానిజాము। నిగ్రహోలవేల్గాంచిమించె। నతఁడుసామా
న్యుఁడేపోషితావనీసు। రాళిశ్రీరాజగోపాలరాయమహాళి॥ క॥ ఆరాయ
మణికినాశ్రిత। వారామరమణికినమితవరరుచిఘృణికిన్ ధీరుఁడువసుదేవు
నకను। రారివలెన్ శ్రీనివాసరాయుఁడుబొడమెన్॥ సీ॥ తనధైర్యమహిమ
తో దారసిల్లగలేక నాహిమాగము లెల్లనై వడఁక। తనవదాన్యతను నెంతయునో
డియాకులబడి సురభూజంబు వండ్లిగిల్ప। తనదుగాంభీర్యంబు కెనగాక వారా
శిపలుమారు మొరబెట్టిభంగమొంద। తనయశోమహిమకెంతయునీడుగాలే
కశశిలోనకందికార్శ్యమునగుంద। దనరెనతిమాత్రకీర్తిచే దారసిల్లి। యుద
యగిరిమగ్నపంస్థాపనోపలబ్ధి। తగ్గుడీనాథఖానాభిధానరచిత। చారుసన్మాని
శ్రీనివాసప్రధాని॥ ఉ॥ సొంకముగానానుగుణపూర్ణనుకుజ్వలకీర్తులైవని
ష్ప్రంకములుసౌరభూమిరుహపంచకముల్బలెగల్గిరేగుఁగావెంకటరాయపండితు
డు వెంకనమంత్రియురంగరాయమీరా। నాంకుశుకొండలేంద్రుడుగుణాఢ్యు
డుగృష్ణప్రధానవర్యుఁడున్॥ అందు॥ ఉ॥ ఆడినదప్పిపోడుపరులాడెడుప్ర
స్తుతికొప్పలేడుదన్నోడినద్రిప్పరాడు చెయిపీడిన చోనిడువేనవేలుకీడాడడా
కప్పుడేనితెగనాడడుదాఁ పెరవారినైనసూ। వీడడు జెల్మిజేశినను వెంకనపండితు
డెంతధన్యుఁడో॥ సీ॥ ఉపనిషద్భాగవతోదితసూక్తులేగాని వాక్రుచ్చడొక
ప్పుడొండు। దానవాంతకపదధ్యానమొక్కటిగానిదానొకప్పుడు వేరుదల
పబోడు। శ్రీహరి ప్రతిమాభిషేకాంబులేగాని చేతవేరొక పని సేయబోడు

*

పరమభాగవతప్రపంచంబుతోఁ గానిడొనన్యసంగతి దవలరాడు। శౌరికైంక
ర్యమున కార్యసంఘమున నకె। గనిదనరొక్క మునుపృథగాశ్రయింప। డాకు
హాత్మ్యని గణుతింపనలవియగునె। మహజమాత్రుండై వెంకనమంత్రిమనుమ
క॥ ఆయనతమ్ముఁడు రంగా। రాయుడు కడునొప్పె మాకరాజాదిమహీ। నాయ
కసభాంతరస్థవ। నాయక చరితుండు దేవనాథవిభుండై ॥సీ॥ యేరాయమణి
కళాసారభోగంబుల రాజనందన రాజరాజనిభుడు। యేమంత్రిసత్తముడి
లమతిధనముల రాజనందన రాజరాజనిభుడు। యేభవ్యుడు ధర్మస్వాభిమా
నంబుల రాజనందన రాజరాజనిభుడు। రూపతేజప్రభావరూఢవిద్యల రాజరా
జనందన రాజరాజనిభుడు। యేమహామహుడాతను నెన్న దరమె సరసగుణ
శాలి యాశ్రితభరణశీలి। నతమహీపాలి హరిచరణాంబుజాళి। రాయకుల
మౌళి శ్రీరంగరాయమౌళి॥ రాజనందన రాజరాజనిభుడు - అనేపద్యానికి
కథా- రాజచంద్రః- సారభోగమునందు- నందన రాజనందనవనశ్రేష్ఠమున
కు- రాజశ్రేష్ఠైన- ఇంద్రుడనుట..❋

మతిఃబుద్ధియందు- రాజనందనబుధుడితో- ధనసంపదయందు రాజరాజ
కు బేరుడనుట..❋

ధర్మాధర్మమునందు- రాజనందన- సూర్యపుత్రుడైనయమునితో- రా
జాసూర్యేన్ద్వెపచంద్రౌ - ఇతినానార్థః। స్వాభిమానమునందు- రాజరాజ-
దుర్యోధనునితోసమమనుట. ....

రూప- రాజరాజనందన నలకూబరః- తేజఃకాంతియందు- ర- అగ్నిః ప్రభా
వ- అశ- బ్రహ్మ- రూఢవిద్య- రాజ- యక్షుడితో- ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋
సీ॥ అమరనాయకబాలికాకుచాంతరసీమదహనరూపాంతరమునందు। అంత
కాంతఃపురకాంతామణీవేణిదనుజనాయకవనితాంగవల్లి। యాదోధినాథప్రి
యాకంకణావళిగంధవాహవధూటికాగ్రపేటి। ధననాథవరవనితాముఖా
బ్జంబున నాగకేయూరాంగనాళికమున। హారమునకరప్రసూనపటీరహీర
సారకర్పూరహాసాబ్జచారురుచుల। మీరి నొనలేకదాగడిదీరనారు। ధీరగతిరం
గరాయని చారుకీర్తి॥ గీ॥ అతనిదారవరాకారయత్యుదార। తతశుభాచారబు
ధజనాధారధీర। ధారుణీసురలోకమందారయగుచు। నెగడెకనకాంబనామతమా

నిలీకవంబ ॥ సీ ॥ అతిథులబంధులయట్లాదరణజేసి వేసరకన్నమే వేళనొసగు
పతిని। దైవంబట్లుభావించి తత్పాదపరిచర్య నెప్పుడు బాయకుండు। ఆశ్రితులను
పుత్రులట్లుమన్నన జేసికోరినవెల్లను గొసరకిచ్చు। ధరణీదేవుల దేవతతిమా
ట్కి గణుతెంచియిట్టివస్తువులుపూజించియొసగు। ధర్మచింతనయే ప్రా
ణ్గుదప్పకుండు। మానసంబున హరిభక్తిమానకేపుడు। దీనజనముల బ్రోవజింతిం
పుచుండు। కలితసద్గుణనికరంబ కనకమాంబ॥ క॥ ఆదంపతులకు సుతుడై। ప్రా
దుర్భావమయ్యెకృష్ణపండితుడు సదా। వేదవిదాహ్లాదబుధా। మోదకృతాచార
నికరమోదారుడై॥ సీ॥ వినినయంత నసర్వవేదవేదాంగముల్జిరతరాభ్యస్త
మౌజెలువు గాంచె। చదివినయంతనే సకలపురాణకథాప్రపంచంబు హృద్యతర
హించె। యూలించినంతనే యఖిలశాస్త్రేతిహాసములు వలికించి నసరణి మిం
చె। సూచించినంతనే సురుచిరనాటకాలంకారకావ్యంబుల గ్రహించె। పలికినం
తనే చాటుప్రబంధరచన। దలచినంతనె యితరవిద్యాప్రపంచ। సంగ్రహితమిం
చనలవియే సన్నుతింప। రమ్యగుణఖని శ్రీకృష్ణరాయఘనున॥ క॥ ధరతడకమల్లకృ
ష్ణుని। స్ఫురితయశోధవళవికచపుష్కరమునకున్। గురుపుష్కరంబు తజ్జ్ఞా
ర। వరపుష్కరమళిమరందమై ఖరులొందెన్॥ గీ॥ జనకుడమలాత్మ వేదితాజన
కుడైన। వెంకమంత్రియునౌదార్యవిజితవిత్త। పాలకుడురంగరాయడు పాల
కుండ। గాసితడుబూనె దక్షుభయగౌరవంబు॥ శా॥ ఈభ్రాతృద్వయవంశ
కర్తలయగుచున్నే పొంది వారిర్వురున్। సౌభ్రాత్రంబున చెంచదాబెను
గుచున్ సాహిత్యవైరాగ్యవి। ద్యాభ్రాజిష్ణుత చేవదాన్యగరిమన్ దత్తాత
యాగ్మంబులన్। సుభ్రాజిష్ణుల జేయుచున్ వెలసెనీసుశ్లోకుడత్యాఢ్యుడై॥ సీ॥ ఉ
పనిషద్బ్రహ్మవిద్యోచితఘణుతుల న్యాయశాస్త్రార్థవిన్యాసములను। నష్టాం
గయోగరహస్యవాదంబుల దండనీతిక్రమోదాహరణల। సాంగతత్త్వవివేక
సాంఖ్యతత్త్వజ్ఞత రాజ్యాంగపంచతంత్రాదియుక్తి। జ్ఞానవైరాగ్యవిజ్ఞానా
నుభవములమాని తౌదార్యక్రమాజ్జనముల। శాంతినిధియైనజనకునశ్రాం
తధరణి। పాలకార్యప్రధానియౌ పాలజనకు। దలపజేసెనితండువ తద్గుణము
లు కృష్ణరాయుండు సుస్వధాకృతిధరుండు॥ ………………………………

విభవధాన్యదాన ప్రవీణుఁ కళానిధి సరసచంద్రుఁడని చాటఁగాదె। సత్పథసం
చారి సకలలోకైకజీవనదానచణుఁ ఘనుఁడనఁగ రాదె। కవిగురువిబుధవర్గా
శ్రయుఁ భోగాఢ్యుఁ డవనీసురాధీశుఁడనఁగ రాదె। ఆశ్రితేష్టార్థదుఁ డమితతే
జోనిధి నర్థిచింతామణియనఁగ రాదె। కవిసమాశ్రయుఁ యాచకకామితఫల
దాత దీనార్థిజాలమందారుఁడనిన। గాదెయని తన్ను సుకవిసంఘములు బొగ
డ। రమణ జెలువొందు నీ కృష్ణరాయఘనుఁడు ॥ క ॥ అని సభ్యులతో। నని తాన
నివారితమై నప్రీతి నక్క విపతిన। గని యనుపమ సౌరధునీ। ఘనతరఘుంఘు
మరవంబుగా నిట్లని గొనెఁ ॥ సీ ॥ వేదజ్ఞులకు చతుర్వేద వేదాంత తదంగశిక్షావి
ధుల్ గరవింప। శాస్త్రజ్ఞులకు శాస్త్రషట్క ప్రసంగసంగతుల మాధ్యస్తత గై
కొనంగ। గోళజ్ఞులకు ధరాగోళ భగోళ భేదము తెలియంగ సమర్థత వనింప।
కావ్యజ్ఞులకు నాటకాలంక్రియా బాణచంపూ ప్రబంధ వాక్సరణి దెలుప। బ
హుపురాణజ్ఞులకు తదుపాత్త సకల। మర్మము లైతిగి వాక్యవ్యమరియు। సకల
విద్యలను నీవ మిన్నవై వెలసితౌర। కృతివిధేయ తడకమళ్ల కృష్ణరాయ ॥ సీ ॥
కుందన చందన చంద్ర మందార శరశరత్కుంద సాంద్ర ద్యుతుల్ జిందు పరచి - కుం
ఠలీంద్ర సురేశ కాండ తుండి సితాభ్ర డిండీర రోచుల బెండుపరచి। ఖండేం
దుధర జటామండలాంతర ధునీ కాండ దీధితులను గండడంచి। శారదా పారదనా
రద క్షీర దరోరు రోచుల తోడ దారసిల్లి। తార తారక కరక శతార హీర। సారస హి
మాగమ్ము గాంగ గౌరరుచుల। మారుకొను నీయశము దిశల్మీరె నౌర। కృతిజనవిధే
య వెంకటకృష్ణరాయ ॥ క ॥ కృతిపొటకేది యే నిటు। కృతి యొనరించు టెఫ
లంబు కీర్తిగలుగు కృతికి నరనారాయణు। పతి జేసిన తత్ఫలంబు పలుక
న్వశమే ॥ క ॥ అని యనుమతి సేయగ న। య్యనఘుని సాహాయ్యకమున నట్లని
ధృత్ గై । కొని లీలావతి గణితము। దెనుగున నొనరింపబూనితి సరసోక్తిన్ ॥
తానొనరిన సభాభిమాన వేదపిభాగగణనకై గణితంబు గణుతి జేసి। ధన చేవి
భక్తమై దనరన తత్పటాద్ర కాలవిభాగంబు గణుతి జేసి। తన తపోమహిమ చేత
నగోళగణితాదులార్యవృత్తస్ఫూర్తి నలవరించె। దన వాక్చమత్కృతి ధాతసి
ద్ధాంతంబు నలలితసంతృప్తసరణి దెల్పి। వెలయు బ్రహ్మజబద్ధ్యాత్మ విశ్రుతార్య
భట్ట జిష్ణుజులాదిరై బరగు నట్టి । గణితసిద్ధాంతవేత్తల గణుతి జేసు। గణితక

విశాజమత్కృతిఁగల్గుకొం. కు॥ సీ॥ శార్ఙ్గి యున్నచోదలక్షణడియునంత
వైశేషికుల్గడువాస్తవముఁగఁదెల్పి । వితతబౌద్ధపురాణ విపులాంధకారము
ల్బాపిసిద్ధాంతప్రభల్ఘటించి। రసగుణప్రమాణవపార్రచితానేకశబ్దజాలవి
ధానసరణిమెరసి। ద్వాపరాంధతమిస్రతాఖిన్న గోస్వరణికిశంకరశిరోమణిక
తజూపి। ప్రకటతావ్యక్తసువ్యక్తభావభోద।కలనసకలార్థతత్వముఁగ్గా
నుపించి।దత్తవినూతనభాస్కరత్వంబునెరపె। నేమహాతేజుడతనివర్ణించి
కొలుతు॥క॥ యిందలిగుణదోషంబుల। డెందంబులబొఁగడియణవుడీగ్ర మమ
అరణ్। ఇందువివంబులశంకరు।డందముగఁధరించినటులనాథునికవుల్॥బద్ధ
కరుండనైప్రాభ్రాధికాంతుబల్మా ఘు।భూతభవ్యభవత్ప్రభూతులైన।లఘువృద్ధ
గణుపలలక్షణకవులనుపూర్వోక్తిమూషితపూర్ణదోష।శాంతికినైయేను
సమ్మదంబుఁగనిందుస్ఫుటపద్ధతులుబల్కఁబూనినాడ। గావునబూర్వోక్తిఁగను
నమ్మియుండెనుచోటనయ్యుక్తులపొరిదిదూష।ణములచేఁగానినాసూక్తులందు
ద్రఢిమ।గలుగనేరదుగావునగణితయాక్త । లంపుమరియునలంకారలక్షణ
ములఁ। కూర్మిఁజేయుడునాయందుఁ బేర్మిమీర॥సీ॥ ఆద్యగాణపలచేనతి
చతురోక్తులరచితంబులైనను ప్రచుర।గణిత।మందునుత్పన్నమైనతివిశేషం
బులఁదెలియఁజేయుటకునైదేటపడఁ। నాచేతనీశాస్త్ర మారబ్ధమయ్యె నున
చ్చటచ్చటఁగల్గునతిశయోక్త । లందంగప్రాచుర్యమగుగాననిధియనుస
ర్వమాలోక్యంబుసరసులైన।గాణపలచేతమరియునుఁగనునపూర్వ। వివిధ
వృత్తచమత్కారవిరచనములు। లాక్షణికులనుజూడంగలలితహృద్య।మగుట
వారలుజూడంగఁదగుచునుండు॥క॥ ఇట్టిమహాశాస్త్రమునకు। నెట్టనగ్రతినా
థుఁడుగనునిండినవేట్కఁ గాఁ।పట్టముఁగట్టంగఁడగిన।యట్టిఁగద్గురునిగొంతయ
భివర్ణింతుఁ॥ ఉ॥ భూమితకీర్తిసర్వసురపుణ్యనివాసభూమియై ।
మానికమానినీగణ సమంచితనిర్మలకేళికాగృహం।బానగజాతతంత్రిశర
భాధిమహామ్మగరాట్పురణ్యమం। భోనిధిమామహిశిరులబోల్చుహిమా
చలమొప్పునిమ్మహిఁ॥ తదుపాంతంబునచూతలుంగలవలీతకోలకాం
ప్రామ్రాతకీ।కదలీపూగలవంగచందనలసత్ఖర్జూరమాలూరశా।రదబిల్వా

ఫలకాంక్షసాలవటనారంగాది సంవీతజా। బకగీతానన మొప్పపావనము। ప్ర
స్తావనార్హంబిల॥ సీ॥మదమత్తకుంభీంద్రమస్తకకండూతిబాయగిరుమృ
గేంద్రపాకసమితి। ఆకొన్నమృగరాజపాకంబులను బ్రేమపాలించిశరభ
ముల్చాలొసంగు। శరభడింభములపతుములుచే బొదవుచుసాకచెరెండల
సాళువములు। సాళువసంతతిజాలలాలించుభేరుండముల్మేతలొండొండనొ
సఁగి। యావనంబునఁ బెరజంతలాత్మవైరవర్గములులేమియికజెప్ప వలయు
నేల। ప్రకటతరరాజయోగసామ్రాజ్యగరిమ। నలరుశ్రీనరనారాయ
ణాజ్ఞవలన॥ ....*

అప్పుణ్యతమాశ్రమంబునందు.

అతిదుర్గమంబగునధ్యాత్మతత్త్వంబుభూలోకజనులకు బోధసేయ। నాచార్యశిష్యక్రమాచారవివరణంబెఱయఁదేటగా నేర్పరింప। శాంతరౌద్రరసప్రచారంబులొకయెడగలసియుండువిధంబుగానుపింప। అతిమహిమంబుచేనలరిననిజధామమాశ్రితదృగ్గోచరంబుసేయ। నిచ్చదలచిస్వకీయమై నెగడు దేజమిరుదెరంగులవెలుగొందనిఖిలరాజ। యోగిగురుశిష్యరూపంబులొందిధర్మజ। తేజమునమూర్తిగర్భమందిరువురగుచు॥ నరనారాయణనామధేయములనానాజంగమస్థావరోత్కరముల్ సమ్మతిజేయుచే స్కంధముగ్రాహ్యవృత్తిస్పృశ్యవై। ఖరులస్పృశ్యతపంబులూనితనుదాగాంక్షించియువ్విష్ణుడే। వెరవారన్వశియింపుచున్నెడతపోవిఘ్నక్రియాపాదియై॥ పాకారినిజపక్షభంగభయంబునసహజకౌటిల్యతసమదవృత్తి। నప్సరోగణములనలవసంతసుమాస్త్రశుకపికామలతోడఁ బొదిబ్బనుప। నేతెంచియచ్చటనఖిలాభినయనాట్యసంగీతసాహిత్యసరసమధుర। వాచాలతఁజూపవారిపై గినియకనుత్సంగతలమునంజూర్వశియును। భూరిసౌందర్యవతినోతుఁబుట్ట జేయ। దానిగనిసిగ్గునొందియాతలిర్చిబోండ్లు। అతిమహిమధామునారాయణాభిధాను। నకునమస్కృతులొనరించిసకియగాంచి॥ తతతనువాసనాధరవదనంబులచంద్రబింబవిలాససరణిబూని। ప్రకటితయౌవనసంపత్కుచవైఖరిఘనఘనాఘనరమాగరిమెబూని। వదనగంధస్తనమ్మృదుశయాంచలములగరిమెసుశర్మావైఖరులబూని। నును చిరలోచనశ్రోణి

కంధరములకముల భూధార వైఖరులబూని । ను ఎత్తపోమహిమాభినిమ్ముగఁడినిం
చి।మించు సౌందర్యమునదమ్ము మించినట్టి । భామినీమణిసూర్పణఖ పద్మనయన ।
గాంచి వెరగందియమ్మునిగరుణవడసి ॥ అయ్యూర్వశినిక్షేనాయకి। నెయ్య
మునవొనచిరకొనచునీప్సితఫలదుం।డయ్యెడననుమతి సేయగ ।జయ్యనసుర
నాథుకడకు జనిరా చేడెల్ ॥ సమదగతిఁ సహస్రకవచాసురుఁడాత్మతపస్స
మాధి।ఘ్నముసమకూపఁ నెంచియసికార్ముకముద్గరభిండివాలశూ।లము
సలతోమరాదివివిధాయుధయుక్సర వైరిసేనతో।దనువడిజుట్టిముట్టిన।ము
డంబుననామహిమాధ్యులిర్వురుఁ॥ వానితపఃప్రభావమును వానిమహాబ
లవిక్రమంబులుఁ।వానియవధ్యతాస్థితియు వానియభేద్య సహస్రకంక
టా।నూనతరప్రభావమునుత్తమతత్కృతహాస్తవృత్తియుఁ । మానసనీ
మగాంచియనుమానము మానియుమానుషోన్నతిఁ ॥ ఆయిరువురిలోనొక
రని। సేయగనొక్కరుతపంబు సేయుచునద్దై । తేయబలంబులబారిగొని। వే
దోండ్లనుగవచమొకటిపితథముగాగఁ ॥ నాశరహితులమ్మనులట। నాశర
పతినవనిగూల్చ నాశలడరనా। నాశరములకవచంబులు । నాశమొనచిరరిగ్ర
మంబునఁబటుశక్తిఁ ॥ ఇటులిమ్మదితాత్మకులో । క్కటిదక్కందక్కగ
ల్గుగవచములంవిశ।కటవృత్తిజింపగాలం। పటజెందియతంనుబారెఖయవి
హ్వాలుడై॥ యీరీతి బారిభాస్కరు।జేరితదాధృతిసజేవ చెడకనిలిచిదు ।ర్వా
రపరాక్రములగుసర।నారాయణులందుగినుకనాటినమదితోఁ॥ వారలజా
గెల్చుకొరకెచేనుండగుంతిభోజాత్మజగొంతియనెడు।గన్యకముర్వాసఘనత
రానుగ్రహాలబ్ధమంత్రంబునబౌల్యబుద్ధి।చేనసుఁ బిలచినజేరియాత్మజుగా
గవన్నొసంగినగూఢజన్ముడగుచు।గవచకుండలదీప్తిగన్పట్టముందసమునసిడిగం
గలొనుచిని బాల।చనిననా పేటిగంగలోగనినయధి।రథుడనెడుసూతుడబ్బా
లురాధకొసగ।నంమవధిల్లిరాధేయుడగుచుపసుశు। రాముసన్నిధివిప్రరూ
పమునజేరి॥ముక్తమముక్తముముక్తా। ముక్తంబునుమంత్రముక్తమునునననా
హై। రక్తియగుపాదములసం।యుక్తధనుర్వేదమెల్లనొగిగ్రహియించెఁ ॥...
ధనురిషీకయుశక్తియాదంతకంటక।ముఘ్నశంతిముష్టఘణచక్రములుపాశ।

లగుడతోమరభిండివాలములునళీకలనేకుపన్యాసముక్తములను గ్ర   హిం
చి॥ వజ్రమిారిలవిత్ర శరగదాముద్గరపరశు గోశీర్షకపట్టిసములు।అసిధే
నుకాష్ఠహానముసలమయూఖిశతఘ్నిపినాకసంతానకములు।ప్రా సమహాష్టి
కసిరాపరిఘామలనునిర్వదగునముక్తాయుధతాడనాది।కములందుభ్రాంతా
దికములగుపరశల్లుముప్పదిరెండునుదప్పకుండ।నేర్చితత్తద్వ్యధాయుధనిపుణ
గతులు।ఖండనముపాటనంబునుకర్తనంబు।కృంతనచ్ఛేదభేదనానంతలక్ష
ణములదతతగల్గియనగ్రౌళముగా॥ షణ్ణవత్యంగుళశార్ఙ్గంబుతాళప్ర
మాణమై యుద్ధసమ్మతివెలయుట।దూరపాతనయోగ్యతోహలమైనపత్యంగు
ళశార్ఙ్గంబుదారసిలుట। లక్ష్యవేధనపటులఘుతరశార్ఙ్గంబు చాశీతిపరి
మాణచతురమగుట। ఘనచలాచలలక్ష్యహననశార్ఙ్గంబష్టసప్తతిపరిమితి
సంఘటిలుట।మరియుకరమితవైణవమార్గణాసనములనుజ్యాపుంఖలస్తక
నుముఖవిధము।శస్త్రమస్త్రముప్రత్యస్త్రసంజ్ఞితంబు।మరియుపరమాస్త్రరూ
పంబుమది నేరింగి॥శరముగొనుటయునంధించుచతురతయును।విడుచుటయునస్త్ర
సంహారవేద్యతయును।గాదనరునాల్గువిధములగణుతికెక్క।కాముకాకొమ్మ
యమంతయాగరిమెనేర్చె ॥ సుకుమారంబవిచాల్యమ్ము గురుతయు సూ
క్ష్మంబునానొప్పనా।దకసంభాండనిభేదము గిరిఖేతంబునిశాచారికాయ
కరిచ్ఛేదనగుంజబంధనికరోమచ్ఛేదభేదంబులు। ప్రకటంబందిననాల్గులక్ష్య
ములదాప్రౌఢత్వమేపారగ ॥ శబ్దప్రతిబింబరసగంధచలనభ్రమణదూ
రప్రవృష్టస్థిరస్పర్శాదునిరీక్ష।భేదములపదనకొండయిపెంపుమీరు। లక్ష్యభేద
నవిధులెల్లలలినేరిచి ॥ మంత్రదైవతసంయోగమహిమజేసిశస్త్రమస్త్రత్వ
మందుటసకలదైవ।రాక్షసములగునస్త్రములగ్రామమెద్ద।నలుబదియుతొమ్మి
దిటినేర్చెనాడెమొప్ప॥ దీనిసంహారశాస్త్రముద్దెలిసిమంత్ర।ముక్తము
క్తములుబ్రాహ్మభాగవతములనువరుస।నేర్చెకుండలపినిమయనియతిపాక
శాసనునిశక్తివడసిమహేశరుండు॥ హస్తినాపురినుండనకాలమునమహి
కంసాదిదుష్టరాక్షసభరంబు।మోహవజాలకబ్రహ్మనునుమునసడలంగనాదిమ
మునులనయ్యజుండుబ్రాథన।నసునేయాగృష్ణార్జునాభిధానంబులవృష్టి

పాండవవంశవీరులగుచు। పుట్టించివివృద్ధిఁబొందనందజూనము॥ దస్త్రంభభూ
వుపాలనస్త్రసమితి। బడసిరంగంబులోపలబహువిచిత్ర। నైపుణముజూపగా
నీవసపుడు పూర్వ।మచ్చరంబున నైజాస్త్రమహిమజూప। గనితురయోధను
డంతరంగమునబోంది॥*॥సంగరమునబాధుఁ నిగెలు। శంగసమధుఁడిత. డ
యనిపొంగుచునా। యంగమహీశలయంబె । లంగనొసగ గార్యఖడ్గ లంప
టుడగుచుఁ॥*॥దుశ్శాసనశకునులుదన। దుశ్శీలతకనుమతింప। దుర్యోధను
తోదోశ్శౌర్య(ప్రా)గల్భ్యశము।దుశ్శమవహానైం(ద్రి)కరుచుదోరవునలుకఁ॥*॥
విషమొసగగ (క్రూ)రములగు।విషధరములుగరువజేయవీగతాసులుగా। విష
రాశిగట్టి(తో)యగ। విషమజతుగృహంబుగాల్పవిపిచముజేర్పఁ॥*॥ ద్యూ
తపగాజయమందగ। నాతిసీసభనఃమతింపనతి ఘోరవనిఁ। యాతనబడ
నజ్ఞాతవు। సేతమనగగిల్బిషములు సేయుచునుండెఁ॥*॥ యిట్లుధర్మాత్మ
జాదులనీచబుద్ధి।భస్మయోక్తశరంబుదర్పణముసాశ్ర। మించినట్టులబరపంగమో
రశివారలలరుమండిరిముసరవిలాసమొప్ప ॥ * ॥ మరియువారలలోనమా
నుషతేజస్వియగునరుడిం(ద్రు)నియువమతించి। ఖాండవంబాహుతిగా నిచ్చి
యగ్నిచేగాండీవరథహయఃపిపతాకి। కాదులుగొనిహరుకరుణచేపాశుప
తంబుని(ంద్రా)దులదయసమస్త్రదివ్యాస్త్రజాలంబుదేవదత్తకిగీటిదేవగాం
ధర్వాదిదివ్యవిద్య। లొప్పగొనికాశికుమనంబుబల్లవింశ।దరమునినివాతకవచు
లదుష్టకాల। కేయులనుదుస్మియరగద్దేగేలిసలిపి। విజయనామంబుజగమున
వెలయజేసె॥ మరియును ॥ వృష్ణివంశప్రసూతుడౌగృష్ణుచరిత। మెల్లకడను
ప్రసిద్ధమైయుల్లసిలుట । గ్రంథవిస్తరభయమునగానుపింప।బడకనిమ్యోడసం
క్షిప్తభంగిగాంచె॥*॥ ఇట్లుగృష్ణార్జునాఖ్యలనెసగుబదరి। వననిశాంతులు
దుష్టసంహానశిష్ట।రతుణాదులబొగడొందరాతుసాంశ । జాతగానీశభృత
రాష్ట్రజాతులపుడు॥*॥ధర్మజద్వేషమునగానిదమవారి।తోడసమరం
బుగర్వమిదునఁయమున। రాజ్యమొసగకభారతరంగమంత।గల్పనముజేయ
గృష్ణయుగ్మముగడంగి॥.. *

*

సీ॥ భీష్ము శిఖండిచే బలుకుమారఁ జేసి। భగదత్తుఁ గజముతో బఁగకు బాపి। యనూప
కేతుకరంబు బాపి సైనేయుకై సైంధవు నొక్కటఁ జావనేసి। పారావతాశ్వు
చేఁబడనేసి యరుణాశ్వు భీముచే దుశ్శాసు పీచమార్చి। కానీనుననుజులఁ గాలు
(ద్రో)ణికిఁ బంచి బంధులనందఱ (ము)ంద జేసి। మరియు నభిమన్యుకౌమారకము తడఁథ
మారముననహరించుట దాఁ బూనుఘనప్రతిజ్ఞ। సఫలత వహింపఁగనుఁ నిస్సమ్ముఖ
మునఁ దనపుత్రకు వృషసేను నామమణచీ॥*॥ ఁగను బైఁ గవసి యాఁడునఁ యాం
గనుఁ గొని బల్కెఁ దుర్యోధను బహుళ దుష్ట। కార్యంబులకు మూలకందమైతి
యొంటమొరిగి యునింతకు నినున్నృశంసు। నతిమానిస్పష్టాత్మ మతిహీను కర్ణునఁ
రఁబాత నీచునఁ గారదాహి। (ద్రో)హిం దుర్మంత్రి తదద్యూత సంధాయి బాల
ఘాతకు దుష్టభావు శకుని। ఎనుమ కంటయు ధిష్ఠిరు ఘనప్రతిజ్ఞ। జేసి యేకా దే
యి కిటవాసుదేవు। సమ్ముఖమ్మున కగ్గమై జనఁ నీకు। జను నెపాటికబంట వైజకఁ
నినుఁ బు ॥*॥ అనఁగను ఁడిట్లనునన్న పైదప్పిడిపోటు కాడవు బోలెబాఁగడ కొ
నెదు। ఖాండవం బేచుఁట గరక దునోచుఁటకాలకేయు నివాతకవచ యాదవు
లనుఁ గంధర్వుల గెలుచుటలాది గావిందు ముసీలావుఁ జయదీనిఁ గన్నఁ దామాకు
గన్పట్టునిక్క మైయంతవీరుడ వేనిదంతవలయు। కంచుకోష్ణీష ధారివై కన్యక
లకు। నాటపాటలుఁ గరపుచు నటునిభంగి। దిరుఁగ నేటికి సతు యంబుదీనఁ దేఁ గపా
లాసంగ రెయను నా శిదూలి ప్రకటా ॥*॥ అన ఫల్గునుండను పటద్రోపదీస్వయం
వరమున నేగాదె వారిఁ జెడిక। ఘోషయాత్ర ని జేసుగోల్పోయి గంధర్వగణము
నకే గాదె జుణిగియుంటి। గోగ్రహణంబున గురు యోధ సన్నిధి నమ్మినినే
గాదె ధారబోస్తి। కురురాజననుజుల గూలిచి భీముఁ డుమున్న నన్నే గాదె
మొఁకఁ జేసె। యిప్పుడిందరఁ గనుగొనఁ యే నెగాదె। దుస్సేనుండు జావంగ
దోలగియుంటి। మొదు రెదుర బుత్రు గూల్పంగ యే నెగాదె। గన్నులారంగఁ గను
గొంటిఁ గణఁ యిపుడూ ॥*॥ గార్యఖడ్గ భరంబులుఁ గనఁ నిదు। తలనయం
తయూనిడినయూతులు విధాతః॥ రాష్ట్ర డీసిపుడీల్గిన రాలుపడఁగ। నేడ్చుదాను
ముజచ్చుటయింతనిజము ॥*॥ ధమాద్వేష మొనరించు దుర్మతులకు। నె

ల్లచేటులు వాటిల్లు దెరిగి గాదె। ఘనమతియుయుత్సుడన్నకై గడగుటుడి
గి। ధర్మరాజుని చాటు జేరుట ధర్మమనీ॥*॥ మర్తులకైన డంగియా ద్రో।
ణ భీష్మ। సోమదత్తాదులతిలోకశూరలయ్యు। గడవిరెక్కుట దక్కను గల్గు
వారు। ధర్మహానికి నోచరటదలుర్వార॥*॥ అనవిని గన్నులనిప్పులు జిను
కగాండీనుడనియె జిష్ణునితోడ। విను బ్రాహ్మణోచితంబగు। ఘనవాక్యల
హాముననేమి గడగుము నాతోడ॥...

అనివిజయాఖ్యకార్ముకమునందు గుణధ్వని జేసి జిష్ణువై। సునిశితబాణజాల
ములు సోన్నగబాధర్వను గాండివోగ్రని। స్వనమున దిగ్గజంబులకు చాలభ
యంబొనగూర్చి రోదసిన్। ఘనతరమార్గణావళులగాఢనిరంధ్రము జేసె
సవ్యచన్॥*॥ అదిగనుంగొని గర్జడనలాస్త్రమభిమంత్రితము జేసియేయం
గదానవహ్ని। క్రూరంబుగాబుట్టి క్రూరకీలాకలాపములలోకత్రయంబా
క్రమింప। గని వారుణాస్త్రంబున నరుంపు సంవర్తమేఘమాలికెలనమో
ఘవృష్టి గురియించి శమియింప వెరవరి గర్ణుండు తిమిరాస్త్రమేయంగడ
ఫ్త్రుతెల్లిమాయజేయుచు గడగినమహిత సౌర। మార్గణంబున దిమిరంబుమా
న్పవాయము। బాణమతడేసి సైన్యంబుబడలుబరప। పార్వతాస్త్రంబుచేదా
నిఖ్ఖంగపరచే॥...

సజ్జనసఖ్యంబు చాట్పునని డుదలై ఖలచిత్తరీతిసటిలములగుచు। మత్సరిముఖ
లీలమాలిన్యతవహించి స్వస్తికాసనమున శోభజెందు। యోగులగతినంబరో
ద్యోగము వహించియుకు శలాంబ్ధమైయలయూర్పట్టి। కావ్యభాతినిపక్రమవ
జీర్తంబయిముష్టి శుబోలెవిశిష్టలోక। బాధదములయి ఖాండవ ప్రహితవ
హ్ని। దగ్ధము గుడందశూకముల్దమమ పాపాగ్ర। విషములుమియుచు నై
వచ్చువిధము దోప। నయ్యోనాగాస్త్రముక్కుణర్డప్పు డేయ॥*॥ గారు
డాస్త్రమంత గాండివియేయంగ। సుపర్ణకులము వెల్లచంచువులను। పక్ష వాతస
మితిభగ్నంబు గావించె। స్వర్ణపక్ష గరుడసమితి గడగీ॥....................
వైనాయకాస్త్రంబు వైకర్తనుండు దేసుస్తంబెరమంబులుతరచు గడగి। సింహా

రశోభితకంధరంబులతోడ రదనప్రోతాంబుదరాజితోడ। తుండస్ఫూత్కార
వాతోద్ధూతధూళితో నష్టదేశమదప్రవృష్టితోడ।పదఘాతచలచలన్మహీమం
డలముతోడఁ గణవాతాపాస్తగ్రహగణాళి। తోఁగడఁగి భద్రజాతియు మృగ
పుజాతి।మంద్రజాతియు మృగభద్ర మంద్రజాతి।భద్రమంద్రంబు మృగమం
ద్రభద్రమృగము।లని నిభంబులు గడఁగిననవుడు వగుచు ॥ ....

ఉ॥ పాథుఁడు మృగేంద్ర బాణంబు బరఁగఁజేయ । గేసరాటోపముఁ ఘోర
ఘీంకృతులను।వాలచాలనములు దంష్ట్రవజ్రకాంతు। లడరఁ జతతి జెండాడె
గదురయమాన ॥ దానం గోపించి కణుఁడు శరభాస్త్రంబు ప్రయోగించి
నా॥ ఆశరభపితతిఁ గడగిద।శాశాతతి పెల్లగిల్లనాచుచు పెలుచఁ । దాశర
థి శరవిధంబున।నాశమొనచేఁను మృగేంద్ర నామకశరముఁ ॥ గండభైరుం
డికాస్త్రంబుఁగనతి పాక।శాసనిదలంపనద్భుతశౌర్య మెసఁగ।శరభసంతతినె
ల్లను చరణములను।చించి చెండాడెనప్పుడు చిత్రముగను ॥ కనుఁడజుఁనుమీఁ
దగనలి తృషాస్త్రప్రయోగమొనపఁనందుదితమైన।దప్పి చేబెదవులుదడఁబ
డనోల్లెండసైనిసల్ని విధాస్త్ర శస్త్రసన్నుతి।విడిచి వ్యాకులమందవిష్ణుప్రస
న్నాంబుదాస్త్రమేయు కిరీటితలకకని।యతడేయ తాపించ ద్యుతిపాటలా
రుణ। ప్రభలతోఁగరిహాస్తపరిమితము గు।మ క్షీరధారలు గురిసియామహితతృ
ష్ణ। యుడుఁగఁజేయుచు సౌగంధ్య[illegible]క్తశైత్య। గంధవాహప్రచోదితఘనము
లధిక।సౌఖ్యమునదేల్చె సైన్యంబు తృణములోనా॥మరియును ॥ గౌడిపైష్టి
యుమాధ్వీకాదంబరియు వల్లి। హింతాళిలాంగలేయయును తాళ।వసుకల
ల్పకజాత వారుణీభేదముల్ల టుతిక్తమధురామ్లఘునకషాయ।శీతలోష్ణకదుష్ణ
యాతతముందోష్ణలఘుగుణంబులచేసలంఘ్యత్రైజయ।కారిరణ[illegible]మహారిసైన్య
కరికరస్థూలముధాధారసురుచిరముగ।ఘానమొనరించి భేతాళబహుళభూత।
శాకినీఢాకినీముఖ్యసర్వభూత।సంఘములు గ్రీడి విజయంబు సమదలీల।బొఁగ
డఁగదోడంగి గానీను బొడవుడనుచు॥అంత-బొకకానీనుండు॥ అంధతామిస్త్రా
స్త్రమర్జునుపైనేయగాయత్రిశరము చేగండడంచె।నం ధ్వాస్తమత డేయ
నరుసంచతుష్మతీబాణంబుచే దానిభంగపరచె।శక్త్యస్త్రమేయ శిష్వావసు
శరమున శ్వేతాశ్వుడప్పుడ ప్రతిక్రియజేసె।నంతకాస్త్రమేయనరుఁడు మృత్యుంజ

యు। బాణమునను బ నిభంగపరచె। స్మృతివినాశకాస్త్రమత డేయవిజయాం
డు ధారణాస్త్రమునను ధరణిగూల్చె॥ భయనామకాస్త్రంబు పార్థుఁడపైనత
డేయనభయంకరైంద్రాస్త్రమాత డేసె।నాయానాశాస్త్రంబునత డేయ
కాలసంకర్షణాస్త్రము చేతకడకయుడిపె। నాసురాస్త్రం బేయనబ్రహ్మాసాం
భికాస్త్రంబు చేతగిరీటిసమయ జేసె। మూకాస్త్రమత డేయనాకీశమాతిమ
హావాక్కరంబునన డగజేసె।సోమకాసురబాణంబు సూర్యపుత్రు। డేయశ
ఖరాస్త్రమున దానిబాయజేసె। వరుణాస్త్రం బుగానీనుడనుపకరిన।
కర్పరాస్త్రంబునను దానిగప్పెనర్జునుడు॥ రాజయక్ష్మాస్త్రం బురామశి
ష్యుండేయనామత్ర యాస్త్రంబునం పెనరుడు। బలిదానవాస్త్రంబుజల
జాక్షసుతు డేయనరుడు త్రైవిక్రమశరముబనిచె। కార్తవీర్యాస్త్రంబు
కానీను డేయంగపారశవాస్త్రంబు పార్థుఁడేసె। ద్వివిదాస్త్రమతడే
యదివిజేశతనయుండు సంకర్షణాస్త్రా సమయజూచె। స్వర్ణనేత్రా
సురాస్త్రంబుగణుడేయ। నేకశృంగవరాహాస్త్రమేసెనరుడు। కనక
కశిపాస్త్రమత డేయగనలి గ్రీడి। యలనృకేసరిబాణానడగజేసె॥ రా
జానురాస్త్రంబు రాధేయుఁ డేసిన వాసుదేవాస్త్రంబువర పెనరుడు। కా
నీనుడప్పుడుగల్యాస్త్రమేసిన వైష్ణవమార్గాస్త్రంబుజిష్ణుడేసె।దశకంధ
రాస్త్రంబు తడబడకత డేయ కామహత్థనబాణంబుగవ్వడేసె। సంమోహనా
స్త్రంబుజలజాక్షసుతు డేయశాంభవాస్త్రంబునశాంతిజేసె।మరియు బా
ణపతంబుచేనరుడు గర్ణు। ధనువుదునుమాడి గ్రామేశునిశితాస్త్ర।మ్ములగ
జధ్వజములగూల్చినుసలులాయు। వాక్కులనునాలుగశ్వములుబడగజేసి।...*
నారాయణాస్త్రయోజిత। సూరాస్త్రముచేతగనక మండలయుతమా।
వారిజబాంధవసుతుశిర। మారడునిమెధాత్మరాస్ట మదిగలగంగ॥ ఇ
ట్లుగనుఁ నిబరిమాంయుపుతోడ। శేషసంశప్తకబలంబుజదిమివైచి। భీము
చేగౌరవుల నెల్లబిలుకుమార్పఁ।జేసికృతకృత్యతవహించిజిష్ణుడంత। ధర్మ
మార్గంబునఖరణిశ్రేశులును బ్రోవధర్మజునియమించిమార్దు దాంచి। శమనత

భాజి మేధములోన స్వర్గబంబిమోహికఫలములనందునట్లు । జగముల వెల
యించి విగతకల్మషలీల మోక్షేచ్ఛు లగు విప్ర ముఖ్య జనుల । కవ్య యయోగ
సాంఖ్యాది భేదంబులుగి తామిషంబున నాతతముగ । దెలుపగురుశిష్య భావ
ముద్దేటపరచి । రాజయోగంబు వివరించి రమ్యబదరి । కాశ్రమంబున నిజయోగ
మాశ్రయించి । భారతవర్షంబు గాతురు ప్రభుత మెరసి ॥..................
పతాదృక్ష్మి హిమంబుల భూతలమున బొగడువడసి భూత్యక్షసం । ఘాతముగొ
లువగ జెలగు మహాతపసుల బొగడదర మెహరునను నైనన ॥ అని యోపిసం
త ప్రాగ్గురు । వినుతచరిత్రంబు బొగడి వెంకటగురుము । న్న నవడసి యంధ్ర
భాషా । ఘన గాణిత తంత్ర విధులుగ ఱుతిదితురస్థిరా ॥.................❀

షష్ఠ్యంతములు.

అష్టాఙ్గయోగమహిమా । స్పష్టీకృతహారలయాది బహుయోగ కళా । ఘష్టంభునమన్మిహికా । వేష్టితనిలయునకు లోకవిదితయశునకున్ ॥క॥ నిభవ రయోగవిదీపిత । గర్భని వాసాదిదుఃఖగహాప్లనము మధా । విభవా వనిష్టపత్ర మునకున్ । దభాగ్రజితారిగర్వ దంతిఘటునకున్ ॥ శుంభ నిశుంభాసురస ము । దంభోద్భవశౌర్య హరణదక్షునకు మహా । రంభాదిగర్వ నిరసన గంభీరో త్సృష్ట జాత గణికాకృతికిన్ ॥క॥ దంభేతర వైరాగ్యవి । జృంభిత యోగిజన సేవ్యశుభచరితునకున్ । శంభుసమారచతుర్ముఖ । గంభీరస్తోత్రపాత్ర కరుణాకృతికిన్ ॥క॥ న్వరనారాయణగురునకు । వరబదరీవనవిహారు । వాస్తవ్యునకున్ । పురహరనారదసనకా । ద్యరుయోగిస్తూయమానగురుమహిమునకున్ ॥ .... ॥౫॥

నిరతిశయసుఖోల్లాససిద్ధ్యర్థంబుగా శ్రీమదుపేంద్ర విష్ణుపత్ర యాక్రమణసమయసముత్తంభితసవ్యపదాఙ్గుష్ఠనిష్ఠ్యూతాజాణ్డోద్ధ్వకపటారాంతగలితనిరగళజలబిందుసన్దోహానఙ్ఘటితక జ్ఞాతసజ్ఞాతసదనోద్భవభాగజనితావక్ర ఝుళఙ్ఝళాభటీసందర్భా బ్భావిభావింప - విభవంబులకావిభవంబును - మనీనమన్నేషంబును - బహువిధ ౯ చిత్ర గణితచమ

తాత్కారంబులకాలవాలంబును - సంకలనంబునకునకు వయు - గుణకబునకను
గుణంబును- కృతికి ప్రకృతియు- ఘనంబునకు ఘనంబును- జాతి భేదచతుష్టయం
బునకు జన్మస్థానంబును- పూర్ణ ప్రకాశకంబునకు - పూర్ణోదయంబును - ప్ర
కీర్ణకంబునకు ప్రభోదకంబును- కృతిజాతికాకృతియును- వివిధవిచిత్రవ్యవ
హారోదయంబులకాలవాలంబును- మిశ్రంబునకాశ్రయంబును- శ్రేఢీవిన్యా
సంబునకు నిశ్రేణికయు - బహువిధవిచిత్రక్షేత్రకల్పనాచాతుర్యంబునకు వ
దేశదేశికంబును- ఛాయకచాయయు- రాశికల్పనంబునకు దేశికంబును- బ్రా
హ్మా సౌరమార్కండేయవాసిష్ఠాద్యష్టవిధమూలసిద్ధాంతగ్రంథసంప్రదాయై
కీకరణచణార్య భట్టరోమకవరాహమిహిరబ్రహ్మగుప్త పారసీకప్రకాశక
వేదాంగరాయ భాస్కరాచార్యాద్యనేకప్రాచీనగణకాచార్యోక్తబహు
విధగణితసిద్ధాంతంబులకు రాద్ధాంతంబును - సనాతనవిద్వద్గణకోక్తిప్రా
చుర్యంబునకు రాజమార్గంబును - అధునాతనగణక నికాయంబునకు సమాశ
యంబును - భావుకగణకనికరంబునకు వదేశస్థానంబును - మూఢజాతికి ప్రౌ
ఢిమాపాదకంబును -ప్రౌఢగణకనిచయంబునకు ప్రచురతరోద్బోధ హైతు
కంబును- విశిష్టగణకసమూహంబునకత్యంతాశ్చర్యాపాదకంబును - బహు
విధాశ్రుతాదృష్టపూర్వ వివిధకవితాచమత్కారంబునకావసథంబును - త
త్తత్కల్పనానుగుణబహువిధవ్యాఖ్యానవద్యాలజాల రవిరచనానుగుణ్యా
నేకవిధాచుంబితవృత్తకల్పనా ప్రస్తారంబునకువృత్తరత్నాకరాయమానం
బును నేతచ్ఛాస్త్రోపయుక్త నిఘంటుత్రితయంబు చేతను। ద్రవ్యమానతులా
మానభూమానస్థానవిభాగాదిసంజ్ఞాభాగంబు చేతను। సంకలనవ్యవకలనగు
ణకభాగవర్గవర్గమూలఘనఘనమూలభిన్న భాగప్రభాగాంశానుబంధా
పవాహస్వాంశానుబంధాపవాహశూన్యవ్యస్తేష్టవిధానదృశ్యవిధానశేషవి
ధానవిశ్లేషవిధానసంక్రమణవిధానవర్గకర్మవిధానమూలవిధానత్రిపఞ్చ
సప్తైకాదశాదికవివిధరాశికవిధానభాండప్రతిభాండ కాద్యనేకప్రకీర్ణ
భేదంబుల చేతను మిశ్రశ్రేఢీక్షేత్ర- ఖాతచితిరాశిక్రకచఛాయాపట్ట
కాంకపాశాద్యనేక వ్యవహారంబుల చేతను - నలంకృతంబునుంగా నాచే

సమపఙ్క్తిఁబూని సరసికగణకానందదంబగు నభినవలీలావతిరత్నంబు నకలంకరని రూపకంబగు ననుక్రమణికా విధానంబె ట్టిదనినా॥ ....

శా॥ స్త్ర ప్రా పూర్వ్యహైతుకసమయసిద్ధ। వాక్యసంకేతభేద
ముల్ వ్యవహరింప। వలయు గావున తొలుదొల్తవాని భేద।
కములమూఁడు రెంటుల గణుతి జేతుఁ॥ అందజాది హలాది
యునఙ్కనామ। కములు సంకలనాదియు క్రమముగాఁగ। వివి
ధతాత్పర్యభఙ్గులవిస్తరింతు। మేలు మేలని గణకులు చాలమె
చ్చ॥*॥ అజహలాది భేదములనునంద మొందుచున్న యా ద్విజ
సరూజసమయసిద్ధవివరణంబుఁ దెల్పెదఁ॥.......................

అంకంబునంకేతమైయలరుననఁ గనపదసంజయంగుళంబలరునవ్వ। యు వగభఙ్గపరిమితియఙ్కపాశంబున భేకసంకలనమై పెంపుగాంచు। యంశంబు భాగమాసంశసవర్ణనంబనసమచ్ఛేదముల్బరగుచుండు। అంతరమనభేదమగు నతులంబన వినమహానంబన వెలయుసఙ్జ। యొలువలు మొదలయియుండు ధా న్యంబులుననణువులనవష్ఠునన్విత మన। గూడియుండుట యొప్పఁ గూడుట యన బంధమన్యజాతియనఙ్ఞనమరుభిన్న। జాతియనోన్యవతుంబన వినిమయంబగు త్రోయుటపవాహామనుచు వెలయు। అపవర్తనమపవర్తనంబనునభిధలుతగ్గించు టనకలంభితను నకొవ్వు। అవధయునవధియునవబాధయనలంబమునవిరుగడల ను మొనయువుడమిసంఙ్ఞలవ్యక్తంబుజనుబీజగణితాఖ్యయస్త్రంబునంచననల రునంచు। అహారరాశియనంగనుహారరహితరాశియగునశ్వవీసంఙ్ఞ గ్రాలు రెంటికజుడనఁగనాలుగజనంబులయ్యిరువది। నాలుగయంతంబుపదివేలకమరి యుండు॥ గీ॥ అతిధృతిపదో ష్మ్యదగునునబుక్ష। దంబుపదికోటులఘనంబుదనరు ఘనసముగానిష్ఠానంబునభిదలుఘనమునందు। అరుజును వెడల్పుమానమైయతి శయిల్లు॥..*

గీ॥ అర్ధ్యమన సంకలసంఙ్ఞియందు। నాధ్యకంబనఁగ ద్రోంతుర్యాంశకలరు నావా। తంబుగుణితంబునాబాధదనరునవధ। యాప్తమనలబ్ధమాయతంబనఁగ నిషఫు। వతర్ననంబాకసంబననున్న యగునునాది। నిష్టకమర్గయనఁగనిష్టకలె

శ్యంబగు నిచ్ఛయనగ నిచ్ఛయిత్వ మాదీ ॥ యాత్రరయనంగ వృద్ధిమై రొఖ
ష్టాత్రేఢి। యుత్కలిత మంబనతల్లక్రిందు నుత్కలితయన। నిరుపదారు స్కంధతం
బు భాగించుటొప్పు। సత్సరణమనవిసరుచుట యుత్సవమాదీ॥ గీ॥ త్ర్యశ్ర ముద్వి
శక బసబరగు పాంత।మసమీపంబుయొడ్డీ మన నెగడుట। ఉపమూనితమ
నతమ్కూపొప్పుచుండు। బుణము త్రోయుటకైక్యంబుగణ గుయుతగా ॥

ఇటుల జాదినామకముల నేపరింపబడియేనిం కిటమూలాదివి
శదభంగి నెగడజేతు మీదటన్ ॥

కరమన రెండగు కరణియనంగను మూలహీనపు రాశి మొనశియొండు। క
రణంబు కరణంబు గాంచు మూలకు కోట్ల కలకలాంతరములు గాంచు వర్ణి। కరణం
బుపలను నగల్గు నాలవపాలు కాకిణి యణగను గవ్వలికుప। దగుకాష్టమనకోల
దనరుసుకుచుపంబు ప్రస్తచతుర్థాంశ బాగుమారు। కోటియన బాహునా
మంబుసంచితము। త్ర్యస్రచేయుట క్రకచంబు దనరురూప। మగుచ క్రోశంబు
ద్విసహస్రమను జమితము।కృతియన గవగ్గై యొండుమతిదలంప॥ గీ॥ ఖరవ్ర
మేకాదశస్థానగరిమె గాంచు। ఖారి ఖారికె యనవుట్టిఖాతమనగ। గుంటఖమన
సున్నయు కూపిణ ఖండ।మనగనర్థము భాగము దనరుచుండు॥ గీ॥ గచ్ఛగ
మనంబు గా నొప్పు గణితమనగ। రాశిగజమనత్రిపదముల్ వ్యాశికెపుడు రెండగు
కోటులు గవ్యూతి రెండు ధరణి। ములను గద్యాణకమటండ్రు వలను మీర॥ గీ॥ గు
ణ్యము గుణంబనంగను గణితమనగ। గుణములగుచుండు గుణకంబు గుణకమం
డ్రు । గోళమనగుండు గోళబద్ధ గోచరంబు।తొమ్మిదగుచుండు నిచ్చట నెమ్మి
తోడ॥ గీ॥ ఘన్నంబు ఘాతంబు గుణనామకంబులగును। సమత్రిఘాతంబు ఘనమం
డ్రు చందముపడి। చతురమశచదరంబగు చయము వృద్ధి। చిత్తుఛేదంబు పే
రుటవిటియటండ్రు ॥ గీ॥ ఛిదము ఛేదంబనంగను జెలగుహరము। జలధిపది
మై దవస్థానములరుచుండ ।జీవజ్యానామకంబులు జెలగునారి। గణిత వేదుల
చేతనుగణుతికెక్కు ॥ సీ॥ తలక్రిందు వ్యస్తంబు తత్త్వమిర్వదియైదు తత్వత
ములుదగువి భాగ।ముచకుత్య ంబనంగను త్రోయుటను జెల్లు దనంబు
గుణంబు తానమనగ।నలుబదితొమ్మిదియలరు నుతిథియనపదియేను మాగాణిబర

*

గుణించఁగ। నటుకీక్షితి యనినను నొప్పు శుల్కహారంబుల నసముచ్ఛేదము.ల్ దనరు
చుండు। తుల మనఁగ నూరుపలములు వెలయు మగధ। దేశమందున రూపంబు దీని
తూన్కె। చెన్నపురమున పలయునవ న్నెగాంచు। నిష్కపూర్ణ్ద్రి లమనయుతి నె
గడుచుండు ||..

సీ॥ కళమనఁగమగు కారణంబన కోతదిక్కు నవదియగు దినకరుడన। పద్రెండు
ద తనువుల్బ రగు ముప్పదిరెండు దండంబనఁగ నాల్గుదనరు వ్యాస। మానముల్ద్వి
మ్మాంబు బరగు నిష్కములో నిషోడశాంశంబయి సొంపుమీర। దుగలంబు వీసం
ద్రోణంబనఁగ ఖారి షోడశాంశంబయి సొంపు గులుకు। దృఢమనఁగ ఘట్టిరాశి
యై తేజరిల్లు। నట్టకంబున దృశ్యంబు మట్టుమీరు। దృశ్యరాశిగ దేలియుండు దీని భే
ద। మిష్టకమను తలక్రీంచమమీరు స్వధనీ॥.......................................*

గీ॥ ఘనముగూర్చుట ఘనంబుదానె నిమిది। వల్లమాలు ఘటకంబగు వల్లమనువు। ధర
యనఁగ రూపకసుధృతి దనరుచుండు। యష్టదశ సంఖ్యామితము యున్న యెడ
ల॥గీ॥ నరము శంకగు నఖమనన నిరువది। నలము నాళంబు నందవమాన వమితం
బు। నిష్కము గుణంబు కాలువ నిర్ఝరమన। నియుతమనల తుపదియారు నృపుల
సంగ॥గీ॥ వంశదశయుగ్మకమగు నివర్తనంబు। ద్వాదశ స్థాననామంబు దగు నిఖర్వ
మగును నేత్రంబు రెండయి మసలకిందు వెలయు నరజనీ రారంభ వీరుధులన॥ సీ॥
పట్టంబనఁగ దంతె పణ్యంబు విలువయా పదము మూలము గచ్ఛపతితమాన। మ
గుపణంబన నాల్గు విదిత కాకిణులగు పరిధివ్యత్త సుచుట్టు పత్తమనఁగ। రెండుప
రార్థంబు మెండు గాక డపలి స్థానంబు పరివర్తసంజ్ఞనాపు। పలమన నాలు
గై బరగు కర్షము లేని పొలుపున్నలపది యేని చెన్నుమీర। పాటిగణితమం(డు)
పాదంబు నాల్గిటు। నొక టిమరియునడుగు ప్రకటముగను। పిండమనఁగ లాభపీఠ
మూ బాధయా। ప్రభయనంగ చాయ విభవమనఁగ॥గీ॥ అధక పదంబు ప్రస్థమానాది
యైన। కాలము ప్రమాణ రాశియై (గా)ఱు ప్రయుత। మనఁగ పదిలక్షలగునుంచ
బడు ధనములు। దనరు ప్రత్యేపకాఖ్యలుదడయకిందు॥గీ॥ పూర్ణమనసున్న పొడ
వన బోలులంబనునకు ప్రోడ్డీనమెగరుటఘనముగాగ। వృష్టఫలమన గోళం
పు స్తృష్ట భాగ। మందలిమహాఫలంబగు మహాతగతినీ॥గీ॥ పృష్టమనగుండు చుట్టగు

పృథులగతిఫలము రాశికి వడ్డికి వెలయు పేరు। బాహువన రెండు భుజమును బా
ధ్యమనగ। గుణకమగు దశమస్థానగణిత సంజ్ఞ। బృందమగు బీజనామమై యిం
దు వెలయు। బీజగణితంపు సంజ్ఞలై పేర్మితోడ॥ సీ॥ భం బిర్వ బేడగు భక్తం బు
భాగంబు భజనంబు జెల్లును భాగహారసంజ్ఞలై భాయన శమకూరునల భాయ
భాగమంశంబగు భాజ్యమనగ। భాగించ దగు రాశి భాటకమన నద్దె సరుకుల
మార్పు టజనను భాండ। ప్రతిభాండకంబనబః గుభిన్న సమాఖ్య భాగంబు
భుజమనబరగు రెండు। నకును క్షేత్రంబు బాహుకు నలరియుండు మొకు రెదు
రు బాహులకు దగు నిందుభుజ ప్రతిభుజ నామంబు భూసంజ్ఞ దెలియ పుడమి
భోగమన నెన్నగ గుచుండు బుధులు మెచ్చ॥ ....

సీ॥ స్థానత్ర యోదశసంజ్ఞ మహాపద్మమగు స పద్మశమ గు మధ్యమనగ
మానంబనగ మితిమాపనంబన కొ త్తవ ది యర గు రిగిం జ ఖ రగు మాష
మా రమ ణు ని పా ద మ న సు న్న పే ర గు మి శ్రం బు మి శ్రి త మి లి
త నామములు కూడియుండుట మెరయును మిథయన తమలోన దమరన దనరు సం
జ్ఞ। ముఖమనగ నాది రాశియై మొనయు శ్రేఢి। మూలమన నాదిధనము మూ
ల రాసులగుసు వర్గఘనాదులలలితఫణితి। మూవనల భిత్తిరం ధ్రముల్గా న
శియుండు॥ గీ॥ యమళమన రెండు యవల నయవల పేరు। యుతమయుక్తంబు
యోగంబు యోజితంబు। లనగ సంకలనంబగు నాల్గు కోసు। లసును యోజనమ
నయగ్మమగును రెంచ॥ గీ॥ రహితమన త్రో యుటకు జెల్లు రాశియనగ। ధాన్య
రాశికి మొత్తమై దనరుటకును। రాశికములన త్రికపంచ రాశికాదు। లగుసురూ
పంబు నేకమై దగుచునుండు॥ గీ॥ లఘువు చిన్నది ఫలమగు లబ్ధమనగ। లవము
యంశంబునా జెల్లు లంబమనగ। త్రిభుజమునగల్గు మధ్యమరేఖ దనరు। గణకు
లౌనన పాటనిగణుతకెక్క॥ సీ॥ వర్గంబు కృతియగు వర్గకమ్మను కృతిభేదం
బు వర్గైక్య మిందు శ్రేఢి। వర్గసంకలన మావర్తంబు ముఖమం ద్రు ప జీ తం
బన త్రోపు వర్ణమనగ। స్వర్ణంపు వన్నె యావ ధవర్ధితంబులు గుణితమా
వల్లంబు గుంజ త్రికము। గవ్వ వరాటికై గాంచు వ్యస్తము తలక్రిందు విధానం
బు పొందు గాంచు। విశ్లేష విరహిత వియుత వియోగ వివర వియుక్తము భేదవాక్య
ము గును। విసిమ యుపగు మాపు విహృతవి భాగవిభక్తము ల్భజనంబు పదియు.

యోగ్యు। విశ్వంబు నాఁగ నవిషమాంబు వేశికి వంతరకును జెల్లు ద్వాదశాంగుళశంకు
లుః త్రైస్సయాలలితవృత్తక్షేత్రమధ్యంబు విష్కంభ మనఁగ బరగు। విస్తృతివి
శాలములు జెల్లు వెడలుపు నను। దగు విశోధ్యవివర్జితమగు నుత్రోపు। నట్లగు
విశుద్ధము నువిలోమము వలంప। వ్యస్తవిధివ్యత్క్రమంబయి వన్నెఁ గాంచు॥ గీ॥
వేధయనలోతు నను జెల్లు వెవియనంగ। వ్యవకలించుట వేఱు నావంశ మనఁగ। కో
లయగు వృత్తి వృత్తి ముగ్గాణు గుపరిధి। వ్యేకమన నేకహీనంబు వెలయుచుండు॥

సీ॥ శశియనఁ నొక్కటి శకనఁగూటంబు శ్రవణంబు శ్రుతియన జనును కర్ణ। ను
వను శుద్ధియనంగ మొనయు త్రోచుటను బుణ త్రేపని క్షేపనామము సుచ। శూ
న్యంబు సున్నయనాశుష్క వీసుధులన మెట్టభూములకొప్పు మిగత రాశి। యంశచ్ఛే
దనం చుటయల శేవజాతియనా శూకధాన్యము పొట్టుసోప ధాన్య। ము నవశ్రే
ఢియనంగను మొనయు సంకలనము శోధనశోధ్యములగు వశిడి। పుటము వే
యుట గుణు గుటబోలు చు వ్యవకలించుట ప నామకములు గాంచుమీఁద॥ సీ॥ సంఖ్య
కూసంయుత సహిత సంకలిత సంకలనంబు సహితంబు గాంచు యుతిగ। సంక్ర
మణము శాటుసమము గుసరి సంఖ్య సవ్యసమానము లిర్వహించు। స ధనం
బయి సమవారసమచ్ఛేద। ములు దుల్య హారముల మొగి సవర్ణంబులన నేడుస్వ
మృధనంబగును స్తరంబులు బుటికెలవరు సలైయేపు మీరు। స్థానమనఁగఁ గక్ష
వగు శ్రేఢివ్యవహృతి। స్వాంశమ నిజాంశస్వవధయనిన। స్వావబాధమనిన
స్వాబాధమనిన మూలంబమునకు పృథ్క్లైనపుడమి॥ గీ॥ ష రపధము సున్న నూరులు
మూర్ధ్యలనఁగ। ద్వాదశాంబ గుణ్యపుటమునదనరు స్వష్ట। ఫలము సూని ములావినా
వెలయుదీర్ఘ। త్రిభుజము త్రిసంజ్ఞ। ఘాతాదికము లందు॥ గీ॥ హారము హారం
బు భాజకంబను హాత్ర। మనకరంబగు హీనసనదనరు సంకె। హీనహీనత్రో
పు మెట్టకుహీనవారి। పెంచున్న వరహాని హృతిహార బెనీ చూడ॥ గీ॥ క్షేత్రకల్పి
త నామము లెల్లగు యుతికి। తున్నమగుణించుటను జెల్లు క్షోద మనఁగ। గలుగ
చేయుట క్షేత్రంబు గాంచు వతుర। భూమిస్వామంబు గణసలువుడమి బొగడ॥

వృ॥ అజవాలాద్వివైలుపబడిగొనేంక నామ కంబులఁ। సుజనులార।
జేటపరతు శుద్ధమిత్రభాషలఁ॥

క॥ నూరము॥ శదము హాంకిశి। మీ సుఁ వ్యోచ్చాంకరములు మున్న ను త్రాణం

బైరహిమీరును సన్నయు। సార్ఙ్జులు మెచ్చగ శతసంజ్ఞల నెన్నగ॥ ....

క॥ రూపము భూమియు పుడమియు। నాకుగిరి శీత భానునళి నాళిశరల్। నేవగు వంచయు నేకము। నాపగిది భూమి పేరులగు శశి పేరుల్॥ * ......

గీ॥ నయన నేత్ర కరంబులు శయము పక్ష। మశ్వినులు దుగ్భుజములు నలరు ద్వికము। రామలగ్నులు లోకము త్రిహుతాశనములు। గణము గయును మూడయగణుతి కెక్క॥ ......

గీ॥ నాలుగును వేదమబ్ధులు నలువ మొగము। జలము కృతవర్ణ యాగములు చాకము। అర్థ బాణేంద్రియ ప్రాణమనిల వాయు। విషయములు పంచచయు వెలయు నైదు॥ ...... *

గీ॥ తర్క రసరుతు లంగముల లవని త్రిగలు సమారములు ఖండములుగా చు నారు। ముని స్వరాద్య శ్వగిరులయి మొనయు నేడు। వసు గజ భుజంగములు దన్తి వన్నైమిదారు॥ ......

గీ॥ ఛిద్ర గోరంధ్ర బ్రహ్మలు జెలగు మూర్తి। గలును రత్న నిధి గ్రహ జలజభవులు నందమును నంక నామంబునగు నవంబు। చందదిక్పఙ్క్తులగు పది యందమంది॥ **

గీ॥ రుద్ర నామంబు పదకొండు రూఢి మీరు। సూర్య మాస రాసులు పొందగు పది। రెండు పదమూడు విశ్వంబు దండి మనువు। లింద్రులగు పదునాలుగు నేవు మీర॥ గీ॥ తిథి పదేనగు పదియారు దెలుపునష్టి। భూప కళలన సత్యష్టి బోప దేడు పదియు నైనిమిది సృష్టి ధృతి బహు పురాణ। ములగు పందొమ్మిది తిథృతి పొందు గాంచు॥ గీ॥ కృతి నఖంబులు నిరువది కి తతమగును। మూర్ఛనంబును ప్రకృత యు మొనయు నే। వి కృతమాకృతియు పలరు ద్వావింశ మగుచు। సంకృతికి ర్పదమూడయి వెలయుచుండ॥ గీ॥ అజిన సిద్ధాంత సంకృతులయ్యె రువది। నాల్గు తత్త్వాధికృతుల గు నైదు వగ। మర్యు రూపదారు సత్కృతియగును త్రిఘన। తారకాములి జేడయి దనరునిందు॥ గీ॥ దంతము ఏమ్మన్ప దియు రెండు దగును మూర్పు। దియును మూడు సురామరుద్దెలుపు తాన। మనగ నలు బది తొమ్మిదియు లచతుర్ణసంబు బౌష్టికో ష్ణవయ్యంక సంజ్ఞ॥ ...... || ......

కృష్ణ సంఖ్య షకములదెలియునట్లు జెప్పి గాబడెన్। శంక లేక దెలు

పబడెగ సంకలన నిఘంటువు॥

గీ॥ యుక్తము యుతంబు మిశ్రంబు యోజితంబు। సహిత మిళితాఢ్య మిశ్రిత సంయుతములు। నన్విత వ్రజ సంయోగ మట్లు సంకలనము సంకలితమ్ము నుదనరు యుతికి॥ ……………*……………

గీ॥ విరహిత త్యక్త వర్జిత వివర పతిత। హీన ప్రోజ్ఝిత శుద్ధములిట్లు మట్టి। యంతరము త్రోవు। వ్యవకలనంబు వియుతి। త్రోయుటకు నొప్పు గణితంపు త్రోవలందు॥ ……………❖……………

గీ॥ ఆహతాభ్యస్త తాడిత హత వినిఘ్న। వర్ధిత త్యున్నగుణ బాధ్య వధ విఘాత। మట్లు లభ్యాసమును నిఘ్నమగుదలంప। గుణన పర్యాయ నామముల్ గణితమున॥ గీ॥ భిన్న భిన్నభక్త భాజిత చ్ఛేద హార। భాజ్య హారక తష్ట విభక్త విహర। భాజకచ్ఛేద్య హార్యక భజన హృతులు। ఉద్ధృతాప్త విహారంబులొనగు సంప్రా కీ॥ వర్గనామంబు కృతియగు వర్గమూలమునకు పదమంఘ్రి పర్యాయముగను నామములరు ఘనమూలమునకట్లు మలయు ఘనపదంబు ప్రతినామమిందుల దాల్చియుండు॥ ……………❖……………*……………

వృ॥ త్రిభంగి గా నిఘంటులిందు తెల్లముగ నొనర్చి తిర్తి। విభేద ద్రవ్య తులమహీ వివేచనంబొనర్చెదన్॥

—— అందు ద్రవ్యమాన విభాగం బెట్లనిన ——

వరాటకానాం దశకద్వయం యత్సా కాకిణీ తాశ్చ పణశ్చతస్రః। తే
షోడశ ద్రమ్మ ఇహావగమ్యో ద్రమ్మైస్తథా షోడశభిశ్చ నిష్కః॥

సీ॥ గవ్వలిర్వది గూడ కాకిణి యననగు నాకాకిణులు నాలుగమరు పణము। పదియారు పణములు బరగు ద్రమ్మంబనా నిష్కమౌ నట్టివిన్నృపులుగూడ। మగధదేశంబున మరియును దెల్పెద హూణకల్పితమయి యొప్పునట్టి। ఐమకానులు గూడియలరు దమ్మిడియన। పన్నెండు దమ్మిడుల్ పరగు వీస। మట్టి వీసంబులు పదియంబు గూడ। రూపకంబన బరగును రూఢినివుడు। చెన్నపురి రాజధానిని జెన్నమీరు ద్రవ్య సంజ్ఞలు దెలియుము ధరణి జనులు॥ ……………

అందు తులామానం బెట్లనినా॥

తుల్యా యవాభ్యాం కథితాత్ర గుంజా వల్లస్త్రిగుంజో ధరణం చ తే

ష్టౌ గద్యాణక స్తద్వయ మింద్ర తుల్యైర్ద్వాత్రింశ ధర్ధటకః ప్రదిష్టః
దశార్ధ గుంజం ప్రవదంతి మాషం॥ మాషాహ్వయైః షోడశభిశ్చ కర్షః
కర్షైశ్చతుర్భిశ్చ పలం తులా తచ్ఛతం సువర్ణస్య సువర్ణసంజ్ఞం ॥ ...

దశపాదసీసం.

సీ॥ యవయుగ్మముల చేత నలరు గురిగింజ యిది మూడు వల్లంబు గీడు నిసిది। ధరణంబన గజెల్లు ధరణయుగ్మంబు గద్యాణకంబం క్రుగణితవిదులు। పదు నాల్గు వల్లముల్ బరగు సుధటకంబు మాషంబన గ నెప్పమరియు పదియు। నరగుంజ గూడిన నట్టి మాషంబులు పదియారు గూడిన బరగు కర్షమా నాల్గు కర్షముల్ పలంబన బడు పల శతకంబు చే బరగు తులము। స్వర్ణంబునను జెల్లు స్వర్ణంపు సంజ్ఞ యమాగధమిది చెన్న మహితపురిని। గుంజాద్వయంబున గూడు నడుగులంబు పదియారు దుగులముల్ బరగు పౌను। పౌను న్నల దశకమై యుండు నుపల సంజ్ఞయిరామోని మిది గూడ నెగడు శేరు। ఐదు శేరులు గూడి యలరు వీశె యనంగ నట్టి వీశాష్టకంబగు మణువు। మణువులిర్వది గూడ మండలాధిపుల చే భారువయను సంజ్ఞ బరగ నయ్యె। నట్టి భారంబు నరరతు లైదునూరు। నాగరవి ౧౨౦ సంఖ్య పౌనుల నలరు రతియు। మూడు తులములు గూడంగ మొనయు పలను చెన్నపురమున గల్గినచి న్నె లివియా..

నాణ్య భేదములు.

శీమ నాన్యము

కం॥ పైసలు పాల్గుంగుదడి నాల్గు। పాంరులింగులు పెనియట్టి పద్మ హితులు। గూడ షిల్లింగులిర్వది గూడ పౌను। లేక వింశతి షిల్లింగ్సు లెస గుగినిగ॥

శీమతులల మానము.

పదియారు డ్రాములు బరగు నౌన్సను సంజ్ఞ పదియారు జేరిన పౌనులవియు। పదునాల్గు పౌనగు భాహులు క్వార్టరులవి నాల్గు హండ్రడు లయ్యేరు వడి। టను నాగ బరగును పనుమాషధులతుల గ్రేనులిర్వది స్క్రూపులు వాసికెను ఫ్రా నామూడు డ్రామగున దిరా న్మిడిట నౌన్సు పది రెండు గూడిన పౌన నదగు। ద్రవ పదార్థములను డ్రా మొకటికి యర్వ। దగు మినిమ్సు మితము డ్రాము లెన్మి। దిటను నౌన్సులిర్వదిట పయింట్లు నవి! యెన్మిదై నగాల మేవు మీర॥

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
౧	౨౦	౨౪౦	౯౬౦	౧౯౨౦
	౧	౧౨	౪౮	౯౬
		౧	౪	౮
			౧	౨

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
౧	౨౦	౮౦	౧౧౨౦	౨౨౪౦	౩౫౮౪౦	౫౭౩౪౪౦
	౧	౪	౮	౧౧౨	౧౭౯౨	౨౮౬౭౨
		౧	౨	౨౮	౪౪౮	౭౧౬౮
			౧	౧౪	౨౨౪	౩౫౮౪
				౧	౧౬	౨౫౬
					౧	౧౬

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
౧	౧౨	౯౬	౨౮౮	౫౭౬౦	౧	౮	౧౬౦	౧౨౮౦	౭౬౮౦౦
	౧	౮	౨౪	౪౮౦		౧	౨౦	౧౬౦	౯౬౦౦
		౧	౩	౬౦			౧	౮	౪౮౦
			౧	౨౦				౧	౬౦

తులామానము.

ధాన్యభారములు ఖిన్ష్ఫ్రత్తుల్ల నరుతులము | లాతుల త్రయిపలమగు నంబరాబ్ధి పలములొక వీశె వీశెల పన్నగములు | మణుగు వదియిర్వదిటిచేత బారు వరయ

బార్వ	మణుగు	వీసెలు	పలాలు	తులములు	ధాన్యములు
౧	౨౦	౧౬౦	౬౪౦౦	౧౯౨౦౦	౩౪౫౬౦౦౦
	౧	౮	౩౨౦	౯౬౦	౧౭౨౮౦౦
		౧	౪౦	౧౨౦	౨౧౬౦౦
			౧	౩	౫౪౦
				౧	౧౮౦

లవణతులామానము -

లవణమానంబు తులములు నభగజంబు | లొక్క సేర సేసలు బదియొక్క మణుగు | యిండియా దేశమున మువ్వదియును నైదు | వాడిక పాయం త్రుపానులు భాహుగిరలు ||

అవాడిక పా	ఇండియా మణుగు	సేలు	తులములు
౧		౩౫	౨౮౦౦ కి పౌనులు ౭ ౨
	౧	౪౦	౩౨౦౦
		౧	౮౦

*

భూమానాగము.

మైలు	ఫర్లాంగు	పోలులు	ఫాదము	గజము	అడుగులు	అంగుళము
౧	౮	౩౨౦	౮౮౦	౧౭౬౦	౫౨౮౦	౬౩౩౬౦
	౧	౪౦	౧౧౦	౨౨౦	౬౬౦	౭౯౨౦
		..	౨ ౧/౪	౫ ౧/౨	౧౬ ౧/౨	౧౯౮
			౧	౨	౬	౭౨
				౧	౩	౩౬
					౧	౧౨

ధాన్యమానములపద్ధతి.

సాధారణముగ ఘనపుతనసంఖ్యాంగుళంబుల లెక్కగు నెన్మిదియగునొకపడి। పళ్లెముగానది నమ్మబరగును తూమయిన నెన్మిదితూములు బరగు కలము।సత్రాశ్రం శపురకలసమితి చేగరి సెగునన్నాగు తూములై యాలరునదియు। చెన్నపట్టణమున జెలగు ధాన్యము లివికడప జిల్లాలోన గడగుమితము। పదియారు సుంతలు బరగును తూమయియిరువదితూముల నెసగుపుట్టి। బందరు జిల్లాను బరగుగిద్దలు రెంటయరసోలయా రెంటనలరుసోల। యా రెంటతవ్వగు సరేరెట్టగు నడ్డ యారెంటకుంచంబు నాచతుష్క। మునతూములవింశమునపుట్టియగు నిదిసామ కోటను సమతజెందు। శ్రీకాకుళంబున చెన్నగు పావు సేరులు రెంటవరసేరు గూమరెంట। నగు సేరు మూటనునగు కుంచ మెన్మిది యయ్యిరువదిటపుట్టి యలరుచుండు। గుంటూరులోపలగుడ తగుసోలను సేరుతవ్వ యటంచు జెలగు సంజ్ఞ। అవినాలుగద్ద యానవి రెండు కుంచంబు నాల్గు కుంచంబులనలరు తూము। ట్టిపింశంబు గూడిన యలరు పుట్టి। నైదు మరకంబులొకపరయట్టి సరలు। ఖవసులై నమ్మబరగును గరిసెయగుచు। క్రమముగా దీని దెలియ డగణక

చెన్నపట్టణం

కరిసె	కలం	తూము	పడి	అళాకు	సునాంగుజములు
,,	౩౩ ౧/౩	౪౦౦	౩౨౦౦	౨౫౬౦౦	౩౨౦౦౦౦
	౧	౧౨	౯౬	౭౬౮	౯౬౦౦
		,,	౮	౬౪	౮౦౦
			౧	౮	౧౦౦
				౧	౧౨ ౧/౨

బందరుజిల్లకు

తవ్వ	సోల	అరసోల	గిద్దె
౧	౨	౪	౮
	౧	౨	౪
		౧	౨

కడప

పుట్టి	తూము	[illegible]
౧	౨౦	౩౨౦
	౧	౧౬

బందరు-సామలకోట.

పుట్టి	తూము	కుంచములు	అడ్డ	సేరుతప్పు	సోల	అరసోల	గిద్ద
౧	౨౦	౮౦	౧౬౦	౩౨౦	౧౨౮౦	౨౫౬౦	౫౧౨౦
	౧	౪	౮	౧౬	౬౪	౧౨౮	౨౫౬
		౧	౨	౪	౧౬	౩౨	౬౪
			౧	౨	౮	౧౬	౩౨
				౧	౪	౮	౧౬
					౧	౪	౮
						౧	౨

శ్రీకాకుళం.

పుట్టి	కుంచ	సేరు	అర్ధసేరు	పావుసేరు
౧	౨౦	౬౦	౧౨౦	౨౪౦
	౧	౩	౬	౧౨
		౧	౨	౪
			౧	౨

గుంటూరు-

పుట్టి	తూములు	కుంచాలు	అడ్డలు	తవ్వలు
౧	౨౦	౮౦	౧౬౦	౬౪౦
	౧	౪	౮	౩౨
		౧	౨	౮
			౧	౨

తులాలు

తులలేకవింశతివేలయుకచ్చాస్సేరుఃకచ్చా సేరులరయుపంచ। సేరుపంచా సేర్లు సేరగధడియఃబుధడియములాలుగుదనడమణుగుబల్లారిజిల్లానుబరగుతులా మానమిదికరునూలున నెన్నుతులము।లవిమూడుగూడిననలరుపలంబుగానష్టప లంబులనరయ సేరు। సేరులైదైనవీశెయ్యి చెల్లువీసె।ఎన్మిదిటనొక్క మణువ గుఃట్టిమణుగు। లిర్వదిని బారువగుచుండునిందురతులు।పూర్ణపూర్ణశేరుబు లైపాలుపుమీర॥

బళ్లారి- తులమ్ము కర్నూలు-

మ	ధడ	పంచా సేరు	కచ్చా	తులములు	మ	సె	సేరు	పలా	తులం
౧	౪	౫	౪౮	౧౧౫౨	౧	౮	౪౦	౩౨౦	౯౬౦
	౧	౨	౧౨	౨౮౮		౧	౫	౪౦	౧౨౦
		౧	౬	౧౪౪			౧	౮	౨౪
			౧	౨౧					౩

ఆంధ్రభూమానపట్టికనిన-

చతుర్వోదశ్యైర గుళ్లమస్తసంఖ్యే శ్రీహాఽస్తోఁగు లైఃవస్గణిలైస్చు

భిః॥ హస్తైశ్చతుర్భిర్భవతీహ దండః క్రోశస్సహస్రద్వితయేన తే
షాం। స్యాద్యోజనం క్రోశచతుష్టయేన తథా కరాణాం దశకేన వం
శః॥ నివర్తనం వింశతివంశసంఖ్యైః క్షేత్రం చతుర్భిశ్చ భుజైర్నిబద్ధం

౮౦॥ యవగర్భ వసుసంఖ్యయులరు నంగుళమవయజినాంగుళం ౨౪ బు
లనమరు హస్తమా చతుష్కముర చేత నమగును దండంబు ద్విసహస్ర ౨౦౦౦
దండము ద్దైుపు క్రోసు। నాలుగు క్రోసులనమరు యోజన సంజ్ఞ హస్త వింశతి
౨౦ వంశమనగ నెగడు వంశవింశతి ౨౦ ము నివర్తనంబగు నాల్గుర భుజములుగల
యదిపుడమియం డ్రు। మాగధమిది చెన్న మహితపట్టణముననయవదశ ౧౦ కం
బంగుళమనబరగు। నంగుళ ద్వి ౧౨ సంఖ్యయమరుననగ పాదత్రయం ౩
బు ఘే బరగు గజము పంచార్ధగజము ౧ $\frac{౧}{౨}$ గలబరగు రూటవియును సలుబదిరంఘ్రాం
గునంబియుంఢు ఫలాంగు నను ఖాత్తిబాహు ౨౨౦ గజంబులౌనెనిమిది ఫర్లాం
గు సెసగుమైలు। పూర్నరసాద్రిభూముల ౧౭౬౦ నొప్పుగజములు మైలనగా
జెల్లు మైలుదశ ౧౦ క। మమరు నామడయనమరియు జినాం(ఘు)ల ౨౮ దండం
బు క్రోల నాదనరియుండు। ఒట్టికోల చేత నలుచదరంబగు। పుడమి సెంటయనగ బా
గువడయు నట్టి సెంటశత ౧౦౦ మమరును కాణిని। వేశనంబులజిన ౨౮ విశదమా
నీ॥ క॥ పూర్ణాబ్ధుల ౪౦ స్కృతియును పూర్ణరసాం(ఘు)ల ౬౦ ఘుదీర్ఘ
మునుగల పుడమి। పూర్ణ వ్యోమయుగాఖ్యుల ౨౦ం పూర్ణనివేశనమనం
గబొగడితితజ్ఞుల్॥ వింశతిదళ సనం॥ ఆకాశపూర్ణరసాద్రీషు ౫౭౬౦ పద
ముల చెన్నపట్టణమందు జెలగు కాణి। దీనికి కుచ్చలదిరము గా భుజబాహునను షొ
డశాంశముల్ ౨౨ $\frac{౯}{౧౬}$ నాగదనరు। క్షేత్రికి కాణులుకరచం ద్రులు మీదపంచ
నందాంశముల్బరగియుండు ౧౨ $\frac{౫}{౯}$ రూపభేదపు కత్తిరుద్రకాణులును నత్యష్టి
చంద్రాంశతత్త్వాశ్వినుల ౧౧ $\frac{౧౧౮}{౨౨౪}$ వేలికి కాణులు వెలయునైదగు ౫ చు
నుపుట్టికి కాణులు బొలుచున్నాల్గుర। బల్లెప కాణులు బరగు రెండు ౨ సాచంద్రపూ

వ॥ సామజలవపూర్ణానంతనిధి౨ $\frac{౮౦౧}{౯౦౦}$ గజంజీరున కుయుగ్మ సమితకాణల మీఁద

శశివ్యోమగజపూర్ణచంద్రులైన। యంశలదగునట్టియంబరవ్యోమాబ్ధిమను

సంఖ్య-౨ $\frac{౧౦౮౦౧}{౧౪౪౦౦}$ భాగముల్మహిని వెలయు॥ గొ(స)కాణలు రెండుగుణ

రత్నలవములుతసబాన భుజముల -౨ $\frac{౯౩}{౨౫}$ బొనగియుండు।రూపభేదపు గొ

(స)రూఢియకాకాణలుబాహుసంఖ్య, బొచు౨బాగుమీరు॥ కోటకాణిచం

ద్రు గూడినపూర్ణపూరసలవవ్యోమఖరామసామ।జాశ్వి౧నేయుల

$\frac{౬౯౦౧}{౭౮౩౦౦}$ జెల్లుచంద్రరవ్యాంశముల్పావరయుబుధ్యావులను $\frac{౧౨౧}{౧౬౦}$ బూనయా

కర।గుంటూరుబందరుకుంభకోణంబును రాజమహేంద్రంబురమణ కెను

కోయముత్తూరునకామరొప్పతిరునెల వేలిని। వీరు శుక్లభూమివిధులును।

సింహపురంబునశిరిమించుతిరునెలవేలినీరారంభవీరుధులును। కడపయాదిగ

గల్లుకటకంబులందొప్పభేదంబులివియని పేర్మిగనుచు।చిత్తూరుమధిరెయుచెంగ

లపట్టునుమలబారుకొరచనాపల్లిమధురాజ। నప్పంబుజిల్లయా కోయముత్తూరు

మచెన్నపురబుతో జెలగుసమత।రాజమహేంద్రితో రాణించుసమముగాకం

దనోలువిశాఖపనోపురంబు।కడపయాగుంటూరుకందనవోలునబళ్లారిశేలంబుల

డయాసమను।లిటులనేపర్దభూభేదమిచట వేరు। వేరవిఃరంచి దెల్పెదవిశదతం

గిజెన్నపురిరాజ్యమునగల్లుజిల్లాలందు దెలియాగాగూరుచున్నట్టిధీవరులకూ॥*

గుంటూరు జిల్లాకుచ్చెలవివరణము.

శా॥పూర్ణవ్యోమరసాంకనందరవులన్ ౧౨౯౭౬౨౦ పొల్పొందుపా

దంబులన్। వనిఁబందగుకుచ్చెలాఖ్యశతకస్వాంశంబు దానంటనన్।అఙ్క

రాశిశశాంకచంద్ర౧౧౪లనుచెల్వంబెచ్చుపాదంబులన్। పూనంగంబెద

గుగుంటలందుమహినెప్పన్ గొల్చుమానంబుగాన్ ॥ ....*

౧౨౯౭౬౦౦కుచ్చెలకాణి $\frac{౨౨౯}{౧౬}$

ఇందలిసూరవభాగము ౧౨౯౭౬గుంటల

దీనికిగొలుసుఅడుగులు-౧౧౪

బందరుజిల్లాకత్తివివరణంఅష్టసీసం.

మచ్చిలీపట్టణమహానొప్పుభూమాన రూపంబుదెల్పెదరూఢిమీర । పూర్ణాంబరాక్షిరాములబాహుగిరులను ౭౨౩౨౦౦ దగుచతురశ్రాంఘ్రి దనరు కత్తి।దంతాంశ ౩౨ లనుకుంటదనరు నాకుంటను వ్యోమాంబరోత్కృతియుగ్మ కనులు ౨౨౬౦౦।నాషోడశాంశ వీసంబనదగుసాధ్వాశ్వచంద్రులజలశశాంకగిరి ౧౪౧౨ ౧/౨ ములనుకాష్టంబుదా మొనయుసాధ్వనగాష్టు-౩౭ ౧/౨ లందుభేదంబెట్టులనిపలుకుడు। బాహుబాణశరాగ్ని బహురసతర్కణంబు. ౬౬౩౫౫౨ లగుచుండుచతురపదంబులెన్న।రస రామగిరిపూర్ణరమ్యభుజం ౨౦౭౩౬బులు నాషోడశాం౧౬శ వీసమనబరగు। పట్టివీసంబునకుకోష్టహాదలంపు। రసగుణంబుల౩౬ చేతనురమ్యమగుచు।దీనిచతురాంఘ్రులొప్పునుదిరముగాగ। తర్కనందాశ్వచంద్రులు౧౭౯౬ దడయకెప్పుడు॥

ప్రథమప్రకారపడుగులు :

౭౨౩౨౦౦ కత్తికి-కొండ్లు౧౨ ౫/౯

దీని౩౨లోనొకభాగంగుంట

౨౨౬౦౦ కుంట

దీని౧౬లోనొకభాగంవీసం-అడుగులు

౧౪౧౨-౫౦

దీనికికోలత్రఅడుగులు ౩౭౫

ద్వితీయప్రకారంఅడుగులు

౬౬౩౫౫౨ కత్తి.కి.కొండ్లు౧౧ ౧౧౨/౨౫

దీని౩౨లోనొకభాగంవీసంఅడుగులు

౧౨౯౬

దీనికోలఅడుగుల.....౩౬

కుంభకోణంజిల్లావేలివివరణం-సీసం॥

కుంభకోణంబునగోనకొనియున్న ట్టివేలికిమానంబువెలయునిటుల | ఆకాశహూ
న్యా(భ)హ_స్తిసామజదాహు-౭౮౮౦౦౦చతురపాదంబులజతనమగుచు|నందలివిం
శాంశమలవడుమానవనాయుదవ్యోమపూనాబ్ధియింద్రు౧౪౪౦౦ లగును|సూర
వభాగంబుపారకకుంటగునంచలి కాష్టంబునయనచంద్రు౧-౨ | లగుచువెలయున
భూమానమాదరింపు|నదియూకాణులుశరగినంఖ్యయగుచునుండు ||చోళదేశమహీ
జాని సూక్ష్మబుద్ధి| నేవఁరించినదగుచును నీతితోడ ||..............................

కుంభకోణంజిల్లావేలిచదరపుఅడుగులు-

౭౮౦౦౦వేలి-కిశాంఢ్లు-౫

దీని౭౦ లోవకపాలుకూపు-దీనిఅడుగులు

౧౪౪౦౦ కూర

దీని౧౦౦లోవకపాలుకుంట-దీనిఅడుగులు

౧౪౪కోలఅడుగులు౧-౨

రాజమహేంద్రవరంజిల్లాపుట్టివివరణం ॥గీ॥

రాజధానీరమై నరాజమహేంద్రిని|కుంటయనగనొప్పుగూఢచరణ|వార్ధిశరశూ
పావకాష్టవంశంబుచేనది| జలఖరామబాహు౨౩౦౪ చతురపదము|లట్టినూరుకుం
టలగుపుట్టిపూర్ణఖ|జలధివ్యోమసంఖ్య౨౩౦౪౦౦తులనువెలయు ||..........*

౨౩౦౪౦౦పుట్టి-కి-కాంఢ్లు-౯

దీని౧౦౦లోవకపాలుకుంట

౨౩౦౪కోల-౪౮

కోయముత్తూరుజిల్లాబళ్లవివరణం॥గీ॥

బళ్లయనసామజవ్యోమవనఁ౪౦౮సంఖ్య | పాదకాష్టంబుచేతనబరగుకుం
ట|కోయముత్తురందుగొనకొనియుండును॥ |కొలుచుభూమిలోనికోలసంఖ్య | వా
ధిఁతర్కఁవనఁవరరసరాజుల౧౬౪౬౪|చతురపదములగుచుచాలనొప్పు||

౧౬౪౬౪అడుగులుబళ్లకుకాంఢ్లు- $\frac{३౮౦౧}{६००}$

దీనికికోలఅడుగులు......౪౦౮

తిరునెలవేలిజిల్లాకోట్ట జరీబుజర్థజీరు

వివరణం-సాంఘార్యాగీతి ॥కందము॥

వసునందగుణ౩౯౮పదంబుల। యనదృశ జంజీరనంగయావనభూషా। రసపూర్ణవార్ధిగజముల। ఘనలకశరచంద్ర౧౫౮౪౦౪ చతురమగుపాదములన్। వనగలతిరునెలవేలిని। వసుమతిమానంబుహీనవారికి జెల్లున్ ॥..........................

ఆచ్ఛటరసశబ్దము జలవాచకముఅనగా నాలుగు। హీనవారియనగా మెట్టభూమి॥

౧౫౮౪౦౪ అడుగులుజంజీరుకు గాండ్లు

$$\frac{౩౧౦౮౦౧}{౧౪౪౦౦}$$

దీనికికోలఅడుగులు............ ౩౯౮

నెల్లూరుజిల్లాగొల్సులువివరణంసాంఘార్యాగీతి ॥కందం॥

వసుజలధిరసంఖ్యహస్తపద్రమితములన్ చతురంబుగాచుఫం। పెనగెడుకుంట శతబదిని పేమిగనంగను గొల్సునాగనం। దనదృశలీలబాణకరధాత్రిరసాగ్ని ధరా ౧౩౬౧౨౫ క్షితిపాంద్రములన్ । మనలకశూన్యపూర్ణకరమాగణచంద్రుల ౧౧౫౨౦౦ చేక్రమంబుగాన్ ॥ ఇందుహస్తప్రాతంపదప్రాతంఅనిక్రమాలంకారము ॥...*

హస్తమనగామూరగను-	పాదమనగాఅడుగు -
శస్యాసము-	స్యాసము-
౧౩౬౧౨౫కుంటలు.	౧౧౫౨౦౦కిగాండ్లు-
గాండ్లు-౩ $\frac{౭౩}{౨౫౬}$	౨
దీనికి౫౦లోవకభాగం-	దీనికి౫౦లోవకభాగం
౨౭౨౫॥౦ అడుగులు	౨౪౦౪అడుగులు
కికోలఅడుగులు-౫౨	కికోలఅడుగులు ౪౯

తిరునెలవేలి జిల్లానంజభూమి జరీబువివరణము ౭

తిరునెలవేలిసీమగలభూధరయుతక్షితకొప్పనేప్పుడున్। కరఖరసాంబరాద్రి౭౦౬౦౨ పదగాండములన్ బలుకోటనాగయం। దర్శయగనేకవిఃశతిశమూరయతూముగజాంశమందులన్। బరగుపడీయనంగనదిబద్వ్యసాధన నఖాత్రి౨౦ $\frac{౧}{౨}$ గాంప్రిగా

కరరసగుణవహ్నులకె౩౩౬౨చే।మరకంబగుచతురపాదమండపికూడక।మ
రిసాంఘ్రిపూనకకరయుగర౨౦ ౧/౪ పరిమాణముపడికిదనరుబంధురవీలక॥

౭౦౬౨౨చదరడుగులుకోట-కాండ్లు॥

దీని౨౧లోవకపాలు- ౧ ౬౫౦౧

భూము-౩౩౬౨ ౨౮౩౦౦

దీనిరాలోవకపాలుపడి-అడుగులు౮౩౦ ౧/౪

కికోలప్రమాణము- ౨౨ ౧/౬

బల్లారికడపపల్నాడుశీమల యొకరాశివరం-

క॥అమరాంఘ్రు౩౩లనలుచదరం। బమరినయదికుంటయనియు నంబరజలధు
౪౦౬|సమమైనయకరమనియును|నమరుక బల్లారికడపనాపల్నాటక॥గీ॥ నందనా
గపూనకచంద్ర౧౦లాగలకుంటయు|వ్యోమతకబాణయుక్తమైన| రామసాగధ
ర౩౬౦ములరమ్యాంఘ్రిరాశిచే|నందుయకరవెలయునతిప్రసిద్ధి॥

౮౩౬౦చదరంయకరకాణి-

౧౨౧ / ౧౬౦

దీనిలోర౦లోవకపాలు-గుంటక

౧౦లాగ దీనికికోలఅడుగులు-
౩౩

ధాన్యకొలతలవివరణము- ౧..............ఆ..................సీ॥

హస్తోన్మితైర్విస్తృతిదైర్ఘ్యపిండైర్యద్ద్వాదశాశ్రంఘనహస్తసంజ్ఞం। ధా
న్యాదికెయద్ధనహస్తమానంశాస్త్రోదితామాగధఖారికాసా।ద్రోణస్తుఖార్యాఃఖలు
షోడశాంశస్స్యాదాఢకోద్రోణచతుర్థభాగః। ప్రస్థశ్చతుర్థోంస్యతథాఢకస్య
ప్రస్థాంఘ్రిరాద్యైఃకుడుపః ప్రదిష్టః॥ ❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋❋

హస్తోన్మితంబుకానలుచదరంబుననంతయెత్తునుగల్గిన యనచంద్ర౧౨-యా
శ్రంబులనుమించునదిఖారియగుషోడశాంశంబుద్రోణంబుజలధియంశ|మాఢకంబ
గుతుర్యభాగంబుప్రస్థంబుకుడుపంబుతుర్యంబుకొలుచుసంజ్ఞ|మగధదేశంబునమరచె

ష్ణుప్రమాణమునంగుళీదశకంపు వెలుచదరము| యెనిమిదంగుళములయెత్తును గలయది తూముగ జాంశంబుదోచు వడిగ| పడినవస్వాంశంబుబరగున శాకంచు పంచమాంశము శౌడుబరగుచుండు ధాన్యరసాదులదగియుండు కొలలిలిఖిఖజలతూములగరిశదనరు| కలమనబరగును కరచంద్ర తూములు మరకంబనగజెలుమాగణాకాళి| మరియు దేశాంతరంబులమలసియుండు| ధాన్యమానవిభేదముల్లికములగుట| గ్రంథవిస్తరభయమునన గానుపింపబడక సంతృప్తమయ్యెనబహుళమగుటా||

ఏకాదిస్థానసంజ్ఞావిభాగవివరణము||

ఏకదశశతసహస్రాయుతనియుతప్రయుతకోటయఃక్రమశః| అర్బుదమబ్జం ఖర్వనిఖర్వమహాపద్మశంకవస్తస్మాత్ | జలధిశ్చాంత్యం మధ్యం పరార్ధ్యమితిదశగుణోత్తరం సంజ్ఞాః| సంఖ్యాయాః స్థానానాం వ్యవహారార్థం కృతాః పూర్వైః||

ఏకంబు దశకంబు నెన్న సహస్రంబు నయుతంబు యుత ప్రయుతము కోటి| యర్బుదబ్జంద ఖర్వ నిఖర్వమహాపద్మంబు శంఖంబు మరియు జలధి| యంత్యమధ్యములు పరార్ధ్యంబులగుచును నొండొంటి దశసంఖ్యలొప్పగలిగి| ధృతిసంఖ్యస్థానముల్దెలుపు నీ క్రమమునన ధికమానెడలను నటులనగుచు| స్థానసంజ్ఞావిభేదముల్దనరుచుండు| సకల వ్యవహారసంసిద్ధిచాటుకొరకు| భాస్కరాచార్యవర్యాది పద్మజాంత| పూర్వగణకులచేత సంపూర్ణమగుచు||

ఇతి శ్రీమద్బదరికానిలయ నిత్యనివాస శ్రీమన్నరనారాయణగురుచరణ సేవాపరాయణ - శ్రీమద్వేంకటాచార్య సద్గురుకృపాలబ్ధవివిధ విద్యాబాతురీధురీణాపస్తంబసూత్ర హరితసగోత్ర శ్రీమద్గోలకొండ వ్యాపారిసత్కులోద్భవ శ్రీమత్తడకమళ్లవంశపవిత్ర శ్రీరంగరాయగరభగరత్నాకరసంపూర్ణనిశాకర సకలసుజనసంస్తవనీయగుణరత్నరత్నాకర శ్రీమద్వేంకటకృష్ణరాయ ప్రపంచితంబగు నభినవలీలావతీగణితశాస్త్రరత్నంబునందు - అజహలాదియుసంకనిఘంటువు - సంకలనాదినిఘంటువు| నను భేదంబులగు నిఘంటుత్రయంబును ద్రవ్యమానభేదవివరణంబును| భూమానభేదవివరణంబును| ధాన్యమానభేదవివరణంబును స్థానసంజ్ఞయు నను భేదంబుల దెలుపంబడియెడు సంజ్ఞాధ్యాయము సంపూర్ణము|| ......

శ్రీరస్తు

ప్రకీర్ణకాధ్యాయః

****

అథపరికర్మాష్టకవివరణం.

అందుపరికర్మాష్టకవివరణం బెట్లనిన సంకలనంబును ॥ ౧ ॥
వ్యవకలనంబును ॥ ౨ ॥ గుణకంబును ॥ ౩ ॥ భాగంబును ॥ ౪
వర్గంబును ॥ ౫ ॥ వర్గమూలంబును ॥ ౬ ॥ ఘనంబును ॥ ౭ ॥
ఘనమూలంబునునను నది ౮ ఇంవాద్యంబులగు.

సంకలనవ్యవకలనంబులు,

అథసంకలనవ్యవకలనయోః కరణసూత్రం
వృత్తార్ధేనాహ.

కార్యః క్రమాదుత్క్రమతోథవాంక
యోగో యథాస్థానకమంతరం వా.

వృత్తం ॥ క్రమోత్క్రమవిభాగముల్గలవిధానభేదంబులన్ ।
సమాంకయుతిభేదముల్ సలుపగాదగున్ నెమ్మితోన్ ॥

కార్య ఇతి । క్రమాత్ - ఉత్క్రమతో వ్యుత్క్రమేణ వా - యథాస్థానకమంకయోగః కార్యః - అంతరం వియోగో వా ఏవమేవ కార్యః ॥

ఇందు క్రమంబనదశస్థానాదియు - వ్యుత్క్రమంబన నేకస్థానాదియు నని భేదము దెలియునది ఈ రెండు భేదంబుల నెద్దియేనియు నొకవిధానంబున నేకాదిస్థానసంకరము జెందని యట్లుకూర్చుటయు - త్రోయుట జేయునది.

ఉదాహరణం.

అయెబాలెలీలావతి మతిమతి బ్రూహిసహితాన్ద్విపంచద్వాత్రింశత్త్రినవతిశతాష్టాదశదశశతోపేతాన్ నేతాన్ యుతవియుతాంశ్చాపివద
మేయదివ్యక్తేయుక్తివ్యవకలనమార్గేసికుశలా ॥

ము ॥ చెలీ కాదా యుతిభేదముల్ఘనమునంచించిచి తేగ్గదగన్ ।

చెలి యంబుల్ఖన రెండు నైదు రదముల్ ద్విస్యక్ త్రినందాక్షులున్।
గలయన్ సామజచంద్రులన్ గలుగు నా గాటంపు రాశిన్ ద్వరన్।
వెలిగం జేసి ఖపూర్ణ పూర్ణ దిశలన్ విస్తారితాంశంబునన్॥

ఆయేతిసంబోధనే। హే బాలే- మతిమతి - లీలావతి - ద్వ్యాదీన్ శతాంతాన్ అంకాన్ సహితాన్ సంయోజితాన్ వద। తానేవ పునస్సంయోజితాన్ వ్యుత్తరశతత్రయమితాన్ ।అయుతవియుతాన్ । అయుతాద్ధీనాన్ వద। యదివ్యక్తేస్ఫుటే యుక్తివ్యవకలనయోః సంకలనవ్యవకలనమార్గే కుశలాసి ప్రవీణాసీతి యోజనా॥

ఈయుదాహరణమునందు రెండు మొదలు నూరుపర్యంతము నందుండెడు నంకములను సంకలనము జేసి చెప్పుము- మరియు నాకూర్చియుండెడు మున్నూటరువది మితముగల నంకములను - పదివేలసంఖ్యయందు వ్యవకలనము చేసి చెప్పుము.

న్యాసము.

సంకలనము.

౨
౫
౩౨
౧౦
౧౯౩
౧౮
౩౬౦

౨
౫
౩౨
౩౯
౧౦
౪౯
౧౯౩
౩౪౨
౧౮
౩౬౦

వ్యవకలనము

౧౦౦౦౦
౨
౯౯౯౮
౫
౯౯౯౩
౩౨
౯౯౬౧
౧౦
౯౯౫౧
౧౯౩
౯౭౫౮
౧౮
౯౬౪౦

౧౦౦౦౦
౩౬౦
౯౬౪౦

అథగుణనసూత్రం సార్ధవృత్తద్వయేనాహ-

గుణ్యాంత్యమంకం గుణకేన హన్యాదుత్సారితేనైవముపాంతిమాదీన్।
గుణ్యస్త్వధోధో గుణఖండతుల్యస్తైః ఖండకైస్సంగుణితో యుతో వా।

భక్తోగుణశ్శుధ్యతియేన తేనలబ్ధ్యాచగుణ్యోగుణితఃఫలంవా।
ద్విధాభవేద్రూపవిభాగఏవంస్థానైఃపృథగ్వాగుణితస్సమేతః॥
ఇష్టోనయుక్తేనగుణేననిఘ్నోభీష్టఘ్నగుణ్యాన్వితవర్జితోవా॥

అష్టాంఘ్రి సీసము.

గుణ్యనిష్టాంకములు గుణకాంకరాజిచే గుణియించి వేర్వేర గూర్పఁగా వలయు
గుణఖండతుల్యమై గుణ్యంబు వేర్వేరగుణియించి కూడిన గూడు గణిత।
మీ గుణంబు భజింపఁ దరవోని ఫలమున భక్తాంకమునను గ్రమంబుగాఁగ
గుణ్యంబు గుణియింప గూడు ఫలంబు దాయుగ్మ భేదంబులైయుండు స్థాన।
భేదంబులను బెంచి పెంపొందఁగూర్చిన యిష్టాంకయోగవిహీనములను।
గుణకంబునను జేసి గుణ్యంబు గుణియించి యిష్టాంకహతగుణ్యమెలమితోడ।
నూనయుతంబు దనరఁగఁ జేయ ఫలమగు గుణ్యక భేదములై దగూడు నిట్లు।
భాగహారంబున భాజ్యమౌ రాశియెయ్యంకగుణంబగు హారముచేత।
శుద్ధివడయునదియె శుద్ధఫలంబగు। నెద్దియేని యొక్క హీనసచేత।
భాజ్యహారకముల భజియించి సమముగా జేయఁగూడె నేని జెలగునదియు॥

వ్యాఖ్యానం.

గుణ్యాన్త్యమితి। గుణ్యానాం గుణనయోగ్యానామంకానాం మధ్యే యోఽన్త్యశ్చరమాంకః-తం గుణకేన హన్యాత్ గుణయేత్ - ఏవముత్సారితేన అగ్రాదగ్రాంశాధఃస్థాపితేన గుణకేన-ఉపాంతిమాదీనంకాన్ గుణయేత్,

ప్రకారాంతరమాహ గుణ్య ఇతి॥ గుణఖండతుల్యో గుణ్యో ధోధఃస్థాప్యః యావంతః ఖండాః క్రియంతే తావత్సు స్థానేషు గుణ్య

టీక

గుణ్యాంకంబులలో నికడపలి యంకమును గుణకాంకములోని యంకములచే క్రమక్రమంబున గుణియించి యాయా స్థానభేదములు దెలియునటుల నిలుపుచు పిమ్మట నన్నియు సంకలనము జేసిన రాశి యగునను టు॥.

ప్రథమ విధి -

గుణకము నెన్ని ఖండంబులు జేయం బడునన్ని స్థానంబుల గుణ్యమును నుంచి వేర్వేర గుణించి నయాఖండముల

స్థా ప్యః తైః ఖండకై స్సంగుణిక్తో గు ణితక్రోనావత్ స్థానస్థితో గుణ్యోయా తః కార్యః

ప్రకారాంతరమాహభక్త ఇతి॥ యేనభాజకేనభక్తోవిభాజితో గుణః శుధ్యతని శ్శేషోభవతి - తేనగుణేనలబ్ధ్యాలం భేనభాజనలబ్ధఫలేన చగుణ్యోగుణితః ఫలంభవతి।

ప్రకారాంతరమాహస్థానైరితి॥ గుణకస్య యావంతిస్థానానిభవంతితావద్భిః పృథగ్గుణితో గుణ్యః పృథగేవస్థానాంతరం త్వేనసమేతః కార్యః యథావంచత్వేక మిత్యాదంకాః ఏకగుణితాద్వా ఖ్యాంగుణితాః పృథక్స మేతాస్తావంత ఏవ భవంతి॥

ప్రకారాంతరమాహ॥ఇష్టేనాం కేనోనోయుక్తోవాయోగుణః తేనని ఘ్నఃగుణితో గుణ్యః ఇష్టహత గుణ్యేన అన్వితోవజితోవా కార్యః-ఇష్టోనగుణ పక్షే ఇష్టహత యుక్తో గుణ్యః కార్యః ఇష్టయుక్తగుణ పక్షే ఇష్టహత గుణ్య హీనః కార్య ఇత్యర్థః॥

ఒక్కొకటిని సంకలనము జేయరాశియగు రెండవవిధి

గుణకము నెయ్యంకము చేవిభజించినని శ్శేషం బగు న య్యంకము చేతనుభక్తలబ్ధఫలముచేతనుక్రమంబున గుణ్యము గుణింపంబడిరెనేని ఫలము సిద్ధించునుట॥

గుణకంబునెన్నిస్థానంబులు గలిగియుండునన్ని స్థానంబుల గుణింపబడు గుణ్యము స్థానభేదంబులం దుసంకలనము జేయ గుణనఫలము సిద్ధించునట-

గుణకంబునకొక స్వేష్టాంకంబును సంకలనమేని యు వ్యవకలనమేనియుంజేసిదానిచే గుణ్యంబు గుణింపసిద్ధించు రాశియందు - ఆయిష్టాంకముచే గుణియింపబడు గుణ్యముక్రమంబునవ్యవకలనమును సంకలనంబును జేయఫలముసిద్ధించు

ఉదాహరణం-

బాలే బాలకురంగలోలనయనే లీలావతి ప్రోచ్యతాం పంచత్ర్యేక మితాదివాకరగుణా అంకాః కతిస్యుర్యది । రూపస్థానవిభాగఖండగుణనే కల్యాసి కల్యాణిని చ్ఛిన్నాస్తేన గుణేన తేచ గుణితా జాతాః కతిస్యుర్వద॥

మ॥ హితుడాఖండగుణాది భేదములునీయిచ్చందిరంబేనిసం।
యుతమూసాంపకరామచంద్రులనుబాహుఘ్నాంకములన్ దెంచియా
తతమా రాశిసరాశి హారకము చేతన్ భక్తలబ్ధంబునీ।
వతివేగంబున జెప్పుమాత్ర హిత వ్యాఖ్యానభేదంబులన్।

బాలఇతి- హేబాలెబాలమృగ
చంచలనేత్రె-లీలావతి-పంచత్య్రే
కమితాఅంకాః౧౩౫ యదిదివాక
ర౧౨ గుణాఃతదాకతిస్యుఃప్రోవ
ద-వాకార్థస్యకర్మత్వంపశ్యాగ్ర
గోథావతీతివత్ - రూపవిభాగే-స్థానవి
భాగే-ఖండగుణనెచ-త్వంచేద్యదికల్యా
ఽసి-హేకల్యాణి-తేచగుణితాఃజాతాః
యతితెనైవగుణేనచ్ఛిన్నాహృతాః
హాకతిస్యురితిదేతిభాగహారప్రశ్నః

ఈయుదాహరణము నందునూ
టముప్పదియైదుగుణ్యాంకము లప
న్నెండుగుణకాఙ్కములతోడగుణిం
పవచ్చుసంఖ్యయు-రూపవిభాగస్థా
నవిభాగఖండగుణన - ఇష్టోనయుత
ప్రకారంబులగుసంస్కారభేదంబు
లయందనుక్రమంబులును దెలుపు
మనిగుణనప్రశ్నము-మరియు నాఫలి
తసంఖ్యయాగుణ్యముచేతభాగించి
ననెంతయగునని భాగహారప్రశ్నము.

న్యాసము

ప్రథమవిధి

౧౩౫ గుణ్యము　　౧౩౫ గుణ్యము
౧౨ గుణకము　　౧౨ గుణకము

౨౭౦　　౧౩౫
౧౩౫　　౨౭౦

౧౬౨౦　　౧౬౨౦

భక్తలబ్ధగుణకన్యాసము

౩)౧౨(౪ ఫలము　　౬)౧౨(౨ ఫలము
౧౩౫　　౧౩౫
౩　　౬

౪౦౫　　౮౧౦
౪　　౨

౧౬౨౦　　౧౬౨౦

ఇష్టయుతగుణకన్యాసము

౧౩౫ గుణ్యము　　౧౩౫ గుణ్యము
౧౪ గుణకము　　౨ ఇష్టము

౧౨　　౨౭౦
౨ ఇష్టము

౧౮౯౦
౨౭౦ ఇష్టహతగుణకము

౧౬౨౦ శేషము

ఖండగుణనన్యాసము

౧౩౫-౧౩౫-౧౩౫-౧౩౫-౧౩౫
౮　౪　౭　౫　౩

౧౦౮౦-౫౪౦-౯౪౫-౬౭౫-౪౦౫

౧౬౨౦　　౧౬౨౦

స్థానభేదగుణకన్యాసము

దశస్థానము- ఏకస్థానము- సంకలనము
౧౩౫　　౧౩౫　　౧౩౫
౧　　౨　　౨౭౦

౧౩౫　　౨౭౦　　౧౬౨౦

ఇష్టోనగుణకన్యాసము

౧౩౫ గుణ్యము　　౧౩౫ గుణ్యము
౧౦ గుణకము　　౨ ఇష్టము

౧౨కి
పోను　　౨౭౦
౨

శేషము

౧౩౫౦
౨౭౦ ఇష్టహతగుణకము

౧౬౨౦

ఇట్లు గుణకభేదపంచకము సంపూర్ణము.

భాగహారసూత్రం.

భాజ్యాద్ధరశ్శుధ్యతియద్గుణస్స్యాదన్త్యాత్ఫలంతత్ఖలుభాగహారే।
సమేనకేనాప్యపవర్త్యహారభాజ్యౌభజేద్వాసతిసంభవేతు॥

అర్థము

గుణనవిధిసేసాంత్యముగనుదహారించఁబడిను
భాగహారంబనభాజ్యమహారాశియెయ్యంకగుణంబగుహారముచేత।
శుద్ధిబడయునదియెశుద్ధఫలంబగునెద్దియేనియొక్కహీనసచేత।
భాజ్యహారకములభజియించినసముగాజేయుగూడెనేనిజెలగునదియు।
అనునది

వ్యాఖ్యానం.

భాజ్యాదితి॥ అంత్యాద్భాజ్యాదంకాత్ యద్గుణో హారశ్శుధ్యతిగచ్ఛతి-తత్ఫలంభాగహారేబోధ్యం-ఉత్సారితేనహరేణభాజ్యస్యఉపాంతిమాదయఏవంహార్యాః.

ప్రకారాంతరమాహ॥సతిసంభవేకేనాపిసమేనాంకేనహారభాజ్యావపవర్త్యహారేణ భాజ్యంభజేత్ భాజ్య హారయోస్తుల్యాంకేనాపవర్తనసంభవే ఏవంవిధేయమిత్యర్థః.

టీక-

భాజ్యంబన భాగింపవలయు రాశి - హారమన హారించవలయు రాశి - ఇందుహారమెయ్యంకముచే గుణియించినభాజ్యరాశితుల్యంబగునదియెభాగహారంబునఫల రాశియగునావిధిభాజ్యస్థానాంకంబులు నశించునంతకు ప్రవర్తించుననుట-

సామాన్యవిధి

సంభవించునెడవత్త్యమాణంబగునపవర్తనవిధిచేహారభాజ్యంబులసమానంబగునంకముచేకుంచితంబులోనర్చిపిదప భాగహారవిధిజేయునగుననుట -

ఉదాహరణంగుణనశేషం-

ఛిన్నాస్తేనగుణేనతేచగుణితాజాతాఃకతిస్యుర్వద

అర్థము పూర్వోదాహృతశేషము

తతపారాశినిరాశిహారకముచేతఁ భక్తలబ్ధంబునీ। వతివేగంబు

నడెల్పుసూత్రసహిత వ్యాఖ్యాన భేదంబులన్॥

న్యాసము.

ప్రథమవిధి.			ద్వితీయవిధి.		
హారము	భాజ్యము		హారము	భాజ్యము	
౧౨)	౧౬౨౦	(౧౩౫	౧౨	౧౬౨౦	
	౧౨		అపవర్తనాంకము ౪		
	౪౨		హారము	భాజ్యము	
	౩౬		౩)	౪౦౫	(౧౩౫
	౬౦			౩	
	౬౦			౧౦	
				౯	
				౧౫	
				౧౫	

అథవర్గకరణసూత్రంవృత్తద్వయేనాహ॥

సమద్విఘాతః కృతిరుచ్యతేఽథ స్థాప్యోఽంత్యవర్గో ద్విగుణాంత్యనిఘ్నాః। స్వస్వోపరిష్టాచ్చ తథాపరేంకా స్త్యక్త్వాంత్యముత్సార్యపునశ్చ రాశిమ్। ఖండద్వయస్యాభిహతిర్ద్వినిఘ్నీ తత్ఖండవర్గైక్యయుతాకృతిర్వా। ఇష్టోనయుగ్రాశివధః కృతిర్వా ఇష్టస్యవర్గేణ సమన్వితో వా॥

ఆంధ్రము-వృత్తము.

సమద్విరాశిఘాతమొప్పచతురలీలవర్గ మన్న మేయలీలనంత్యవర్గము చటనిల్పి రెట్టియై। యమగునంత్య హీనసచేతనంతిమాంకఘాతములన్। జను త్కృతిన్ దదీయకృతియు దానికిశదసంయుతిన్॥ ద్విగుణమైనఖండఘాత విసరమందువర్గముల్। సుగుణయుక్తిజేయఁబొసగుసూత్రము తి నివర్తనము। న్నగణితముగ విష్టమైన యంకహీనయుతముగా। నెగడియుండు రాశివధము నిష్టకృతియుగూడినన్। ఖండవర్గమునగ నెగడుఖండయుగ్మఘాతమున్। దండిగాచతుర్గుణించి దానిపవరవర్తనము। నొండుగాగ గూడెనేని యొప్పుకృతియు గానిలన్। మెండుగాఁగ గణితవిదులు మేలటంచుబొగడగాన్॥

వ్యాఖ్యానం.

సమద్విఘాతఇతి ॥ కృతిరుచ్యతే-సమయోస్తుల్యయోర్ద్వయోరంకయోర్ఘాతః-పరస్పరగుణనంకృతిఃవర్గః॥

ప్రకారాంతరమాహ ॥ స్థాప్య ఇతి॥అంత్యస్యఅంకస్యవర్గః స్థాప్యః అంత్యోపరితిశేషః।ద్విగుణాంత్యసఘ్నాఃద్విగుణేనాంత్యాంకేననిఘ్నాఃగుణితాః-అపరేఅంకాః స్వస్వోపరిష్టాత్ స్థాప్యాః- అత్యంత్యక్త్వా రాశిముత్సార్య పునః స్థాప్యాంత్యవర్గ ఇత్యాదివిధిర్విధేయఃయావత్సమాప్తి ఏవంవర్గసిద్ధిః.

ప్రకారాంతరమాహ ॥ఖండద్వయస్యేతి॥ఖండద్వయస్య అభిహతిఃద్వినిఘ్నీ ద్విగుణావిధేయా యస్యాంకస్యవర్గశ్చికీర్షితః తస్య స్వేచ్ఛయాఖండద్వయంకృత్వాతత్ఖండద్వయస్యాన్యోన్యంహత్వా తత్పునర్ద్విగుణం కార్యమిత్యర్థః-తస్మిన్ ఖండద్వయవర్గైక్యే నసంయోజితే సతికృతిర్వర్గో భవతి-

టీక

తుల్యంబులగు రెండు రాసులనొండొంటిగుణకము వర్గంబనంబడు - దీనికిఁగృతియనియునామాంతరము గలదు-

రెండవవిధి.

అంత్యాంకవర్గమునంత్యస్థానంబునందుంచియంత్యాంకము రెట్టించినసంఖ్యచే రెండవ స్థానాంకముగుణించి రెండవస్థానంబుననుంచి పిదప నారెండవస్థానాంక వర్గమును మొదటియంకదశస్థానమునందుంచిసంకలనముజేయ రాశివర్గముసిద్ధించునిట్లురాశిసమాప్తిపర్యంతంబుజేయునది

ఈవిధియాద్యంకమువలననుండియుఁ జేయదగునని తెలియవలయు

ఏసంఖ్యకువర్గము చికీర్షితంబగుచుండునాసంఖ్యను స్వేచ్ఛానుసారంబున రెండు ఖండంబులొనర్చియాఖండద్వయంబులనొండొంటి చేగుణించి దాని రెట్టించియందు ఖండద్వయవర్గంబుల సంకలనము జేయ వర్గంబగు

ప్రకారాంతరమాహ ॥ ఇష్టేతి॥ ఇష్టోనయుగ్రాశివధః ఇష్టేనవర్గేణ సమన్వితో వాకృతిస్స్యాత్। ఇష్టేనయుతౌయౌరాశీతయోఃపరస్పరవధో గుణనం-ఇష్టస్యవర్గేణయుతో వర్గఃస్యాత్। వర్గరాశిఃఇష్టేనఊనః పృథగ్యుతశ్చ కార్యః॥ తయోఘాతం కృత్వా ఇష్టవర్గేణ యోజయేదిత్యర్థః.

ఏసంఖ్యకువర్గముచికీర్షితంబగునాసంఖ్యయందుమరియొకయిష్టసంఖ్యనూనయుతంబొనర్చియా రెంటినిపరస్పరముగుణించియుందియుష్టసంఖ్య వర్గసంయోగముజేయవర్గముసిద్ధించు-

రాశిఖండద్వయంబులనుగుణించిదానిచతుర్గుణించి యారాశిద్వయాంతరవర్గమునువ్యవకలనముజేయువర్గముసిద్ధించు ననుటయుతి ఆంధ్రమునందర్థికము-

అత్రోద్దేశకః-భాస్కరః.

సఖేనవానాంచచతుర్దశానాం బ్రూహిత్రిహీనస్య శతత్రయస్య। పంచోత్తరస్యాప్యయుతస్య వర్గంజానాసి చేద్వర్గవిధానమార్గమ్॥

ఆంధ్రము-

గీ॥ హితుడతొమ్మిదికిని। నేర్పుతోపదునాలుగశ్వనందబాహులనుసరియు। నైదుగూడినట్టియయుతంబునకువర్గ। విధులనెరుగుదేని వేగజెపుమా॥

న్యాసము-

ప్రథమవిధిః-

౯ ౧౪ ౨౯౭ ౧౦౦౦౫
౯ ౧౪ ౨౯౭ ౧౦౦౦౫
౮౧ ౫౬ ౨౦౭౯ ౫౦౦౨౫
౧౪ ౨౬౭౩ ౧౦౦౦౫
౧౯౬ ౫౯౪
౮౮౨౦౯ ౧౦౦౧౦౦౦౨౫

ద్వితీయవిధిః-

౧౪ ౨౯౭ ౧౦౦౦౫
౧౬ ౪౯ ౨౫
౮ ౧౨౬ ౧౦౦౦౧
౧ ౮౧ ౧౦౦౧౦౦౦౦
౧౯౬ ౩౮౭ ౧౦౦౧౦౦౦౨౫
౪
౮౮౨౦౯

తృతీయవిధిః

౧౪	౨౯౭
౧	౪
౮	౩౬
౧౬	౮౧
	౪౦౬
	౪౯
౧౯౬	౮౮౨౦౯

చతుర్థవిధిః

౧౪	౨౯౭
౬.౮	౨౦౦-౯౭
౪౮	౧౯౪౦౦
౨	౨
౯౬	౩౮౮౦౦
౩౬	౪౦౦౦౦
౬౪	౯౪౦౯
౧౯౬	౮౮౨౦౯

పంచమవిధిః

౨౯౭ ఇష్టేన ౩-౧౦౦౦౫ ఇష్టము ౫

యుత రాశి	హీన రాశి	యుత రాశి	హీన రాశి
౩౦౦	౨౯౪	౧౦౦౧౦	౧౦౦౦౦

అన్యోన్యగుణిత రాశి	అన్యోన్యగుణిత రాశి
౮౮౨౦౦	౧౦౦౧౦౦౦౦౦
౯	౨౫
౮౮౨౦౯	౧౦౦౧౦౦౦౨౫

షష్ఠవిధిః

౯	౧౪	౨౯౭
౭-౨	౯ ౫	౧౫౫-౧౪౨
౧౪	౪౫	౨౨౦౧౦
౪	౪	౪
౫౬	౧౮౦	౮౮౦౪౦
౨౫	౧౬	౧౬౯
౮౧	౧౯౬	౮౮౨౦౯

అథవర్గమూలకరణసూత్రం
వృత్తేనాహ

త్యక్త్వాంత్యాద్విషమాత్కృతిం ద్విగుణయేన్మూలం సమేతద్ధృతే త్యక్త్వా లబ్ధకృతింతదాద్యవిషమాల్లబ్ధం ద్వినిఘ్నంన్యసేత్। పఙ్క్త్యాం పఙ్క్తిహృతే సమేన్యవిషమాత్త్యక్త్వాప్తవర్గంఫలమ్। పఙ్క్త్యాంతద్ద్విగుణంన్యసేదితి ముహుః పఙ్క్తేర్దళంస్యాత్పదమ్॥

అర్థము.

సీ॥ వర్గంపు రాశిని వరుసగా నేకాదికమ్ము లనోజయుగ్మమ్ములనగ।
కడపటి యోజను వెడలు వర్గము ద్రోచి యామూలమును ఱెండిగా నొనర్చి।
యాహారకము చేత నవలి యుగ్మాంకంబు భజియించి వచ్చెడు ఫలము రెట్టి।

యొనరించియటులుంచియుగ్మసమీపాంకమునఫలవర్గంబునొసయ బుద్ధి
పూరియుర్వర్గంబులుండిన నరిమరియును । నిటులజేయుచు రానందు నేపుమీరు
పంక్తియందర్ధభాగంబు పదమటంచు । వర్గమూలవిధిజ్ఞులువలనుమీర ॥

వ్యాఖ్యానం-

త్యక్త్వేతి-అంత్యాత్ విషమాత్ అయుగ్మాంకాత్ కృతిం-వర్గం త్యక్త్వా యోగచ్ఛతి వర్గః-తంత్యక్త్వా తద్వర్గమూలంద్విగుణయేత్ సమేవిషమాగ్రిమెంకేతద్ధృతేతే నద్విగుణమూలేనహృతే సతి యల్లబ్ధంతస్య కృతింతదాదివిషమాత్ సమాదిభూతో యోవిషమోంకః తస్మాత్త్యక్త్వా ఊనయిత్వా లబ్ధంద్వినిఘ్నంపంక్త్యాంన్యసేత్ । తతస్సమేంకేపఙ్క్తిహృతేపంక్త్యా విభక్తే సతియల్లబ్ధం అన్యవిషమాత్ తదాదివిషమాదాత్తవర్గం-ఆత్తస్యలబ్ధస్యవర్గంత్యక్త్వా తత్ఫలంలబ్ధంద్విగుణంపఙ్క్త్యాంన్యసేత్ ।ఇతిముహుః ఏవంపమేతద్ధృతఇత్యాది విధిఃపునః పునఃయావదంతంకార్యం ।పఙ్క్తేర్దళంయాపం క్తిజాతాఃతదర్ధం పదంవర్గమూలంస్యాత్-

టీక

వర్గరాశి యందేకస్థానము నుంచి ఓజయుగ్మయనుగుర్తులశిరంబులందుంచియట్లు చిహ్నితంబు లగు నంకంబులయందలి కడపలి ఓజాంకంబున-నేయంక వర్గమువ్యవకలనము జేయదగునది త్రోశియయ్యాంకము ద్విగుణించిమరి యొకస్థలంబుననుంచునది - పిదప-యుగ్మరాశిని విడిచికొని యది పూర్వ లబ్ధమూలద్విగుణము చే హరింపవచ్చు ఫలంబు ద్విగుణించిపూర్వలబ్ధమూలద్విగుణసమీపంబుననుంచునది । ఆపిదప - ఓజరాశిని విడిచికొని యందు లబ్ధరాశివర్గమువ్య వకలనము జేయునది ।పిదపయును నీ క్రమంబున వర్గ రాశి సమాప్తంబగునంతకు కడ తేరిన తోంబుతయుంచినమూల ద్విగుణమునర్ధించినమూలరాశి యగుననుట-

ఉదాహరణం

మూలంచతుర్ణాంచతథానవానాంపూర్వంకృతానాంచ

సఖేకృతీనామ్। పృథక్పృథగ్వా వర్గపదానివిద్ధిబుద్ధేర్వివృద్ధిర్యది తేత్రజాతా॥

అన్వయము

గీ॥ నాల్గునకు తొమ్మిదిటికిని నాడు సఖుండ। పూర్వమివ్వ నన్నయిన ద్విత్రిభాగ జ్ఞాది। కృతుల కెల్లను మూలము ల్వితతముగను। జెలియ బల్కుము వేగంబు తేజరిల్ల॥

న్యాసము.

౪	౯	౮౧	౧౯౬
మూలం-	మూలం-	మూలం-	మూలం
౨	౩	౯	౧౪
౮			

౪౫౨౦౯)౨-౪
౪
౪)౪౫(౯ ౧౮
)౩౬(
౧౨౨
౮౧
౨౮)౪౧౦(౭   ౧౪
)౪౦౬(౨౯౪
౪౯   అర్ధం
౪౯   ౨౯౭

అథఘనకరణసూత్రం

సమత్రిఘాతశ్చఘనః ప్రదిష్టః స్థాప్యోఘనోంత్యస్యతతోంత్య వర్గః। ఆదిత్రినిఘ్నస్తత ఆదివర్గస్త్ర్యన్త్యాహతోథాది ఘనశ్చసర్వే। స్థానాంతరత్వేనయుతాఘనఃస్యాత్ప్రకల్ప్య తత్ఖండయుగంతతోంత్యమ్। ఏవంముహుర్వర్గఘనప్రసిద్ధా వాద్యాంకతోవావిధిరేషకార్యః। ఖండాభ్యాంవాహతోరాశిః త్రిఘ్నఃఖండఘనైక్యయుక్। వర్గమూలఘనఃస్వఘ్నో వర్గరాశేర్ఘనోభవేత్॥

అన్వయము-దశ

సీ॥ ఒకరాశి మున్మూరు సమాంకములు గుణింపఘనము నబరగు ముగుణిత విధిని
అంత్యాంకఘనము నుంచి యంత్యాంక వర్గంబు నాద్యంకమును మూట నెనరబెంచి

యాద్యంకకృతియును నంత్యత్రిఘాతంబు నాద్యఘనంబును నట్టుల స్థాన।
భేదంబులను గూడి పెంపొందు ఘనము గా మరియును నంకంబు లున్న నేని।
పూర్వఘనీకృత పుంజతత్పదములు ఖండకల్పన జేసి కడకు నట్టుల।
జేయంగ ఘనమగు జెలువొందు నీ క్రియ యాద్యంక మాదిగా నైన జెల్లు।
ఖండఘనంబున ఖండద్వయముల చే నాది రాశి గుణించి యాదిగుణము।
ఖండఘనంబుల గలయంగ గూడిన రాశి ఘనంబయి రమణ కెక్కు।
ఇష్టోనయుత ఘనంబే పారి యుండును గణిత కోవిదుల చే ఘన విధులను।
యిష్టోనయుతుల చేసిడు రాశి గుణియించి రాశిహతేష్ట వర్గము న గూర్ప।
వర్గమూలంబు గలయడ వన్నె మీర। మూలము ఘ్నునించి కృతి జేయ మొనయు ఘనము। ఇట్టి ఘనవిధులారుగా నెగడి యుండు। గణిత విధులను దెలియుము సుగణాకవరులు॥

సమేతి - సమానాం త్రయాణాం
అంకానాం ఘాతః ఘనః ప్రదిష్టః.
ప్రకారాంతరమాహ - అం
త్యస్య ఘనః స్థాప్యః। తతః అంత్యవ
ర్గః ఆదిత్రిఘ్నః ఆదినా త్రిభిశ్చ
గుణితోంత్యవర్గః స్థాప్యః తత ఆదే
ర్వర్గః త్యంత్యాహతః త్రిభిరం
తేనచ గుణితః స్థాప్యః। అథ ఆదిఘన
శ్చ స్థాప్యః। ఏతే సర్వే స్థానాంతరత్వే
నపక్షైకస్థానభేదేన యుతాస్సంతో
ఘనః స్యాత్। తతః తత్ ఖండయోగం
అంత్య మాదించ ప్రకల్ప్య తతః
అంత్యవర్గ ఆదిత్రిఘ్న ఇత్యాదివి
ధిః ముహుః కార్యః। ఏవంకృతే సతి
ఘనో భవతి.

ఒకసమానరాశిని మూడుమా
రులు గుణియింప ఘనంబనంబరగు
నిదిపార్వ్యత్రికఘాతమాన్య ప్రథమ
విధి - రెండవప్రకారము - అంత్యాం
కఘనము మొదటనునిచి - అంత్యాం
కాంకవర్గమును ఆద్యంకము చే
తను మూటి చేతను గుణించి తొ
లుతటి యంకదశస్థానమందును - పి
దప నాద్యంకమును వర్గించి యు
నంత్యాంకము చేతను మూటి చేత్త
గుణించియు నా తొలుతటి దశస్థాన
మునందును - నాపిదప నాద్యంకఘ
నంబాదశకస్థానంబునను నుంచి యునీ
న్నాలుగు రాసులను స్థానభేదంబుల
చే సంకలనము చేయ ఘనంబగు

వర్గఘనౌ ప్రసిద్ధౌ-ఆద్యాం కతోవా ఏషవిధిః కార్యః - స్థాప్యా ఘనోంత్యస్యేత్యాదిఘనవిధిశ్చ స్థాప్యోంత్య వర్గ ఇత్యాదివర్గవిధిశ్చ-ఆద్యాంకతోవావిధేయ ఇతిభావః ఘనే ప్రకారాంతరమాహ ॥

ఖండాభ్యామితి - రాశిఖండాభ్యాంరాశేః స్వేచ్ఛయా కృతఖండద్వయేన హతో గుణితః కార్యః ఆదావేకేనఖండేన తతోద్వితీయేనతత స్త్రిఘ్నః త్రిగుణితః కార్యః తతః ఖంఘడనైక్య యుక్ ఖండయోః యో ఘనౌ తయోర్యదైక్యం తేన యుక్ యుక్తః కార్యః ఏవమపి ఘనో భవతి-

పునః ప్రకారాంతరమాహ-వర్గమూలఘనఇతి- వర్గస్య యన్మూలం తస్య యోఘనః సస్వఘ్నః స్వగుణితః స్యాత్ వర్గరాశేఃఘనో భవేత్ -

హరియునంకెం బులుండు నెడలతో లుత ఘనించినయంకంబులనోక రాశిఖండంబుగా నునిచి రాశిసమాస్తం బగునంతకొకొక్క యంకంబుగాం గ్రహించియావిధిజేయునది-

ఈ క్రమంబాద్యంకముచే నైనను సిద్ధించునిదిమూడవవిధి

నాలవవిధి- స్వేష్టముల చే జేయుఖండద్వయములచే రాశినిగుణించియుఖండద్వయఘనంబుల గూర్చిన ఘనంబగు.

ఐదవవిధి - ఇష్టోనయుతరాశిద్వయంబులచే రాశినిగుణించియందు- ఇష్టాంకవర్గము చేతగుణించబడు నాదిరాశినిగూర్చ ఘనంబగు.

ఆరవవిధి-రాశికివర్గమూలముగలుగు నెడనావర్గమూలమును ఘనముజేసి యాగాసివర్గింప ఘనంబగునిట్లుఘనవిధానం బారుదెరంగులు-

అత్రోద్దేశకమాహ

నవఘనం త్రిఘనస్య ఘనం తథా కథయ పంచ ఘనస్య ఘనం చ మే । ఘనపదం చ తతోపి ఘనాత్సఖె యదిఘనేస్తి ఘనాభవతో మతిః ॥

వృ నవఘనంబుదెలుపుసయ్య నాదుహితుడ ద్భుతముగా। సువిదితము గత్రిఘనమునకు చొప్పు దెలియు దేనియుక । వివరముచెప్పు శరభుజేందువిస్త

తాంకపాళికిఁ హావణమెఱయ ఘనములకును మఱుఘనపదంబులఁ ||

౯-౨౭-౧౨౫, దీనికిఘనములను దెలుపుము

ప్రథమవిధిః

౯	౧౨౫	౨౭
౯	౧౨౫	౨౭
౮౧	౧౫౬౨౫	౭౨౯
౯	౧౨౫	౨౭
౭౨౯	౧౯౫౩౧౨౫	౧౯౬౮౩

ద్వితీయవిధిః

౨౭	౧౨౫
౩౪౩	౧౨౫
౨౯౪	౧౫౦
౮౪	౬౦
౮	౮
	౧౮౭౫
	౭౫
	౧
౧౯౬౮౩	౧౯౫౩౧౨౫

తృతీయవిధిః

౨౭	౧౨౫
౮	౧
౮౪	౬
౨౯౪	౧౨
౩౪౩	౮
౧౯౬౮౩	౨౧౬౦
	౯౦౦
	౧౨౫
	౧౯౫౩౧౨౫

చతుర్థవిధిః

ఖండఘనానయనవిధానము.

౯	౨౭
౪-౫	౧౪-౧౩
౩౬	౨౭
౫	౧౩
౧౮౦	౩౫౧
౩	౧౪
౫౪౦	౪౯౧౪
౬౪	౩
౧౨౫	౧౪౭౪౨
౭౨౯	౨౧౯౭
	౨౭౪౪
	౧౯౬౮౩

పంచమవిధానము.

౯ రాశి ఇష్టం ౨		౨౭-ఇ౩	
	వర్గం	౩౦-౨౪	
౭-౧౧			వర్గం
౭౭	౪	౭౨౦	౯
౯	౯	౨౭	౨౭
౬౯౩	౩౬	౧౯౪౪౦	౨౪౩
౭౨౯		౧౯౬౮౩	

షష్ఠవిధానన్యాసము.

౪	౧౬	౯
మూలం ౨	మూలం ౪	మూలం ౩
ఘనం ౮	ఘనం ౬౪	ఘనం ౨౭
వర్గం ౬౪	వర్గం ౪౦౯౬	వర్గం ౭౨౯

అథఘనమూలేకరణసూత్రంవృత్తద్వయమాహ.

ఆద్యంఘనస్థానమథాఘనేద్వేపునస్తథాంత్యాద్ఘనతోవిశో
ధ్య। ఘనంపృథక్స్థంపదమస్యకృత్యాత్రిఘ్న్యాతదాద్యం
విభజేత్ఫలంతు॥ పంక్త్యాంన్యసేత్తత్కృతిమంత్యనిఘ్నీం
త్రిఘ్నీంత్యజేత్తత్ప్రథమాత్ఫలస్య। ఘనంతదాద్యాద్ఘన
మూలమేవంపంక్తిర్భవేదేవమతఃపునశ్చ॥

సీ॥ అంత్యాంకమాదుఘనంబవలరెండఘనముల్గాచిహ్నితంబగుఘనమునందు।
కడనుండుఘనమునవెడలజాలుఘనంబువ్యవకలనముజేసియవలిఘన।
మునుభజింపగదగుమున్నటిపదకృతిత్రిగుణితహారముచేద్యహీనస।
కృతిత్రిగుణంబునహతమైనయంత్యాంకముటులద్వితీయాఘనాంకమందు।
వ్యవకలించియవలవలనొప్పఘనమునసంత్యఘనముబుచ్చనమరుపదము
మరిఘనాళియున్నమానకనీవిధి। జేయుచుండమూలసిద్ధిగాంచు॥

ఆద్యమితి॥ ఆద్యంఘనస్థానం
అథఅఘనేద్వేపునస్తథా।ఏకంఘ
నస్థానంతదగ్రతోద్వేఅఘనే - ఏ
వంచిహ్నితాఘనాఘనాభ్యాం
అంకాన్కృత్వాఅంత్యాత్ఘన
తోఘనంవిశోధ్యవిశేష్య పదంపృ
థక్స్థంకుర్యాత్అస్యపదస్యత్రిగు
ణయాకృత్యాతదాద్యమంకంవిభ
జత్ఫలంలబ్ధంపంక్త్యాంన్యసేత్

తత్కృతింతస్యఫలస్యవ
ర్గంఅంత్యనిఘ్నీంఅంత్యేనలబ్ధఘ
నమూలేనగుణితాంత్రిఘ్నీంత్రి
గుణితాంతత్ప్రథమాత్తస్మాదగ్ర
స్థాత్ఇమాంత్యజేత్ -

ఘనరాశియందుఏకస్థానాది
ఒకటిఘనంబునురెండఘనంబులు
గాచిహ్నితములుజేయకడఘనం
బునపోవదగినఘనరాశినివ్యవక
లించునది। ఆమూలవర్గత్రిగుణ
ముచేతసమీపఅఘనస్థానాంకము
నుభాగించునది।పిదపఆగ్యాంకవర్గ
మునుఅంత్యాంకముచేతయుమూటి
చేతయు - గుణించిరెండఅఘనస్థా
నాంకమునవ్యవకలించునదిపిదపఘ
స్థానాంకమునందంత్యాంకఘన
మువ్యవకలనముజేయునది - ఇట్లు
జేయఘనమూలముసిద్ధించు -

ఫలస్యలబ్ధస్య ఘనంత ద్దాద్యాత్త్యజేత్ - ఏవంకృతే యావత్ క్త్యః సాఘనమూలంభవేత్ అతః పునరంకేషు విధానేష్వేవమేవకుర్యాత్ అస్య లబ్ధస్య ఘనమూలస్య కృత్యా త్రిఘ్నా కృతదాద్యంనిభజేదిత్యాదివిధింకుర్యాదిత్యర్థః॥

మరియు ఘన స్థానంబులున్న మతీ క్రమంబ జేయదగు

అత్రోద్దేశకః పూర్వోద్దేశకశేష మేవేతిజ్ఞాతవ్యం

ఘనపదం వత త్తాపి ఘనాత్స్యాదియదిఘనే స్తిఘనా శ్చవతోమతిరిత్యుక్త్వా

నయనచంద్ర శరములకును నాగతర్కగిరిరదాళిహ్వాయఘనాళి
కినిభుజేషువసుధసప్తనిధియుతం। బయిననఖములకును తో
బుతబన్నినఘనరాశికిని। నియుత మేని నీమనమున నిపుడె డె
ల్పుపదములను॥

న్యాసము

౫౧౨ ౭౨౯ ౧౯౬౮౩ ౩౨౭౬౮ ౧౯౫౩౧౨౫
౨౯౭౧౫౨

ఈ సంఖ్యలకు ఘనమూలంబులు.

౫౧౨ మూలం ౮ ౭౨౯ మూలం ౯

```
 — ।  —   ।
౩ ౨ ౭ ౬ ౮ ( ౩ ౨
 ౨ ౭
--------
౨ ౭ ) ౫ ౭
    ౫ ౪
    --------
     ౩ ౬
     ౩ ౬
     --------
       ౮
       ౮
     --------
          ౦
```

```
 -  ।  -  -  ।
) ౧ ౯ ౬ ౮ ౩ ( ౨ ౭
  ౮
  ----------------
౧౨ ) ౧ ౧ ౬
       ౮ ౪
    ----------
     ౩ ౨ ౮
     ౨ ౯ ౪
    ----------
     ౩ ౪ ౩
     ౩ ౪ ౩
    ----------
```

)౧౯౫౩౧౨౫(౧౨౫
౧
౩)౯
౬
౩౫
౧౨
౨౩౩
౮
౪౩౨)౨౨౫౧
౨౧౬౦
౯౧౨
౯౦౦
౧౨౫
౧౨౫

)౨౦౯౭౧౫౨(౧౨౮
౧
౩)౧౦
౬
౪౯
౧౨
౩౭౭
౮
౪౩౨)౩౬౯౧
౩౪౫౬
౨౩౫౫
౨౩౦౪
౫౧౨
౫౧౨

మూలరాసులు
౮-౯-౨౭.౧౨౫.౧౨౮

చతుర్ఘాతకరణసూత్రము.

సీ॥ సమచతుర్ఘాతంబుజనువర్గవర్గ మనంత్యాంకకృతివ
ర్గము పరసునిచి। యయ్యంకఘనమాదిహతచతుర్గుణితం
బునన్యోన్యహతవర్గమారుచేత। గుణియించినదియును గు
ణితు గాసాద్యంకఘనచతుర్గుణిత్యాంత్యగణితసమితి। నా
ద్యంకకృతివర్గమమరంగ వేర్వేరస్థానాంతరంబులదవిలిగూ
ర్ప। వర్గవర్గము(తు)వరుసఖండంబుగా। కల్పితంబు జేసి
గణితమిట్లు జేయనెగడుచుండు జేయంగ జెల్లునా। ద్యంక
మాదిగాగ నైననిట్లు॥

టీ॥ సమానంబులైనరాసులనాలుస్థానంబులనొండొంటిగుణించనవర్గవర్గము॥

రెండవవిధి

అంత్యాంకవర్గవర్గమునునుంచునది* పిదపనంత్యాంకఘనమును నాలుగు చేతను నాద్యంకముచేతను గుణించునది* పిదపమూలరాసులు రెంటిని పరస్పరము గుణించి దానివర్గించియారాశిని ఆరుచేత గుణించునది.

పిదపనంత్యాంకఘనమునాద్యంకముచేతను నాలుగుచేతను గుణించునది* పిదపనాద్యంకవర్గవర్గమునుంచునది। యిట్లుంచినయైదురాసుల స్థానభేదములుగా (కూ)ర్పవర్గవర్గంబగు.

మరియునంకములుండు నెడల పూర్వము నుద్దిష్టక్రమంబున ఖండకల్పనము జేయునది. శేషము సమానము. ఈ విధి యాద్యంకమునుంచి గాని చేయందగు. చతుర్ఘన రాసులు-౧-౧౬-౮౧-౨౫౬-౬౨౫-౧౨౯౬-౨౪౦౧-౪౦౯౬-౬౫౬౧

వృ॥ వర్గావర్గములను దెల్పు వరుస గాగ హితుడనీ। వర్గశ్రేంబు
లేని బుద్ధియందు గాంచితేనియా। భగ్నశిరములకును వర్ణ బా
హుగణితమునకు నా। స్వర్గవిటపి రామ బాహు నమ్మితి కృతి
ద్రుతముగ॥ న్యాసము

౫ ౨౩౫ ౨౪

క్రమంబున వర్గావర్గ రాసులు.

౬౨౫ | ౩౦౪౯౮౦౦౬౨౫ | ౩౩౧౭౭౬

రెండవ విధి న్యాసము-

౨౪
―
౨

౧	౨	౩
అంత్యాంకవర్గవర్గము	అంత్యాంకఘన చతుర్గుణాద్యంకఘాతము	అన్యోన్యహతవర్గ షడ్గుణితము-
౪	౪	౨-౪
౨౫౬	౪	౮
౪	౧౬	వర్గః
ఆద్యంక ఘన చతుర్గుణితాంత్యాంక ఘాతము	౪	౬౪
౨	౬౪ ఘనం	౬
ఘనము	౨	౩౮౪
౮	౧౨౮	
౪	౪	
౩౨	౫౧౨	
౪ అంత్యాంకము	ఆద్యాంకవర్గావర్గము	
౧౨౮	౧౬	
	సంకలనము	
	౨౪	
	౨౫౬	
	౫౧౨	
	౩౮౪	
	౧౨౮	
	౧౬	
	౩౩౧౭౭౬	

౨౩౫

౬౨౫ అంత్యాంకచతుర్ఘనము.

౧౫౦౦ అంత్యాంకఘనము నాల్గుచేత నాద్యంకము చేతను గుణించినది

౧౩౫౦ మూలాంకద్వయంబుల నొకటికొకటి గుణించి దానివ
(ర్గించి దానినారుచేత గుణించిన రాశి.

౫౪౦ ఆద్యంకమును నాల్గుచేతను నంత్యాంకము చేతను గుణించిన రాశి

౮౧ ఆద్యంక చతుర్ఘన రాశి

౧౫౦౦౬౨౫ అంత్య చతుర్ఘనము.

౩౪౩౦౦౦

౨౯౪౦౦

౧౧౨౦

౧౬

౩౦౪౯౮౦౦౬౨౫ ఇచ్చటనంత్యస్థానములు రెండును ఖండముగా కల్పించుటవలన న్యాసమునందు రెండుస్థానములంతరములయ్యెనని తెలియునది

మూలవిధిన్యాసము.

౨౪

౧౬
౧౨౮
౩౮౪
౫౧౨
౨౫౬

౩౩౧౭౭౬

ఆద్యంకమాదిన్యాసము.

౨౩౫

౧౬
౯౬
౨౧౬
౨౧౬
౮౧

౨౭౯౮౪౧ ఆద్యంకవర్గవర్గ
౨౪౩౩౪౦
౭౯౩౫౦
౧౧౫౦౦
౬౨౫

౩౦౪౯౮౦౦౬౨౫

చతుర్ఘాతమూల సూత్రము.

సీ॥ అంత్యాంకమాదినాల్గంకములు చతుర్ఘనము యొక్కవ
ర్గ యొక్కపంబులనంగ। బడు చతుర్ఘనమున వెడలెడు కృతివ
ర్గమును ద్రోచి యామూలఘనచతుష్క। గుణితంబుచే
యొక్కఘణితాంకము భజింపఫలమగునంకంబ వదమనబడు।
నన్యోన్యహతవర్గమారుచేత గుణించివర్గమందును యొక్క

వరసమాఖ్య। యందునంత్యఘనాదిమహాతచతుష్క। ము
నుచరమువర్గకృతిచతుర్ఘనమునందు। నంతరముజేయ
వర్గవర్గాఖ్యపదము। నీక్రమంబునమరియునునియతము
గను.

టీ॥ఏకస్థానాంకము మొదలు- నొకటిచతుర్ఘనము-యుగ్మము-ఓజ
ము-యుగ్మము-నీక్రమంబుగాచిహ్నములు జేసికడపలనిలుచుచతుర్ఘనస్థానం
బునచతుర్ఘనము త్రోయునది,

ఆసమీపయుగ్మస్థానమునందుపూర్వముకలిగినచతుర్ఘాతమూలము
నుఘనించిదానినాల్గుచేగుణించిదానిహారకముగానుంచికొనిరాశినిభజింపల
భించుఫలంబరెండవమూలాంకంబగు,

ఆసమీపఓజస్థానమునుంచియందుపూర్వోత్పన్నంబులగుమూ
లాంకద్వితయమునుపరస్పరగుణనముజేసియారాశివర్గించిదానినారుచే
తగుణించివ్యవకలనముజేయునది-

నాసమీపయుగ్మాంకస్థానమునుంచియందుద్వితీయాంకమునుఘ
నించియారాశినిఆద్యంకము చేతను నాల్గు చేతనుగుణించివ్యవకలనముజే
యునది-

ఆసమీపచతుర్ఘనస్థానమునుంచియందు - అంత్యాంకచతు
ర్ఘనమువ్యవకలించునది-

ఇట్లుజేయచతుర్ఘాతమూలము సిద్ధించుమరియుస్థానంబులు గలిగిన
నునీక్రమంబున జేయవలయునది-

ఉదాహరణము

చ॥రసగిరినందతత్త్వశరరత్నచయాకరవర్గవర్గమై। మ
నలినయంకరాజికినిమానుగపూర్వపువర్గరాజికిన్। రసగు
ణప్రాణబాణబుధసూరాజికిమూలము లేర్పరింపుమీ। య
సమచతుర్థమూలవిధియారయనిశ్చితమేననీమదిన్-

న్యాసము-

౬౨౫- ౩౩౧౭౭౬- ౪౫౮౯౭౬- ౬౫౫౩౬

౩౭౪౯౫౭౦౬౨౫

మూలరాసులు-

౫- ౨౪- ౨౮- ౧౬- ౨౩౫

౬౨౫
మూలము
౫

అంత్యాకము
౬
ఘనం
౨౧౬
౪

౮౬౪

| ౦ - |
)౬౫౫౩౬)౧
౧
---
౪)౫౫(౬
౨౪

౩౧౫
౨౧౬

౯౯౩
౮౬౪

౧౨౯౬
౧౨౯౬

ఘనం
౪

మూలము
౧౬
పరస్పరగుణనం
౬
వర్గం
౩౬
౬

౨౧౬

| ౦ - |
౩౩౧౭౭౬(౨౪
౧౬
---
౩౨)౧౭౧
౧౨౮

౪౩౭
౩౮౪

౫౩౭
౫౧౨

౨౫౬
౨౫౬

| ౦ - |
)౪౫౬౯౭౬(౨౬
౧౬
---
౩౨) ౨౯౬)౬
౧౯౨

౧౦౪౯
౮౬౪

౧౮౫౭
౧౭౨౮

౧౨౯౬
౧౨౯౬

| ౦ - | ౦ - |
)౩౦౪౯౮౦౦౬౨౫(౨౩౫
౧౬
---
౩౨)౧౪౪(౩
౯౬

౪౮౯
౨౧౬

౨౭౩౮
౨౧౬

౨౫౭౨౦
౮౧

౪౮౬౬౮)౨౫౧౩౯౦(౫
౨౪౩౩౪౦

౭౦౫౦౬
౬౯౩౫౧

౧౧౫౬౨౫
౧౧౫౦౦

౬౨౫
౬౨౫

పంచఘనకరణసూత్రము.

సీ॥ సమపంచఘాతంబుసమమూరుఘనగుణవర్గంబనగనం
త్యవర్గముఘన। గుణమిడివర్గవర్గముశరగుణితంబునా
ద్యహతంబునునాదిదశక। స్థానంబునందిడితన్మూలవర్గంబు
లన్యోన్యహతిరాశిహతియుజేసి। యాదిసహస్రంబునందుం
చియాద్యంకవర్గవర్గముశరవధమునంత్య। గుణముగా జే
సియయుతంబుకొలదినుసరించి। యాదివర్గఘనాహతియవలి
కడను। నిలిపిరూపంగనొనగూడునీఘనంబు। శేషవిధిపూ
ర్వకుల్యమైచెలగుచుండు॥

టీ॥ సమానములైనసంఖ్యలనైదుమారులొండొంటిగుణించపంచ
ఘనంబగుదీనికిఘనగుణవర్గమనియునామాంతరము.

రెండవవిధి-తొలుతనంత్యాంకపంచఘనంబును నాదశస్థానమునందు
నంత్యాంకచతుర్ఘాతమునైదుచేతను నాద్యంకముచేతను గుణించియాను
సహస్రస్థానమునందు-అయ్యుభయాంకంబులవేర్వేరవర్గించియాయన్
న్యోన్యముగుణించియురాశిచేగుణించియునుదశసహస్రస్థానమునందు-ఆ
ద్యంకచతుర్ఘాతమునంత్యాంకముచేతనునైదుచేతనుగుణించియు లక్ష
స్థానంబుననాద్యంకపంచఘనంబును నునిచి స్థానవిభాగసంకరములేకుండ
సంకలనముజేయపంచఘనముసిద్ధించు-మరియనేకాంకంబులుగలిగినపూర్వో
క్తవిధినిఖండకల్పనముచేయునది-

ఈవిధియాద్యంకముకడనుండియు ప్రతివర్తిల్లుననియెరుగునది

పంచఘనరాసులు

౧-౩౨-౨౪౩-౧౦౨౪-౩౧౨౫-౭౭౭౬-౧౬౮౦౭-౩౨౭౬౮-౫౯౦౪౯

వృ॥ పంచఘనముదెలుపువేగబాణమునకువిక్రతికి। చంచలా
క్షితానమునకుశరయుతాజినాళికి।సన్నంచితముగనీమనమునవ్రాత్తి
యుండెనేనియీ।పంచవర్గఘనవిధంబుపాత్రదానరీతిగా

౫- ౨౩ - ౪౯ - ౨౯౫ -

క్రమంబువపంచఘనరాసులు-

౩౧౨౫ - ౬౪౩౬౩౪౩ - ౨౮౨౪౭౫౨౪౯ - ౨౨౩౪౧౩౮౪౩౪౩౭౫

౨౩

౨౪౩
౮౧౦
౮౨౮
౨౪౦
౩౨

౬౪౩౬౩౪౩

౪౯

౫౯౦౪౯
౧౩౧౨౨౦
౬౩౫౦౪
౧౧౫౨౦
౧౦౨౪

౨౮౨౪౭౫౨౪౯

౨౪౫

౩౧౨౫
౧౨౫౦౦
౧౮౦౦౦
౬౪౦౦
౧౦౨౪

౧౮౪౫౨౮౧౨౫
౪౧౦౦౬౨౫౦
౧౯౮౪౫౦౦
౩౬౧౦
౩౨

౮౮౨౭౩౫౧౫౩౧౨౫

మూడవవిధి - ఆద్యంకన్యాసము

౨౩

౩౨
౨౪౦
౮౨౮
౮౧౦
౨౪౩

౬౪౩౬౩౪౩

౪౯

౧౦౨౪
౧౧౫౨౦
౬౩౫౦౪
౧౩౧౧౨౦
౫౯౦౪౯

౨౮౨౪౭౫౨౪౯

౨౪౫

౩౨
౩౨౦
౧౯౩౬
౨౫౬౦
౧౦౨౪

౭౯౬౨౬౨౪
౮౨౯౪౪౦౦
౩౫౨౮౦౦౦
౭౫౦౦౧
౩౧౨౫

౮౮౨౭౩౫౧౫౩౧౨౫

పంచఘనమూలకరణసూత్రము

సీ॥ ఆదిపంచఘనంబనంబడునటయవర్గ యావర్గయుగ్మమవో
జయుననంగ । ఘనసంజ్ఞవెడలెడు ఘనముశోధించియాకృ
తివర్గశరగుణహారముచేత । నోజంబుభజియింపనుత్పన్న
ఫలముదామూలంబనగ జెల్లు మూలకృతులు । నన్త్యాన్త్య
మునుమూలహతమును జేసియుగ్మముననంత్యకృతివర్గము
శరమునవాద్యపదమునక్రమ మొప్పహతము జేసి । యదియా
వర్గంబుననుబుచ్చి యవలనంత్య । పంచఘనమునసంత్యాం
కపంచఘనము । ప్రోజ్ఝితము జేయు శేషంబుపూర్వసరణి॥

టీ॥ పంచఘనమూలము జేయవలయు రాశినితొలుత నేకస్థానమునుంచి-పంచఘనము-అవర్గము-వర్గయుగ్మము-ఓజము. అనిక్రమంబుగా చిహ్నాములు జేయునది - ఇట్లు జేయనంత్యమునందునిలుచు పంచఘనంబున నెయ్యంకపంచఘనమువ్యవకలించబడునో పంచఘన రాశివ్యవకలించునది -

పిదపఓజస్థానమునుంచికొని తొలుతటి - మూలచతుర్ఘనము నైదుచేతగుణించినహారకంబు చేతవిభజింపలబ్ధంబగు ఫలంబుద్వితీయ స్థానమూలంబగునని తెలియునది-

ఆవలయుగ్మస్థానమునునిచికొనియందు- మూలాంకవర్గములపరస్పరముగుణించియునారాశిమూలాంకద్వయము చేతను గుణించివ్యవకలించునది -

పిదపనవర్గస్థానమునునిచికొని అనగాఇచ్చట ఒకమారుననవర్గమును వర్గమునుద్వంద్వముగాదీసికొనవలయుననుట- అందుఅంత్యాంకచతుర్ఘనమును ఆద్యంకముచేతను నైదుచేతను గుణించివ్యవకలనము జేయునది

తుదనుండెడుపంచఘనస్థానంబునునిచికొని -యందుఅంత్యాంకపంచఘనమును వ్యవకలించునది - మరియును స్థానంబులుగలుగు నెడలనుని క్రమంబునన దెలియునది-

ఉదాహరణము-వృత్తము-

జలమునందు శైలలవముజారినటులగీమదిర । బలసింహా

న్న పంచమూలఫణితి బ్రతము రాసులు । జలధివర్ణావ
సుఖపూర్ణాస్తిమనుమితంబులన్ । కలయబలుకుపూర్వదృ
ష్ట ఘనములకనుపదములు

న్యాసము.

౩౧౨౫. ౬౪౩౬౩౪౩. ౧౪౭౦౦౮౪౪౩
౨౮౨౪౭౫౨౪౯. ౮౮౨౭౩౫౧౫౩౧౨౫.

మూలరాసులు

౫ - ౨౩ - ౪౩ - ౪౯ - ౨౪౫

```
    ) ౬ ౪ ౩ ౬ ౩ ౪ ౩ ) ౨౩
      ౩ ౨
౮౦ ) ౩ ౨ ౩
      ౨ ౪ ౦
        ౮ ౩ ౬
        ౮ ౨ ౮
          ౮ ౩ ౪
          ౮ ౧ ౦
            ౨ ౪ ౩
            ౨ ౪ ౩
```

```
      ) ౧ ౪ ౭ ౦ ౦ ౮ ౪ ౪ ౩ ( ౪౩
        ౧ ౦ ౨ ౪
౧౨౮౦ ) ౪ ౪ ౬ ౦
        ౩ ౮ ౪ ౦
          ౬ ౨ ౦ ౮
          ౬ ౧ ౯ ౨
            ౧ ౬ ౪ ౪
            ౧ ౬ ౨ ౦
                ౨ ౪ ౩
                ౨ ౪ ౩
```

```
        ౨ ౮ ౨ ౪ ౭ ౫ ౨ ౪ ౯ ( ౪౯
        ౧ ౦ ౨ ౪
౧౨౮౦ ) ౧ ౮ ౦ ౦ ౭
        ౧ ౧ ౫ ౨ ౦
          ౬ ౪ ౮ ౭ ౫
          ౬ ౩ ౫ ౧ ౪
              ౧ ౩ ౭ ౦ ౨ ౪
              ౧ ౩ ౧ ౨ ౨ ౦
                  ౫ ౯ ౦ ౪ ౯
                  ౫ ౯ ౦ ౪ ౯
```

)౬౬౨౭౩౫౧౫౩౧౨౫(౨౪౫
౩౨
౬౦)౫౮౨
౩౨౦
౨౪౨౭
౧౫౩౮
౬౯౧౩౫
౨౫౮౦
౬౮౫౭౫౧
౧౦౨౪
౧౩౫౬౬౬౦)౬౮౪౭౨౭౫
౬౨౯౪౪౦౦
౩౫౨౬౭౫౩
౩౫౨౬౦౦౦
౭౫౩౧౨
౭౫౦౦౦
౩౧౨౫
౩౧౨౫

పరికర్మాష్టక ప్రశ్నము -

గుణక ప్రశ్నము -

చంద్రకృశభుజమునిచంద్ర సప్తివిశ్వ। సంఖ్యనందహతంబైనదానయంత। నవగుణితనందరసరామనందలోక। ప్రత్యాంకఖచంద్రులబరగు నెంత॥ నిధిగజస్వరగసబాణనీరలోక। రవ్యలదేవేంద్రులగుణింపరాశి యంత। వనధిలోకభుజంబులవర్ధితమగు। నందరసగజరాములో నాతియంత॥

న్యాసము -

గుణ్యము	౧౩౭౯౦౭౪౨౧	౧౦౯౭౩౯౩౮౯	౧౨౩౪౫౮౭౬౯
గుణకము	౯	౯	౧౪౪

౩౬౮౯
౨౩౪

భాగ ప్రశ్నము

సీ॥ భుజనందగుణవేదభుజనాగగజనందరత్నంబులజలధిరామనాగ। వే

బాష్టినిధుల చే వెలది భజింపుము గజబాహు రామాగ్ని భుజగుణాబ్ధి । నాగత శరాంబుల నాతి వేవి భజింపు గజరసశిఖి నాగభుజశశాంక । గిరుల చేన్పతకర్ణ గిరిముని స్వరశమి హుడిగో త్రస్వర చంద్రులమనీ ధీభ । గిరిర సేమజలాగ్నవ్ర కర్ణప రయి చేత । వేగభజియింపు శర గిరి నాగసప్తి । లోక రాముల త్ర్యేషు లోచనాత్ములను భజింపుము వే వేగ లలన యిపుడు ॥

న్యాసము

౯-౪౮౭-౨౮)-౯౭౭-౪౮౩౯-౪(౨౧-౪౭౩౬౭)౬౭౮౩-౪౩౩-౪౭(
౧-౪౩౮౫౬౨౭౯)౧౨౨౨౨౨౨౬౧౬(౪-౪౫౪౫) ౩౩౨౭౨౫

వర్గ-ఘన-చతుర్థ-పంచ-క ప్రశ్నలు-

వర్గ ఘన చతుర్థ వర పంచ ఘనముల । వరుస గాగ దెలుపు వనజనే త్ర । నందరాజ త్రి ఘన వాళీక నాఙ్గాగ్న । లకుగజాగ్ని వేద రాములకును । అర్థ వ్యోమ జలధి యాకాశ గుణ నఖ । సమితికి గుణతర్క సాయకాబ్ధి । మితి కి వాజి నందమిత్రులకు నమను । రామచంద్రులకును రమణి బలుకు ॥

న్యాసము-

౯-౧౬-౪౨-౩౭౬౭-౩౮౩౭-౪౦౩౦౮౦౫-౮౫౬౩-౧౪౯౨
౧౩౧౮

వర్గమూల ప్రశ్నలు-

శరకరాష్టి నాగశతమఖులకు జల । జలగజాంక చంద్రసర్వరుద్రు । లమర సేషు భుజములకు నంద భుజ గిరు । లకును భూగజంబులకును వరుస ॥
శరభుజాంబరాబ్ధి షడ్జ లక్ష్మ వేద । శరగజతుర్య వ్యోమ జలధులకును । నందతర్క రత్న సఖ గజ నఖముల । కిపుడు వర్గపదము లేర్పరింపు ॥

న్యాసము-

౧౮౭-౪-౪౫- ౧౧౭౧౯౭౮౮- ౪౫౬- ౨౪౯- ౪౧౦
౮౦౬౭౫౮౮౬౮౦-౪౫- ౪౦౭-౪౦౯౬౯-

ఘనమూల ప్రశ్నలు-

మునిజలబాణచంద్ర గజపూర్ణ రసాంబర షేషురత్న రా । జినిరసనం దశాబ్ధులను చెన్నగ రామగజాంగనందకుం । భినిధిన వాష్టిభూధరుల వేలగు శైత్య్రరసాంగ తర్క వ్యోమ । మునియమిబాణసంఖ్యలను మానవ త్రి మూలము లేర్పరింపుమా ॥

న్యాసము.

౯౪౦౦౭౦౬౧౪౮౨. ౮౨౯౭. ౧౯౭౬౩ ౪౨౦౭౭౭౫౪

చతుర్ఘాతమూల ప్రశ్నలు.

తత్త్వాంగవ్యోమేషుతర్కాంబరాద్రి రంధ్రేందు బాహులరూపనీర జలధిచంద్ర రామేషులచంద్రాంగనందాష్టనభవ్యోమ షట్షష్టిద్రివయన చంద్రశర రామరామాబ్ధి సమితినిభూతతర్క బాణ రస ఋల జాణవేగ । తర్క రామశరేషుతర్క సంఖ్యలకునువరుసచతుర్ఘాతవరపదంబులకసిబాణ నాగరాములుభద్ధులు । రామరసశరాబ్ధులగ్రహంబు । లటులతర్క చంద్రములనిక్రమంబున నెరుంగింతు వేనిసంతసింతు మెలమి॥

న్యాసము.

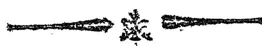
౫౧౯౨౦౭౪౦౭౭౪. ౪౩౧౮౮౧. ౮౩౩౪౧౫౨౪౦౦౯౯౯౭౧.
౭౪౭౧. ౭౪౪౩౭

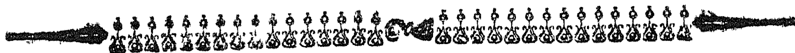
పంచఘాతమూల ప్రశ్నము.

బాహుజల వ్యోమ రత్నేషుశరచంద్ర ఖమునిసామజగిరి కార్తికే యముఖగజశివనాగమునిరత్నచంద్రుల నర్థబాహుభరి పాంబగాంక జలధి ఖఖగిరి సామజకాండ వారిధిగజములగిరిశూన్యాంకభుజగమృతగు । రసేంద్రు లగసగిరియింద్రియగజవార్ధిక్షితులనవగజగిరిశేశ । నందబాణంబుల క్రమంబుననుదగంగ । పంచఘాతపదంబులచంచలాక్షి । వేరువేరుగగణుతింతు వేనివగ । మూలవిధి వేదివనినిన్నుజాలనెంతు॥

౧౯౨౬౧౧౬౭౯౨౦౧౪౪౯౦౮౩. ౬౮౪౬౨౦౦౮౯౦౭౫౪.
౧౮౩౮౬౯౦౨. ౧౦౮౬౪౨౭. ౪౯౦౮౯.

ఇట్లుపరికర్మాష్టకవివరణము
సమాప్తము.

పిన్ష్టజాతిచతుష్టయభిన్నము
కొరకుతోలుతభిన్నస్వరూపనిరూపణము.

భిన్నగణితంబునానొప్పుపేర్మితోడ।క్రిందమీదుగనంకములైన-
లనయిడగ।హారగఛేదమ్ములనగనధఃస్థితమ్ము।లంశలవములనం
గనునపరములరు.॥

అథజాతిచతుష్టయంఅంశసవర్ణానం-
తత్ర భాగజాతౌకరణసూత్రంవృత్తేనాహ
అన్యోన్యహారాభిహతౌహరాంశౌరాశ్యోస్సమచ్ఛేదవి
ధానమేవమ్ । మిథోహరాభ్యామపవర్తితాభ్యాంయద్వా
హరాంశౌసుధియాత్రగుణ్యౌ-

గీ॥ అంశహారంబులన్యోన్యహతములగుచు। వెలయునిందుసమచ్ఛేదవిధియనంగ।హారములనేసియపవర్తనంబొనర్చి।పూర్వవిధిజేయనదియునుబొసగియుండు

అన్యోన్యేతి - హరాంశౌ అన్యోన్యంపరస్పరంహారాభిహతౌ హారేణగుణితౌకార్యౌ- ఏవంకృతే రాశ్యోస్సమచ్ఛేదవిధానంభవేత్ సమాఃఛేదాఃహారాఃయేషాం తేసమచ్ఛేదాఃరాశయఃతేషాంవిధానం ప్రకారః

భిన్నజాతియనగాచిల్లరఅంశములు దానిరూపంబెట్లనిన అంకముల ప్రక్కలయందుచిన్నరేఖవ్రాసియుంచుటకుక్రిందనుమీదను నంకములుండునట్లువ్రాయుట-అందు క్రిందనుండునంకములు- హారము-ఛేదము-హరము - అనుపేరులచేతను పైయుండునంకంబులు - అంశములు-భాగములు-ననుపేరులచేత నువ్యవహరింపబడు-

ఇట్లంశంబులసమానముజేయు టెట్లనతొలుతహారములనన్నిటిని గుణించిహారములుగానుంచనది

ప్రకారాంతరమాహ ॥ మిథ ఇతి ॥ య
ద్వాహారాభ్యాం మిథః పరస్పరం అ
పవర్తితాభ్యాం సతి సంభవే తు
ల్యాంకేన ఛిన్నాభ్యాం హారాంశౌ
సుధియా గుణ్యౌ -

సమచ్ఛేదంబులనంబడు-నాపిదప
నేస్థానాంశంబు చికీర్షితంబగునా
స్థానాంశంబుచేత-నన్యస్థానహారం
బులగుణించవనాస్థానాంశంబగు-ని
ట్లంతట దెలియునది ॥ ఇదిసామాన్య
విధి

అందువిశేషము - హారంబు
లొండొంటినపవర్తనంబు జేయు
గూడు నేనియ ట్లపవర్తనము జేసి
పూర్వవిధానంబున హారాంశంబు
లుసాధించంబడు - నిదియంతటసం
భవించదనుట-

అపవర్తనసూత్రము

గీ॥ రాశియుగ్మంబులొండొంటరహిభజింప । నంత్యమిచ్చిన్న మగునట్టి
హారకంబు।దనరు రాశిద్వయాపవర్తకమనంగ।నిదియె హారాంశ
లందెల్ల నెగడియుండు ॥

అపవర్తనంబనతగ్గించుట- హారాంశంబులు గానుండు నెడల నేనియు వేర్వేరనుండు నెడల - నేనియు పెద్ద రాసుల చే చిన్న రాసుల క్రమంబున నిశ్శేషంబగునంతకు మాచిమార్చి భజింపుచువచ్చు నెడల తుదయం దెట్టి హారకంబు చేత నిశ్శేషంబుగా రాశి భాగింపంబడునా హారకాంకంబ యాతోలుతటి రాశిద్వయంబులనునపవర్తనంబు జేయుదగు రాశిగావున నందు చేత ననపవర్తనము జేయ దృఢంబులుగా వేర్తడు.

ఉదాహరణము

బాణభుజతర్క కృతపూర్ణపక్షములను । గలశరాగ్నిభుజ
ములకు సలలితముగ। తర్కనందేషుమనువులతర్కరసము।ల
కుదృఢాంశహారంబులలలన దెలుపు॥

న్యాసము

$\frac{౨౩౫}{౧౫౦౪౬౨౫}$ $\frac{౬౬}{౧౪౫౯౬}$ ఇచ్చట కడసల రెంటిచే విశ్లేషంబయ్యెంగాన అపవర్తనాంక సంఖ్య ౨ గా దెలియునది

౨౩౫)౧౫౦౪౬౨౫(౬౪౦౨ ‖ ౬౬)౧౪౫౯౬(౨౨౧

౧౪౧౦ — ౯౪౬ — ౯౪౦ — ౬౨౫ — ౪౭౦ — ౧౫౫)౨౩౫(౧ — ౧౫౫ — ౮౦)౧౫౫(౧ — ౮౦ — ౭౫)౮౦(౧ — ౭౫ — ౫(౭౫)౧౫ — ౭౫

౧౩౨ — ౧౩౯ — ౧౩౨ — ౭౬ — ౬౬ — ౧౦)౬౬(౬ — ౬౦ — ౬)౧౦(౧ — ౬ — ౪)౬(౧ — ౪ — ౨)౪(౨ — ౪

$\frac{౬౬}{౧౪౫౯౬}$ అపవర్త్య $\frac{౩౩}{౭౨౯౮}$

యిచ్చట హారాంశంబులు ఐదుచేత విశ్లేషంబయ్యెగా పునరపవర్తనాంకంబు ఐదని దెలియునది

$\frac{౨౩౫}{౧౫౦౪౬౨౫}$ అపవర్తితం $\frac{౪౭}{౩౦౦౯౨౫}$

అత్రోదాహరణమాహ

రూపత్రయం పంచలవస్త్రిభాగో యోగార్థమేతాః వద

తుల్యహారాః । త్రిషష్టిభాగశ్చ చతుర్దశాంశః సమచ్ఛిదో

మిత్ర వియోజనార్థం

గీ ॥ మూడు రూపములును మూడింటనొకటియు । పంచమాంశయు కూర్చి బన్నినొండు । సమహారములొనర్పు సాగరచంద్రుల । నొకటి గుణరసములనొకటి త్రోయు ॥

రూపే ౩ - ఏతా యోగార్థం తుల్యహారావద - సమచ్ఛే

ఈ యుదాహరణమునందు కరణ సూత్రోక్తంబగుసలకుణద్వయంబు

జాయథాభవంతి-తత్ప్రకారంప దె
తత్ర ఫలాః కా-రూపత్ర యంపంచల
వస్త్రిభాగః - కించ-షొమిత్ర త్రి
షష్టిభాగశ్చ చతుర్దశ భాగశ్చ ప
త్రావి యోజనార్థం సమచ్ఛేదాన
ద-తథాచ న్యాసః-

౩/౧ ౧/౫ ౧/౩ ఏకేనగుణితను గ్రిసుం
హారాంశద్వయం దెవ ౧౫ తతః
పంచభిః స్వాంశలవినా అన్యర్థరాం
శద్వయంగుణితం $\frac{౧౫}{౫}$ · $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౫}{౧౫}$
తత స్త్రిభిః తద గ్రిసుం

హారాంశద్వయం గుణితం జాతః
$\frac{౪౫}{౧౫}$ $\frac{౩}{౧౫}$ $\frac{౫}{౧౫}$ పంచ
చత్వారింశత్-త్రయః-పంచ-పం
చదశాంశా జాతాః-తెషాంయోగే
త్రి పంచాశత్ పంచదశాంశా జా
తాః $\frac{౫౩}{౧౫}$ వియోజన సమ
ఛేదె న్యాసః $\frac{౧}{౬౩}$ $\frac{౧}{౧౪}$ సప్తా
పవర్తనె త్రిషష్టిర్భాగనవ -౯-
త్రైరేకస్య చ చతుర్దశాం నాంచగు
ణనే-నవషడ్వింశత్యు త్తరశతాం
శా జాతాః $\frac{౯}{౧౨౬}$ చతుర్దశాం
నాంస ప్తాపవర్తనెన ద్వాభ్యాం
తాభ్యాం ఏకస్య త్రిషష్టిశ్చ గుణ
నెనద్వా షడ్వింశత్యుత్తరశతాం
శౌజాతౌ- $\frac{౨}{౧౨౬}$

లవ క్రమంబున సహారణం
బులు మూడు రూపంబులునై దింట
నొకటియు మూడింటనొకటియు
సంకలనముకొరకుసమచ్ఛేదంబుల
ను-వ్య వకలనముకొరకు అరువది
మూటనొకటియు-పదునాల్గిటనొక
టియునుసమచ్ఛేదంబుల జెప్పుమ
ని ప్రశ్నద్వయము-

ప్రథమ ప్రశ్నన్యాసము- ౩/౧ ౧/౫ ౧/౩

దీని పై విధిని

ఛేదములు	మూటికి	ఐదింట నొకటికి	మూడింట నొకటికి
౧	౩	౧	౧
౫	౫	౧	౫
౫	౧౫	౧	౫
౩	౩	౩	౧
౧౫	౪౫	౩	౫

౧౫ సమఛేదములు $\frac{౫౩}{౧౫}$ సమఛేదసంకల
నరాశి- $\frac{౫౩}{౧౫}$

ద్వితీయప్రశ్నన్యాసము-

క్రమన్యాసము- $\frac{౧}{౧౪}$ వ్య $\frac{౧}{౬౩}$ సమచ్ఛే

దములు- $\frac{౬౩}{౮౮౨}$ వ్య $\frac{౧౪}{౮౮౨}$ శేషం $\frac{౪౯}{౮౮౨}$

అప ౪౯ రాశి $\frac{౧}{౧౮}$

ద్వితీయవిధిన్యాసము-

$\frac{౧}{౧౪}$ వ్య $\frac{౧}{౬౩}$

భాగాస్తు ౨/౧౨౬ కౌ ౧౨౬ నవచతతోనః భ్యోన్యవనిహోజితేషద్వింశత్యుత్రిశతాంశాస్త శిష్టాః ౭/౧౨౬ సప్తభిరపవర్త్య జాతం అష్టాదశాంశం ౧/౧౮

అపవర్తనం.

౧౪) ౬౩ (౪
౫౬
౭) ౧౪ (౨
౧౪

౧/౧౪ వ్య ౧/౬౩ అపవర్తరాశి

౧/౨ ౧/౯ సమచ్ఛేదం

౯/౧౨౬ వ్య ౨/౧౨౬ శేషం

౭/౧౨౬ అపవర్తరాశి ౧/౧౮

ప్రశ్నలు

(౮) రూపపంచకాంబురద్రజలాగ్న్యంశయుగములనురూపయోగముసలిలస్థి। నందకాంశకములునవరూపగిరిశరసామజాంశములును చానగూర్చు॥

న్యాసము

ప్ర ౫/౧ ౧/౧౧ ౧/౪ ౧/౩ . ద్వి ౨/౧ ౧/౪ ౧/౭ ౧/౯ . తృ ౧౯/౧ ౧/౭ ౧/౫ ౧/౮ .

పదియారింటిలోన పదియుగ్మమద్రోయు। తొమ్మిదింటిరెంటద్రోయుపదు। యుగ్మకంబుజలధినొకటనష్టాంశంబు। వేరువేరుగాగ వెలదినీవు॥

న్యాసము.

ప్ర ౩/౧౦ లో త్రో ౨/౧౫ ద్వి ౨/౯ లో త్రో ౨/౧౫ తృ ౧/౪ లో త్రో ౧/౮

తత్ర భాగజాతౌకరణసూత్రం

వృత్తార్ధేనాహ.

అవాలవఘ్నాశ్చ హారాహారఘ్నాభాగప్రభాగేషుసవర్ణనంస్యాత్॥

వృ॥ అంశలంశహతములగును హారముహారగుణంబులో।
సంశయంబువలదు భాగజాతినను హారంబులర్ ॥

లవేతి॥ భాగప్రభాగేలవేణగుణితా లవాశ్చ హారేణగుణితాహారాశ్చ భవర్ణసంఖ్యాస్యాత్

హారంబులుహారంబులచేతను అంశంబులంశంబులచేతను వేర్వేరగుణింపనంశసవర్ణనంబగు. ఇందు నపవర్తనంబుజేయుటెట్లనిన ఛేదంబులకు సమానంబులగునంశంబుల (దో) చి శేషంబులపూర్వోక్తవిధిని జేయసవర్ణనంబుసిద్ధించు.

అత్రోదాహరణం

త్రమ్మార్థత్రిలవద్వయస్యసుమతే పాదత్రయం యద్భవే
త్తత్పంచాంశకషోడశాంశచరణాస్సంప్రార్థితేనార్థినే॥ ద
త్తోయేనవరాటికాః కతికదర్యేణార్పితాస్తేన తాం (బ్రూ)
హిత్వం యది వెత్సివత్సగణితే జాతిం ప్రభాగాభిధాం॥

మ॥ సుమతీద్రమ్మదళ(త్రి)యుగ్మములలో సొంపొందుపాదత్రయిన్ । సమపంచాంశములోని యష్టిలవమాసంఖ్యన్ దురీయాంశమా। కమవృత్తిన్ దసువేడునర్థికొసగన్ దాత్పర్యమున్ జెందునా । యమవేశ్మాతిథియాకదర్యుచేనపింపబడ్డట్టియా। విమలంబైనవరాటికల్ దెలుపునీవీజాతిగాంతేనియున్.

ద్రమ్మేతి॥ ద్రమ్మస్యయదర్ధంతస్యత్రిలవస్త్రితీయలవః తస్య యద్ద్వయంతస్య యత్పాదత్రయంతస్య పంచాంశకః పంచమాంశః తస్యయష్షోడశాంశః తస్యయశ్చరణశ్చతుర్థాంశః హే సుమతే సం(ప్రా)ర్థితేన యేనార్థినే దత్తః తేనకదర్యేణకతివరాటికాః అర్పితాః తాం బ్రూహి

ఈ యుదాహరణమునందు నాకదర్యునిచే నెన్ని వరాటకములీయబడియెనని ప్రశ్నము

న్యాసము

$\frac{౧}{౧}$ లో $\frac{౧}{౨}$ లో $\frac{౨}{౩}$ లో $\frac{౩}{౪}$ లో

$\frac{౧}{౫}$ లో $\frac{౧}{౧౬}$ లో $\frac{౧}{౪}$ రూపి $\frac{౬}{౭౬౮౦}$

అపవర్తా $\frac{౧}{౧౨౮౦}$

హేవత్స యదిగణితే శ్రీఘ్రా భాగాభిధాంజాతిం-వేత్సి-న్యాసః-$\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౨}$-$\frac{౨}{౩}$ - $\frac{౩}{౪}$ - $\frac{౧}{౫}$ - $\frac{౧}{౧౬}$ - $\frac{౧}{౪}$ లవణగుణితేష్వేషు పదజ్ఞాతాః పోదేషు హరగుణితేషు సప్తసహస్రాశీత్యుత్తరషట్ఛతాధికా జాతాః $\frac{౬}{౭౬౮౦}$ అనయోష్షడ్భిరపవర్తనే అశీత్యుత్తరద్వాదశశతాంశో జాతః $\frac{౧}{౧౨౮౦}$ ద్రమ్మస్యైతావాన్ భాగ ఏకో వరాటకో భవతి-అత్రపవకద త్రైణ శివపదం

౨-వ విధిన్యాసము

$\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౩}$ $\frac{౩}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౧౬}$ $\frac{౧}{౪}$

దీనియందుఛేదస్థానమునందలి రెండవ మూడవ సంఖ్యలకును అంశస్థానమునందలి మూడవ-నాల్గవ సంఖ్యలకును సమానత్వముగల్గుటవలన నది ద్రోచి శేషములనిచ్చి గణితము సాధించనది- న్యాసము

$\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౧౬}$ $\frac{౧}{౪}$ రాశి $\frac{౧}{౧౨౮౦}$

(౯) ॥ఒకరూపాయినిమూడుపాదములలోనున్న త్రిబాహ్వంశలో॥నకలంకాధ్యమునందు పాదత్రయిలోనన్నారిటన్నింటిలో। ప్రకటంబుందిన పాదత్ర్యంశయుగళిన్ బ్రహ్మోషణాంబుచుని।చ్చు కదర్యార్పితద్రవ్యమింతయని వేసూచించుమాగాణకా న్యాసము-

$\frac{౧}{౧}$లో $\frac{౩}{౪}$లో $\frac{౨}{౩}$లో $\frac{౧}{౨}$ లో $\frac{౩}{౪}$ లో $\frac{౧}{౬}$ లో $\frac{౧}{౪}$ లో $\frac{౨}{౩}$ ఎంత

కలములోనిత్ర్యంశకంబునపాదంబు ।లోనియష్టభాగవేనియొసగు) మునివనీకనందునష్టభాగంబిచ్చు' ధాన్యమెంతయగునుతరళనయనా

$\frac{౧}{౧}$లో $\frac{౧}{౩}$లో $\frac{౧}{౪}$ లో $\frac{౧}{౮}$లో $\frac{౧}{౧౬}$ ఎంత

వరహాలొన్నిత్రిపాదత్ర్యంశయుగళిన్ వస్వంశలోగల్గున।య్యష్టలోనన్ శరతర్కభాగములలో నంగల్గుభూపేషులన్ ।కరమొప్పారుశరాబ్ధులన్వలయునాకస్వామియంశ్వంబునన్ ।శరగిర్యగ్నులతోయబాహుకరముల్గాతొదరీదెల్పవే

న్యాసము-

$\frac{౧}{౧}$లో $\frac{౩}{౪}$లో $\frac{౨}{౩}$లో $\frac{౧}{౮}$లో $\frac{౧}{౨}$లో $\frac{౫}{౬}$లో $\frac{౫౬}{౧౬}$లో $\frac{౪}{౫}$లో $\frac{౧}{౧౮}$లో $\frac{౨౬౪}{౩౭౫}$ ఎంత

అథ భాగానుబంధ భాగాపవాహ

జాత్యోఃకరణసూత్రంవృత్తార్థేనాహ

ఛేదఘ్నరూపేషులవాధనర్ణ మేకస్యభాగాధికోన

కాశ్చేత్॥

వృ॥ ఏకమునకు భాగరాజిహీనయుతములౌ నెడల । జోకహారగుణితరూపసంధియోగములుదగున

ఏకస్యభాగాధికా ఏకస్య భాగాఊనకా ఊనావాస్యుః తదా ఛేదఘ్నరూపేషు ఛేదగుణితానియాని రూపాణి తేషు లవాం ధనర్ణంవిధేయాః భాగాధిక్యే లవానాంధనత్వం భాగోనత్వే లవానాంఋణత్వంచేతి.

ఒక రాశికిఅంశలుకూచుట నెడలహారరాశిచే రూపములనుగుణించియుండంశలుసంకలనము జేసి యవి యంశలుగా నుంచు నట్లును హారరాశిపూర్వంబుండు నదియగాను నుంచ సవర్ణనంబగు

ఒక్క రాశిలోనంశలు తో యు నెడలహారముచే గుణించబడు నంశలయందు హీనము లగునంశల తో యశేషమంశ స్థానంబునను హారముహారంబునుం గానుంచవ లయు॥

అత్రోద్దేశకః

శ్లో॥ సాంఘ్రిద్వయంత్రయంవ్యంఘ్రికిం వృద్ధ్రూహిసవర్ణితం

జానాస్యంశానుబంధంచేత్తథా భాగాపవాహనం॥౩౨॥

గీ॥ పాదసహితమైనబాహురూపంబులు । బాదరహితమగుచుబరగుగుణము।లివిసవర్ణనంబులింపొందజేయుము।యంశయుతివియు క్తులరయుదేని

సాంఘ్రిద్వయమిది-ద్వయం-రూపద్వయంసాంఘ్రిసపాదం-త్రయం రూపత్రయం-వ్యంఘ్రిపాదహీనంచ

ఈయుదాహరణంబున పాతికెచే నెక్కువయగు రెండును పాతికెచేతక్కువయగుమూడును స

సవర్ణితః కేచిద్వ్యక్తత్రయ్యాహి -
చేద్భాగానుబంధలవాపవాహం
జాతాసి-న్యాసః ౨ ౧/౪ ౩ ౧/౪

యథా ద్వైశ్చతుర్భిస్త్ర
తేరూపద్వయే త్వస్తౌ జాతాః। తత్ర
లవస్త్వైకస్యధనత్వేననవపా
దాజాతాః ౯/౪ అన్యత్ర చేద్వైశ్చతు
ర్భీరూపత్రయోహతే ౧౨ త్ర్యాద
శజాతాః తత్రైకస్యలవస్య ఋణ
త్వేనైకాదశపాదాజాతాః- ౧౧/౪

వర్ణితం చు నేడల నెట్లుండు ననిప్ర
శ్నద్వయము న్యాసము -

భాగానుబంధము	భాగాపవాహము
౨/౧ సం ౧/౪	౩/౧ త్రో ౧/౪
౨/౧ సం ౧/౪ ౯/౪ సం ౧/౪ ౧౦/౪	౧ ౨/౪ త్రో ౧/౪
	శే ౧౧/౪

ప్రశ్నలు

౧౦) పంచమాంశయుక్తబాహుల్య లెట్లగు। సప్తమాంశహీననఖము లెంత। గిరిలవోనగుణము లెరింగింపునవయుగ్మ। కాంశయుక్తత్రిరూపకముల వెన్ని.

న్యాసము.

త్ర ౨/౧ సం ౧/౫ ద్వి ౨౦/౧ త్రో ౧/౭ తృ ౩/౧ త్రో ౧/౭ చ ౩/౧ సం ౨/౯

అథభాగానుబంధభాగాప
వాహజాత్యోఃకరణసూత్రంవృత్తేనాహ:
భాగాంశాధికోనఃఖలుయత్ర తత్ర భాగానుబంధేచల
వాపవాహే। తలస్థహారేణహరంనిహన్యాత్ స్వాంశా
ధికోనేనతు తేనభాగాన్ ॥౩౩॥

వృ॥ స్వాంశలూనయుతమౌలేని సమతలస్థ హారముం। దంశలూ
నయుతము జేసియంశవథమొనర్చుమీ॥

స్వాంశే॥ యత్ర భాగానుబన్ధేల
వాపవాహేచ స్వాంశ అధికోనః

స్వకీయాంశంబులు రాశి
యందు యుతంబు జేయు నెడలవి

అధికః ఊనో వాత్ర లవస్థహారేణ
హారం నిహన్యాత్స్వాంశాధికోనేనని
జాంశాధికేన నిజాంశోనేన వాతల
స్థహారేణభాగాన్ నిహన్యాత్ పు
నరపితలస్థహారేణేత్యాదికుర్యాది
త్యర్థః ॥

తీయహారకముచే ప్రథమహారమును
గుణించి హారముగా నుంచికొని యా
ద్వితీయహారంబునందంశలు నంకల
నము జేసి దానిచే ప్రథమాంశంబును
గుణించి యది యంశముగా నుంచు
నది దీని నామంబు స్వాంశానుబన్ధం
బన బడు

మరియు రాశియందు స్వకీయాం
శంబు లూనంబులు జేయు నెడల హా
రముతోలుకటి క్రమంబున నునిచి
ద్వితీయహారమునందా ద్వితీయాం
శంబులూనంబులు జేసి దానిచే నా
ద్యస్థలాంశంబు గుణించునది - దీని
నామంబు స్వాంశాపవాహంబన
బడు -

అత్రోదాహరణం ॥౯॥

అంఘ్రిః స్వత్ర్యంశయుక్తః స్వనిజదళయుతః కీదృశః కీదృ
శో చ త్ర్యంశౌ స్వాష్టాంశహీనౌ తదనుచరహితౌ తౌ త్రిభిస్సప్తభాగైః
అర్థం స్వాష్టాంశహీనం నవభిరథయుతం సప్తమాంశైస్స్వ
కీయైః కీదృక్స్యాద్బ్రూహి వెత్సిత్వమిహ యది సఖే౦శానుబం
ధాపవాహౌ ॥౩౮॥

ఉ॥ పాదము స్వతృతీయయుతిబన్నిజార్థము గూపనెట్లగున్ ।
ఆది త్రిభాగయుగ్మకములష్టమస్వాంశవివర్జితంబులై ।
పాదరమొప్ప దెల్పు మటసప్తమభాగత్రయాళిహీనమున్ ।
పాదయుగంబు స్వాష్టలవపాటితమై నవసప్తిగూడినన్ ।
ఛేదలవంబులెట్టులగు జెప్పుము స్వీయలవాహముల్ ॥

అంఘ్రిరితి ॥ అంఘ్రిః పాదః స్వత్ర్యంశయుక్తః పునః స్వనిజదళయుతః నిజార్ధేన యుతః కీదృశ ఇత్యేకః ప్రశ్నః ॥

ద్వ్యత్ర్యంశే స్వాష్టాంశేన హీనౌ పశ్చాత్ త్రిభిస్స ప్తభాగై రహితౌ చ కీదృశౌ ఇతి ద్వితీయః ప్రశ్నః.

స్వాష్టాంశహీనమర్ధం నిజై ర్నవభిస్స ప్తమాంశై ర్యుతం సత్ కీదృశం స్యాత్ ఇతి తృతీయః ప్రశ్నః హే సఖే యది త్వం భాగానుబంధభాగాపవాహౌ వేత్సి తర్హి ఏతత్ప్రశ్నత్రయం బ్రూహి

ప్రథమప్రశ్నన్యాసః

స్వాంశానుబంధం ౧/౪ ౧/౩ ౧/౨

తలస్థహరణ త్రికేణ హరం చతుష్కం హన్యాత్ ౧౨ స్వాంశాధికేన తేన త్రికేణ ౪ భాగపక్షో హతః ౪ పునరపి తలస్థహరేణ ద్వయేన హరం ద్వాదశకం హన్యాత్ ౨౪ స్వాంశేనైకేన యుతేన ద్వయేన ౩. భాగాః చతురః ౪.

స్వాంశాపవాహం ౨/౩ ౧/౮ ౩/౭

స్వాంశాపవాహ స్వాంశానుబంధం ౧/౨ ౧/౮ ౯/౭

ఈ యుదాహరణమునందు ౧ నాల్గింట నొకటి తన మూడింట నొక్క చేతను వచ్చుట లభించు ధనమునం గలి రెంట నొకటి చేతను కూడిన నెంతయగునని ప్రథమ ప్రశ్నము -

మూడింట రెండు భాగము లుత నయెనిమిదిట నొకటి చే హీనంబుల గుచు పిదప యేడింట-మూడు భాగముల చే హీనమయ్యె నెట్టిదగునని స్వాంశాపవాహ ప్రశ్నము

మూడవది - రెంట నొకటి తన యందలి యెనిమిదియవ భాగము చే హీనమయ్యెను పిదప తన యేడు భాగముల యందలి తొమ్మిది భాగముల చే కూడియును నెట్టిదగు నని స్వాంశాపవాహ స్వాంశానుబంధ ప్రశ్నము

ఈ ప్రక్రియాభేదము దెలిసితివేని యీ ప్రశ్నత్రయంబునకును త్తరమిమ్మనుట

హన్యాత్ ౧౩ ఏవం ద్వాదశచ
తుర్వింశాంశజాతాః $\frac{౧౩}{౨౪}$ అన
యోః ద్వాదశభిరపవర్తే $\frac{౧}{౨}$ ఏ
తావతా రూపార్ధంజాతం॥ ద్వితీ
య ప్రశ్నే తలస్థహారేణాష్టకేన
౮ హారం త్రికం హన్యాత్ ౨౪
స్వాంశైస్త్రికైర్నోనేనాష్టకేన
౫ భాగౌద్వౌహన్యాత్ ౧౦ పున
స్తలస్థహారేణసప్తకేన ౭ హారం
౨౪ నిహన్యాత్ ౧౬౮ స్వాం
శత్రికేనోనేన తేనసప్తకేన ౪ భా
గాః ౧౦ హన్యాత్ ౪౦ ఏవం
షట్పంచాశత్ అష్టషష్ట్యుత్తరశ
తాంశజాతా $\frac{౫౬}{౧౬౮}$ అనయోష్ష
ట్పంచాశతాపవర్తే $\frac{౧}{౩}$ జాతో
రూపత్రితీయాంశః తృతీయప్ర
శ్నే తలస్థహారేణాష్టకేన ౮
హారంద్వయం ౨ హన్యాత్
౧౬ స్వాంశైర్నైకేనోనేన తేనాష్ట
కేన ౭ భాగమేకం హన్యాత్
౭ పునరపి తలస్థహారేణ ౭ హ
రం ౧౬ హన్యాత్ స్వాంశః ౭
నవాధికేన తేన ౧౬ భాగాః ౭
హన్యాత్ ౧౧౨ తయోస్త్వాభ్యా
మేవాపవర్త్యే రూపంజాతం॥ $\frac{౧}{౧}$

స్వాంశాధికోన సంకలనము

ఉదాహరణము

ఉదాహరణముయు

ప్రశ్నలు

(౧౧) తనపంచాంశనుగూడుపాఢుఁలెటులౌతద్ద్వ దశాంశంబుగూడి
ననేట్లౌదురిస ప్తమాంశగలపఁ డింభాగత్రివేదెల్పు మా। ఘనరాశిస్ని జనప్త
మాంశయుగమున్గంటింప శేషంబదెం। తనవాంశాష్టక శేషమెంత జెపుమాత
న్వంగిశీఘ్రంబునఁ॥

న్యాసము

$\frac{౪}{౧}$ సం $\frac{౧}{౫}$ సం $\frac{౧}{౧౦}$ సం $\frac{౧}{౬}$ త్రో $\frac{౧}{౬}$ త్రో $\frac{౯}{౯}$ శేషమెంత

పంచమాంశమునిజపాదయుతంబైననెంతనిజ త్ర్యంశ చేత గూర్పఁ।
నెంతనిజార్ధాప్తినెంతతుల్యయుతంబదెంత వేగమెబల్కుమింతినాకు। సార్ధ
ఁరూప త్రయిస్వమునిభాగచతుష్కహీనతనెంతగునిజతృతీయ। భాగహీ
నతనెంతబల్కుము వేవేగరూపత్రయమునిజరుద్రభాగ।పంచకంబునగూడు
కభాసుస్తి।భాగహీనతనొందియుమరిస్వకీయ। నందనఖభాగహీనతనలరు
నెట్లు।దెలుపుమీజాతిభిన్నంబుదెలియుదేనీ ॥

న్యాసము

ప్ర $\frac{౧}{౫}$ సం $\frac{౧}{౪}$ సం $\frac{౧}{౩}$ సం $\frac{౧}{౨}$ సం $\frac{౧}{౧}$ ఎంత

ద్వి $\frac{౬}{౭}$ ఊనత $\frac{౪}{౬}$ త్రో $\frac{౧}{౩}$ శేషమెంత

తృ $\frac{౭}{౧}$ సంతన $\frac{౫}{౧౧}$ త్రో $\frac{౬}{౧౭}$ త్రో $\frac{౯}{౭౭}$ శేషంయుతం

ఇట్లుభిన్నజాతిచతుష్టయముసమాప్తము.

అథభిన్నపరికర్మాష్టకమాహ తత్ర సంకలితవ్యవకలితయోః కరణ సూత్రంవృత్తార్థేనాహ.

యోగోన్తరంతుల్యహరాంశకానాం కల్ప్యోహరోరూపమహారరాశేః ॥౩౨॥

వ ॥ తుల్యహారాంశములను త్రోయుటయును గూర్చుటల్ । జెల్లుచుండున హారమునకు జేయు మొకటిహారముగన్ ॥

యోగఇతి॥ తుల్యహారాంశకానాం యోగః అన్తరంవిధేయంవా కార్యంతుల్యోహారోయేషాం తెతుల్యహారాః తేచ తేఅంశాశ్చ తేషాం అహారరాశేఃరూపం ఏకోహారః కల్ప్యః॥

భిన్నసంకలనవ్యవకలనంబులు జేయునెడలభాగజాతివిధినిసమచ్ఛేదంబులు జేసిక్రమంబునసంకలనవ్యవకలనంబులు జేయునదిఅంకములు పూర్ణాంకములుగానుండు నెడలఛేదములేకుండుగావుననందుభిన్నకల్పనంబుసిద్ధించుటకై ఒకరూపమునుహారముగాకల్పించుకొనునది॥

అత్రోద్దేశకమాహ

పంచాంశపాదత్రిలవార్ధషష్ఠానేకీకృతాన్బ్రూహిసఖేమమైతాన్ । ఏభిశ్చభాగైరథవర్జితానాంకింస్యాత్త్రయాణాంకథయాశుశేషం॥

పంచాంశంబును పాదమున్ త్రిలవమున్ పాదద్వయిన్ షష్ఠమున్ । చంచల్లీలను గూర్చిరూపత్రయిలో సంశోధ్యమున్ జేసియో । పంచాస్త్రున్ గెలగొన్నబోటిసరగన్ బాగొప్పగాదెల్పుమా । కొంచంబేమియులేకనీదుప్రతిభ గూర్తే నిభిన్నాష్టకిన్

పంచాంశేతి॥ పంచాంశః పాదశ్చతుర్థాంశః పత్రాః పంచహీనసమే ఏకీకృతాన్యపి శిష్యం బ్రూహి। పభిః భాగైరేకీకృతైరూనం శేషం అపవర్జితానాం హీనానాం త్రయాణాం రూపాణాం శేషం స్యాత్ ప్రత్యేకం కథయ।
యోగాదర్శనాత్ యోయథా।

౧/౫ ౧/౪ ౧/౩ ౧/౨ ౧/౬

తుల్యహారాంశకానాం యోగో ఇష్యతే అన్యోన్యహారాభిహతౌ హారాంశావితి కృతే జాతాస్తుల్యహారాంశాః॥

౧౪౪/౭౨౦ ౧౮౦/౭౨౦ ౨౪౦/౭౨౦ ౩౬౦/౭౨౦ ౧౨౦/౭౨౦

అంశానామైక్యే కృతే జాతం ౧౦౪౪/౭౨౦ షట్త్రింశతా అపవర్తితే జాతౌ హారాంశౌ ౨౯/౨౦

ఏషాం త్రయాణాం చ్ఛేదనాయ న్యాసః సంకలో న్యహారో నాస్తి హారో రాశేరిత్యుక్తత్వాత్ త్రయాణామధస్తాత్ రూపం హారః కల్పితః। అన్యోన్యహారేతి సమచ్ఛేదే ౬౦/౨౦ ౨౯/౨౦ తతః షష్ట్యా ఏకోనత్రింశతి చ్ఛేదితే శేషం ౩౧/౨౦

న్యాసము.

౧/౫ సం ౧/౪ సం ౧/౩ సం ౧/౨ సం ౧/౬ సమచ్ఛేదములు జేసి సంకలనము జేయుము

౧౪౪/౭౨౦ ౧౮౦/౭౨౦ ౨౪౦/౭౨౦ ౩౬౦/౭౨౦ ౧౨౦/౭౨౦ రాశి ౧౦౪౪/౭౨౦ అప ౩౬రా ౨౯/౨౦

౩/౧ శ్లో ౨౯/౨౦ సమచ్ఛేదము ౬౦/౨౦ ౨౯/౨౦ శేషం ౩౧/౨౦

ప్రశ్నలు

౧-౨) త్రిలవపంచాంశగిర్యంశమలనవాంశ । ఋతువసుద్వ్యబ్ధి షోడశములు నువిశ్వ । మనురవిద్వ్యబ్ధిమార్గణమానితాంశ । ములును వేర్వేరగూర్పు మాముద్దుగుమ్మా

న్యాసము

ప్ర ౧/౩ ౧/౫ ౧/౭ ౧/౯ ద్వి ౧/౬ ౧/౨౪ ౧/౮ ౧/౧౬ తృ ౧/౧౩ ౧/౧౮ ౧/౧౦ ౧/౨౦ ౧/౮ ౧/౫

రూపత్రయంబులోపల । నోపడతి త్రిపంచభాగములు ద్రోయవె వేగ । రూపచతుష్కములోపల । నెపగుపంచత్రిశాంశ లెడలిచి జెపుమా॥

న్యాసము

ప్ర ౩/౧ లో ౩/౫ శేషం ద్వి ౪/౧ లో ౩/౫ శేషం

శరరూపంబులు బాహునందగిరియంశంబుల్ త్రివిశ్వాంశముల్ । శర బాహ్వాంశలుగూర్చ నెంతయగు నోచంద్రాస్యవస్వంశముల్ । శరభాగం బురవాంశముల్ రదనవాంశంబుల్ త్రిపాదంబులున్ । శరసప్తాష్ట విగంశము ల్గలిపి వేజానొందగా దెల్పుమా.

౫ ౧/౨ ౧/౯ ౧/౭ ౩/౧౩ ౨/౫ ద్వి ౧/౬ ౧/౫౬ ౯/౩౨ ౩/౮ ౧/౫ ౧/౭ ౧/౧౬ ౧/౧౦

అథభిన్నగుణనెకరణ

సూత్రంవృత్తార్ధేనాహ.

అంశాహతిశ్ఛేదవధేనభక్తాలబ్ధంవిభిన్నెగుణనెఫలం స్యాత్॥

వ్యా॥ అంశగుణముహారహతినిహారణఫల మఫలమగున్ । సంశయంబులేకభిన్నజాతిగుణనమునదగన్

అంశేతిఅంశానామాహతిఃపరస్పరగుణనంఛేదవధేనహారాణాంపరస్పరవధేనభక్తాసతీయల్లబ్ధంవిభిన్నెగుణనెఫలంస్యాత్.

అంశలనుపరస్పరముగుణింపఁ బడినరాశిని - ఛేదములపరస్పరగుణితముచేభాగించునెడలనేపడు లబ్ధముభిన్నగుణనరాశియగు ననుట

అత్రోద్దేశకమాహ

సత్ర్యంశరూపద్వితయేనరనిఘ్నం సప్తమాంశద్వితయం భవేత్కిం। అర్ధం త్రిభాగేనహతంచవిద్ధిదక్షోసిభిన్నే గుణనావిధౌచేత్

గీ॥ సప్తమాంశయుతంబు ఛశయుము చేత । నభ్యసించినసత్ర్యంశహాత్తమెంత । త్ర్యంశమునగుణియించి నదళమునొడువు భిన్నగుణనంబుమననీవ నందెన్నదేని.

సత్ర్యంశేతి॥ సప్తమాంశద్వితయం సప్తమాంశసహితంరూపద్వయం సత్ర్యంశరూపద్వితయేనతతీయాంశసహితరూపద్వయేనని ఘ్నంగుణితంసత్ కింభవతి-కించఅర్ధంరూపార్ధం తృతీయభాగేనహతంసత్ కింస్యాత్ చేద్భిన్నగుణనావిధౌదక్షోసితర్హిఏతన్మదుక్తంవిద్ధిజానీహీవిచారయేత్యర్థః

న్యాసః ౨ ౧/౭ ౨ ౧/౩ ఛేదఘ్నరూపేషులవాధ

నర్ణామితిక్ర తేజాతం ౭/౩ ౧౫/౭ అంశయోరాహతిః ౧౦౫ ఛేదవధః-౨౧

హారేణ-౨౧-అంశే౧౦౫-హృతే౫-పంచరూపాణిజాతాని-అర్ధం త్రిభాగేనత్యస్యన్యాసః ౧/౨ ౧/౩ అంశాహతిరితిక్రతేజాతం-ఏకషష్ఠాంశః ౧/౬

న్యాసము.

గుణ్యం ౨ ౧/౭ గుణం ౨ ౧/౩ దీని భాగానుబంధజాతి విధినిసవర్ణనము జేయసిద్ధించినరాసులు గుణ్యం ౧౫/౭ గు ౭/౩ రా ౧౦౫/౨౧ అప౨౧ రా ౫

ద్వితీయన్యాసము

గుణ్యం ౧/౨ గుణం ౧/౩ రా ౧/౬ ఇదియఫలరాశి ఇట్లుంతటను దెలియునది

ప్రశ్నలు

౧౩) పాదయుక్తరూపపంచకములచేక । పంచసప్తమాంశబగురూపః మొగిగుణింప నెంతయగు త్రిసప్తమాంశమాల్ । పాదమునగుణింపబడగు నెట్లు॥ మూడుసప్తమాంశములకూడునై దునే । నాల్గుపంచమాంశనవకరూపములుగుణింప నెంతమూడిటనొకటిచేసప్తమాంశగుణితసమితియంత

న్యాసము

ప్ర ౫/౧ ౧/౪ గు ౧/౧ ౫/౭ ద్వి ౨/౩ గు ౧/౪ తృ ౫/౧ ౩/౭ గు ౯/౧ ౪/౫ చ ౧/౩ గు ౧/౭

అథభిన్నభాగహారకరణసూత్రం॥

వృత్తార్థేనాహ-

ఛేదంలవంచపరివర్త్య-హారస్య శేషఃకార్యోథభాగహారణేగుణనావిధిశ్చ-౩౭

వృ॥ హారకమున నెగడియుండు నంశహారములనుదగఁ ॥పరివర్తనంబుఁజేసిబరపవలయుగుణవిధిఁ-

ఛేదమితి॥ ఛేదంలవంచపరివర్త్య భాజకఛేదస్థానె ఛేదలవౌపరివర్త్య ఛేదముపరికృత్వాలవంచాధస్తాత్కృత్వా శేషఃభాగహారణె భాగహారెగుణనావిధిఃఅంశాహాతిచ్ఛేదవధేనభక్తఇత్యుక్తోగుణనాప్రకారపవకార్యఇత్యర్థః-

భాజ్యహారరాసులయందు నుండెడుభిన్నమునందు-హారరాశిస్థానమునందుండునంఖ్యలనంశస్థానంబునందును నంశస్థానంబునందలిసంఖ్యలహారస్థానంబునందునుంచునట్లుమార్చియుంచియంశగుణనముహారగుణనముచే భజింపవలయుననుగుణనవిధిని జేయునది-

అత్రోద్దేశకమాహ

శత్య్రంశరూపద్వితయెుపంచత్య్రంశేనషష్ఠంవదమెవిభజ్య । గర్భీయదభాగ్రసుతీక్ష్ణబుద్ధిశ్చేదస్తితెభిన్నహృతౌసమర్థా ॥౩౮॥

పంచరూపంబులహరించుచంచలాక్షి । త్ర్యంశయుతరూపకద్వయి

త్ర్యంశమునను । షష్ఠము భజించి నేడు ప్రమాణత్వముగను । భిన్నభాగహారంబునీ వెన్నుదేనీ.

సత్ర్యంశేతి ॥ సత్ర్యంశరూప ద్వితయేనత్ర్యతీయాంశసహితరూపద్వయేనపంచయాపాణివిభజ్యవదన్యాసః

౨ ౧/౩ ౫/౧

యదాఛేదభ్నరూపేషుల వాధ సవర్ణమితికృతేజాతం ౭/౩ ఛేదంలవంచపరివర్త్య ౩/౭ అంశాహతి ఛేదవధేనభక్తా ౧౫/౭

పంచదశసప్తమాంశాజాతాః

కించద్వితీయోదాహరణే న్యాసః ౧/౬ ౧/౩ ఛేదంలవంచపరివర్త్య ౩/౧ ౧/౬ అంశాహతిః ఛేదవధేనేతికృతే ౩/౬ త్రిభిరపవర్తనేకృతేజాతం యాపార్థం ౧/౨

న్యాసము

భాజ్యము ౫ హారము ౨ ౧/౩ సవర్ణనం ౭/౩

హా ౭/౩ పరివర్తనం ౩/౭ భాజ్యం ౫/౧ రా ౧౫/౭

భా ౧/౬ హా ౧/౩ పరివర్తనం ౩/౧ భాజ్యం ౧/౬ రా ౩/౬ అప ౩ రా ౧/౨

(౧౪) పార్థరూపకంబుసప్తమాంశవిభక్త । మైనలబ్ధమెంతమనుత్రికాంశములనువిశ్వయుగళినిలపాలుగొననెంత । నందయుగళభక్తకనగమెంత

న్యాసము

ప్రహా ౧/౭ భాజ్యం ౧/౨ ద్విహా ౧/౧౩ భా ౩/౧౪ తృహా ౨/౧౬ భా ౭

వర్గాదివిధకదండకము

ఒకటిమొదలుగానవాంతాంకవర్గంబులున్యాసిలున్నిక్రియన్నే

కమున్నాఘములున త్న మూర్త్రాజులు న్దక్షమ్ముల్ల కరాముల్నవాబ్ధిజ
లాంగంబులు చంద్రనాగంబులు శైఘ్రబోధార్ణవై బల్కితి । ఇక
నొకటిమొదల్గు నాంకంబులౌ చంద్రుడు సర్పముల్బ ముల్లున్నే దతక
బులున్దత్వచంద్రు శ్వేపాకును గుణాబ్ధ్యశ్వగన్నులు సూరబాణంబులు
న్నుండవాహ్న మ్రులు పాటివిద్యాదులైనట్టి బాలాళికి । ఇక దెలి పెద
నాచకుమారతి మొదున్న శ్రుల్చంద్రనాగంబులున్దకతత్వంబులున్ద
త్వతకరంబలు తకనందాష్ఠలున్చు గ్రహోమాజినుల్దకనందాంబ
రాబ్ధుల్మహితక బాణాంగముల్బాసిలు । అకటిలగ వంశమాతంబు
లోడురదా మ్రాఘజైనల్జినాకాశభూముల్కరాకాగ్నులున్నకగి
గ్యద్రి మానుల్మనివోశ్యనాగాష్టులు సామజాంగాద్రి దంతాల్నవా
ధ్యౌ బరాంకేషులు స్తాపపిం ॥ ఇక రసఘన రాసు లేకంబు వాద్యంగము
ల్నుండబాహ్వగ్రులున్నక నందాంబరాబ్ధిరాత్న్యంగవకుంబుల్నక
బాణాంగతకాంబుధుత్రానతకాద్రిరుద్రుల్డలేం ప్రాటితకాడునులు
భూజలేంద్రాగ్నిభూతంబులు ॥ ఇక మూలమున రాసులొండు గజార్యాగ్ని
రీఖైక బాహుల్లతేభాగ్నిరాజుల్నరాకాష్టవమానుల్ సత్యేంకనందోమ
లు రామనీరేషు రామాక్షిదంతుల్ రస్యైవకగిర్యంకఖ రుడుల్నవాం
గాంకనేత్రభరాగాబ్ధులు । ఇక గజఘున మొదుతకేషుబాహుల్ధరాం
గేషుతర్కాల్రసాగ్ని షుబాణాంగముల్దత్వతకాంబరాంకాగ్నులు
భూపతర్కాంక రాగాష్టులు భూషివాగాబ్ధితకాశ్వ । బాణాల్నృపాంశ్చ
ద్రిరాగాద్రిభూపుల్ధరాక్షద్రితకాబ్ధి ఖాంనేత్రబ్ధులు - ఇక నవఘున మే
కమానూర బాణాల్ నేత్రాంగనందెంములు వేదమున్నక్షి కాలుడులు త
త్త్వబాణాగ్ని బాణాంకచంద్రుల్రసాంకాంగగిర్యద్రి ఖవోశ్యను సాయుల్నవ
రాకాశతకాగ్ని కాణాగ్ని పూర్ణాబ్ధులు సాంబాహ్వద్రిరాగాశ్వ
బాణాగ్నిచంద్రుల్ సజ్ఞాద్ధి ఖాక వ్రిగాగేబ రాముల్ ౧౯।

వత్తిము

	ద్వి	త్రి	చ	ప	ష	స	అష్ట	నవ
౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭	౮	౯
౨	౪	౯	౧౬	౨౫	౩౬	౪౯	౬౪	౮౧
౩	౮	౨౭	౬౪	౧౨౫	౨౧౬	౩౪౩	౫౧౨	౭౨౯
౪	౧౬	౮౧	౨౫౬	౬౨౫	౧౨౯౬	౨౪౦౧	౪౦౯౬	౬౫౬౧
౫	౩౨	౨౪౩	౧౦౨౪	౩౧౨౫	౭౭౭౬	౧౬౮౦౭	౩౨౭౬౮	౫౯౦౪౯
౬	౬౪	౭౨౯	౪౦౯౬	౧౫౬౨౫	౪౬౬౫౬	౧౧౭౬౪౯	౨౬౨౧౪౪	౫౩౧౪౪౧
౭	౧౨౮	౨౧౮౭	౧౬౩౮౪	౭౮౧౨౫	౨౭౯౯౩౬	౮౨౩౫౪౩	౨౦౯౭౧౫౨	౪౭౮౨౯౬౯
౮	౨౫౬	౬౫౬౧	౬౫౫౩౬	౩౯౦౬౨౫	౧౬౭౯౬౧౬	౫౭౬౪౮౦౧	౧౬౭౭౭౨౧౬	౪౩౦౪౬౭౨౧
౯	౫౧౨	౧౯౬౮౩	౨౬౨౧౪౪	౧౯౫౩౧౨౫	౧౦౦౭౭౬౯౬	౪౦౩౫౩౬౦౭	౧౩౪౨౧౭౭౨౮	౩౮౭౪౨౦౪౮౯

ఇదిఘన క్రమము

అథ భిన్నవర్గవర్గమూలఘనఘనమూలేషు
కరణసూత్రం వృత్తార్ధేనాహ-

వర్గే కృతీ ఘనవిధౌ తు ఘనౌ విధేయౌ హారాంశయోరథ పదే
చ పదప్రసిద్ధ్యై

౩౮॥ భిన్నవర్గము ఘనములందు వీని మూలములందగు। భిన్నగా హారాంశము
లకు వలయు జేయవలయుగా। వన్నెగాగ వర్గ వర్గ ఘనాదికంబులన్ ।ము
న్న తెలిపినట్టి ఘనమూల వర్గాదికాన్నై॥

వర్గయితి- వర్గే కర్తవ్యే
సతి హారాంశయోః కృతీ విధేయే
ఘనే ఘనౌ హారాంశయోః ఘనౌ వి

భిన్నవర్గ-వర్గమూల ఘ
న- ఘనమూల చతుష్టయాన -చతు
ష్టయాన మూలం- పంచ ఘనం- పంచ

ధేయా - అథవ దేవగణేః దెఘనపదె వాక తణ త్యే - తద్వైవ హారాంశయోః పదెపి ధేయో - శార్యైపనప్రసద్ధౌపదసిద్ధ్యర్ణమిత్యర్థః॥

ఘనమూలాదులయందును వర్గమూలాదులు జేయునెడల ఛేదంబులును నంశంబులును క్రమంబున వర్గంబును - మూలంబును జేయవలయునని సులం

అత్రోద్దేశకమాహ

సార్ధత్రయాణాం కథయా సువర్గం వర్గాత్తతో వర్గ
పదం చ మిత్ర। ఘనం చ మూలం చ ఘనాత్తతో పి జానాసి చేద్వ
ర్గఘనౌ విభిన్నౌ॥

మా సదళంబైన త్రిరూపవర్గమును వేసాధింపుత న్మూలముగా।
మది జింతింపు ఘనంబు తత్పదము వేమారుగా చతుర్వర్గముగా।
విదితంబైన తదీయమూలమటులన్ విఖ్యాతి జెన్నొందునా।
తుది జెల్వొందెడునందవర్గ తుదిగా తుచ్ఛేతరంబౌ విధిగా॥

సార్ధేతి - హే మిత్ర సార్ధత్రయాణాం మాం సువర్గం కథయ తతో వర్గాద్వర్గపదం చ వదతథా ఘనం తతో పి ఘనాన్మూలం చ కథయ చేద్విభిన్నౌ వర్గఘనౌ జానాసి - న్యాసః ౩ ౧/౨ ఛేదఘ్నరూపే ప్రక్షిప్తే ౭/౨ అస్య వర్గః ౪౯/౪ ఘనస్య ౩౪౩/౮ - ఘనమూలం ౭/౨ వర్గమూలంచ ౭/౨

న్యాసము

౩ ౧/౨

ఛేదఘ్నరూపం ౭/౨

వర్గం ౪౯/౪ ఘనం ౩౪౩/౮

మూలం ౭/౨ ఘనమూలం ౭/౨

౭/౨ వర్గవర్గం ౨౪౦౧/౧౬

చతుర్ఘనమూలం ౭/౨

౭/౨ పంచఘనం ౧౬౮౦౭/౩౨

[illegible] పంచఘనమూలం ౭/౨

ప్రశ్నలు.

౧౫) పాదోనపంచరూపసమితికిఁ బంచాంశ ముసకు సప్తమాంశ మునకుఁ బంచమాంశయుగళమునకుఁ బరిపిశ్వరాములవర్గ ఘనచయాలి వరుసఁ దెల్పు॥

న్యాసము.

ప్ర $\frac{౧}{౭}$ ద్వి $\frac{౧}{౯}$ తృ $\frac{౧}{౮}$ చ $\frac{౨}{౫}$ పం $\frac{౩}{౧౩}$

ఉత్తరము లిక సవర్గము.

భిన్న-వర్గ-ఘన-ములు-సమవాయము-తెలుపుము.

వర్గములు.

సీ॥ జానాంశసును బరిత్ర్యంచత స్త్రయాంశలకుఁ జదుష్టమునలకు చంద్ర సూర్యులకును నంపిషోడశములవగు ప్రాంశలసప్త నాంగ భాగ। మును వేదరసాంశమ సకృస్త మాంశమునకు దేవేంద్రాంశమునకు త్రిత్వ। రస ములతానాంశ రాజికి మూర్ఖ్యనుజల బాహుల మగల పలసమితికి। రూపరస బాణసంఖ్యారూఢమైన। బాణబాహ్వంశలకు నెల్ల వేరువేరుగా వర్గ మూలము ల్వేలయఁ దెల్పు। భిన్నమూలపరిజ్ఞలమిన్న వె॥

న్యాసము

ప్ర $\frac{౧}{౦౯}$ ద్వి $\frac{౮}{౨౫}$ తృ $\frac{౧౨౧}{౮}$ చ $\frac{౯}{౧౬౯}$ పం $\frac{౧}{౮౧}$

ష $\frac{౧}{౬}$ స $\frac{౧}{౩౬}$ అ $\frac{౧}{౧౪౪}$ న $\frac{౮౯}{౬౨౫}$ ద $\frac{౮}{౨౮౬౧}$ ఏ $\frac{౨౫}{౬౫౬౧}$

వర్గమూలములు చెప్పుము.

ఘనములు.

సీ॥ నందాక్షిగిరులందు నాగాంశకములకు త్రిత్వచంద్రులగల తారకలకు। మునిచంద్ర బాహ్వగ్నులను గుత్త్వచంద్రులకు రామక్ష్మాగ్ని గ్రాముసాగ। ములకు నాగబాలగలచంద్రగుణపిశ్వ సమితికిభములందు సర్వ తతకి షోడశాంశములగల పూరిబాణములకు భుజచంద్రశరములబొదయుఘూపి సూరిలమవేదరసములనా గసుగులుకు తారకములకు వేవేగ తెలియఁబోడ ఘనప దంబులు తెల్పుమిగా గఁబుధ॥ భిన్నఘనమూలంధపేది విన్నవేఁ॥

న్యాసము.

ప్ర $\frac{౮}{౭౨౯}$ ద్వి $\frac{౨౭}{౧౨౫}$ తృ $\frac{౧౨౫}{౨౧౬}$ చ $\frac{౮}{౩౪౩}$ పం $\frac{౧౩౩౧}{౮}$ ష $\frac{౮}{౨౭}$ స $\frac{౫౧౨}{౨౧౯౭}$

అ $\frac{౧౨౫}{౫౧౨}$ న $\frac{౨౭}{౬౪}$ వీనికి ఘనమూలములఁ జెప్పుము॥

చతుర్ఘాతమూలము.

సీ॥ అయుతంబునకుఁ గలు వష్టికిఁ జంద్రాంగశరరసములుఁ గలశరభుజాంగ। ములకుఁ జంద్రాంబరజలభుజములుఁ గలతర్కనందాతుర్కలశక్త్వతర్క। ములఁ గ లసత్తత్త్వములకుఁ దర్కగ్రహాంకతతిగల భూగజతతికి తర్క। తత్త్వములను గలతర్కనంగాంబరజలధులకల చంద్రసాయకములు। నలరు నష్టికి శ్రుతులందు గలుగుచంద్రము। లకిరితర్కాంకజాబ్ధుల నెగడిపట్టి। చంద్రపూర్ణాబ్ధిబాహు చంద్రవదన-నాలుగవమూలరాసులనాకుఁ జెప్పు.

న్యాసము.

ప్ర $\frac{౧౬}{౧౦౦౦౦}$ ద్వి $\frac{౬౨౫}{౬౫౬౧}$ తృ $\frac{౧౨౯౬}{౨౪౦౧}$ చ $\frac{౨౫౬}{౬౨౫}$

పం $\frac{౮౧}{౧౨౯౬}$ ష $\frac{౪౦౯౬}{౨౫౬}$ స $\frac{౧౬}{౮౧}$ అ $\frac{౧}{౧౬}$ న $\frac{౨౪౦౧}{౪౦౯౬}$

చతుర్ఘాతమూలములు బలుకుము

పంచఘాతములు-

సీ॥ గజతర్కగిరిరసగుణభాగములఁగల్గు తత్త్వచంద్రాగ్నులఁ దర్కవర్వ। తాద్రిస్వకంబులఁ గలకురాగజలాంకములఁ జనందజలవార్ధినందబాణ। ములఁ గలపక్వతపూర్ణసామజన్నపులకు తత్త్వచంద్రాపులముగసాగ। మునిగదములకును మునిపూర్ణసామజన్నపులందుగ రాలనేత్రము లను। జలభుజాంబర చంద్రులగలరదములఁ బాహజలనేత్రపులగలరిదములఁ కొను। పంచఘనమూలములు వేగ చంచలాంపి ఫక్కుతెక్కించి దెల్పగ వేని

న్యాసము-

ప్ర ౩౧౨౫ / ౩౨౬౭ ద్వి ౨౮౩ / ౬౬౭ తృ ౧౭౦౬ / ౫౯౪౯ చ ౩౨౬౭ / ౩౧౨౫

పం ౨౮౩ / ౧౭౯౬ ష ౩౨ / ౧౯౨౮ స ౩౨ / ౨౮౩

సంవర్గ మూలములు దెలుపుము

కరణీమూలం-పం-

వృ॥ కరణి యనగబడగు పదము గాంచనట్టి రాశియా। కరణి యుండు నెడ హారాంశ ఘాతి జేసి ప్రబలముగ। వరలు స్వేష్టవర్గామునసువద మొనరి ద్వయోర్కృతిన్। బగుమూల మిష్టవర్గాపదమి గుణిత హారము చే। నెరి భజింప సంభవించు నికట మూలమిట్టిన్॥

టీ॥ మూలము లేని రాశికి వర్గమూలము దెలియు నెడల ఛేదము చేసి అంశమును గుణించి దానికి నొక గొప్పదైన స్వకీయంబగు నిష్టాంక వర్గము చేత గుణించి యా రాశికి వర్గమూలము దీసి దానిని తొలుత టి స్వేష్ట రాశిమూలము చే గుణింపబడిన ఛేదము చే భజింప నికటమూలము సిద్ధించును.

దీనికి దశాంశ భిన్న వ్యవహారము గలదు

ఉదాహరణము

నికటపు మూలము నొందుము। ప్రకటితగతి సప్త పాద ప్రాణంబులకున్। నికటమ్ము తెలిపి కరణి। నికపాపలముల్ నేనీ ప్రతిభ దగన్.

న్యాసము

౫ ౩/౮ సవర్ణనము ౪౩/౮ ఇష్టం ౧౦౦ ౧౦౦/౧౦౦౦౦

౪౩౦ / ౮ ౧౦౦౦౦

) ౯ ౨౮ ౦ ౯ ౦ (౯౫౯
౭౨
౧౮) ౧౭౦౨
౯౨౪
౧౯౯) ౧౬౪౨౨
౧౬౧౭౯
శేషం ౩౧౯

(౯౩౯)
(౭౦౯)

౧౬౮)|| సీ|| నికటమూ ర్త్ములనేర్చరింపుచు వే నంగా త్రిఘబాణనగముల
కును। గుణఘ్రాణచం ద్రేభకుగ జేయు లోంగజసపజలగకగజవసుల
కు । నీరజలాద్యబ్ధి ద్రిపే త్రా బరసులకలచ ప్రకనరాంగతుచం
ద్ర । రాములకలనందనాగగిరి బాణవ్యోమగజములకు రాహ జలధి। భుజగ
జేంమర సేశులనిజతృతీయ । వాయుశ్రాద్రులకునస్త భాగయుక్త । పదములకునం
దభాగయు గ్రామనామ । జములకెల్లను వెర్చ్యరిబంచుల కు.

న్యాసము.

త్రి ౭౨౮౭౯ ద్వి ౧౧౭౧౭౧౦౩ తృ ౮౭౯౭౫౭ ౩
చ ౧౧౧౦౨౭౭౮౮ పం ౩౧౯౯౪౯౧ ష౮౦౪౭౮౯ స ౧౧౯౧౮౨౮౩
అ ౭ $\frac{౧}{౩}$ సమ స $\frac{౨}{౩}$) న ౩౨ $\frac{౧}{౭}$ ద ౮౩ $\frac{౧}{౯}$

కరణీఘనమూలసూత్రం

కరణినైన ఘనమునందు గనుము ఛేదవగణము । మరియుఘీ
ష్టమును ఘనమూలముగా విశేషమా||

టీ || కరణీఘనమునందు ఛేదమును వర్గించి విభాగించి యంతే మును
బిందిఇష్టనైన ఘనరాశి చేసు కొంచియు ఘనమూలము వేసింగా రాశిని తో
లుతటిఘనమూలము చేసుణించబడిన ఛేదము శేష జెంపనిక ఘనమూలమగు

ఉదాహరణము.

క || నిభాగణగ ఘనకరమో । మ ఘనకనోడు వృము సహాయమ
ష్టికి స్తునత్రైన । గభాగద్వారము నంగల । దశాంశము రీతిబు
దిదలకొను నెన్న ||

న్యాసము.

౧౬ ౧/౮ సవర్ణనం ౧౨౯/౮

త్రిష్ట౼ ౧౦
ఘన౼ ౧౦౦౦

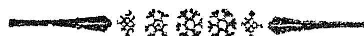
౧౬
―――
౧౧౮౦
౧౧౦౦
) ౧౦౮౦౦౦౦(౧౦౧ నికటఘనమూలం
౧
―――
౩౦౩ | ౮౦౩
౩౦౦
―――
౧౦౦౦
౩౦
―――
౯౭౦౦
౧
―――
౯౬౯౯

సీ॥౧౭॥ ఘనకరణులకెల్లగలపదములుబల్కు- చంద్ర రసాంశాబ్ధి శరవాహ్నులకు వేదజలగజనందచంద్రగజేశులకు నందచంద్రాబ్ధికంపత శర।గిరిరుద్రులకు నందషిబిరసాంబర నందఖాంభర క్షితులకుగగనవ్యోశ। చంద్రభుజాంశాద్రిశరషులకును పాదాఢ్యపఙ్క్తిభాగసహిత వేద।ముల కురుద్రాంశయుతచంద్రమునిశరషుల।కబ్ధిభాగాఢ్యజలధులకటు సూర।భాగజినులకు వేర్వేరపన్నయిన।భిన్నకరణీపదజ్ఞులమిన్నవేని.

ప్రథ౯౫౪౮౯౬౧ ద్వి౧౧౮౧౯౮౮౪ తృ౧౧౭౬౯౩౧౯
చ౧౦౦౯౦౬౧౯ పం౫౭౯౯౩౧౦౦ ష౭౧

స౪ ౧/౪ అ౫౭౧ ౧/౧౦ న౪ ౧/౬ ద ౩౪ ౧/౧౩

ఇట్లు భిన్నపరికర్మాష్టకము సంపూర్ణము

అథ శూన్యపరికర్మసుకరణసూత్రం
ఆర్యాద్వయేనాహ-

యోగే ఖం క్షేపసమం వర్గాదౌ ఖం ఖభాజితో రాశిః । ఖహరః స్యాత్ ఖగుణః ఖం ఖగుణశ్చింత్యశ్చ శేషవిధౌ॥ శూన్యే గుణకే జాతే ఖం హారశ్చేత్పునస్తదా రాశిః । అవికృత ఏవ జ్ఞేయస్తథైవ ఖేనోనితశ్చ యుతః ॥ ౪౬॥

గీ॥ రాశి యవికారమై యుండు రహితసహిత। గుణకహారంబులను సున్న గలుగుటి మిగా। శేషవిధి నిత్య సూత్రము చేర్పలందు। సున్నసున్నయె వర్గాది సారిది గనుడు ॥

యోగ ఇతి ॥ శూన్యే యోగే అంకస్య యోగే సతి ఖం శూన్యం క్షేపసమం క్షిప్యతే యో యోజ్యత ఇతి క్షేపో ఽంకవిశేషః - తేన సమం తుల్యం భవతి యథా ఖస్య పంచానాం యోగే పంచైవ భవంతి వర్గాదౌ ఖస్య వర్గే వర్గమూలే ఘనే ఘనమూలే వా క్రియమాణే ఖమేవ స్యాత్ ఖభాజితో రాశిః శూన్యవిభాజితో యో రాశిః ఖహరస్స్యాత్ ఖమేవ హారో యస్య తాదృశస్స్యాత్ ఖగుణః ఖం శూన్యగుణితోంకః ఖమేవ స్యాత్ అన్యాం [illegible] ఖగుణశ్చింత్యశ్చ [illegible] గుణస్స్యాత్ [illegible]

రాశితో సున్న గూడగా నెడలను త్రోయు నెడలను రాశిని సున్నచే గుణించు నెడలను - రాశిని సున్నచే భాగించు నెడలను రాశి యథాప్రకారముగా నుండును॥

శేషరాశి నొడగూర్చునపుడు విధివలన ప్రవర్తించిన శేషమును [illegible] బొందించ దగి యుండును.

నస్యాద్వికారోపి న సూన్యేగుణకే జా
తేపి హారే తథా రాశిః పునః అ
త్రఖం నైవ పరతయః జ్ఞేయం వి
న ప్రాణితో యత్ర వారాణి తద్వైవ
అవిక్రుతపక్షే తేః అనన్త గ్రహాగణ
ఏక సంహారయోః కృతార్థయః గ్రి
ఖ తేర్ని ఫలాదిభిః

మిగత వర్గ వర్గమూలా
దులయందు సున్న సున్న గా యవి
కారము నొందియుండ వనుట॥

అత్ర లాఘవం.

ఖం పంచయుక్ భవతి కిం వద ఖస్య వర్గం మూలం ఘనం ఘనపదం
ఖగుణాశ్చ పంచ। ఖేనోద్ధృతా దశ చ కః ఖగుణో నిజా
ర్ధయుక్ స్త్రిభిశ్చ గుణితః ఖహృత స్త్రిషష్టిః॥౪౩॥

ఉ॥ పూర్ణమవియోగయోగముల బొందగునైదది యెట్టులుండునా।
పూర్ణకృతుల్ వర్గము సమూలము నేమగు బాణసంఖ్యయా।
పూర్ణహృతంబు పప్పులను పూర్ణహరించిన సున్న నేమగున్।
పూర్ణగుణంబు పొందియు హతిని గుణంబునుపోక మైనయా।
పూర్ణహృతంబుగాబడ పూర్ణ త్రిషష్టియ దెంత దెల్పుమా॥

ఖ॥ పంచభిర్యుతంబు
కిం భవతి ఖస్య వర్గం వర్గమూ
లం ఘనం ఘనమూలం వద ఖగు
ణాః పంచ కిం ఖేనోద్ధృతా దశ కిం
స్యాత్ కించ ఖగుణో నిజార్ధయు
క్తస్త్రిభిశ్చ గుణితః ఖహృతశ్చ కో
రాశిస్త్రిషష్టిర్భవతి తథాకృతే
న్యాసః

ఖం పంచయుతం -౫- ఖస్య
వర్గః ౦ మూలం ౦ ఘనః ౦

న్యాసము

సంకలనం వ్యవకలనం వర్గం

$$\frac{\text{౫} \;\text{సం}\; \text{౦}}{\text{౫}} \qquad \frac{\text{౫} \;\text{వ్య}\; \text{౦}}{\text{౫}} \qquad \frac{\text{౦} \;\text{వర్గం}}{\text{౦}}$$

వర్గమూలం ఘనం ఘనమూలం

$$\text{మూ}\frac{\text{౧}}{\text{౦}} \qquad \text{ఘనం}\frac{\text{౦}}{\text{౦}} \qquad \text{మూ}\frac{\text{౦}}{\text{౦}}$$

గుణనం భాగం

$$\frac{\text{౫} \times \text{౦}}{\text{౫}} \qquad \text{౦)౧౦(౧౦}$$

మసపగం - ౦ ౩ గుణితాః ౦ పంచ
౫ - ఘ్నోద్ధృతాః ౦ దశ - ౧౦ - ౧౦
౦

అథాజ్ఞాతో రాశిః తస్య గు
ణః - ౦ క్షేపః $\frac{}{౨}$ గుణకః ౩ హా
రః ౦ దృశ్యం ౬౩ - అతో వక్ష్య
మాణేనవిలోమవిధినా ఇష్టకర్మ
ణా వాలబ్ధో రాశిః - ౧౮ - అత ఇదం
విలోమవిధినా ఛేదం గుణం - గుణం
ఛేదమిత్యాదినా - ఇష్టకర్మణా
వా ఉద్దేశకాలాపవదిష్ట రాశిరి
త్యాదికరణేన రాశిశ్చ తుర్దశా
ష్టకో లభ్యతే - ౧౮

విలోమవిధౌ న్యాసోయథా
గు - ౦ యు $\frac{}{౨}$ గుణం - ౩ - హా - ౦
దృశ్యం ౬౩ - అథ వ్యాంశాధి కోనా
సైతుల వాథ్యోనోహారో హార ఇతి

వక్ష్యమాణత్వాత్ లవేనైకేనహా
రోద్వయం ఆధ్యం కృత్వా $\frac{}{౨}$ అంశ
స్త్వవికృతః ఏవం దృశ్యే - ౬౩ -
ఖగుణోఽవికృత ఏవ ఛేదం గుణం - గు
ణం ఛేదమిత్యుక్తత్వాత్ త్రిభిః
హృతః - ౨౧ - నిజత్రితీయాంశేన
హీనః లబ్ధో రాశిః - ౧౮ -

గుణకం ౦	యుతం $\frac{}{౨}$	గుణం ౩
భాగం ౦	దృశ్యం - ౬౩	

దీనివక్ష్యమాణంబులగు వ్యస్తవిధి
చేత నైనను యిష్టకర్మవిధి చేత నై
నను సాధింపంబడుగాన నిందు తో
లుతవ్యస్తవిధానము చేస్యాసము||

గుణకం ౦	యుతం $\frac{౧}{౨}$	గుణం ౩
భాగం ౦	దృశ్యం	౬౩ భాగం ౦
హీనం $\frac{౧}{౩}$	భాగం ౩	గుణం ౦

౦) ౬౩ (౬౩
౦
౩) ౬౩ ($\frac{౨౧}{౧}$ తో $\frac{౧}{౩}$ శేషం $\frac{౪౨}{౩}$

అపవర్తరా ౧౮
౦) ౧౮ (
౧౮

ఇష్టకర్మవిధిన్యాసము - గుణ ౦
యు $\frac{}{౨}$ గుణం ౩ భాగ ౦ - ౦ దృ
శ్యం - ౬౩ - ఇష్టం ౨

౨
౦గు
$\frac{౨}{౧}$ యు $\frac{౧}{౨}$ రా - $\frac{}{౨}$ అ౨ ౩
$\frac{౩గు}{౬}$

ఇష్టకర్మణా రాశ్యానయనం యథా - ఇష్టం ద్వయం కల్పితం నిజార్ధేన యుక్తం ౩ త్రిభిర్గుణితం ౯ విహృతం ౯ దృశ్యం ౬౩ ఇష్టేన విహృతం ౧౨౬ - అనేన ౯ భక్తం లబ్ధం ౧౪.

దృశ్యం ౬౩
ఇష్టం - ౨
౯] ౧౨౬ [౧౪
౯

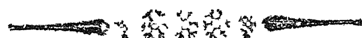
౩౬
౩౬

గుణవు $\frac{౧౩}{౧}$ గు $\frac{౨}{౦}$ రా $\frac{౧౪}{౧}$

యు $\frac{౧}{౨}$ రా $\frac{౪౨}{౩}$ గు $\frac{౩}{౧}$ రా $\frac{౧౨౬}{౨}$

అపవర్తనం ౨ రాశిః ౩

ఇత్యుద్భాష్యపరిభాషాష్టకే ఇష్టకర్మ ప్రకరణము.

అథ వ్యస్తః కరణసూత్రం
శ్లోకద్వయేనాహ

క్షేపం గుణం గుణం క్షేపం వర్గం మూలం పదం కృతిమ్ । ఋణం స్వం స్వమృణం కుర్యాద్దృశ్యే రాశిప్రసిద్ధయే ॥ అథ స్వాంశాధికోనే తు లవాఢ్యోనో హరో హరః । అంశస్త్వవికృతస్తత్ర విలోమే శేషముక్తవత్ ॥ ౭౫ ॥

వ్యా॥ హారకము గుణముగను గుణము హారము పదము వర్గముగాను । మూలరూపు జెందు ధనము ఋణము ఋణము కృతిపదం । కారణగు దృశ్యమందు ప్రశ్నసిద్ధికొరకునై । హారకమందు ధనము ఋణంబులంశలగును స్వాంశములన్ । జేరిహీనమైన వికృతి జెందదండ్రు లవములన్ ॥

క్షేపమితి॥ దృశ్యంకే రాశిప్రసిద్ధయే మూలభూత ధన జ్ఞానాయ క్షేపం - హారం గుణం కుర్యాత్ - గుణం క్షేపం కుర్యాత్ - వర్గం మూలం కుర్యాత్ - పదం మూలం కృతిం వర్గం కుర్యాత్ - ఋణం స్వం ధనం కుర్యాత్ స్వం ఋణం కుర్యాత్ -

కించ - అథేతి - స్వాంశాధికోనే స్వాంశేన అధికే ఊనే వా రాశౌ తదా ఛేదాః లవాఢ్యోనః హారః భవతి - లవేనాఢ్య ఊనో

ఈతల త్రైరాశికవిధి - వ్యస్తవిధి యనియు విలోమవిధియనియు - జెప్పబడు - ఆవిరాశి దెలియు కొరకు ప్రశ్నయం దుద్దేశింపబడు హారకము గుణకంబును - గుణకము హారకంబును - సంకలనము వ్యవకలనంబును వ్యవకలనము సంకలనంబును మూలము వర్గంబును - వర్గము మూలంబునుగా పరివర్తనము జేసి యొంచి కొనితుదను నొడువబడిన దృశ్యము నందు తుదనుండి క్రమక్రమంబున గుణహారకాదులు జేయుచు రాగా నా విరాశి సిద్ధించు ననుట

ఇతి సామాన్యోక్తిః

హతదాస్యాంశాధికత్వే లవాఢ్య త్వం స్యాంశోనత్వే లవోనత్వంచ హరస్యవిధేయం సపవహారక్షిస్య ధనః తత్రహరస్యాధిక్యోనత్వే అంశస్త్వవికృతఏవజ్ఞేయః ॥

విలోమవిధౌ శేషం ధేనం గుణమిత్యాద్యుక్తవద్విధేయం ॥

ఎవ్యో డలరాశి యందలి స్వాంశంబుల ధికంబులుగాఁగూర్చఁబడియు డునవ్యో డలఛేదము లతోనంశంబులు సంకలనముజేసి ఛేదములుగానుంచి యంశంబులు యథాక్రమంబులుగానుంచునది. ఏవ్యో డలస్వీయాంశంబులూనంబులగునవ్యో డలఛేదంబులనంశంబులువ్యవకలనంబులు జేశి శేషముఛేదంబులుగానుంచి యంశంబులుయథాక్రమంబుగానుంచునది శేషముపూర్వోక్తము ॥

అత్ర బోప్పదేవాచార్యోదాహరణం

కః పఞ్చఘ్నో నవభిరధికో మూలభావం ప్రపన్నో హీనో ద్వాభ్యాం తదను చ కృతిం ప్రాపితో హీనరూపః । భక్తోఽష్టాభిర్గుణకనియుతం త్రిణిరూపాణిజాతః సో రాశిర్గణక నియతం వేత్సి రాశించశీఘ్రం ॥

వృ॥ చంచలనేత్రి వ్యస్తవిధిస్వచ్ఛముగాగను దేని దెల్పుమా । పంచగుణంబు రత్నమునబంధురమైపద మైన్విహీనమై । ఎంచనలేనివర్గమునవారిధిమేఖలహీనమైపటీ । పంచముగాగజంబునను బాపినలబ్ధము మూడురూపములే ॥

* ఇతి॥ స్పష్టార్థః - న్యాసః గుణ ౫ - యుతం ౯ - మూలం ౦ - ఋణ ౨ - వర్గం ౦ - ఋణ ౧ భాగ ౮ - దృశ్యం ౩ - ఉక్తప్రకారేణజాతో రాశిః ౪ విలోమవిధినా.

అంకన్యాసము

గుణం	యుతం	మూలం	త్రోయు	వర్గం	త్రోయు	భాగం
౫	౯	౦	౨	౦	౧	౮
భాగం	హీనం	వర్గం	కూడుట	మూలం	కూడుట	గుణకం
౫	౯	౦	౨	౦	౧	౮

దృశ్యం ౩	రజువు.
౮	౫
౨౪	౮
౧	౪౦
౨౫	౯
మూలం	౪౯
౫	మూలం
౨	౭
౭	౨
వర్గం	౫
౪౯	వర్గం
౯	౨౫
౫) ౪౦ (౮ ఆది	౧
	౮) ౨౪ (౩
	౨౪

౧౮) ఆరు చే గుణించి యాఘన రాశిని । రెండు ద్రోచి పదను రెంటితోడ । గూర్చి కృతి యొనర్చి కుంభిని ద్రోచి పద । ఘ్న కష్టమున పదంబు బాహువులయ్యె ॥

న్యాసము

గుణం౬ ఘనం-౦ వ్య ౨మూలం౧. ౦ సం౨ వర్గం. ౦ వ్య ౧ ఖా ౭ ఘన మూలం - ౦ దృశ్యం ౨

ధనము త్రిగుణ్యమై శేషియౌతంబయి మూలము గాంచి రూపశో । ధనతఘనంబు బాణసహితంబయి పంచపదాప్తి చేచతు । ఘనానము యువర్గితంబగుచు గ్రస్తనవాగ్గవమూలమందియౌ ఘనధనవర్గమూలమది గాంచ వసుల్గొలి రాశిబల్కుమా ॥

న్యాసము

గుణం౩ సం౧ మూలం-౦ వ్య ౧ఘనం. ౦ సం౫ పంచమమూలం చతుర్ఘనం వర్గం చ ౨ అర్ధమూలం వర్గమూలం దృశ్యం౮

భుజమున గుణించి ఘనమూలము గొని యొకటి । గలిపి మూలము గొని పంచఘనము శేష । యుతి చతుర్ఘన వర్గంబు నిపను గుణ । పంచమూలంబు భుజమయ్యె బల్కుమాది ॥

న్యాసము

గుణం ౨ ఘనమూలం ౧౯ం ౧ మూ౦ంపంచఘనం౯౯ ౧౩ చతుర్థాంశ

మూలం గుణం ౮ పంచమూలం దృ ౨

అథలవాద్యోదాహరణం.

యస్త్రిఘ్నస్త్రిభిరన్వితస్స్వచరణైర్భక్తస్తతస్సప్తభి
స్స్వత్ర్యంశేనవివర్జితస్స్వగుణితోహీనోద్వి పంచాశ
తా।తన్మూలేష్టయుతేహృతేచదశభిర్జాతంద్వయం బ్రూ
హితంరాశింవేత్సిహిచంచలాక్షివిమలాంబాలేవిలోమక్రి

యాం ॥౪౮॥

క్రొంచకరాశియెయ్యదియొగొబ్బునమూటగుణించినన్వాంశలై।
యందితెలీలనోచ్చునతనాల్గిటమూడునుగూడిచేడటన్।
బందినిజత్రితీయమునపాటితన్వైకృతియై భజేష్టులన్।
కుంచితమైనమూలమున కుంజరయుక్తిహరింపదిక్కులన్।
గాంచగనయ్యెనేత్రములుగాణకదెల్పుద్రుతంబుమాయెడన్।

యఇతి॥ యోరాశిస్త్రిగుణితః తత స్త్రిభిస్స్వకీయైస్స్వచతు
ర్థాంశైరన్వితః తతస్సప్తభిర్భ
క్తః తత్ర స్వత్ర్యంశేనవివర్జితః
స్వగుణితస్స్వైనైవగుణితోవర్గీ
కృతఇత్యర్థః తతో ద్విపంచాశతా
హీనః తస్యమూలే అష్టభిర్యుక్తే దశ
భిహృతే సతిద్వయంజాతం హే
చంచలాక్షి యదివిలోమక్రియాం
విమలాంవేత్సి తర్హితంరాశిముక్త
సంఖ్యారసంస్కృతంద్వయాఖ్య
త్తమంకం బ్రూహి.

న్యాసము

గు యు భా-వ వ-వ-వ్య-మూ యు
౩ ౩/౪ ౭ ౧/౩ ౦ ౫౨ ౦ ౮

హ-హీ-గు-యు మూ-యు-వ-హీ
౩ ౩/౪ ౭ ౧/౩ ౦ ౫౨ ౦ ౮

భాగం
౧౦ దృశ్యం౨

గుణం
౧౦

న్యాసః-గుణ౩-యుతం౩/౪ భా౭-
ఋణ౧/౩ వర్గం ౦ ఋణ౫౨ మూలం
క్షేపః౮ - భాగః౧౦ - దృ౨-అత్ర
స్వాంశాధికో నేత్యుక్తత్వాత్
త్రిభిస్స్వచరణైర్యుక్తః తదాత్ర
సప్తమాంశాస్త్రయోజాతా ౩/౭
స్వత్ర్యంశేన వివర్జిత ఇత్యత్రాప
కమర్ధం త్రిజాతం తథా న్యాసః చ్ఛే
దం గుణం గుణం ఛేదమిత్యుక్తత్వా
త్ గుణాదీనాం వైపరీత్యేన న్యాసో
యథా హారః౩-ఋణ౩/౭ గుణ౭-యుత
మూలం ౦ యుత ౫౨-వర్గం-౦ గు
ణం-౧౦-దృశ్య౨-దశగుణితం-౨౦
అష్టహీనం౧౨-తద్వర్గః- ౧౪౪
ద్విపంచాశతా ౫౨ - యుక్తం ౧౯౬
తన్మూలం౧౪-స్వార్ధేన౭-యుతం
౨౧-సప్తగుణితః౧౪౭-
స్వైస్త్రిభిస్సప్తమభాగైః ౬౩-
హీనః౮౪-త్రిభిర్భక్తః రాశిః ౨౮

దృశ్యం
౨
౧౦
౨౦
౮
౧౨
వర్గం
౧౪౪
౫౨
౧౯౬
మూలం
౧౪ యుత్తరాశ్యర్ధం అ౨౧

రుజువులది రాశి
౨౮
౩
౮౪
౬౩
౭)౧౪౭(౨౧
౭
౧౪
వర్గం
౧౯౬
౫౨
౧౪౪
మూలం
౧౨
౮
౧౦)౨౦(౨
౨౦

అపరిరాశి ౧౪౭
౬౩
౮౪
౨౮
(౩)౮౪(౨౮
౮౪ ఆది

సీ (౧౯) రాశి త్రిఘ్నంబయి గ్రావచతుష్టాంశలను గూడెనూపహీనము
సపంచ।పవచతుష్టాతంబు బాణాహతము రూప యుతము స్వకీయమాయా
గన వాంశ । హీనతపంచవర్గీతతనబ క్షిప్త ఘనపదుంబదిస్వీయ గ్రావనవక
యంతవర్గితంబయియుగమూలమంవినందఘ్నమూలార్థంబుదళితమగుచు।
మవతనొందియంత గ్రావభక్తంబయి త్ర్యంశహీనము గుచురత్నభక్త।పలము
గజభుజాంశగణకదృశ్యంబేయాది రాశి వేగనరయుమిప్ప

న్యాసము

గుణ 3 సార్ధవ్యాగపంమూంచ-మూ ౦ శు ౫ సంగమూంవ్య ... పం ఘుంభా

ర్గసమూ ౦ శ్గ పంచతు మూం గుణం గమూలం వ్యగవ్యగ ఘుంభా ౭

వ్య- గ భాగంగ దృశ్యం గ

అథేష్టకర్మణికరణసూత్రం
వృత్తేనాహ

ఉద్దేశకాలాపవదిష్టరాశిః క్షుణ్ణో హృతోంశైరహితోయుతో
వా। ఇష్టాహతందృష్టమనేనభక్తంరాశిర్భవేత్ప్రో

క్తమితీష్టకర్మ॥౮౭॥

ఇష్టరాశి ప్రశ్నభంగిహీనయోగగుణహృతుల్। స్పష్టముగనుస్వాంశలాదిసహితరహితసంఖ్యచే। దృష్టమిష్టహతముజేసి తెల్లముగభజింపనా। పృష్టరాశిదెలియునిష్టపృథులకర్మమిదియగు॥

ఉద్దేశకాలాపవదితి॥ ఇష్టరాశిః స్వేష్టరాశిః- ఉద్దేశకాలాపవత్ ఉద్దేశకస్య ఉదాహరణస్యఆలాపవత్ ఉక్తవత్ -క్షుణ్ణఃగుణితఃహృతోభక్తః అంశైరహితోయుతోవా కార్యః దృష్టమిష్టాహత ఇష్టగుణితంసత్

ఇష్టకర్మయన- ప్రశ్నయం దలి యాదిరాశి సిద్ధించుకొంకునా ప్రశ్నమునందు జెప్పబడు క్రమం బునతనయిష్టరాశియందు- గుణ భాగ సంకలన-వ్యవకలన- అంశా నుబంధ-అంశాపవాహంబులజేయు చురానంత్యమున నేర్పడు। రాశిహా రకముగానుంచునది- ప్రశ్నయం దలిదృశ్యముచు తనయిష్టరాశిచే గుణించి యారాశినిపై నవివరింప బడినహారకముచేత భాగింపలభించు ఫలంబుప్రశ్న యందలి ఆది రాశి యగు-

అనేనసంస్కృతేనేష్టరాశినాభ క్తంకార్య్యంలబ్ధంరాశిర్భవేత్ ఇష్టోరాశిః స్యాదిత్యర్థః ఇతిష్టకర్మ ప్రోక్తమిత్యర్థః॥౧౦॥

ఈవిధి ప్రశ్నజాతియు శేషజాతియు - విశ్లేషజాతియు - మిశ్రకలాంతరాదులును - గలపిథుల యందుపయోగంబగుచు - ను - గానక్రమప్రశ్నంబు గాను దాహరణంబులు దెలుపబడినవి.

అత్రోదాహరణమాహ

పఞ్చఘ్నస్స్వత్రిభాగోనోదశభక్తస్సమన్వితః। రాశిత్ర్యంశా ర్ధపాదైస్స్యాత్కోరాశిర్ద్వ్యూనసప్తతిః॥౫౮॥

ఐదుచేతఁ బెంచియందుత్ర్యంశముఁబుచ్చి। దిక్కులను భజింపఁగ స్పష్టఫలము ఆదిత్ర్యంశపాదములఁ రెంటనొకటితో। గూడ నాగరసముగురుతుగాంచె

పఞ్చఘ్నఇతి-పఞ్చగుణితఃస్వ తృతీయభాగేనహీనఃదశభిర్భక్తః కార్య్యఃతతోరాశిత్ర్యంశార్ధపా దైరన్వితస్సకోరాశిర్ద్వ్యూన సప్తతిః-అష్టషష్టిః౬౮-స్యాత్- న్యాసం-గుణః౫-ఋణం ౧/౩ భాగం౧౦ రాసం ౧/౩ ౧/౨ ౧/౪ దృశ్యం౬౮-ఇష్టరాశి ౩-పంచ౫- ఘ్నః౧౫-స్వత్రిభాగేన౫-ఊనః ౧౦దశ౧౦భక్తం-ఫలం౧-ఇష్టరా శౌత్ర్యంశార్ధపాదైః ౩/౩ ౩/౨ ౩/౪ యు క్తః యోగాదర్ణం సమచ్ఛేదాః కృ తా ౨౪/౧౨ ౧౮/౧౨ ౧౫/౧౨ ఏషాంయోగః ౫౭/౧౨ ద్వ్యూనం అపవర్తితః ౧౯/౪ ఏతేనవిభక్త్య యోగార్థం సమచె

త్రి అ ౫ త్రో ౧/౩ భా ౧౦ హారా ౧/౩ ౧/౪ ౧/౨ దృ ౬౮

ఇష్టం ౧/౫

౫/౧ త్రో ౧/౩ శేషం ౧౦/౩ భా ౧౦/౧ పరివర్తణం ౧/౧౦ భాజ్యం

౧/౧౨ భాజ్యం ౧౦/౩ రా ౧౦/౩౭ అప ౧౦ రా ౧/౩

ఆదిరాశి ౧ దీని ౧/౩ ౧/౪ ౧/౨ సమ ౮/౨౪ ౬/౨౪ ౧౨/౨౪ రా

౧౬/౨౪ అప ౨ రా ౧౩/౧౨ సం ౧/౩ రాశి ౩౯/౩౬ ౧౨/౩౬ రాశి ౫౧/౩౬ అ ౩

రాశి ౧౨/౧౭ ఇది హారక రాశి

దా: ౩౯/౬౨ ౯౨/౧౭ జాతో యోగః ౫౭/౧౨ త్రిభిరపవర్త్య ౯౭/౪ దృష్టం

౭౮-ఇష్టేన ౩-హతం-౨౩౪-అనేన ౯౭/౪ భక్తం-భాగార్థేందుపెం

లవంచపరివర్త్యేతి ౨౦౪/౧ ౪/౯౭ అంశాహతిఃశేషవదేవభక్తా ౯౧౬/౯౭

లబ్ధో రాశిః ౯౬ అథ వా న్యాసః గుణ స్వతృతీయాంశవ్యూనం ౧/౩ భాగం

౯౦-ఇష్టం ౧-దృశ్యాంశశేషం-

౨/౦ ౨/౨ ౨/౪ దృశ్యం ౭౮ - జాతం

౧౭/౧౨ ఇష్టాతం దృష్టం ౭౮ అనేన

౧౭/౧౨ భక్తమిత్యనేనజాతో రాశిః

౯౬-సైవ-ఏవం యత్రోదాహర

ణే రాశిః కైశ్చిద్గుణితో భక్తోవా

అంశైరహితోయుతో వా యత్పృష్ట

స్తత్రేష్టం రాశిం ప్రకల్ప్య తస్మిన్ను

ద్దేశకాలాపవత్ క్షణీకృతే

యోని దృశ్యగ్యతేతేవభజేత్-దృష్ట

మిష్టగుణంపలం రాశిస్స్యాత్ స్ప

ష్టార్థ మేతత్-

రుజువు

౯౬ గుణి ౫/౯ రా ౨౦౦/౯ హీ ౨/౪ రా

౨౦/౯ అప ౩ రాశి ౧౬౦ భా ౧౦-

శే ౧౬ ఫలం

ఇష్టం ౧
దృశ్యం ౭౮

౭౮/.. భా ౧౭/౧౨ పరి

౧౨/౧౭ రా ౪౧౬/౧౭ అప ౧౭

రా ౯౬ ఆదిరాశి

రుజువు

౯౬

౫

౨౮౦

౪౦

౧౬౦-౪౦-౧౬

౧౬౦

ఆదిరాశి

౧౬ త్ర్యంశం

౨౮ ఆశ్యం

౧౨రాను

౫౨

౧౬

౭౮

ఇందు స్వేష్టరాసులధికములుగా

నుంచు నెడల అంశసవర్ణనంబు

లు జేయుకొరకు అంశస్థానంబుల

యందు స్వేష్టాంకంబు లుంచవల

యునది-యనివిశేషము - గాన- ఇ

ష్టం ౩ గుణ ౫ త్రో ౨/౨ భాగం ఆది ౨/౩ ౨/౨ ౨/౪

దృశ్యం ౭౮

ఇష్టం ౩ ఆదిరాశి ౩ లోని - ౨/౩ ౨/౨ ౨/౪

౫

౧౫

౫

౧౨౦|౧౦౦|౧

౧౦

ప్రభాగజాతి చేసిన

ధి - చు - ధి

౫/౧ లో ౨/౩ రా ౫/౩ ॥ ౨/౩ రా

౫/౧ లో ౧/౨ రా ౧/౨ ఇట్లు-

౧౬ మూడింటనొకటి
౨౪ రెంటనొకటి
౧౨ నాల్గింటనొకటి
౬౮ }

రా ౭౮ అ౬ ఆదిరాశి ౧ యు ౧౩ రా
౨౪ ౧ ౪

శి౧౨ ౪ గాశి ౧౭ హారకం .
౪ ౪ ౪

౬౮
౩

౧) ౨౦౪ రాశి ౧ అ ౧౭ రాశి౪
౧౨) ౧ ౧

ప్రశ్నలు.

ఇష్టకర్మ.

౨౦ నవగుణితకుష్టమాంశ। వ్యవఃలితముముని హృతంబువసుజలగుణ

నం।దవికల్ప నలవసహితం।బు వెలయుగుణమునులు రాశిబోధింపు వేసన్॥

మునిగుణితము నందాంశం।బునహీనమువసువిభక్తమునుస్వీయ

రసాగ్నినవాంశాధ్యోపేతం।బున్నైజలరాముల్తైనమొదలెంతయగున్॥

నంధగుణముగిరిజలాంశహీనముబాణ।భక్తముగుచుస్వీయబాణరా

గ।భాగయుతమువగుచుబరగనందాగ్నులై।యాదిరాశిమితమునవధరింపు॥

న్యాసము.

ప్ర. గుణం ౯ వ్య $\frac{౧}{౯}$ భా ౭ సం $\frac{౧}{౯}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౯}$ $\frac{౧}{౧౨}$ దృ ౭౩ ద్వి గు ౭ వ్య

$\frac{౧}{౯}$ భాగం ౮ సం $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౯}$ $\frac{౧}{౨}$ దృ ౩౪ తృగుణం ౯ వ్య $\frac{౪}{౭}$ భా ౫ సం

$\frac{౧}{౭}$ $\frac{౧}{౫}$ దృ ౩౯

అదదృశ్యజాత్యుదాహరణాని॥౧౭॥

అమలకమలరాశే స్త్ర్యంశపఞ్చాంశషష్ఠైస్త్రినయన

హరిసూర్యా యేనతుర్యేణచార్యా। గురుపదముఢషడ్భిఃపూ

జితం శేషపద్మైస్సకలకమలసంఖ్యాంక్షిప్రమాఖ్యాహితస్య॥ ౪౯॥

అమలమైరకసులరాశి నైనుమూడునాలుగా। విమలమైనయంశములనువిష్ణుశర్వపార్వతుల్ ।క్రమముగాగవష్టముననుకమలహితుడుశేషమా సుమములారుగురుపదములనొకరాశినొడువుమా॥

అమలేతి॥ యస్యా అమలక మలరాశేః త్ర్యంశపంచాంశషష్ఠైః తృతీయాంశపంచమాంశషష్ఠాంశైః త్రినయన హరిసూర్యాః తుర్యాంశేనచ ఆర్యాభవానీపూజితాః అథషడ్భిః శేషపద్మైః గురుపదం పూజితం। తస్యకమలరాశేః సకలకమలసంఖ్యాంతత్ప్రం ఆఖ్యాహి॥

శీఘ్రంవద-న్యాసం $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{5}$ $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{4}$

ఏతయోరాయోగార్థంసమచ్ఛేదాః $\frac{120}{360}$ $\frac{72}{360}$ $\frac{60}{360}$ $\frac{90}{360}$ యోగః $\frac{342}{360}$ నవభిరపవర్తితాః $\frac{38}{40}$ అనేనేకోహీనః కార్యః తదర్థం సమచ్ఛేదాః $\frac{40}{40}$ $\frac{38}{40}$ అష్టత్రింశతాహీనాచత్వారింశత్ శిష్టం $\frac{2}{40}$ తతోదృష్టం ౬-ఇష్టేనైకేహతం ౬-అనేనభక్తం $\frac{2}{40}$ ఛేదంలవంచపరివర్త్యేతి $\frac{40}{2}$ గుణితా $\frac{240}{2}$ అప ౧౨౦ రాశి ౧౨౦-ఇయంకమలసంఖ్యా ఏవమనేకనేష్టైశ్చాపి

౨. అన్యదుదాహరణం - ౧౮ -

కామిన్యాహారవల్ల్యాస్సు రతకలహతో మౌక్తికానాంత్రుటి
త్వాభూమౌయాతస్త్రిభాగశ్శయనతలగతఃపఞ్చమాంశోऽస్య
దృష్టః।ప్రాప్తష్షష్ఠస్సుకేశ్యా గణకదశమకస్సంగృహీతఃప్రి
యేణ దృష్టంషట్కంచసూత్రే కథయకతిపయైర్మౌక్తికై
రేషహారః ॥ ౫ ॥

కామినిహారవల్లిక సుగల్గినముత్యములన్ త్రిపంచష । ట్కాములనిజ్యే
త్తాంశములు కాంతకరంబును నాధుహస్తమున్ । కోమలశయ్యయందుమఱి కొం
తభువిపైబడి । యూరుముత్యముల్ ॥ భామకువల్లిఁగప్పడిన బల్కుము ముత్యపు
సంహతిన్ దగన్

పాఠాంతరంచ

రతికలహంబునన్ దెగిన రామమనోహరహారమౌక్తిక।
ప్రతతి తృతీయషష్ఠదశపంచలవంబులు కుంభినిన్ సతి।
న్నతులితశయ్యపై ప్రియునిహస్తముపై బడి శేషషట్కము।
ల్వితతముగాలతన్ గనిన వేగమబల్కుము తత్సమూహమున్ ॥

కామిన్యా ఇతి - సురతకలహే కామిన్యా హారవల్ల్యాః మౌక్తికానాం తృతీయో భాగస్త్రుటిత్వా భూమౌ యాతః పంచమాంశః శయ్యాయాం దృష్టః హే గణక షష్ఠాంశస్సుకేశ్యా ఆత్తః గృహీతః దశమోంశః ప్రియేణ సంగృహీతః సూత్రే మౌక్తికానాం షట్కం దృష్టం ఏష హారః కతిపయైః కతిసంఖ్యాకైః మౌక్తికైః గ్రథితః తత్కథయ - న్యాసః $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౧౦}$ దృశ్యం ౬

న్యాసము-

$\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౧౦}$ $\frac{౧}{౫}$ శేష

దృశ్యం ౬ ఇష్టం ౧

సమచ్ఛేదరాశులు $\frac{౩౦౦}{౯౦౦}$ $\frac{౧౫౦}{౯౦౦}$

$\frac{౯౦}{౯౦౦}$ $\frac{౧౮౦}{౯౦౦}$ రాశి

$\frac{౭౨౦}{౯౦౦}$ అప ౧౮౦ రా $\frac{౪}{౫}$

యోగార్ధాంశసమచ్ఛేదాః ౩౦౦/౮౦౦
౧౦౮/౮౦౦ ౧౬౦/౮౦౦ ౮౦/౮౦౦ ఏషాం యో
గః ౭౨౦/౮౦౦ ద్వాదశభిరపవర్తితః ౬౦/౬౭ పు
నస్త్రిభిరపవర్తితః ౨౦/౨౫ ఏతేఇష్టార్ధి
నాః తదర్ధాంశసమచ్ఛేదౌ ౨౦/౨౫ ౨౦/౨౫ వి
యోగేకృతేశిష్టం ౫/౨౫ ఇష్టేన ౧ దృ
ష్టం ౬ హృతం ౬ అనేన ౫/౨౫ భక్తం
ఛేదంలవంచపరివర్త్య ౨౫×౬/౫×౧ అం
శాహతిఛేదవధేన ౧౫౦/౫ భక్తాల్లబ్ధం
వాస్తికమాన ౩౦

ఇ ౧/౧ త్రో ౪/౫ సమ
౫/౫ ౪/౫ శే ౧/౫ హారకం

దృష్టం ౬/౧ రూపం ౧౦

౫/౧) ౬/౧ ౩౦/౧ ఆ

౫
౩
౬
౨౪
౬
౩౦

అన్యదుదాహరణం

వత్స్యాగ పాటలీషు భ్రమరనికరతస్స్వత్రిభాగః కదంబే।
పాదశ్చూతద్రుమేషు ప్రదళితకుసుమేచంపకేపఞ్చమాం
శః। ప్రోత్ఫుల్లాంభోజషండే రవికరదళితే త్రింశదంశోభిర
మ్యేతత్రైకోమత్తభృఙ్గో భ్రమతివదసఖేకాభవేత్సంఖ్యాం
గన సాం॥౫౧॥

శార్దూలద్వయం

భృఙ్గవ్రాతమునందుషష్ఠములవంబేగెకదంబాళికిన్।
సఙ్గీతంబులుబాడుచున్దళితమాసంపెంగకున్త్ర్యంశమున్।
శృఙ్గారంబుజెలంగుచూతవనికిన్ జెల్వొందుతుర్యాంశమున్।
భృఙ్గీసఙ్గకుతూహలంబునజనెన్ ప్రీతిన్ ప్రఫుల్లాబ్జినీ।
సఙ్గంబొందగత్రింశదంశముశరాంశంబొప్పెనాపాటలిన్।
భృఙ్గంబొంది భ్రమించుసోర్కనిలిచెన్ బంభ్రమ్యమాణాత్మమై।
భృఙ్గంబొక్కటిసెల్చెదెల్పుమిచటన్ పెంపొందుపుష్టాళ్యమా।
భఙ్గిన్ దఱ్కుడవేఁయోసఖుడవేభాసిల్లుభృఙ్గావళిన్॥

షడ్భాగ ఇతి॥ భ్రమరనికరతః
భ్రమరసమూహాత్ - షష్ఠోభాగః
పాటలీషు యాతః త్రితీయోభాగః
కదంబేషు తుర్యాంశః ఆమ్రేషు
పంచమాంశః ప్రదళితకుసుమే చంపకే
సూర్యకిరణవికసితే ప్రోత్ఫుల్లాం
భోజషండే పద్మసమూహే త్రిం
శాంశో యాతః ప్రహృష్టోన్మత్తభృంగస్త
త్ర భ్రమతి - హేసఖే తత్ర భృంగసం
ఖ్యా కాభవేత్ వద - తథాన్యాసః
౧/౬ ౧/౩ ౧/౪ ౧/౫ ౧/౩౦ ఏషాం యోగా
ర్థం సమచ్ఛేదాః ౧౮౦౦/౧౦౮౦౦ ౩౬౦౦/౧౦౮౦౦
౨౭౦౦/౧౦౮౦౦ ౨౧౬౦/౧౦౮౦౦
౩౬౦/౧౦౮౦౦ ఏషాంయోగః
౧౦౬౨౦/౧౦౮౦౦ వింశత్యా అపవర్తనే
౫౩౧/౫౪౦ పునర్నవభిరపవర్తనే
౫౯/౬౦ ఏభిఃపక్షోనః శాఖ్యః ౬౦/౬౦
౫౯/౬౦ వియోగార్థం సమచ్ఛేదౌ
కృత్వా వియోజితే చ శేషః ౧/౬౦
ఇష్టం౧ - హతంజాతం౧ అనేన
౧/౬౦ భక్తే లబ్ధా భ్రమరమానం౬౦

న్యాసము
౧/౬ ౧/౩ ౧/౪ ౧/౫ ౧/౩౦ దృశ్యం౧
ఇష్టం౧ సమచ్ఛేదములు- ౧౮౦౦/౧౦౮౦౦
౩౬౦౦/౧౦౮౦౦ ౨౭౦౦/౧౦౮౦౦
౨౧౬౦/౧౦౮౦౦ ౩౬౦/౧౦౮౦౦ యోగరాశి
౧౦౬౨౦/౧౦౮౦౦ అపవర్తరా ౫౯/౬౦
ఇష్టం౧/౧ తో శేషం ౧/౬౦ హారక
ఇష్టం ౧
దృశ్యం ౧
౬౦/౧ ౧/౧ రాశి౬౦ అదిరాశి /౧
రుజువు
౧౦
౨౦
౧౫
౧౨
౨
జోడు
౫౯ దృశ్యం౧
౬౦

దృశ్యజాతికి పూర్వగణకోదాహరణములు.

౨౨ సురతమునన్ పెనఁగునెడ సుందరిహారము ద్రెవ్వి ముత్యముల్ ప్రవ

వడిశయ్యే తూర్పు న త్రిభాగము రాలెను వాని శేష ణమై। నెర సైనునష్టది కున్ అనవిష ణలసూరగి నాగలోకముల్ - దిరముగనుండె పూత్ర మునదె ల్పుమువాకవిరొుపై రోషణడణ ‖ నాలవపాలుతూపు నగనంగదొరంగె పంపుముత్యముల్ । శాలునిపై తదర్ణమును, ధిప రేణ్యునిపై శ సదణము లెకరఘణము తరమునన్లజేతుణహారశేషము తాళితంబుపై కిర నలవెత్తైవచింపుము పెరుముత్యముల్ ‖

న్యాసము-

ప్ర $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౧౨}$ $\frac{౧}{౨౪}$ $\frac{౧}{౪౮}$ $\frac{౧}{౯౬}$ $\frac{౧}{౧౯౨}$ $\frac{౧}{౩౮౪}$ దృ ౩౮౭

ద్వి $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౨౬}$ దృశ్యం ౧౦౫

తత్ర శేషజాతౌ కరణసూత్రం వృత్తార్ధేనాహ

చిన్నాత భక్తైనలవో నహారో హారేణ భాజ్యః ప్రకటో స్య శాశి ౧‖

రూపము భాగతుల్యాంశగురూపములకు హారియించిలబ్ధను । న్నే పుగలి షణసంశగుణ మేషణమనట్లగ జేశి లబ్ధహా । రూపములోన ద్రోయనటగూడి గనెర్ప డుశేషమట్లుగా । జే వడు శేష జాతివిధిశేష ము పూర్వ విధాన మైదిగుణ.

టీ॥ శేషజాతివి శేషసూత్రమెట్లన రూపమురాశిగా కల్పనము జేసి దానియం దెక్కియుంశలుద్రోయవలయునన్ని పూర్ణాంకంబులచే రూపమును భజించిన నేషణములబ్ధమును అం శలధికంబులగు నెడలనంశతుల్య మగుపూర్ణాం కంబుచే గుణించియుమనిష్పన్నంబగు రాశిఆదికల్పితంబగు రూపములో ద్రో యువని సీ గ్రంబున శేషంబువంకును ప్రశ్నాంతంబగు నంతకు జేయు నది శేషమిష్ట మణపిథ రంబున సిద్ధించు.

అత్రోదాహరణ॥౨౦॥

స్వార్ధం ప్రాదా త్ప్రయాగే నవలవయుగళం యోవ శే షాంచ్ఛ కాశ్యాం । శేషాం ఘ్రిం శుల్క హేతోః పథి శమల

వాః షట్చ శేషాద్గయాయాం శిష్టాంనిష్కత్రిషష్టిర్నిజగృహ
మనయత్తీర్థపాంథః ప్రయాతస్తస్య ద్రవ్య ప్రమాణంవద
యదిభవతా శేషజాతిశ్శ్రుతాస్తి

సీ॥ తీర్థయాత్రార్థమై స్థిరబుద్ధి వెడలిన పాంథుండు తనచేతిబహుధన
మున । దళము ప్రయాగమున తక్కు నవభాగంబులెనందొంశయుగ్మంబులమర కా
శి । నొసగి శేషపదంబు గొని మార్గశుల్కార్థముంచి శేష ధనంపుమూడుపం
చ । మాంశముల్గయయందు మసలక వెచ్చించి శేషధనంబైనశిఖిరసంబు ।లా
ష్ఫ గాదెచ్చె గృహముకు కిప్పుడెలమి । తెలియగాబల్కుమా దీని దేజరిల్లు
నీమనీషను శేషాఖ్యనీతిమార్గ ।మిరవు నెకొనేని తైర్థికువరధనంబు॥

అస్యార్థః-స్వార్ధమితి -
యః తీర్థపాంథః స్వార్ధస్య స్వ
ధనస్య అర్ధం ప్రయాగే ప్రాదా
త్ అవశేషార్ధాదత్రైశిష్టాదర్ధా
త్ నవాంశద్వయం కాశ్యాం ప్రా
దాత్ శేషం ప్రింశిష్టద్రవ్య చ
తుర్థాంశం పథిసల్క హేతోః శు
ల్కార్థం ప్రాదాత్ శేషాత్ ష
డ్దశమాంశాన్ గయాయాం నిష్క
త్రిషష్టింశిష్టాం స్వగృహమనయత్
స ప్రయాతః యదిభవతా శేషజా
తిశ్శ్రుతాస్తి తర్హి తస్య ద్రవ్యప్ర
మాణంవద-

న్యాసః ౧/౨ ౨/౯ ౧/౪ ౬/౧౦ దృశ్యం
౬౩ - అత్ర రూపం రాశిం ప్రకల్ప్య
భాగాః శేషాదపాస్య అథవా.

౧/౨ ౨/౯ ౧/౪ ౩/౫ దృ. ౬౩
ఇష్టరాశి ౧ దీని అంశలయందలి ఛేద
తుల్య పూర్ణాంకంబులచే భాగిం
పవలయు గావున న్యా-భాజ్యం ౧/౧
హా ౨/౧ పరివర్తం ౧/౨ భాజ్యం ౧/౨
రా ౧/౨ దీః ఇష్టరాశిలో త్రోయ
వలయు గావున న్యా సము- ౧/౧ త్రో
౧/౨ సమః ౧/౨ శేషం ౧/౨ ఇచ్చటి శే
షమును ద్వితీయ ఛేదంబగు తొమ్మిది
తో సమానంబగు పూర్ణాంకంబు
చే భజింపవలయు - న్యా సము-భా
జ్యం ౧/౨ హారం ౯/౧ పరి ౧/౯ భాజ్యం ౧/౨
రా ౧/౧౮ దీని ద్వితీయస్థానాంశతుల్యం
బగు పూర్ణాంకముల చే గుణించ

భాగాపవాహవిధినా భాగానపాస్యజాతం $\frac{౭}{౬౦}$ అనేన దృష్టే ౬౩ - ఇష్టగుణితే భక్తే చ జాతం ద్రవ్య ప్రమాణం ౫౪౦ ఇదం విలోమసూత్రే శేష్టకర్మణా వా సిధ్యతి - అథ భాగాపవాహవిధినా రాశ్యానయనే న్యాసః $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౬}$ తల స్తహారేణ హారంనిహన్యాదితి కృతే జాతం $\frac{౬౪}{౬౦}$ ద్వాదశభిరపవర్తితం $\frac{౭}{౬౦}$ తతః పూర్వోక్తవత్ ఇష్టాహతం శిష్టమనేన భక్తమితి న్యాయేన ద్రవ్య ప్రమాణం ౫౪౦.

అథవాత్ర రూపం రాశిమితి రూపరాశేస్స కాశాదర్ధాదయో భాగాశ్శేషాదపాస్యంతే యాంశత ద్రూపం ప్రకల్పితం కల్పో షేర్హ తో రూపమహారరాశేరితిగాపాద ధస్తా గ్రాహోహార కల్పితః $\frac{౧}{౧}$ అయంద్వాభ్యాం ౨-హృతః ఛేదంల వంచపరిత్యేతి $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౨}$ అంశాహతిరితిలబ్ధం $\frac{౧}{౨}$ ఇదంరూపాదపాస్తం తదర్ధంసమఛేదౌ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౨}$ అనయోర్విశ్లేషే $\frac{౧}{౨}$ తతో న వాంశద్వయం $\frac{౨}{౯}$ అంశాహతిరితి లబ్ధం $\frac{౧}{౯}$ అస్య నవాంశ ద్వ

వలయు న్యాసము $\frac{౧}{౧౮}$ గుణ్ణే రా $\frac{౧}{౧౮}$ అ-౨రా $\frac{౧}{౯}$ దీన్నిపూర్వశేషం బగు $\frac{౧}{౨}$ త్రో యవలయుగాన-న్యాసము $\frac{౧}{౨}$ త్రో $\frac{౧}{౯}$ సమ $\frac{౫}{౧౮}$ $\frac{౭}{౧౮}$ శేషం

$\frac{౭}{౧౮}$ ఈశేషమునుతృతీయస్థానము నందిలిఖ్ఖేదతుల్యాంశముచేభజంపవలయు - న్యాసము భాజ్యం $\frac{౭}{౧౮}$ హారపరివర్తనం $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౪}$ భాజ్యం $\frac{౭}{౭౨}$ రా $\frac{౭}{౭౨}$ దీనిపూర్వశేషంబగు $\frac{౭}{౧౮}$ లో త్రోయవలయుగానన్యాసము $\frac{౭}{౧౮}$

త్రో $\frac{౭}{౭౨}$ సమ $\frac{౨౮}{౧౨౯}$ $\frac{౧౨౯}{౧౨౯}$? శేషం $\frac{౨౧}{౧౨౯}$ అవ ౫౪ గా ౭ ఇచ్చుటి $\frac{}{౨౪}$

రాశిని నాల్గవస్థాన ఛేదతుల్యపూర్ణాంకంబు చేభజింపవలయుగా న్యాసము-భాజ్యం $\frac{౭}{౨౪}$ హా ౫ పరివర్తితహారకం $\frac{౧}{౫}$ జా $\frac{౭}{౨౪}$ గా $\frac{౭}{౧౨౦}$

దీని తుల్యపూర్ణాంకంబులచేగుణించవలయుగాన న్యాసము

యస్య అర్ధాదపాస నాయన్యాసః $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౧౮}$ అన్యోన్య హారాభిహతౌహారాంశావితి $\frac{౧౮}{౩౬}$ $\frac{౪}{౩౬}$ అపాస్తే శేషం $\frac{౧౪}{౩౬}$ ద్వాభ్యామపవర్త్య జాతం $\frac{౭}{౧౮}$ ఇదం శిష్టం

అర్ధాత్ నవాంశద్వయోనిరస్తే అస్మాచ్చతుర్థాంశో అపాసనీయః తదర్థమిదం చతుర్భిర్భాజ్యం తదర్థన్యాసః $\frac{౭}{౧౮}$ $\frac{౧}{౪}$ అంశాహతిరితి $\frac{౭}{౭౨}$ అయం చతుర్థాంశః పతదపాస నాయన్యాసః -

$\frac{౭}{౧౮}$ $\frac{౭}{౭౨}$ సమచ్ఛేదౌ $\frac{౫౦౪}{౧౨౯౬}$ $\frac{౧౨౬}{౧౨౯౬}$ అస్మిన్ పూర్వస్మాదపాస్తే శేషం $\frac{౩౭౮}{౧౨౯౬}$ అష్టాదశభిరపవర్త్య జాతం $\frac{౨౧}{౭౨}$

చతుర్థాంశే దత్తే శేషాదస్మాత్ షడ్దశమాంశా అపాస్యాః తదర్థం దశభిర్భాగార్థం న్యాసః $\frac{౨౧}{౭౨}$ $\frac{౧౦}{౧}$ ఛేదంలవంచ పరివర్త్యేతి $\frac{౨౧}{౭౨}$ $\frac{౧}{౧౦}$ అంశాహతిః $\frac{౨౧}{౭౨౦}$ అయం దశమాంశః

$\frac{౭}{౧౨౦}$ $\frac{౩}{౧}$ రా $\frac{౨౧}{౧౨౦}$ అప ౩ రా $\frac{౭}{౪౦}$

దీనిపూర్వశేషంబగు $\frac{౭}{౨౪}$ లో త్రో

యవలయు గాన న్యాసము $\frac{౭}{౨౪}$ త్రో $\frac{౭}{౪౦}$ సమ $\frac{౨౮౦}{౯౬౦}$ $\frac{౧౬౮}{౯౬౦}$ శేషం $\frac{౧౧౨}{౯౬౦}$ అప ౧౬ రా $\frac{౭}{౬౦}$

ఇష్టం ౧

దృశ్యం $\frac{౬౩}{౬౩}$

$\frac{౬౦}{౭}$ భా $\frac{౬౩}{౧}$ గా $\frac{౩౭౮౦}{౭}$ అప ౭ రాశి ౫౪౦ ఆదిరాశి

మరియు నీగణితము వ్యస్తవిధి చేత సాధించు టెట్లన రాశి యందలి స్వాంశములు $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౯}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౩}{౫}$

వ్యవకలనము జేయ శేషము ౬౩ గావునవిందువ్యస్తవిధిని స్వాంశంబులధికోనంబులగు నెడల హారంబులనధికోనంబులంశంబులు జేయవలయు నను పద్యవలన న్యాసము $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౨}{౭}$

షడ్గుణః ౨౧/౬౨౦ ౬/౧ గుణితః ౧౨౬/౬౨౪ అష్టాదశ భిరపవర్త్య ౬/౪౦

ఏతస్య అష్టాంశస్య సనాయన్యాసః -

౨౧/౬౨ ౬/౪౦ సమచ్ఛేదే -

౮౪౦/౨౮౮౦ ౫౦౪/౨౮౮౦ అగ్రిమే

పూర్వస్మాదపాస్తే శేషం ౩౩౬/౨౮౮౦ అష్టచత్వారింశతా

పవర్త్యే ౭/౬౦

అనేన దృష్టమిష్టహతం సత్ భాజ్యం తద్భాగదృష్టం ౬౩ - ఇష్టేన ౧ - హతం ౬౩ భాగార్థం న్యాసః ౭/౬౦

౬౩/౧ ఛేదం లవంచ పరివర్త్యేతి

౬౦/౭ ౬౩/౧ అంశాహతిః ౩౭౮౦/౭ హారేణ భక్తే ప్రాప్తం తీర్థ యాత్రా కర్తస్య ద్రవ్య ప్రమాణం ౫౪౦ - ఇతిష్ట కర్మణి ద్రవ్యానయన విధిః

అథ భాగాపవాహ విధినా ప్యేవం ద్రవ్యానయనం ధింతద

౧/౨ ౩/౨ దృష్టం ౩ ౬౩/౧ సం ౩/౨ రా ౩౧౫/౨ సం ౧/౩ రా ౧౨౬౦/౬

అప రా ౨౧౦/౧ సం

౨/౬ రా ౧౪౦/౬ అప ౬ రా ౨౬౦/౧ సం

౧/౧ రా ౫౪౦/౧ అనియు పోంశాపవా

హవిధి న్యాసము

ఇష్టం ౧ అంశల ౧/౨ ౨/౯ ౧/౬ ౩/౫

దృష్టం ౩

౧ త్రో ౧/౧ శేషం ౧/౨ త్రో ౨/౯ శేషం ౭/౧౮ త్రో

౧/౪ శేషం ౨౧/౬౨ అప ౩ రా ౭/౨౪ త్రో ౩/౫

శేషం ౧౪ అప ౨ రా ౭/౬౦
౧౨౦

మరియు

భాగజాతి చేనంశల నిష్పన్నం బులం జేసి త్రోయుట చేతయు నీగణిత ము సాధింపం బడుగాన న్యాసము

రాశిలో ౧ ౨౧౩ శేషం ౬౩ గావున
౭౨౦౫

దశాంశస్యాసకలస్య హారేణ హర
నిహన్యాత్ - తల్లస్త్వేన హారే ౧ దశకే
న ఉపర్యేకేనాపహారో హతః ౧౦ -
స్యాంశషట్కేన తేన చతుష్టే
నోపరిస్థితోంశో హతః తదాసతి
న్యాసః $\frac{౪}{౧౦}$ పునస్థ స్య హారేణచ
తుష్కేణ దశకం హతం ౪౦ స్యాం
శేన కోనేన త్రికేణోపరిస్థ తథా
గ చతుష్కం హతం ౧౨ - తదాస
తిజాతం $\frac{౧౨}{౪౦}$ పునస్థలస్య హారేణ
నవకేనచ త్వారింశద్ధారో హతః
౩౬౦ - స్యాంశద్వయస్యా నేన స
ప్తకేన ఉపరిస్థా ద్వాదశ భాగాహ
తాః ౮౪ - తథాసతి జాతం $\frac{౮౪}{౩౬౦}$
పునస్థలస్య హారేణ ద్వాయేన హారః
షష్ట్యుత్తరశతత్రయరూపః హతః
౭౨౦ - తథాసతి స్యాంశైకస్యా
నే ౧ - ఏకేనఉపరిస్థో భాగశ్చతుర
శీతిమితో హతః ౮౪ - తథాసతి జా
తం $\frac{౮౪}{౭౨౦}$ అనయోర్ద్వాదశభి
రపవర్తితే జాతం $\frac{౭}{౬౦}$ తతః పూ

ప్రశ్నాగభిన్నన్యాసము
$\frac{౧}{౧}$ లో $\frac{౧}{౩}$ యుతన్యాసం $\frac{౧}{౧}$ లో $\frac{౧}{౩}$ రా $\frac{౧}{౩}$
ఇది
$\frac{౧}{౧}$ త్రో $\frac{౧సహ}{౩}$ $\frac{౨శేషం}{౩౨}$ $\frac{౧}{౨}$ లో $\frac{౨}{౯}$
రా $\frac{౨}{౧౮}$ అపవర్తితే $\frac{౧}{౯}$
$\frac{౧}{౩}$ త్రో $\frac{౧సహ}{౯}$ $\frac{౯}{౧౮}$ $\frac{౨శేషం}{౧౮}$ $\frac{౬}{౧౮}$ లో $\frac{౧}{౪}$
రా $\frac{౬}{౬౨}$ ఇది
$\frac{౬}{౧౮}$ త్రో $\frac{౬సహ}{౬౨}$ $\frac{౫౦౪}{౧౨౯౬}$ $\frac{౧౨౬}{౧౨౯౬}$
శేషం $\frac{౩౭౮}{౧౨౯౬}$ అపవర్తితే $\frac{౭}{౨౪}$
$\frac{౭}{౨౪}$ లో $\frac{౧}{౫}$ రా $\frac{౭}{౧౨౦}$
అపవర్తితే $\frac{౭}{౪౦}$
$\frac{౭}{౨౪}$ త్రో $\frac{౭సహ}{౪౦}$ $\frac{౨౮౦}{౯౬౦}$ $\frac{౧౬౮}{౯౬౦}$ శే
షం $\frac{౧౧౨}{౯౬౦}$ అపవర్తితే $\frac{౭}{౬౦}$ ఇచ్చుటకు ప్ర
శ్నానయనవిధి పూర్వోక్తముగా
జెలియవలయునది - అట్లు చేయు ప్ర
శ్న ౫౨౦

ర్యావదిష్టాహతం న్యస్తం నేనభక్త మితికృతే ప్రాప్తం ద్రవ్య ప్రమాణం ౫౪౦. తదేవ.

ఇదంవిలోమవిధిసూత్రేణాపి సిద్ధ్యతీతి ఛేదంగుణంగుణం ఛేదమిత్యాదినాప్యానీయంతద్యథా న్యాసోయం-యు ౧/౧ యు ౨/౭ యు ౧/౩ యు ౬/౪ అథస్థాంశాధికోనేతు లవాఢ్యోనో హరో హరఇతి-స్వాంశోనత్వాల్లవోనాహారాఃకృతాః అంశాఅవికృతాఏవదృశ్యం ౬౩. ఏతస్మిన్నూనస్యైవషట్తుర్యాంశాస్సంయోజ్యాః తదర్థందృశ్యంచతుర్భిఃహృతేలబ్ధం ౬౩/౪

ఇదంషడ్గుణంఅంశాహతిః ౩౭౮/౪

ఏతస్యదృశ్యే యోజితేత దర్థంన్యాసః ౩౭౮/౪ ౬౩/౧ సమఛేదౌ ౩౭౮/౪ ౨౫౨/౪ యోగజాతం ౬౩౦/౪ పునరేతస్మిన్ తృతీయాంశో యోజ్యః తదర్థం

రుజువు

౨౭౦	
౬౦	
౫౨	౧/౨
౯౪	౧/౨
౬౩	

మేతత్త్రిభిర్హృతం ఛేదం లవం చపరివర్త్యేతి ౬౩౦/౪ ౧/౩ ౬౩౦/౧౨

అయంతృతీయాంశఃతద్యోజనాయసమఛేదౌ

౭౫౬౦/౪౮ ౨౫౨౦/౪౮ యోగజాతం ౧౦౦౮౦/౪౮ అస్మిన్హారేణహృతేలబ్ధం ౨౧౦ అస్మిన్పునరస్యైవసప్తమాంశద్వయంయోజ్యం తదర్థమిదంసప్తభిర్భక్తంలబ్ధం౩౦ ఇదంద్విగుణం౬౦ ఇదం౨౧౦యోజితే జాతం ౨౭౦ తస్మిన్పునరేకరూపం ఏతత్సజాతీయంయోజ్యం ద్విగుణోవిధేయఇత్యర్థఃలబ్ధం ౫౪౦ ద్రవ్యప్రమాణంఏవంవిలోమసూత్రేణాపిసిద్ధ్యతీత్యర్థః

ఉదాహరణాంతరము -

పరమపురంబునం గొనిన నాశపురత్నములన్ క్రమంబుగా।
కరగుణవార్ధి బాణఋతుకంబులు హాశ్వవసుగ్రహంబులై।
మొనసిన శేషములు మిన్నలుగై కొనవేషరత్నము।
ల్వనసహస్రషోడశనృపవర్యతదాజలకివ్వైర ౦ఘము ॥

న్యాసము -

$\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౭}$ $\frac{౧}{౮}$ $\frac{౧}{౯}$ దృష్టం ౧౬౦౦౦

ఇష్టం $\frac{౧}{౧}$ త్రో $\frac{౧}{౨}$ శేషం $\frac{౧}{౨}$ త్రో $\frac{౧}{౩}$ శేషం $\frac{౧}{౬}$ అప ౨

రా $\frac{౧}{౩}$ త్రో $\frac{౧}{౪}$ శేషం $\frac{౩}{౧౨}$ అప ౩ రా $\frac{౧}{౪}$ త్రో $\frac{౧}{౫}$

శేషం $\frac{౪}{౨౦}$ అప $\frac{౧}{౫}$ త్రో $\frac{౧}{౬}$ శేషం $\frac{౫}{౩౦}$

రా $\frac{౧}{౬}$ త్రో $\frac{౧}{౭}$ శేషం $\frac{౬}{౪౨}$ అప ౬ రా $\frac{౧}{౭}$ త్రో $\frac{౧}{౮}$

శేషం $\frac{౭}{౫౬}$ అప ౭ రా $\frac{౧}{౮}$ త్రో $\frac{౧}{౯}$ శేషం $\frac{౮}{౭౨}$

అప ౮ రా $\frac{౧}{౯}$ ఇష్టగుణితదృశ్యం భా $\frac{౧౬౦౦౦}{౧}$ హా $\frac{౧}{౯}$ పరివర్తిత

తహారకం $\frac{౯}{౧}$ భాజ్యం $\frac{౧౪౪౦౦౦}{౧}$ రా ౧౪౪౦౦౦

౨౨ శేషజాతికి

రైవ్వతసరంబునన్ ప్రసహారసంగాలలోన శ్రీంశమున్ । భూతసురాంశముల్ లవభూతమితంబులునంద స్వ్రాలున్ । భూతసనంత కాంశములు భూపులు శేషముల్ గొనంగ । జాతరధంబుల స్వ్రపదజాత గొనెన్ జజాలి దెల్పుమా ॥

యువున్నవంబడినసారవత్యంశయుగంబు బూతసాగరము లురాగ
... క్రమ్మరనందగజాంశలు రసా। కరసుత గొన్న శేషములకాంత
శేష మొక్కటై। బరగినసారసాళి చెంబలుక మాశేష పిథ్షవేని

శేషం లో ౩/౪ శే ౫/౬ ౭/౮ శే ౯/౧౦ దృ ౩౨
లో ౨/౩ శే ౪/౫ శే ౬/౭ ౮/౯ శేషం దృశ్యం ౧

అధపిశ్లిష్టజాత్యుదాహరణం

... ంశోళి పల్లాశదంబమగమత్యం అశశ్మి లింద్ర ంతరయో
మృగాక్షి పుటజం దోలాయమానో పరః।
... కేతకీమాలతీపరిమళ వ్యాప్తైక కాల ప్రియా దూ
తా ... కత స్తతో భ్రమతి కొభృజ్గాళిసంఖ్యాం వద ॥

అళి ... నవుడాదిసమూహపుపంచమాంశమా।
య ... లాకడిమి యందునుత్యంశశిలింధ్ర మందున।
గి ... ద్రికత్రికంబులు పూపాదరింద్లమన జన।
నిలివిషప్పది మొక్కటివివిమర్ణల కేతకిమాలతీవనా।
కళితహంద మొక్కమొగి కాంతప్రియంబగు మాటపోలిక।
బిలువభ్రమించుచుండెనటబ్భృ జ్గసమూహ మెఱింగి తేయు॥

పం చే॥ అళికులాద్భృజ్గ సమూహపంచమాంశకదంబమగమత్ త్రితయాంశశిలింధ్ర మగమత్ తయో పంచమాంశ త్ర్యంశాంశ

యోరావిశ్లేషః త్రిఘ్నో విశ్లేషాజిత శేష గుణః కుటజం ప్రత్య గమత్

న్యాసము.

$\frac{1}{5}$ $\frac{1}{3}$ ఈ రెంటిఅంతర ౩

గుణము. శేషం ౧

సమ చ్ఛేదాః $\frac{1}{5}$ $\frac{1}{3}$ సమ $\frac{2}{15}$

అపరంః ఏకో భృఙ్గోద్ధో ప్రాయస్యమావ
స్థితః ఖే. ఆకాశే ఇత్యర్థః భ్రమ
తి - కింభూతః కేతకీ మాలతీ పరిమళ
ప్రాప్తైక కాల ప్రియాహూ తా
హూత ఇవ కేతకీమాలత్యోః పరిమ
ళ ఏవ ప్రాప్తోయ ఏకకాలే ప్రియ
దూతి స్తేనాహూత ఇవ హేమృగా
క్షి కాంతే అళి సంఖ్యాం వద॥ న్యాస
పంచాంశ త్ర్యంశౌ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౩}$
ఏతయోర్విశ్లేషార్ధం సమచ్ఛేదౌ
$\frac{౩}{౧౫}$ $\frac{౫}{౧౫}$ విశ్లేషితే $\frac{౨}{౧౫}$ అస్య
త్రిగుణత్వాద్వర్ణం న్యాసః $\frac{౨}{౧౫}$ $\frac{౩}{౧}$
అంశాహతి $\frac{౬}{౧౫}$ త్రిభిరపవర్తః
$\frac{౨}{౫}$ అయం పంచమాంశ త్ర్యంశ
యోర్విశ్లేషః తే పంచమాంశత్ర్యం
శాంశాః తద్విశ్లేషశ్చ సమచ్ఛేదం కృ
తాః $\frac{౩}{౧౫}$ $\frac{౫}{౧౫}$ $\frac{౬}{౧౫}$ తదైక్యం
$\frac{౧౪}{౧౫}$ పంచభిరపవర్త్యే $\frac{౧౪}{౧౫}$ రూపమి
ష్టమనేన హీనం తదర్థం సమచ్ఛేదౌ
$\frac{౧౫}{౧౫}$ $\frac{౧౪}{౧౫}$ అంతరం $\frac{౧}{౧౫}$ అనేనదృ
ష్టం ౧ ఇష్టహతం ౧ తత్ భక్తం ...
ఉపరిపరివర్త్య అంశాహతిరితి
... శిలీముఖాః ౧౫

$\frac{౫}{౧౫}$ అంతరే $\frac{౨}{౧౫}$ గుణ $\frac{౩}{౧}$ రా
$\frac{౬}{౧౫}$ యథాక్రమంబున న్యాసము
$\frac{౩}{౧౫}$ $\frac{౫}{౧౫}$ $\frac{౬}{౧౫}$ యుతి
$\frac{౧౪}{౧౫}$ శేషం ౧
ఇష్టం $\frac{౧}{౧}$ తో $\frac{౧౪}{౧౫}$ శేషం సమ
$\frac{౧౫}{౧౫}$ $\frac{౧౪}{౧౫}$ శేషం $\frac{౧}{౧౫}$ ఇది
పరివర్తితహారకం $\frac{౧౫}{౧}$ భాజ్యం
$\frac{౧}{౧}$ గాని ౧౫ రుజువు

౩
౫
౬
౧
౧౫

ఇష్టం ౧/౪౦

౧౫/౧౬) ౪౦/౧ (రాశి ౬౦౦/౧౬ అథవా రా ౭౫/౨ ఆదిరాశిధాన్యం

ధనరాశికి-

వి ౫ క్షిప్తి వ్యా ౭౫/౨

౫/౧ గు ౭౫/౨ గా ౭౫/౨ భా ౩/౧ పరివ ౧/౩ భాజ్యం ౩౭౫/౬ అ ౩ రా ౧౨౫/౨

ఋణరాశి

వి ౩ క్షిప్త౫ ఫ ౭౫/౨

౩/౧ గు ౭౫/౨ రా ౨౨౫/౨ భా ౫/౧ పరివ ౧/౫ భాజ్యం ౨౨౫/౨ గా ౨౨౫/౧౦ అ ౫ రాశి ౪౫/౨

లాభం ౧౨౫/౨ నష్టం ౪౫/౨ శేషం ౮౦/౨ అథవా రా ౪౦

క్రయవిక్రయ ప్రశ్నలు ౨౪

నాల్గురూపములకు నారుతూములుగొని। యారురూపములకు నాల్గుతూము లమ్మినను శరాశ్వలబ్ధినలాభంబు మొదలితూములెన్ని ముగుద జెపుమా ॥ పదకొండురూపములకు౯ సదమూడుగొను పదాని పదపడియుష్మన్మా పదమూడికి పదకొండుగను దివసుజలములులభించ ద్రోణములెన్నో॥ ఐదు రూపములకున్ ద్రితూములుగొని। యా ద్రిరూపములకు నైదుతూము। లమ్మినను జనంబులబ్ధి నలాబంబు। తూములెన్ని గొనియెనో చెనబలుకుమ॥

న్యాసః క్రయరూ ౪ కితూ ౬ విక్రయరూ ౬ కితూ ౪ లాభం ౩౫ ద్వి- క్రయం రూ ౧౧ తూ ౩ విక్రయం రూ ౩ కితూ ౧౧ లాభం ౨౭ తృ- క్రయరూ ౫ తూ ౭ వి రూ ౭ తూ ౫ లాభం ౨౪

వేతనప్రాప్యగణకోదాహరణము.

ఆరుదినములకేడునమరంగగణియించి యేను దినములకెన్నదె
సగత్రయము | ఆరువదినాల్గిటికమరంగ దెచ్చెనుకొలుచు
దినము లెన్నికోమలాంగి॥

న్యాసము.

ఆదాయం ౬ దినములకు ౭ ద్రవ్యాం ౭ దినములకు ౮

౭/౬ (త్రో) ౮/౭ సమం ౪౯/౪౨ ౪౮/౪౨ శేషం ౧/౪౨ హారకం ఇష్టం ౧ దృశ్యం ౫౪

౪౨/౧ ౫౪/౧ రా ౨౨౬౮

రుజువు.

ధనం

౬ ది ౭ చొ॥ ౨౨౬౮

```
      ౨౨౬౮
         ౭
౬ ) ౧౫౮౭౬ ( ౨౬౪౬
    ౧౫౬
    -----
      ౨౭
      ౨౪
    -----
      ౩౬
      ౩౬
    =====
```

ఋణం

౭ దినము ౮ చొ॥ ౨౨౬౮

```
      ౨౨౬౮
         ౮
౭ ) ౧౮౧౪౪ ( ౨౫౯౨
    ౧౪
    -----
     ౪౧
     ౩౫
    -----
     ౧౪
     ౧౪
    =====
```

ధనఋణాంతరం-౨౬౪౬
౨౫౯౨

౫౪

ఉదాహరణప్రశ్నం

సీ॥ దినపంచకమ్మునమునిరూపములు జేర్చిన దినవకమునను దిక్ష్మితముల।
ద్రమ్యమొసర్చిశశాంగచయము దెచ్చినవా ౕకొలుచు దినంబులకోమలాంగి।

దెల్పు నట్టి నేడు దినముల నవరూపముల జేచి నందాహములను క్రయ రూప
త్రయము నర్పగు క్రశబ్దులు శేషింప తిధు లెన్ని జెప్పుమయి। పదిదినంబు
లరూపముల్బ దవహొండు। జేచి నారు ద్రాహముల ఖచుర జేయగవుల। మిగత శేధ
సాయకముల్ లెమించుబడు। కొలు చుదినముల బలుకుము సలలితముగ॥

న్యాసము

ప్ర ఆరాయంది ౩ కిహా ౭ క్రయంది నాలు ౯ కిరూ ౧౨ లాభ ౬ ౫ ౪ ద్వి ఆ ౧ దిౘ
కిరూ ౯ వ్యది ౯ కిహ ౧౧ లాభం రూ ౪ ౯ తృ ౧ ఆదా ౧౦ కిరూ ౧౧ వ్య ౧౦ ౧౧ కియా
౧౭ లాభం రూ ౫౪

రాశిభాగపూర్వగణకోదాహరణము

వరగ రెండు పాళ్లు పంచిన తన రాశి। చెప్ప రాజు మగడ నేడు పు
ట్లు। ప్రజకు కెల్ల నాల్గు పాళ్లు కుసుమములై। రాగ మొదలి ధా
న్య రాశియెంత॥

న్యాసము

$\frac{౧}{౭}$ సమానం $\frac{౧}{౪}$ దృ ౭

$\frac{౧}{౭}$ తో $\frac{౧}{౪}$ సమా $\frac{౦}{౬}$ $\frac{౭}{౬}$ శే $\frac{౭}{౬}$ అప ౭ రా $\frac{౧}{౪}$ ఇష్ట $\frac{౧}{౭}$ దృశ్యం

$\frac{౪}{౧}$) $\frac{౭}{౧}$ రాశి $\frac{౨౮}{}$

౨౭ రాశిభాగ ప్రశ్నలు

పాళ్లు మూడు గాగ పంచిన కొరున। రాజొసంగ ప్రజకు గవిశలములు। పంచ భాగ సమితబడసి యారాశి। కలము లెన్ని గాగ గాంచునొక్కొ॥

ఐదు పాళ్లు పంచినట్టి కొరున రాజు। కలము బ్రజ కొసంగ గాంచె నేని। భాగ షట్క సహితబలరిగ నారాశి। మొదటి కలము లెన్ని ముగుది జెప్పుమా॥ పాళ్లు నాల్గు గాగ పంచిన కొరు నా। ప్రజకు కలము సంగ భాగషట్క। సహిత జెందె నేని శరగుణ నాకొల్పు। ధాన్య మితము దెల్పు తరళనయన॥ ప్ర $\frac{౧}{౩}$ స $\frac{౧}{౫}$ దృ ౧౭

ద్వి $\frac{౧}{౫}$ కి సమానం $\frac{౧}{౬}$ దృ ౧ తృ $\frac{౧}{౪}$ కి సమానం $\frac{౧}{౬}$ దృ

రెండంకంబులనిష్టంబులుగల్పనభేదం
సూత్రము ॥ వృ

రాశియోస్సకల్పనమునరమణ కెకొక్క శేషముల్ । రాశిద్వ
స్త్రములగుణించిరహితసహితములదగన్ । రాశిసహితరహి
తములనురహినిహారకభాజ్యముల్ । కౌశలమున జేయభక్తఘ
నఫలంబఫలమగున్ ॥

టీ ॥ రాశిద్వయంబులనిష్టములుగాకల్పనజేయు నెడల పూర్వసూత్రోక్తక్రమంబున నంత్యపర్యంతంబునయ్యుభయేష్టంబులయందును జేయ శేషించు రాశిద్వయంబులచేనాదిరాశిద్వయంబుల యందలియంకంబులన్విహితమైనష్ట శేషముచే ప్రథమేష్టరాశియు-ప్రథమేష్టశేషముచేద్వితీయేష్టరాశియు వేర్వేరగుణించి- యారాశిద్వయంబుల ప్రశ్న యుతంబగు నెడలనన్యోన్యవ్యవకలనంబును -ప్రశ్నహీనంబగునెడలనన్యోన్య సంకలనంబును జేసిభాజ్యంబుగానుంచికొని-పూర్వనిష్పన్నాంత్య శేషంబులక్రమంబునవ్యవకలన-సంకలనంబులుజేసి యాహారకంబుచే భాజ్యమునుభజింప నాదిరాశియగుననుట-

ఉదాహరణం-రసపాద్య-ము -

వినునాకన్దగుకాంచనాబ్జములలో వెల్గొందుహంసావళిన్ ।
జనియెన్ మానసపేమకొక్క గమి యాసాత్వంబుభాగీరథి ।
కినకాబ్జంబులనిల్చెభోగవతికేగన్ బూనెనందదన్ముగన్ । వ
నజాతంబులతద్దళంబునిలుపన్ । వామాక్షికిన్ దూతయై । వన
వీథిన్ నలుచేగృహితమగువావాగిశ్వ రాశ్వంబుతో । గన
గానూరగునెనివేనోడుపుమాకంజాక్షిహంసంబులన్ ॥

న్యాసము-

$\frac{౧}{౧}$ యు $\frac{౧}{౧}$ యు $\frac{౧}{౩}$ యు $\frac{౧}{౪}$ యు-౧ కృత్యే ౬౧౦౦

౫౦వ ఇష్టరాసులు.

౪౦ - ౫౦

ప్రథమేష్టన్యాసము

$\frac{౪౦}{౧}$ యును $\frac{౪౦}{౧}$ యును $\frac{౪౦}{౨}$ యును $\frac{౪౦}{౪}$

క్షాచ్ఛేటకు సమచ్ఛేదరాసులు -

$\frac{౩౨౦}{౮}$ $\frac{౩౨౦}{౮}$ $\frac{౧౬౦}{౮}$ $\frac{౮౦}{౮}$ యో

గరాశి $\frac{౮౮౦}{౮}$ క్షా $\frac{౧}{౧}$ సమ $\frac{౮౮౦}{౮}$

$\frac{౮}{౮}$ యోగరాశి $\frac{౮౮౮}{౮}$ అపరారా (౧౧౧

దృశ్యం $\frac{౧౦౦}{}$

శేషం ౧౧

ద్వితీయేష్టన్యాసము.

$\frac{౫౧}{౧}$ యును $\frac{౫౧}{౧}$ యును $\frac{౫౦}{౨}$ యును $\frac{౫౦}{౪}$

క్షాచ్ఛేటకు సమచ్ఛేదములు.

$\frac{౪౦౦}{౮}$ $\frac{౪౦౦}{౮}$ $\frac{౨౦౦}{౮}$ $\frac{౧౦౦}{౮}$

యుతి $\frac{౧౧౧౦}{౮}$ క్షా $\frac{౧}{౮}$ సమ $\frac{౧౧౦౦}{౮}$ $\frac{౮}{౮}$ రాశి $\frac{౧౦౧౮}{౮}$

అపరరా $\frac{౨౭౭}{౨}$ తో యుదృశ్యం

$\frac{౧౧౦}{౧}$ సమ $\frac{౨౭౭}{౨}$ $\frac{౨౨౦}{౨}$ శేషం

౭౭

రాశ్యానయనము

ప్రథమేష్టం

$\frac{౪}{}$ గుద్వితీయేష్ట శేషముచే:

$\frac{౪౦}{౧}$ $\frac{౭౭}{౨}$ రాశి $\frac{౩౦౮౦}{౨}$

ద్వితీయేష్టం

$\frac{౫౦}{౧}$ గుణం:- ప్రథమేష్ట శేషముచే

$\frac{౧౧}{౧}$ రాశి $\frac{౫౫౦}{౧}$

ఈరాశిద్వయాంతరము

$\frac{౩౦౮౦}{౨}$ తో $\frac{౫౫౦}{౧}$ సమ $\frac{౩౦౮౦}{౨}$ $\frac{౧౧౦౦}{౨}$ శేషం $\frac{౧౯౮౦}{౨}$

శేషరాశిద్వయాంతరముకొరకుసమచ్ఛేదము

$\frac{౭౭}{౨}$ తో $\frac{౧౧}{౧}$ సమ $\frac{౭౭}{౨}$ $\frac{౨౨}{౨}$ శేషం $\frac{౫౫}{౨}$ రాశి $\frac{౧౯౮౦}{౨}$

భా౫౫ఇచ్చటహారభాజ్య రాసులపు ఛేదంబుతుల్యం బగుటనాశమునొందె గానఅంశానోన్యభక్తలబ్ధఫలము

౫౫(౧౯౮౦(౩౬
౧౬౫
౩౩౦

రుజువు
౩౬
౩౬
౧౮
౯
౧
౧౦౦

౨౭ ఇష్టకర్మభేదప్రశ్నలు

రాశియును రాశిలోఁగల్గు రామజలధి। తర్కనందపురాణాంశతతియు రూప। కముగలశి పూర్ణస్వరములై యమరెనేని। యాదిరాశిమితంబెంతయబ్జనయన॥ నిజధనమునందులోఁగల్గునృపగజాబ్ధిభుజలవంబులురూపంబుపొందుగాంచి। యిరువదియుమూడునిష్టములయ్యె నేని। నాదిధనము నెరింగింపుమబలవేగ॥ రాశి త్ర్యంశయుగము రత్నాంశసప్తకం। బద్రిలవశరంబుల ధత్ర్యంశములునురూపయుక్తిపూర్ణాద్రివసువులు। గాంచరాశియంత కమలనయన॥

న్యాసము

త్రి $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౯}$ $\frac{౧}{౧౮}$ రూ౧ దృ౭౦ ద్వి $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౧౬}$ $\frac{౧}{౮}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౨}$ రూ౧ దృ౬౩

తృ $\frac{౨}{౩}$ $\frac{౩}{౫}$ $\frac{౫}{౭}$ $\frac{౭}{౯}$ రూ౧ దృ౮౭౦

విశేషవిధిసూత్రము

అల్పరహితమైనబుద్ధినరయాదినిశూన్యమై దెల్పనట్టిదృశ్య
మందుదేజరిల్లునిట్టులగు। కల్పితమునద్రోయవలయాశాక
యున్నవ్యస్తమా॥

ఈవిధియందునంత్యసిద్ధమైన రాశి స్వేష్టరాశికన్ననధికంబగునపుడు స్వేష్టరాశియు-స్వేష్టరాశికన్న నంత్యసిద్ధమైన రాశిఘాన్యంబగున పుడుఅయ్యంత్యసిద్ధమైన రాశియు న్యూనంబుజేయ వలయు నని విశేషము-శేషముపూర్వతుల్యము-

ఉదాహరణం-

గీ॥ రాశియెయ్యదినిజచతుర్థమునగూడి। స్వత్రిపంచాంశయుక్తమై చానయందు। పంచరూపంబులనుహీనముంచితము గ। జేయునాదికిసమమయ్యె జెప్పుమదిస॥

న్యాసము-

యు ౧/౪ యు ౩/౫ వ్య ౫ శేషం- ఆదిరాశిసమం-

ప్రథమేష్టం-

౩/౧ యు ౧/౪ రా ౧౫/౪ యు ౩/౫ రా ౧౨౦/౨౦ అప౭౦ రా౬ ౫ఆది శేషం ౧ యీశేషముఇష్టం౩లోత్రో య శేషం ౨

ద్వితీయేష్టం-

౧౦/౧ యు ౧/౪ రా ౫౦/౪ యు ౩/౫ రా ౪౦౦/౨౦ అప ౨౦ రా ౨౦ ఆది ౫/౧౫ ఈ శేషములోఇష్టం ౧౦ త్రో యశేషం ౫

రాశ్యానయనం-

ప్రథమేష్టం- ౩ ౫ ద్వితీయశేషం ౧౫

ద్వితీయేష్టం ౧౦ ౨ ప్రథమశేషం ౨౦

యోగము

శేషద్వయ యోగము ౭)౩౫(౫

ఋజువు

౫ ౧|౦ ౩౪ ౧౦ ౫ ౫శేషము

అథ వ్యవకలనప్రశ్నలు

తనసప్తమాంశయుగళము। సుగూడుకనందజలధులను గలశినరా। శినిశూషట్కమును ద్రో। చిన పంచాదిసమత జెందన దెంతో॥ రాశినం జాంశయుగ్మ ఐరహితభ వాంశ ।౦చా ముగూడి హాపసప్తకవిహీన । తను

స్వతుల్యతనందినతరుణిరాశి। యంతమై యుండుబల్కుముజంతవేని।
నిజతృతీయాంశజలధులనెచ్చియంత। సప్తమాంశంబుగూడియాసమితిపం
చ। రూపకంబులు ద్రోచిననెపుమీరె।నాదితుల్యతయారాశినాతిదెలుపు॥

న్యాసము-

ప్ర $\frac{౧}{౧}$ స్వ $\frac{౧}{౨}$ స్వ $\frac{౪}{౯}$ వ్య ౬ శేషంఆదిసమం

ద్వి $\frac{౧}{౧}$ స్వ $\frac{౩}{౯}$ స్వ $\frac{౫}{౧౧}$ వ్య ౭ శేషం ఆదిసమం

తృ $\frac{౧}{౧}$ స్వ $\frac{౪}{౩}$ స్వ $\frac{౧}{౨}$ వ్య ౫ శేషం ఆదిసమం

ఇత్యిష్టకర్మభేదకములుసమాప్తము

అథసంక్రమణసూత్రంభాస్కరః

యోగోన్తరేణోనయుతోర్ధితస్తౌ రాశీస్మృతంసంక్రమ
ణాఖ్యమేతత్॥౫౪॥

యోగమంతరమునహీనయుక్తముగుచుదళితమై। వేగసంక్రమంబునంచు
వెలయురాశియుగ్మముల్॥

యోగఇతి యోగఃరాశ్యోర్ద్వయోర్యోగః అంతరేణ రాశ్యోర్విశ్లేషేణఊనయుతః పృథగూనితోయుతశ్చఅర్ధితః స్థానద్వయేఅర్ధీకృతస్సన్ తౌ రాశీఇష్టౌరాశీస్థఃఏతత్సంక్రమణాఖ్యం స్మృతం.

యోగంబనయుతరాశి -అంతరమునభేదరాశిగావుననిందు యోగరాశి అంతరరాశిచేత క్రమంబునవ్యవకలన సంకలనంబులజేసి యారెంటినర్ధించవరాశిద్వయంబులగునమట.

అత్రోదాహరణంభాస్కరః-

యద్యోర్యోగశ్శతం సైకంవియోగఃపఞ్చవింశతిః। తౌరా
శీవదమేవత్స వేత్సిసంక్రమణంయది॥౫౫॥

రాశియుగ్మకములరమణతోగూడిన।నూటనొకటిరాశినుండుభేద। మిరువ

రెండుగానసరగరానులుదెల్పు। సంక్రమణమువత్సహథ్యమేని-

యయో రాశ్యోర్యోగః శతం
సైకం వియోగస్తుపంచవింశతిః -
హేవత్స యదిత్వం సంక్రమణం వె
త్సితహీతౌ రాశీవద ॥

న్యాసః -

యోగః ౧౦౧ అంతరం ౨౫ అనేన
ఊనయుతౌ యోగః ౭౬ - ౧౨౬
అర్ధితౌ ౩౮ - ౬౩

న్యాసము -

యోగరాశి	అంతరరాశి
౧౦౧	౨౫
౧౦౧ ౨౫ ౭౬	౧౦౧ ౨౫ ౧౨౬
అర్ధం ౩౮	అర్ధం ౬౩
యోగములు	అంతరములు
౬౩	౬౩
౩౮ ౧౦౧	౩౮ ౨౫

౨౯ సంక్రమణ ప్రశ్నలు.

యోగమునందచంద్రులువియోగంబైదుగాంవినరాశియుగ్మములుబలుకు। యోగమింద్రాద్రులుసాగరాబ్ధులువియోగములైనరాశియుగ్మకమునోడువు। సాగరాద్రులుయుతిచంద్రాబ్ధులంతరంబున రాశియంతగుభాగజాంగ। ములుయుతిసాయకమునులంతరంబైనరాశిద్వయంబెట్లురామసాయ। కములుయోగమువివరంబుశరగుణంబు। లటులయుతిచంద్రరదములునబ్ధిచంద్రు। లంతరమునైనవేర్వేరరాశియుగ్మ। ములనుబల్కుము వేవేగముద్దుగుమ్మ॥

ప్ర - యో ౧౯ అం-౫ ద్వి-యో-౭౧౪ అం ౪౪ తృ- యో ౭౪ అం-౪౧
చ-యో-౬౮౧ అం౭౫ పం-యో-౫౩ అం-౩౨ ష-యో-౩౨౧ అం-౧౪

గుణకగుణ్యయోగకృతిని గుణ్యగుణకవర్గము -గణక ద్రో
య శేషదళముగణితముగనుగుణముసర్-

గుణ్య గుణక సంయోగరాశివర్గముసందు-గుణ్యరాశియు - గుణకరాశియు వేర్వేర వర్గించిన రాశిద్వయంబులవ్యవకలనముజేసిశేషమునర్ధింపగణితరాశియగు

గుణగణముల ప్రోవనొందునుగుణ్యాగుజినరూపముల్ । గుణముపసు
వులైనవొండనుగుణితరాశియెట్లగుర్ా-

న్యాసము

గుణ్యం-౨౪ గుణకం ౮ గుణ్యగుణకయోగం

వర్గం	వర్గం	౩౨
౫౭౬	౬౪	వర్గం
౬౪౦		౧౦౨౪
		౬౪౦
		౩౮౪
		అర్ధం
		౧౯౨

యుతిదళంపుక్క తిరివియుతినొప్పు దళపువర్గముగా । గతము
జేయగుణ్యగుణకగణితమగునునిట్టులుగ ॥

గుణ్యగుణకయోగార్ధ వర్గము నందు-గుణ్యగుణకాంతరార్ధ వ | ర్గము వ్యవకలనము జేయ గుణిత రాశియగు-

ఉదాహరణం ఉత్తరార్ధం

మిళితము తెలియబలుకుమయ్య మిత్ర గుర్గమప్టియుగా । హత

ముజేయగనాగసంఖ్యనట్టిగణితమెట్టులో ॥

న్యాసము-

గుణ్యం -౧౬ గుణం ౮ గుణ్యగుణకయోగం

గుణ్యగుణకాంతరం	గుణ్యగుణకయోగం	రుజువు
౮	౨౪	౧౬
అర్ధం	అర్ధం	౮
౪	౧౨	౧౨౮
వర్గం	వర్గం	
౧౬	౧౪౪	

వర్గద్వయాంతరం
౧౨౮

రాశ్యంతరవర్గగుణకసంక్రమంసూత్ర-౩

జలధి రాశిచేంచివివరచారువర్గముందులన్ - గలయపదము

వివరమందుగాంచుసంక్రమంబుచేన్ ॥

ప్రకారాంతరవిధి

తెలియయంతరార్ధకృతినిజేర్చురాశిపదమునగాగలుపద్రోయవివరపద

ము గాంచుగుణ్యగుణకముల్ ॥

టీ ॥ రాశినినాల్గుచేగుణించిదాని యందుఅంతరవర్గమునుసంకలన ముజేసియందలి మూలము యోగ మగు-నీయోగమునుఅంతరమందు సంక్రమణముజేయగుణ్య గుణకం బులుసిద్ధించుననుట

అంతరమునర్ధించిదాన్నివర్గించి యావర్గమునందురాశిమూలము చేర్చి-యారాశిమూలంబునఅంత రార్ధముసంక్రమణముజేయగు ణ్యగుణకంబులుసిద్ధించుననిప్రకా రాంతరము

ఉదాహరణం-ఉత్తరార్ధం

తెలియబలుకుగుణితరాశితకిరణబాణముల్ । మలయుదాని

యంతరంబుమనులుగుణకగుణ్యముల్ ॥

న్యాసము-

గుణితరాశి ౫౧ గుణ్యగుణకాంతరం

ప్రథమవిధి

రాశి
౫౧
౪
౨౦౪

అంతరం
౧౪
వర్గం
౧౯౬
యోగం
౪౦౦
మూలం
౨౦

అంతరం
౨౦
౧౪
౬
అర్ధం
౩

యోగం
౨౦
౧౪
౩౪
అర్ధం
౧౭

ద్వితీయవిధి

అంతరం
౧౪
అర్ధం
౭
వర్గ
౪౯
౫౧రాశి
౧౦౦
మూలం
౧౦

అంతరం
౧౦
౭
౩

యోగం
౧౦
౭
౧౭

౩౦. ద్వితీయవిధి

గుణగుణ్యభేదంబు గుణచంద్రులా రాశిగజరకాహుగుచోటగణకగు
ణ్య। గుణరాసు లెరిగింపు గుణగుణ్యభేదంబు చంద్రరాములు వ్యూకుసాహ
జేందు। లగు రాశి మరితిథులల గుణ్యగుణభేదమగు రాశిన్న వబాహులటుల
సూరు। లంతరంబగు జలాంగములు రాశిగమున్న గుణగుణ్యములమితి గోణుకు
మిపుడ। వాయాబుజభేదముల రాశి వర్ణసాహు। జేంద్రులట భేదమింద్ర
లునిం ద్రియార్థ। బాణరత్నంబులగు చునుబరగు రాశి। సంక్రమణ వేదివ
గు దేం సరగ దెల్పు

ప్ర గుణ్యగుణకాంతరం ౧౩ గుణితరాశి ౬౮ ద్వి అం౩ ౧రా౧౫౦
తృ అం౧౫ రా౨౧౬౪ చ అం౧౭ రా ౬౮ పం అం౦ ౨౫ రా ౧౮౪౮ షఅం
౧౮ రా౯౫౫

గుణసంక్రమణం సూ-క-౮

గుణగుణ్యయోగదళకృతి। గణితంబునుబుద్ధి శేషగణితపదం
బు। గుణగుణ్యయుతిదళంబున। గుణగుణ్యములబ్బుద్రోయ
గూడగవయుసు॥

గుణకగుణ్యరాశియోగార్థవ
ర్గముమనందు రాశిద్వ వకలనముజే
సి శేషమూలమును రాశి యోగా
ర్ధముమనందు సంయోగ వియోగం
బులజేయు రాశిద్వయముసిద్ధి ను॥

ఉదాహరణం గీ.

రాశిషణ్ణవతియు రాశించు గుణగుణ్య యోగమిర్వ దేవియొ
ప్ప జెపుమ। గుణిగుణములు నాకు గణక వేర్వేరుగా। గణితవొ
రుగు దేసిక్రమము గాంగ॥

రాశి ౯౬ గుణ్యగుణకయోగం ౨౦
ఆపం
౧౦
యోగార్థం
౧౦ ౧౦
౨ ౨
౮ ౧౨
వర్గం
౧౦౦
౯౬
౪
రాశి౯౬ మూలం౨
౧౮

౩౧. తృతీయవిధి.

గుణగుణ్యయోగంబు గుణసాహారజంబులై ఫలము బాహుగ జేంద్రు లలవడంగ గుణగుణ్యము లెట్లుండునకు జలనులోగంబు రాశిపూర్ణ ద్రుతుల్రాహులోక ములుయుతిన్ని పవాహులలరాశి నఖములుయతి రాశిజలతకణములు కసాంక।చంద్రులుయుతిరాశిశరబాణహాయకగ్రహములుహామజ గ్రావచంద్రు।లందుతత్వ శరంబులై యలరురాశి।వసుజలంబులుయోగంబు వాయుశాగ।శరములగు రాశిసంక్రమణవణుడవేని।రాశియుగ్మస్వరూపము ల్రహిని తెలుపు.

న్యాసము

ప్ర- గుణ్యగుణకయోగం ౮౩ గణితరా. ౧౪౮౨ ద్వి- యో ౪౧ రా ౧౫౦ తృయో ౩౩ రా ౨౧౬ చ-యో ౨౦ రా ౯౪ పంయో - ౧౯౬ రా ౯౫౫౫ షయో ౧౭౮ రా ౫_౭౫ నయో ౪౮ రా ౫౭౫

గుణకసంక్రమణభేదం-సూ గీ ౫

రూపసంయుక్తఫలము చేరూఢగుణిత। రాశిబాగించిపలము
చేరవ్యముగను।పూర్వరూపఫలంబునబోసగజెంచ।గుణ్యగు
ణరాసులగును ప్రాపణ్యమొప్పా

రాశ్యన్యోన్యభక్తంబగులబ్ధము
నందొక రూపముగూడిదానిచే
యోగరాశినివిభజింపలంభించుఫ

లంబుచేవేర్వేరపూర్వలబ్ధంబును
కల్పితరూపంబను గుణింపగుణగుణ్య
రాసులగునట॥

ఉదాహరణ గీతం.

గుణ్యగుణరాశియోగంబుగూఢపాద।రూపకంబులుకమలాక్షి
నరూఢిగాగ।భాజితఫలంబుగన్న్మైబాహులందు।గుణ్యగుణ
ములుదెల్పుముకోమలాంగి

న్యాసము.

గుణ్యగుణకయోగరాసి ౧౫ హారకం ౨ ౧ ౩) ౧౫ (౬ ఫలం ౧౫	గుణ్యగుణకాన్యోన్యభక్తఫలం ౬ హారకం ౨ / ౬ ఫలం / ౧౨ — హారకం ౧ రూపం / ౬ ఫలం / ౬

౩౨ . చతుర్థవిధి.

గుణ్యగుణయోగమగు తర్కణాగుణకులందు । భక్తఫలమై మరాసులబలుప వేగ । బాణరాములుయుతిభక్తఫలముతక్రమంబ రాబ్ధులుయా ఫలంబగు నుగిరిలు ॥ గుణగుణ్య యోగంబుగుణరూపకంబులునన్యోన్య భక్తఫలంబుజలదు । లగునెడగుణ్యగుణంబులువివరింపుమటులగుణ్యగుణాఢ్యమబ్ధిజలధులలఫలమంకంబులైనసెంతైయుండునబ్ధిరాములుయోగమావిభక్త । ఫలమైదునగునెడపతుయుగ్మమెటుండుగుణగుణ్యయుంనూగుగుణ్యగుణకఫలమువిశ్వములలయోగమరయసాగ । రాకుణలలలబ్ధమష్టాదశముయుతంబు । నేబదైదునులబ్ధంబునీరనిధులు । నైనగుణగుణ్యరాసులనబలదెలుపు ॥

న్యాసము.

ప్ర-గుణ్యగుణకయోగం౩౬ గుణ్యగుణకాన్యోన్య భక్తలబ్ధం ౫ ద్వియో ౩౫ లబ్ధం ౬ తృయో ౪౦ పలం ౭ చ యో ౧౩ ఫలం ౪ పంయో ౪౪ ఫ ల ... యో ౩౪ ఫ౫ ... యో౧౦౦ ఫ౧౩ అయో౧౭౪ ఫ౧౫ నయో ౫౫ ఫ౪

గుణకభేదసంక్రమణం పూ -వృ - ౬

భేదఫలయుగంబుచేతసిద్ధివడయురూపముగ । భేదమునకుహారకముగజేసిప్రశ్నములయడగ । భేదయోగగుణవిభాగభిన్నములక్రమంబుగాభేదమెరిగితక్రమమునమెరయనేగడుగణితముల్ ॥

హారకమునుఫలముగాగల్పించిదానిలవముగానునిచియాహారకముక్రిందనొకరూపమునుభేదము గానుంచికొనిదానిచే ప్రశ్నయందుయోగంబుగలయెడ భేదాంశయోగంబును-అంతరముగలయెడ

ఛేదాంశాంతరమును-గుణనముగ లయుసఛేదాంశ గుణనంబును జేసి యోగరాశి భజింపల భించుఫలం బుచేఛేదాంశంబుల వేర్వే రగు ణింపగుణగుణ్య రాశియుగ్మముల భించుననుట దీనికిఉదాహరణము.

ఉదాహరణం- ఉ

రాశియుతిద్వి షట్కముపరస్పరభక్తఫలంబులొకముల్ ।
రాశివియుక్తియొష్టాదశ తిరంజిలుభక్తఫలంబు బాహులై ।
రాశిగుణంబులొకరసరమ్యములందు ఫలంబులద్రుమలై।భాశిల
రాసులజ నెఱుపుభామినిప్రశ్నల వేరువేరుగాజ॥

న్యాసము.

ప్రథమప్రశ్నము -

రాశియోగం ౧౨

భక్తఫలం ౩

౩
౧) ౧౨ (౩ ఫలం
౪ ౧౨

పూర్వఫలం రెండు

౧
౩ ౩
౩ ౩
౯

రుజువు

౯
౩
౧౨

ద్వితీయప్రశ్నము

రాశివియోగం౧౮ భక్తలబ్ధం ౨

౨ ౧౮ ౧౮
౧ ౨ ౧
౧)౧౮(౧౮ఫలం ౩౬ ౧౮

తృతీయప్రశ్నము-

రాశిగుణనం-౬౩ పరస్పరభక్తఫలం౭

౭ ౩ ౩
౧ ౭ ౧
౭)౬౩(౯ఫలం ౨౧ ౩
౯మూలం
౩

౩౩- పంచమవిధి-

రాశియుగైక్యషష్ఠివసురాములుభక్తఫలంబులద్రులో। రాశియుతిద్విశిష్ట ముపరస్పరభక్తమురుద్రులైదగుజ। రాశిశరాశ్మినుల్ పలమురత్నచయా కరముల్స్వగాక్షి యూ। రాశియుగంబులన్నెఱుపు ప్రౌఢిమమిూంధిమంచుగ

ల్గినా॥ ప్ర రాశియుతి ౨౮ శ భక్తఫలం ౭ ద్వియు ౧౩౨ ఫలం ౧౧ తృయు ౨౫ ఫర రాశియుగాంతరంబు కరరాములు భక్తఫలంబు రాములౌ। రాశివియోగము ద్రిశరరాములు భక్తఫలంబులౌ వసుల్। రాశియుక్తి ఖాబ్ధిగిరి రాగములబ్ధము చంద్రబాహులౌ నోశశిసన్ని భాస్వ యవి యొప్పగ బల్కు మశీ ఘ్రమియ్యడా॥

ప్ర రాశిద్వయాంతరం ౩౨ భక్తలబ్ధం ౩ ద్వి-అంతరం ౩౫౩ ఫలం ౮ తృ అం ౭౭౮ం ఫలం ౨౧ రాశిద్వయాహతి రామజలాగ్నులనోన్యన్య భక్త ఫలంజల ద్రులరయ। నన్యోన్య గుణరాశియక చం ద్రులు భక్తఫలము రాగములయి ప్రబలునచట। రాశిద్వ యాహతిరవనంద ఖాబ్ధులుతక తత్వంబులై దగుఫలంబు। నృపరసముని రాగగిరిస ప్తిముని రాగమునిచం ద్రులగుహత మొందురాసి। నిధిగజాశ్వరసాంబక నీరరామ। కవులగువిభ క్తఫలమందురవుణి వేరు। వేరుగా రాశియుగ్మము ల్వేగ బలుకు। సంక్రమణజాతినీమదిసాధ్య మెనీ॥ ప్ర-గుణితరాశి- ౩౮౩ భక్తఫలం ౭

ద్విగురా- ౧౧౨ ఫలం ౭ తృరాశ్య ౭౬౯ ఫలం ౨౫౯

చరాశి ౧౭౭౭౭౭౭౭౬౧౯ ఫ ౧౨౩౭౫౯౭౮

ఇట్లుసంక్రమణగుణనభేదంబులారుదెరంగులు.

అదిసంక్రమణవర్గకర్మ ణికరణ

సూత్రంవృత్తార్థేనాహ -

వర్గాంతరంరాశివియోగభక్తంయోగస్తతఃప్రోక్తవదేవరాశీ॥

గీ॥ వర్గరాసులవివరంబువరుసగాగ। రాశియుక్తివియుక్తులరహిభజింప। ఫలము రాసుంతోడను వలనుమీాద। సంక్రమింపగ మూల ముల్ సంభవించు॥

వర్గాంతరమితి - వర్గాంతరంవర్గయోర్వియోగో రాశివియోగేనభక్తంసతీ యోగోభవతి తతః

వర్గరాసులఅంతరమును మూలరాసులయంతరము చే భజించిఫలమును మూలరాసుల యంతరము

ప్రోక్తవత్ యోగోంతరేణోన యుతఇత్యాదినాడుక్తవద్విధానా రాశీజ్ఞేయా

నంమశంక్రమణము జేయ మూల రాసులులభించు

అత్రోదాహరణమాహ

రాశ్యోర్యయోర్వియోగోష్టౌతత్కృత్యోశ్చచతుశ్శతీవి
వరం బ్రూహితౌ రాశీ శీఘ్రంగణితకోవిద॥

రాశివివరంబుగజములు రాశివర్గ। వియుతివింశతివర్గంబు వెలయు నూటతి। గజరసంబులుయోగంబుగజఖజలధు। లంతరమువర్గమున జెప్పుమ బలవేగ

రాశ్యోరితి॥ యయోః రాశ్యోః అష్టౌ వియోగః తత్కృత్యోః రాశివర్గయోర్వివరం వియోగశ్చతుశ్శతీ హే గణితకోవిద తౌ రాశీ శీఘ్రం వద - న్యాసః రాశ్యంతరేణ ౮ వర్గాంతరం ౪౦౦ భక్తం లబ్ధం ౫౦ యోగః అంతరేణ ౮ ఊనయుతః ౪౨ ౫౮ అర్ధితః ౨౧-౨౯ జాతౌ రాశీ-

ప్రథమ ప్రశ్నము

రాశ్యంతరం ౮ వర్గాంతరం

```
                    ౪౦౦
౮)౪౦౦(౫౦           ౫౦
  ౪౦౦  ౮            ౮
       ౫౮           ౪౨
      అర్ధం
       ౨౯           ౨౧
```

ద్వితీయ ప్రశ్నము

రాశి యోగం - వర్గాంతరం

```
    ౬౮                  ౪౦౮
౬౮)౪౦౮(౬               -౬
   ౪౦౮   ౬౮             ౬౮
         ౭౪             ౬౨
        అర్ధం
         ౩౭             ౩౧
```

౩౪ ఆరవపఙ్క్తి

రాసులవివరంబు రామబాణాంబరరాములు వర్గాంతరము విదితము। నృప మునినృపచంద్రులపరిమాణము మూలరాశ్యంతరము రుద్రులాకృతులను రామగిర్యబ్ధులు రహిమీరు నంతరంబలరాశిబాహువాద్ర।సిధుగుకృతు

లనునీరధిగజనందపురతిధులగు రాశిగిరులువివర ।మగుకృతులచంద్రగ్రహ
ములుమహితమూల॥ రాశివర్గంబు రాములురహిక్కృతులను।చంద్రబాణంబు
లైననోచంద్రవదన।వర్గరాసులు వేర్వేరబలుకుమీవు॥

ప్ర-మూలాంతరం ౩౦౫౩ వర్గాంతరం ౧౧౬౭౧౬౯ ద్వి రాశ్యంతరం ౧౧ వర్గాంతరం ౪౭౩ తృ రాశ్యంతరం ౯౧౨ వర్గాంతరం ౧౫౩౩౯౮౪ చ రాశ్యం ౭ వర్గం ౯౧ ప రాశ్యం ౩ వర్గం ౫౧

ద్వితీయం-గీ-

వర్గయోగద్విగుణమందువలను జేయ।యోగభేదవర్గంబు
లనొనరద్రోచి। శేషమూలంబులను రాశిశేషయోగ। సంక్ర
మంబునవర్గముల్ సంభవించు॥

టీ॥ వర్గరాశియోగద్విగుణంబునందు రాశిభేదవర్గము - వ్యవకలించి శేషమూలంబున రాశియోగము। సంక్రమింపమూలరాశియుగ్మంబులు లభించు

ఉదాహరణంమూలయోగం

వర్గముల్దెల్పు వేర్వేరవన్నెలాడి। మూలయోగంబుప్రమా
ణంబు మొనయువాని।వర్గయోగంబు రత్నతుర్య వహ్నులైన।
నశ్వతత్వంబులైయున్నవదియువరుస॥

ప్రథమోదాహరణము

మూలరాశియోగం ౨౭ వర్గం ౭౨౯
వర్గయోగం ౩౬౯

౩౬౯ × ౨ = ౭౩౮
౭౩౮ − ౭౨౯ = ౯, మూలం ౩

౨౭ + ౩ = ౩౦, ౨౭ − ౩ = ౨౪
అర్ధం ౧౫ ౧౨

ద్వితీయోదాహరణము

మూలరాశియోగం ౭ వర్గం ౪౯
వర్గయోగం ౨౫

౨౫ × ౨ = ౫౦
౫౦ − ౪౯ = ౧, మూలం ౧

౭ + ౧ = ౮, ౭ − ౧ = ౬
అర్ధం ౪ ౩

ఉదాహరణం-గీతం-మూలాంతరం

మూల భేదంబు రెండును భుజశరములు। వర్గయోగంబు భేదం
బువరు సమూహు। నందగజములు యోగంబునందె నేవి। వర్గ
మూలంబు లను దెల్పు వన్నెమీర॥

న్యాసము

ప్రథమోదాహరణము		
మూలాంతరం- ౨ వర్గం ౪		
వర్గయోగం, ౫౨		
౫౨ / ౨ / ౧౦౪	౨ / ౧౦ / ౧౨	౨ / ౧౦ / ౮
౪ / ౧౦౦	అర్ధం	౪
మూలం ౧౦	౬	

ద్వితీయోదాహరణము		
మూలాంతరం ౩ వర్గం ౯		
వర్గయోగం ౮౯		
౮౯ / ౨ / ౧౭౮	౩ / ౧౩ / ౧౬	౩ / ౧౩ / ౧౦
౯ / ౧౬౯	అర్ధం	౫
మూలం ౧౩	౮	

౩౫-పదవవిధిః

మూలరాసులయుతిముమీలువర్గములయోగమునంద భుజములగాంచునేడ ల। వర్గయుగ్మము లెటువహ్నిజంబులుపదమువనిషువసు బ్రహ్మలరయ। రామబాహుగజాగ్ను లగు పదయోగంబునందుతకాణంబరనాగటక। నిధిరుద్రులవర్గనిర్ణయంబున బాహుగజరాజులౌ మూల మిట్టి కృతుల॥ యోగముబ్ధ్యగ్నియుగపూర్ణలోకనాగ। చంద్రులమూలయోగంబు చంద్రనిధులు। చంద్రగజనాగబాణముల్చంద్రవదన। వర్గయోగంబయినబల్లువానినెల్లా- ప్ర - మూలరాశియోగం ౭ వర్గయోగం ౨౫ ద్వియో ౮౩ వర్గయోగం ౯౮౫ కృమూయు ౩౮-౨౩ వర్గయు ౧౧౯౬-౯౩౯ చమూ- యు ౧౬౮-౨౨ యు ౧౮-౩౦౪౩౪ పంమూయు ౯౧ యు ౫౦౮౧

మూల రాశిద్వయముల యంతరము రామసాయకాంబర రామసద్య శమిట్టి కృతుల యోగము నందరుతు పూర్ణగజరసనందరు ప్రతురాసులందువివరి। మకరాదత్నంబులునలక్ష్య తియోగంబువర్ణలోకాబ్ధివహ్ని నాగ। చం

ద్రులుపదభేదమిం ద్రులుకృతియోగమగురసేష్వీశ్వరుల్ దగుపదాంత। ర
మగుగుద్రులుకృతియుతి ప్రాణనాగ। రత్నములుమూలవివరంబురత్న సా
యా।కములుకృతియోగమగుచ న్నగజగజేష్వు। లెట్టి రాసులగణకని వేర్పరింపు॥

ప్ర - మూలాంతరం ౩౦౮౩ వర్గయోగం ౧౧౯౭౦౪౮౯ ద్విమూల౦
౯౧౩౭వ - యో - ౧౯౩౭౮౩౮ - తృమూ అం - ౧౮ - వ - యో ౭౧౫౬
చమూ - అ౯ - ౧౧ వ - యో - ౯౭౫ - పంమూ - అం - ౬౯ వ యో ౫౭౪౧

తృతీయం-గీతం-

రాశిఘాతంబు రెట్టించి రాశివర్గ। యోగమున ద్రోయ శేష
మైయుండునట్టి। రాశిపదమువియోగమారహింవియోగ। సం
క్రమంబునసిద్ధించుసంఖ్యయోగమూ॥

టీ॥ రాశిద్వయగుణితరాశిని ద్విగుణించి దాన్ని వర్గయోగరాశియందువ్యవకలించి శేషమున కు మూలముదీశినవియోగంబగు.

పిదపనీవియోగవర్గమును నాల్గుచేత గుణించిన రాశిమాత్ర ము నందు సంకలనము జేసి యందలి మూలముదీశిదానియందు వియోగ మూలరాశిసంక్రమింపమూల రా సులుసిద్ధించు.

ఉదాహరణము-ఉ-

మూలగుణంబులర్కగిరిమున్నొన నశ్వయ్యోను వర్గయోగ
ముల్ । భావికసాయశాస్త్రనవబంధురమైనహయాళి యీ
యుడర్ । చాంగవెల్వుమొందుకడభయ్యన బాహుజలంబు
లుల్ దగల్ । మూలగుణంబువర్గయుతి మున్నొను బాణగ
జంబులుల్ జూమా॥

న్యాసము

ప్రథమప్రశ్నము-

మూలగుణం - ౭౧౨

వర్గయోగం ౭౯౮౫

వర్గయోగం-
౭౯౮౫
౧౪౨౪ రాశిమాతద్విగుణం
౬౫౬౧
మూ
౮౧

మూలగుణం-
౭౧౨
౪
౨౮౪౮
౬౫౬౧
౯౪౦౯
మూలం
౯౭

సంక్రమణం
౯౭ ౯౭
౮౧ ౮౧
౧౭౮ ౧౬
౮౯ అర్ధం ౮
రుజువు
౬౪
౭౯౨౧
౭౯౮౫

ద్వితీయప్రశ్నము-

వర్గయోగం ౮౫

మూలగుణం-౪౨

వర్గయోగం
౮౫
౮౪ రాశిమూలద్విగుణము
౧
మూలం
౧

మూలగుణం-
౪౨
౪
౧౬౮
౧
౧౬౯
మూలం
౧౩

సంక్రమణం
౧౩ ౧౩
౧ ౧
౧౨ ౧౪
అర్ధం ౬
రుజువు

గుణనం వర్గం
౬ ౩౬
౭ ౪౯
౪౨ ౮౫

౩౬ - అష్టమవిధి -

మూలఘాతము పూర్ణాపూర్ణసూరులు వర్గసంయుతి భూగజపాటు జేసు। లైన వర్గములు మూలములు లెట్లుగన్పట్టు పదహాతి బాణాబ్ధివహ్నినంద। తానముల్ కృతియుతిదగునబ్ధి రామాబ్ధి శూన్యరామగజేందు సూచికంబు। పదఘాతితము శూన్యపవమాన సప్తతర్క రామాక్షివిశ్వము ల్ప్రహీగనంద। తర్కపూర్ణగజాంగాంక ధరణీచంద్రు। అందు కృతియుతి పదహతులక్షిలోక। సాగరములాకృతుల్పూర్ణసర్పనంద। మితము గాంచిన రాసుల మెలతిబలుకు ॥

న్యాసము-

ప్ర - మూలాంకపరస్పరగుణితరాశి ౧౨౦౦ - వర్గయోగరాశి ౫౮౬౧
ద్వి - మూ గు - ౪౯౯౩౪౫ - వ యో - ౧౮౩౦౪౩౪ - తృ మూ - గు -
౧౩౨౩౬౩౦ - వ-యో ౧౧౯౬౮౦౬ చ మూ గు ౪౩౨ వ-యో ౯౮౫

చతుర్థం - సూ - గీతం -

వర్గవిశ్లేషకృతియందు వలనుమీర। రాశిద్వంద్వహతంబగు

రాశిద్విగుణ ।వర్గము నుకూడి యారాశి వర్గమూల। ముసు
రువర్గయుతంబయిను మహీసుమిరా రా॥

టీ॥ వర్గవిశ్లేషరాశి నివర్గించి దాని యందు - రాశిద్వయ గుణన రాశికి ద్విగుణ వర్గము నుగూడిన యారాశి మూలము దీనిన వర్గయుతం బనంబను - నారాశినపూర్వోక్తం బగు వర్గవిశ్లేష రాశి యుంగూన యుతార్థ మూలములు రాశిద్వయంబులగు-

ఉదాహరణం-గీ॥

రాశిమాత్రంబు రసవగుణ రాశివర్గ । వివరమలబాణరసము
లు వెలయుచుండు । బాణగుణములు ఘాతంబు వాధిగికులు ।
వివరమెరిగింపు యోగముల్వేరు వేరా॥

న్యాసము

ప్రథమ ప్రశ్నము

రాశిగుణన రాశి ౩౬ వర్గాంతరం ౬౫

౬౫ వర్గం ౪౨౨౫

౩౬ × ౨ = ౭౨ వర్గం ౫౧౮౪

అంతరం ౯౪౦౯ మూలం ౯౭

౯౭ − ౬౫ = ౩౨ అర్ధం ౧౬ మూలం ౪

౯౭ + ౬౫ = ౧౬౨ — ౮౧ — ౯

రుజువు ౮౧ − ౧౬ = ౬౫

ద్వితీయ ప్రశ్నము

రాశిగుణనం ౩౫ రాశివర్గాంతరం ౭౪

౭౪ వర్గం ౫౪౭౬

అంతరం ౩౫ × ౨ = ౭౦ వర్గం ౪౯౦౦

అంతరం ౫౭౬ మూలం ౨౪

౭౪ − ౨౪ = ౫౦ అర్ధం ౨౫ మూలం ౫

౭౪ + ౨౪ = ౯౮ — ౪౯ — ౭

రుజువు ౫ × ౭ = ౩౫

౨౫ + ౪౯ = ౭౪

౩౭ - నవమసంధి -

పదహతిబాణాబ్ధి పజన్య సమనంద తానములక్కృతిభేదమానుజలధి । స
ర్వాంకరామాగ్నిసాయక చంద్రము లుపదహతిశూన్య సర్వకృతులందు ।కృ

త్యంతరముజలక్ష్య తతకర్ణములుహారిప్రాణ–రామరసాగ్ని భుజగుణేందు లాక్ష్య తిభేదంబులగునందచం ద్రాప్తిగిరిరాజచం ద్రులైగిరిమమీరు । బాహు రామజలంబులుపదవిఘాత । మెులయుక్ష్య త్యంతరములోకమునీజలములు । ఖాంబరాతర్కాలుఘాతంబుకమలజాత । రసగుణేషులుక్ష్య త్యంతరము దలంపా॥

న్యాసము

ప్ర–మూలాంకపరస్పరగుణకరాశిర్గ౯ ౩౪౫వగాంకాంతరం౧౫౩౯ రార ద్విమూ – గు – ర్ఘా – వ – అం – ౬౮౪ – తృమూ గు – ౧౩౨౩౬౩౦ – వ – అం – ౧౧౬౭౧౬౧౯ – చ – మూ గు – ౪౩౨ వ అం ౪౭౩ పంమూ గు–౧౨౦౦ –వఅం –౫౩౬౯ –

శ్లో॥ఘంబులకిదిచేపఖిలచు

వర్గసంక్రమణోదాహరణం

పంచమం–గీతం–

రాశిభేదంబురత్న ముత్ రాశివర్గ । యోగమగుసాగరద ముల్పయోజవేత్ర । రాశిలబ్ధిశరంబులురాశివర్గ । వివరమగురసరత్నముల్వేగదెలుపు॥

ప్రధమోదాహరణం ద్వితీయోదాహరణం

రాశిలబ్ధం–౯ రాశివర్గయోగం౩౨౭ రాశిలబ్ధం౫ రాశివర్గాంతరం౯౬

ప్రధమోదాహరణం		ద్వితీయోదాహరణం	
౯ వర్గం ౭౧ / ౨	౧ / ౭౨౭౨౯(౪ / ౩౨౭ మూలం / ౨	౫ వర్గం౨౫ / ౧	౧ / ౨౪౯౬(౪ / ౯౬ మూలం / ౨
౯ – ౧ / ౨ – ౨ / ౧౭ – ౨	రుజువు / ౩౨౪ / ౪ / ౩౨౭	౫ – ౧ / ౨ ౨ / ౧౨ ౨	రుజువు / ౧౦౦ / ౪ / ౯౬

౩౭ – దశమవిధి –

మూలంబులనోన్య న్య ముభజింపలబ్ధంబుగజములుక్ష్య తియుతిఖాంగబాణ

రసతకరాములునైన వేసఖల్లు మూలము లెట్లు మూలఫలంబులిఘులు వర్గ |
యుతిరసాగ్ని బ్రహ్మా లొకన్ను మూలఫలంబులారు వర్గ యుతి గజాంగ రా
మ| బాహులు ఫలమగు బ్రహ్మలుకృతియోగమగు పూర్ణశరనఖ ముటులఫ
లను| రసమిత మువర్గ యోగంబు రామచంద్ర| భుజగచంద్రులు లబ్ధంబు భు
జగుణములు| వర్గ యోగంబగు ఖపూర్ణ వసుధ జలధు| లగుచు బర్వినపదము
లలనబలుకుమ||

న్యాసము -

న్యా - మూలానోన్యభక్తలబ్ధం ౭ వర్గయోగం - ౬౬౫౬౦ ద్విమూ
లబ్ధం ౫ వ-యో - ౯౩౬ త్రిభక్తల - ౬ వ-యో - ౨౩౬౭ చభక్తల -
౯ - వ - యో - ౨౪౫౦ - పంభ - ల - ౬ వ యో - ౧౭౧౩ షభల - ౩౨
వ-యో - ౪౧౨౪

పదయుగ్మమనోన్యభక్తలబ్ధంబై మవర్గాంతరము రసాశ్వ విధుచంద్రు |
లైనపదంబులు బవిబల్లు పదభక్తఫలము గజంబులు భానుబాణ| జలతకరాము
లుకృతిగలుగు విశ్లేషంబు పదభక్తలబ్ధంబు పన్నగములు| గిరినాగఖాగ్నులుకృ
తివియోగము రత్నమాలుఫలముం బరపూర్ణవోన్యము| నాగచంద్రులు విశ్లేష
మాగుణాప్తి| రసములల ఖాంగనందాష్టరాజితంబు| వియుతిఃభులుఫలంబైనవి
శ్రుతముగ| తకరగిర్యంకదిక్కులుదానివియోః||

ప్ర - భక్తలబ్ధం ౫ వర్గాంతరం - ౧౧౭౬ ద్విలబ్ధం ౭ వ - ౭౪౬౮౫౧౨
త్రిభల - ౭ వ అం ౩౦౭౭ చల - ౯ వ అం ౧౭౦౦ పంల - ౬ - వ
అం - ౭౯౬౨ ష - లబ్ధం - ౧౫ - వ - అం - ౧౮౯౭౬

పద్యము - సూ - వృ

కృతియోగముల సంక్రమమున | కృతిపదము లెమూలముల్||

ప్రకారాంతరసూత్రం

యోగవియోగార్థపదంబైగన్పడునొక్క పదము బరగగదా
నిర| యోగరబున ద్రోయగగను బాగుగనన్యంబుకృతులబ
లికెడు నెడల||

టీ|| వర్గాంతరంబును వర్గయో
గంబులును జెప్పనెడ సంక్రమణా
ర్థమూలంబులె రాశిద్వయంబుల
సెగెలియుమా

ఉదాహరణంశేషత్రిపాదం

అతివబలుసవర్గయుక్తియర్థగజములంతరం । బతలువిశ్వ
మైనయరియు । నందగుణనువివరమ ౯ ।యుతెనిధీక్షుణ శ్రవం
బులాందరాసులెట్లగుర ॥

న్యాసము.

ప్రథమోదాహరణము

అం ౧౩ యోగం ౮౫
౭౫ ౮౫
౧౩ ౧౩
౬౨ ౯౮
అగం
౩౬ - ౪౯
మూలం
౬ - ౭

ద్వితీయోదాహరణం

అం ౩౯ యోగం - ౮౯
౮౯ ౮౯
౩౯ ౩౯
౫౧ ౧౨౮
ఉర్ధం
౨౫ ౬౪
మూలం
౫ ౮

౩౯ - సంక్రమణం - ఏకాదశవిధి

రాశియుగ్మంబులరిం౨జిలుకృతియోగమష్టాంగగుణము బాహులాకృతులను। వియుతిఖ్యాధిబజాక్షివి శ్రుతంబగు నెడమూలరాసులు దెల్పుముగ్ధ నాకు ।వ
ర్గయోగముపిశ్వవను వంద్రులునువియోగముత్తిథిగిరిచంద్ర సముముదెలి
యు।యుతెషేసుజలగజక్షీతు ఘుఖాంబరపూర్ణాగిజేందులుపొసగువియు॥
రాసులెట్లుందు యోగంబురసగుణాంక । ముబువియోగంబుజలతకర భుజ
గములును॥ ఖశరనఖములు యోగంబుఖఖనఖంబు ।లంతరంబైనవదములల
లనబలుకవా॥

న్యాసము.

ప్ర - వర్గయోగం ౨౩౬౮ వియోగం ౨౨౪౦ - ద్వియోగం - ౧౮౧౩ వియో - ౧౨౧౫ - తృయో - ౧౮౪౫౦ వి ౧౮౦౦౦ చయో ౯౩౬ వి ౮౬౪ - పంయో - ౨౦౫౦ వి ౨౦౦౦

సప్తమసూత్ర

ఇష్టద్విగుణమంపరూపమై మిలద్రోచియుందుతో।నిష్టపూర్వ
కృతినికూడ।ష్టరాశివర్గగుర॥

ఇష్టాంకమునకు వర్గము చిక్కి
షితంబగునప్పుడు అయ్యిష్టాంకము
ద్విగుణించియందొకటి వ్య వకలన
ము జేసియయ్యి ష్టపూర్వాంక వ
ర్గము సంకలనము జేయ ఇష్టాంక
వర్గము సిద్ధించు ||

ఉదాహరణం -

కష్టరహిత మేని దెల్పు గణక గుణములాదిగా । నష్టియంత్యమై
నయట్టి యంకములకు వర్గముల్ ||

న్యాసము-

౩ ౨ / ౬	౫ ౨ / ౧౦	౧౬ ౨ / ౩౨	౧౭ ౨ / ౩౪	౧౮ ౨ / ౩౬
౧ / ౫	౧ / ౯	౧ / ౩౧	౧ / ౩౩	౧ / ౩౫
౪ పూర్వం / ౯ వర్గం	౧౬ పూర్వం / ౨౫	౨౨౫ / ౨౫౬	౨౫౬ / ౨౮౯	౨౮౯ / ౩౨౪

ఖండవర్గ సంక్రమణం - సూ - వృ

ఖండవర్గ ద్విగుణమునను ఖండవివర వర్గము । మెండుదాగ
ద్రోయ కృతిగ మెరయు ఖండవర్గ నర ||

టీ॥ ఖండములుగా జేయబడు రాశిద్వ
య వర్గంబులను రెట్టించియందు
ఖండ రాశిద్వయాంతర వర్గము
వ్య వకలనము జేయ రాశి వర్గము
సిద్ధించు నన్నట

ప్రకారాంతరము - వృ

ఖండవర్గ జలధిగుణము ఖండవివర వర్గచే । దండి మెరయ
గూడెనేని వడయ కబ్బు నది యెవ్వై ||

ఖండములు జేయబడు రాశిద్వయం
బులనన్యోన్యము గుణించియవి చతు
ర్గుణించియందు ఖండద్వయ వివర
వర్గము గూర్ప వర్గము సిద్ధించు

ఉదాహరణం - ఉత్తరార్థం -

ఖండవర్గములను దెలుపు గణక ప్రాంతము పదముల । చండకిరణ
హాయములకును జలధి బాణ సంఖ్య కును ||

న్యాసము.

ప్రథమప్రకారం

౩౨
౨౦ ౧౨
వర్గం
౪౦౦ ౧౪౪
యోగం
౫౪౪
౨
౧౦౮౮
౬౪ అంతరం
వర్గం
౧౦౨౪

౭
౩ ౪
వర్గం
౯ ౧౬
౨౫
౨
౫౦
౧ అంతరం
వర్గం
౪౯

౫౪
౩౦ ౨౪
వర్గం
౯౦౦ ౫౭౬
౧౪౭౬
౨
౨౯౫౨
౩౬ అంతరం
వర్గం
౨౯౧౬

ద్వితీయప్రకారం

౩౨
౭ ౨౫
౧౭౫
౪
౭౦౦
౩౨౪
౧౦౨౪

౭
౫ ౨
౧౦
౪
౪౦
౯
౪౯

౫౪
౨౫ ౨౯
౭౨౫
౪
౨౯౦౦
౧౬
౨౯౧౬

ఇట్లు సంక్రమణభేదంబులు పదెనదెరంగులు

సమాప్తము.

ఉదాహరణము(?) వర్గకర్మస్వరూపం-కం-

వ్యక్తాంకవర్గయుగ్మము । యుక్తి వియోగములహీనరూపము
లగుచుం । వ్యక్తావ్యక్తములందును । యుక్త్యనుపారంబు
నెఱుఁగుదుం గృతులుగాం ॥

అథవర్గకర్మణికరణసూత్రం-

వృత్తత్రయేనాహ-

ఇష్టకృతిరష్టగుణితా వ్యేకాదలితా విభాజితేష్టేన। ఏకస్య
కృతిదలితా సైకాపరో రాశిః ॥౫౭

రూపంద్విగుణేష్టహృతం సేష్టం ప్రథమోథవాపరో రూపం। కృ
తియుతివియుతీ వ్యేకేవర్గౌ స్యాతాం యయో రాశ్యోః॥౫౮॥ ఇ
ష్టస్యవర్గవర్గో ఘనశ్చ తావష్టసంగుణౌ ప్రథమః। సైకో
రాశీస్యాతామేవం వ్యక్తేథవావ్యక్తే ॥ ౫౯ ॥

సూత్రం - సీసం

ఇష్టాంకకృతివర్గమిష్టఘ్నంబును నష్టగుణంబులైయాదిరూప । యుక్త
మైననువీధి యొకటయ్యెరూపంబు ద్విగుణేష్టహృతమయి సేష్టమగుచు। నాది
యగురూపంబునపరంబుగానిటు రెండవవిధియగుచుండు నిందు। నిష్టాంకవర్గం
బునష్టగుణంబయిరూపహీనంబౌచు రూఢి దళిత। మై భజింపగనిష్టమునను మొ
దలిదియైనదీసివర్గముదళితమైదివిరిరూప। యుతముగానన్యరాశినైయుండుని
ట్లు। వర్గకర్మత్రిభంగినైయుండు

ఇష్టేతి॥ఇష్టస్య కృతివర్గః అష్టగు
ణితా రాశ్యావ్యేకాపకహీనాదళి
తా అర్ధితా ఇష్టేనవిభాజితా స్యా
తాసతిపకో రాశిస్స్యాత్ అస్యైవ
ప్రథమంరాశ్యేకకృతిదళితాసై
కాధికసహితాఅపరో రాశిః ॥

మూడవపంక్తి ఇష్టాంకవర్గము నె
నిమిదిచేగుణించిరూపమువ్యవకలిం
చి శేషమునర్ధించియారాశిని ఇష్ట
ముచేభజింపలభించుఘనరాశి మొ
దటిదియు- ఆరాశివర్గంబునర్ధిం
చియందొకటి గూర్చిన రెండవరా
శియునునగును ముందు చెరంగులు

ప్రకారాంతరమాహ ॥రూపమితి
రూపంద్విగుణేనేష్టేనహృతంసేష్టం
ఇష్టసహితంసత్ ప్రథమో రాశి
స్స్యాత్ అపరో రూపమేవ ఏవం
రాశీభవతః యయోః రాశ్యోః కృతి
యుతివర్గయోః యోగవియోగౌ
వ్యేకేపకహీనౌ తౌ వర్గౌస్యా
తాంతౌ పూర్వోక్తౌ రాశీ ఇత్యర్థః
ఇష్టస్య యోగవర్గస్తస్య యోవర్గః
ఇష్టస్య ఘనశ్చ తౌద్వౌ ఇష్టస్యవ
ర్గవర్గఘనౌ అష్టగుణితౌ తయో
ర్మధ్యే ప్రథమః ఇష్టస్య వర్గవర్గః
సైకః కార్యః ఏవంవ్యక్తేపాటీగణి
తే అవ్యక్తేబీజగణితే చద్వౌ రాశీ
స్యాతాం

రెండవవిధి-ఒకరూపమును ఇష్టాంక
ద్విగుణితరాశిచే భజించి ఫలమునం
దు ఇష్టరాశి సంకలనంబు జేయనా
దిరాశి ఒకరూపము ద్వితీయరాశి
యగునుగా రెండవవిధియయ్యె-

ఇందు ప్రథమః ధిపూర్ణాం
కంబులచే సాధింపబడు నెట్లన - ఇ
ష్టాంకవర్గవర్గంబును - ఇష్టాంక
ఘనంబును క్రమంబున వేర్వే రనె
నిమిదిచే గుణించి ఆదిరాశియందొక
టిగూడిన మూలరాశిద్వయంబులగు

అత్రోదాహరణం

రాశ్యోర్యయోః కృతి యోగయుతీ నిరేకేవర్గౌ ప్రదే ప్రవద
తౌ మమిత్ర యత్ర। క్లిశ్యంతి బీజగణితే బహవో విమూఢాః షో
ఢోక్తగూఢగణితం పరిభావయంతః॥

చ॥ రాశియుగంబులెవ్వియగురమ్యముగా దెలియంగ జెప్పుమా। కౌశలమొ
ప్పవర్గములుగా నొనరించి వియోగయోగముల్। జేసి యొకంటఁ ద్రోయ
కృతి జెందెడునట్టివి షడ్విధంబులై। భాసిలుబీజమందు మది బర్వ ఁ మూఢులనే
కులు వ్యహిర్ణ। క్లేశము నొందిస్వియము గుగిల్చి పమందు నగూఢుగా రంధులై॥

రాశ్యోరితి॥ యయోః రాశ్యోః కృతివియోగయుతివర్గయోగవియోజనేనిరేకేప కరహితే సత్యౌ మూలప్రదేస్యాతాం - హేమిత్ర తౌ రాశీ మమ ప్రవద యత్ర బీజగణితే షోఢోక్తగూఢగణితంపరిభావయంతోజానంతోపి మూఢాస్సంతః క్లిశ్యంతి - షట్ప్రకారైరుక్తం యద్గూఢగతబీజగణితం తజ్జ్ఞా అపి భ్రమంతీత్యర్థః అత్రన్యాసః ప్రథమానయనే కల్పితమితి - ఇష్టం ౧/౨ అస్యకృతిః ౧/౪ అష్టగుణితా ౮/౪ ౨/౧ అంశాహతిః ౨/౧ ఛేదేనహృతా ౨ వ్యేకా ౧ దళితా ౧/౨ ఇష్టేన భక్తా ౧/౨ ౧/౨ ఛేదంలవంచపరివర్త్య ౨/౧ అంశాహతిశ్ఛేదవధేనభక్తా లబ్ధం ౧ అయమేకోరాశిః అస్యకృతిః ౧ దళితా ౧/౨ సైకా ౧/౨ ౨/౨ యోగః ౩/౨ అయమపరోరాశిః ఏవమేతౌ రాశీ ౨/౨ ౩/౨ అనయోఃకృతీ ౪/౪ ౯/౪ ఏతయోర్వియోగార్థం సమచ్ఛేదౌ ౪/౪ ౯/౪ వియోగః ౫/౪ యోగః

ఇందుత్పత్తియవిధిపూర్ణాంకములనసాధించంబడుట వలన సులభముగా దెలియుటకై మొదట వ్రాయబడియెననివిచారించవలెను.

ఇదిష్టం ౨

ప్రథమం

౨ వర్గం
౪
వర్గం
౧౬
౮

౧౨౮
౧

౧౨౯

ద్వితీయం

౨
ఘనం
౮
౮

౬౪

రాశులు

౧౨౯ వర్గం ౧౬౬౪౧ | ౬౪ వర్గం ౪౦౯౬

యోగం

౨౦౭౩౭
౧

౨౦౭౩౬
మూలం
౧౪౪

వియోగం
౧౬౬౪౧
౪౦౯౬

౧౨౫౪౫
౧

౧౨౫౪౪
మూలం
౧౧౨

౧౩/౪ వియోగస్యనిరేకత్వార్థంస

మఛేదా ౪/౪ ౪/౪ నిరేకత్వం ౧/౦

యోగస్యనిక రేకత్వార్థం సమఛేదా

౧౩/౪ ౪/౪ నిరేకత్వం ౯/౪ ఏవమే

తౌమూలప్రదౌ రాశీ ౧/౪ ౯/౪ ఏవ

మనేకనేష్టేనాపియథాఇష్టం ౧

కృతిః ౧ అష్టగుణితా ౮ వ్యేకా

౭ దళితా ౭/౨ ఇష్టేన ౧ విభాజి

తా ౭/౨ ప్రథమోరాశిః అస్యకృ

తిః ౪౯/౪ దళితా ౪౯/౮ సైకా ౫౭/౮

అపరోరాశిః ౭/౨ ౫౭/౮ ద్వితీయేనేష్టస్య ౨ కృతిః ౪ అష్టగుణితా ౩౨

వ్యేకా ౩౧ దళితా ౩౧/౨ ఇష్టేన

౨ విభాజితా ౩౧/౪ అయమేకోరా

శిఃఅస్యకృతిః ౯౬౧/౧౬ దళితా

౯౬౧/౩౨ సైకా ౯౯౩/౩౨ అయంఅ

పరోరాశిః ౩౧/౪ ౯౯౩/౩౨

ప్రకారాంతరమాహద్వితీ

యప్రకారేణఇష్టం ౧ రూపం ౧

ద్విగుణేనేష్టేన ౨ భక్తం ౧/౨ ఇ

ష్టేనసహితం ౩/౨ అయమేకోరా

శిఃఅపరఃరూపమేవ(౩/౨ ౧/౧ రాశీ)

అథద్వితీయేనేష్టేన ౨ రూపం ౧ ద్వి

ద్వితీయవిధిఇష్టం ౫

౧౦(౧)౧/౧౦ సం౫/౧ సమ౧/౧౦ ౫౦/౧౦

రాశీ ౫౧/౧౦ ప్రథమం రెండవరాశి ౧

రుజావు

౫౧/౧౦ వర్గం ౨౬౦౧/౧౦౦ ౧/౧ వర్గం ౧/౧ { యో ౨౭౦౧/౧౦౦ ౧౦౦/౧౦౦ గా ౨౫౦౧/౧౦౦

వియోగం ౨౫౦౧/౧౦౦

యోగరాశివ్యేకం ౨౬౦౧/౧౦౦ త్రో ౧/౧ సహ ౨౭౦౧/౧౦౦

౧౦౦/౧౦౦ శేషం ౨౬౦౧/౧౦౦ మూలం ౫౧/౧౦

వియోగరాశివ్యేకం ౨౫౦౧/౧౦౦ త్రో ౧/౧ సమ

౨౫౦౧/౧౦౦ ౧౦౦/౧౦౦ శేషం ౨౪౦౧/౧౦౦ మూ ౪౯/౧౦

తృతీయవిధిఇష్టం ౩

౩

వర్గం

౯

౮

౭౨

౧

౭౧

అర్థం

౭౧

౨ భా ౩/౧ పరివర్తనం

౧/౩ భాజ్యం ౭౧/౨ రా ౭౧/౬ ప్రథమం

కేనేష్టేన ద్విరూపం ద్విగుణేనేష్టేన ౪ హృతం $\frac{౧}{౪}$ ఇష్టేన ౪ యుతం తదర్ధం సమచ్ఛేదౌ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧౭}{౪}$ యోగః $\frac{౧౮}{౪}$ అయమేకో రాశిర్ద్వితీయో రూపమేవ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౮}{౪}$ రాశీ ॥ అథ త్రికేనేష్టేన రూపం ౧ ద్విగుణేనేష్టేన ౬ భక్తం $\frac{౧}{౬}$ పేష్టం తదర్ధం సమచ్ఛేదౌ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧౮}{౬}$ యోగః $\frac{౧౯}{౬}$ అయమేకం అపరో రూపమేః $\frac{౧౯}{౬}$ $\frac{౬}{౬}$ తృతీయం కేనేష్టేన $\frac{౧}{౩}$ ద్విగుణేన $\frac{౨}{౩}$ రూపం హృతః $\frac{౩}{౨}$ ఇష్టేన యుతం తదర్ధం సమచ్ఛేదౌ $\frac{౧౩}{౬౬}$ యుతం $\frac{౧౩}{౬}$ అపరో రూపమేవ । రాశీ $\frac{౧౩}{౬}$ $\frac{౬}{౬}$

తృతీయప్రకారం యథా

యథావత్కల్పితమిష్టం $\frac{౧}{౨}$ అస్య వర్గః $\frac{౧}{౪}$ తస్య వర్గః $\frac{౧}{౧౬}$ అష్టగుణః $\frac{౮}{౧౬}$ అష్టభిరపవర్తితః జాతమర్ధం $\frac{౧}{౨}$ సైకః తదర్ధం సమచ్ఛేదౌ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౨}$ యోగః $\frac{౩}{౨}$ అయం ప్రథమో రాశిః పున ఇష్టం $\frac{౧}{౨}$ అస్య ఘనః $\frac{౧}{౮}$ అష్టగుణః $\frac{౮}{౮}$ అష్టభిరపవర్తితః $\frac{౧}{౧}$ ద్వితీయో రాశిః -

$\frac{౩౧}{౬}$ వర్గం $\frac{[illegible]}{౩౬}$ అర్ధం $\frac{[illegible]}{౭౨}$

సం $\frac{౧}{౧}$ సమ $\frac{[illegible]}{౭౨}$ $\frac{౭౨}{౭౨}$

యుతి $\frac{[illegible]}{౭౨}$ ద్వితీయం

ఋణాపు

$\frac{౧}{౬}$ వర్గం $\frac{[illegible]}{౩౬}$

$\frac{[illegible]}{౭౨}$ వర్గం $\frac{[illegible]}{౫౧౮౪}$

యోగం న్యా సము

$\frac{[illegible]}{౧౮౬౬౨౪}$

సమచ్ఛేదం

$\frac{[illegible]}{౧౮౬౬౨౪}$

యుతి $\frac{[illegible]}{౧౮౬౬౨౪}$

వియుతి $\frac{[illegible]}{౧౮౬౬౨౪}$

యుతి $\frac{[illegible]}{౧౮౬౬౨౪}$ వ్యేకం

సమ $\frac{౧౮౬౬౨౪}{[illegible]}$ శేషం

$\frac{[illegible]}{౧౮౬౬౨౪}$ మూలం $\frac{[illegible]}{౪౩౨}$

వియుతి వ్యేకం

$\frac{[illegible]}{౧౮౬౬౨౪}$ త్రో

$\frac{[illegible]}{౧౮౬౬౨౪}$ శేషం

$\frac{[illegible]}{౧౮౬౬౨౪}$ మూలం

$\frac{[illegible]}{౪౩౨}$

అథైకేనేతిపక్షస్య వర్గః ౧ తద్వర్గః ౧ అష్టగుణః ౮ సైకః ౯ ప్రథమోయం పక్షస్య ఘనః ౧ అష్టగుణః ౮ ద్వితీయోయం ద్వికేనేతి ఇష్టస్య ౨ వర్గః ౪ తస్య వర్గః ౧౬ అష్టగుణః ౧౨౮ సైకః ౧౨౯ ప్రథమోయం ఇష్టస్య ౨ ఘనః ౮ అష్టగుణః ౬౪ ద్వితీయోయం। త్రికేణేతి ఇష్టస్య ౩ వర్గః ౯ తద్వర్గః ౮౧ అష్టగుణః ౬౪౮ సైకః ౬౪౯ ప్రథమోయం ఇష్టస్య ౩ ఘనః ౨౭ అష్టగుణః ౨౧౬ ద్వితీయోయం ఏవం సర్వేష్వపి ప్రకారేష్విష్టవశాదానంత్యం॥

ఇట్లు మూడువిధులయందును స్వేష్టవశంబులవలన ననేకభేదంబులు కృన్నంబులగు -

అథ మూలజాతౌ కరణసూత్రం - వృత్తద్వయేనాహ

గుణఘ్నమూలోనయుతస్య రాశేర్దృష్టస్య యుక్తస్య గుణార్ధకృత్యా । మూలం గుణార్ధేన యుతం విహీనం వర్గీకృతం ప్రష్టురభీష్టరాశిః ॥ ౬౨ ॥ యదా లవైశ్చోనయుతస్స రాశిరేకేన భాగోనయుతేన భక్త్వా । దృశ్యం తథా మూలగుణం చ తాభ్యాం సాధ్యస్తతః ప్రోక్తవదేవ రాశిః ॥ ౬౩ ॥

సీ॥ గుణదళకృతియందు గూడు దృశ్యంబున మూలంబు గొనియందు మూలగుణము। లర్ధించి హీనయుతంబులు జేయంగదగు యుతహీనమై దనరు నెడల। సదికృతి జేయగ నగు రాశి లవములహీనయుతంబుతో నెడల నొకటి। లవహీనయుతములలిమీర నొనరించి యట్టిహారకము చేనాదిమైన। దృశ్యమూలగుణంబుల వెలిభజింప। నెగడు మూలదృశ్యంబుల నింపుమీర। పూర్వవిధి జేయవలయును పొసగ నిట్లు। వివిధభేదంబుల నీమూలవిధము నెగడు ॥

వ్యా॥ గుణఘ్నేతి గుణఘ్నమూలోనయుతస్య గుణేన కేనచిత్ హతం యన్మూలం తేన ఊనో యుతో వా యో రాశిః తస్య దృష్టస్య గుణార్ధకృత్యా గుణార్ధానాం మూలగుణార్ధానాం కృత్యా వర్గేణ యుక్తస్య యన్మూలం తద్గుణార్ధే-

టీ॥ గుణార్ధంబును వర్ధించి యందు దృశ్యరాశిని గూడి యారాశికి మూలము సాధించునది

విషమప్రశ్నయందు మూలగుణంబు లుహీనములు జేయబడియున్న నిచ్చట మూలగుణములర్ధించి త్రాలుత సాధించిన మూలముతో సంక

నయుతం విహీనం వా కార్యం గుణఘ్నమూలోనే దృష్టే రాశౌ గుణార్ధేన యుతం కార్యం - గుణఘ్నమూలయుతదృష్టే గుణార్ధేన మూలం విహీనం కార్యం - తత స్తద్గుణార్ధయుతం విహీనం వా ఉక్తం స్యాత్ రసంస్కృతరాశిమూలం వర్గీకృతం సత్ ప్రష్టురభీష్టరాశిస్స్యాత్ - యదేతియదాలవైరం శై. ఊనో యుతో వా రాశిః చ కారాత్ మూలేన చ ఊనో యుతో రాశిః తదా ప కేన భాగోనయుతే నలవోనత్వే భాగోనేనలవయుతత్వే భాగయుతేనపకేన దృశ్యం మూలగుణం చ భక్త్వా హృత్వా తాభ్యాం దృశ్యమూలాభ్యాం భక్తాభ్యాం ప్రోక్తవత్ పూర్వశ్లోకకథితవిధినా రాశిః ప్రష్టురభీష్టః తత స్సాధ్యః రామో రాశిస్స్వమూలేన కేనచిత్ గుణితేన ఊనో యుతో వా దృష్టస్తస్య మూలస్య గుణార్ధకృత్యా యుక్తస్య యత్పదం తద్గుణార్ధేన యుతం కార్యం యది మూలోనో దృష్టో రాశిః - యది గుణఘ్నమూలేనయుతో దృష్టస్తర్హి విహీనం కార్యం తస్య వర్గో రాశిస్స్యాత్

లనము జేసి యా రాశి వర్గింప ఆది రాశి సిద్ధించు-

ప్రశ్నయందు మూలగుణంబులు యుతంబులగునేని మూలగుణము అర్ధించి ఆది సాధితమూలమునందు వ్యవకలనము జేసి వర్గింప రాశి సిద్ధించు-

ఎవ్వనిలరాశి భాగంబులూనంబులేని యుతంబులేని నొడువంబడి యుండునవ్వేడల ఒకరూపమునం దుసీ యా భాగంబులనూనయుతంబులు జేసి దానిచే దృశ్యంబును మూలగుణంబును వేర్వేర భాగించియందు ఫలంబగు మూలగుణంబులచే పూర్వవిధిని సాధించునది- దీని భేదంబుల యుక్రమంబున నుదాహరణంబులు ఇందు గుణములన మూలమును గుణించు సంఖ్యలు దృష్టమనదృశ్యంబు నననని విచారించవలెను

అత్రమూలాంశోద్దిష్టోదాహరణమాహ.
బాలేయ రాశికులమూలదళాని సప్తతీ రేవిలాసభర మంథర
గాణ్యపశ్యం।కుర్వచ్చ కేళికలహంకలహంసయుగ్మం శేషం
జలేపదము రాశికుల ప్రమాణం॥౪౭॥

ఉ॥ బాలిక హంససంఘమున బర్హినమూలదళంబు లేడు దా।జాలవిలాస
యానములజా గెతుమంధరకంధరంబుకై। కేళిదలిపద్మంద్వమట కెందమి
మీసుతటాకమందునన్ ।౫౪। అటనుండె శేషమది గానమరాశి మెన్ని
దెల్పుమా॥

న్యాసము.

వ్యా। బాలఇతి। హే బాలే మరాళకులమూలదళా నిమరాళానాం హంసానాంయత్కులంతస్య యన్మూలంతస్యార్ధానిసప్తపంక్త్యానివిలాసభరమంథరగాణివిలాసాధిక్యే నమంథరగామీనితీరేహసుపశ్యం దృష్టవానస్మి శేషంకలహంసయుగ్మంజలేకేళికలహంకుర్వద్దదృశ్యం మరాళకులప్రమాణంవద- న్యాసః- దృశ్యం ౨గుణః ౭/౨ తదర్ధం ౭/౪ తత్కృతిః ౪౯/౧౬ అనయాద్య శ్యాంయుక్తం కార్యంతదర్ధంసమచ్ఛేదా ౪౯/౧౬ ౩౨/౧౬ యోగః ౮౧/౧౬ ఏతన్మూలం ౯/౪ గుణార్ధేన ౭/౪ యుతం ౧౬/౪ ఛేదహృతం ౪ వర్గీకృతం ౧౬ జాతంహంసకులమానం ౧౬

మూలగుణం ౭/౨ దృశ్యం ౨

౭/౪ వర్గం ౪౯/౧౬ యుతిదృశ్యం

౨/౧ సహ ౪౯/౧౬ ౩౨/౧౬ రాశి

౮౧/౧౬ మూలం ౯/౪ యుతిగుణార్ధం

౭/౪ రాశి ౧౬/౪ అప ౪ రా ౪

వర్గం ౧౬ ఆదిరాశి
రుజువు
౧౬
మూలం
౪
౭ | ౦
౧౪
౨
౧౬
౨
౧౬
౧౬

౪౦ శ్లోకం

మూలనవదళములు వ్రాసినవిమమున | గ్రుంగనవకమందు సంగతముగ | నుండె నేనిభృంగములబల్కు చెలి వేగమూలజాతి దెలియజాలు దేని || నిజపదదళంబు లేకోనవింశతి దన | రాశియందూనమగుచును భ్రమురపంచ | కము భ్రమించుచు నున్న దోకమలసయన | అది రాశిమితంబు నాకవధరింపు

ప్ర- మూలగుణోనం $\frac{౯}{౨}$ కృత్ ద్విమూలగుణోనం $\frac{౧౯}{౪}$ కృత్

తత్ర మూలగుణోదాహరణమాహ-

స్వపదైర్నవభిర్యుక్తస్స్యాచ్చత్వారింశతాధికః | శతద్వాదశకం విద్వన్ కస్స రాశిర్నిగద్యతామ్ ||౭౪||

చిలుకలొకకొన్ని దమయందు చెలువమైన | మూలనవకంబులను గూడి పూర్ణజలధి | యుగ్మచంద్రులుగా నొప్పి యొప్పిదముగ | వాణి గొలువంగ జనెనాదివనిత నోడువు-

న్యాసము

స్వపదైరితి - హేవిద్వన్ సః రాశిః త్వయా నిగద్యతాం ఉచ్యతాం యో రాశిః నవభిస్స్వపదైర్యుక్తస్సన్ చత్వారింశతా అధికం శతద్వాదశకం స్యాత్ -యథా- న్యాసః గుణః ౯ తదర్ధం $\frac{౯}{౨}$ తత్కృతిః $\frac{౮౧}{౪}$ అనయోర్దృష్టం ౧౨౪౦ యుతం తదర్ధం సమచ్ఛేదే $\frac{౮౧}{౪}$ $\frac{౪౯౬౦}{౪}$ యోగః $\frac{౫౦౪౧}{౪}$ తన్మూలం $\frac{౭౧}{౨}$ గుణార్ధేన $\frac{౯}{౨}$ విహీనం $\frac{౬౨}{౨}$ వర్గీకృతం $\frac{౩౮౪౪}{౪}$ ఛేదేన హృతం ౯౬౧ అయం ప్రష్టురిష్టరాశిః యథాపదం ౩౧

మూలగుణః ౯ దృశ్యరాశిః ౧౨౪౦

$\frac{౯}{౨}$ వర్గం $\frac{౮౧}{౪}$ యుతి $\frac{౧౨౪౦}{౧}$ సమ

$\frac{౮౧}{౪}$ $\frac{౪౯౬౦}{౪}$ = $\frac{౫౦౪౧}{౪}$

మూలం $\frac{౭౧}{౨}$ గుణార్ధేన $\frac{౯}{౨}$ శేషం

$\frac{౬౨}{౨}$ అప ౩౧ రా ౩౧ వర్గం
౯౬౧
౨౭౯
౧౨౪౦

నవగుణం ౨౭౯ అనేనయుతిః ౯౬౧
అయం ౧౨౪౦

౪౧-మూలయుతం

నిజపదాష్టకములగూడి నెలత రాశి రాహుత్థులైన దెట్టి మా రాశిమితము। శివపదమ్ములగూడినరవిగుణంబు। లైనెగడరాశియెంతగు చానబల్కు ॥ముప్పది యునొక్కటియునగుమూలములను। గూడినృశనఖములు గాగనుండెనేని। రాశియెంతగు మూలవర్ణములహీనమైఖసాగరజలరాములయ్యేనేని

ప్రమూలయుతి-గులాద్యృ౧౫౩ద్విమూలయుతి౧౧గృ ౩౧-అత్రమూలయుతి ౩౧ద్యృ-౨౦౧౬చ- మూలగుణహీనంరద్యృ ౩౮౪॥

అథలవిలవయుతోదాహరణం-

యోరాశిరష్టాదశభిఃస్వమూలైఃరాశిత్రిభాగేనసమన్వితశ్చ। జాతంశతద్వాదశకంతమాశుజానీహిపాట్యాంపటుతాస్తితేచేత్ ॥

రాశియెయ్యదిధినిజమూలరమ్యగుణము। కృతిమితంబునుత్ర్యంశమై దేజరిల్లు। నాదిరాశ్యంశమునుగూడినఖఖసూర్యులదియెరుంగుము పాటిదాలిచితమేని-

యోరాశిరితి-యోరాశిః-అష్టాదశభిస్స్వమూలైఃరాశేస్త్రిభాగేనతృతీయ్యభాగేన చసంయుతస్సన్ శతద్వాదశకంజాతం- తంశీఘ్రంజానీహిచేద్యది- తే-తవపాట్యాంగణితేపటుత్వాజ్ఞానమస్తితర్హిలవైర్యుతత్వాత్ ఏకేనభాగేనయుతేనదృశ్యం మూలగుణంచభజేత్ యథాన్యాసంభాగః-మూలగుణకః ౧౮ దృశ్యం ౧౨౦౦అత్రైకేనయుతో

మూలగుణం ౧౮ రాశిత్ర్యంశ

౧/౩ దృశ్యం - ౧౨౦౦

౧/౧ ౧/౩ రా ౪/౩ హారకంపరివర్తితం

౩/౪ భాజ్యంమూలగుణం ౧౮/౧

౫౪/౪ అప ౨ రా ౨౭/౨

నిష్పన్నమూలగుణం

౧/౧ ౧/౩ రా ౪/౩ పరివర్తితం ౩/౪

భాగః ౨/౧ ౨/౩ తదర్థాంశసమచ్ఛేదౌ ౨/౩ ౨/౩

యుతంస్యాత్ ౪/౩ అనేనదృశ్యే ౧౧౨౦౦

మూలగుణం ౧౮ చభజేత్ । తద్భ

క్తం ౨౦౦/౩౧ ఛేదంలవంచపరివర్త్య

౩/౪ ౧౨౦౦/౧ అం శాహతిః ఛేదవధేన

౩౬౦౦/౪ భక్తా ౯౦౦ ఇదందృశ్యం

జాతం మూలగుణః ౩/౪ ౧౮/౧ అంశా

హతిః ఛేదవధేన ౪/౪ తదర్థాంశ ౨/౪

తత్కృతిః ౭/౧౬ అనయాదృశ్యం

౯౦౦ యుక్తం కార్యం తతదర్థాంశస

మచ్ఛేదౌ ౭/౧౬ ౧౪౪౦౦/౧౬ యోగః

౧౪౪౦౭/౧౬ ఏతస్మాత్ మూలం ౧౨౦/౪ ఇదంగు

ణార్థేన ౩/౪ హీనంకార్యంరాశి

లవయుతత్వాత్ ద్విధనేక్య తేజాతం

౧౧౭/౪ ఛేదేనహృతం వర్గీకృతం

౫౭౬ అయంరాశిః యథా అస్యమూ

లం అష్టాదశగుణం ౪౩౨ రాశేః

౫౭౬ త్రిభాగః ౧౯౨ అభ్యామన్వి

తో యం ౫౭౬ జాతో రాశిః ౧౨౦౦

భాజ్యం దృశ్యం ౧౨౦౦/౧ రాశి ౩౬౦౦/౪

అత్ర ౪ రా ౯౦౦ నిష్పన్నదృశ్యం

నిష్పన్నమూలగుణం ౨౭/౨

నిష్పన్నదృశ్యం ౯౦౦

౨౭/౪ వర్గం ౭౨౯/౧౬ యుతం ౯౦౦/౧

సమం ౭౨౯/౧౬ ౧౪౪౦౦/౧౬ రాశి ౧౫౧౨౯/౧౬

మూలం ౧౨౩/౪ తో గుణార్ధం

౨౭/౪ శేషం ౯౬/౪ ఆప ౪ రా ౨౪

వర్గం ౫౭౬

ఆది ౫౭౬
౪౩౨
౧౯౨

౧౨౦౦

౪౭ లవయాతి

నందచంద్ర షదమ్ములనశ్వపంచ । లవములను గూడి శరశ్చాణభవులు గాగ

రాశిలోనుండురదపద రాశినందవసుల వాడ్యతఖఖరసవహ్నులైన॥

న్యాసము.

ప్ర॥ రాశిమూలగుణయుతిగా $\frac{౩దృ౧౧౫}{౭}$ దృశ్యరాశిమూగుణయుతి ౩౭ $\frac{౯}{౯}$ దృ ౩౬౦౦

సురభిమనోజ్ఞమాసమునసొంపుగపాంథులజైత్రయాత్రకై। గరగిరినేగుడెంచుమదిగాంచగనేగుపికాళితోడుతన్। కరిశిశిగుణ్యమాపదముగాంచగినమ్యోళుకాళివెండియున్। మురిపెముతోడనాదివగుమూడవభాగముభృజ్ఞపంక్తియై। పరగుచమ్యూళమొప్పెఖభానులుగానపికాళిదెల్పుమా.

ఇందుమన్యాసముపూర్వోక్తోదాహరణంబునంగనవలయు.

లవోనోదాహరణం

యాతంహంసకులస్యమూలదశకంమేఘాగమేమానసం ప్రోడ్డీయస్థలపద్మినీవనమగాందష్టాంశకోంభస్తటాత్। బాలేబాలమృణాలశాలినిజలేకేళీక్రియాలాలసం దృష్టంహంసయుగత్రయంచసకలాంయూథస్యసంఖ్యాంవద॥౭౯॥

మానససీమకున్‌జనిరెమంజులమైనమరాళతుండలిన్। లానసుమూలదిగ్గుణమువర్గితమొప్పగమెట్టదమ్ములన్। దానిమితాంశముల్నిలిచెడకతదెల్పుములేబిసంబులన్। జానగునీరతిఏముపషట్కమునిల్చినహంసయూథమున్॥

యాతమితి. మేఘాగమే వర్షాకాలే హంసకులస్యమూలదశకంమానసంప్రతియాతం. హంసకులస్య అష్టాంశకః అష్టమోంశః అంభస్తటాత్ ప్రోడ్డీయపద్మినీవనంప్రతి అగాత్. హంసయుగత్రయం హంసషట్కం జలేకేళిక్రియాలాలసం క్రీడత్ దృష్టం. కి భూతేజలే బాలమృణాలశాలిని బాలైర్మృణాలైః

మూ ౧ గుణం ౧౦ అంశము $\frac{౧}{౮}$ దృశ్యం ౬

$\frac{౧}{౧}$ త్రో $\frac{౧}{౮}$ శేషం $\frac{౭}{౮}$ హారకం

మూలగుణం $\frac{౧౦}{౧}$ భాహారకంపరి

$\frac{౮}{౭}$ బాహ్యం $\frac{౧౦}{౧}$ రా $\frac{౮౦}{౭}$

దృశ్యం $\frac{౬}{౧}$ భాగి. హా $\frac{౪౮}{౭}$ పరి

లతేశోభతేతస్మిఁ హెబా లెపవం సతిసకలాంయూథస్య సంఖ్యాంవ ద. యూథాలవైశ్చ్యే నయుతస్స రాశిరిత్యుక్తత్వాత్. ఏకేనభాగోనే నదృశ్యంమూలగుణంచ భజేత్ యథాభాగః అనేనోనకః కార్యః తదర్థం సమచ్ఛేదే వియోగే జాతి అనేనమూలగుణం దృశ్యం భజేత్ ఛేదంలవంచపరివర్త్య అంశాహతి చేస ఏర్ధే నభక్త అయంమూలగుణోజాతః అంశాహతిరిత్యాదినాఇదం దృశ్యంజాతంఆభ్యాంమూలగుణదృశ్యాభ్యాం ప్రోక్తవద్రాశిస్సాధ్యః యథా మూలగుణః తదర్ధం ౨ కృతిః అనయాదృశ్యం యుక్తంవిధేయం తదర్థంసమచ్ఛేదౌ కార్యౌ యోగః ౧౯౩౬ పతన్మూలంగుణార్ధే

[illegible]

ఉదాహరణాంతరం.

పార్థః కర్ణవధాయమార్గణగణం క్రుద్ధోరణేసందధే। తస్యార్ధేనవివార్య తచ్ఛరగణంమూలైశ్చతుర్భిర్హయాన్। శల్యంషడ్భిరథేషుభిస్త్రిభిరపిచ్ఛత్రంధ్వజం

ముఃకంచిచ్ఛేదాస్యశిరశ్శరేణకతితేయానర్జునస్సందధే ॥

క్రోధముతో ధనంజయుడు కర్ణవధార్థమై యని వీధిగ గాండివంబునను పేమరుగూర్చిన మార్గణాళిలో । బాధయొనర్చె వాని పటుమార్గణసంతతుల నెల్ల నర్ధమున్ । మాధవుడౌ నరుడ్ హయములమానుగ జంపెను మూలవారిధుల్ । సాధితహస్తుడై టుకుచంద్రశశాంకధరాశశాంకులన్ శేధయొనర్చె మాత్రవిభుపిల్లుసిడంబు శిరంబు ఛత్రమున్ । ప్రోథి పలిషర్చె స్ఫుమిటపూర్ణశశాంకసహస్యవేగమై । యాధను వందు సంధితములైన శరావళి మాకు నిక్కమై-

న్యాసము-

పార్థఇతి॥ క్రుద్ధః పార్థః రణేకర్ణవధాయ మార్గణగణం సందధే స్వమార్గణస్యార్ధేన తచ్ఛరగణం కర్ణముక్తబాణౌఘం నివార్య చతుర్భిర్బాణైర్మూలైర్హయాన్ చిచ్ఛేద షడ్భిశ్శల్యం సూతం త్రిభిఃక్రమేణఛత్రం ధ్వజం కార్ముకంచ చిచ్ఛేద ఏకేన శరేణాస్య శిరశ్చిచ్ఛేద ఏవం సతి అర్జునో యాన్ బాణాన్ సందధే తే కతి బాణాః తద్వద॥

యథాయదాలవైశ్లోచ్ఛనయ తస్య రాశిత్వ క్షేప కేవ భాగో నేన $\frac{౨}{}$ దృశ్యం ౧౦ భక్తం ౨౦ మూలగుణశ్చ భక్తః $\frac{}{౧}$ ఆభ్యాం రాశిరానేయః

అంశం $\frac{౧}{౨}$ గుణం ౪ దృశ్యం ౧౦

$\frac{౧}{౧}$ త్రో $\frac{౧}{౨}$ శేషం $\frac{౧}{౨}$ హారకం

గుణం $\frac{౪}{౧}$ భాగిం-హార $\frac{౧}{౨}$ పరి $\frac{౨}{౧}$

$\frac{౮}{౧}$ దృశ్యం ౧౦ భాహార-పరి $\frac{౨}{౧}$

భాజ్యం $\frac{౧౦}{౧}$ రా $\frac{౨౦}{౧}$

నిష్పన్నగుణం ౮ నిష్పన్నదృశ్యం ౨౦

౮
అర్ధం
౪
వర్గం
౧౬
౨౦
―――
౩౬

యథాగుణః౮తదర్ధం౪ తత్కృ
తిః౧౬ తన్మూలం౪ గుణార్ధేన౪
యుతం౧౦ వర్గీకృతం౧౦౦ జాతం
బాణమానం॥

మూలం
౬
౪

౧౦
వర్గం
౧౦౦ ఆదిరాశి
రుజువు
౫౦ అర్ధం
౪౦ మూలగుణం
౧౦ దృశ్యం

౧౦౦

శతలవోనం

రాశితిథిమూలగుణములు రాశిలోని। నిధిలవంబునునూనమై నిలువదృశ్యతులు।
రాశియెయ్యదినఖపదరహితమగుచు। వికృతిభాగద్వయము బోవ వికృతయ
య్యె॥ (ప్ర) మూలగుణహీనం ౧౫(౧ద్వ) ౧౦ ద్విమూలగుణహీనం ౨౪ (౨దృ) ౨౩

అర్ధమూలోదాహరణమాహ-

అలికులదళమూలం మాలతీం యాతమష్టౌ నిఖిలనవమభా
గాశ్చాలినీ భృంగమేకః। నిశిపరిమళలుబ్ధం పద్మమధ్యే నిరుద్ధం
ప్రతిరణతిరణంతం బ్రూహి కాంతే లినిసంఖ్యామ్ ॥ ౭౦॥

బాలకురంగలోలదృశ బల్కుము భృంగసమూహమందులన్। గ్రాలుసగం
పుమూలమున గాలికినందగజాంశమింపుతో। మాలతి కేగ కంజమున మాపుని
రుద్ధము జెందిఝుంకృతిన్। జాలినొనర్చుదాని ప్రతిఝుంకృతి జేయుచుభృం
గియుండవే-

న్యాసము-

అళిసలేతి-అళికులస్య భ్రమరసమూ
హస్య దళమర్ధం మూలం ప్రతి
యాతం అష్టౌ నిఖిలనవమభాగాశ్చ

౧

౨

మూలగుణం౮ దృశ్యం ౨
౯
ఇందర్ధమూలమునోడువుట
దృశ్యార్ధం ౧

మాలతీంయాశాఃఅళిసిత మేకంభ్ర
గంప్ర తిగణితికిం నూతంభ్ర గంప
రిమెళలుబ్ధంఅ ఏవనిశిపద్మయుధ్యే
మూర్త్యే సంగచ్ఛతిసంకుచతఃపద్మ
స్యయుధ్యే నిరుద్ధం హేకాంతేపవం
సతిఅ లీసంఖ్యా బ్రూహియదాల
వైశ్చేనయుతప్స రాశిరిత్యు క్త
త్వాత్ అత్ర కిలరాశినవాంశోత్త
కంరాశ్యర్థ మూలంచ రాశేః
ద్విగుణంరూపద్వయంద్రుశ్యం తద్ర
యంద్రుశ్యంచ అర్ధవర్జితంరాశే
ర్ధస్యభవతీతి-తథాన్యాసః - భా
గగుణద్రుశ్యం రాశ్యర్ధస్యాంశో శా
శ్యర్ధఃస్యాత్ ౧/౯ అనేనమూలగు
ణంద్రుశ్యంచభక్తం ౯/౨౧ గుణస్య
అర్ధం ౯/౪ తత్కృతి ౨౧/౧౬ తయాద్రు
శ్యం ౯ యుక్తంతదర్ధంసమచ్ఛేదౌ
౧/౧౬ ౧౪౪/౧౬ తయోర్యోగః ౨౨౫/౧౬
తన్మూల ౧౫/౪ గుణార్ధేన ౯/౪ యుతం
౨౪/౪ ఛేదేనరహృతం ౬ వర్గీకృతం
౩౬ దళేనయుక్తత్వాత్ తద్విగు
ణంఅళికులమానం ౭౨

౧ ప్రో ౯ శేషం ౧ హారకం
౧ ౯ ౯

మూలం౧ భాగపరివర్తితహారకం
౨ ౯

౯ భా ౧ రా ౯ గుణం
౧ ౨ ౨

ద్రుశ్యార్ధం౧భాగింహార వర్గ ౯
౧

భాజ్యం ౧ రా ౯ ద్రుశ్యగుణార్ధం
౧ ౧
౯ వర్గం
౪

౮౧ యుత ౯ సమం ౧ ౧౪౪ రా
౧౬ ౧ ౧౬ ౧౬

౨౨౫ మూలం ౧౫ యుతిగుణార్ధం
౧౬ ౪

౯ రా ౨౪ అవ ౪ రా ౬
౪ ౪

వర్గం ౩౬ అస్యద్విగుణం ౭౨

రుజువు

౬ దళమూలం
౬౪ భారం
౨
౭౨

శరఅంశమూలోదాహృతి

రాశిపంచాంశమూలంబురాశిలోని। పంచవర్ణలవంబులుబాయునఖమున। శే
షమైనధనంబెంతశిఖిలవపడ।నవగజాంశోన ధ్రుతులైననాతిబలుకూ

ప్ర రాశ్యంశమూలహీనం౧/౫ ౪/౫ ద్రు౨౦ద్విరాశ్యంశమూలహీనం౧/౩
రాద్రుశ్యం౧౮

మూలజాతి విశేషం

మూడిట నొకటికి మూలము । గూడిపదపరాశి పంచగుణాలవ
ములతోగూడి శరభాస్కరులుగా । చెడియయ్యాదిరాశి
జెప్పుము ద్రుతముగ ॥

మూడిట నొకటికి మూల $\frac{1}{3}$ లవం $\frac{2}{5}$ దృశ్యం ౧౨౫

ఇచ్చట మూడిట నొక భాగమునకు మూలము బలుకుటవలన దృశ్యము నుంమూడిట నొకటి చేగుణించి పిపిరపరాశ్యంశోనరూపము చేమూలగుణకదృశ్యం బులభాగించియుంతునిప్ప న్నంబులగుదృశ్యక్షమూలగుణంబులవలన రాశిసాధించబడవలయును గాన న్యాసము దృ $\frac{1}{1}$ రా $\frac{1}{3}$ రాశి $\frac{1}{3}$ ఇందు నేష్ట ద్వరాశి

మూలం $\frac{1}{3}$ దృశ్యం $\frac{1}{3}$ అంశములు $\frac{2}{5}$

ఇందురాశియందంశంబులుగూడియుండుటవలన నొకరూపముతోనంశములుసంకలనముజేయ దగు $\frac{1}{1}$ నం $\frac{2}{5}$ సమ $\frac{7}{5}$ $\frac{3}{5}$ రాశి $\frac{3}{5}$ ఇదివారశము పరివర్తిత హారకం $\frac{5}{3}$ దృ $\frac{625}{3}$ రాశి $\frac{625}{9}$ దృశ్యం

ఇష్టోపపన్నమూలగుణం $\frac{5}{9}$ దృ $\frac{625}{9}$ । రాశ్యానయనన్యాసము

గుణార్ధం $\frac{5}{18}$ వర్గం $\frac{25}{324}$ స $\frac{625}{9}$ సమ $\frac{22525}{324}$ $\frac{150}{18}$ రాశి $\frac{22500}{324}$

అపవర్తిత రా $\frac{625}{9}$ మూ $\frac{25}{3}$ గుణార్ధం $\frac{5}{18}$ శేషం $\frac{150}{18}$ పరరాశి వర్గం ౨౨౫ త్రిగుణం ౭౫

ఋజువు
౭౫
౫
౬౫
౧౨౫

ప్రశ్నలు

ఐదిట నొకటికి మూలము । నాదినినం దాష్టలవములను గూడినయ । య్యా దిరసజలగుణంబులు గాదనరినరాశి యెంత గ్రక్కున జెప్పుమా ॥ తునిభాగమునకు మూలము । తనమును శరలవముతో దదగగూడిన యా । వనితరసబాణచంద్రులుగను వడతొలిరాశి జెల్పు గ్రక్కునమాకున్ ॥

త్రి $\frac{1}{3}$ మూలం $\frac{1}{3}$ దృ ౩౭౬ ద్వి $\frac{1}{2}$ మూలం $\frac{1}{2}$ దృ ౧౫౬

మూలగుణహీనోదాహరణం

రాశినలుగడిమూలము। రాశ్యష్టాంశములు మరాశిని ద్రోయ। నో

శశివదనా హాస్టక। నైశేషము లెన్న రాశి మాకు దెలుపుమా॥ న్యాసము

రాశి చతుర్గుణానకు మూలం $\frac{౪}{౧}$ హీనం $\frac{౧}{౮}$ దృ ౩౭

మరియు నిచ్చటలవములను గుణంబునమూలంబును హీనంబగుటవలన కిభి

నిరూపంబునలవంబులం ద్రో విశేషము చే మూలగుణ దృశ్యంబు భాగించి

లబ్ధమూలగుణదృశ్యంబులచే రాశి సాధించవలయు

$\frac{౧}{౧}$ ద్రో $\frac{౧}{౮}$ సవ $\frac{౭}{౮}$ శేషం $\frac{౭}{౮}$ హారకం పరివర్తిత హారకం $\frac{౮}{౭}$ గుణ $\frac{౪}{౧}$ రాశి $\frac{౮}{౭}$ మూలగు

పరివర్తిత హారకం $\frac{౭}{౩}$ దృశ్య $\frac{౩౭}{౧}$ రాశి $\frac{౨౫౬}{౩}$ (౯౦

నిష్పన్నమూలగుణం $\frac{౩౨}{౩}$ నిష్పన్న దృశ్యం $\frac{౨౫౬}{౩}$.

రాశ్యానయనం

గుణార్ధం $\frac{౧౬}{౩}$ వర్గం $\frac{౨౫౬}{౯}$ సంధ్య $\frac{౨౫౬}{౩}$ సవ $\frac{౭౬౮}{౨౭}$ $\frac{౨౩౦౪}{౨౭}$ రాశి $\frac{౩౦౭౨}{౨౭}$

ఆరా $\frac{౧౦౨౪}{౯}$ మూలం $\frac{౩౨}{౩}$ గుణార్ధం $\frac{౧౬}{౩}$ యుత రాశి $\frac{౪౮}{౩}$ అవౌ రాశి

$\frac{౧౬}{}$ వర్గం ౨౫౬ చతుర్భాగం ౬౪ యిది ఆదిరాశి

రుజువు

కి $\frac{౬౪}{౧౬}$ నాలుగింతలమూలం

౫౦

బాకి $\frac{౫౬}{౮}$ గాక

ప్రశ్నలు

ఆరాశిపక్షగుణమునకు మూలము। సప్తనాంశ త్రయములను హరింప।మూ

దు శేషమైన మొదలిటి యారాశి।గాక జలియబలుకుచ జుడవేణి॥

అష్టగుణరాశిమూలము।సప్తలవమునందు గిరుచు నాదిని ద్రోయగ। శిష్టము

బాహువులుండి నిప్పట్టబగు నాదిరాశి బాలికె జెపుమా ॥

ప్ర-మూలగుణం ౬/౧ లవం ౩/౮ శేషం దృ ౩ ద్వి మూలగుణ ౮/౧ లవం ౨/౧౬ శేషం దృ ౨

మూలగుణితయా తోదాహరణం.

నవగుణిత రాశిమూలము । నవమాంశలను గూడిన భుజసుధరలై । యవలా
దృశ్యంబైనన్ । సువిదితముగ జెపుము వేగ సూత్రజ్ఞ నీవున్ ॥

న్యాసము

రాశి నవగుణమునకు మూలం ౯/౧ లవం ౮/౯ దృశ్యం ౧౮౦

ఇందును పూర్వోదాహృత ప్రకారంబున నవగుణిత దృశ్యం ౧౬౨౦
నిష్పన్న మూలగుణం ౮౧/౧౭ దృశ్యం ౧౪౫౮౦/౧౭

గుణార్ధం ౮౧/౩౪ వర్గం ౬౫౬౧/౧౧౫౬ సంఖ్య ౧౪౫౮౦/౧౭ సమ ౧౧౧౫౩౭/౧౯౬౫౨

౧౬౮౫౪౪౮౦/౧౯౬౫౨ యుతి ౧౬౯౬౬౦౧౭/౧౯౬౫౨ అపవర్తితా ౯౯౮౦౦౧/౧౧౫౬ మూలం

౯౯౯/౩౪ గుణార్ధ హీనం ౮౧/౩౪ శేషం ౯౧౮/౩౪ అప ౩౪ రాశిమూలం ౨౭

వర్గం ౭౨౯ నవాంశం ఆదిరాశి

౮౧
౨౭
౭౨

౧౮౦

ప్రశ్నలు

రాశిపంచఘ్నమూలంబు రాశిలోని । సత్వములజిన భాగముల న్నుజేర । వొక్క
మభములైన యా రాశి భామ వేగ । బలుకు మా మూలగుణితంబు దెలియ దేని ॥

ధృతిగుణ రాశికి మూలము । వితత త్రిపాదములు గూడి వేగ ఖగజములై । మతి
మతి గన్పడ మొనలిటి । యతులితమా రాశి దెలుపు మతి వేగమునన్ ॥

ప్ర-రాశి పంచగుణ మూలం ౫/౧
౨౪/౨౭ యోగి రాశి ౨౭౦

ద్వి రాశ్యష్టాదశ గుణములు ౧౮/౧
౩/౪ యుతి దృశ్య రాశి ౮౦

ఇట్లు మూలజాతి సమాప్తము.

త్రైరాశికాదులకుపయోగంబగు
గుణకభాగహారసూత్రం.

గుణకహారాంతరముచేత గుణ్యరాశిగుణితమొనరించి హారముచే గొనగ భాజ్యలబ్ధ గుణ్యము గుణహీనలాభములగు । హారమధికాల్పకంబులై యమరునెపుడు ॥

టీ ॥ గుణకారభాగహారరాసుల యొక్కయంతర రాశి చేత గుణ్యమును గుణించి హారకము చేత భాగించిన ఫలము రాశి గుణకంబునకన్న హారకము న్యూనముగానుండు నప్పుడు గుణ్య రాశియందు సంకలనంబు చేయునది గుణకంబునకన్న హారకమధికంబగు నెడ గుణ్య రాశియందు హీనము జేయునది.

దీని ప్రయోజనము త్రైరాశికాదులయందు స్పష్టీకరింపబడి యుండుటనిచ్చట లక్ష్యంబులుదహరింపబడదయ్యె ॥

అథ త్రైరాశికే కరణసూత్రం వృత్తేనాహ

ప్రమాణమిచ్ఛా చ సమానజాతీ ఆద్యంతయోస్స్థః ఫలమన్యజాతి ।
మధ్యే తదిచ్ఛాహతమాద్యహృత్స్యాదిచ్ఛాఫలం వ్యస్తవిధిర్విలోమే ॥ ౭౨ ॥

ప్రమాణమిచ్ఛాతుల్యజాతి ప్రథమచరమములదగు । సమానభేదజాతి ఫలము సంభవించు మధ్యనై । క్రమంబుమీరనిచ్ఛచే ఘాతమగుచు ఫలముదా । ప్రమాణరాశిభక్తమగుచు ఫలము రాశికత్రయి నన్నమేయు లీలవ్యస్తమందునలరునదివిలోమమై ॥

ప్రమాణమితి ॥ సమానజాతీ ప్రమాణేచ్ఛే ఆద్యంతయోః స్థః భవతః అన్యజాతిః ఫలం మధ్యే న్యాసేత్ తత్ఫలమిచ్ఛాహతం ఇచ్ఛ

టీ ॥ ప్రమాణంబనకాలప్రమాణంబును - ఇచ్ఛయనస్వేష్టకాలంబును ఫలంబనద్రవ్యంబును ననితెలియునది.
ప్రమాణంబునునిచ్ఛయును సమానజాతిగావున మొదలను కడపల

యాచగుణితంసత్ అర్య హృత్ స్యాత్ తత్ప్రమాణేనభక్తంసత్ ఇచ్ఛాఫలంస్యాత్ - విలోమేవ్యస్త త్రైరాశికేవ్యస్తవిధి.విపరీతవిధిః ప్రమాణగుణితంఇచ్ఛాభక్తంఫలం స్యాదిత్యర్థః -

నుంచబడు - ఫలంబునమాన జాతిగానింజేసినాధ్య ంబుననుంచబడు నిట్లువియతము-

ఇందు-ఇచ్ఛచేతఫలమునుగుణించి ప్రమాణముచేభజింపఇచ్ఛాకాల ఫలంబగు-

వ్యస్తము జెందునెడలఇచ్ఛ చే ప్రమాణముగుణించి విఫలము చేభజిం పలభించునమట-

ఉదాహరణాంతరం-

నాల్గుదినములభత్యంబునభాశశాంకు। లైననారుదినంబులకబ్బునెంత। యారుదినములసూరులై యలరనట్టి దినములకుభత్యమెంతగు దెలుపు వేగ॥

ప్రథమోదాహరణం -

ప్రమాణంఫలం ఇచ్ఛదినాలు
దినాలు నిష్కము
౪ ౧౦ ౬
౧౦ గుణ్యం
౨ గుణహారకాంతరం-
౪) ౨౦ (౫ ఫలం

ఇచ్ఛ టగుణంబుకన్న నుహారకంబ ల్పంబుగావున ఫలమును గుణ్యమందు ధనముచేయ్య వలయు

౧౦
౫ ఇచ్ఛాఫలం-
౧౫
రుజువు
౧౦ ఫలం
౬ ఇచ్ఛ
౪) ౬౦ (౧౫
౪౦
౨౦
౨౦

ద్వితీయోదాహరణం -

ప్రమాణంఫలం - ఇచ్ఛ
౬ ౧౨ ౪
౧౨గుణ్యం
౨ గుణహారకాంతరం
౬] ౮ (౪ ఫలం

ఇచ్ఛ టగుణంబుకన్న హారక బధికంబుగావు ఫలంబునుగుణ్యంబు నత్రోయవలయునది

౧౨
౪
౮ ఇచ్ఛఫలం
రుజువు
౧౨
౪
౬) ౪౮ (౮
౪౮

ఉదాహరణం-

కుంకుమస్య సదళం పలద్వయం నిష్కసప్తమలవై స్త్రిభిర్యది।
ప్రాప్యతే సపది మే వణిగ్వర బ్రూహి నిష్కనవకేన తత్కియత్
సదళపలద్వయకుంకుమ। యదను నిష్క త్రిలవములనబ్బినదే। దీతము
గాగవణిగ్వర। యదినవ నిష్కముల కెంతయబ్బునొ జెప్పుమా॥

ప్రమాణం ౩/౭ ఫలం కుంకుమ ౨ ౧/౨ । ఇచ్ఛా నిష్కాణాం ౯/౧

కుంకుమస్యేతి॥ యది త్రిభిః నిష్కసప్తమలవైః కుంకుమస్య సదళం పలద్వయం సార్ధే పలే ప్రాప్యతే తత్ తర్హి నిష్కనవకేన కియత్ ప్రాప్యతే. హే వణిగ్వర సపది మే మహ్యం బ్రూహి ॥ న్యాసః ॥ ని ౩/౭ ప ౨ ౧/౨ - ౨ ౧/౨ ఛేదఘ్నరూపేషులవా ధనర్ణమితిమధ్యమస్య కృతేజాతం ని ౩/౭ ప ౫/౨ ని ౯/౧ ఫలం ౧౦౫/౨ సిద్ధం ని ౯/౧ హాత ౪౫/౨ ఇదం ఆద్యేన ౩/౭ భజేత్ - ఛేదం లవంచ పరివర్త్య ౭/౩ ౪౫/౨ అంశాహతిశ్ఛేదవధేనభక్తా ౩౧౫/౬ ఛేదెనహృతే లబ్ధం పలాని ౫౨ త్రయః శేషాః తె చతుర్గుణాః ౧౨ షష్టిభక్తాః కర్షద్వయం

౯/౧ గుణ ఫలం ౫/౨ గాని ౪౫/౨ భాగించు-

ప్రమాణం ౩/౭ పరివర్తితహారకం ౭/౩ భాగ ౪౫/౨ గా ౩౧౫/౬ అప ౩ రా ౧౦౫/౨

ప్రకారాంతరం-

గుణహారకాంతర ౯/౧ ౩/౭ సమ ౬౩/౭ ౩/౭ అంతరం ౬౦/౭

గుణ్యం ౫/౨ గు ౬౩/౭ రా ౩౧౫/౧౪ రాహా ౩/౭ పరి ౭/౩ రా ౨౨౦౫/౪౨ అప ౪౨ రా ౫౦ గుణ్యం ౫౦/౧ ౫/౨ సమ ౧౦౦/౨ ౫/౨ రాశి ౧౦౫/౨ ఫలం

ఉదాహరణాంతరమ్ -

ప్రస్థకేనశాలిభిః పల్లబ్ధి త్రిషష్ట్యా లబ్ధ్యా నిష్క చతుష్క
యుక్తమ్। శతం తదా ద్వాదశభి స్సుపణ్యై ఃపణైః కిమాచక్ష్వ
సఖే ః విచింత్య ॥ ౭౮ ॥

అరువదిమూడు పలల బులు। వరకర్పూరమునకబ్బు వారిధిదిక్కుల్ సగము
నదెల్పుముపదయా। క్కరచంద్రపమ్ములకునుగణకతనూజా॥

న్యాసము-

ప్రస్థేతి॥ ప్రస్థం యత్ఖ ఫూరం తస్య పలానాం త్రిషష్ట్యా యాదినిష్కచతుష్కయుక్తం శతం లభ్యతే తదా సపాదైః ద్వాదశభిః పలైః కిం లభ్యతే - హే సఖి విచింత్య ఆచక్ష్వ వద॥ న్యాసః ॥ పలం ౬౩ ని ౧౦౪ పలం $\frac{౪౯}{౪}$ ఫలం $\frac{౧౦౪}{౧}$ ఇచ్ఛయా $\frac{౪౯}{౪}$ హతం $\frac{౫౦౯౬}{౪}$ ఛేదేన హృతం ౧౨౭౪ ఆద్యేన ౬౩ హృతం లబ్ధం ౨౦ నిష్కాః శేషం ౧౪ షోడశగుణాః ౨౨౪ త్రిషష్ట్యా భక్తాః లబ్ధం ద్రమ్మాః ౩ శేషం ౩౫ షోడశగుణాః ౫౬౦ త్రిషష్ట్యా భక్తాః లబ్ధాః పణాః ౮ శేషం ౫౬ చతుర్గుణాః ౨౨౪ త్రిషష్ట్యా హృత్వా లబ్ధాః కాకిణ్యః ౩ శేషం కా ౩౫ వింశత్యా గుణితాః ౭౦౦ త్రిషష్ట్యా హృత్వా లబ్ధవరాటకాః ౧౧ శేషం $\frac{౭}{౬౩}$ సప్తభిరపవర్తితః $\frac{౧}{౯}$

ప్రమాణం కఌ ౬౩ ఫలం ని ౧౦౪

ఇచ్ఛా ప ౧౨ $\frac{౧}{౪}$ సం $\frac{౪౯}{౪}$

$\frac{౧౦౪}{౧}$ గు $\frac{౪౯}{౪}$ రా $\frac{౫౦౯౬}{౪}$ భాగి ప్ర $\frac{౬౩}{౧}$ పరి $\frac{౧}{౬౩}$ రా $\frac{౫౦౯౬}{౨౫౨}$ అ ౨౦

రా $\frac{౨}{౯}$

ప్రకారాంతరం

ఋణకం $\frac{౪౯}{౪}$ హారం ౬౩ అంతరం

సమ $\frac{౪౯}{౪}$ $\frac{౨౫౨}{౪}$ అంతరం $\frac{౨౦౩}{౪}$

గుణ్యం $\frac{౧౦౪}{౧}$ రా $\frac{౨౧౧౧౨}{౪}$ భాగి

పరిహా $\frac{౧}{౬౩}$ రా $\frac{౨౧౧౧౨}{౨౫౨}$ అ ౮౩ రా

$\frac{౭౫౪}{౯}$ గుణ్యం $\frac{౧౦౪}{౧}$ సమ $\frac{౭౫౪}{౯}$

$\frac{౯౩౬}{౯}$ అంతరం $\frac{౧౮౨}{౯}$ ఇచ్ఛాఫలం

ఉదాహరణాంతరం

ద్రమ్మద్వయేన సాష్టాంశా శాలితండులఖారికా । లభ్యా
చేత్పణసప్తత్యా తత్కిం సపది కథ్యతామ్॥

ద్రమ్మయుగ్మమునను షణ్యాంబుతండుల । లష్టనూంశయుక్తమైనఖారి
యబ్బునేని జెప్పుదైనపణమ్ముల । నెంత ప్రాప్తము బుధుఁ చింత జేసి ॥

ద్రమ్మద్వయేనైతచ్ఛేద్యది - అష్టాంశసహితా శాలితండుల ఖారీ తదా ద్రమ్మద్వయేన లభ్యాచేత్ తర్హి పణసప్తత్యాః కిం లభ్యతే కథ్యతాం న్యాసః పణ ౩౨ - ౧ ౧/౮ ౭౦ ఛేదనమ్న రూపేష్వితిజాతం ౯/౮ ఇచ్ఛా యాం ౭౦ హాతం ౬౩౦/౮ ఆద్యేన ౩౨ భక్తం - ఛేదంలవంచ పరివర్త్యేతి - ౧/౩౨ ౬౩౦/౮ అంశాహతి ఛేదవధే నభక్తా ౬౩౦/౨౫౬ ఛేదేనభక్తంల బ్ధం - ఖార్యో ౨ శేషాః ౧౧౮ షోడశగుణాః ౧౮౮౮ ఛేదేన ౨౫౬ భక్తాలబ్ధా ద్రోణాః ౭ శేషాః ౯౬ చతుర్గుణాః ౩౮౪ ఛేదేన ౨౫౬ హృతాఃలబ్ధ ఆఢకం ౧ శేషః ౧౨౮ చతుర్గుణాః ౫౧౨ ఛేదేన ౨౫౬ హృతఃలబ్ధౌ ప్రస్థౌ ౨

న్యాసః

ద్రమ్మ ౨ కిపణం ౩౨ విష్వం ౧ ౧/౮

పణం ౭౦ [illegible]

ఖా ౩౨ పణ ౧/౩౨ ౬౩౦/౧ ఫలం

౬౩౦/౨౫౬ లబ్ధం ౨ ౧౧౮/౨౫౬

ప్రకారాంతరం -

గుణకహారకాంతరం [illegible]

రాశి ౩౨ పరివర్తిత హారకం [illegible]

[illegible]

రాశి [illegible] ౬౩౦/౨౫౬

౪౫ ప్రశ్నలు

౧.మాసమునకు నైదుమాడలు వేతనం । బైనన్యపదినములబడయు నెంత ॥

౨.చంద్రరాహుల గతులు సప్తరూపములై నపంచదినములకు భాగాయత ॥

౩.గరిశయొక్క టికిసిగగలునం డెంద్రములై । వెలయతూమునకును విలువ మొంత

౪ - భార్యయొక్కటికి భానురూపములైన । పీశసప్తకములవిలువ మొంత ॥

౫ - భార్గవము ష్షార్ధైదు మాడలైనను బాహు।నందచంద్రరతుల నాకు దెలుపు॥
౬ - ఈ ఖుగువయును రూపపంచకంబైన।రంచతుష్టయములరమణిబలుకు ॥
౭ - సార్ధపలమ్ము రూపసప్తకంబైనను। పంచమాంశయుక్తపలము కెంత ॥
౮ - రతిత్రయోదశమ్మురహిమీరనవనిష్క। భారవిలువయెంతబలుకువేగ॥
౯ - గగ్గుతూకములై మగన్నడనవనంప తూకములకును విలువ భాగ బలుకు ॥
౧౦ తులము త్ర్యగ్రరూపములుగాగగగ్గ యొత్తు కెబువయెంతయగును వెలది దెలుపు॥

నెం౧కిరూప్య౫చొప్పునద్రమ్మములు౧౬కియెంత ॥
ద్రమ్మములు౩ ౧కిరూప్య౭చొప్పునద్రమ్మములు౫కియెంత॥
గరిశ౧కిగగ౧రర చొప్పునతూము౧కియెంత ॥
భార్గ౧కిరూప్య౧౩చొప్పునవీశలు౭కియెంత ॥
భార్గ౧కిరూప్య౩౫చొప్పునరతులు౧౯౩కియెంత॥
ష్కంపు౧కిరూప్య౫చొప్పునరతులు౮కియెంత ॥
పలము౧కిరూప్య౭చొప్పునపలములు౧కియెంత ॥
రతి౧కిరూప్య౧౩చొప్పున౯వరాలయెత్తుయెన్నిరూపాయిలు॥
గగ౧కితూములు౫చొప్పునతూములు౯కియెంత॥
తులము౧కిరూప్య౬వంతునవరాయెత్తుయెంత॥

వెలకుపోనలు నాలైన జలభుజదినములకు వేతనమెంతగుముప్పదియొక। దిన
ములకు నైదుపోనైనదివసపంచ। వింశతికి వేతనంబెంతవేగబలుకు॥ నెలకుగిను
లారు గాంచిననీగజ్ఞాప్త దినములకు వేతనంబెంతదివగజాతము। లకునుగినులా
రుబడయుచోలిత నాత్ర। పంచవింశతిదినములబడయు నెంత॥ టనుకపిల్లి
గ్నలైదైవతరళనయన। వాల్గుష్టోనుల కెంతగునట్లుకూర్ప। మనకుగిసియైన క్రాము
లతో ప్రతిదినీ। క్రయము దెల్పుము వేగక్రమముగాగ॥ గాల మొకటికి పో
నలునాలుగైన యువదైకుమిగమ్ముల కెంత క్రయముహూర్తుపుపొలి౧౦గ్ను
లైదైనసుభ్రు గ్రోసు౧౦రిటికి వెలదెల్పుము చారులీల॥ పాసనకటక్షాలు మూ
డై నపంచ పెంను లకుసుశకర రయెంతబ్బలలనగినికి గాలములు మూడుబడు

యువోగణికి యొక్కపిల్లింగ్స్ వకెంక యబ్బాగు చెప్పము వేగ-ప్రనెం౧కిపొరచో దిత్తనద్విదిత్తౌ౧కపొగచో॥ది-౨కిత్ర్య నెం౧౩గిడచో॥ద౧-౨కిచది-౨౮కిగిడచో॥ ది-౨కిపంటుక౧కిపుగచో॥స్తోక రకిమహన్నదు౧కిగి౧చో॥ ద్రాక్షకిసగాల ౧కిపాపరచో॥మినిమ్ములు-౨కి అం ప్రమ్ము ఫు౧కిపాలి౧౦గుస్సులు ౫చో॥ గ్రేసులు౯కినపొన౧కిటక౩చో॥పెక స్సులు-౨౫కిదగ౧కిగాలం౩చో॥పి లింగు౧కి

అథవ్యస్తత్రైరాశికేకరణసూత్రం వృత్తద్వయేనాహ

జీవానాం వయసో మౌల్యే తౌల్యే వర్ణస్య హైమకే। భాగహారే
చ రాశీనాం వ్యస్తం త్రైరాశికం భవేత్ ॥౬॥ ఇచ్ఛావృద్ధౌ ఫ
లే హ్రాసో హ్రాసే వృద్ధిశ్చ జాయతే। వ్యస్తం త్రైరాశికం త
త్ర జ్ఞేయం గణితకోవిదైః

ఇచ్ఛావృద్ధియగా నెడల హీనఫలంబు ఫలాభివృద్ధియయిందిచ్ఛ గనుత్వమై నెగుడు నెవ్యస్తత్రైరాశికాఖ్యమా। పొంచ్చు లేని జీవముల మూల్యమునందు హిరణ్యవర్ణములెచ్చు జేయుచో గొలుచు వేళగనంద గుధాన్యరాసులక॥

జీవానామితి - జీవానాం వయసో మౌల్యే - హైమకే సువర్ణసంబంధివర్ణస్య తౌల్యే - రాశీనాం భాగహారే చ వ్యస్తం త్రైరాశికం భవేత్ ఇచ్ఛాప్రమాణే ఫలే వృద్ధిర్భవతీతి ప్రాప్తే శాద్య శేషస్థలే వ్యస్తం త్రైరాశికం జ్ఞేయం- యత్ర ఇచ్ఛావృద్ధౌ ఫలస్య హ్రాసః। ఇచ్ఛాప్రమాణే ఫలస్య వృద్ధిః తత్ర వ్యస్తం త్రైరాశికమిత్యర్థః।

జీవంబులవయసు జూచి వెల్చించున పుడును బంగారపు వన్నెల వెలజే యుటరిని ధాన్యరాసుల గొలుచున పుడును వ్యస్తత్రైరాశికమనినం త్యంబునీవిధి యెందు ప్రమాణము కన్న నిచ్ఛయధికంబగు నెడ ఫలము తక్కువయు ప్రమాణము కన్న నిచ్ఛ తక్కువయగు నెడ ఫలమెక్కువ యనగునని దెలియునది

౧౫ త్రైరాశికోదాహరణానాహ ౩౪

జీవానాం వయసి

ప్రాప్నోతిచేత్షోడశవత్సరా స్త్రీ ద్వాత్రింశతం వింశతి

వత్సరాకిమ్

షోడశవయస్కురాలైనట్టి స్త్రీ బంగారునాణెములు ముప్పదిరెండు నిష్కములకు లభ్యమై

దనకదనేని వెలగల్లు ముప్పదిరెండు కావి౦శతి వయసుగల ఆమె

రచెలి కేమి వరలు నోలి

ప్రాప్నోతీతి। షోడశవత్సరా స్త్రీ ద్వాత్రింశతం నిష్కాన్ ప్రాప్నోతి చేత్ వింశతివత్సరా కిం ప్రాప్నోతి న్యాసః॥

౧౬ ౩౨ ౨౦ వ్యస్తత్వాత్ ఫలం ౩౨ షోడశగుణం॥ ౫౧౨ ॥ వింశత్యా లబ్ధం నిష్కాః ౨౫ శేషః $\frac{౧౨}{౨౦}$ చతుర్భిరపవర్త్య $\frac{౩}{౫}$ నిష్కత్రయస్య పంచమాంశః ద్రమ్మాణాం ... కిం ఇవ రాటకః

ప్ర ౧౬ ఫలం ౩౨ ఇచ్ఛ ౨౦

$\frac{౩౨}{౧}$

౨౦) ౫౧౨ (౨౫

౪౦

౧౧౨

౧౦౦

౧౨

$\frac{౩౨}{౪}$

౨౦) ౧౨౮ (౬ $\frac{౨}{౫}$

౧౨౦

$\frac{౮}{౨౦}$

$\frac{౧౨}{౧}$ ద్రమ్మాః ౬ $\frac{౨}{౫}$

శేషం ౨౫ $\frac{౩}{౫}$

ఉదాహరణాంతరం సంసంగృహ్ణాతి పూర్వశ్లోకశేషః

ద్విధూర్వహో నిష్కచతుష్కముక్షా ప్రాప్నోతి ధూఃషట్క

వహస్తదా కిమ్॥

రెండు బరువులు మోయును ఎద్దు వృషము నాల్గునిష్కము క్ర

యంబులనలరెనేని। యాఱుబరువులు మోయునాపారమై

నవృషమునకు నెంతవెలవుము నిశ్చయనూజా॥

కించ - ద్వ్యగ్రాంకహతాః ద్వ్యగ్ర
రాశి తి - ఈదృశః ఉదాహృ
తః ... దశమకం ప్రాప్నోతి చేత్
తదా ధూర్త ... ఉదాహి
ప్రాప్నోతి
ద్వితీయోదాహరణే న్యాసః
౨ ౪ ౬ ఫలం ౪ ద్వ్యగుణాంగాంశ ...

ప్రమాణము ౨ ఫలం ౧ ౪ ఇచ్ఛ

౪ ౪
౨ ౪
――
౬ ౮(ఫ ౯)౧౬(౧/౩

౪/౧ ౮/౩ అ ౧౨/౩ ౮/౩ శేషం ౪/౯

హృతంలబ్ధం నిష్కః ౧ శేషః ౨/౯

వ్యాఖ్యా ముపవర్తితః ॥ ౨

౨ అథ హేమవర్ణత్రైరాశికోదాహరణం ౩౫

దశవర్ణసువర్ణం చేద్గద్యాణకమవాప్యతే। నిష్కేణ తిథి
వర్ణం తు తదా వద కియన్మితం ॥ ౪౮ ॥

పన్నెపదిగల స్వర్ణంబు వరల నిష్క | మునను గద్యాణకంబుగా మొన
యునేని। పదియునైదగు పన్నెయాభర్మమందు। స్వర్ణకారుడ యెంతబ్బు సర
గ జెప్పుమా॥

దశవర్ణమితి - నిష్కేణ దశవ
ర్ణాంకితకం గద్యాణమవాప్యతే
చేత్ తథా తిథివర్ణం పంచదశవ
ర్ణాంకితం కియన్మితం ప్రాప్యతే తద్వద॥

న్యాసః -

౧౦ - ౧ - ౧౫ ఫలం దశగుణం ౧౦

పంచదశహృతం ౧౦/౧౫ పంచభిః ప

వర్తితః ౨/౩

న్యాసము

ని-స్వ - ౧౦ను ౪౮ స్వ ౧౫

౧౫)౪౮౦(౩౨ ఫలం
౪౫౦
――
౩౦
౩౦
――

౪౮
౫
――
౧౫)౨౪౦(౧౬ ఫలం
౧౫౦
――
౯౦
౯౦
――

౩ అథరాశిభాగోదాహరణమాహ॥ ౩౬॥

సప్తాఢకేనమానేనరాశౌసస్యైసమాపితే। యదామానశతంజాతంతదాపంచాఢకేనకిం॥ ౭౯॥

ఏడుతూములపరచేత నెత్తిరాశి। మానములనూరుగాలి దినమాళిపోవు
నైదుతూములపరచేతనదియెగొల్వ। యెన్నిపెలలగుదెల్పుమయేర్పడంగ॥

సప్తేతిసర్వగాశౌసప్తాఢకే
నమానేనసంపితేయదిమాసశతం
జాతంతదాపంచాఢకేనమానేన
కింస్యాత్ ॥

న్యాసః -

౭-౧౦౦-౫ అత్రఫలం ౧౦౦ సప్త
గుణం ౭౦౦ పంచహృతం ౧౪౦

న్యాసము

తూ ౭ రా సె ౧౦౦ తూ ౫

```
   ౧౦౦
     ౭
 ------
౫)౭౦౦(౧౪౦
   ౫
 ------
   ౨౦
   ౨౦
 ======
   ౧౦౦
     ౨
 ------
౫)౨౦౦(౪౦
  ౨౦౦
 ------        ధనం
              ౧౦౦
               ౪౦
             -----
              ౧౪౦
```

౪౬-ప్రశ్నలు-

పదివన్నెబంగరముముప్పదిరెండగుంజభరముబడయునయిదిటన్॥
విడితాప్తవనస్వర్ణం।బడియెంతబ్బునోకోబలుపంచకమునకున్॥
పదియారెండ్లగఘాటికి।పదియార్వరహాలుగల్గ్లనైనను జెప్పుమా।
పమునెనిమిదేండ్లసుందరి।కదియంతగుదెలియదేనికంజాతముఖీ॥
క్రోశషట్కముబరచెను ఘోటకంబు।పిలువషోడశరూప్యలై వెలయునేని।
క్రోశదశకంబుబరచెను ఘోటకంబు పిలువ పేవెగబల్కుముద్రుమోష్టి॥
ఐనతూములబట్టెడునట్టిపంను।రాశిగొల్చనఘుంటలుపదిమూలైన।మూడు

తూములపరతోడఁ గుదగొలుపు। రాశితుద జెందు నెంత కాలమునఁ బలుకు॥

ప్ర-వన్నె ౧౦ యొత్తు ౩ అవన్నెల ద్విపంక్తి ౧౪ కిరూ ౧౬ పంక్తి ౧౪ కి

త్ర్యక్రో-ఇ కిరూ ౧౬ కో ౦ంచ ౫ మూ ౩ ౭ తో ౩

ఫూర్వగణక ప్రశ్నము -

పోలుపుగ యోజనత్రయము బోయి హుటాహుటి రెండు యోజనం। బులుడుగుడంగ వచ్చు హా మొక్క మునూరు పది రాలు గానని। స్తులజవలీల యోజన చతుష్కము వేచని మాడు యోజనం। బులుమరల శత్రు రత్నము నబోల్చు క్రయంబవిరో పరింపుమా॥

అథ పంచరాశికాద్యౌ

కరణసూత్రం వృత్తేనాహ -

పంచసప్తనవరాశికాదికేన్యోన్యపక్షనయనం ఫలచ్ఛిదాం।
సంవిధాయ బహురాశిజే వధే స్వల్పరాశివధభాజితే ఫలమ్॥

పంచసప్తనవాది బరగు రాసులయందు ఫలమును హారముల్ బాగుమీర వినిమయము నొనరించి వేర్వేరుగ శీయించి నెడు రాశిద్వయి నేర్పు మీర। ఫలసహితంబగు పక్షంబు బహురాశి భాజ్యంబు హారమున్యాను మనెగడు। హారభక్త ఫలము ఫలంబగు నిచ్ఛాభేదములు గల్గిన బెరయదొండు। హార భాజ్య రాసుల ఛ్ఛేటచ్ఛేదసాపౌ। మిశ్రకరిగి సంభవించు నెడల। సంచితంబు జేసి గుణవములను పిద్ధి। జెంచు నదుగ మదుల శేషమెల్లా॥

ప్రకారాంతరము

పంచసప్తనవాద్యులై బరగుచుండు। రాసులను హారపక్షముల రభ్యముగను వినిమయము జేసి బహువధజాత రాశి। స్వల్పవధ రాశి భక్తమైనను ఫలముగాం॥ ఫలమొదవటనుండును నదివే। వెలయును బహురాశి నున గవిపిధగతుల చే। విలశిల్లువిదీశయాంబుల। వలియుందగు నట్టి ధము తిరమగు బుద్ధి॥

పంచసప్తేతి ॥ పంచసప్తనవ రాశికాదికే పంచ సప్త-నవరాశికె-అథవా ఏకాదశరాశికె ఫలచ్ఛిదాంఫలానాం ఛేదానాం చాన్యోన్యపక్షనయనం పరస్పరపక్షస్య ఆనయనం ప్రాక్షేపణం విధాయ బహురాశివధే బహురాశి పరస్పరగుణే స్వల్పరాశివధభాజితే స్వల్పరాశిపరస్పరగుణేన హృతే సతి ఫలం స్యాత్ యత్ర ఫలం స బహురాశిః ॥

పంచరాశిక సప్తరాశిక - నవరాశిక ఏకాదశరాశికాదులయందు ఫలరాశి తొలుత మార్చియుంచునది-

పిదప ఆయారాసులయందలి ఛేదంబుల మార్చియుంచునది - ఇట్లు మార్చియుంచిన రాసులయందు ఫలస్థానము నందలి యంశ రాశి నియుతంబగు వెచ్చటనుండునది బహురాశియనిన్ని హారము॥

అట్టి బహురాశియందలి యంశంబులనొకదాంటి గుణించిన రాశి భాజ్యరాశియగు॥

తదితరపక్షాంకాన్యోన్య గుణిత రాశి హారకంబనబడు - ఇట్టి హారకంబున పూర్వోక్తభాజ్యరాశిని భజింపలభించు ఫలంబిచ్ఛాఫలంబగు-

ఈవిధి యి స్వల్పయందెన్ని భేదంబులుగల్గినను వ్యత్యయములేక ఫలసిద్ధి యగుచుండునని పూట॥

ఫాతికి తొలు[illegible] ఛేదంబున రాసులపరివర్తనము చేసి నయనంతరంబున సమానముగా సంభవించు వెడలను - అపవర్తనము చేసి సంభవించు వెడలను వట్లు హాస్యములు జూచి రాసులత్రగించి దృఢ రాసుల నొకదాంటి వేరోపరగుణించి హారంబుచే భాజ్యంబు భజించునది -

౧ అత్రపంచరాశికోదాహరణమాహ॥ ౩౭॥

మాసే శతస్య యది పంచకలాంతరం స్యాద్వర్షే గతే భవ
తికింవద షోడశానామ్। కాలం తథా కలయమూలకలాంతరా
ఖ్యం మూలం ధనం గణక కాలఫలే వదిత్వా ॥ ౭౧ ॥

ఒకనెలకు నూరురూపులకు ఐదు కళాంతరమ ఏర్పడ సంక్షిప్తమై ప్రకటిత

నొందవలెనుమనబాగఁగుషోడశికెంత దెల్పుమా । యనఁటిలకు ద్ధమూలంక ళ లెదగ కాలమునట్టిమూలమును । కకలను లెక కాల ఫల వేదిః గ్రైగణక ద్రు తంబుగ ॥

ప్రత్యేకమంకలాంతరా నయనము.				అసలువడ్డిలచేకాలా నయనము.				వడ్డి కాలములచేధనా నయనము.			
ప్రమాణం		ప్రసోన్యేన.		ప్రమాణం		ప్రనోన్యస్య		ప్రమాణం		అనోన్య	
౧	౧౬	౧	౧౬	౧		౧		౧	౧౨	౧	౧౨
౧౦౦	౧౬	౧ ౪	౧౬	౧౦౪	౧౬	౧౦౦	౧౬	౧౦౪		౧౦౦	
౫			౫	౫	౪౮/౩	—	౯/౫	౫	౪	౯౮	౯

మాసఇతి - శతస్యరూపశత స్య మాసేగతేసతి -యాదికలాంత రంవ్యద్ధిపంచరూపకాస్యు ఃసద్వ షి-గతేసతి షోడశానాంరూపకా నాంకింకలాంతరంభవతి- హోగణి కతద్వదతధామూలకలాం తరా భ్యాంకాలంకలయజానీహి తథా కాలఫలేః ద్విత్వామూలధనంవద - న్యాసః -

ప్రథమేబహురాశిపథః ౯౬౦ స్వ ల్పరాశివధేన ౧౦౦ భక్తలబ్ధం౯ శిష్టభాజ్యహారౌ ౬౦/౧౦౦ వతుర్భి రపవర్తితే ౩/౫ పుంఃపంచభిః ౩/౫ ఉపరినవభిర్ఛేదగష్న ఈపేష్వైకి కృతేజాతం ౪౮/౫ ఫలం - అశ్చమూ లకలాంతరాభ్యాంకాలానయనం

వడ్డిసిద్ధించున్యాసము -

౧౦౦ ౧౨
౧ ౧౬
౧౦౪ ౧౯౨
హారకం ౫
౯౬౦
భాజ్యము

౧౦౪)౯౬౦(౯ ౩/౫
౯౦౦
౬౦ నవ అణా - ౪౮ ఫలం /౫

మాసములుసిద్ధించున్యాసము

హారం భాజ్యం
౧౬ ౩
౫ ౧౦౦
౮౦ ౧౦౦
౫ ౪౮
౪౮౦౦
౪౦౦)౪౮౦౦(౧౨

యథాన్యాసం ఘటిచ్ఛి గాహసన్యో న్యపక్షానయనే బహురాశి వధః ౪౮౦౦ స్వల్పరాశివధేన ౩౦౦ భక్తేలబ్ధకాలం ౧౬

అథ కాలకలాంతర జ్ఞానం మూలానయనం యథాన్యాసః ఫలచ్ఛి దాహస్యో న్యపక్షానయనే బహురాశివధః ౪౮౦౦ స్వల్పరాశివధః ౩౦౦ అనేనభక్తే లబ్ధమూలధనం ౧౬

మూలము సిద్ధించున్యాసము

హారం	భాజ్యం
౬౨	౧
౫	౧౦౦
౬౦	౧౨౦
౫	౪౮
౩౦౦	౪౮౦౦
	౧
	౪౮౦౦(౧౬

౪౭ ప్రశ్నలు

అయిదుదినములందు నశ్వసంఖ్యాశ్వంబు। గాథనవకషుధ్ధ మారగిం పాదశదినంబులందుదా పెన్నిధుర్ద్రమ॥లశ్వయు త్రి బాహులారగించు ॥ ఇరువదై దుపణము వేడుదినంబుల। మనుజయుగ్మంబు నీహిగణించు। ముఫ్వ రెన్నితిథులమున్న దిరెండును। నేటనొక్కటియు నునిలగణించు ॥ బలివధ ద్వాదశకము। విలకానటుపదనకొండునింద్రియాతిథులకు। వలనుగదున్న న ద్యతివృష। ములుపిశ్వసపంచమాంశములబట్టితిథుల్ ॥ పదకొండుపత్రికె టుకల। సదమల త్రిసహస్ర కోశసమితిసురాలిక। మిదిమొప్ప ప్రాయతివ్వ ఛగపంచసహస్రిశెజ్జానొదినముల్ ॥

ప్ర		ద్వి		తృ		చ	
ది౫	ది౧౦	గవం౨	గ౩	మొవ్వ౧౨	మం౧౮	కా౧౧	౨౫
౪౭		ప౬		ది౫		కో౩౦౦	౫౦౦౦
మాగ	౨౩ $\frac{1}{6}$	ప ౨౨	౨౨	కాం ౧౧	౩ $\frac{1}{4}$	ది ౩౩	

౨ అథ అత్రైవో దాహరణాంతరమాహ ౩౮॥

సత్ర్యంశమాసేన శతస్య చేత్స్యాత్కలాంతరం పంచ సమం

చమాంశాఃమాసైః త్రిభి పంచలవాధికై స్తత్సార్ధద్విష
ష్టేః ఫలముచ్యతాం ||

త్ర్యంశయుతమాసమునకు పంచాంశ సహిత ౹ పంచరూపము శతము
నఫలము గాంచు ౹ పంచలవయుత త్రిమాసమందెంత చెప్పుడు ౹ ద్విసార్ధ భు
జాంగకుల్య కృతముస ||

కలాంతరానయనం				కాలానయన న్యాసం				మూలానయన న్యాసం			
క్రమ న్యాసః		ఫలచ్ఛిదామన్య సత్త నయనం		క్రమ న్యాసః		ఫలచ్ఛిదామన్య సత్త నయనం		క్రమ న్యాసః		ఫలచ్ఛిదామన్య సత్త నయనం	
౪ ౩	౧౬ ౫	౪ ౫	౧౬ ౩	౪ ౩		౪	౩	౪ ౩	౧౬ ౫	౪ ౫	౧౬ ౩
౧ ౦ ౦	౫ ౦ ౦	౧ ౦ ౦	౧౧ ౦ ౦	౧ ౦ ౦	౧౧	౧ ౦ ౦	౧౧ ౦ ౦	౧ ౦ ౦		౧ ౦ ౦	౧
౬ ౫		౧౬ ౦	౬౬ ౦	౭౬ ౫	౩౯ ౫	౩౯ ౫	౭౬ ౫	౭౬ ౫	౩౯ ౫	౩౯ ౫	౭౬ ౫

సన్యాసం ౹ త్రితీయాంశస
హితః మాసేనచతుర్వింశద్విస్తైః శ
తస్యకలాంతరం చేత్పంచమాంశ
సహితాత్పంచస్యకిం హిత పంచ
మాంశసహితైస్త్రిభిర్మాసైః ద్వి
ష్టావతిదినైః సార్ధద్విషష్టేః ఫ
లం కలాంతర తదుచ్యతాం ౹ అత్ర
న్యాస ఫలచ్ఛిదామన్యస్య పక్షే
నయనే బహు రాశివధః ౧౫౬౦౦౦
స్వల్పరాశివధః ౪౦౦౦౦భక్తే ల
బ్ధం కలాంతరం ౩ శేషం ౧౬౦౦౦ / ౪౦౦౦౦

చతుస్సహా పవర్తనే ఛేదశ్చ

కెలన త్రైరాశి ౧౦౦ వ చ్చి చూ
సెత్తె రూపాంతరం

హారకం ౪ ౧౦౦ / ౪౦౦౦ / ౪౦౦౦ / ౪౦౦౦౦ — భాజ్యం ౧౬ ౪ / ౧౦౦ / ౫౦౦౦ / ౫౦౦౦ / ౧౫౬౦౦౦

రూపోపమితత్వ తజ్జాతం కలాంతరం ౩౯ / ౫

మూలకాలాంతరములచే కాలానయనన్యాసః-

హారం-	భాజ్యం
౩	౪
౧౨౫	౧౦౦
౩౭౫	౪౦౦
౧	౨
౩౭౫	౮౦౦
౨౬	౩౯
౯౭౫౦	౩౧౨౦౦
౫	౫
౪౮౭౫౦	౧౫౬౦౦౦
	౪౮౭౫౦

అపవర్త ౭౫ రాశి ౧౬/౫ మాసం

కాలఫలములచే మూలధనానయనన్యాసము-

హారం	భాజ్యం
౧౬	౪
౩	౫
౪౮	౨౦
౨౬	౧౦౦
౧౨౪౮	౨౦౦౦
౫	౩౯
౬౨౪౦	౭౮౦౦౦
	౫
	౩౯౦౦౦౦
	౩౭౪౪౦
	౧౫౬౦౦
	౧౨౪౮౦
	౩౧౨౦

ఫలం ౬౨ ౧/౨

౪౮ ప్రశ్నలు-

పంచమాంశయుక్తపంచమాసములకు। శతమునకు త్రిభాగ సహితరాము। లైదకళశతద్వయమునకు సప్తాంశ। సహితసప్తమాససమితి కెంత ॥౧॥ మూట రెంటితో పదునాడు మాసములకు। పూర్ణ విశ్వరూపములకు త్ర్యంశ। నవక మైన గణ్ణపూర్ణాలీకచంద్రరూపముల త్ర్యంశయుక్త భవుల కెంత ॥౨॥ పట నైదు గూడు నేడు మాసములకు। బాణరాములకును బాణభాగ। బాహులైనస ప్తమాంశయుక్త కృశాను। సముల పూర్ణత ద్వ్యసమితి కెంత ॥

౫ ౧/౫	౭ ౧/౭	౩ ౧/౩	౧౧ ౧/౩	౭ ౧/౭	౬ ౧/౭
౧౦౦	౨౦౦	౧౩౦	౨౫౦	౩౫	౨౫౦
౩ ౧/౩		౯ ౧/౩		౨ ౧/౫	

అథ సప్తరాశికోదాహరణమాహ ||౩౯||

విస్తారె త్రికరాః కరాష్టకమితా దైర్ఘ్యేవిచిత్రాశ్చచే
ద్రూపైరుత్కటపట్టసూత్రపటికాఅష్టౌలభంతెశతమ్। దై
ర్ఘ్యే సార్ధకరత్రయాపరపటీహస్తార్ధవిస్తారిణీతస్యాఃకిం
లభతే క్రయంవదవణిగ్వాణిజ్యకంవేత్సిచేత్ ||౯౩ ||

చక్కవణిజులాంగ్యాం వేదెలుపువత్తరకచ్ఛృత్య మెఱింగి లేనియౌా। ఫణితివి
శాలదీర్ఘములుపాటిఁ మూడు౧ జంబులైనయూ। ఫణిపటముల్ శతంబున
మబర్చినసార్ధముసార్ధలూకె మై।గఖుతికి నెక్కుఁ పుట్టుపదిగాం చెడువిల్ల్వవి
శాలబుద్ధినో ||

౯ ౮/౧	౭/౨	౮/౨	౭/౧
వెడ ౩/౧	౧/౨	౩/౨	౧/౧
పురు౮	౧	౮	౧
క్రయం ౧౦౦			౧[illegible]౦

విస్తారేతి॥విస్తారె త్రికరాః కరత్రయమితాః దైర్ఘ్యే అష్టకరాః రూపైః విచిత్రాః ఈదృశీ ఉత్కటపట్టసూత్రపటికాః శ్రేష్ఠపట్టసూత్రాష్టపట్యో యది శతంలభంతే తర్హి సార్ధకరత్రయదీర్ఘా హస్తార్ధవిస్తారిణీ తాదృక్పట్టసూత్రపటి అపరపటీకింలభతె హేవణిక్ చేత్త్వం వాణిజ్యకంవెత్సి తర్హి ద్రుతంవద॥ న్యాసః॥ అత్రపహారు

హారం: ౮, ౨ — ౧౬, ౩ — ౪౮, ౨ — ౯౬, ౮ — ౭౬౮

భాజ్యం: ౭, ౧ — ౭, ౧ — ౭, ౧ — ౨, ౧ — ౨, ౧౦౦

)౭౦౦(అపర
౭౬౮
రా ౧౭౫
౧౯౨

రాశివధః ౪౦౦ స్వల్పరాశివధేన ౪౬౮ భక్తేః లబ్ధం నిష్కాః ౦ శేషః ౪౦౦ షోడశగుణా ౬౪౦౦ హారేణభక్తేః లబ్ధద్రమ్మాః ౧౩ శేషః ౨౨౬ షోడశగుణితః ౪౦౯౬ హారేణభక్తేః పణాః ౯ శేషః ౨౫౬ చతుర్గుణాః ౧౦౨౪ హారేణభక్తా ల్లబ్ధాః కాకిణ్యః ౨ శేషః ౮౮ వింశతిగుణాః ౧౭౬౦ హారేణభక్తేః లబ్ధవరాటకాః ౩ శేషవరాటకభాగాః [illegible]

౮౯) సప్తరాశికప్రశ్నము -

పదియును రెండుదీర్ఘమును బాహువులు విస్త్రుతిగల్గుపుట్టములు పదియును నారునందజలబాహులు విల్వగమంతబల్కుమా। పదియును నైదుదీర్ఘమును బాణకరంబుల విస్తరంబునా। పదివలువల్ ద్రమ్మంబులగుచు నవ్యాపీ భేదమెఱింగి తేనియున్ ॥౨॥ కరములు మూడు విస్తృతియు భాగ్యులు దీర్ఘముగల్గు వస్త్రములు। ల్కరవహుసన్మితంబులు యా గార్కమితంబగుచూపకంబులై। వరగిననాల్గు విస్తృతియు బాణభుజంబుల దైర్ఘ్యమైనపా। గంనవ వస్త్రములిల్లువగాంచున దెంత ద్రమ్మంబులు బల్కుమా॥౩॥ అడుగులు నాల్గు విస్తృతియు నష్టపదంబులదీర్ఘము న్ఘనం। బడుగులు రెండుగల్గు నదియష్టభుజేందుల విల్వనైనచో। నడుగులు నారు విస్తృతియు నష్టసుదీర్ఘము నైదుమందము। న్గడగును కష్టమెంతయగు గ్రుక్కనబల్కుము గాణకోత్తమా॥

౯౧౨	౧౫	౭౨౦	౨౫	ని ౮	౬
పెడ ౨	౫	వె ౩	౪	వె ౪	౬
వ౧౬	౧౦	౮౨	౯౪	౧౨	౫
౨౯		౧౦౪		౧౨౮	

అత్రన్యాసః కోష్ఠకాంకాః ॥౮౫॥

పిణ్డయోర్యది శాంగుళౌ కిల చతుర్వ్యాసాంగుళౌ విస్తృతౌ। షట్పాదీ ఘనయోశ్చతుర్దశ కరా స్త్రింశల్లభంతే శతం।వ్యాసౌ విస్తృతి దైర్ఘ్యపిండమితయోరన్యోశ్చతుర్వ్యాసాస్యాః పట్పాస్సైన్యమెచతుర్దశ సఖేమూల్యం లభేం తేకియత్

పన్నెండుపదియారుబరగునంగుళములపిండవిశాలము ల్పెరసిదీర్ఘ। ముదిమునుకరములనుండితెమైనయా ముప్పదిదండములు ల్పాణిదిశల। విల్వ జెందగపిండవిస్తృతిదీర్ఘములు మ్ములు హీనములగునట్టిమునులవిల్వ దెల్పు మునవవిశదరాశికముతద్ద్రగాశికం ధిరూఢమేః। మొదల దెల్పినపండము ల్ముప్పదియాను।పరగవ్యాప్తిభాటకం బెన్మిదియగు।ద్రమ్మములగాంచునేడనప రమ్ములకును।నారుగవ్యాప్తికలకదెంతయగునో జెపుమా ॥న్యాసము॥

క్రమన్యాసము		విలోమన్యాసము	
ఛేద ౧౬	౧౨	౧౬	౧౨
శం॰ ౦౧౨	౯	౧౨	౯
దీర్ఘ ౦౧౮	౧౦	౧౮	౧౦
దం ౩౦	౧౮	౩౦	౧౮
ద్రయం౦౧౦౦			౧౨౦

పిండయుతియేషట్త్రింశాస్త్రమయాః పిండేస్థాల్యే అర్కమితాంగుళాః విస్తృతౌవిస్తారేచతుర్దశాంగుళాః షోడశాంగుళమితాః దీర్ఘతయాచతుర్దశహస్తాః ఈదృశా త్రింశత్పట్టాః శతంనిష్కాణాం లభ్యంతేనిష్కాశతేనః క్రీయంతఇత్యర్థః ఏతా త్రింశత్పట్టాః విస్తృతిదైర్ఘ్యపిండమితయ షోడశచతుర్దశద్వాదశ మానానియేషు త్రింశత్పట్టాస్సైః కృత్వా చతుర్వర్జితాః చతుర్భిరహితా ద్వాదశదశాష్టసంఖ్యా ఇత్యర్థః।

హారము.

౧౬
౧౨
౧౯౨
౧౮
౩౪౫౬
౩౦
౧౦౩౬౮౦

భాజ్యము.

౧౨
౯
౧౦౮
౧౦
౧౦౮౦
౧౮
౧౯౪౪౦
౧౦౦

౧౦౩౬౮౦)౧౯౪౪౦౦౦(౧౮ ౩/౪
౧౦౩౬౮౦
౯౦౭౨౦౦
౮౨౯౪౪౦
౭౭౭౬౦
౭౭౭౬౦

తేషట్త్రాః పిండే అష్టాంగుళాః విస్తారే ద్వాదశాంగుళాః దైర్ఘ్యే దశకరాః ఈదృశాశ్చతుర్దశప

ట్యాః కిం మూల్యం లభంతే హే సఖేత
ద్వద - న్యాసః - అత్ర బహూరాశి వ
ధం ౧౩౪౪౦౦౦ స్వల్పరాశి వధేన
౭౮౭౪౦ భక్తం లబ్ధ నిష్కాః ౧౬
శేషే $\frac{౫౩౪౬౦}{౭౮౭౪౦}$ భక్తః అపవర్తితే

జాతా $\frac{౨}{3}$ నిష్కాన్య ద్రమ్మ తృతీయభా
గో యిత్యర్థః॥ అత్ర గవ్యూతిరితి
గవ్యాః క్రోశయో యూతిః మిశ్ర
ణం గవ్యూతిః గో శబ్దో క్రోశ వాచ
క ఇతి దండీ యూ మిశ్రణౌ ॥

నవరాశిక ప్రశ్నలు

సురపద దీర్ఘతా హస్తకర శుద్ధవిశాల ముపంచపి తమై। వరలెనుసప్తి దారువులు వార్ధిశరంబులు విస్తృతమైనచో। కరజగ దీర్ఘతా ద్రిశశి గాధము వింశతిరోవిశాలమున్। బరగెను తావశాష్టములపణ్యము దెల్పు మగాణ కోత్తమా ॥౨॥ త్ర్యంశయుత త్రిపిండమును తత్తలవాడ్య చతుర్విశాల మున్ - వింశతిదీర్ఘతాష్టములు వింశతి చంద్రగజేంద్ర మైనవ। సత్వంశయుగ ష్టపిండమును సప్తతిదీర్ఘతమి భాంశయుక్తప। ద్వ్యంశ అపస్తృతంబయినవిశ్వక జంబులవిల్వ దెల్పుమా॥౩॥ మునిరాజనఖమితమ్ముల। ఘనవిస్తృతదీర్ఘ సూరకాష్టక్రయమున్। జినులైనగజనవోడుల। దనరును రాశికిని దెల్పు గడ

యః విల్వ

నిడివి ౩౪	$\frac{౭}{౨}$	నిడివి	౬౦	$\frac{౧౭}{వె ౧౬}$	౭
వెడల్పు ౭	$\frac{౧}{౬}$	వెడ $\frac{౧}{౯}$	$\frac{౨}{౯}$	$\frac{}{౭౨}$	$\frac{}{౯}$
మందం ౫	౧౭	$\frac{౧}{౩}$ మందం	$\frac{౭}{౮}$	ము ౧౨	౨౭
సంఖ్యలు ౧౬	౪౯	సంఖ్య ౨౦	౭౧౩	రూ ౪	౩౩
హూవా ౫౪		మూల్య ౧౪౭			

అథైకాదశరాశికోదాహరణం

పట్టాంబే ప్రథమోదిత ప్రమితయోర్గవ్యూతిమాత్రస్థితాస్తేషామానయనాయ చేత్పుకటినాం ద్రమ్మాష్టకం భాటకం। అన్యేషాం దశ దవంతరం నిగదితామా సైశ్చతుర్వర్జితాస్తేషాం కాభవతీతి భాటకమితిగవ్యూతిష ట్కేవద॥

౫౦ కుసరియయినవర్గ్య మునవ రాశికోదాహరణ శేషమూ

రుద్రరాశిః౦ధికాత్మమేనియమరడి మొదలునూహించవలెను

క్రమ న్యాసము.		వినిమయ న్యాసము.	
వి౧౬	౧౨	౧౬	౧౨
వై౮౨	౮	౧౨	౮
దీ౧౪	౧౦	౧౪	౧౦
సంఖ్య	౧౪	౩౦	౧౪
౫౧	౬	౧	౬
భా౮			౮

శుద్ధాయితి॥ వ్యాప్తిమాత్రైకోశయుగాంత శేష్ఠితాః ప్రథమోదితాంశుట్టాః తేషామాన యనాయశకటినాంశకటవశంచే ద్రమ్మాష్టకంభాటకంప్రాప్తిహీన ఆన్యేషాంసైశ్చ తుర్వింశతాః తదనంతరంబికదితాస్తేషాంగవ్యాప్తిశ్చైవ తదానాం నాంభాటకమితి౯ కాక వతీతివదన్యాసః బహురాశి వధః ౬౪౫౧౨౦ స్వల్ప రాశి వధేన ౭౬౮౦ంభక్తలబ్ధా ద్రమ్మాః ౮

హారకం	భాజ్యం
౧౬	౧౨
౧౨	౮
౮౯౨	౯౬
౧౪	౧౦
౨౬౮౮	౯౬౦
౩౧	౧౪
౮౦౬౪౦	౧౩౪౪౦
౧	౬
౮౦౬౪౦	౮౦౬౪౦
	౮
	౬౪౫౧౨౦
	భాగఫలం౮

౫౧ ఏకాదశరాశికోదాహరణం

దీర్ఘవిశాలపిండములద్వ్యష్టకరమితాష్టద్రావములు | వాఘుర్ఘాషిశాష్టియోజనవుబాడగెవింశతిరూపులైనచో | దీర్ఘవిశాలపిండములదేవజినాకరమితాష్టిద్రావములు | దీర్ఘత్రియోజనోన్నతికిదెల్పుముభాటికెన్నిరూపులో ||౨|| దీర్ఘమిర్వదినాల్గుదిక్కులువిస్తృతియుండమెన్నిదియునైనులయుదారు౫౦శతికంబులవిశ్వయోజనభాటకంబష్టిరూపులైగాం

చు సేని । ద్వితీయము క్షితి స్తృతిపంచపిండంబుగలతిథిదారులగజమితంపు
యోజనభాటకంబో జగన్మోహిని చెల్వ మీగణితంబు దెలియ జేని । అట్లరద
విశ్వదిజ్మిత మైనయష్టి । మాదిరులనాలు గామడకుహింకి భాటు । కథుగజము
లైనవిశ్వార్కగజమితాష్ట । కము త్రియోజనగతి భాటకమును చెల్వ ॥ ౩ ॥
నవరాశిక ప్రమాణం । ప్రవితతిదశయోజనముల భాటకముమనుల్ । సువిది
తమైన సుపిచ్ఛా । ప్రవితతికిన యోజనముల భాటకమెంతో ॥

౧ది		౨ది		౩ది		౪ది		౫ది		౬ది	
౨౪	౧౮	౩౨	౧౧	౧౦	౩౩	౩౩	౮౨	౨౦	౭౦	౭	౮
౧౦	౧౬	౧౩	౧౨	౮	౨౪	౮	౨౦	౪౨/౬	౨౬/౮	౧౬	౯
౮	౯	౧౧	౮	౬	౧౨	౫	౧౭	౩	౮	౨	౨౭
౨౧		౬	౧	౫	౧౬	౧౬	౪౯	౨౦	౯౧౩	౧౨	౩౩
౧౩	౮	౪	౭	౧౬	౨	౧౧	౧౦	౧౧	౧౨	౧౧	౧౨
౬		౮		౨౦		౧౦		౧౦		౧౪	

ఏకోనవింశతి తోదాహరణం

అష్టాంఘ్రి-ఉ

నీల ప్రవాళమౌక్తికవినిర్మలవజ్రవిభూతిశుద్ధరా।గోల్లసదచ్ఛ
మారకతగోమెదకస్ఫుటపుష్యరాగముల్ । నాలుగునారు
నైమపదినంశగజాద్రిభుజేష్వలొప్ప గా । మేళితమైనహా
రమదిమి త్రసుపర్వగిరిమునిష్కనుల్ బాలికచెల్వ కొట్టి
విమొభాను భుజాద్రిసమీరణాణముల్ । వాలికెతూఘులుగా
శరధివర్ణములు దిశలు న్వెలుంగునా, వేలిమిభమర్బద్ధ
మయిమించినతారకదామంతయా। చాలగరత్నవర్ణములు
వర్ణితమేనిమనీషలోపలకా-

హారము	క్రమన్యాసం		ఉత్క్రమన్యాసం		[illegible]
౫	ఖ ౫	౧౦	౫	౧౦	౧౦
౪	దీ ౪	౧౨	౪	౧౨	౧౨
౨౦	ప్ర ౬	౨	౬	౨	౧౨౦
౬	కుం ౫	౭	౫	౭	౨
౧౨౦	న ౧౦	౫	౧౦	౫	౨౪౦
౫	ఇ ౯	౫	౯	౫	౭
౬౦౦		౫	౮	౫	౧౬౮౦
౧౦	ఒ ౮	౪	౭	౪	౫
౬౦౦౦	గో ౭	౪	౨	౪	౮౪౦౦
౯	౫౭౩౩౧౨			౫౭౩౩౧౨	౫
౫౪౦౦౦					౪౨౦౦౦
౮					౫
౪౩౨౦౦౦					౨౧౦౦౦౦
౭					౪
౩౦౨౪౦౦౦					౮౪౦౦౦౦
					౪

౨ ౬౦౪౮౦౦౦ ౩౩౬౦౦౦౦

హారరాశి ౫౭౩౩౧౨

౧౯౨౬౩౨౮౩౨౦౦౦౦

రజ్జువు హారకభక్తలబ్ధం

౩౧౮౫౦౬ $\frac{౨}{౩}$

క౫	భాజ్యం
మ౭	గ౧౦
చ౬	ఛ౧౨సహితం
ఖ౫	చ౨
గ౧౦	జ౬
ఇ౯సహ	క౫
జ౯సహితం	ఠ౯
జ౭	౫
చ౨	ఘ౪
	జ౪

ఇ౫౭౩౩౧౨సం౧౯౧౧౦౪

భాజ్యంగుణం

౧౯౧౧౦౪

౫

౩)౯౫౫౫౨౦(౩౧౮౫౦౬ $\frac{౨}{౩}$

ఇట్లుండవ రాశి కాదు నశవార్త్రము

వర్గముల వలన సాధించబడు విషయములు.

త్రైరాశికం

వలయ ఫల గర్భితార్థ బగు | ఫలమున పేక్షించు వలయపరిధి
వ్యాసం | బులనగు త్రైరాశికమున క్రొత్త ప్రమాణేచ్ఛ
కృతులదారకొనుఫలమై

ఏయే పలవృత్తముగానుండు భూములు మొదలగు వాటియందు భూఫలము జెప్పియాపిదపఫలము సాధించవలశియుండునట్టి త్రైరాశిక ప్రశ్నంబులు సంభవించు వేడల ఇచ్ఛాప్రమాణరాసుల వర్గించి పూర్వోక్త క్రమంబున త్రైరాశిక విధియనగా ఇచ్ఛా వర్గమును ఫలమును గుణించి ప్రమాణవర్గముచే భజింపవలయు ననుట లబ్ధాబిచ్ఛాఫలంబగు | మరియు వ్యస్తంబునందును ప్రమాణవర్గము గుణంబును నిచ్ఛావర్గము హారంబునని భేదము.

ఈవిషయము త్రైరాశికవ్యవహారము సంబంధించియుండుటవలన చెప్పటవివరింపబడవలశియుండినను త్రైరాశికంబగుటనిందు సూచింపబడియె.

ఉదాహరణం

చుట్టుకొలత నాల్గుసొంపొందునొక్కట్ట- పంచరూపకములు బడయు విలువ- అష్ట హస్తవలయము కట్టెకట్టకు- విలువ జెప్పుము వేగవిక్రమోష్ఠి॥ చుట్టుకొలతనైదుసొంపొందునొక మోపు నాల్గుగూపులైనగలిననయున- పదియునారు విలువ బడయు నా మోపున- పరిధిహస్తములను సాగజే క్రమా॥ నాల్గుగజములైనదివివ్యాసము గల- వలయమునకు పన్నెండుగజంబు- లైనపదిగజములనందిన వ్యాసంపుపుడు కెంతపన్నుపొలతిబలుకు॥ పరిధిగజములైదుబరగిన గ్రావంబు- విలువరవములైనవింశతికము- పదిగనరునట్టి భాసురగ్రావంబు-విలువ వేగ బలుకవిమలనేత్ర॥

ప్రథమము

చుట్టుకొలత రత్రిక్రయం
౫ చో॥ చుట్టుకొలత
౮కి క్రయం
ప్రమాణవర్గ ౦-౧౬
క్రయం ౫
ఇచ్ఛావర్గం ౬౪
౬౪
౫
౧౬ | ౩౨౦ | ౨౦

ద్వితీయము

చు-౫ క్రయ చొ ౧౬
ప్రత ౨౫-క్రయ క్ర ౧౬
౧౬
౪
౨౫ | ౬౪ | ౬౪
౨౫ మూలం $\frac{\,}{5}$ | ౪

తృతీయము

నడిమికోలతరవన్నెరలా

నడిమికోలత ౧౦

ప్ర. ౧౬ వన్నెరలా ౯ వ ౧౦౦

౧౦౦
౪౫
―――――
౧౬)౪౫౦౦(౨౮౧
౪౫౦౦
=====

చతుర్థము

వ. ౧౫ క్ర ౩౨ వ ౧౫౦

ప్ర. ౨౫ క్ర ౩౨ వ ౪౦౦

౪౦౦
౩౨
―――――
౨౫)౧౨౮౦౦(౫౧౨
౧౨౫
―――
౩౦
౨౫
―――
౫౦
౫౦
===

౫౨ ప్రశ్నము.

నాలుగడుగులుండునడిమివ్యాసపుబల్ల। యారురూపులైనయాబలయుర్వ దడుగులకునువిలువ దడయుకబలుకుము। మువ్వదారిదైనయునగుదరోట్లు॥ నాలుగంగుళముల నడికోలగలయద్దమొకట్రూకమైనమువ్వదంగుళములయర్థమెంతయగునివఱకైదంగుళములకె లయగునువిలువనేత్ర॥ పరిధియడుగులైదుబరగినరాయికి। క్రయమునఖములైనగ్రావమొకటి। యిరుదైదుపరిధియొసగినక్రయమెంతబడయునోకోవేగబడతిజెప్పుమా। నాల్గుమూరత్రాడునుగొల్చువిసపులరూపమునకునష్టిరూపిరెటైన। పదియునారుమూరంబరగుత్రాటునుగొల్చువిసపులెన్నియగునుపెర్మితోడ॥

ప్ర వ్యాస క్రయం వ్యాసం ౫॥ ద్వి వ్యాసం క్ర వ్యా ౩॥ తృ వ్యాస రూ ౧ వ్యా ౩॥ చ వ్యాస క్ర ౧ వ్యా ౫॥ పం వ్యా క్ర ౨ వ ౫॥ ష వర క్ర ౧ వ ౧౬

పంచరాశికాదులసూత్రం

వర్గఘనములాదిగాగవరుసపంచకాదులౌదుగరొమంపుప్ర శ్నలందుతొలిప్రమాణరాశులం। దగుఫలేతరముగజేసియు బత్రిరాశికంబులకు। వర్గవదములాదిగాగవరుసగొనగ నిచ్ఛలో॥

ఏర్వ్యోడలపంచ-సప్త నవ-ఏకాదశరాశికాదులయందు ప్రమాణరాసులువిపరింపంబడిఇచ్ఛయందు ఫలమాత్రముపివక్షింబగుచు రాసులుచికీర్షితంబు లగుచుండు నట్టిప్రశ్నంబులసాధించునెడ క్రమంబున-వర్గ-ఘన చతుర్ఘాత-పంచఘాతంబులు ప్రమాణంబు నందలి రాసులకుంజేసి యావన్మాదిరాసులచేనిచ్ఛాఫలంబును వేర్వే రగుణించి ప్రమాణఫలంబుచే భజించి యథాఫలంబుల క్రమంబున వర్గమూల ఘనమూల - చతుర్ఘాతమూల-పంచఘాతమూలంబులు- దీసిన-ఇచ్ఛారాసులగు-నిందు-పంచరాశికంబున వర్గంబును-సప్తరాశికంబునఘనంబును -నవరాశికంబునచతుర్ఘాతంబును ఏకాదశంబునపంచఘాతంబునునియును - మూలంబులబడయు నప్పుడును నిదియుక్రమంబనియును నావిచారించదగు

పంచరాశికోదాహరణం

శాలుఘటమొకటికతురాసులనొప్ప । విశదదీర్ఘతానులనవి
బుపచోణ । బాహువులమూలగబర్వనరయొడతల్ప । తకౌని
త్వములయదాని జెపుమా

నిడుపు ౩ వెడల్పు ౨ కి క్రయం ౨౫ క్రయం ౨౫ కిల్లిదు ప్రమాణంబునదీర్ఘాయామంబులుబలిత్తి ఇచ్ఛయందు క్రయముమాత్రముబలుదుటవలన ప్రమాణంబున దీర్ఘాయామంబుల కెట్టి సంబంధంబు గలిగి యుండెదునట్టివిభాగము ఇచ్ఛయందుండవలయునను టగమ్యంబయ్యెగాన న్యాసము

నిడుపు ౩ వెడల్పు ౨

వర్గ౯ వర్గ౯ ౦ క్రయ ౨౫ ఇచ్ఛ ౬౫

రుజువుపంచరాశికము ౨

ప్రమాణన్యాసము		ఇచ్ఛాన్యాసము	
ని ౩	౧౫	౩	౧౫
వె ౨	౧౦	౭	౧౮
క్ర ౨౫			క్ర ౨౫

హారం ౩ ౨ — ౬

భాజ్యం ౧౫ ౧౦ — ౧౫౦ ౨౫

౬)౩౭౫౦)౬౨౫
౩౬
౧౫
౧౨
౩౦
౩౦

ప్రథమ త్రైరాశికం
నూకి క్ర ౭౫ క్ర ౬౭౫

౬౭౫
౯

౭౫౫|౫౬౭౫(౭౭౫
౫ మూలం

౬౭ ౧౫
౫౦ నిడుపు

౧౭౫
౧౭౫

ద్వితీయ త్రైరాశికం
వెడకి క్ర ౭౫ క్ర ౬౭౫

౬౭౫
౪

౭౫)౭౫౦౦(౧౦౦
మూలం
౧౦ వెడల్పు

ఇంకను నిడువు ౩ పాళ్లును వెడల్పు రెండుపాళ్లును గానుండుటచే
భయత్ర విచారించవలశినది - యీ క్రమంబంతటయథాసం
భవముగా నూహ్యంబగు

౫౩ ప్రశ్నలు.

ఐకుబిమపు వెడలుపల నాల్గుగలయట్టి । పటముపదియు నై దగ జడయ
శిలువ । బలుకు వ్యా మతకణములకు దీర్ఘా యాము । ముల ప్రమాణఫక్కి
మూల మెరిగి ॥ దీర్ఘవిస్తృతములు తేజాలు భుజములు గిలుగు పటము విలువ
గజము లైన । రదమితముగవిలుత రాజిలుపటము లను । దీర్ఘవిస్తరముల తెలి
యబలుకు । తారకములు విలువదనరిన పుట్టంబు । దీర్ఘవిస్తరములు తిథులర
సము । లైన మూడు విలువనందిన చేలంబు । దీర్ఘవిస్తరముల దెలుపు వేగ ॥

న్యాసము.

ప్ర - నిడు వెడ క్ర ౧౫ క్ర ౬ । ద్వి నిడు వె ౭ క్ర ౮ క్ర ౩ ౭ । తృ నిడు ౧౫ వెడ క్ర ౭ ౭ క్ర ౩

సప్తరాశికోదాహరణ

చలువలు జిమ్ము చంద్ర కరజాలము పోక చెడుచున్నిద్ర పుణ్య।
చలువలరేని కాంతమణి చాయవిశాలసుపీఠదీర్ఘము । ల్యా
లుకులు వార్ధిరత్నములు నూల్య ముభమ్ములు జెందజెల్లు
మా । జలరసనిష్క సూల్య మున జాననుపస్త్ర త పెండ
దెఘ్యమున్ ।

నిడువు ౯ వె ౫ యా ప్రకి క్రయం ౭౮ క్రయార ౬౦

ప్రథమత్రైరాశికం ద్వితీయత్రైరాశికం తృతీయత్రైరాశికం

౯ ఘనం ౭౨౯ క్ర ౨౭ క్రయం ౬౪౭కి — వె౫ ఘనం ౧౨౫ క్ర ౨౭ క్ర ౬౪ — మూర ఘనం ౬౪ క్ర ౨౭ క్ర ౬౪

౭౨౯
౬౪

౨౯౧౬ ౨౯౧౬
౪౩౭౪ ౪౩౭౪

౨౭)౪౬౬౫౬(౧౭౨౮
౨౭
౧౯౫ కిమూ
౧౮౯
౬౬ ౧౨
౫౪

౧౨౫
౬౪

౫౦౦
౭౫౦

౨౭)౮౦౦౦(

౮౦౦౦ / ౨౭ ఘనమూలం ౨౦/౩

రజువు

౬౪
౬౪

౨౭)౪౦౯౬

మూలం ౧౬/౩

హారం
౯
౫
౪౫/౩
౧౩౫/౪
౫౪౦/౩
౧౮౦

క్రమన్యాసము		విపరీతన్యాసము	
ని ౯	౧౨	ని ౯	౧౨
వె ౫	వె ౨౪/౩	౫/౩	౨౦/౧
కొ ౪	మూ ౧౬/౩	౪/౩	౧౬/౧
క్ర ౨౭			౨౭

భాజ్యం
౧౨
౨౦
౨౪౦
౧౬
౩౮౪౦
౨౭
౧౦౩౬౮౦
హారభక్తఫలం ౫౭౬

౫౪ ప్రశ్న-

ఆగైదునాలుగునలరుదీర్ఘయాపిండములగ్రావపీఠమొకటి। జలతర్కములువిల్వజానొందతర్కంబుభుజములువిల్వగమై బోల్చు గ్రావ। మునదీర్ఘవిస్తరఘనపిండములపూర్వక్రమమునదెల్పుము గ్రహాగిరిపు। వైనదీర్ఘాదులనరిరినయదితెవ్వ చంద్రులైనను రాజుజలగుణములు। ౯౭ వసెట్టిదబ్బు జలరావభుజములు। క్రమతగలుగునట్టి గ్రావవిలువ। మూర శతములైనసుందరినంబాక్షి। గిరులువిల్పు గ్రావగరిమమొప్ప॥

న్యాసము-

ప్ర-ని ౬ వె ౫ మం ౪ క్ర ౬౪ క్ర ౨౧౬ ద్విని-౯ వె ౭ మం ౫ క్ర ౧౨౫ క్ర ౩౪౩ తృని ౪ వె ౩ మం ౨ క్ర ౫౧౨ క్ర ౭౨౯

నవరాశికోదాహరణం.

తెలియరో నీదు కంఠసరి జేరిన మౌక్తిక వజ్ర గారుడా | మలజ
లజాత రాగములు బాహుగుణాబ్ధి శర ప్రకరణముల్ | గల
శిన మౌల్య సంగశర కర్ణములందగ నేర్పరింపుమా | వెలప
ది వేలనిష్కముల వేర్వేరనావణి సంఘకర్ణముల్ ॥

న్యాసము.

ముత్యాలు కర్ణం ౨ వజ్రకర్ణములు ౩ పచ్చలు కర్ణములు ౮ కెంపులు కర్ణములు ౫ గలసరం - క్రయం ౨౫౬ క్రయం ౧౦౦౦౦ కి -

ప్రథమత్రైరాశికం

చతుర్థాం ౧౬ కి ౨౫౬ కి ౧౦౦౦౦

౧౦౦౦౦
౧౬

౨౫౬) ౧౬౦౦౦౦ (౬౨౫
౧౫౩౬

౬౪౦ చతుర్థాంశ
౫౧౨ మూలం

౧౨౮ ౫

ద్వితీయత్రైరాశికం

చతుర్థాం ౮౧

౨౫౬ కి ౮౧ ౧౦౦౦౦

౧౦౦౦౦
౮౧

౨౫౬) ౮౧౦౦౦౦

హారభక్తలబ్ధం.

౮౧౦౦౦౦ చతుర్థాంశమూలం
౨౫౬

౩౦౨౨ రా ౧౫
౮ ౨

తృతీయత్రైరాశికం.

౨౫౬ కి ౨౫౬ ౧౦౦౦౦

ఇందు గుణ్యభాజ్యంబులు తుల్యం
బులగుటవలన ఇచ్ఛాఫలం - ఫలం

౧౦౦౦౦

చతుర్థాంశమూలం

౧౦

చతుర్థత్రైరాశికం.

౨౫౬ కి ౬౨౫ ౧౦౦౦౦

౧౦౦౦౦
౬౨౫

౨౫౬] ౬౨౫౦౦౦౦

హారభక్తఫలం.

౬౨౫౦౦౦౦ చతుర్థాంశం
౨౫౬

మూలం ౫౧ అవ ౨ రాశి ౨౫
౮ ౨

రుజువు నవరాశికం.

హారం: ౨ × ౩ = ౬; ౬ × ౨ = ౧౨; ౧౨ × ౪ = ౪౮; ౪౮ × ౫ = ౨౪౦; ౨౪౦ × ౨ = ౪౮౦

క్రమన్యాసము - వపక్షము		వినిమయ న్యాసము కపక్షము	
మూ ౨	౫	౨	౬
వ ౩	౧/౨	౩	౧౫
వ ౪	౮౧	౪	౧౦
కాం ౫	౨౫/౨	౬/౨	౨౬/౧
క్రి ౨౫౬			౨౫౬

భాజ్యం: ౫ × ౧౫ = ౭౫; ౭౫ × ౧౦ = ౭౫౦; ౭౫౦ × ౨౫ = ౧౮౭౫౦; ౧౮౭౫౦ × ౨౫౬:
౧౧౨౫౦౦
౯౩౭౫౦
౩౭౫౦౦
౪౮౦౦౦౧౨

హారభక్తం లబ్ధం

౫౫ ప్రశ్నలు-

వసుగిరిఋతుబాణతులా। ద్వ్యసుహాంశప్రవాళగారుడాశ్మసునీలాల
సగినసరిగసతత్వము। చెపగినతత్తాంకరవుల కొట్టినరియగుర ॥ కాంస్యలో
హాతా ప్రస్థునసేసపలములు। దశనవాష్టగిరులుదనరుచపక। ముష్టిరూప్య
లైనవరాగణకరతకర। విలువకునుసులోహావిధము దెలుపు॥

ప్ర - ము - లాత ౭ శ౬ సి౫ క్ర౨౫౬ క్ర ౧౨౯౬ కి
ద్వి కం ౧౨ లో హా లా సీ౭ క్ర౧౬ క్ర౬౪ కి

ఏకాదశరాశికోదాహరణం

మధురకషాయతారకటుమంజులతిక్తవిభాగముద్దగ। నిధి
వసురామబాణజలగర్భితమైనరసాయనంబుదా। ప్రథితసు
శాబ్ధిబాహుపలభాసితమేనిభిషగ్వరేణ్యనీ। పథ్య ప్రస్థం
బునం దెలుపు వార్ధిభుజాంబరచంద్రసంఖ్యగుర॥
మధురకషాయతారకటుతిక్తరసపలాలు ౨౮ ౩ క్ర౧౦ ౨౪

ప్రథమం
౯
పంచఘనం
౫౯౦౪౯

ద్వితీయం
౮
పంచఘనం
౩౨౭౬౮

తృతీయం
౫
పంచఘనం
౩౧౨౫

౨౪౩కి ౫౯౦౪౯ కా ౧౦౨౪ | ౨౪౩కి ౩౨౭౬౮ కు ౧౦౨౪ | ౨౪౩కి ౩౧౨౫ (౧౦౨౪

౫౯౦౪౯ / ౧౦౨౪ — ౩౨౭౬౮ / ౧౦౨౪ — ౩౧౨౫ / ౧౦౨౪

౨౪౩) ౬౦౪౬౬౧౭౬ ౨౪౩) ౩౩౫౫౪౪౩౨ ౨౪౩) ౩౨౦౦౦౦౦

హారభక్తలబ్ధం హారభక్తఫలం హారభక్తఫలం

౨౪౮౮౩౨ $\frac{౩౩౫౫౪౪౩౨}{౨౪౩}$ పంచఘాత మూలం $\frac{౩౨}{౩}$ $\frac{౩౨౦౦౦౦౦}{౨౪౩}$ పంచఘాతమూలం $\frac{౨౦}{౩}$

పంచఘాతమూలం
౧౨

చతుర్థం
౩
పంచఘనం
౨౪౩

౨౪౩కి ౨౪౩ కా ౧౦౨౪
ఇచ్ఛాగుణహారకం
బులతుల్యంబగుట
రాశముఫలము
౧౦౨౪

పంచఘాతమూలం
౪

పంచమం
౪
పంచఘనం
౧౦౨౪

౨౪౩కి ౧౦౨౪ కు ౧౦౨౪కి
౧౦౨౪ / ౧౦౨౪

౨౪౩) ౧౦౪౮౫౭౬
హారభక్తలబ్ధం

$\frac{౧౦౪౮౫౭౬}{౨౪౩}$
పంచఘాతమూలం
$\frac{౧౬}{౩}$

కొల్లువిస్పత్తి నక్షత్ర భాగములు.

మొత్తం ౧౨ కి హా $\frac{౩౨}{౩}$ తొరం $\frac{౨౦}{౩}$ కటురే నిగ $\frac{౧౬}{౩}$

రూపు

త్రికం		పంచరాశికం	
౯	౧౨	౯	౧౨
౮	౧/౨	౯/౨	౩౧/౧౦
౫	౭/౩	౫/౩	౨౦/౧
౩	౪	౩	౪
౪	౧౬	౬	౧౬/౧
౨౪౩			౨౪౩

హారభక్తలబ్ధం ౧౦౨౪

హారం ౯ / ౮ / ౭౨ / ౩ / ౨౧౬ / ౫ / ౧౦౮౦ / ౩ / ౩౨౪౦ / ౪ / ౧౨౯౬౦ / ౩ / ౩౮౮౮౦ / ౩ / ౧౧౬౬౪౦

భాజ్యం ౧౨ / ౩౨ / ౩౮౪ / ౨౪ / ౯౨౧౬ / ౪ / ౩౬౮౬౪ / ౧౬ / ౫౮౯౮౨౪ / ౨౪౩ / ౧౧౯౪౩౯౩౨౦

౧౯ ప్రశ్నలు.

తా. ద్రు లోహహేమత్రపురజితంబులు। దళనవాష్టసప్తతక్షపలము లొనరు భాజనంబులోక జినాలైన।దంతమితికినెట్టి దబ్బు చెప్పుమా॥ హారిత పీతనలహారిద్రరక్తవర్ణములు పంచసప్తనవగుణేశ। పలమితముల భరణి భాణ్డాకరాములై।బరగజినతిశలనుబడయునెట్లు॥

ప్ర- తా ౧౦ లోహా త్రపు ౭ రజి ౯-౬ కి క్రయం ౨౪౩ క్రయం ౩౨

ద్వి- హరి-౫ పీ ౭ నీ ౯ హారి ౩ ర క్త- ౧౧ క్ర ౩౧౨౫ క్రయం ౧౦౨౪

భాండ ప్రతిభాండం సూత్రా

తత్రై షభాండప్రతిభాండకేపిపిధిర్విధేయోంశహారాష్ప

మూల్యే॥

భాణ్డప్రతిభాణ్డమిదియందు పంచ రాశి।కాదివిధి జేయుచో నాదిక్రయధనములు।పనిమయము జేయు శషంబువిశదమదియు। వస్తుసంఖ్యాతిమాపులు వరలునిదియు॥

భాండ ప్రతిభాండ కైతద్విషయం చరాశికాదివదిత్యర్థః। ఏవంత్ర త్వామార్యేపి అంశాహార్తవ్యా ఇతిపి ఉపదర్శయిష్యతి। మూల్యే అంశాః పి నిమయానికర్తవ్యాః ప్రభావః। శేషంప్రాగ్వ్యత్యయవత్॥

ఈపరివర్తనమూలమునకు విధియు మపంచరాశికములవలెనే ఇదియు ము చేయునెడల సమానంబైనను ఆ విక్రయధనంబులను సహితము విని మయము జేయవలయుననుట విశే షము శేషముసమానము.

అత్రోదాహరణం -

ద్రమ్మేణలభ్యమిహచూతశతత్రయంచేత్త్రింశత్పణేనవిపణౌ వరదాడిమాని। ఆమ్రైస్తు దాశదశభిః కతిదాడిమానిల

భ్యానితద్వినిమయేనభణాశుమిత్ర॥

ఓపడతీ! ద్రమ్మముచేత నామ్రఫలముల్ బొందుమున్నూరుదా।నవ నిన్ దెల్పు పణంబు శేఖగుణముల్ సారంబులౌ దాడిమల్। విపులాంబ్రంబుల పూర్ణచంద్రముఖ విఖ్యాతియౌ దాడిమల్। విపులాతుల్యనితంబ తద్విని మయిన్ వచ్చు దానికాదగన్॥

న్యాసము.

క్రయం		వినిమయం	
౧౬	౧	౧	౧౬
౩౦౦	౩౦	౩౦౦	౩౦
౧౦			౧౦

హారం భాజ్యం

౩౦౦ ౧౬

౧ ౩౦

౩౦౦ ౪౮౦

౧౦

౩౦౦)౪౮౦౦(౧౬

౪౮౦౦ దాడి

ద్రమ్మేణేతి-ఇహవిపణౌ పణ్యవీథికాయాం ద్రమ్మేణ చూతశతత్రయం లభ్యతే ఏవం పణేన త్రింశద్వరదాడిమానిలభ్యంతే। తర్హి దశభిరామ్రైః వినిమయేనకతిదాడిమానిలభ్యానిభవంతి హే మిత్ర ఆశు శీఘ్రం వద- న్యాసః అత్ర బహురాశిపక్షంకుంభస్య అల్పరాశివధేన తేన భక్తేః లబ్ధం ౧౬ దాడిమాని॥

౩ భుజావు

ప్రథమ త్రైరాశికం

ప్ర - ద్ర ౧౬కి ఫ ౭౩౦౦౫౭-౧౦కి

౧౬
౧౦

౩౦౦)౧౬౦ ($\frac{8}{15}$

ద్వితీయత్రైరాశికం

ద్ర ౧౬ - ౭౩౦౫ $\frac{8}{15}$

$\frac{8}{15}$ గు $\frac{30}{1}$ ర రాశి $\frac{240}{15}$ భా $\frac{2}{1}$

రాశి $\frac{480}{15}$ అ౧౫ రాశి౧౬దా

అవయుతోదాహరణము

పరహీరంబులు త్ర్యంశయుక్త భుములకావ స్వ త్ర్యంశయుక్త్యంశ
కల్! గరుజాన్నాంబులునాదశస ప్తకములఁ గాంచుకాస
పాదాఢ్యులుకా! విరఖుల్ మంజకులుకా ఐక్యత్ క్రమమునగాని
రొప్పందషణ్ణాంశయా! స్ఫురిహీరంబులవచ్చు నెంతబడయుకా
శాతోదరిబల్కవే॥

హారము

౧౫
౩
౪౫
౧౬౧
౭౨౪౫
౪
౨౮౯౮౦
౫
౧౪౪౯౦౦

యథాక్రమం		విలోమం	
$\frac{1}{3}$	ని $\frac{15}{7}$	$\frac{15}{3}$	$\frac{87}{7}$
$\frac{161}{8}$	వ $\frac{65}{4}$	$\frac{161}{4}$	$\frac{65}{8}$
౪ $\frac{76}{7}$		౫	౭౬

భాజ్యము

౮౭
౭
౬౦౯
౬౫
౩౯౫౮౫
౮
౩౧౬౬౮౦
౭౬
౨౪౦౭౭౬౮౦

హారభక్తలబ్ధం౧౫౭ $\frac{2105}{28980}$

౭ భుజావు

ప్రథమత్రైరాశికము -

ని $\frac{87}{7}$ $\frac{161}{8}$ $\frac{76}{5}$ కి

$\frac{87}{3}$ గు $\frac{76}{5}$ రాశి $\frac{6612}{15}$ భా $\frac{161}{8}$

పరివర్తనహారకం $\frac{8}{161}$ గు $\frac{6612}{15}$

రాశి౧౭౦౫౬
$\frac{}{2415}$

ద్వితీయత్రైరాశికము -

$\frac{15}{7}$ కి $\frac{65}{4}$ చా $\frac{17056}{2415}$ కి

$\frac{17056}{2415}$ గు $\frac{65}{4}$ రాశి౧౧౦౮౬౪౦
$\frac{}{9660}$

భా $\frac{15}{7}$ పరివర్తనం $\frac{7}{15}$ గు $\frac{1108640}{9660}$

రాశి $\frac{7760480}{144900}$ అప $\frac{7760480}{144900}$ రాశి

౧౧౦౮౬౪ ఫలము $\frac{15}{28980}$ $\frac{2105}{28980}$

౫౭ ప్రశ్నలు.

కాంస్యభాజనంబు గగనశేగులు యగ్ర। పరిమితంబు తామ్రభాజనం
బు। మూడు శేలుకారూపమునకునై యుండిన। కాంస్యపంచకమునకబ్బునెంత

ఆ తామ్రశతకము రూపంబులైదు గాగ। నుండ దాడిమవింశతిచంద్రకిరణ। రూ
పకములైన దాడిమపత్రమితికి। నా తామ్రవితిమయ మెంతగు నళినగంధి॥

పంచత్రిలవంబులకు నూరు బదరిఫలము। లబ్ధమాంశను నాళికేళదశకం
బు। నైన బదరీఫలశతాంతములకును నబ్బునాకి। కేళంబు లెన్ని గలిగిన నేత్ర॥

౭/౨	౧	౫	౧౨	౩/౫	౧/౮
౧౧	౩	౧౪౦	౨౦	౧౦౦	౯౦
౫			౧౧	౨౫	

ప్రశ్నోత్తరసీసమాలిక

ప్రశ్నోత్తరంబుల భావింపు డిట్లు గాగుణిత లబ్ధములివి గూడవరుస। నం
దాష్టగిరితర్కనాళీకజలరాశరవులనుచంద్రాక్షి రామజలధి। నాళీకత
ర్కాద్రి నాగరత్నంబులు రసచంద్ర తర్కాద్రి తాపసప్తి॥ సప్తాద్రిగిరిముని
చంద్రులు సవర్ణరామేషు బాంకము ల్రహిాదనర్బ్స ॥ ౪ ॥ క్షేత్రఫలంబు
లౌ మాతంగవ్యోమేంద్రులు ఖరసాంకములబ్ధిమునులు। విధులు నైవగణముద్దే
జకిల్లుశరాంగజములుత కేశవభుజములటుల। నందాక్షిమునులును నాళీ
కభుజనేత్రసామజేంద్రులు బలనాగరేభ। నందచంద్రేభరు గ్రమితంపు
తల్వక్షిజలత్రికేజలవేదసాగరేషు ॥ ౮ ॥ కరసారజలములు గ్రహారసాం
కన భేభనిఖములు గ్రహశఖనయనసప్త। రాజులు తకాశక ప్రాణాంగ
భుజగిరిచంద్రులు వరుస గాజానుమీాసు। ఘనగాను లివినంద కర గిరుత్త
రాహంకవ్యోమబాహులును రామ సామజాంగ। నందేంపఖను బాణనయనత
కాగనాంగబాహ్వగ్నులును శరీక రసరాంగ ॥ ౧౨ ॥ లోకనేత్రగసాంగలో
కాంగబాహులు శరసాగ ఖగజాంగ నాగజాద్రి। జలగాసవాంభేభజలరా
మబలవ్యోమగిరి రాములు గజములు గిరిజలేషు। భూగజాంబరరసపూర్ణ షూ

న్యేవ్యాంకసమితిరామాద్రిఖశరకశేభ । శశిగజచంద్రా క్షితిసమితియాజ
లవేదచంద్రస్వరాబ్ధ్యద్రిసామజాంగ ॥ ౧౬ ॥ శరనేత్రములనయిగన్న
ఖునలచతుర్ఘాతసమ్మితియిట్లు గాగడంగు । శశ్య ంగ శరతర్క సమితిత
ర్కాగ్నిష్వశరతర్కములుచంద్రజలక్ష్మ లేందు । రామేషులనుతత్స్వరస
శూన్యబాణాంగపూర్ణాద్రినందేందుభుజమితియగు । దసరాష్టలోకా
బ్ధివసుచంద్రరవ్యద్రిఎసుశూన్యగిరినందవహ్నిచంద్ర ॥ ౧౭ ॥ లటశ్వరశ
శూన్యనఖనందచంద్రేషుజలగిరిచంద్రాగ్నివడ్గజాద్రి । సాయక గజబా
హునర్త్వాగ్నిశరనందరత్నరాజులుచంద్రరసనవేభ । రత్న ఖఖేష్వద్రిరవి
శరలోకాగ్నిజలములుచంద్రేభషణ్ణవేందు । చంద్రోడుగజనందశతయుసా
మజనేత్రములురాజభుజగిరిజలస్వరాగ్ని ॥ ౧౮ ॥ శశ్వచంద్రగజాంకవి
శ్వతన్మితినుండుపంచఘనములింకబయలు పరతు । నందజలాంబరనందే
షులురసాద్రిశరసర్వజలవ్యోమచంద్రమితియు । స్వర శూన్యనందేభ
వనాగ్నివసువులుశరభూజాంగనందజలఖాద్రి । గజబాణజలభుజంగ
ములుసామజరాజస్వరజలగిరినందవసుజిసేషు । శరగజేంద్రాగ్నిశశంగజ
జలములుశరరవిశిఖిఖశరజతేషు । గిరిబాణరసనందశరగజవస్వద్రిర
సనందరసజలరాగబాహు । ఖఖశందజలగిరిఖశరజలాగ్నులురామాబ్ధిఖాం
కేషు ప్రాణచంద్ర । ఖాద్రివస్వగ్ని గగజరుద్రవస్వద్రిశిఖివంద్ర
లునుమునీంద్రియభుజాంగ ॥ ౨౦ ॥ కరనేత్రజలములగిరిబాణగజనేత్రఖాద్రి
తర్కాన్నశైగాంచుమరియు । జలబాహుధృతిజలసామజాగ్నికృతాద్రినం
దనఖాద్రీందునందగుణులు ॥ ౨౧ ॥ తర్కపూలములిషువస్వగ్నులనుగజరా
మాబ్ధిరాములురాజులుషులు । రత్నము లోష్వశాంబరాబ్ధిలాగ్ననఖంము
లలరామనేత్రేషుజలమితములు ॥ ౨౨ ॥ ఘనపతమ్ములురామకార్తికేయశ
రాబ్ధులన్నపుల్హమ్ములునందమితియు । శరేగజరాముశైజాసెందునలచ
తుర్ఘాతమూలములివిభూతసర్వ । రాములుభమ్ములురామాంగబాణాబ్ధి
లాగ్రహమ్ములురాజులగునపంచ । ఘాతపదమ్ములుగణితకర్ణ బాణాబ్ధి
లిషుగజరాములునిరువదెడు ॥ ౨౦ ॥ తర్కచంద్రులుగ్రహములుదనరుననుచు
నుత్తరము లెల్లక్రమమున నొనరబలుక । జాలువారలుచరికర్మజాలమెరుగు
వాతనంబడు పంటినివన్నెమీర ॥

న్యాసము

౧) గుణితలబ్ధములు

౧౨౩౪౫౬౭౮౯ ద్వి ౯౮౭౬౫౪౩౨౧ తృ ౧౭౭౭౭౭౭౬౧౬౯౦౫౩౪౬

---

౨) భాగహారలబ్ధం

ప్ర ౧౦౮ ద్వి ౯౬ తృ ౧౪౪ చ ౧౫

వర్గములు

ప్ర ౯ ద్వి ౨౫౬ తృ ౭౨౯ చ ౧౪౮౭౨౨౭౬ ౧౮౧౯౯౮౪

౧౪౧౨౫౪౪౪౬౪ ౨౫౬ ౮౨౯౯౧౮౬౮౨౨౯౧౬౨౫౯౬

---

౩) ఘనరాసులు-

ప్ర- ౬౨౯ ద్వి ౪౦౯౬ తృ ౧౯౬౮౩ చ ౫౬౦౬౬౨౭

పం ౪౨౬౩౬౬౨౩౬౬౨ ష ౮౩౬౦౪౩౪౮౯౨౪౬౮౬౮౦౧౨౫ స

౯౫౦౦౬౦౮౧౫౪౭ అ ౨౧౮౧౮౨౭౦౬౩ న ౨౨౬౮౬౪౬౧౪౪

చతుర్ఘనరాసులు-

ప్ర ౬౫౬౧ ద్వి ౬౫౫౩౬ తృ ౫౩౧౪౪౧ చ ౨౦౯౭౧౫౨ ౦౬౫౬౨౫

ప ౧౩౯౬౦౮ ౬౧౨౧౮౪౩౩౬ ప౧౬౯౯౨౩౬౨౮ ౬౬౭౬౩౧౬౪౫౧౯

౬౨౧౦౬౨౫౪౪౩౩౨౧౨౬౫౦౯౮౯౬౧౮౨౮౯౮౬౮౬౧౧౯౬౮౧

౨౯౮౧౧౩౩౬౪౬౨౧౬

పంచఘనరాసులు

ప్ర ౫౯౦౪౯ ద్వి ౧౦౪౮౫౭౬ తృ ౧౪౩౪౮౯౦౭ చ ౯౭౬౫౬౨౫ ౬౦౪౯౦౬౨౫

పం ౪౮౦౩౧౮౫౫౨౪౮౯౬౪౬౧౬ ష ౩౪౫౬౪౯౦౦౨౬౪౯౬౬౬౮

౭౫౯౬౫౬౫౪౫౦౦౩౧౨౫ స ౧౯౬౮౧౧౮౬౬౮౬౦ ౧౫౫౯౦౪౩

అ౩౬౬ ౨౮౫౬౬౪౨౨౫౬ న ౩౯౧౬౨౦౯౬౪౩౮౪౧౮౪

---

౪ వర్గమూలరాసులు

ప్ర౩౮౫ ద్వి ౩౪౩౮ తృ ౧౬౮౨౬౫౯ ష ౨౦౩౦౪౫౪౫౫౩

---

౫ ఘనమూలరాసులు-

ప్ర ౮౫౬౩ ద్వి ౧౬ తృ ౨౭ చ ౯ పం ౩౦౫

---

౬ చతుర్ఘాతమూలం-

ప్ర ౩౦౫ ద్వి ౨౭ తృ ౮౫౬౩ చ ౯ పం ౧౬

---

౭ పంచఘాతమూలం-

ప్ర ౮౫౬౩ ద్వి ౩౦౫ తృ ౨౭ చ ౧౬ పం ౯

౮-౯-౧౦-౧౧- జాతిచతుష్టయప్రశ్నోత్తరాష్టాంఘ్రిసీసం

ఐదురూపంబులునయనవిశ్వంబులనందగజాంశముల్ నయనరూపు। లూ మకరతత్వంబులన గిరిసూరులునందచంద్రులమీదనభగజాక్షు। లనుచంద్రవిశ్వ ములగునంశయుతియందుషష్టాంశమును బాణజలములందు। జలలవంబునుమరిసర్వాంశమునువియోజితశేషములుప్రభాగతతిలోన। భుజనందచంద్రాంశమునురసాగ్నిశరేందులవమునుఖఖరసరామలవము। భాగానుబంధంపుప్రశ్నోత్తరంబగుశరములరుద్రులుపర్వములను। శందతిథ్యంశలునలస్వరంబులనఖంబులుతోమ్మిదిలనందభుజములగుచు। స్వాంశయుతోనశేషముచంద్రజలవర్ణములనగజనఖములు మొనయుమరియు। స్వాంశయుతియందురూపంబుస్వాంశహీన।మునను రూపంబుస్వాంశయుతోనమును। రూపమునునయుగన్న ట్టురూఢినాల్గు। జాతులకును త్తరంబులు సమత బడయు॥

న్యాసము-

(౮) ప్ర ౫ $\frac{౮౯}{౧౩౨}$ ద్వి ౨ $\frac{౧౨౭}{౨౫౨}$ తృ ౧౯ $\frac{౧౩౧}{౨౬౦}$ ప్ర $\frac{౧}{౬}$ ద్వి $\frac{౪}{౪౫}$ తృ $\frac{౧}{౭}$ (౯) ప్ర $\frac{౧}{౧౯౨}$ ద్వి $\frac{౧}{౧౫౩౬}$ తృ $\frac{౧}{౩౬౦౦}$ (౧౦) ప్ర $\frac{౧౧}{౫}$ ద్వి $\frac{౧౫౯}{౭}$ తృ $\frac{౨౦}{౭}$ చ $\frac{౨౯}{౯}$ (౧౧) ప్ర $\frac{౨౦౮}{౪౪౧}$ ద్వి ౧ తృ ౧ చ $\frac{౧}{}$

౧౨) భిన్నసంకలనప్రశ్నోత్తరము-

తిథిగుణంబులగజజినుత్ తిథులున్నృపుల। రూపమును బాణరసరామ రూప

క్కుటము। గజనిగాంశములకూడ బలికానవచం ద్రవసుంబ శశిధిరాను లుపరుస
నాగ। బాహులకూపటిలబు సురిబాహుల గాగ। తరణకుబనందచం ద్రలుబన
రయుతిగ బుజములదళంబులం మునిబజలవులు। మూడు మరిద్విదిటనా
రెండు వెనయు మిగత॥

మం: ప్ర - ౨౮౫ ద్వి ౧౫ తృ ౧ ౨౮౫ చ ౧ ౩౧౯౧ పం ౧౯
౩౧౪ ౧౬ ౧౩౬౫ ౭౧౯౦ ౨౬౭౨

వ్యవకలనశేషం. ప్ర ౨ ౨ ద్వితి ౨
౪ ౫

౧౩ భిన్నగుణనోత్తరం

తొమ్మిదియురసఅవంబును। నెమ్మిగపం చాంశయుక్తశేషులుకితినే॥
త్రమ్ములనోపయుంశంబును। ఎమ్ముల వాఖ్యత్తఘనముసుందరనిజమై॥

ప్ర౯ ద్వి ౧ తృ౩ ౧ చ ౧
౬ ౪౬ ౨౧

౧౪ భిన్నభాగహారోత్తరం

పదియునవతళంబోక్కటి। దితాష్టాంశరు ద్రవిహితాంశంబుత్
తుదిసార్ధేకత్రిశరి। గదిదెలియుభిన్నభక్తఘనములువరుసగా॥

ప్ర ౧౦౧ ద్వి ౧౧ తృ౩ ౧౧
౩ ౨౯ ౨

౧౫ భిన్నవర్గఘనాద్యుత్తరం

ఉదాహరణము ౧

జలగులశకాంశరవునవం స్రగజము। నందుచం ద్రుండు దాన
మునందు సె ది। తత్వములనాల్గువంచాష్టపనరయగహాంశు। లావి భిన్నకృ
తులక్కునుమానిదు

ప్ర౯ ౧ ద్వి ౧ తృ ౧ చ ౮ పం ౯
౦ ౯౧ ౮౯ ౨౪ ౧౬

ఉదాహరణము ౨

గజగులసగానురేం ఉలు గ్రహములకూద్రి। లవముగామాల్గిభిల
వముసానూయ। ఉంగణలలవయమునవక్త్రి౧౦౧। ప్రకృతులనుభిన్న
ఘనములు ప్రపటించు

ప్ర ౧౩౩౧/౮ ద్వి ౧/౭౫౯ తృ ౧/౩౮౩ చ ౮/౧౦౧ పం ౧౦౭/౫౧౯౭

ఘన మూలములు ౩

నృపులచం(ద్రా)ద్రిరసమానద్విభుజలే | శరరసాంశంబుషిశిషూ న్యైనలవము | శరభుజరసాళి సప్తియుచం ద్రతకర | శరెగిరిభుజంబుల లనుచంద్ర సర్గలవములు.

ప్ర ౧౮౬౮౧/౧౬ ద్వి ౧౫/౬౫౭౬ తృ ౭/౪౮౦౧ చ ౧౬/౬౨౫ పం ౮౧/౮౫౭౬౧

పంచఘన రాసులు ౪

రదములచంద్ర బాణఖరాష్టాలునంసజవాణబరగ్రహా | (ప్ర)దస లవంబు రాగసురవర్గ్గ గజాంగశశాంకభాగము | రదములు తత్వచంద్ర శిఖులందుగుణాంకరవిప్రరాగ్ను లు | ద్వితీయ రామవర్ణకరవి (శ్రు)తభాగము పంచవర్గనల

ప్ర ౧౬౧౦౪౧ ద్వి ౧/౩౨ ౯౯౦౮౯ తృ ౧/౧౬౮౦౬ చ ౩౨/౩౧౨౪ పం ౨౮౩/౩౬౧౨౯౩

భిన్నవర్గమూలములు ౫

గిరిజనమథయాష్టకము గిర్య ధివాదములు ళ్ళువిశ్వలగ | బరగెను రాములాగ్రహాలమంబుగజాంశముసంగిభాగము | శరధరలందు సొరళ్ల శిరయు గ్రావములపభుజాళినదిపా | గిరముల రెండుమూలములుగన్నద సైమథ రాగజంబులు

ప్ర ౧/౬ ద్వి ౨/౫ తృ ౧౧/౨ చ ౩/౧౩ పం ౧ షగస/౯ ౧౮/౮ ౧౭౬/౬౨౫ దరి/౯౯ పం౫/౮౧

భిన్నఘనమూలములు ౬

రతనకులందు రెండుమరి రాములు నైదిటశిశ్వసంపునై | రతులత రెండునశ్వములకటును రుద్రులుమాటనేత్రమత్ | బుతులగజంబుల వ్విసుల నింద్రియమారుణములలంబులు | వితతవిభిన్నమూలపదవిస్తృతియాసుచ రాజియందొగి

ప్ర ౨/౯ ద్వి ౩/౪ తృ ౫/౧౩ చ ౨/౬ పం ౧౧/౨ చ ౨/౩ సాహ/౬ అ ౫/౭ న ౩/౮

భిన్నచతుర్థమూలంబు

శరలవంబును గ్రహములశతములద్రి - నారు నైదిటన్నాలుగును సర్ధమూ
ప-మును భుజంబులు త్ర్యంశముల్దనరుదశము - జగములను నేడుపతమూల
గణమునందు

ప్ర $\frac{౨}{౧౦}$ ద్వి $\frac{౫}{౯}$ తృ $\frac{౬}{౭}$ చ $\frac{౪}{౫}$ పం $\frac{౩}{౬}$ ష $\frac{౯}{౪}$ స $\frac{౨}{౩}$ అ $\frac{౧}{౨}$ న $\frac{౭}{౮}$

భిన్నపంచమమూలంబు

గజములను నైదుదశమును గ్రహములందు - రాగములు బాణములవ
సువు రాముల త్ర్య-లను జలంబులక రములునయనములగు - మూటనువిభిన్న
పంచమమూలములందు

ప్ర $\frac{౫}{౮}$ ద్వి $\frac{౩}{౬}$ తృ $\frac{౨}{౯}$ చ $\frac{౮}{౫}$ పం $\frac{౩}{౭}$ ష $\frac{౨}{౪}$ స $\frac{౨}{౩}$

అథకరణీనికటవర్గమూలం

కరణీమూలములిట్లుగనుడు క్రమంబుగాపూర్ణాంకములతో త్రి
భూతభేములు । మునిరామజలగుణములుమునిగిరినంద కరములు నఖనాగుల
రంధ్రనంద । గిరిమునిచంద్రులుగిరినందవసువులు వసుఖజలాగ్నులు వరుస
గాగ । దశమభాగంబులశశితర్కజలములుగిరితర్కజలగిరుల్కరనవాగ్ని ।
బటజలాంబరవసులగ్నివస్వబ్ధులుగిరిశరతర్కముల్కరిగుణాబ్ధి । బాణశరం
బులుబతగుమూలములు గానికభిన్నపదములు నెగడునిట్లు । కరములపైషోడశ
రములగిరిమునిరూపములైదుపైరుద్ర కేశ । ఖఖశరగుణముల గన్పట్టుశశి
రామజలగుణభుజములు వెలయుదశము । కరణీమూలంబు నిధులపైశరభు
జాక్షులు ।లసురసాక్షులుగన్పట్టువనుచునికట ।వర్గమూలములనుబల్కు-వా
రుసువ్వే । గణితవిధులందుజాణలైగాంకులెలమి

ప్ర౨౭౫-౪౬౧ద్వి౩౪౩౭-౭౪౬౭తృ౨౯౭౭-౩౯౫చ౩౩౨౦-౮౦క్ష
పం౧౭౭౯-౪౮౩ష౮౯౭-౬౫౭స౩౪౦౮-౫౫౪౩అ౨ $\frac{౧౭౭}{౨౫౨}$

న౫ $\frac{౨౩౪౩౧}{౩౫౦౦౦}$ ౮౯ $\frac{౨౬}{౧౨౫}$

౧౪ ఘనకరణీనికటమూలం

కరణీఘనపదాళిగన్న ట్టుక్రమముగా తొలుత పూర్ణాంకము ల్లోచుని టులు-రామేంద్రులును భనేత్రముల ద్రికరనేత్రములు రాజకరములు నలననా ద్రి।చంద్రులు గ్రమముగా జానొ దశాంశిని నవనందజలములు నందగిరులు శరత కజలములు శరగజజలములై యొక భిన్న మూలంబు తేల్పరింతు। చంద్రపయుక్షివ్యోమచందములను గిరి బాణనిధులు చంద్ర సైఖఖవ - సులగు శోభవర్ణములు గజంబుల మీద వ్యోమ, శరశరాళి రామన్నపులు ఒకటిమీద పూర్ణవ్యోమఖాబ్ధులనంద - గిరిజలాత్ములగును మరిపడియగు - కరణీమూలమందు కరముల సైఖఖ-ఖరసములను భాగ్నశరములగునూ

ప్ర ౧౪౩-౪౯౯ ద్వి ౩-౩౮౦౮౯ తృ ౩-౩౮-౪౬౫౨ చ ౩౧౬౦౯ ౪౦౧౮౯-౪౭౫

మ౧౯౫౮న ౧ ౪౬౩ అ ౭ ౧౬౩ న ౧ ౩౪౮౯ద౩ ౫౩౩౮

౧౦౦౦ ౭౦౦ ౫౫౦ ౪౦౦౦ ౬౦౦౦

౧౭-౧౯ వ్యస్తవిధ్యుత్తరములు

తలక్రిందు విధా దమను త్తరముల్ - దళమ్ము శరముల్దక శరాయుత్ తో లుతటి ప్రశ్నకు దొలగగగిరులై - వెలయు సాంగశత్ విదితంబగుచోన్ ॥

ప్ర ౧ ద్వి ౫ తృ ౩౫౬ చ ౭
త్రి

౩౦ ఇష్టకర్మ ఉత్తరము - ౩౧

రసగుణంబులు ధ్రుతులునధాగ్నులిప్త। కర్మకుము నాదిధనములు శర శరేశు। లును శరన వేందులునను గుణాధిగాంగ। పూర్వగణకదృశ్యాద్యము ల్లోల్పు మీర॥ శరనరద రామదిశలును। శరజలనిధులగును శేషజాత్యం బుత్। మరివిశేషాద్యంబులు। ఖరాములున్న జభుజములు గణక దలిర్పన్॥

ప్ర - ౩౬ - ద్వి - ౧౭ తృ - ౩౫ దృశ్యంతి - ప్ర ౧౧౫౩ ద్వి - ౧౯౩ శేష జాతి - ప్ర ౧౬ ౩౯౫ ద్వి ౯౪౫ విశేషజాతి - ప్ర ౩౦ ద్వి - ౩౭

క్రయవిక్రయభరణోత్తరములు -

శరజలములు రామేంద్రులు। శరరాములు తూములగును శరభుజశరముల్

మరివ్యోమాగ్న్యంగములు శరశరనంబులు ప్రాహా సముదయమంబు

త్రయిరాశి ప్రయం.

ప్ర- ౮౨-ద్వి ౧౮౩ తృ-౩౫.   భృతకోత్తరము- ప్ర ౨౭౪-ద్వి ౬౩౦

తృ ౬౦౫౦

రాశిభాగోత్తరము-

రాశి భాగములమరాశిల్లు నుత్తరంబు బరాంకములు పనలభరాము। అ

మఖశేషణ బాహుసనోసరుప్రమాణంబున। నాదిరాశిమితములంబుజాక్షి॥

ప్ర - రాశి ౯౦ ద్వి - ౩౦-తృ ౧౨

ఇష్టకర్మజేపోత్తరములు

రసరామాలుకరరామలు। వసువం ద్రాగ్నులపి భేదమంతుమరోకటిగా

మసల నాస్వరములు గ్రహములు। నసమానాగ్నులను గాగనలమనివసుస్క॥

ప్ర-౫౬ - ద్వి ౩౭-తృ ౩౧౪   ప్ర-౭-ద్వి-౯తృ-౩

సంక్రమణప్రశ్నోత్తరములు సీసమాలిక

సంక్రమణోత్తరసరణియుగ్మములు గావున క్రమంబున దెల్పెదనువి

నుండు। మొదలిటివిదిలో వరాహయుగిరులు నునంద్రాత్రిగుణములునధనాసు

రుబు। అవనాయు గ్రిరిశరనుధనయు ద్రాజులువహ్నాత్రిరాములనగ్ని బా

గ్ని। అవనయుగ్నిజ వేదమర్థనయుద్గిశిలమ నధనయు గ్గిరిన్నృపులధనయు

క్త్రి। రసుణార్థులైయుండుగణుతిరెంటవటిధిమునిచంద్రులు మజలంబులు

సురసను। నంములిష్మల్ జినని ఘలష్టియు వేదముత్ గుణశిరంబులు వసుయు

గ్నికములు। బాణదిక్కులు చంద్రబ్రహ్మాలు మూడవం ధిగిరిషులు నపితుణ

ములు। రసరాములిమ వృష వెసజిరత్నముత్తిజలంబులు నధనాడశలు। వం

ద్రరత్నాబులు పాయుకగిరిచంద్రులరాములు నుతత్వములుగుణాకు। ల

గునునాల్గవతిధిసంబకరాములు నంగముల్గగనాగ్ని లధనములును। నధా

గ్ని లక్షణములటనైదిటను రెంటిగూడినవిశలు మునూడుపంచ। లవయుత భు

జములు నదిగ త్రిలవయుతనం దాగ్ని లదానంశనయనభాగ। ౧౨ యుత

జలంబులు త్ర్యంశయుగ్గ జాడ్యు త్ర్యంశయుగశయుగధనములు గసడంశ।

యుతబాహువిమలుమున్వ్యంశయుబ్ను నుత్ నంవచంద్రులలోనసవలవ

ములగలవామసీసంబునలనంవచంద్రులదశలవయుత దశవి దములును

సాగరాబ్ధులుక్షితిచంద్రులునేదవవిధినిహోదగజాబ్ధి వీక్షణములు । సా
ధనబాణాశ్వులువంద్రాగ్నులీశులునఖములదంబులు నాగజలధులష్టియు
గజవిషయబ్ధులక్షీరాబ్ధులుగిరిపూరవసువులుగిరిజాగ్ని । రవిభుజంబులుగిరు
ల్కాగభుజంబులుజలముఖులజీవడిశల్ జలముల మరి । వసుతకరణములుగజ వా
శవగజమునుల్ జుజవం ద్రములనుగాం పొలుప్రమీకు । అరివవిశిజాగ్న్యబ్ధి
రాములుశరగజరాములునువములక్షీలు రాగ । నందాకులధనవస్వగ్ని
లుదిక్కులురాములుదిక్కులురాగములును । నేడవవిధిలోనరోవులు బుజంబు
లుస్వరభుజములున్నృపుల్వసుగజాబ్ధి । రామునష్టగజరాములుగిరిచందరవులి
ష్టుగజ రామములదశములును । రాజులుమరిగజరామాబ్ధి గొమలుశరవసు రా
ములుసప్తనంద । రవులిష్టువసురాములభుజాగ్నులునున్నృపుల్భావ్యులు రాజులు
బాణరాగ । ములున్నృపుల ష్టమమొంటినవిధి యందు సధారద్రులష్టి యును
శ్వనంద । రవులుబాణగజాగ్నులష్టాగ్ని జలరాములధనస ర్వాగ్నులునశ్వభు
జము । లష్టియునలతోమ్మిదవవిధిలోపలగిరిచందరవులు శరగజాగ్ని । అ
నఖరాములురాజులునుగజాగ్న్యబ్ధిరాములుశర జరామలుభవులున్నృపు
లధారద్రులష్టలు । గుపదౌవిధిలోనతకరతత్త్వంబులుదంతములు తియు । భాగ్ని
యుతకరంబుగజజలంబులుగజంబుసనవజములు భూతములును । భుజవే
దములుగిరుల్ పొసగువసరసంబులతులు బాణాగ్నుల ప్రములు రస । తత్త్వము
లుదిమా బుతకిరశంబులుగిరుధన విశ్వములుశరశశాంక । లలతశరరత్నా
బులష్టియుశరదిశలుస్వరముల్ యుద్రాక్ష్యవరపిధాన॥౩౭॥ మునిబాహుజల
ములుగునులువస్వబ్ధులువసువునుశరవహ్నావహుములు ॥౩౮॥ విధులభా
గ్నులురసములు దెలియుడటు బాణజలములుశరములుబహువిధముగ । సంక్ర
మణప్రశ్నలకునెల్లసమరసంపు । స్థానములిట్లు దెలియ మనుష్యమందరా॥

న్యాసము-

ప్రథమవిధి

ప్ర౧౨-౭౯౩౭౯ - ౩౩౪ శ్రృ ౪౭ ౧ ౧౬ ౧ చ౩౭౮ - ౩౦౩ పం

ర ౧ ౧౦ ౧ ౪ ౧౬౭ ౧ ౧౫౩ ౧

ద్వితీయవిధి

ప్ర ౧౭-౪ ద్వి ౩౬-౫ తృ ౨౪-౯ చ ౧౬-౪ పం ౫౩-౨౮౭ ౧౦౫-౯౧

తృతీయవిధి

ప్ర ౫౭-౨-౨ ౩౬-౫ తృ ౨౪-౯ చ ౧౬-౪ పం ౧౦౫-౯ ౧౭౫-౩ స ౨౫-౨౩

చతుర్థవిధి

ప్ర ౩౦ - ౬ ద్వి ౩౦-౫ తృ ౩౫ - ౫ చ ౧౦ ౨౨/౫ ౩/౫ శేషం ౩౯ ౩/౫ ౪౨/౫

పూ౨౮ ౧/౩ ౫ ౨/౩ సర్ ౨ ౬/౭ ౧/౭ అ౧౧౭ ౯/౧౯ ౬ ౧౦/౧౯ సర్వ ౪-౧౧

పంచమవిధి

ప్రథమం ద్వితీయం

ప్ర ౨౪౮ ౧/౨ - ౩౫ ౧/౨ ద్వి ౧౨౧-౧౧ తృ ౨౦-౫ ప్ర ౪౮ - ౧౬ ద్వి ౪౦౯౫౦

తృ ౧౨౭-౩౮

తృతీయం

ప్ర ౪౯-౭ ద్వి ౨౯-౪ తృ ౧౦ ౨౪-౪ చ ౧౪౮ ౧౪౮ ౧౪౬-౮-౧౨

ఆరవవిధి

ప్ర ౩౪౩౮-౩౯౫ ద్వి ౨౭-౧౬ తృ ౧౨౯౭-౩౮౫ చ ౧౦-౩ పం ౧౦-౭

ఏడవవిధి

ప్రథమం

ప్ర ౫ ద్వి ౨౭-౧౬ తృ ౩౪౩౮-౩౮౫ చ ౧౨౯౭-౩౮౫ పం ౭౫౬-౧౬

ద్వితీయం

ప్ర ౩౪౩౮-౩౮౫ ద్వి ౧౨౯౭-౩౮౫ తృ ౩౦-౧౬ చ ౨౭-౧౬ పం ౭౫-౧౬

అష్టమవిధి

ప్ర ౭౫-౧౬ ద్వి ౧౨౯౭-౩౮౫ తృ ౬౩౮-౩౮౫ చ ౨౭-౧౬

నవమవిధి

ప్ర ౧౨౯౭-౩౮౫ ద్వి ౩౦-౧౬ తృ ౩౪౩౮ ౩౮౫ చ ౨౭-౧౬ పం ౭౫-౧౬

దశమవిధి

ప్రథమం

ప్ర ౨౫౬-౩ ౨ద్వి ౩౦-౬త్రి ౮౭ ౭ ౮౫-౫ ౮౦ ౮౨-౭ ౬౬ ౮-౨

ద్వితీయం

ప్ర ౩౫- ౭ద్వి ౨౫౬-౩ ౨త్రి ౫౬-౭౮ ౧౩౫-౧౫ ౮౦౯౬-౧౬౫ ౧౦౫-౭

ఏకాదశవిధి-

ప్ర ౮౨- ౭ద్వి ౮౭-౭త్రి ౧౩౫ - ౧౫౮ ౩౦-౬ ౫౦౮౫-౫

మూలజాత్యుత్తరసీసం

మూలజాతి ప్రశ్నములకునుత్తరములు క్రమమున దెలియుడు గణకవరులు । ర
సగుణములు ఖఖవసుధయుచంద్రగజములు నందాష్టులు జలభుజాంబ । రేం
డులురసనందవియద్బ్ధులును జలరదములు నందాష్టిప్రదరములును । చంద్ర
జలాబ్ధులు షణ్ణంద రవులునుశరసూరులును రామజలభుజములు । మూల
హీనంబు రెండునుమూలయుతము । నాల్గులవహీనములు రెండునట్లులవయు
తములు రెండనునంశపదములు రెండు । గానెరుగు డిందుక్రమమునగ
ణకమీర

ప్ర ౩౬ద్వి ౧౦ంత్రి ౭౧ చ ౧౬౯ పం ౧౦ ౨౮ ష ౮౦౯౬ స ౩ ౨౮ ౫౨౯ న ౮౮౧ ద ౧ ౨౯౬ ప ౧ ౨౫ ద్వా ౨౮౩

ఖగజేందులుభుజచంద్రులు । యుగభుజములు నేత్రరాములాష్ఠగుణరి
యుగ్ద్రగుత త్వేందులురదములు । గుణదవరుసరాసులగుమమూలవుజాతి

ప్ర ౧౭౦ ద్వి ౧౧ ౨త్రి ౨౮ చ ౩ ౨ప ౧ ౨౫ష ౩ ౨

త్రైరాశికోత్తరసీసం

రెండురూపులమీద రెండుత్ర్యంశంబులురూపమున్పైమున్పదోకటవాల్గు ।
ఖఖజలములనందకౌశిపల్ ఖజలంబులనుమూర్ఛ నలవంబులట త్రయోద ।
శముమీదలత్వ విశ్వాంశలు నైదిటనాల్గులవంబులు నైదురూప । ములమీద
నైదిటమూడునుగజరవులను గిరిరుద్రులునందరూప । ములవయిని నైదిటను

నాల్గుయుక్త రూప। ములను గాగ త్రైరాశికములకు వరుస । నుత్తరములందు
మూడును తొమ్మిదియును ॥ గగలగుటను త్తరంబును గాంచునట్టుల

ప్ర రూ౨ ౨/౩ ద్వితీ రూ౧ ౪/౩౧ తృ౧గ ౧౪౪/౪౦౦ చ రూ ౨౧/౪౦ పం రూ౧౩ ౧౩/౨౫

ష రూ ౪/౫ స రూ౫ ౩/౫ అ రూ ౧౧౭/౧౨౮ న గగ౧౯ ౪/౫ ద రూ౨

శ్రీమ నాణ్యంబుల జేసిన త్రైరాశి ప్రశ్నోత్తరములివి బడయా వరుస । మొదటి ప్రశ్నను పౌన్లు మూటి పైషిల్లింగ్సు లవి నాల్గు ॥ రెండిట నాల్గు పౌన్ల । పై నేడు పెన్సులు పాలిఁంగ్సులవి మూడు మూటగనుత్ రెండు వాటి పైని । షిల్లింగ్సు లెన్మిది చెలగు పెన్సులు నాల్గు పాలిఁంగ్సులవి మూడు బరగు నాల్గు । గునగిను లైదును ముని సంఖ్య షిల్లింగ్సులటు పెన్సు లారున్నైదు లోన । పంచ సప్తాంశయు కైవసా రెుుకటి పష్టము వసు భుజ చంద్రులను శశాంక । వసులవంబులు వెస నెసగు నస్తనుణున పౌలింగు నొక్కటి పైసదశమ । యష్టమ ప్రశ్నను నఫఁయు శ్పాలిఁంగ్సు నెగడు నాక్రమమున మిగుల నవమ । మందు హాన్డ్రెము పైక్వార్టఁ వగును నొకటి । పదిట నొకటి పైంటు నౌన్సులు బాహు మితియు । నారు డ్రాములు మినిమ్సులు నలరు నేబ । దియు నొకటి నేడిటను మూడు

తెల్లముగను

ప్ర పౌ౩ షి౪ ద్వి పౌ౪ షిం పెఁ౭ పా౩ తృ ౧ షి౯ పెఁ౪ పా౩ చ ౧౫ షి౭

పెఁ౮ పం హై ౧ ౫/౬ ష పౌ ౮౧/౧౨౮ స పౌ౧ పై ౧/౨ అ పౌ౧ ౧/౨ న హన్డ్రెము ౧ క్వా

ర్టర్ ౧ ద పై - ౫ డ్రాం ౬ మి౫౧ ౩/౬

వ్యస్తత్రైరాశికోత్తరములు

గుంజబరములను నలుబది ఘోటకంబు । తొమ్మిదియు నైదిటను మూడు తోయా
జాతి ॥ సల్కు మగు నశ్వములు త్ర్యంశ యుతములగుచు । గుణితవాష్ట్య గుణా
ధఁనముల్గొలుపుమితము.

ప్రసరిగింజమొత్తములు౦ ద్విగగ౧౩ ౧/౩ తృగ౯ ౩/౫ చ౫౩ ౧/౩

పూర్వగణకోదాహృత్యుత్తరం

జీవవిలువవలువ్యస్తంబు జేయుదనను చు। భాస్కరాచార్యమతమాటబాడబంబు॥
సత్తత్రులవాఢ్యచంద్రాశ్వసముమువిలువ। గానివంతరాశికవిధిగాడునుండు

౭౧ ౩/౬

పంచరాశికోత్తరములు

పంచరాశిక ప్రశ్నలబరగుఘోటకములతొమ్మిదివినములు క్రమముగాగ। ఆరునాలుగునద్దానికర్ణాలగును నుత్త। రములు సంశయమేమియు రాదుదీన॥

ప్రగుర్ద్వి౭ తృ౭ రచది౧ ౨౪

బ్రహ్మయుతగుణతారలరామజలధి। లవములు సురాఢ్యగుణమును అందుచం ద్ర।జలములబ్ధియుతాష్ట వింశతినితత్వ । లవములు కళాంతరంబులై లలిదనచు౯

ప్ర౯ ౮౩/౨౭౩ ద్వి౩౩ ౮౧/౧౮౩ తృ౧౭ ౨౫/౨౭

సప్తరాశికోత్తరములు

తేర౯గజవర్ణయుతజలతక౯ములను। ప్రకృతిలవములురసగుణ బాహుయుక్త। రామసూరులభుజశివులవ్యోమతక౯। రత్నములుసప్తరాశికరాజి కీదగు॥

ప్ర౮౯౭ ౨౧/౭౮ ద్వి౨౩౭ ౧౧౨/౧౨౩ తృ౯౭౨

నవైకాదశరాశికోత్తరసీసం

నవరాశికంబుననయననందజలాగ్నియుగ్గజవసులనుహూపవసులు। రసన దభుజనఖరదనాఢ్యఖఖపూర్ణజలతక౯ములరామవణ్ణాతెందు। లవములు

స్వరసాయకాభ్యఖేం ద్రులనందరాములేకాదశి ప్రాణయుక్త। విశ్వలవా ద్రులు వెసదశనంద భాగములు పాథగజేంద్రసమితతర్క। గజదిగాఢ్య న ఖాగ్నులగలుగుచంద్ర। సాయ కేందులు ఖగుశేషుషట్క ములును। గలయు ఖఖఖగజములగణగజజిను। లటఖజలయు ఖరఖములనందధరలు॥

నవ ప్ర ౩౮౯ ౺౭౧ద్వి౩ ౨౨౦౭౯౬ ౧౨౦౬౩తృ౫౭ ౩౯ / ౭౭ / ౬౮౦౦౦ / ౧౮౦

ఏకా-ప్ర౫౭ / ౧౩ ద్వి౯ / ౧౨ తృ౧౮౭ ౧ / ౨ చ౧౪౭౬ ౧౫౧ / ౨౨ పం౩౬౪౩౦

౨౮౭౩ / ౭౨౦౦౦ ౧ ౧౯ / ౨౦౦

వర్గత్రైరాశికోత్తరములు

వర్గత్రైరాశికోత్తులవరలుఖేషు। ధరలురసగజ జలములుతర్క బాణ। ములునపాదంబులష్ట్యంశయుక్తనంద। రాములుఖఖేషులష్టాంశరాములరయ॥

ప్ర ౧౫౦ద్వి౭౮౬తృ౭౬ ౧ / ౮ చ౩౯ ౧ / ౧౬ పం౫౦౦మ ౩ / ౭

వర్గపంచరాశికోత్తరములు

పదియుమనులు నైదుబరగునుదీర్ఘముల్। వనులువర్ణములునుబాహువృ లును। వెడలుఫగునుగలశివెలయుపంచకరాశి। యుత్తరములు వరుసమూటి కరయరా॥

ప్రని ౧౦ వె౭ద్వి-ని౨౪-వె౮తృని౫-వె౨

వర్గసప్తరాశినవరాశ్యప్రశ్నోత్తరములకు

తొలుతటిప్రశ్ననుతొమ్మిదిపాథసప్తకముతర్కంబులుబలయురెంట। పర చాంశత్రయయుతభానుల్చరాంశాబ్ధియుక్తరత్నంబులు యుగ్మములు సు ముఖాటనధాబ్ధులుమొగినెన్మిదిటమూటి గలశినరాములజలలవాఢ్య। భుజ పక్షులనప్తసుంబుననవరాశినిషూరులుదశయుతశూన్యచంద్రులునునవంబు

మసావర్ణ సప్తులును మొదల । తత్వములుసదశాకృతల్ దగునఖములు । సాధ్వా
సప్తేందులునునయిజానుమీరు । క్రమతతులములుపలములు గణుతికెక్కు

సప్తరాశి

ప్రఛా వె౭ ౧/౨ ముంట ద్విని ౧-౨ ౩/౪ వె౯రమం నిత్య౭ర ౧/౨ వె౩ ౩/౬ ముం౨ ౧/౮

నవరాశి

ప్ర-మం౧-౨పగం ౧/౨ పగనీ౭ ౧/౨ ద్వికం-౨౪లో-౨-౨ ౧/౨ తా-౨ంసీ౧౭ ౧/౨

వర్గైకాదశరాశ్యుత్తరం

త్య౧ంశయోగళయుక్తతర్ణముల్దర్ణముల్ । త్య౧ంశయుక్చరములుత్య౧ంశ
యోగళ । యుక్తవర్ణములును యోగములు తామ్రాది । పలములగు విమిశ్ర
భవునిరాశి॥-నాల్గు శరత్రి లవములనుగూడు శరములు । శరలవాఢ్యగిరులు
శరలవములు । రెంటగూడినట్టి రెండును నైదిట । నాల్గుగూడు వసులునగుపలములు॥

ప్ర తా-౨/౩ లో-హె౪ ౧/౩ త్రర ౨కశ/౩ ద్విహారిర పీ౪ ౩/౪ నీ౭ ౧/౪
హో-౨ ౨/౪ రల ౮/[illegible]

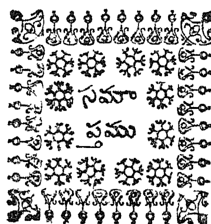
భాండప్రతిభాండోత్తరం

భాండప్రతిభాండమనతామ్రభాజనంబు । ఆక్రతినిసప్తదశలవాఢ్యయో
గపలము । లామ్రములురదచంద్రులునారికెడము । లగుమరవిసంఖ్యక్రమ
ముగాలలితగాత్రి॥

ప్రథ- తాంశ్రర ౧౭/౨౨ ద్విఆం-౧౩-౨త్య నారికె౧-౨

ఇదిబదరీవననిలయనారాయణవరపదాశ్రయలబ్ధ వరకవిత్వ। హారితగో
త్రరంగారాయవరపుత్రవేంకటకృష్ణరావుకవివర్యు। చేరచితంబ
గుచారులీలావతీవివరణంబునసొప్పువివిధభేద। కప్రకీర్ణజాతిము
సంకలనాదిఖాండప్ర ఖాండాంతగుణితంబుబహుళభంగి।
భాస్కరాచార్యకృతమగుబహుళగుణిత।మాంధ్రస
హితంబును ప్రాతురాంకనమున। వివిధపరిక
రచరిపూర్తిగా వెలయునటుల। పూర్తిగాయొ
నరింపబడియెసంపూర్తిగాగ॥

హారితసగోత్రసముద్భవ। వరరంగారాయతనయవరకవి
చేతగ। విరచితమగులీలావతి।పరిపూర్తిగాప్రకీర్ణజా
తిబడసెముద్రగా॥

శ్రీ వేంకటార్యసద్గురుబ్రహ్మణే శ్రీ నమః

॥ అథమిశ్రవ్యవహారః ప్రథమః ప్రారభ్యః ॥

తత్రమిశ్రకళాంతరె

కరణసూత్రం సార్ధవృత్తేనాహ.

ప్రమాణకాలేనహతం ప్రమాణంవిమిశ్రకాలేనహతంఫలం
చ। స్వయోగభక్తేచ పృథక్స్థితేతేమిశ్రాహతేమూలకలాం
తరేస్తః। యద్వేష్టకర్మాఖ్యవిధేస్తుమూలంమిశ్రాచ్చ్యు
తంతచ్చకలాంతరంస్యాత్॥

కాలధనంబులైగాంచ ప్రమాణంబులొండొంటగుణించియొక్కటివిల్పి। మిశ్రకాలంబునబెంచినఫలమునునట్లనిల్పియునాయగంబుల। సంకలనముజేయసంజ్ఞలుగుణయుగ్మకమువారకమునవనట్టిగుణము। ఉభయంబులనుధనయోగంబువేర్వేరగుణియించిహారమునగూడిమీర। వేరువేరహరించినవేగమూల। ఫలములగునిష్టకర్మాఖ్యఫణితిమూల। ధనముమిశ్రంబునను ద్రోయదనరుశేష। ధనముగళయనవెగడునుఘనతమీర॥

ప్రమాణేతి - ప్రమాణకాలేన ప్రమాణంహతంవిధేయంవిమిశ్రకాలేనచఫలంహతంకార్యం। పృథక్స్థితేతే ప్రమాణఫలేమిశ్రాహతే మిశ్రద్రవ్యగుణితేస్వయోగభక్తే ప్రమాణకాలయోర్యోగేనభక్తే సతిమూలకలాంతరేమూలధనవృద్ధీ భవతః॥

అసలువడ్డిమొత్తముగానుండు పంచరాశికమునందుఆరాసులువిభజించువిధి॥

ఆదిని ప్రమాణకాలంబుచే ప్రమాణధనంబునుగుణించియుంచునది॥

పిదపగడచినకాలముచేవడ్డినిణాయమొత్తమునుగుణించియుంచునది

రెండవరాశిచేమిశ్రద్రవ్యమునుగుణించిహారముచేహరించినఫలమువడ్డయగు.

ప్రకారాంతరమాహ - యద్వేతి పవం వాముాలమానేయం - యద్ధా ఇష్టకర్మాఖ్య విధినా శాశ్వా లంధనమానీయ తన్మిశ్రధనాచ్చ్యుతం సత్ కలాంతరం స్యాత్

ప్రకారాంతము-ఎట్లన-ఇష్టకర్మవలన నేనియు ఇష్టరాశియొందుపంచరాశిక క్రమంబునకలాంతరము సాధించియాఫలంబున నిష్టాంక సంకలనము జేయులభించు రాశి చే మిశ్రధనమును భజింపలభించులబ్ధము ఆసలును యొగామూలము మిశ్రంబున వ్యవకలింపశేషము వడ్డియు నగు -

ఈ రెండును గుణరాసులని యును నీ రెంట సంకలన రాశిహారకంబనియును దెలియునది -

పిగపమిశ్రధనమున ఆదిగుణ రాశిచే గుణించి హారకముచే హరింప అ

ఉదాహరణం - సలు రాశియగు

పంచకేనశతేనాబ్దేమూలం స్వం సకలాంతరం।సహస్రం చేత్పృథక్తత్ర వద మూలకలాంతరే॥

నిష్కశతకంబునకు నొకనెలకు నైదు। నిష్కములకు శయొగు నేననీరజహిత। మాసములసకళంబగు మాడలు ఖఖ। పూర్ణచంద్రుల దెల్పు ము మూలకళలు॥

పంచకేనేతి పంచరూపకాఃవృద్ధిర్యస్మిన్ శతే తత్పంచకం రూపకశతం వృద్ధౌ దత్తం యత్ర పంచరూపకాః ప్రతిమాసం వదంతి ఇత్యర్థః ఈ వృశేనశతేన వర్షేణ మూలరిస్వం ధనం కలాంతరసహితం చేత్సహస్రం జాతం తర్హి తత్ర మూలకలాంతరే పృథగ్వద॥

ఈ యుదాహరణంబున నెలకు నూటికి ఐదు రూపాయిలు వడ్డియగు నెడ వం న్రెండు నెలలు గడచినపిదప అ సలు వడ్డి చేరిన మొత్తము వేయురూపములయ్యె నేని యందసలును-వడ్డియును వేర్వేరవివరింపుమనుట-

న్యాసః। ప్రమాణకాలేన ౧ ప్రమాణం - ౧౦౦ హతం ౧౦౦ విమిశ్ర కాలేన ౧౨ ఫలం ౫ హతం ౬౦ పతేద్వే ౧౨౦- ౬౦ విమిశ్రేణ ౧౦౦౦ ఆహతే ౧౦౦౦౦౦- ౬౦౦౦౦ స్వయోగేన ౧౬౦ భక్తే మూలకలాంతరేజాతే - ౬౨౫- ౩౭౫-

నె ౧	నె ౧౨
రూ ౧౦౦	మిశ్రం ౧౦౦౦
వ ౫	

ప్ర ౧ మిశ్ర ౧౨

$\frac{౧౨౦}{౧౦౦}$ $\frac{౫}{౬౦}$

౧౬౦

౧౨౦౦ ౧౦౦౦

౧౦౦ ౬౦

౧౬౦) ౧౦౦౦౦౦ (౧౬౦) ౬౦౦౦౦

ఫలం మూలం ఫలంకలాంతరం

౬౨౫ ౩౭౫

ప్రకారాంతరంయ క్రమం వినిమయం

ధారూపమిష్టం ప్రకల్ప్యపంచరాశికె నానేయంయథా ॥

౧	౧౨	౧	౧౨
౧౦౦	౧	౧౦౦	౧
౫		౦	౫

ఇష్టకర్మవిధినిరాశ్యానయనంబెట్లన్న నెలకునూటికిఅయిదుపడ్డీయగు నెడ

యదిరూపక శతస్య పంచవృద్ధిః తహ్యేకస్య కిమితి - పూర్వోక్తపంచరాశికవదన్యోన్య పక్షనయనే బహురాశివధః ౬౦ స్వల్ప రాశివధేన ౧౦౦ భక్తాః వింశత్యా ఉభయోరపవర్తః $\frac{౩}{౫}$ ఏతేనరూపంయుతం తదర్ధం సముచ్ఛేదౌ- $\frac{౩}{౫}$ $\frac{౫}{౫}$ యోగః $\frac{౮}{౫}$ అనేనదృష్టం ౧౦౦౦ ఇష్టం ౧ హతం ౧౦౦౦ భక్తం ఛేదం లవం చపరివర్త్యేతి $\frac{౫}{౮}$

పండ్రెండు నెలలకు నొకరూపమునకెంత యని - ఇందు పూర్వోక్తపంచరాశిక విధిని వినిమయింప బహురాశివధము ౬౦ స్వల్ప రాశివధము ౧౦౦ భక్తలబ్ధం $\frac{౬౦}{౧౦౦}$ అపవర్తనరాశి $\frac{౩}{౫}$ సంఇష్టం $\frac{౧}{౧}$ సమ $\frac{౩}{౫}$ $\frac{౫}{౫}$ రాశియోగం $\frac{౮}{౫}$ దీని చే దృష్టం ౧౦౦౦ ఇష్టం ౧ గుణితం $\frac{౧౦౦౦}{౧}$ భాగ $\frac{౮}{౫}$ ప

$\frac{౧౨౧}{౧}$ అంశాపహృతచ్ఛేదవధేన

$\frac{౫౨౦}{౮}$ భక్తః పణ్యం ౬౨౫ మిశ్రా

త్ ౧౦౫౦ చ్యుతంజాతంకాలాంతరం ౩౭౫

రిహాని $\frac{౫}{౮}$ $\frac{౧౦౧}{౧}$ గుణిత రాశి $\frac{౧౦౮౦}{౮}$

అపర మూలరాశి ౬౨౫ శేషం

వడ్డి ౩౭౫

రుజువు.

స్వల్పరాశి వధము - ౧౦౦

క్రమము		వినిమయము	
౧	౧౨	౧	౧౨
౧౦౦	౬౨౫	౧౦౦	౬౨౫
౫			౫

బహురాశివధము ౧౨ ౬౨౫ ౭౫౦౦ ౫

౧౦౦)౩౭౫౦౦(౩౭౫ వడ్డి

ఇప్రశ్నలు

ఒక నెలకు నూరు రూప్యులకొకటి కళాంతరము గాగ గొనిబిధి మాసాం। తక మునగుణితత్వంబులు। సకలాంతర మొసగ మూలసంఖ్య యదెంతో॥ నెలలు మూటికి నూటికి నేత్ర రూపకములు। కళనిణా యిమొసర్చి ఖశశి మాసములు చనన శితిరూపములిఖ్యౌత్త మొసగి। మూలకళలను వేర్వేరముగుదబలుకుమా॥ ఓక నెలకు నాణ్ణిటను మూ। నుకళగశ తరూపములకు గొనిశ గకృత నేత్రకమా సములశరాద్యం। గకశిరములు సకళ యొసగకళ యెందెంతో॥ వ్యంశ యి తమాసములకు సాధన గిరిలోకి। రూపకములకు పంచాంశయుక్తపంచ। కమ్మ కళయైనపంచాంశకయుత పంచ। మాసనక లాంతరములెత్తైనవెంత॥

న్యాసము -

ప్ర		ద్వి		తృ		చ	
౧	౧౨	౩	౧౬	౧	౨౮౫	౧ ౧/౨	౫ ౧/౫
౧౦౦	౨౩	౧౦౦	౮౦	౧౦౦	౫౬౭౫	౩౭ ౧/౨	౧౦౦
౧		౪		౩/౦		౫౬	

సమానకలాంతరం.

అథ ప్రమాణైర్గుణితాః స్వకాలాః వ్యతీతకాలఘ్నఫలో
ద్ధృతాస్తే । స్వయోగభక్తాశ్చ విమిశ్రనిఘ్నాః ప్రయుక్త
ఖండాని పృథగ్భవంతి ॥

స్వీయప్రమాణముత్కాలలచేతగుణించివ్యతీతకాలముల్ । స్వీయఫలఘ్న
హారమునఛేదముజేయపలంబులుర్థనం । బొయ్యనబెంచియోగమున నోలి
భజింపగనాదిఖండము । ల్పొయ్యనవచ్చు బోగణకసారసమానకళాంత
రంబునన్

అథేతి- ప్రమాణైః స్వకాలాః గుణితాః కార్యాః వ్యతీతకాలగుణితం యత్ఫలం తేన ఉద్ధృతాః భక్తాః తే విమిశ్రనిఘ్నాః మిశ్రధనేన హతాః సంతః స్వయోగభక్తాః కార్యాః పృథక్పృథక్ ప్రయుక్తఖండాని భవంతి ॥

ఈ సమానకళాంతరముసాధనములుసాధించునెడతొలుతనాయాయి ప్రమాణ కాలముల చేనాయాయి ప్రమాణములగుణించునది। తమతమగతకాలములకును తమవడ్డీల ప్రమాణములకును గుణించునది । ఆదిగుణితరాసులను క్రమంబునద్వితీయగుణిత రాసులచే భాగించునది । ఫలంబుల వేర్వేర నుంచునది । మరియునీఫలంబుల సంకలనముజేసియుంచునది । పిదపమిశ్రధనమును ఫలంబులచే వేర్వేర గుణించిఫలయోగరాశిచే వేర్వేర భజించునాదిరాసులులభించు ॥

ఉదాహరణం.

యత్పంచకత్రికచతుష్కశతేన దత్తం ఖండైస్త్రిభిర్గణకని
ష్కశతం షడూనం । మాసేషు సప్తదశపంచసు తుల్యమాప్తం
ఖండత్రయేపిహి ఫలంవద ఖండసంఖ్యాం ॥

నెలనెలకు ఁ శతంబునకు నేనును మూడును నాల్గు నిష్టకముల్ । కలలు సిద్ధించి ముప్పదియు గ్రహనిష్కములొప్ప గొంచు వా । రలుగిరి దీర్ఘరంబులను రాజిలు మాసములన్క లావలుల్ । తులముగ నిచ్చి రేని త్వరతో దుత దెల్పుము వారి ఖండముల్ ॥

యదితి ॥ హెగణక యత్ - పంచక త్రిక చతుష్క శతేనదత్త్వా త్రిభిః ఖండైః షడూనం సిష్క శతం ముత్తా సప్తదశ వంచ

ప్ర నె-౧	ప్రద్ర [illegible]	ఫలం ౫	మిశ్ర నె ౭
౧	౧౦౦	౩	౧౦
౧	౧౦౦	౪	౫

ఈ యుదాహరణము నందు ముగ్గురు వర్తకులు మిశ్రముగా నొకడు నూటికై దుమూడును నాల్గును

సమాసేషు ఖండత్రయే పితుల్యం ఫలం ప్రాప్తం । తత్ర ఖండసంఖ్యాం వద ॥

గా కాలాంతరంబుల నిర్ణయించి మొత్తముగా గొవిన గొర నిష్కములయందు క్రమంబున ౭-౧౦-౫-మాసంబులకాలాంతరములు సమానములుగా నిచ్చిరేని య య్యాది ఖండములెట్లుండు ననిప్రశ్నము.

న్యాసః యథా । ప్రమాణ గుణిత కాలాః ౧౦౦-౧౦౦-౧౦౦ వ్యతీత కాలాః ౭-౧౦-౫ ఫలాని ౫-౩-౪ క్రమేణ గుణితాః ౩౫-౩౦-౨౦ ప్రథమస్య ౩౫ ద్వితీయస్య ౩౦ తృతీయస్య ౨౦ అనేన ప్రథమాః ౧౦౦.౧౦౦.౧౦౦ భక్తాః $\frac{౧౦౦}{౩౫}$

ప్రమాణకాలగుణిత ప్రమాణగత ధనరాసులు.

$\frac{౧౦౦}{౧}$ $\frac{౧౦౦}{౧}$ $\frac{౧౦౦}{౧}$

౧౦౦ ౧౦౦ ౧౦౦

గతకాలగుణితఫలములు

౫	౩	౪
౭	౧౦	౫
౩౫	౩౦	౨౦

౧౦౦/౩౬ ౧౦౦/౨౦ అథాపవర్తనేన్యా
సః । ప్రథమస్య పంచభిః ద్వితీయ
స్య దశభిః తృతీయస్య వింశత్యాతె
త్రయః । ౨౦/౬ ౧౦/౩ ౫/౧ ఏషాంయో
గార్థం సమచ్ఛేదాః కృతాః ౬౦/౨౧
౭౦/౨౧ ౧౦౫/౨౧ యోగె ౨౩౫/౨౧ తె త్ర
యః ౨౦/౬ ౧౦/౩ ౫/౧ మిశ్రేణ ౯౪
హతాః ౧౮౮౦/౬ ౯౪౦/౩ ౪౭౦/౧
స్వయోగేనానేన ౨౩౫/౨౧ భక్తాః ఛే
దంలవంచపరివర్త్యఅంశాహతిఛే
దవధేనభక్తేతికృతేజాతం౩౯౪౦/౧౬౪౭
౯౭౪౦/౩౦౫ ౯౮౭౦/౨౩౫ ఛేదైర్భక్తైష్వ
లబ్ధాఃఖండాః౨౪-౨౮-౪౨ఏతే
షాంఖండానాంవృద్ధిస్తుపంచరాశి
కేనానేయా॥
యథాయదిమాసేశతస్యపంచాది
వృద్ధిః తదాసప్తమాసాదిష్వ చతు
ర్వింశత్యాదేఃకియతితి
న్యాసోయథా

మొదటి రాసులను క్రమంబునరెం
డవరాసులచేభాగించినఫలములు
౧౦౦/౩౫ ౧౦౦/౩౦ ౧౦౦/౨౦
అపవర్తితరాసులు ౨౦/౭ ౧౦/౩ ౫/౧
౫/౧ యీరాసులకూ చుటకుసమ
ఛేదాలు
౬౦/౨౧ ౭౦/౨౧ ౧౦౫/౨౧ కూగరాశి ౨౩౫/౨౧
అవిరాశ్యానయనం
మిశ్రధనం ౯౪/౧ గుణించుప్రథమంఖం
౨౦/౭ రాశి ౧౮౮౦/౭ భా ౨౩౫/౨౧ పరి
హా ౨౧/౨౩౫ భా౧౮౮౦/౭ రాశి౩౯౪౮౦/౧౬౪౫
అప౧౬౪౫రాశి౨౪
మిశ్రధనం ౯౪/౧ గుణిద్వి-ఖం౧౦/౩ రా
౯౪౦/౩ భా ౨౩౫/౨౧ పరిహా ౨౧/౨౩౫ భా
౯౪౦/౩ రాశి ౧౯౭౪౦/౭౦౫ అప౭౦౫
రాశి౨౮
మిశ్రధనం౯౪/౧ గుతృ - ఖం౫/౧
రాశి ౪౭౦/౧ హా ౨౩౫/౨౧ పరిహా౨౧/౨౩౫
భా ౪౭౦/౧ రాశి ౯౮౭౦/౨౩౫అప౨౩౫
రాశి౪౨

యిందు సమశలాంతరములు పంచరాశికములవలన సాధించవలయును

న్యాసము

ప్రథమపంచరాశికం				ద్వితీయపంచరాశికం				తృతీయపంచరాశికం			
ప్రమా		అన్యపక్షనయ		క్రమన్యాసః		అన్యప		క్రమన్యాసః		అన్యప	
౧	౬	౧	౬	౧	౬			౧	౫	౧	౨
౧౬౮	౨౦	౧౬౦	౨౪	౧౬౦	౨౮	౧	౨౮	౧౦౦	౪౨	౧౦౦	౪౨
౫			౫	౩			౩	౪			౪

అత్ర ప్రథమస్య బహురాశివధః ౮౪౦ స్వల్పరాశివధేన ౧౦౦ భక్తః లబ్ధం శేష $\frac{౪౦}{౧౦౦}$ నిశ్శేషా భాజ్యహారయోర్ద్వింశత్యా ౨౦ అపవర్తః $\frac{౨}{౫}$ ఛేదఘ్నరూపే క్షిప్తే జాతం కలాంతరం $\frac{౪౨}{౫}$

ఏవం ద్వితీయస్యాపి బహురాశివధః ౮౪౦ స్వల్పరాశివధః ౧౦౦ కలాంతరం $\frac{౪౨}{౫}$

ఏవం తృతీయస్యాపి కలాంతరం తుల్యం $\frac{౪౨}{౫}$

యీమూడు పంచరాశికంబుల యందును స్వల్పరాశియగు హారము తుల్యము ౧౦౦

ప్ర $\frac{\frac{౬}{౧౪}}{\frac{౧౬౮}{\frac{౫}{౮౪౦}}}$ ద్వి $\frac{\frac{౧౦}{౨౮}}{\frac{౨౧౦}{\frac{౪}{౮౪౦}}}$ తృ $\frac{\frac{౫}{౪౨}}{\frac{౨౧}{\frac{౪}{౮౪౦}}}$

యీమూడిటను బహురాశివధము తుల్యంబగుటం హారభాజ్యంబులను యిరువదిచేనపవర్తనము జేయలబ్ధించినకలాంతరము $\frac{౪౨}{౫}$

౨ ప్రశ్నలు

సీ॥ చంద్రాశ్విగుణజలశరమాసమితికిదశనందవసుగింతకారూప॥

మితికి రెండిట మూడు మిగులమూడిట నాల్గు నాల్గింట నైదును నైదిటూరు । నారిట నేడును నగుకళాంతరముల నధమర్ణ పంచ కంబప్పుగొనెన । స్వ రరామ గిరి రూపసమితికి నా రైదు నాల్గు మూడును రెండు నైన నెలల । వారు వారు గొనినవర రూప సమితికి కళలు పమము గాగకతర్ణ కొనగు । నైదల మూలధనము లేక్వరింపుము చెలి । పాటిగణిక శూంద్రు ప్రౌఢ వేని॥

లోకేశు గిరిరత్న రుద్ర మాసములకు ఖజలసాయక రామ ఖాగ్ని తత్వ । నఖ రూపకము లకు వదనంబు రూప బు పాదరూపం బును చతుమితియు । సాగర బాహు యుగాగ చంద్ర ఖ బాణ రూపము ల ప్పుగొనినట్టి పంచ వణిజులట । క్రమంబుగనాలు గారు నేస్మి దిపదిమంన్రెండు నెలలంమపరగవారు । వారుగొనినట్టిధనములు వడ్డి సమము । గానె పంగినవారలు గణక కంది । కొనిన ఖండధనంబుల గొంట మిపుడ । సకుకలాంతరగణితంబు సాధ్య మేని ॥ కరజలత కేశ ఖ షీతరవి సమమాసముల కవి దిమరియు నిదువ । దియు ముప్ప దియు నల్బదియు నేబదియు నర్వ దియు డెబ్బ దియు నగు నిమితమూల । ములకు మూడిట రెండు మూడును నాల్గిట నైదిట నాల్గును వారి కైదు । యేడిటనారును నెన్మి దింట ను నేడు నం చాష్టలవము మునగు కళలను । మూల మిప్పు న వార్ధమున్స్వశ్వగిరిచంద్రుల గొనిగుణశ రాద్రినందరుద్ర । విశ్వతిధి నెలకు వెపసముకళలిడ । ఖండ సప్తకము లగణక జెలుపు

ప్రధమ ప్రశ్నం - మిశ్రధనం ౭౬౭						ద్వితీయ ప్రశ్నం - మిశ్రధనం ౫౦౧					తృతీయ ప్రశ్నం మిశ్రం ౧౨౬౭౫౯౫						
ప్రమాణ కాలములు	౧	౨	౩	౪	౫	౩	౫	౭	[illegible]	౧౧	౨	౪	౬	౮	౧౦	౧౨	౧౪
ప్రమాణ ధనములు	౧౦	౯	౮	౭	౬	౪౦	౩౫	౩౦	౨౫	౨౦	౧౦	౨౦	౩౦	౪౦	౫౦	౬౦	౭౦
ప్రమాణ ఫలములు	౨/[illegible]	౪/౩	౫/౭	౬/[illegible]	౭/౯	౧/౨	౧	౩/౨	౨	౫/౨	౨/౩	౩/[illegible]	౪/[illegible]	౫/౬	౬/౭	౭/౮	౮/౯
గత కాలములు	౬	౫	౪	౩	౯	౪	౬	౮	౧౦	౧౨	౩	౫	౭	౯	౧౧	౧౩	౧౫

అథసమమూలకళాంతరధనకరణకాలే

సూత్రంవృత్తార్ధేనాహ

రాశ్యంతరంమాసఫలాంతరేణభక్తంహికాలోభవతీతివేద్యః॥

రాశిద్వయములవివరము। వానిగనొకనెలకువచ్చువడ్డీలవివరం।, దానిచే భాగహారకమున। నాశివదనాభజింపనొగికాలంబౌ॥

మాసఫలమితి - అధిక -కనిష్ఠ రాశ్యోర్యదంతరం తత్ మాసఫలాంతరభక్తం రాశ్యోర్మాసఫలయోరేతదంతరేణ భక్తంసత్ కాలో భవతి.

వడ్డీల ప్రమాణములు భేదములుగానుండు నెడల అసలువడ్డీ రాసులు సమానత వందుకాలము నెరుగు విధి అసలు రాసులకు రెంటికిని గలయంతరమును। అయ్యసలు మొత్తంబులకు నిర్ణయంబగు నొక నెలవడ్డీ మొత్తంబులకుంగలుగు భేదరాశిచే భజింపస మంబగు కాలంబు దెలియుననుట. ఇందు గొప్ప రాశికి స్వల్ప కలాంతరంబును నల్ప రాశికి నధిక కలాంతరంబును నుండు నెడల నీవిధి ప్రవర్తించునని విచారించవలయు.

ఉదాహరణం 3

పంచకేనశతందత్తంద్వికేన౩శతద్వయం।మూలేసఫలకేకేనకాలేనసమతాభవేత్॥

శతమునకు మాసమునకైదు చతుష్కళలు। నూరును రెండునూరు గొని వారలిద్దరును సమంబుగా సకలాంతరమాదిధనము। జెప్ప నెలలెన్ని జెప్పుమా కేర్పరించి

పంచకేనేతి।పంచకశతేనరూపకశతందత్తం।ద్వికశతేనద్వేశతేదత్తే। ఉభయోర్మూలేసఫలేకేనకాలేనసమతాస్యాత్॥

ఈయుదాహరణంబున నూటికి యైదువంతున నూరును రెండువంతు నయిన్నూరును గ్రహించినయెడల సమూల కలాంతర యుత సంఖ్యలు సమములుగా నొసంగ కాలమెంతయగునని ప్రశ్నము.

ద్వారాశీ ౧౦౦. ౨౦౦
తదంతరం ౧౦౦ ఏకత్ర
మాసఫలం ౫ అన్యత్ర ర
తి యోరంతరం ౧ అనే
న రాశి ద్వయాంతరం
౧౦౦ భక్తం లబ్ధం ౧౦౦
అయం సమాపాస్త్యకస్య
సమధనకరణకాలః.

ప్రథమః	ద్వితీయః
నె౧కి	నె౧కి
౧౦౦	౧౦౦
౫	౨
౧౦౦	౨౦౦

మూలధనములకు నొక నెలకువచ్చు వడ్డి మొదటకి ౫ రెండవదానికి ౨ అంతరం హారకం ౧

మూలధనములు రెండవవాని ధనము ౨౦౧ మొదటివాని ధనం
అంతరం. ౧౦౦ భాజ్యం

అత్ర పంచరాశికకృత్యా లబ్ధ కలాంతరం క్రమేణ ౫౦౦ ౨౦౦ ఏతద్యుతం నిజ మూలధనం ౧౦౦ ౨౦౦ సమం జాతం ౬౦౦ ౬౦౦

ప్రథమం				ద్వితీయం			
క్రమం		వినిమయం		క్రమం		వినిమయం	
౧	౧౦౦	౧	౧౦౦	౧	౧౦౦	౧	౧౦౦
౧౦౦	౫౦౦	౧౦౦	౧౦౦	౧౦౦	౨౦౦	౧౦౦	౨౦౦
౫			౪	౨			౨

హారక భక్త ఫలం సమధనకరణ కాలం నెలలు. ౧౦౦
ప్రథమపంచరాశి ద్వితీయపంచరాశి
వడ్డి ౫౦౦ వడ్డి ౨౦౦
మూ.ధ. ౧౦౦ మూ.ధ. ౨౦౦
సకలాంతర మూలధనం ౬౦౦ ౬౦౦

౩ ప్రశ్నలు

శతమునకు నాల్గు చొప్పున శతము గొనిన । యట్టివాడు నూటికి యత్షిరూప । కముల పాదశతంబును గనిన యతడు । సకళవకాళిక లొకాల సమితియంత ॥ సప్తక శతిక శతంబును శతకమునకు ద్వికమితిని పాద ద్విశతి యుని కిరణగ ము । గొనయిను వృగు సకళలొదనము లెన్ని । మాసములకి త్తుగది వేగ నాకు జెపుమా ॥ అరువద్ది నూటియేబదియు గొనిన । వాడు భుజకళను న్నారువ తసినతడు । సకళ మూలధనంబుల సమత నెసగు కాలము విధింపు ప్రతము గ కంబుకంఠీ

ప్రథమం		ద్వితీయం		తృతీయం	
వడ్డీ కి	వడ్డి		౧	౧	౧
౧౧౦	౧౬౦	౧౮౦	౧౦౭	౧౮౮	౧౮౦
౪	౨	౭	౨	౬	౨
౧౮౦	౧౬౯	౧౦౦	౨౫౭	౧౫౦	౪౦౦

అథమిశ్ర వాణిజ్యంవ్యక్తార్థేనాహ

ప్రక్షేపకామిశ్రహతావిభక్తాః । ప్రక్షేపయోగేనపృథక్ఫలాని॥

క్షేపకములుమిశ్రహతముజేసిక్షేపయుక్తిచే । బాపసంభవించుఫలములర్య్వేరు వేరుగగ

ప్రక్షేపకా ఇతి॥ ప్రక్షేపకాఃమిశ్రద్రవ్యేణగుణితాః ప్రక్షేపయోగేనవిభక్తాస్సంతఃఫలానిప్పథక్స్యుః

వాళ్ల వర్తకవిభాగంబున నాదియందుంచినధనంబుల వేర్వేరమిశ్రధనము చేగుణించిఆధనసంయోగరాశి చేభజింప ఫలంబులు వేర్వే రలభించునను

ఉదాహరణం

పంచాశదేకసహితాగణకాష్టషష్టిః పంచోనితానవతిరాదిధనానియేషాం । ప్రాప్తావిమిశ్రితదశైక్యశతిత్రిబిస్తై ర్వాణిజ్యతోవదవిభజ్యధనానితేషాం

ఏనబదియైదునున్నరువదెన్మిదియేబదియొక్కటైనయా । ధనములజేతవాణిజముదప్పకజేయగల్గిమైనయా । ఘనపంరూపక త్రిశతిగాణకదెల్పుము వేరువే బగా । మనమునదీవెపోలికెనుపాటిపిజృంభితమేలివేగనై

పంచాశదితి- హేగణక ఏకపంచాశత్ -అష్టషష్టి -పంచాశీతిరితియేషాం ధనాని ఏతేషాంతెర్వాణిజ్యేనమి

ఈయుదాహరణంబున౫౧ - ౬౮ - ౮౫నిష్కములనుంచిమొదులు ధనముగాగలమువ్వురుపతకాపలు కలి

శ్రీదత్తధనైః త్రిభిః వాణిజ్యతః శతత్రయం ప్రాప్తం యదితదా-తేషాంధనానివిభజ్య వద-న్యాసః

ప్రత్యేకధనాః ౫౧ - ౬౮ - ౮౫ - మిశ్రేణ ౩౦౦ - హతాః - ౧౫౩౦౦ - ౨౦౪౦౦ - ౨౫౫౦౦ ప్రత్యేకధనయోగేన ౨౦౪ భక్తలబ్ధాని ఫలాని - ౭౫ - ౧౦౦ - ౧౨౫ తాన్యాదిధనైఃఊనాని ౫౧ - ౬౮ - ౮౫ లాభాః ౨౪ - ౩౨ - ౪౦ అథవామిశ్రధనం - ౩౦౦ ఆదిధనైక్యేన ౨౦౪ ఊనితం ౯౬ అయమేవ సర్వలాభయోగః అస్మిన్ ప్రత్యేకైః ౫౧ - ౬౮ - ౮౫ గుణితే ప్రత్యేకధనయోగేన ౨౦౪ భక్తేలబ్ధానిలాభాః ౨౪ - ౩౨ - ౪౦ తుల్యమేవ -

ఏవమన్యత్రాపి

శివతత్కాకము జేయ ౩౦౦ సిద్ధములు భించినవారల విభాగంబులెట్టివని

ప్రశ్నము

ప్రథమ ప్రకారం-

౫౧
౬౮
౮౫

హారం ౨౦౪

౫౧	౬౮	౮౫
౩౦౦	౩౦౦	౩౦౦
౧౫౩౦౦	౨౦౪౦౦	౨౫౫౦౦

భక్తలబ్ధం

౭౫	౧౦౦	౧౨౫
౫౧	౬౮	౮౫

శేషం		
౨౪	౩౨	౪౦ శేషాః

ప్రకారాంతరం

౩౦౦
౨౦౪

౯౬	౯౬	౯౬
౫౧	౬౮	౮౫
౪౮౯౬	౬౫౨౮	౮౧౬౦

పూర్వహారభక్తలబ్ధంలాభములు

౨౪	౩౨	౪౦

పూర్వగణకోదాహరణము

పుర శర శైలబాగములబొందిరుభృత్యవరు ద్రసంఖ్యహా । నరములు గొల్చినన్నృపుడొసంగెనగాశ్వపయోధిష్టముల్ । గిరముగబాణపర్వతనిధిక్రముభృత్యులకర్థజాలముల్ । వరుసనుపంచిభూరిగుణవైభవమాను వెరుంగజెప్పవే

జనములు	దినములు	భాగములు	గుణితం
౫	౭	౩	౧౦౫
౭	౯	౫	౩౧౫
౯	౧౧	౭	౬౯౩

మిశ్రం ౪౭౭ హారం ౧౧౧౩

౪౭౭	౪౭౭	౪౭౭
౧౦౫	౩౧౫	౬౯౩
౫౦౦౮౫	౧౫౦౨౫౫	౩౩౦౬౬౧
హారభక్తలబం ౪౫	౧౩౫	౨౯౭

౪ ప్రశ్నము

ద్విత్రిచతుర్భాగమలకుధా। త్రిత్రిదశాశకోనగెదస్యా శేషముగా। బాత్రము నస్నాటముప్పది। ధాత్రిపుడొక్కొం సకౌంత గ్రన్యముజెపుమా॥ సురచిరమైన యూరొకటిసొంపుగవల్వురుగుత్తగొంచు నా। నరువడిగుత్తజేసినదియం దులభాగము రెంట నొక్కడుఁ। అరయుగమూటపాలుచతుర్థాంశవిభా ముషష్టభాగముం। బరువడివారికెన్నియగుపన్నుగజెప్పుముపీరినిష్టముల్॥

న్యాసము.

ప్ర ౨-౩-౪ మిశ్రధనం౧౩౦ ద్వి $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౬}$ మిశ్రధనంఋ

వాపీపరిపూరణేసూత్రం

భజేచ్ఛిదోంశైరథతైర్విమిశ్రైరూపంభజేత్స్యాత్పరిపూ

ర్తికాలః॥

భజనజేసిహారములను బాగుమీరునంశలఁ। వ్రజమొనర్చిరూపభజనవాసి జేయకాలమా॥

భజేదితి॥ ఛిదః ఛేదాన్ అంశైర్భజే త్। అథ విమిశ్రైస్తైః రూపం భజేత్। ఏవం పరిపూర్తికాలో భవతి॥

అంశంబుల చేఛేదంబులవిభజించి యాఫలంబుల సంకలనముజేశి దా ని చేరూపమువిభజింప కాలంబగు.

ఉదాహరణం

యేకర్ఘూరొకినదినార్ధత్రితియషష్ఠైస్సంపూరయంతిహిపృథక్ప్రదగెవ ముక్తా। వాపీయదా యుగపదేవ సఖె విముక్తాస్తైకేనవా సరలవే నతదావదాశు॥

కాలువ లెవ్వియేనిదినఖండత్ర తీయకడంశలందువే। చాలుగబాదపూరణ మునల్వునుతొట్టినివేరు వేరుగా।నాలుగునెక కాలమునవర్శిలి బారగవేగదెల్పుమా। కాలలవంబుగాణతెక గాంచితి వేనిప్ర పూరణన్మదీ -

యేనిర్ఝరా పృథక్ ముక్తాస్సంతి దినదినార్ధత్ర తీయ షష్ఠైః వాపీంసంపూరయంతి। అర్ధంవత్రుతీయశ్చ షష్ఠశ్చ అర్ధత్రుతీయషష్ఠాః దినస్య అర్ధత్రుతీయషష్ఠాః దినంచ దినార్ధత్రుతీయషష్ఠాశ్చ తైః। ఏకోనిర్ఝరాముక్తో దినేనఘటీ షష్ట్యా వాపీంపూరయతిద్వితీయో దినార్ధేన త్రింశతా ఘటీభిః।తృతీయోదినత్రుతీయ భాగేన వింశత్యా ఘటీభిః। చతుర్థో దినషష్ఠభాగేన ఘటీదశకేనేత్యర్థః హేసఖె యా బాప తెచత్వారోనిర్ఝరాయుగపదెవముక్తాఃత దాకెనవాసరల వేనవాపీంపూరయంతితిద్వద। న్యాసం.

$\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౬}$ ఛిదోఆంశైర్భక్తాఃతావంతిఏవ. $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౨}{౧}$ $\frac{౩}{౧}$ $\frac{౬}{౧}$

మిశ్రైర్జాతై ౧౨ రూపంభజేత్ చత్వారోనిర్ఝరాయుగపన్ముక్తాదినస్యద్వాదశాంశేన $\frac{౧}{౧౨}$ ఘటీపంచకేనపూరయంతి.

ఈయుదాహరణంబున నెక్కాలువలు వేర్వేరవిడువబడియెడు నెడలదినము చేతను దినార్ధమును-మూట నొకటను-నాల్గింటనొకటిచేతనుతొట్టి నిండింపంజేయునట్టికాలువలు నాల్గును నొక్క మారివిధువంబడిన నెంతకాలంబుననాతొట్టినిండం జేయునని ప్రశ్నము.

దినం $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౬}$ దీనిక్రమంబున చెదంబులనంశలచే భజింప ఫలములు.

$\frac{౧}{౧}$ $\frac{౨}{౧}$ $\frac{౩}{౧}$ $\frac{౬}{౧}$ యోగం $\frac{౧౨}{౧}$

దినం $\frac{౧}{౧}$ భాగించు $\frac{౧౨}{౧}$ పరి-హా

$\frac{౧}{౧౨}$ భాజ్య $\frac{౧}{౧}$ రా $\frac{౧}{౧౨}$ దినము నందలిద్వాదశాంశమునంట నొకభాగంబున ౫ ఘడియలలోతొట్టినిండునుట

౫ ప్రశ్నలు

పదిని రెంటనొకటపంటపొలంబులు। గెలయ తూములన్ని గలశెపార। గ
ణకపొలము నెన్నిఘడియలగల సెనువి స్తరింపుమాకు వేట్కనిరార॥సప్తపంచన
వద్వాదశాంశలనుక్ర। మంబునను బారు కాల్వలువ హిపు నాజ్ఞ। నెకి కాలవి
ముక్తము లెనగ నెంత। కాలమునసంతపొలమునుగలయ బారు॥నందలవ యుగ్మ
కంబునన ష్టమాంశ। త్రితయమున వేటనాల్గిటతిరము గాగ। నొక్కకఝరం
బుననుబారునురఝరంబు।లన్నియును దీయ నెంత కాలమున బారు॥పడిటను
మూడులవముల నెన్మిదింట। నైను భాగంబులనువిశ్వనందలవము। లనుగలయు
బారు కాల్వలునధిపునాజ్ఞ।నొకటి దెరచిన పొల మెంతలోన బారు -

ప్ర - ౧/౬ ౧/౩౦ ౧/౬౪ ద్వి - ౧/౭ ౧/౫ ౧/౯ ౧/౧౨ తృ ౨/౯ ౩/౮ ౪/౭ చ ౩/౭ ౫/౮ ౯/౧౩

వ్యయయుత వాపీపూరణము.

వ్యయముగల్గ వ్యవకలనమువలయుజేయు శేషముగ। నయముతోడ
తొల్యగరిమె నందుచుండునిందులగ

వ్యయమునుసంయుతంబైయుండెనేని పూర్వసూత్ర క్రమంబున వ్యయమును
లాభంబున వ్యవకలనము జేసి శేషము చే పూర్వసూత్ర క్రమంబున రూపము
భజింప వలయు ననుట విశేషము.

ఉదాహరణము.

పతటాకము నేదినీరపూరణమును వేక్వేరజేసెడువిపులఝరలు। ద
శమునత్యాంశ చేదశఘటియస్తాంశ యందువ్యయంబుపంచాశసప్త। భా
గవిముక్తి జేబడయుని శ్నె షతయట్టిసరంబునందఖిలఝరలు।వివృతంబులై
యుండవెగంబదేల్ప ముకాలలపంబట్టికారణంబు।ఘమ కాలము గులజల
దావసరముదా। దవ్వుగాంగయుంటతపమునందు। వానరాక చేతపడగండ్ల
తోడుత।గెడ గెగానదీసిగణకవర్యా॥

న్యాసము -

ఆదాయం - $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౮}$ పూర్వ	వ్యయం $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౭}$ పూర్వసూత్రా
సూత్రోక్తక్రమంబు	నీతవ్యయం ౧౨
భవహృతఛేదసంకలనరాశి ౧౯	

అయవ్యయాంతరం ౭ దీనిచేరూపముభజింపలబ్ధం - $\frac{౧}{౭}$

౬ ప్రశ్నలు -

నించుకాల్వలుదినత్ర్యంశపంచమాంశ।ములనునించెడుతొట్టినిగలజలంబు।షష్ఠలవమునవ్యయమవండచానయంత। కాలమునశేషలవమునగాంచుపూర్తి॥ విశ్వమునుసూరలవముల వెలయనిండు। తొట్టినీరంబునంతయుతొమ్మిదింట। రెండులవములవ్యయమగుచండసుషిర॥విస్తృతినెంతటపూరించువెందిజెపుమా॥ దినదళతృతీయలవముల దనియజేయు। సుషిరయుగ్మాయుతియుతిథిసుఘటికలను। వ్యయముగలవాపిసుషిరత్రయమునుదెరచి।యున్నౌనెంతటసండునోయువిదబలుకు॥

ప్ర-ఆ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౫}$ వ్య $\frac{౧}{౬}$ ద్వి-ఆ $\frac{౧}{౧౩}$ $\frac{౧}{౧౨}$ వ్య $\frac{౨}{౯}$ తృ-ఆ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ వ్య $\frac{౧}{౪}$

పణ్యసూత్రం -

పణ్యైస్స్వమూల్యానిభజేత్స్వభాగైర్హత్వా తదైక్యేనభజేచ్చ తాని। భాగాంశ్చ మిశ్రేణధనేనహత్వా మూల్యానిపణ్యానియథాక్రమంస్యుః

క్రయప్రమాణములచేనయమొప్పతమతమభాగములగుణియించిపణమ్ములగుచు।ననరారువానిచేదగభజించినలబ్ధులనుయోగమొనరించియాటువిమిశ్ర।ధనముచేలబ్ధులతోడవంబొనరించియోగంబునభజింపనోలయుక్రయములటమిశ్రమునభాగలబ్ధసమొనరించియోగంబునభజింపనొనరుభా

గ।వస్తునివహంబులిందులవలనుమీర। దెలియవగియంమకోటిదెల్పిగనుము। క్రయవిభాగంబులనుసంజ్ఞ గణితములను। దనరియుండునుగణకులుదగు ననంగ -

పణ్యైరితి॥ స్వమూల్యాని స్వభాగైర్హత్వా పణ్యైః భజేత్। తానిభక్తసిద్ధమూల్యానిభాగాంశ్చ మిశ్రేణధనేనహత్వా తదైక్యేన తేషామిష్టభాగమూల్యానామైక్యేనభజేత్। యథాక్రమం మూల్యాని పణ్యానిచస్యుః॥

ఇందుతొలుతక్రయప్రమాణధనములచేతనిష్టభాగంబునవేర్వేరగుణించిదానిఁ బ్రాసరుపల వెలలచేభాగించివేర్వేరయుంచునది. మరియునాఫలంబులసంకలనముజేయునది ఈ యోగరాశిహారకంబగునవిదెలియవలయు॥ పదపఫ్రూర్వలబ్ధరాసులవేర్వేరమిశ్రధనంబుచెగుణించిహారకంబునహరింపక్రయధనంబులగు - ఇష్టభాగంబులవేర్వేరమిశ్రధనంబుచెగుణించిహారకంబుసహరించవస్తుభాగంబులగు

ఉదాహరణం

సార్ధంతండులమానకత్రయమహో ద్రమ్మేణమానాష్టకంముద్గానాంచయదిత్రయోదశమితా ఏతావణిక్కాకిణీః॥ ఆదాయార్పయతండులాంశయుగళంముద్గైకభాగాన్వితంక్షిప్రంక్షిప్రభుజోవ్రజేమహియతస్సార్థోగ్రతో యాస్యతి॥ ॥౧౧॥

వణములువిన్మదెల్పెవనుబాగుగద్రమ్మమునందుసార్ధమా।గుణములుమానతండులముకొంచకముగ్గపుమానకంబులా। ఘణులివివిశ్వకాకిణులుబాగుగగొంచుద్వయంబునొందుగా।గణుతినెసంగుభాగములగ్రక్కనగైకొనియిమ్ము భక్తికిన।వణిజకులాగ్రగణ్యసహవాసులుముస్సెబోవకుండగన్-

పౌర్ణమినీ! అ సౌఖ్యాసక్తేన భక్ష్యం తండుల మానత్రయం ద్రమ్మేణలభ్యతే । ద్రమ్మేణ ముద్గానాం మానాష్ట భ తే౦పవా గ

ప్రమాణద్ర	ప్రమాణక్రయం	ఇచ్ఛా	దినుసు
౧/౧	౭/౩	౨/౧	బియ్యము
౧/౧	౮/౧	౧/౧	పప్పు

ఈయుదాహరణమందు ద్రమ్మమునకు బియ్యము మూడున్నర మానికెలయిన ట్టి ద్రమ్మమునకు పెసలెనిమిది మానికెలునైనను [illegible] వయుండుగాన

తి ఎకాస్త్రయోదశ కాకిణీ రాదాయ మున్ద్వైకభాగౌ న్వితతండులానాం శయుగళం అవర యి-వ యుంత్ష్ప్రభు సం.. క్షిప్రంప్రజైమహాయతః నావ భాగ అగ్రతో యాస్యతి॥ న్యాసః-

వీశదమూడు కాకి. ఇలకును -రెండవ భాగములబియ్యమునొక భాగముప ప్పునకలిపి దొసగుమని ప్రశ్నము

శ్వమూల్యాని ౧/౧ ౧/౧ స్వభాగైః ౨/౧ ౧/౧ హతాని ౨/౧ ౧/౧ వన్యైః ౭/౩ ౮/౧

భజేత్ ఛేదంలవంచ పరివర్త్యహతి కృతే జాతమిష్టభాగమూల్యం ౪/౭

౧/౮ ఎతద్దై క్యార్ధం సమచ్ఛేదౌ॥

౩౨/౫౬ ౭/౫౬ ఐక్యం ౩౯/౫౬ తాన్యేతాని ౪/౭ ౧/౮ మిశ్రేణాధ వేన ౧౩/౬౪ హతాని

౫౨/౯౮౮ ౧౩/౨౬౩ భాగాఃస్వ ౨/౧ ౧/౧ మి శ్రేణాధవేన ౧౩/౬౪ హతాని ౨౬/౬౪

బియ్యము

క్రయ ౧/౧ భా ౨/౧ గుణితరాశి ౨/౧ భాగంక్రయ ప్రమాణముచే ౭/౩ పరి ౬/౭ భా ౨/౧ రా ౪/౭

పప్పు

క్రయ ౧/౧ గుణించుబా ౧/౧ గుణితరాశి ౧/౧ భాగించుక్రయ ప్రమాణముచే ౮/౧ పరి ౧/౮ భాజ్యం ౧/౧ రా ౧/౮

హారానయనము

బియ్యపుఫలమా ౪/౭ పప్పుఫలం ౧/౮

సహా ౩౨/౫౬ ౭/౫౬ యోగించెగా ౩౯/౫౬

౧౩ తద్వైక్యేనధ్నా భాగమూల్యే ౧ ౨ క్యేన ౨౬/౧౬ భజేత్ యథా ఫేదంల వంచపరివత్య ౯ ౫౨/౭౪౮ ౫౯/౧౬ అం శౌహతిఫేనవదేనభక్తా జాతంతం డులమూల్యం ౭౬౧౨/౧౦౭౨౨ పునః ౧౩/౧౨ తద్వైక్యేన ౩౯/౧౬ పూర్వవత్ ఫేదం లవంచపరివర్త్యేతిభక్తేజాతంము ద్గమూల్యం ౭౭౨/౧౯౯౬౭ ఎతౌ ౦ క్ర మేణతండులముద్గమూల్యాని -తం డులమూల్యంద్వా దశోత్తరనవశ తాధికద్విసహస్రేణాపవర్తితేజా తం తండులమూల్యం ౧/౯ ముద్గ మూల్యం చ చతురధిక శతేనాపవ ర్తే -కృతేజాతంముద్గమూల్యం ౭ఫ ణాం తండులముద్గమూల్యే ౭/౧౯౨ ౧ ౭/౯ ౧౯ యోగార్థం సమచ్ఛేదౌ కృతౌ ౧౯౨/౧౨౮౭ ౪౨/౧౧౮౭ యోగః ౨౩౪/౧౧౮౭ అష్టాదశకంపవర్తితేజాతంతం డులమూల్యం ౧౦/౯ ౨/౯ ముద్గమూ ల్యం ౪/౮౯ ౧౩ అస్య క్రమేణలబ్ధాం

మూల్యానయనము

తండులమూల్యం	ముద్గమూల్యం
౪ గు - మి - ధ ౧/౩	౧గు మి ద ౧౩/౯౪
రా ౫ - బా ౩౯/౭౪౯	రా ౧౩ భా ౩౯/౧౬
పరి ౫౯ బా ౫౨/౬౪౮	పరి ౫౯ గా ౧౩/౧౨
రాశి ౭౬౧౨ అప/౨౪౨౨	రాశి ౭౭౨ అప/౧౯౯౬౭
౭౬౧౨ రాశి ౧/౯	౧౦౪ రాశి ౭/౧౯౨

రుజువు

౧/౯ ౭/౧౯౨ సమ ౧౯౨/౧౧౮౭ ౪౨/౧౧౮౭

యుతి ౨౩౪/౧౧౮౭ అప ౧౮ రాశి ౧౩/౯౪

ధాన్యభాగానయనం

బియ్యము	పప్పు
౨గు - మి - ద ౧౩ రా/౧ ౯౪	౧గు - మి ద ౧౩/౧ ౯౪
శి ౨౬ భా ౩౯ పరి/౯౪ ౧౬	రాశి ౧౩ భా/౯
౫౯ బా ౨౬/౩౯ ౯౪	౩౯ ౧౦౪౬ భా/౯ ౧౬
భక్తం ౧౦౪౩౬/౨౧౬	౧౩౪ -ఫలం/౯౪
అప ౨౩౪ రాశి ౭/౧	౧౯ అప ౧౦౪/౨౨ ౯
అథ ౭ ౧/౨	రాశి ౭ ఫ ౧౧/౨౨ ౯

కాకిణ్యః ౧౦ వరాటికాః $\frac{౧౩}{౪}$ ౧౬౦

జలమూల్యం కాకిణ్యౌ ౨ వరాటి
కాః ౬ $\frac{౨}{౧}$ ముద్గమూల్యం భాగాం
$\frac{౨}{౧}$ $\frac{౧}{౨}$ మిశ్రధనేన $\frac{౧౩}{౬౪}$ హృతాః
$\frac{౨౬}{౬౪}$ $\frac{౧౩}{౬౪}$ తదైక్యేన $\frac{౩౯}{౬౪}$ భే
దంలవంచ పరివర్త్య తిభక్తేజా
తాస్తండులభాగాః $\frac{౧౪౫౬}{౨౪౯౬}$ ము
ద్గభాగాః $\frac{౮౩౨}{౨౪౯౬}$ తండులభాగాః
అష్టోత్తరద్విశతేనాపవర్తితే $\frac{౭}{౧౨}$
ముద్గభాగాః $\frac{౮౩౨}{౨౪౯౬}$ చతురధికశ
తేనాపవర్తితే కృతే $\frac{౮}{౨౪}$ తండులభా
గాఃఅర్ధకా౨ $\frac{౧}{౩}$ ముద్గభాగాః ౧ $\frac{౧}{౬}$

త్రైరాశికరుజువు

బియ్యము

$\frac{౧}{౧}$ కి $\frac{౭}{౧౨}$ చా $\frac{౧}{౬}$ పప్పు

కయం ?

$\frac{౧}{౧}$ కి $\frac{౧}{౧}$ చా $\frac{౭}{౧౨}$

న్యాసము

కియం ౧౨

$\frac{౭}{౧౨}$ $\frac{౧}{౬}$ ... $\frac{౭}{౧౨}$

$\frac{౭}{౧}$ $\frac{౧}{౧}$ రాశి $\frac{౫}{౧౨}$

౧ రాశి $\frac{౭}{౧౨}$ బియ్యం

౯ $\frac{౧}{౧}$ ౦ $\frac{౫}{౧౨}$

ఉత్తరరాశి $\frac{౭}{౨౪}$

ఉదాహరణాంతరం ॥

కర్పూరస్య వరస్య నిష్కయుగళేనైకం పలం ప్రాప్యతే। వై
శ్యానందన చందనస్య చ పలం ద్రమ్మాష్టభాగేన చేత్। అ
ష్టాంశేన తథాగరోః పలదళం నిష్కేణ మే దేహి తాః భాగైః శ్రే
కకషోడశాష్టకమితైర్ధూపం చికీర్షామ్యహం॥౧౨॥

వరకర్పూరఫలంబు నిష్కయుగళిన్ వాసించు పాటీరమాగరులయ్యుక్రమప
ణంబులన్ పలముగానర్ధంబుగానుండనా ?కరికా ధూపమునై యొకటిటన్న
ఫులన్ గన్పట్టునాగంబులన్ గరమా భాగములిమ్ము ? నన్ ?కొం
వేమ్మామల్ ॥

కర్పూరస్యేతి - హే వైశ్యా చందనవరస్య ... నిష్క ... కర్పూర ... పలంనిష్కయుగళేన ప్రాప్యతే ... ద్రమ్మస్యాష్టభాగేన చె ... చందనస్య పలం

౩౨	౧	౧	కర్పూరం
౧/౮	౧	౧౬	చందనం
౧/[illegible]	౧/౨	౮	అగరు
మిశ్రద్రవ్యద్రమ్మము ౧౬			

ఈ యుదాహరణంబున ముప్పదిరెండు ద్రమ్మములకు నొక పలము కర్పూరంబును ద్రమ్మమునెనిమిదవ భాగము చేత చందనపలంబొక

టియు నట్లనె ద్రమ్మాష్టభాగము చేత నర్ధపలంబగరును దొరకు నొకవది యారు ద్రమ్మంబులకు ద్రమ్మమునకు కర్పూరంబొక భాగంబును చందనంబు పదియారు భాగంబులును అగరు నెనిమిది భాగంబులు ధూపార్థంబుగ నిప్పింపుమని ప్రశ్నము

ప్రాప్యతే ద్రమ్మస్యైకాంశేన అగరోరర్ధపలం ప్రాప్యతే తహిక ఏకనిష్కేన-పక షడ ... అష్టాంశమితై భాగైః తాః కర్పూరచందనాగరూణి దేహి అహం క్రేతుమిచ్ఛామి-న్యాసో యథా స్వమూల్యాని ౩౨/౧ ౧/౮ ౧/౮ స్వభాగైః ౧/౧ ౧౬/౧ ౮/౧ హత్వా ద్వితీయతృతీయావష్టభిరపవర్త్య జాతాః- ౩౨/౧ ౨/౧ ౨/౧ తదైక్యం ౩౬/౧ మిశ్రధనేన ౧౬/౧ హతాః ౫౧౨ ౩౨ ౩౨/౧ భాగాంశ్చ ౧/౧ ౧౬/౧ ౮/౧ హత్వా ౧౬/౧ ౨౫౬ ౧౨౮ పూర్వోక్తైకైక్యేన ౩౬/౧ భజేత్ యథా ౧౨/౩౬ హారే

కర్పూరం	[illegible]	[illegible]
చందనం	[illegible]	[illegible]
అగరు	[illegible]	[illegible]

యోగము ౩౬/౧ ౨/౧ ౨/౧ యోగము ౩౬ హారకం

హారేణభక్తం లబ్ధం ౧౪ శిష్టం ౮/౩౬

శిష్టేహారే చ చతుర్భిరపవర్తితే

జాతం ౨/౯ కర్పూరమౌల్యం ౧౪

౨/౯ చందనాగరుమౌల్యాని ౩౨/౩౬ ౩౨/౩౬

అనయోర్భాజ్యహారయోః చతుర్భిరపవర్తనే జాతాని చందనాగరుమౌల్యాని ౮/౯ ౮/౯ ఏవం భాగాః

౧౬/౧ ౨౫౬/౧ ౧౨౮/౧ ఐక్యేన ౩౬/౧

భక్తాః లబ్ధాః క్రమేణ ౧౬/౩౬ ౨౫౬/౩౬

౧౨౮/౩౬ ఏతాశ్చతుర్భిరపవర్త్యా

జాతాః కర్పూరచందనాగరుభాగాః ౪/౯ ౬౪/౯ ౩౨/౯ హారేణభక్తా

లబ్ధయః కర్పూరభాగం ౪/౯ చందనభాగం ౭ ౧/౯ అగరుభాగం ౩ ౫/౯

మౌల్యానయనము

కర్పూరం	చందనం	అగరు
౩౨ గు ని	౨గు ము ద	౨గు ని భ
భ ౧౬/౧ రా	౧౬/౧ రాశి	౧౬/౧ రాశి
౫౧౨/౧ భా	౩౦ భా ౩౬/౧	౩౨ భా ౩౬/౧
౩౬ పరి ౧/౧ ౩౬	పం ౧/౩౬ భా	ప ౧/౩౬ ౩౨/౧
౫౧౨/౧ ...	౩౨/౧ ...	... ౩ ౨౪
౫౧౨/౩౬ అర	౩౨/౩౬ అర	పల రాశి ౮/౯
భా ౧౪ ౨/౯	రాశి ౮/౯	
క్రయం	ద్రమ్మము	
ద్రమ్మాః		
౧౪ ౨/౯		

భాగానయనం

కర్పూరం	చందనం	అగరు
౧ గు ని	౧౬ గు ని	౮ గు ని భ
భ ౧౬/౧ రా	౧౬/౧ రా	౧౬/౧ రా ౧౨౮/...
శి ౧౬/౧ భా	శి ౨౫౬/౧	భా ౩౬/... పరి
౩౬/౧ పరి ౧/౩౬	భా ౩౬/౧	౧/౩౬ ౧౨౮/౧
భా ౧౬/... రా	ప ౧ భా/౩౬	౦ ౪ ౧౨౮/౩౬
శి ౧౬/౩౬ అర	౨౫౬/౧	అర రాశి ౩౨/౯
రాశి ౪/౯	౨౫౬/౩౬	
	అపర గా ౬౪/౯	

రుజా ॥

క్రియకు

కర్పూరచందనఅగరు యోగ అర్ధ రాశి వస్తువలు త్రైరాశికం

కర్పూరం చందనం అగరు

ప్ర ఫల ఇ ప్ర ఫ ఇ ప్ర ఫ ఇ

న్యాసం న్యాసం న్యాసం

భాగ రాశి భాగ రాశి భాగ రాశి

రాశి రాశి

ప్రశ్నలు

ఘనసారంబు జవాది పున్నగ కస్తురియు కర్పూరము కేసరం । బు నుదం తో స్నిగ్ధ గుంజ భారవిలువలోన్ల ల్పు గజాంగా బినా । యనచం ద్రు ల్యకళిజా స్య్రాంకమున క్రై యార్చి ంపు గామా తములు । వర న్నేక జలాశ్వదిగ్రవులు గాదా మొత్ర భాగ బులు । జాపత్రి మరిది యుజాజి కాయల వంగ మేలకి జా జాయు జాలు గాగ । బాజారు విలు వలు బరగు చేక ద్వి త్రి వ స్వర హ పలములువ రుగ నేత్ర । గుణజల శరశక ఘపతి రూపా శలనం దెమ్ము గుణ పలార్ధ తుష సప్త । భాగంబుల గుణట్లు భామిని సప్త స్తచంద్ర రూపములకు పక్షగ మగు । న ట్లు గంధంబు వన్నిగు వయున కాను । రూపముల త్రి చతుర్కళ లేఖ మీర । నాలు గైదగు భాగంబులమరునట్లు । దెబ్బ జేడింటికిని దెమ్ము ధీవరాగ్య ॥

ప్రథమం					ద్వితీయం					తృతీయం			
కస్తూరి	౩౭	౮	౧	౧/౫	చందనం	౩	౭	౪	౧౫౦	జాపత్రి	౧	౧/౦	౩
జవ్వాజి	౩౭	౮ ౪		౧	పన్నీరు	౪	౩	౫	౧/౬	మిరియం	౭	౧/౧౫	౪
పునుగు	౩౭	౪	౬	౯	మత్రధనం	౬౬			౧౧/౯౬	జాజికాయ	౧	౧/౪	౫
కర్పూరం	౩౭	౭	౧/౯							లవంగం	౪	౧/౫	౮
కుంకుమం	౩౭	౧	౧/౬							ఏలకికాయ	౫	౧/౮	౬

అథరత్నజాతౌకరణసూత్రం వృత్తేనాహ-

నరఘ్నదానోనితరత్నశేషై రిష్టైర్హృతే స్యుఃఖలుమూల్యసంఖ్యాః। శేషైర్హృతేవాత్రతిశేషవధోపృథక్స్థైరభిన్నమూల్యాన్యథవాభవంతి॥ ౧౩॥

నరగుణదానహీనములగునట్టిరత్నవిశిష్టరాసులచే। నరగభాజింపఁ బడిన మునుపయ్యినరత్నదనంబులబ్బునో। మఱియును శేషఘాతములమానగు గాఁనిని శేషసంఖ్యలచే। బంగభాజింపఁ బూర్ణముగబబ్బును మూల్యమురత్నరాజికిన్॥

నరంఘ్నేతి-నరఘ్నదానోనితరత్నశేషైః। నరగుణితంయద్దానం తేనఊనానితానియానిరత్నాని రత్నానాంసంఖ్యాః తచ్ఛేషైరిష్టైరిష్టం హృతే సతిమూల్యసంఖ్యాస్యుః ఏకైకరత్నమూల్యసంఖ్యాభవతి-యద్వాశేషవధేఽత్రదానోనితర

రత్నదానముమనుష్యులచేగుణింపబడినదానరత్నములచేనూనంబగు రత్నశేషంబులచేఁ గిష్టంబగుని ష్టాంశభాజింపనొక్కొకరత్నంబునకుమూల్యంబగు.

రెండవప్రకారము-పూర్వవిధిగనిపిన శేషరత్నంబులసంఖ్యలని

త్నశేషాణాం వధే పరస్పరగుణనే పృథక్స్వస్వశేషైర్విభక్తే సతి. అభిన్నమూల్యాని భవంతి । అభిన్నశబ్దం యథా ప్రథమప్రకారేణ ఇష్టవశాద్భిన్నాని మూల్యాని తథా నాస్మిన్ప్రయత్నే భిన్నాని భవంతీత్యర్థః

హించుకొంటిగుణించిన రాశిని వేర్వేర శేషములచే భజింప ఫలాంకంబులను క్రయంబులేర్పడునని ఇందు తొలుత విధిః ఇష్టరాశిననుసరించి క్రయంబులు భిన్నంబులనభిన్నంబునుగా సంభవించునవియు రెండవవిధిని వల్లుభిన్నములేక పూర్ణాంకమూల్యములు భించుననియు భేదము విచారించవలెను

ఉదాహరణము.

మాణిక్యాష్టకమింద్రనీలదశకం ముక్తాఫలానాం శతం సద్వ
జ్రాణి చ పంచ రత్నవణిజాం యేషాం చతుర్ణాం ధనం। సం
గస్నేహవశేన తే నిజధనాద్దత్త్వైకమేకం మిథో జాతాస్తుల్య
ధనాః పృథగ్వద సఖే తద్రత్నమూల్యాని మే॥

ఎనిమిదియు దిక్కులను నేపగునూరును నైనసంఖ్యలన్ ।గనువృష
భాశ్మనీలవరకంజసురాగసుమాణిపంక్తులన్ ।ఘనులగు రత్నబేహారులు నల్గి
రమైత్రిస్వకీయరత్నముల్ ।వినిమయమొక్కటొక్కటిగ వేఱ్ఱు నజేయుస
మాధనులైరనీ।మునమున నెంతువేని దగబల్కుము రత్నక్రయములిమ్ముగన్ ॥

మాణిక్యాష్టకమితి- యేషాంచతుర్ణాం వణిజామేతద్ధనం । తే సంగస్నేహవశేన పరస్పరసంగాన్నేహ తద్వశేన నిజధనాదేకైకం రత్నం మిథో దత్త్వా తుల్యధనా జాతాః। హే సఖే తద్రత్నమూల్యాని మే మహ్యం కింతద్వదమి

ఈయుదాహరణమునందు -ఒకనికి ౮ కెంపులును - రెండవవానికి ౫ వజ్రంబులును-మూడవ వానికి ౧౦ నీలంబులును- నాలవవానికి ౧౦౦ ముత్యంబులును కలిగిన వారునల్వురును స్నేహమువలన తమతమరత్నంబులలో ఆన్యులకొ

త్వ్ఃఆవం మాణిక్యే॥ మాణిక్యా
ష్టకమేకస్య-దశ ఇంద్రనీలమణి
యోర్ద్వితీయస్య-ముక్తాఫలశతం
తృతీయస్య-పంచహీరకాశ్చ తు
ర్థస్యేతి॥ న్యాసః

మా ౮ నీ ౧౦ ము ౧౦౦ వ ౫

యథాదానం ౧ నరైః ౪ గుణితం
త ౪ అనేనోనితరత్నసంఖ్యా మా ౪
నీ ౬ ము ౯౬ వ ౧ ఏతైరిష్టరాశౌ విభ
క్తైరత్నమూల్యాని స్యురితి తాని
యథాకథంచిదిష్టేః కల్పితైభిన్నాని
అథవాత్రేష్టే సుధియాంల్పితే
యథాఽభిన్నానీతి -తథాకల్పిత
మిష్టం ౯౬ పక్షేః ౪-౬-౯౬ -౧
ఇష్టే ౯౬ భక్తే మూల్యమేకైకస్యర
త్నస్యేతి మాణిక్యమూల్యం
౨౪ నీలస్య ౧౬ ముక్తాయాః ౧ వజ్ర
స్య ౯౬ మాణిక్యాష్టకమూల్యం
౧౯౨ ఇంద్రనీలదశకమూల్యం
౧౬౦ ముక్తాశతమూల్యం ౧౦౦ వ
జ్రపంచకమూల్యం ౪౮౦ మాణిక్య
త్రయమూల్యేన ౭౨ ఊనం ౧౨౦
ఇదం ఏకైకేంద్రనీలాది మూల్య
యుతం ౨౩౩ ఏవం సర్వేష్వపి సమ
ధనం ౨౩౩

కటొకటికి యిచ్చినతుదను సమానధ
నముగలవారలైరేని యారత్నంబు
ల మొదలి క్రయంబుల దెలుపు ము
సుట. న్యాసము.

వజ్రాలు ౮ నీలాలు ౫ కెంపు
లు ౧౦ ముత్యాలు ౧౦౦ ఇందు
జనంబులసంఖ్య యగు ౪ చేదనసం
ఖ్యయగు ౧ టిని గుణించ నాలుగు
లభించె గావున నన్ని స్థలంబులను
నాల్గు నాలుగు దీసిన శేషములు.

వ ౪ నీ ౧ కెం ౬ ము ౯౬

ఇష్టధనము ౯౬ కల్పించిన భిన్న
ము లేక ఫలంబులు లభించు గాన న
ట్లు కల్పింపబడియె ధనంబులును -
క్రమంబున -౪-౧-౬-౯౬ చే భ
జింపలభించు ఫలంబులాయా జాతి
రత్నంబునకొక్కటికిగల క్రయంబగు
౨౪-౯౬-౧౬-౧

రుజువు

౨౪ / ౮	౯౬ / ౫	౧౬ / ౧౦	౧ / ౧౦౦
౧౯౨ / ౭౨	౪౮౦ / ౨౪	౧౬౦ / ౨౪	౧౦౦ / ౪
౧౨౦ / ౯౬	౫౦౪ / ౨౮౮	౧౮౪ / ౯౬	౧౨౪ / ౯౬
౨౧౬ / ౧౬	౨౧౬ / ౧౬	౮ / ౪౮	౨౦ / ౧౬
౨౩౨ / ౧	౨౩౨ / ౧	౩౩౨ / ౧	౨౩౬ / ౩
౨౩౩	౨౩౩	౨౩౩	౨౩౩

అథవా త్రైరాశికేన-

౫	౭	౯౭	౨
౨౦	౧౬	౧	౯౬
౧	౧	౧	౧

ఫలం ౨౪ ఇచ్ఛయా ౧ గుణితం ప్రమాణభక్తం - జాతం ౧౨౦ ఇదం పైకైకేంద్రనీలాదిమూల్యయుతం సమధనం ౨౩౩ ఏవం సర్వత్ర।

ఇదం మూల్యం ఇష్టవశాద్భిన్నం స్యాత్। తస్మాదయమభిప్రాయః। ఏకమాణిక్యమూల్యస్య త్ర్యంశోన మేకమింద్రనీలమూల్యం తత్షోడశాంశో ముక్తైకమూల్యం। తత్షణ్ణవతిగుణమేకం వజ్రమూల్యం। అథవా శేషాణాం ౪ ౬ - ౯౬ - ౧ వధే ౨౩౦౪ పృథక్ శైరేవ ౪ ౬ ౯౬ ౧ భక్తే లబ్ధాని క్రమేణ మాణిక్యాదీనాం మూల్యాని ౫౭౬ - ౩౮౪ - ౨౪ - ౨౩౦౪ ఏతాని ద్రవ్యాణ్యష్టకాని క్రమాత్ - అష్టదశశతపంచగుణితాని ౪౬౦౮ ౩౮౪౦ - ౨౪౦౦ - ౧౧౫౨౦ । ఏతాని త్రిగుణితనిజమూల్యహీనాని। అన్యత్రయమూల్యయుతాని సమధనాని జ్ఞేయాని ౫౫౯౨ అథవా త్రైరాశికేన

త్రైరాశికకరణములు

ప్ర	౫	౨	౭	౯౭
ఫ	౨౪	౯౬	౧౬	౧
ఇ	౧	౧	౧	౧

త్రైరాశిక లబ్ధ ఫలంబులు.

౧౨౦ । ౧౯౨ । ౧౧౨ । ౯౭

సమధనం ౨౩౩

ప్రకారాంతరము

శేషములు ౪-౬-౯౬-౧ అన్యోన్య గుణితరాశి ౨౩౦౪ దీని శేషంబులచే భజింప ఫలములు

౫౭౬ ౨౩౦౪ ౩౮౪ ౨౪

ఋజువు

౫౭౬ ౨౩౦౪ ౩౮౪ ౨౪
౮ ౫ ౧౦ ౧౦౦

౪౬౦౮ ౧౧౫౨౦ ౩౮౪౦ ౨౪౦౦
౧౭౨౮ ౭౬ ౭౬ ౭౬

౨౮౮౦ ౧౨౦౯౬ ౪౪౧౬ ౨౯౭౬
౨౩౦౦ ౬౯౧౨ ౨౩౦౪ ౨౩౦౪

౫౧౮౪ ౫౧౮౪ ౬౭౨౦ ౫౨౮౦
౩౮౪ ౩౮౪ ౧౧౫౨ ౩౮౪

౫౫౬౮ ౫౫౬౮ ౫౫౬౮ ౫౬౬౪
౨౪ ౨౪ ౨౪ ౭౨

౫౫౯౨-౫౫౯౨-౫౫౯౨-౫౫౯౨

౫	౭	౯౭	
౫౭౮	౩౬౪	౨౪	౬౩౦౪
౧	౧	౧	౧

	ప్ర	ద్వి	తృతీ	చ
ప్ర	౧	౧	౧	౧
ఫలం	౯౮	౨౪	౩౬	౨౪
	౫	౨	౭	౯౬

ఏకత్రఫలమిచ్ఛాగుణితం ౨౬౬ం ప్రమాణభక్తం ౨౬౬ం ఇదమేకైకే నరత్నత్రయమూల్యయుతం జాతం సమధనం తదేవ ౫౫౯౨ ఏవమన్యత్ర

లబ్ధరాసులు ——

౨౬౬ ౪౮౦౬ ౨౮౬౬ ౨౩౨౬
౩ ౪ ౫౭౮ ౫౭౮ ౫౭౮
౩౬౪ ౩౬౪ ౨౩౦౪ ౨౩౦౪
౨౪ ౨౪ ౨౪ ౩౬౪

౫౫౯౨ ౫౫౯౨ ౫౫౯౨ ౫౫౬౨

౬ ప్రశ్నము-

నూరును నేబదినలుబది । నూరత్నములు ౧౦ వణిజగణ త్రితయంబుగ ।
నారొక్కొక వినిమయిచే । దారుసమధనాఢ్యులైనతత్క్రియ మెటులో ॥ వజ్ర
నీలగరుడ వైడూర్యముక్తాళి । ధృతిన్ నృపేంద్ర సూరదిజ్మితములు । గలుగుపంచ
వణిజ గణమేక వినిమయి । తుల్యధనతగ్నమూల్యమెట్లు ॥

వజ్రగోమేధక వైదూర్యమరకత । ముక్తాఫలప్రవాళపుష్యరాగ । కు
రువిందనీలముల్వరుసగా దశరుద్రరవివిశ్వమనులిధిరాజసప్త । దశ ధృతిమి
తధనవిశదవణిక్పుత్రనవకంబులనొయ్యన ధ్రువసుమైత్రి । వశమునతమత
మవజ్రాదిరత్నములొకటొకటిగనిచ్చి యొండొరులకు । తుదసమానధనత
ముదమందనారత్న । క్రయమితరబులెట్లు గాంచునొక్కొ । వెలదివేగబల్కు
ను విదితమైనసుమది । పాటిరత్నపణ్యబహుళపణితి ॥

ప్రవ ౧౦ం కేసం వరం ద్వివ ౧౬ నీ ౧౬ వ ౧౪ వై ౧౨ ము ౧౦
తృవ ౧౦ గో ౧౧ వై ౧౨ మ ౧౩ ము ౧౪ ప్ర ౧౫ పు ౧౬ కెం ౧౭ నీ ౧౮

ప్రాంశయుతకరణసూత్రం

అంశలచే విహీనముగు హారములోడొనట గుణించియు ।

య్యాంశవిహీనహారములనట్లభజింపపలాళిరాశితో । సంశ
యమేదికూదినానుసయ్యానపార్థపురూపసంఖ్యలో। స్వాం
శములన్యవిత్తములసంయుతిజేసెడునట్టిప్రశ్నలకు ॥

స్వస్వకీయాంశంబులచేనూనంబు లగుహారకంబులనొండొంటిగుణిం చియారాశినియయ్యంశహీనం బులగుహారకంబులచేవేర్వేరభజింపలభించుపలంబులభాజ్యరాశితోగూర్పనాదితానులులభించు॥

ఉదాహరణము.

కలికిరో నీకుగాగొనిన కాంచనపంజరమధ్యవర్తియా। చిలుక
యదెంత దెల్పుమన జెప్పిరిముప్ఫగుబేరగాండ్రు హా। కలద
శతత్ర్యంశపాదయుతిరంజితస్వాన్యధనోన్మితంబుగా। విలువ
సమానమైనయడవీరలయర్థము లేర్పరింపుమా ॥ ——

ఈయుదాహరణంబునచిలుకక్రయముబలికినముప్ఫురియందొకడుతన దార్ధాధనంబును మిగతయిరువురి ధనంబులునుంగూర్చినయంతయని యు। రెండవవాడుతనద్రవ్యత్ర్యం శంబునన్యధనంబులవియుమూ డవవాడుతనద్రవ్యచతుర్థాం శంబునుమిగతయిరువురిధనంబుల నియుబలుకనెడవిలువతుల్యంబైన వారలమొదలిధనంబు లెంతయని యడుగుట

న్యాసము

అంశహీన హారములు ౧-౨-౩. పరస్పరగుణితరాశి ౬ దీనితోడ యంశహీనహారకములగు- ౧-౨-౩ చేక్రమంబునభజింప లబ్ధములు మొదలిరాశితోగూర్పనాదిఫలములు

ప్ర	ద్వి	తృ
౬	౩	౨
౯	౧౨	౧౨
౮	౮	౯
౨౩	౨౩	౨౩

౯) ప్రశ్నలు పూర్వగణకోదాహరణము-

గుణగతిపొయకతుర్యమునికుంజరపక్షజసంఖ్యభాగముల్। వణిజులు స్వా
ర్థరాసులనిబల్కెనొకండొకదాత్మభాగముల్ । ప్రఖ్యతితోడవతర్కముల

పైకమునూర్చి క్రయంబు జేసినన్ । మణికి క్రయంబునొక్కవిధమైననుమూ

లధనంబులెట్లగున్ ॥ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౭}$ $\frac{౧}{౮}$ $\frac{౧}{౯}$

జలరుతువసుదిగ్రవులగు । సలలితవైజాంశయుక్తసర్వాన్యధనం । బుల మితిసమమై యుండిన । వెలదిబలుకువారియాదివిశ్రుతధనముల్ ॥ శివది క్పందాష్టాశ్వాంగవిషయమిత భాగయుక్తాన్య ధనంబుల్ । భవమకుటము నిందు కృత । దవులగవణి కాళిదనముదడయక జెపుమా ॥

ప్ర $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౮}$ $\frac{౧}{౧౦}$ $\frac{౧}{౧౨}$ తో చేరినయన్యధనంబులు సమానము.

ద్వి $\frac{౧}{౧౧}$ $\frac{౧}{౧౦}$ $\frac{౧}{౯}$ $\frac{౧}{౮}$ $\frac{౧}{౭}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౫}$ తో చేరినయన్యధనంబులు సమానము.

గుణితసూత్రం

గుణితప్రశ్నంబులనుహా గుణితరాశి । రూపరహితహారంబులరూఢి నిగా । భాగహారమొనర్చినభక్తలబ్ధ । ఫలము గునాదిధనములం ప్రాప్తిమీర ॥

గుణియించియుండెడు ప్రశ్నంబుల ఛేదపరస్పరగుణితరాశిని । రూప హీనంబులగు ఛేదంబులచే వేర్వేర భజింపనాదిరాసులగు.

దీనివివరణము దాహరణవ్యాఖ్యా సం బునస్పష్టంబగు.

ఉదాహరణము.

భుజగగణవార్ధిబాణజుతుప్రాసగుణంబులజెందినట్టి యా । నిజదన యుక్తస్వాన్యధనసన్మితమంగుళిరత్నసంచునో । గజనిభయానబల్కి నయ గన్యధనంబుసమానమైన వే । గజజిజలేక దెల్పుమలగాణకముఖ్యులమూల విత్తముల్ .

ఈయుదాహరణంబునక్రమంబున ౨ - ౩ - ౪ - ౫ - ౬ - ౧౨ - ౮ చేతనుతన ధనంబుల వేర్వే గుణించియందు-నన్యధనంబుల కూర్పగల్గు మూల్యముసమానంబైనధనములమూలంబులు దెల్పుమనుట

౨-౩ ౪-౫ ౬-౧౨ అన్యోన్యగుణితరాశి ౬౭౬౦ దీనిరూపహీనఛేదము

లగువీటచే ౧ - ౨ - ౩ - ౪ ౫ ౧౧ చేక్రమంబున వేర్వేర భజింపలబ్ధములు -

౮౬౪౦ | ౪౩౨౦ | ౨౮౮౦ | ౨౧౬౦ | ౧౭౨౮ | ౭౮౫ ౫/౧౧

రుజువు -

ప్రథమం -	ద్వితీయం -	తృతీయం -	చతుర్థం -	పంచమం -	షష్ఠం -
౧౭౨౮౦	౧౨౯౬౦	౧౧౫౨౦	౧౦౮౦౦	౧౦౩౬౮	౯౪౨౫ ౫/౧౧
౪౩౨౦	౮౬౪౦	౮౬౪౦	౮౬౪౦	౮౬౪౦	౮౬౪౦
౨౮౮౦	౨౮౮౦	౪౩౨౦	౪౩౨౦	౪౩౨౦	౪౩౨౦
౨౧౬౦	౨౧౬౦	౨౧౬౦	౨౮౮౦	౨౮౮౦	౨౮౮౦
౭౮౫ ౫/౧౧	౭౮౫ ౫/౧౧	౭౮౫ ౫/౧౧	౭౮౫ ౫/౧౧	౨౧౬౦	౨౧౬౦
౧౭౨౮	౧౭౨౮	౧౭౨౮	౧౭౨౮	౭౮౫ ౫/౧౧	౧౭౨౮

సమధనం - ౨౯౧౫౩ ౫/౧౧

౧౦ ప్రశ్నము

నీలక్రయమెంత జెపుమన్న నేవురనిరి। రామరససప్తినందేశరత్న్యగుణి
త। నిజధనాఢ్యధనాఢ్యమానీ వెలయన సమా। నమయిన వారిధనములు సరగ జెపు
మా ॥ శరరంపావ్యాప్తగ్రహగుణపరస్వకీయ। ధనములు నననిర్ధ్య ధనములు
దారశిలిన। మణివిటువయన్న సమానయినలయవారి। ధనములను వివరింపు
మతవిరుబోడి। భిన్న వాష్టాంశ్వ సకు బాణాన్నృథగుణంబు। ంగుస్వకీయాన్య ధ
నతుల్యముగ క్రయంబు। మణికనతు శ్రీ మైనచోమగుత వారి। మొదలిధన
ముల దెలుపుము ముదముతోడ ॥

ప్ర - ౩ - ౫ - ౭ - ౯ - ౧౧ గుణితస్వాన్యధనం -

ద్వి ౫ - ౬ - ౭ - ౮ - ౯ తృ ౧౦ - ౯ - ౮ - ౭ - ౬ - ౫

కాలసమీకరణసూత్రం -

ఫలములచే ప్రమాణములభగ్న మొనర్చిన రాశియుగ్మమున్।
గలయపరస్పరాహతముగా నొనరించిన భాజ్యరాశియౌ।
నలవడ రాశియుగ్మకమునట్లుగ స్వేచ్ఛ లబ్ధతరీతిగా। వెల
యగుణించియోగమున వేభజియించ ఫలంబు జేకురున్ ॥

తొలుత ప్రమాణకాలంబులచే ప్రమాణజనములగుణించియాగా శిద్ద్వంబులనొండొంటిగుణించి యింపభాజ్యరాశియగు.

పిదపనాగుణితరాశిద్వయంబుల వేర్వేరనునిచ్ఛయందలి స్త్రీరాశిచేపురుషప్రమాణగుణితరాశియు పురుషరాశిచేస్త్రీప్రమాణగుణితరాశియు వేర్వేరగుణించి సంకలనముజేయబడు రాశిహారకంబగు.

నీహారకముచేతభాజ్యంబుభజింపకాలంబేర్పడుననుట.

ఉదాహరణము.

నాలుగుజాములక్ పురుషనాగరికుల్ శరసంఖ్యలెట్టిదౌ। మే
లిమిపుష్పబంధములమేకొనిజేయుదురట్టిపుష్పముల్। బాల
లుదెచ్చిజాములనుబంతులుజేయసమర్థమందుచో। బాల
లునల్వురున్నరులుబాహుగూర్చనజాములెన్నియౌ॥

ఈయుదాహరణంబున ౫ పురుషులు ౪ జాములలోజేయునంతపని ౧౦ స్త్రీలు ౬ జాములలోచేయుదురేనియట్టికార్యము ౨ పురుషులును ౪ స్త్రీలును నెంతకాలంబునజేయుదురనుట.

౨౦ ౬౦
౪ ౨

౮౦ ౧౨౦

హారం ౨౪౦

ప్రమాణజనం	ప్రమాణకరణం	ఇచ్ఛ
పురు ౫	జా ౪	౨
స్త్రీ ౧౦	౬	౪

భాజ్యనయనం

౨౦ ౬౦

వరస్పరగుణితరాశి

౧౨౦౦

హారభక్తఫలం ౬ $\frac{౨}{౩}$

ఋజువు -

ప్ర-పు ౫ ఫ జా ౪ ఇష్ట ౨౪౦
౨౦)౨౪౦(౧౨
లబ్ధజాములు
౧౨

స్త్రీ ౧౦ జా ౬ ఫ ౨౪౦
౬౦)౨౪౦(౪
జాము

స్త్రీ ౪ జా ౩ పు ౨ జా ౧౨
గుణిత రాశి గుణిత రాశి
౧౨ ౨౪
౩౬)౨౪౦(౬ ౨ రా ౩
౩౬

౧౧ ప్రశ్నలు-

మూడుజాముల నాల్గుపురుషులొనర్చెడు కార్యంబు నాగ్గురు కాంతలేడు జాములనొనరింపజాలిన యా కార్యమిరవురు పురుషులు శరమితదినముల చేయుదు. రెంతటజేయగాంతురు బుధులు ముగ్గురు పురుషులు మగువలిద్దరును జేయ నెంతటనొందు సమాప్తంబు సల్లు యామాత్మక మందు నైదు. పురుషులొనరించు కార్యంబు పువ్వుబోండ్లు యేడుగురు నైదుజాముల నెలమి జేతు. రట్టి కార్యంబు లాగ్గురు నరులు సుతను. పంచకంబు నొనర్చ సబతయుతులత ॥

ప్రమాణం	ఫలం	ఇచ్ఛా
పు ౧	౩	౭
స్త్రీ ౪	౨	౫

ప్ర	ఫ	ఇ
పు ౧	౩	౫
స్త్రీ ౪	౨	౭

ప్ర	ఫ	ఇ
స్త్రీ ౫	౮	౬
పు ౨	౫	౫

కాలజ్ఞానసమీకరణం సూ

అంశయోగములనుపిదపనంశలను భజింపనౌ। సంశయంబులే

కగతము భావి కాలము ॥

అంశలను సమీకరించి యయ్యంశలచేతన యోగరాశిని వేవేఱ భజింపగత కాలభావి కాలంబులగు ॥

ఉదాహరణము -

భృంగకాళి వేదెలుపుమిందు గతంబగు త్ర్యంశ రాత్రికిన్ ।

సద్గతి భావియామినికి సప్తమభాగము తుల్యమైనని । బృంగము

నంబునన్ విశదభాతి నెరింగితి వేని పాటినిన్నంగనలందు। మిన్న

వనియందరు మన్నన సేయునట్లుగున్ ॥

ఈయుదాహరణంబున గత కాలమునందలి $\frac{౧}{౨}$ కి గమ్య కాలము నందలి $\frac{౧}{౩}$ సమానంబయ్యె నేని గత కాలభావి కాల ప్రమాణంబుల బలుకుమనుట

$\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౬}$ సమ $\frac{౬}{౧౮}$ $\frac{౩}{౧౮}$ యోగం $\frac{౧౦}{౧౮}$

గతకాలానయనము	భావికాలానయనము
$\frac{౧౦}{౨౧}$ భాగించు $\frac{౧}{౩}$ పరి $\frac{౩}{౧}$ భా $\frac{౧౦}{౨౧}$ రాశి	$\frac{౧౦}{౨౧}$ భా $\frac{౧}{౬}$ పరి $\frac{౬}{౧}$ భా $\frac{౧౦}{౨౧}$ రాశి $\frac{౬౦}{౨౧}$
$\frac{౩౦}{౨౧}$ అ౩ గా $\frac{౧౧}{౬}$	౬ రాశి $\frac{౧౧}{౩}$

జవాబు

గతకాలము $\frac{౧౧}{౬}$ లో $\frac{౧}{౩}$ యంశము $\frac{౧౦}{౨౧}$	భావికాలము $\frac{౧౧}{౩}$ లో $\frac{౧}{౬}$ యంశము $\frac{౧౦}{౨౧}$

౧౨ ప్రశ్నలు

గతకాలాష్టక భాగము। మతిమంతుడగస్త్యకాలమును భాగముతో। మితమగు నెడ వేదెవ్వియు। గతగస్త్యహ ప్రమాణగరి మెల్వరుసర్గ॥ గడచిన రాత్ర్యం శాష్టము। గడువవలయుస్త్రింశ మునకు గాణక సమమై। గడగునెడగస్త్యగతము లితడమక బలుకుము విమిశ్రిదయుడ వేసిగ॥ చనినయట్టిరాత్రిపష్టాంశతుల్యంబు। శేషరాత్రిలోనిశిఖియాగాంశ। ములకుతుల్యమైనజలజాక్షిబలుకుము। గవస్యగతవిభాగకాలములను

ప్ర $\frac{౧}{౮}$ సమం $\frac{౧}{౧౪}$ కి ద్వి $\frac{౧}{౮}$ కి సమం $\frac{౧}{౩}$ సరి తృ $\frac{౧}{౬}$ కి సమానం $\frac{౨}{౩}$

స్వర్ణగణిత ప్రారంభః

తత్ర వర్ణజ్ఞానం

సువర్ణవర్ణాహతియోగరాశౌస్వర్ణైక్యభక్తే నకతైక్య వర్ణః। వర్ణోభవేచ్ఛోదితహేమభక్తే వర్ణోద్ధృతే శో

ధితహేమసంఖ్యా-

వన్నెలచేగుణింపబడుస్వర్ణతులంబులయోగరాశిదా।క

స్వర్ణ భాగయోగమున ... మొత్తములచే స్వర్ణ వర్ణ వహా । వన్నె
యుట ... భాగముల ... రంబున రాశిని ... దినక । వన్నె
లా చేభజించిననువచ్చును శుద్ధసువర్ణ భారముల్

సువర్ణైః సువర్ణాని చ వర్ణాశ్చ
తేషాం పరస్పరగుణనేన
వర్ణాభిన్నానాం వర్ణైక్యం స్వర్ణైక్య
ప్రయుక్తం అని మిశ్రేషు॥ సువర్ణవ
ర్ణాహతియోగరాశి ఏవ
రాశిః తస్మిన్ సువర్ణవర్ణానాం
ఐక్యేన భక్తే సతి కనకైక్యస్య వర్ణో
భవతి

తస్మిన్ సువర్ణవర్ణాహతియో
గరాశావేవ శోధిత హేమ్నా భక్తే
సతి వర్ణో భవేత్

తస్మిన్నేవ రాశౌ వర్ణేన (హృతే) సతి
శోధిత హేమ్నః సం
ఖ్యా భవేత్

బంగారు మొత్తములను దాని వన్నెలను
వేర్వేరగుణించి యారాశిని సంకల
నము జేసి యాబంగారు మొత్తముల సం
కలన రాశిచే భాగింప కలిపి కరిగిన
బంగారమునకు వన్నె యేర్పడును

తొలుతటి రాశిని పుటముం జేయు
మొత్తముచే భాగింప పుటపాక సిద్ధ వ
ర్ణసంఖ్య యగు

నా వన్నెల రాశి నేర్పడు వన్నెల సం
ఖ్యచే భాగింప మొత్తల మితి దెలియును
ఈ మూడువిధులకును క్రమంబున
నుదాహరణంబులు

ఉదాహరణాని

విశ్వార్కరుద్రదశవర్ణసువర్ణమాషా దిగ్వేదలోచనయుగ
ప్రమితాః క్రమేణ। ఆవర్తితేషు వద తేషు సువర్ణవర్ణస్తూ
ర్ణం సువర్ణగణితజ్ఞ వణిగ్భవేత్కః॥ తేషు ద వేనయుగళింశ
తిర్దగ్ధానాం ... ద్రవిణవర్ణమితి స్ఫుటా చేత్। చేచ్ఛో
ధితే చ భవతి షోడశవర్ణ హేమ్నా తే వింశతిః కతి భవంతి వదాశు
మాషాః॥

స్వర్ణావర్ణాంబులు వర్ణాంపగలయిట్టి వణిజ సువర్ణ్ణజ్ఞ ఏగు ననెబవు। ద శరుద్రవిశ్వార్కవిశదవర్ణ స్వర్ణములు జలభుజపందజలధిమాసం। మిత ములుగరగిన మిశ్రిపవన్నెయొంగుయై శోధిలుడా వేగ సొంపుమిర। నొంక్క ణకొ మాషములన్నలువొందపంశతిశోధింపపుటమున సొంపు గలుగు। రాజమాషము లగు వేనిరవ్యవర్ణ।। మెంతయగు వట్టిపుటమునమించునట్టి। రాజవర్ణం బుడేలినరవణిమాష। భరములెన్నగు ద్రుతముగబలుకమీవు॥

వన్నెలు	౧౩	౧౨	౧౧	౧౦	మొత్తం
మొత్తలు	౧౦	౪	౨	౪	౨౦
గుణితరాసులు	౧౩౦	౪౮	౨౨	౪౦	౨౪౦

విశ్వే॥ విశ్వే-అర్కరుద్ర-దశవర్ణాయేషాంతేషాం సువర్ణానాంమాషాయాదిదిగాదిమితాస్యుః త్రయోదశవర్ణందశమాషమితం-ద్వాదశవర్ణంచతుర్మాషమితం-ఏకాదశవర్ణంద్విమాషమితంగశవర్ణంచతుర్మాషమితమిత్యర్థః। హేసువర్ణగణితజ్ఞ హేవణిక్ తేషుచతుర్విధేషుసువర్ణేషు-ఆవర్తేతేషువహ్నౌగామితేషుకస్సువర్ణోభవేత్ తూర్ణంశీఘ్రంవద అన్యచ్చ-తేశోధనేనయదివింశతిరుక్తమాషాస్యుః-షోడశద్రవిణవర్ణమితి-సువర్ణవర్ణమానంకించెవింశతిరుక్తమాషాశ్శోధనేసతి షోడశవర్ణాం హేమస్యుః। తదాకతిమాషాభవంతి-

ఈయుదాహరణమునందు-౧౩-౧౨-౧౧-౧౦వన్నెలుగలబంగారము౧౦-౪-౨-౪యెత్తులుగరగిననెల్విన్నవన్నెయగునని-ప్రథమప్రశ్నము

ఉక్తంబగునిరువదిమాషములవొత్తుగలబంగరము పుటమునపదియారువన్నెయగునెడ నెత్తెన్నిమాషములుండుననిద్వితీయప్రశ్నము-

పుటముదీరినబంగారము౧౬మాషములవొత్తైయుండినవన్నెయెంతయుండుననితృతీయప్రశ్నము

న్యాసః -	ప్రథమం -	ద్వితీయం -	తృతీయం -
సువర్ణవర్ణాహతియోగః ౨౪౦ అస్మిన్ సువర్ణైక్యేన ౨౦ భక్తే సతి జాతస్సైక్యవర్ణః ౧౨ కించ యోగే ౨౪౦ శోధిత హేమ్నా ౧౬ భక్తే శోధిత హేమ సంఖ్యా ౧౫ అపి చ యోగే ౨౪౦ శోధిత హేమ సంఖ్యయా ౧౬ భక్తే లబ్ధం వర్ణః ౧౫.	౨౪౦ మొత్తంల మొత్తము ౨౦ చే భాగింపల బ్ధము కరిగి నబంగారు మువన్నెలు ౧౨	౨౪౦ పుటమువడి లినవన్నె యగు ౧౬ చే భజింపల బ్ధము యొత్త మాషములు ౧౫	౨౪౦ పుటమున నిలిచిన యొత్తుమాషము లు ౧౬ చే భాగింపలబ్ధము వన్నెలు ౧౫

౧౩ ప్రశ్నలు

దశనవవసుగిరిదనరువర్ణంబులౌస్వర్ణంపుమాషముల్వరుసగాగ। దిక్కులు వేదములు దృక్కులు జలధులుగలయంగవర్ణంపుగణితమెంత। నాస్వర్ణ మాషముల్మూలువొందవింశతిశోధింపపుటమునసొబగుమీరు। రాజమాషములైనరహివన్నెయెట్లగుపడివన్నెయైననుబరగనెన్ని। మాషముల భారమగు నట్లుపంచషట్క।సప్తవసునిష్కభరములుసప్తసప్త। నవదశమితంపువర్ణహేమ్ల నాతిగరుగ। వన్నెయగునెంత ద్రుతమునబలుకుమబలా॥ దశనవాష్టషట్కంబులదనరువన్నె। నిష్కములునందవసుజలనిధులుగరుగ। వన్నెయెట్లగు పుటమునవర్ణదశక। మైనభరమెంతతత్వభారుచియుత

ప్ర					ద్వి					త్రి				
వన్నె	౧౦	౯	౮	౭	వన్నె	౭	౮	౯	౧	వన్నె	౧౦	౯	౮	౬
యో	౧౦	౪	౨	౪	యో	౫	౬	౭	౨	యో	౯	౮	౪	౯

అజ్ఞాతవర్ణసువర్ణయోగేద్వర్ణానయనం-

స్వర్ణైక్యనిఘ్నాద్యుతిజాతవర్ణాత్స్వవర్ణతప్తైక్యవర్ణ సక్తే

క్యహీనాత్। అజ్ఞాతవర్ణాగ్నిజసంఖ్యయాప్తమజ్ఞాతవర్ణస్య
భవేత్ప్రమాణం

యుతిజనితంబగు సారమైన వన్నెచే గుణితమాత్రులమానగణితమందు। విదిత హేమంబుల వేర్వేరతులములు గుణియించు రాసులగూడి శోధనము జేయ శేషమై యమరు వర్ణములను తులలచే హరియింపదోచునట్టి। ఫలము వన్నెయగుచుండు పరగిన జ్ఞాతమౌ వర్ణహేమంబు నవలను మీర *

స్వర్ణైక్యేతి యుతిజాతవర్ణాత్ సువర్ణవర్ణానాం యోగేన జాతో యో వర్ణః తస్మాత్ స్వర్ణైక్యేన నిఘ్నాత్ సువర్ణవర్ణానామైక్యేన గుణితాత్ - సువర్ణతద్వర్ణవధైక్యహీనాత్ సువర్ణానాం సువర్ణవర్ణానాం యో వధః సంస్పర్గుణానంతద్వైక్యేన వర్జితాత్ ఏవంవిధాత్ యుతిజాతవర్ణాత్ అజ్ఞాతవర్ణాగ్నిజసంఖ్యయా అజ్ఞాతవర్ణం యదగ్నిజం సువర్ణం తత్సంఖ్యయా ఆప్తం అజ్ఞాతవర్ణస్య హేమ్నః ప్రమాణం భవేత్

వన్నె దెలియబడని కొంత బంగారము కలిపి కరగునేడ కరిగిన గట్టియగు చేర్పడు వన్నెకును నాగట్టి యొక్కతుకమును గుణించిన వన్నెల మొత్తరాశి యగు నా రాశియందు వన్నెలు దెలిసియుండు బంగారు ముత్తుల నావన్నెలచే వేర్వేర గుణించి సంకలితంబొనర్చిన రాశి నివ్యవకలనము జేసి శేషము సువన్నెలను మిగత ముత్తుచే భాగింప దెలియని బంగారమునకు వన్నె దెలియు * ఈ సీస పద్యములోని శేషము విద్యంతరమును దెలుపుచుండుటచే నందు కూర్చబడెను

ఉదాహరణం

దశేశవర్ణా వసునేత్రమాషా అజ్ఞాతవర్ణశ్చ షడేవ్ద్వైక్యే।
జాతం సఖే ద్వాదశకం సువర్ణం జ్ఞాతవర్ణస్య వద ప్రమాణం॥

పదియును రుద్రులు నాదనరు బంగరు వన్నెల శుద్ధహేమముల్ ఇరువదిగ బాషిమాషములు వెన్నయెఱుంగని యారుమాషముల్। తుదిగలయంగ ద్వాదశ పుత్తుల్ల సువర్ణమదయ్యెనని వే॥ విడలపోసి వర్ణమును మానుగ దెల్పు
సువర్ణవిత్తమా

దశైక। దశవర్ణ హేమ్నామీ | ౧౧ ౧ ౧౧ ౧౬ / — ౧ ౧ ౬ | ఈయుదాహరణమునందు పది

ష్టామాషాః. ఏకాదవర్ణస్య | | ఏన్నెర మాషంబులును ౧౧ వ

ద్వౌ మాషౌ అజ్ఞాతవర్ణస్య షణ్మా షాః పతద్యైక్యే త్రివిధమువర్ణా నామైక్యే అవర్ణా నైక్యే తే ద్వాదశ వర్ణా సువర్ణాంశాకం। హేసత్రే అజ్ఞాతవర్ణస్య హేమ్నః ప్రమా ణంవద.

యుతిజాతవర్ణః ౧౨ స్వ హైక్యేన ౧౬ హృతః ౧౯౨ అయం సువర్ణ తద్వర్ణావధస్యైరూం ౨౨ ఐక్యేన ౧౦౨ హీనః ౯౦ అస్మా త్ అజ్ఞాతసువర్ణసంఖ్యయా ౬ఆ ప్తం ౧౫ అజ్ఞాతవర్ణాం.

న్నెరెండుమాషంబులును దెలియని వన్నె ౬మాషంబులును గూడకరిగిన ౧౨ వన్నెయయ్యె నేనియయ్యా రుమాషంబులవన్నె యెంత యగు నని ప్రశ్నము.

౧౦	౧౧	౧౬
౪	౨	౧౨
౪౦	౨౨	౧౯౨
	౧౦౨	౧౦౨

౬)౯౦(౧౫ అజ్ఞాతస్వర్ణా వర్ణానం

౧౫ ప్రశ్నలు.

ఆరుమాషలు పదివన్నె గైదుమాష। లారువన్నెయు దెలియని యట్టి హేమ। ముష్టిమాషలు జేసిన యట్టవర్ణ। మైనవర్ణంబు దెలుపుము వైశ్యవర్య ॥ దచ్చిము త్తిగె వర్ణముల్దనరుస్వ ర్ణ। మాపములుసూరవమనుపులుషుడి నేరుగ। వర్ణస్వ ర్ణమాషంబులు వసులుగలవవర్ణదశకం బుతేరిన వన్నె జెపుము ॥ షోడ శమాషంబులు సూరవిశ్వ। వర్ణ హే మములవిదితవర్ణ హేమ। సృష్టి హాషలు కలపినవలర వదిగ। దానిమితి వేగ డెల్పుము తరళనయన ॥ ప్ర। ౧౦/౬ ౬/౫ ౧/౧౬ వర్ణాం ౮

ద్వి. ౮ ౯ ౧ వర్ణ ౧౦ త్ర. ౧౨ ౧౩ ౦ వ ౧౦

౧౨ ౧౪ ౮ ౧౬ ౮ ౧౬

అజ్ఞాతహేమమానతౌల్యజ్ఞానార్థం భాస్కరః.

స్వర్ణైక్యనిఘ్నయుతిజాతవర్ణస్వర్ణఘ్నవర్ణైక్యవివర్జితో వా । అహేమవర్ణాగ్ని జయోగవర్ణవిశ్లేషభక్తో విదితాగ్నిజం స్యాత్

పూర్వసీసశేషము

కారిముహేమంగారౌల్య బుపకగ దెలియ । నవసరంబున నాశివవిధి తహను । వర్ణము లకును పిదత మావర్ణమునను । గలుగు మాపమునలంచ గానవచ్చు

స్వర్ణైక్యనిఘ్న ఇతి . యుతిజాతవర్ణః హేమయోగాజ్జాతో యోవర్ణః స్వర్ణైక్యే నస్వర్ణసంఖ్యైక్యేన గుణితః కార్యః అసౌ స్వర్ణైక్య గుణితోయుతిజాతవర్ణః స్వర్ణఘ్నవర్ణైక్యవివర్జిత కార్యః సువర్ణగుణితా యే పరివర్ణవర్గాః తేషామైక్యేన హీనః । తతశ్చాసౌ అహేమవర్ణాగ్నిజయోః వర్ణవిశ్లేషభక్తస్సన్ అవిదితాగ్నిజం స్యాత్ । నాస్తి హేమసంఖ్యా యస్మిన్ తద హేమ । తస్య వర్ణః అహేమవర్ణః । అగ్నిజయోగే హేమ్నా మావర్తనే యో వర్ణస్సో గ్నిజయోగవర్ణః అహేమవర్ణశ్చేతి

వర్ణైకమొత్తం దెలియ వలయు నెడ పూర్వోక్తంబుగ తెలియబడు వర్ణైక మొత్తలను గుణించి సంకలనము జేయబడు రాశిని మొత్తరాశిని వ్యవకలించిశేషమును కడనేర్పడు వర్ణకును మొత్తేరుంగనిబంగారము వర్ణమనుగలుగునంతర ము చే భజింపమొత్తు దెలియంబడు

అగ్నిజయోగవర్ణశ్చ అహేమవర్ణాగ్నిజయోగవర్ణౌ తయోస్సంఖ్యయోర్యదంతరం తయోర్విశ్లేషః విశ్లేషేణ భక్తః పరస్పరవియోగేన యచ్ఛిష్టం తేన హృత ఇత్యర్థః

ఉదాహరణం -

దశేంద్రవర్ణా గుణచంద్రమాషాః కించిత్తథా షోడశవర్ణకశ్చ
తేషామ్ । జాతం యుతౌ ద్వాదశకం సువర్ణం కతిహ తే షోడ
శవర్ణమాషాః ॥

దిక్కులవన్నెమాడను దెలియ నొక్క । మాషములున్న పదివన్నెమ
ల్మలయునదియు । తులలు దెలియక కలసినదో చెరాశి । వన్నెమది గానదె
లుపుము జతులము ॥

దశేంద్రవర్ణా ఇతి । దశవర్ణ
స్వర్ణత్రయో మాషాః - చతుర్దశవ
ర్ణస్యైకో మాషః - షోడశవర్ణ
స్య అజ్ఞాతా మాషాః - తేషాం త్రివి
ధహేమ్నాం యుతౌ సత్యాం ద్వాద
శవర్ణం సువర్ణం జాతం తర్హి
తే షోడశవర్ణ మాషాః కియన్తః -

ఈయుదాహరణంబున పదివన్నె
౩ మాషంబులు పదినాలుగువన్నె ౧
మాషము పదియారు వన్నె కొన్ని
మాషంబులను గూర్చి కరుగు నెడ
౧౨ వన్నె యయ్యెనని, యారు పదియా
రువన్నె మాషము లెన్ని యని ప్రశ్నము

యావత్తావన్మానః ।
౧౨ స్వర్ణైక్యేన

౧౦	౧౪	౧౬	౧౨
౩	౧		యా

౧౦ ౧౪ తె-బం
౩ ౧ ౪

రహితః ౪౮ అయం స్వర్ణ ౩-౧
ఘ్నవర్ణయోః ౧౦-౧౪ గుణనస్య
౩౦-౧౪ ఐక్యేన ౪౪ యోజితః ౪
అసౌ అహేమవర్ణ ౧౬ అగ్నిజయో
గవర్ణ ౧౨ యో విశ్లేషః ౪ అనేన భ
క్తః లబ్ధం ౧ అజ్ఞాత హేమమాన మే
కో మాష ఇత్యర్థః -

౩౦ ౧౪ ౧౨౪
౪౪ ౪౮

అంతరము -

యుతి ౪
వర్ణం ౧౨
అజ్ఞాత ౧౬
వర్ణము
———
అంతరం
హారము ౪

హారభక్త ఫలము ౧
యిది పదియారు వన్నె

౧౫ - ప్రశ్నలు-

తొమ్మిదెన్మిది వన్నెలు నగయుతిగెయు । విష్కృభరములతో గూడ నింద్రవర్ణ

స్వర్ణమిడికరగించినవర్ణదశకమైననాస్వర్ణభారంబు మాకుజెపుమా॥ ఆరైదునిష్కభరములు। మూరెండ్రస్వర్ణములుషోడశవర్ణం। బారయజేరిచికరగిన। మీరెత్రయోదశముదానిమితముబలుకుమా॥ ఎనిమిదియానేడునగువన్నెలింద్రమూర। నిష్కభరములుపదివన్నెనెలమిగూర్చి। కరగిననునవవర్ణంబుగణుతికెక్క। నవిదితస్వర్ణభారంబునాకుజెపుమ

స్వల్పానల్పసంకలనేసూత్రం

సాధ్యేనోనోనల్పవర్ణోపిదేద్యస్సాధ్యో వర్ణస్స్వల్పవర్ణోనితశ్చ। ఇష్టక్షుణ్ణశ్శేష కేస్వర్ణమానే స్యాతాం స్వల్పానల్పయోర్వర్ణయోస్తే॥

సాధ్యమునందల్పంబున। సాధ్యంబధికంబునందుసంశోధ్యములై। బోధ్యములగుగురులఘువులు। బాధ్యములైస్వేష్టములనుబర్వర్తులముల్॥

అనల్పవర్ణో బహువర్ణః సాధ్యేనవర్ణేనఊనోవిధేయః। సాధ్యవర్ణః స్వల్పవర్ణేనఊనోవిధేయః శేషకేద్వేఅపిఇష్టక్షుణ్ణేఇష్టగుణితేవిధేయే। ఏవంసతి స్వల్పానల్పయోర్వర్ణయోస్తేస్వర్ణమానే స్యాతాం

రెండు జాతుల బంగారము నొకటికాగరిగిఇష్టమైనవన్నె సాధించునెడ కావలశినవన్నెయందు తక్కువవన్నెయు అధికవన్నెయందు కావలశినవన్నెయు వ్యవకలించి నారెంటిని ష్టరాశిచేచేర్వేర గుణియించినక్రమంబున గొప్పవన్నెయెత్తునుకొంచమువన్నెయెత్తును దెలియుననుట॥

ఉదాహరణం

హాటకఘుటికేషోడశదశవర్ణే తద్యుత్యా సంజాతం। ద్వాదశవర్ణం సువర్ణం బ్రూహితయోః స్వర్ణయోర్మానే॥

వన్నెలుదిజ్మృపతులుగల। సొన్నాఘుటికాద్వయంబుసొబగున గరుగ। వన్నియపన్నెండగునెడ। పన్నుగదెల్పుముసువర్ణబహుళ్ళోన్నంబుల్॥

ఘటికేనాపక్వాషోడశవర్ణహేమ ఘుటికాశ్చ ద్వాదశవర్ణహేమఘుటికాః తయోర్యుత్యాద్వాదశవర్ణహేమజాతం హేమస్తతయోస్స్వర్ణయోర్మానే బ్రూహి

న్యాసః

౧౬|౧౦ అనల్పవర్ణః ౧౬ సాధ్యేన ౧౨ ఊనః ౪ సాధ్యోవర్ణః ౧౨ స్వల్పవర్ణేన ౧౦ ఊనః ౨ శేషకే ౪.౨ స్వల్పానల్పవర్ణయోః ౧౦ ౧౬ మానే - దశవర్ణంచ తుర్మాషం షోడశవర్ణం ద్విమాషమిత్యర్థః $\frac{౧౬}{౨}$ - $\frac{౧౦}{౪}$ ద్వికేనేష్టేనేతి $\frac{౧౬}{౪}$ $\frac{౧౦}{౮}$ అర్ధేష్టగుణితే $\frac{౧౬}{౧}$ $\frac{౧౦}{౨}$ ఏవమిష్టవశాద్బహుధేతి స్పష్టం

ఈయుదాహరణంబున ౧౬|౧౦ వన్నెలుగల రెండుఘుటికెలు గరుగనెడ ౧౨ వన్నెయయ్యె నేనియా రెండ్గుఘుటికెలమొత్తులు వేర్వేరబలుకుమనుట.

అధికవర్ణం	సాధ్యవర్ణం
$\frac{౧౬}{౧౨}$	$\frac{౧౨}{౧౦}$
౪	౨
పదివన్నెబంగారు మొత్తు	పదియారువన్నెమొత్తు
ఇష్టం ౮కి	
౩౨	౧౬

౧౬ ప్రశ్నలు

పదివన్నెయారువన్నెయు పదిలంబగుఘుటికెలుండ పదియారైత్తల్ విదితనవవర్ణస్వర్ణము వదపడి వేయొనగుచో య్యాబచ్చాయిపుడున్ ॥ ఎనిమిదిపదివన్నెలుగల ॥ ఘనఘుటికలగలపినవ తగన్ను ౧౨ వన్నెర। మునజణిజుడ వేయొనగుము। ఘనకార్యముగలమ సాధనగణమ కలయుగాన ॥ నశపంచవర్ణకంబులవిశ ఘుటికెలందుగలపి వేనొనగువణి। ౧౨ శదాష్టవర్ణస్వర్ణము। దశంతములుస్వర్ణగణితదక్షుండవైన ॥

ప్ర౧౦ ఉ సాధ్యవర్ణ ౧౫ ద్వి ౮.౧౦ సాధ్యవర్ణం ౧౨ తృ ౧౦ - ౫ సాధ్యవర్ణ ౯

అథఛందశ్చిత్యాదౌ-
కరణసూత్రంవృత్తత్రయంగాహా-

ఏకాద్యేకోత్తరాఅంకా వ్యస్తాభాజ్యాః క్రమస్థితైః।పరః
పూర్వేణసంగుణ్యస్తత్పరస్తేనపరేణతు। ఏకద్విత్ర్యాదిభే
దాస్స్యురిదంసాధారణంస్మృతం।ఛందశ్చిదుత్తరేఛందస్యు
పయోగోస్యతద్విదాం। మూషావహనభేదాదౌఖండమేరౌ
చశిల్పకే।వైద్యకేరసభేదీయేతన్నోక్తంవిస్తృతేభయాత్॥

ఏకాదికలిబులై నెగడునంకంబులనేకోత్తరముగాగనిష్టసంఖ్య। హా
రాంశములుగాగననులోమ ప్రతిలోమములగనిడియంకములున్నగల్గు। హార
ముచేనంశంబుహరియించుఫలముగుదానిచేపరమునుదగగుణించి।పూర్వోక్త
విధిజేయబోల్చుఫలంబులై యేకాదిభేదంబులేవుమీర।ఛందచితియందుమూ
షలసమితిఖండ।మేరువందునుశిల్పంపుమిన్నలందు।వైద్యరసభేదములలోన
వరలుగ్రంధ।విస్తరంపుభీతిసంకోచవిధము నెగడె॥

ఏకాదితి॥ ఏకాదయశ్చ ఏకోత్త రాశ్చఏకద్విత్రిప్రభృతయోః।ఏ కైకోత్తరాఏకైకవృద్ధ్యోత్తరా అంకావ్యస్తావిపరీతాస్సంకః క్రమ స్థితైరేకాదిభిరంకైఃభాజ్యాః తతః పరోఅగ్రిమోంకోభక్తేనతిలబ్ధో పూర్వేణాంకేనగుణనీయః-క్రమ స్థేనద్వితీయేనభాజ్యః।తత్పరఃపూ ర్వైఃతృతీయఃతత్పరేణపూర్వాద్ద్వి తీయేనలబ్ధేనసంగుణ్యః క్రమస్థేన తృతీయేనభాజ్యః।ఏవముత్తరేపియో

ఛందశ్చిత్యేనగావృత్తములందు పాదంబునకొకయక్షరముగలది ఉ క్తయనియునీక్రమంబునపాదంబు నకు ౧-౨-౩- గావృద్ధియగుచు ౨౬ అక్షర పర్యంతంబునుగలఛం దంబులవృత్తసంఖ్యలును - అందు ౧-౨ ౩- గురువులుగలుగు వృత్త ములసంఖ్యలుదెలియుటయుననుట అట్టివిషయంబునను-శిల్పంబునరా జగృహాభిత్తిరంధ్రనిర్మాణంబు నందును ఖండమేరుకల్పనంబునను

వత్సమాప్తిః। పరపూర్వేణసంగుణ్యః చేద్భైర్భజేత్ ఏకద్విత్ర్యాదిభేదా భవంతి -ఇదంసర్వత్ర సాధారణం స్మృతం ఛందశ్చిత్యుత్తరే ఉక్తా ద్యుత్యా తిషగ్యం తే ఛాందసిః ద్వ్యేదాం ఛందోవిదాం అస్యోపయోగః ఏకాక్షరపాదాదుక్తసంజ్ఞా షడ్విం శత్యక్షరపాదాదుత్కృతి నాంతః.

మూషావహానభేదాదౌ రాజగృహాదౌ వాయుసంచారణార్థం భిత్తిని ద్వారాణిమూషావహనస్య భేదాంతరాదౌ-ఖండమెరౌ శిల్పికె శిల్పశాస్త్రే-

వైద్యకే వైద్యశాస్త్రే ఔరసభేదీ దీపనగసభేదే-అస్యోపయోగ ఇత్యనుషంగః తత్ విస్తృతభయాత్ విస్తరభయేన నోక్తం॥

రసాయనకల్పనంబునను ఈవిధియు పయోగించుచుండు.——

ఎట్లన్నను-ఇష్టాంకసంఖ్యపర్యంతం బును ఒకటిమొదలొకటొకటివృద్ధిగా సమానస్థానంబుల ఛేదంబులుంచి దానిపై యంశంబులుగా తుదనుండి యొకోత్తరవృద్ధిగా నంకంబులుంచి యాదిస్థానఛేదము చేనంశము భజింపఫలములభించునచ్చటి కయాదియఫలంబు -పిదప నాఫలము చే ద్వితీయ స్థానాంశము గుణించి యా స్థానఛేదము చే భజింపద్వితీయస్థానఫలంబగు నిట్లు స్థానంబులు సమాప్తియగునంతకు జేయుచు రాగా నొకటి రెండుమూడులఘుగురువులుగల వృత్తసంఖ్యలు మొదలగునవి క్రమంబున నేర్పడు చుండును.

అథ ఛందశ్చిత్యుదాహరణమాహ-

ప్రస్తారే మిత్ర గాయత్ర్యాః స్యుః పాదవ్యక్తయః కతి। ఏకాదిగురవశ్చాశు కథ్యతాం మే పృథక్ పృథక్॥ *

మిత్రగాయత్రి ప్రస్తారభేదమందు। పాదములు ఎన్ని ఏకాదిబరగియుండు గురువులందెన్ని వేర్వేరయెరుగజెపుము। ఛందచిత్యుత్తరంబున చెప్పబడ వేని॥

ప్రస్తార ఇతి॥ హే మిత్ర-గాయత్ర్యాః ప్రస్తారే

౬	౫	౪	౩	౨	౧
౧	౨	౩	౪	౫	౬

ఈయుదాహరణము న దు పాదములు ఆరగు

కతిపాదవ్యక్తయస్స్యుః ఏకాది గురవశ్చాపికతిస్యుః- ఏక గురవోద్విగురవస్త్రిగురవ ఇత్యాదయః పృథక్పృథక్కతి భవంతి - తదాశుకథ్యతాం ------ ఇహాహిషడక్షరో గాయత్రీచరణః అదవడంతానామేకాద్యేకోత్తరానామంకానాంవ్యస్తానాం క్రమస్థానాంచ న్యాసః

అత్ర వ్యస్తాఃక్రమస్థైర్భాజ్యా ఇత్యుక్త్యా ప్రథమస్థానస్థేనచ్ఛేదేనైకేనతదుపరిస్థితోంశః షడాత్మకో భక్తఃలబ్ధం ౬ తైఃపరఃద్వితీయోస్థానాంశో పంచ ౫ సంగుణ్యః ౩౦ ద్వితీయస్థానస్థితచ్ఛేదేన ౨ భక్తఃలబ్ధం ౧౫ అయంఅగ్రేణవగుణితః ౬౦ స్వచ్ఛేదేన ౩ భక్తః లబ్ధం ౨౦ అయం ౨౦ పరేణ ౩ గుణితః ౬౦ చ్ఛేదేన ౪ భక్తః ౧౫ అయం ౧౫ పరేణ ౨ గుణితః ౩౦ చ్ఛేదేన ౫ భక్తః ౬ అయం పరేణ ౧ గుణితః ౬ చ్ఛేదేన ౬ భక్తః ౧ ఏవమేకాదిగురుభేదాః వ్యక్తయః ఏకగురవః ౬ ద్విగురవః ౧౫ త్రిగురవః ౨౦ చతుర్గురవః ౧౫ పంచగురవః ౬ షడ్గురవః ౧ ఏతేషామైక్యం ౬౩ తత్రైకస్సర్వ

రములుగలగాయత్రీఛందంబున పాదములెన్నియనియు ౧-౨-౩-గురువులు మొదలగువదిగలవెన్నియనియు ప్రశ్నద్వయము.

౧)౬(ఫలం ౬-౬ ౫ ౨)౩౦ఫ౧౫ | ౩(౬౦ ఫలం౨౦ ౧౫ ౪
౬ ౩౦ ౬౦ ౨౦

)౨౦ ౧౫ ౬
౩ ౨ ౧
౪)౬౦ఫ౧౫ | ౫)౩౦ఫ౬ ౬)౬|౧
౬౦ ౩౦

ఇట్లుఫలరాసులు - క్రమంబునఒకటి రెండు- మూడు-నాలుగు ఐదు- ఆరుగురువులుగలవృత్తములు- ౬ ౧౫-౨౦-౧౫ ౬-౧సర్వలఘువృత్తము ౧ చేరి గాయత్రీఛందంబునవృత్తములుఅరువదినాలుగు

౬౪

లఘుః౧ఏవం ౬౪ చతుష్షష్టి గాయత్రీపాదవ్యక్తయః- ౧ ౬-౧౫ ౨౦-౧౫ ౬-౧ఏవం సర్వత్రైక్యం సైకం సర్వపాదవ్యక్తిమితిః ౬౪ ఏవం చతుశ్చరణాక్షరసంఖ్యానంకాన్యధోధోవిన్యస్యఏకాదిగురుభేదానానీయ తేషామైక్యం సైకంకృత్వా జాతాగాయత్రీవ్యక్తిసంఖ్యా ౬౪

౧౭ ప్రశ్నలు.

ఒకగురువాదిగ క్రమమున। ప్రకటింపుము ఛందచితిని ప్రతిభగలిగినన్।
శుకవాణి పఙ్క్త్యనుష్టుప్ప్రకటోష్ట్రగ్గాత్యుష్ణిఛందపాదవ్యక్తుల్॥

ప్ర- ౧౦ ద్వి-౮ తృ-౧౬ చ ౧౭ ఈఛందంబులు క్రమంబున పాదవ్యక్తులును ఏకాదిగురువృత్తంబులును వేర్వేరబలుకుమనుట.

శిల్పోదాహరణాదిని.

ఏకద్విత్ర్యాదిమూషావహనమితిరహో బ్రూహి మే భూమిభర్తుః హర్మ్యే రమ్యేఽష్టమూషే చతురవిరచితే శ్లక్ష్ణశాలావిశాలే। ఏకద్విత్ర్యాదియుక్త్యా మధురకటుకషాయామ్లకక్షారతిక్తైః రేకస్మిన్ షడ్రసాస్స్యుః గణక కతివిధా వ్యంజనే వ్యక్తిభేదాః॥

శిల్పోదాహరణం.

చతురవిరచితంబు శ్లక్ష్ణవిశాలంబు। గలిగియుండు రాజనిలయసౌధ। మునను అష్టమూషమున భేదముల నొక టాదియైన మూషలన్ని జెపుమా॥

రసాయనోదాహరణం.

మధురకటుకషాయమహితామ్ల కక్షార। తిక్తమిశ్రమగుచు దేజరిల్లు। వ్యంజనంబులందు వరలు నేకాదిక। భాగభేదముల్గను బాలనొడువు॥

మూషావహనన్యాసము.								రసాయనభేదన్యాసము					
౮/౧ -	౭/౨ -	౬/౩ -	౫/౪ -	౪/౫ -	౩/౬ -	౨/౭ -	౧/౮	౬/౧ -	౫/౨ -	౪/ -	౩/౪ -	౨/౫ -	౧/౬

ఏకేత। భూమిభర్తుః రాజ్ఞః అష్టమూషాయుక్తే చతురస్త్రధారాదిభిర్నిర్మితే రమ్యే దృఢశ్లాలాభిర్వైపులేఽత ఏవరమ్యే హర్మ్యే ఏకద్విత్ర్యాదిమూషావహనమానం వద॥

ఈయుదాహరణమునందు నెనిమిదిమూషలుగల రాజగృహంబున భిత్తిరంధ్రనిర్మాణభేదంబులెన్ని యగునని ప్రథమప్రశ్నము

కించ షోడశక పంక్తి కాష్టకే మధురాదిభిస్తథా సైః కతివ్యంజనవ్యక్తిభేదాః సుతైః ఏకద్విత్ర్యాదియుక్తాః తద్వద.

న్యాసః -

యథా అష్టావేకభక్తాః ౮ ఏతే సప్తగుణాః ౫౬ ద్విభేదేన భక్తాః ౨౮ ఏతే షడ్గుణాః ౧౬౮ భేదేన ౩ భక్తాః ౫౬ ఏతే పంచగుణాః ౨౮౦ భేదేన ౪ భక్తాః ౭౦ ఏతే చతుర్గుణాః ౨౮౦ భేదేన ౫ భక్తాః ౫౬ ఏతే త్రిగుణాః ౧౬౮ భేదేన ౬ భక్తాః ౨౮ ఏతే ద్విగుణాః ౫౬ భేదేన ౭ భక్తాః ౮ ఏతే ఏకగుణాః ౮ భేదేన ౮ భక్తః ౧ ఏకలబ్ధవ్యంజనానాం ఖ్యాతే ఏవం ఏకాదిరసభేదేన వ్యక్తయః

యథాన్యాసః

౨౦ × ౩	౧౫ × ౨	౬ × ౧
౪)౬౦ లబ్ధం ౧౫	౫)౩౦ లబ్ధం ౬	౬)౬ లబ్ధం ౧

ఇట్లు రసభేదములు ——— ౬౩

రెండవప్రశ్నము షడ్రసముల మేళన భేదంబుల నుష్ణ-పులుసు-కారము చేదు - ఒగరు తీపను-షడ్రసంబులో ఒక్కొక్క భాగము భేదముగు చుండగా నెన్ని రసాయన భేదంబులగునని -

౧)౮ లబ్ధం ౮	౮ × ౭	౨౮ × ౬	౫౬ × ౫
	౨)౫౬ లబ్ధం ౨౮	౩)౧౬౮ లబ్ధం ౫౬	౪)౨౮౦ లబ్ధం ౭౦

౭౦ × ౪	౫౬ × ౩	౨౮ × ౨	౮ × ౧
౫)౨౮౦ లబ్ధం ౫౬	౬)౧౬౮ లబ్ధం ౨౮	౭)౫౬ లబ్ధం ౮	౮)౮ లబ్ధం ౧

భేదంబులు ౮-౨౮-౫౬-౭౦-౫౬-౨౮-౮-౧
సంకలనం
౨౫౫ రాశిభేదం

౧)౬ లబ్ధం ౬	౬ × ౫	౧౫ × ౪
	౨)౩౦ లబ్ధం ౧౫	౩)౬౦ లబ్ధం ౨౦

౧౭ ప్రశ్నలు

శిల్పప్రశ్న

రాజమందిరశిల్పంబు రహిగ దెలియ! జేని యారైదు నాలుగు దిజ్మేతములు! గ
లుగ శాలల మూషలు గలుగ వేయు! గణిత మెరిగింపు శిల్పులఘుమ డవేం॥

ప్ర ౬ ద్వి ౫౬౧౪ ర చ౧౦ గల భిత్తులు గల రాజగృహంబున ముషా భేదంబులు వేర్వేర నెరిఁగింపుము

రహా యనోదాహరణం

త్రా రాష్ట్రకారముల చే! సారంబగు రుచుల వెన్ని శర్కరగలయ్యా! వారక నెన్ని
గుత్తికము! జేరిన భవజాగ్యా వేగజెపుమా సంఖ్యల్

ప్ర ౩ ద్వి ౮ తృ ౫౬

ప్రశ్నోత్తరానుక్రమణి

౧ సకళాంతర ప్రశ్నోత్తరం

పూర్ణ నేత్ర బాహువులను శర గిరులను! పూర్ణ - శూన్య కృతులు మూలము
గుణ! రత్నరాసుల మీద త్య ౧౦ శాగ్ని నవరస! ములగుణాంక శశి మనులు సక
శనా॥ ప్ర ౨౨౦ ద్వి ౭౬ తృ ౨౦౦౦౮౭ $\frac{౧౮౧౯౩}{౬౯౧౬౩}$

౨ సమకళాంతరోత్తరాష్టాంఘ్రిసీసం

వసుభుజములు మరి వసురసంబులు ఖాకుజాలు నురసాం కేందులు జిన గుణం
బులగు మూలములు ద్వితీయ తృతీయముల నుతత్వాలవ మొక్కటి జినంబుల గును మ
రియు । పంచాంశయుక్తత్వ మందు తుల్య కళాంతరము పూర్ణ జినులును
త్రింశయుంగళ । యుక్తరాజేందులు పూర్ణస్వరంబులు బాణాబ్ధులును త్య ౧౦
శ బ్రహ్మ నేత్ర । మ లుసమకళయందు జలమిత రూపముల్ ప్రగమద్వితీయో
త్తరమ్ము లిట్లు! ఖాంగఖఖాంగముల్ గజనూరవసురవుల్ ఖశర ఖాగ్ని నిధీందువి
శదములును! తర్కశరాత్యంగతత్వంబులును వ్యోమ పూర్ణార్ధ దృత్యా
గ్నులును ఖరాజ! వ్యోమవస్వగ్నులు భూమిజలేంద్రాబ్ధిజలము లౌమూలముల్

సమకళాంతరమురసవ్యోమశూన్యతికక్షములమితము। ననుచుసమకళ
ప్రశ్నోత్తరములుబలుక। జాలుగణకుండుమిశ్రంపు చాలుదెలియు। జాలు
వాడగుపాటినిసరసలీలా॥

ప్ర - ౨౮ - ౬౮ $\frac{౧ - ౧౨౦}{౨౫}$ - $\frac{౨౪}{౨౫}$ - ౧౯౬ - ౩౨౪ సమకళాంతరం ౨౪ $\frac{౧}{౯}$

ద్వి - ౨౪౦ - ౧౧౬ $\frac{౨}{౩}$ - ౭౦ - ౭౫ ౨౯ $\frac{౧}{౩}$ సమకళాంతరం - ౪

తృ - ౬౦౦౬౦ - ౧౨౮౧౨౮ - ౧౯౩౦౫౦ - ౨౫౬౨౫౬ - ౩౧౮౫౦౦ -
౩౮౦౧౬౦ - ౪౪౧౪౪౧ - సమకళాంతరం - ౬౦౦౬

౩ సకళాంతరోత్తరం -

సకళమూలధనసమ్మితియొసగ। ౩సకియమాసములుచాలెదనిడిగో।
ప్రకటతక్షషలుబాణములనివరుల్। వికటతనొందనివియదిషుభుజముల్॥

ప్ర - ౫౦ ద్వి - ౭౫ - తృ ౨౫౦

౪ - మిశ్రవాణిజ్యోత్తరం -

నందభాగాష్టయుతవసునయనములును। త్ర్యంశయుగ్రామజలధులు
దడయుకనవ। భాగసప్తకయుతమునిబాణములును। నాదిమిశ్రవణిక్ప్రశ్నన
లరుక్రమత॥ జినులున్న పులుభాస్కరులును। పనరుచువసువులుసనగుచు
దడయుకరెండై। దనరెడుప్రశ్నమిశ్ర। బనువాణిజ్యోక్తిగ్రామువంపక
వమునల్॥

ప్ర - ౨౮ $\frac{౮}{౯}$ - ౪౩ $\frac{౧}{౩}$ - ౫౭ $\frac{౭}{౯}$ ద్వి - ౨౪ - ౧౬ - ౧౨౮ -

వాపీపూరణోత్తరము -

షణ్ణవత్యంశచేదేవసమ్మితాంశ। నూటయేడిటవన్నెటనొగిభుజజన
ములశార్ధిలవంబులపూర్తినొందు। వాపిపూరణప్రశ్నలవరుసగాగ॥

ప్ర-౧/౯౬ ద్వి-౧/౩౩ తృ-౧౨/౧౦౬ చ-౮౫/౨౮౨

౬. వ్యస్తమైన వాపీపూరణ ప్రశ్నోత్తరము

దినదళంబున నరిదనట ద్వి లవములను నొకటి దినమున పూర్తిగా యా సువిదవ్యయుయు తఱుగుచుండెను కాపి పూరణము నుదెలియు ప్రశ్నలకును నుత్తరములిట్లు క్రమముగాగ.

ప్ర-౧/౨ ద్వి-౨/౬౯ తృ-౧

పణ్య ప్రశ్నోత్తరములు-

శరరసగిరీషుగుణములు బహుళ భాగ క్రయములు పణ్య ప్రశ్నలకు సరి వసుదంతాంగేషుల్ సరియగు పణ్య మూల్యము సు సహాయ షిగ్రహాముల్ ‖ షిధుల్ భాగ్యులుతత్వ మూల్యము తులనాకాకోపులా భాగవే నము ల్ఖిన్న తులంక్షిపణ భాగముల్ దవమోదరాంథ్యుం బరా స్వసభోకక గుణంబు లకానభియుగ క్లిష్టంబులో భాగముల్ విన మారెండు పణ్య ప్రశ్న విధిలోవి జ్యోతిగాగాణకా ‖ దములు నవాణయుగములు విదితముగ తృతీయ ప్రశ్నవి లువలువరియుకా తుదివను జలములు రాగను బుదితవ్యోమాంగక మ్ములువి దరొంపసకా ‖

త్రి-క్రయము-౨-౬-౭-౫-౩

మొత్తము ౭ ౩౨ ౫౬ ౭౦ ౯౬

ద్వి-క్రయం-౯౦-౮౦-౨౫-౧౭-౧౬ తృ-క్రయం-౩౨౮౫

మొత్తలు ౧౭౦-౨౮౦-౩౦౦-౩౬-౮౨౦ మొత్తం ౮౨౬౦

రత్న జాత్యాత రాష్ట్ర ప్రశ్న-

పూర్ణాంక క్రయములు పాలు పొందుటా ఐబహునవ రాహుగిరి చంద్రుల వలనంద గజశర గుణములు గ్రహాశరేషు జలంబులంద తుల్య ధనంబున భగిరీషు వసుగిరి చంద్రులు వరలు నాదిమ ప్రశ్నశరరసక జలవిఖాత్ శరన వాంబు

రాబ్లులుశరదళఖ ప్రాణముల్ గిరిలో జలతర్కణములు నందశంకగశర। ద్వి
హ్యాలను నందు వరస్వ... ...దన త్వశ్వనజలంబు। రెం
డవప్రశ్న సవరటితాఖగజె భుజకరణరాలు ప్రాణవణ। సహపురా
ణంములుపరిమాంగనవవ్యో ఖ పూసలునఖగిరిపూర్ణవిధులు। రసగిరితత్వా
శ్వములుపూణగజజపూణతకణంబులుపూ జలది। వరధరేమలు
ఖాంగాగ్ని బాణయుగము। లంబరాక్ష్యగ్నిఖజలమల్ లలిదనమ। మూడవప్ర
శ్నసజదవంబాలయూనేత్ర। శరయలనవాస్త్రపిశ్వ ముల్ చారులీలా ॥

ప్ర- ౧౭౩౯- ౩౫౯- ౮౫ సమధనం -౧౭౯-౫౭౦౨౩౮౯౫-౮౦౯౫
౫౦౦౫-౬౮౩౫-౯౦౦౯-సమధనం౭౩౦౫౮౪-౩౬౨౭౭౦-౧౭౧౦౮౦
౧౨౦౯౬౦-౯౦౭౨౦-౭౨౫౭౨ -౬౦౮౭౦ -౫౧౭౮౦ -౮౫౩౬౦

౮౦౩౨౦- సమధనం -౧౩౮౯౮౫౨

గా న్యాంశయాత ప్రశ్నోత్తరాష్టాంఘ్రి సీ-

ష్యాంశయుక్త ప్రశ్న చాలుగా మొదటను ఖవసుజలాంబరాంగములుఖ
రుతు। గిరిలోకశరమలంబరవార్ధి షేసులుజలసప్త గుణవసుజలములంబ। రా
ద్ధిఖాశ్వాబ్ధులునంబ రెభవ్యోమతకాక బ్ధులంబరతకణరామ। శరజలంబులు
నందసమధనమధ్భి భయద్రచంద్రగున్నలురూఢి రెంట। ఖర పేభపిశ్వ ముల్
గతిరిరింఖనూరులంబ రేఖాస్త్రసులంబ రేష। శరరుద్రులును వ్యోమజలధిలో
కేసులవ్యోడసమధనము గునిధిఖమాని। ఖేష మైమూడిట। ఖేభాక్షిశరతకణర
సములుఖఖనఖగ్రావతకణ। ములువ్యోమపూణాబ్ధిపూణేభపూణే
భరసములువిష్ణువాంబరవీతుతేంచు। నందరసములుఖ ఖరసనలికఖముచు
లంబరాంగాద్రిత్వద్రులంబరఖఖ రసశరాద్రులు సమధన వాజిబ్ధి

మనునవరాద్ధి మితములై మలయుచుండు ॥

ప్ర -౬౧౮౭౦ -౫౩౭౬౦ -౫౦౮౦౦ -౮౭౩౭౮- ౭౦౮౦ -౮౬౧౭౦
౮౫౩౬౦ సమధనం ౩౧౧౭౮

ద్వి-౧౩౮౭౬౦-౧౨౪౬౪-౧౧౭౭౦-౧౧౫౫౦-౧౧౩౪౦-సమధనం౫౦౬౯

తృ-౬౬౫౨౭౦-౬౬౨౦౦౦-౬౭౦౪౦౦-౬౯౧౨౦౦ ౬౦౫౬౦౦-

౬౨౫౬౦౦-౬౫౬౦౦౦-సమధనం-౪౨౯౧౪౪౦

౧. గుణితరత్నప్రశ్నోత్తరాష్టాంఘ్రిసీసం-

గుణితాన్యధనయుతిగూరునుత్తరములుపాథ్రాద్రినందేందుశరమితంబు। పాదత్రయాఢ్యభబ్రహ్మతత్వంబులుసార్ధదంతాద్రీందుసమమువసుల। మూటికూడిననందయుక్తిగెనూవులుసార్ధాంకగుణదిశల్ సమధనంబు।వసుభాగశరయుతబాహుతర్కాకరాశీకంగులౌనాదిని ఖజలమూరి। గుణములుజినవహ్నిగుణములునఖతత్వములుఖరాజాక్షులుపూర్ణానంద।గసుచంద్రబగుతుల్యమెసగుధనంబందు జలనందజలవసుచతుమితము। రెంటనుఖఖవసునృపులుగాంబనందసర్పచంద్రులుఖఖపట్చశాంక।కరములు ఖనఖార్ధశరములుషి జినఖరాములుఖఖజలగ్రావగుణము।లందుతుల్యధనముజెందువ్యోమజలాద్రిచంద్రశూన్యరామసమ్మితంబు।మూటనుత్తరంబుముదమొప్పవ్యోడ।దెలియవలయుగణక ధీరతములు———

ప్ర ౫౧౯౬ $\frac{౧}{౨}$ -౨౫౯౭ $\frac{౩}{౪}$ -౧౬౩౨ $\frac{౧}{౨}$ - ౧౨౯౯ $\frac{౩}{౮}$ - ౧౦౩౯ $\frac{౧}{౨}$ సమ

ధనం ౨౨౨౬౨ $\frac{౫}{౮}$

ద్వి-౩౬౭౦-౩౦౨౪-౨౫౨౦-౨౧౬౦-౧౮౯౦ - సమధ-౨౮౪౯౪

తృ - ౧౬౭౨౦ - ౧౮౯౦౦-౨౧౬౦౦-౨౫౨౦౦ ౩౦౨౪౦-౩౬౭౦౦-

సమధనం౩౦౧౬౪౦

౧౧ కాలసమీకరణప్రశ్నోత్తరం

పాథ్రత్రయమునిశ్వతయులవయుగ్యాహు।లటులమూటమీదనశ్వచంద్రలవములేక జలములను కాలసమప్రశ్న మిశ్రకర్మమునను మించుబోణి

ప్ర ౩ $\frac{౧}{౨}$ ద్వి-౨ $\frac{౨}{౧౩}$ తృ౩ $\frac{౧౬}{౬౧}$

౧౨ కాలసమీకరణోత్తరము

గతములగుచు వరుస గ్రావములందిశ ౹ లవిగొను ముండనదర్ధములును ౹
గమ్యములగునీశ గణమువర్ణంబుల ౹ వసులనదియు నైదువర్ణములను ॥

ప్ర గతం ౧-$\frac{౪}{౬}$ గమ్యం ౨-$\frac{౩}{౪}$ ద్వి గతు-౩ $\frac{౨}{౩}$ గమ్యం ౧ $\frac{౩}{౭}$ తృ గతం ౫ గమ్యం ౧ $\frac{౧}{౪}$

౧౩ స్వర్ణవర్ణోద్యోత్తరము

మొకటతొమ్మిదివన్నె యొపుటమునందు ౹ పాదయుగ్రుద్రవర్ణంబుపదునె నిమిది ౹ విష్కభరములు రెంటను నెగడు విశ్వ ౹ వందభాగార్ధ్యఎనువర్ణ మంద ముగను ॥ మూటతిథిజలభాగార్ధ్యబుజగవర్ణ ౹ ములుపుటంబునభరము గుభూత జలల ౹ వార్ధ్యజనములువర్ణమవ్వరలుతత్వ ౹ సిద్ధభాగార్ధ్యనవములు సిద్ధముగను

ప్ర-వన్నె ౯ పుటంవన్నె ౧౧ $\frac{౧}{౪}$ పుటంయొత్తు ౧౭ ద్వి-వన్నె-౭ $\frac{౯}{౧౩}$

తృ వన్నె ౭ $\frac{౪}{౧౫}$ $\frac{౨౩}{౨౫}$ పుటంయొ-౨౪ $\frac{౪}{౫}$

౧౪ అవిదితస్వర్ణవర్ణోత్తరం

త్య్రంశయుక్తార్ధ్యగిరులయినరుతొలుత ౹ పాదత్రయయుతమనువులుబరగు రెంట ౹ సార్ధవద్వర్ణము గుమూటస్వర్ణవర్ణ ౹ మెరుగునట్టిమాషంబులమిం చుమితము ॥ ప్ర ౬ $\frac{౨}{౩}$ ద్వి ౧౪ $\frac{౩}{౪}$ తృ ౯ $\frac{౧}{౨}$

౧౫ అవిదితస్వర్ణభాగోత్తరము

అవిదితస్వర్ణభారంబులగును మొదల ౹ రెండు రెంటనుత్ర్యంశంబుదండిగాగ మూటముప్పదిమొన్నిదిమొనయుచుండు ౹ నిష్కములుమనుస్పష్టవందనికర ములను ॥ ప్ర $\frac{౨}{౩}$ ద్వి ౧ తృ ౩౭ ౧౪ ౧౯ - ౧౦

౧౬ స్వల్పానల్పసంకలనోత్తరం

పదివన్నెనలుబదెన్మిది ౹ పదియూరగునాయవన్నె ప్రథమప్రశ్నా ౹ ముదితరో

రెంటనొకొక్కటి। తుదిమూటనుదివాపరెండులొలగదుత్తలయుల్

వన్నె వన్నె
ప్ర - ౧౦/౪౮ ౬/౧౬ ద్వి/౧ ౯/౧ త్ర౧౦/౩ ౫/౨

౧౩-౧౮ఛందశ్చిత్యుత్తరనాలుగు-షోడశాంశ్యుపసం

ఛందశ్చిదుత్తరకచందమిట్టెరియగు పంక్తిని నేకాదిబరగుగురులు।గలవృత్తములక్ర
మంబలరారుపదియు నేనలుబదైన సుదారుణల ప్రమూర్ఛ। నలుభుజతత్వ
ములక్రమూర్ఛనలునుమిరుఫ్పరాబ్ధులు ఖశశిచంద్రులును దుపెండవ్యక్తుల
గుజినాభ్రముల నష్టాబ్ధి నెనిమిదిషష్టినేత్ర। ములురకశశరములు ఫ్రాణ్ణా
ద్రులుమతకశశరముల స్టాదు నసర్వ మాలుమ। వంద్రంశుగూడకపట్టవ్య
వ్యక్తులౌనష్టిచందంబునవలగు ఫ్రులు।భరవృత్తి వేరాపులివపొందనఖవృతు
లష్టాంగగుణగతులచ్ఛఖఖగ। జముఖుజలనుచంద్రులు భాద్య వృత్తపులు
వాబ్ధిజలేశులక్ష్మఖఖగ।జములష్టతకాగ్ని జలమ లునఖద్వితుల్ భాంగపాయుక
ములుఖభుజచంద్రు।లష్టియు వేయు ననగుచు పాదవ్యక్తులగుతకగుణశ
రాధరయుతుమితము।లటష్టిగిరిచంద్రులంగనిశ్వంబులుఖగజత లంబులుఖ
గజరామ।భుజములుగజనసుశతకలిలుతకశస్వరరామనూరులువసు
జలాబ్ధి।నందేందులుపుదిగగ్నవిద్ధికరంబుయుఖశశాంకరామాబ్ధికరములష్ట।
జలవణగగ్రహచంద్రులలరనగిరి రాముహూరులుగజస్వ శోమతికశ।ము
లువ్యోమగజరామభుజ మనుయుక్తతనాన లెగనరామశరయునష్టి।చం
ద్రులుచంద్రుండుజతగూడివ్యక్తులుభుజగిరిద్వివ్యగ్నిభూమితంబు।మూడులు
జలాంగములుదంతములునువృపులు వైదిక్కులురసములౌ సర్వరాజ।రవ
మితంబులుక్రమముగారమణిదెలియ। వెప్పుటిరయుత్తరంబుల విస్రఫణితీ॥

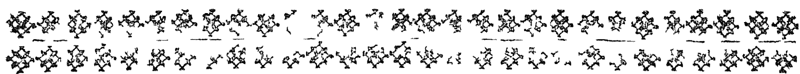
౧౩ఛందశ్చిత్యుత్తరం

ప్ర ౧౦-౪౫-౧౨౦-౨౧౦-౨౫౨-౨౧౦-౧౨౦-౪౫-౧౦-౧పాదవ్యక్తులు ౧౦౨౪

శ్వ-౮-౨౮-౫౬-౭౦-౫౬-౨౮-౮-౧పాదవ్యక్తులు౨౫౬

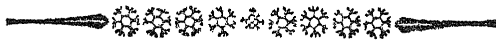
త్రి-౧౬ ౧౨౦-౫౬౦-౧౮౨౨ ౪౯౬౮-౭౦౦౮-౧౧౪౪౫ -౧౨౭౬౦-
౧౧౪౪౦-౮౦౦౮-౪౩౬౮-౧౮౨౨-౫౬౨-౧౨౦ ౧౬-౧ హారభక్తఫలము-
౬౫౫౩౬
చ-౧౭ ౧౩౬-౬౮౦-౨౩౮౦-౬౧౮౮-౧౨౩౭౬ ౧౯౪౪౮-౨౪౩౧౨-
౨౪౩౧౦-౧౯౪౪౮-౧౨౩౭౬-౬౧౮౮-౨౩౮౦ ౬౮౦-౧౩౬-౧౭ ౧-
వ్యక్తులు-౧౩౧౦౭౨
౧౮ మహాప్రస్తారం-
ప్ర-౬-౧౫-౨౦ ౧౫-౬-౧ మొత్తం ౬౪-ద్వి-౫ -౧౦-౧౦ ౫-౧ మొత్తం
౩౨ త్రి-౪ ౬-౪-౧ మొ ౧౬-చ-౧౯-౪౫-౧౨౦ ౨౧౦-౨౫౨-౨౧౦-౧౨౦
౪౫-౧ మొత్తం-౧౦౨౪
౧౯-రసాయనోత్తరం-
ప్ర-౩-౩ ౧-మొత్తం-౮-ద్వి-౪-౬-౪-౧ మొత్తం-౧౬-త్రి ౫ -౧౦-౧౦-౫-౧
మొత్తం ౩౨

* ఇదిభాస్కరాచార్యకృతమహా గ్రాచార్యవివృతలీలావతీవివరణము *
* నామిశ్రాఖ్యసంజ్ఞచేయించునాద్యవ్యవహారంబుసకలంబునా గ్ర *
* కాస్త్రమునసటీకాప్రశ్నకులుత్తరములతోరచియి చెబదా *
* శ్రీమనివాసిగురువేంకటాచార్యవలకృపాప్తకః *
* త్యాగశకిగోత్రాదిఘనవివేకి తడకమళ్ల వంశజ *
* దక్షిణశాంకుడారంగరాయవర్యరమణీయమైన *
* కనకమాంబపుత్రుడు ఘనుడు వేంకటకృష్ణ *
* రాజసుకవిగణకే *
* రాజిమెచ్చ *

శ్రేఢీవ్యవహారః ద్వితీయః ప్రారంభం.

లక్షణం.

ఆదిముఖమును వక్త్రంబునాదియుం బ్రభ-చయము వృద్ధి యు
నుత్తరజనును వృద్ధి-పదముగచ్ఛయునంత్యంబుబడయునభి
ధ। శ్రేఢిగణితసమాఖ్యలు జెలగునిట్లు॥

టీక

ముఖం-ఆది-వక్త్రం అనునవి ఆరంభంబునకును చయం వృద్ధి-ఉత్తర అనునవి-పెచ్చుటకును పదగచ్ఛ-అంత్యం అనునవి కడపలిస్థానంబునకును సంకేతనామంబులు.

తత్ర సంకలితె సూత్రం.

సైకపదఘ్న పదార్ధమథైకాద్యంకయుతిఃకిలసంకలితాఖ్యా

ఆంధ్రం.

పదమున నొక్కటిబాగుగగూడుచు। పదదళమాతిచేబరగుగ
ణితమై॥

సైకేతి- సైకపదఘ్న పదార్ధం సంకలితాఖ్యా సంకలితసంజ్ఞా ఏకాద్యంకయుతిః (ఏకాదీనామంకానాంయోగోభవతి॥ సైకంఏకసహితం యత్పదం-పకద్విత్ర్యాదికం స్వేష్టంతద్గుణితం యత్పదంపకాదికంతస్యార్ధంఏకాద్యంకయుతిరిత్యర్థః

ఇందుపదంబనకడపలిసంఖ్యయూ శబ్దముయీవ్యవహారంబునంకట దెలియునది-ఒకటి మొదలగు ఇష్టపదముపర్యంతము సంకలనముదెలియుంది॥

పదముతోనొకటిగూర్చిపదమునందలి అర్ధముచే గుణింపసంకలనరాశియగునను ట్లు.

ఉదాహరణం.

ఏకాదీనాం నవాంతానాం ప్రథక్ సంకలితాని మే.
కుబి- రొంబల్క్రమములో త్తి గెలుపుగూడపడియుటి నెవడు బంధుర
గణితమా॥

ఏకాదీనామితి॥ హేగణక - ఏకాదీనాం నవాంతానాం అంకానాం పృథక్ప్రథక్ సంకలితాని ప్రత్యేకం మే ప్రబ్రూహి- న్యాసః- ౧.౨.౩ ౪-౫ ౬-౭ ౮-౯ - అత్ర నవకస్య సైకం ౧౦ తేన నవర్గాహతం ౯౦ తదర్థం ౪౫ ఏకాదీనాం నవాంతానాం సంకలితం - ఏవం సర్వత్ర బోధ్యం -

ఈయుదాహరణంబున- ఒకటి మొదలు తొమ్మిది వర్యంతంబులగు నవకసంకలనకు వెర్వేరు బలుకుమనుట
ఆది-౧ పదం ౯ రుజువు

౧
౯
౧౦
౯
౨)౯౦(౪౫
౯౦

౧
౨
౩
౪
౫
౬
౭
౮
౯
౪౫

ప్రశ్నము. ౧

ఒకటాదిగాగ నవమలు ప్రకటితమగు చంద్ర రుద్ర బాణములున్న
పాలక జనతత్వేక్షాత్కిత్తా రకనుర తానములబనము రమణి
బలుకుమా॥

ప్ర అ ౧ గ ౧౦ ర్ద్వ అ ౧ ౧ ౧ తృ అ ౧ గ ౧౨ చ అ ౧ గ ౧౪
పం అ ౧ గ ౧౬ ష అ ౧ గ ౨౪ స అ ౧ గ ౨౫ అ అ ౧ గ ౨౬
న అ ౧ గ ౨౭ ద అ ౧ గ ౫౩ ఏకాదశం - అ ౧ గ ౪౯

సంకలితైక్యసూత్రం

సద్వ్యయుతేన పదేన వినిఘ్నీ స్యాత్త్రిహృతాకిల సంకలితైక్యం।

పదమునరెంటిని బరగంగూరిచి। యాదిసంకలితాహతము జేయగను।గుది గొను గణితముగుణహృతి జేయగ।నదిసంకలితపు నైక్యసంఖ్యయగు॥

సేతు॥సా - పూర్వసూత్రసాధి తాఅంకయుతిః- ద్వయుతెనపదేన- ఏకద్విత్ర్యాది కేనవినిఘ్నా - గుణి తాసతీ- త్రిభక్తా-సంకలితైక్యం - ఏకాదీనాంసంకలితానామైక్యం- భవతి -

పూర్వసూత్రలబ్ధంబగు సంకల నరాశిని రెంటితోగూడిన పదము చే గుణించిమూటిచేభజింపసంకలితై క్యంబనంబడు - ఇదిమూడుమూలలుగా పేర్చెడు గోళరాశిసంఖ్య

ప్రకారాంతరసూత్రము

సంకలితంపుగచ్ఛ నుది నైకఘనించుపదప్రహీనముక। సం కలితైక్యమంట ఎద సంకలితంబది రూపరూపమై। యంకము మూడుచోటులనునందముగానిడి యొండొకళ్ళచే। పొంకము తోగుణించిరుతపుంజమునర్థభజియింపజేయరు ॥

ప్రథమవిధి-పదమునంద - రెండుపత లంబులనొక్కొక్కటివృద్ధిగానుంచి యామూడుస్థానాంక ంబుల యం కంబులొండొంటి చేగుణించి యా రుచే భజింపసంకలితైక్యంబగు-

ద్వితీయవిధి - ఒకటితోగూడినపద రాశికిఘనంబుజేసి-యారాశియం దుమూలమువ్యవకలింప శేషము నా రుతోభజించినసులబ్ధంబు సిద్ధించు నన్నుట-

ఉదాహరణం-ఉత్తరార్ధం

తేషాంసంకలితైక్యాని ప్రచక్ష్వగుణిక ద్రుత ॥౧
మదినీ వెరిగినమానినిలొమ్మిది।, దముంగచ్ఛనుసంకలితైక్యము॥

తెషా మిత-పూర్వసూత్రసిద్ధలబ్ధా న్యేతానిఏ-౩-౬-౧౦-౧౫-౨౧-౨౮ ౩౬-౪౫-ఏతేషామైక్యం యథా -

ఈయుదాహరణంబున-తొమ్మిది పదముగలసంకలితైక్య రాశిబలు కుమనుట

సా-అంకయుతిః౪౫ ద్విద్వయుతేన పదేన౯౧౧ విఘ్నః ౪౯౫ త్రిభక్త ౩లబ్ధం౧౬౫ ఇదం సంకలితైక్యం ఏవమేకాదిషు బోధ్యం-క్రమేణైక్యాని-౧-౪-౧౦-౨౦-౩౫-౫౬-౮౪-౧౨౦-౧౬౫ ఇదం సంకలిత సంకైక్యం

ప్రథమవిధి.

పదము-౯ రుజువు

ద్వియుతపదం ౧౧ ౧

సంకలితం౪౫ ౩

౩|౪౯౫ ౬
భక్తలబ్ధం ౧౦
౧౬౫ ౧౫
౨౧
౨౮
౩౬
౪౫

౧౬౫

ద్వితీయవిధి

ఆది౧ గుణ్యం౯
౯
౧
౧౦
హారం
౧౭౦౦
౧౦
౬|౯౯౦
లబ్ధం
౧౬౫

తృతీయవిధి

ఆది౧ గుణ్యం౯
౯- ౧౦- ౧౧
౯
౧౦
౯౦
౧౧
౬|౯౯౦
లబ్ధం
౧౬౫

ప్రశ్నలు-

సంకలితయోగమునాదిచంద్రుడగును। పదములుధృతుల్నఖంబులు కాహబు గుణము। లంగలోకంబులధాబ్ధులబ్ధిసము। లగ్గిరులైనధనములనబలజెప్పుము

ప్ర-౫-౧గచ్ఛ ౧౮ ద్వి౧౯ తృ౨౦ తృ౧౫ చ ౫గచ్ఛ ౩౬వం ౪౧గచ్ఛ ౪౬౫ ౫౧గ౭౪ సమము ఆది౧గ౭౪

సమవిషమైక్యకరణసూత్రం

గచ్ఛః కృతిర్ద్విఘ్నహృతాంకయుతిస్స్యాత్ సైకపదఘ్నపదం సమానామ్॥

గచ్ఛవర్గంబువిషమాంకగణితముగును। సైకగచ్ఛాహతిసమాంక ఫలముగును ॥

గచ్ఛకృతిరితి-విషమాణాం అంకానాం-౧-౩-౫-౭ ఏకత్రిపంచసప్తాదీనాంఅంకానాంయోగే-గచ్ఛస్యపదస్యకృతిః-వర్గః-యుతిస్సమితిఃస్యాత్
సమానాం ద్వి చతు -షడాదీనాం పదేన-సైకేన-పద గుణకంస్యాత్-

ఒకటి మొదలగు గచ్ఛాంకవర్గము బేసియంకంబులనగా -౧- ౩- ౫- ౭ మొదలగువాని సంకలనము గునరియంకము లనగా ౨- ౪-౬-౮ మొదలగునంకములు గచ్ఛతోనొకటిచేర్చిగచ్ఛ తో గుణించిన రాశి మితంబగుననుట

ఉదాహరణం

పదేపంచమితే బ్రూహి తథా నవమితే సఖే। సమానాం విషమా
ణాం చ పృథక్సంకలితే ద్రుతం ౧

విషమమున గచ్ఛపదకంబు విమలనేత్ర। యైదు నవరుగ్మమున నట్లునరయ
చెప్పుమా

పదేతి-పంచమితే పదే నవమితే పదే చ- సమానాం కేషాంచ విషమాణాం కేషాం చ పృథక్సంకలితే ద్రుతం బ్రూహీత్యర్థః
న్యాసః యథా - విషమే-౫-౯- సమే ౨-౪-౬-౮-యథా ౧- ౩-౫-౭-౯-యోగః ౨౫ ద్వితీయోదాహరణే ౩-౫-౭-౯- ౧౧-౧౩-౧౫-౧౭ యోగః ౮౧-సమే యథా- ౨-౪-౬-౮ సైకేన అనయోః గుణః ౩౦ యథా ౨-౪-౬-౮-౧౦-యోగః ౩౦ ద్వితీయే ౯-౯ సైకే ౧౦ గుణకే ౯౦ యథా ౨-౪-౬-౮-౧౦-౧౨-౧౪-౧౬-౧౮ యోగః ౯౦

ఈయుదాహరణంబున-౫-౯-పదములగు బేసియంకంబుల సంకలనంబును సమాంకసంకలనంబును వేర్వేరబలుకుమని ప్రశ్నద్వయము

ప్రథమము		ద్వితీయము	
గ ౫	గ ౯	గ ౫	గ ౯
వర్గం	వర్గం	సైక రాశి	సైక రాశి
౨౫	౮౧	౩౦	౯౦

ఋజువు

౧	౧	౨	౨
౩	౩	౪	౪
౫	౫	౬	౬
౭	౭	౮	౮
౯	౯	౧౦	౧౦
౨౫	౧౧	౩౦	౧౨
	౧౩		౧౪
	౧౫		౧౬
	౧౭		౧౮
	౮౧		౯౦

ప్రశ్నలు-౩

ఏకాద్యేకోత్తరాంకంబులనో కామిని గూర్చగచ్ఛలొనరగవరుస౯। నాకౌకస నృపతానది। వాకర రామేషులకును వర్ణరుచులకు౯॥ ద్వ్యేక దిక్సమాంక గచ్ఛలగా దివసకరాష్టితిద్వ్వనయనగుణాళి౯। వేదాంగతానశశిస। పాదికముల వరుస బల్కు బాలికవేగ౯ ——— ఓజాంకగచ్ఛలు ప్ర-౧౨దిప్వ ౧౬త్రృరగౌ చ౧౭పం౫౩వటరయుగ్మాంకగచ్ఛలు ప్ర-ఆది-౨-౧౧-౨-ద్వి ౧౬ త్రృ-౨౫చ౩ ౨పం౬రవరగౌ సఆదిఽగచ్ఛగా౧

వర్గైక్యసూత్రం-భా

ద్విఘ్న పదం కుయుతం త్రివిభక్తం సంకలితేన హతం కృతి యోగః-

పదమును రెట్టించి యొకటి | తుది కూర్చి మూటచే తుంచి లవము
గుణించి సంకలితను హతమైయూటను। కుదిహృతమగుచు నతో
లగదు కృతియుత॥

ద్విఘ్నపదమితి ద్విగుణితమేకాది పదం కుయుతం ఏకసహితం సంకలితేన హతం త్రివిభక్తం సత్ కృతియోగో-వర్గయోగో భవతి-ఏకాదీనామిత్యర్థః

పదము రెట్టించి యొకటి జేర్చి ప్రథమసూత్రలబ్ధ సంకలితము చేగుణించి మూటిచే భజింపవర్గైక్యంబగు ఇది చతురశ్రముగా పేర్చెడు గోళసంఖ్యల దెలియువిధి

ఉదాహరణం

*తేషామేవ చ వర్గైక్యం॥
ఒకట మొదలుగా। ప్రకటన వాంతం। బహుటిలకృతి వెూ। గకము
లజెప్పుమా

తేషామితి-తేషాం పూర్వోక్తానామేకాద్యంకానాం వర్గైక్యం ప్రతం వద ఉదాహరణ సంపాదన హాగేవు

ఈయుదాహరణంబున- ఒకటి మొదలుగ తొమ్మిది పర్యంతాంకంబుల వర్గైక్యములు బలుకుమనుట

తేషాం కళాన్యాసః ౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯ యథా పదం ౯ ద్విఘ్నం ౧౮ రూపయుతం ౧౯ సంకలితేన ౪౫ హతం ౮౫౫ త్రిభిర్విభక్తం ౨౮౫ ఏవమేకాదీనాం నవాంతానాం వర్గైక్యం ఏకాదివర్గాః ౧-౪-౯-౧౬-౨౫-౩౬-౪౯-౬౪-౮౧ ఏతేషామైక్యం ౨౮౫ క్రమేణైక్యవర్గాః ౧-౫-౧౪-౩౦-౫౫-౯౧-౧౪౦-౨౦౪-౨౮౫ ఐక్యమిదం

పదము	రుజువు
౯	౧
౨	౪
౧౮	౯
౧	౧౬
౧౯	౨౫
౪౫	౩౬
౩)౮౫౫	౪౯
లబ్ధం ౨౮౫	౬౪
	౮౧
	౨౮౫

౪ ప్రశ్నము.

కృతియోగంబుల దెలుపుము। యతిమంతుఁడవగుచు నేగవ మాకనుగచ్ఛల్। కృతిచిత్తోత్కరభవములఁ దిశక్షతి తానములనతి వేగమున నా॥

ప్ర. ౨౦ క్వ ౨౦౯ ౧ చ ౩ ౨ సం ౭ ౭ ఉతిశక్షతి ౧౫ తానరన్

ఘనైక్యసూత్రం

సంకలితస్య కృతేస్సమమేకాద్యంకఘనైక్యముదాహృతమాద్యైః.

తుదిసంకలితపు వర్గము పదిలపు ఘనవితతి వరలు నైక్యము గన॥

సంకలితైకాచ్యేకాద్యంకఘనైక్యం ఏకాదీనామంకానాం యే ఘనాః। తేషామైక్యం సంకలితస్య కృతేస్సమం తుల్యం సంకలితవర్గ ఏవైకాద్యంకఘనైక్యం భవతీత్యర్థః॥

ఇతి ఘనైక్యసూత్రం॥

ప్రథమసూత్రలబ్ధంబగు సంకలితమును వర్గించిన ఒకటి మొదలగు నంకె ఘనంబుల సంకలన రాశియగును.

ఉదాహరణం-శేషం.

*తేషామేవచవర్గైక్యంఘనైక్యంచవదద్రుతం। సఖేసంకలనామార్గేకుశలాయదితేమతిః॥

సకియరో బలుకుమ। ఒకటిమొదలుగను। ప్రకటితఘనచితి। నికనవముదనక ॥

ఒకటిమొదలుగుమనైక్యములు. పూర్వసూత్రలబ్ధఘనసంకలితము ౪౫ వర్గము-౨౦౨౫

రూపం.

౧
౮
౨౭
౬౪
౧౨౫
౨౧౬
౩౪౩
౫౧౨
౭౨౯
౨౦౨౫

ఘనైక్యంయదా సంకలితస్య ౪౫ కృతే ౨౦౨౫ ఏకాదీనాం నవానాం ఘనైక్యం ౧-౮-౨౭-౬౪-౧౨౫-౨౧౬-౩౪౩-౫౧౨-౭౨౯-౨౦౨౫ ఏవమస్య జ్ఞాపి.

ప్రశ్నము-౫

ఘనయోగంబులవరుసగ। వనితరో యేకాదిగచ్ఛవర్గములను వే। వినుపింపుమజిన తారక। మునియోగచంద్రేఘరూపభుజగంబులకుక ॥

ప్ర-ఆది ౧ గచ్ఛ-౨౮ ద్వి-౨౭ త్రి ౮౭౬౫౧ ఫలా౧

దీర్ఘచతురస్రవర్గైక్యం.

రూపవిహీనపత్త్రమున రూడిగనూడివగచ్ఛగచ్ఛ యూ। నాపద నేత్రమాత్రమునసంపవు వర్త్తము నూడిపాదిపైపైయేపగుగచ్ఛ సంకలననేర్పు నరాశిప-తంబుజే వే। బాపగుణంబులక్షౌగ జాగ, పర్యస్త్ర కినత్తిరిమై॥

ఇది దిక్షుణచతురగ్రమగు పేచ్ఛ గోళాంబుల సంఖ్యలు దెలియబడువిధి ఎట్లన వైనవుడ గుండ్ల సంఖ్య యందు ఒకటివ్యవకలనము జేసి యందువరసల సంఖ్యను గూర్చి నగచ్ఛసంఖ్యయగు.

సర్వగచ్ఛసువద్దిగు శి. బడుదు సంఖ్యానగా పైగమవను సుంమ గుడ్లస ఖ్యనుగూర్చి. గచ్ఛాం కం బునుప్రథం. సూత్రవాధితసంక లనసంఖ్య చెప్పణిచి మూడుభాగిం చినసంకలనగోళకరాశియగు.

ఉదాహరణము.

ఆదిర్ద్వైదుగచ్ఛయులవడలోమ్మి। ఒకమునాల్గుపదము పూప్ప

దియున। గాననెదవుసంకుగణిత మెంతగువే॥ నెరిగియుండి

తేరయాపిధం॥

ప్రథమోదాహరణము.

ఆది ౫ గచ్ఛ ౯ రజావు

౫ ముఖం	౫
౧	౧౨
౪	౨౧
౯ గచ్ఛ	౩౨
౧౩ పదం	౪౫
౨	౬౦
౨౬	౭౭
౫	౯౬
౩౧	౧౧౭
౪౫ సంకలితైక్యము	

౩)౧౩౯౫

ఫలం ౪౬౫

ద్వితీయోదాహరణన్యాసము.

ఆది ౪ గచ్ఛ ౩౦ రజావు

౪	౪	౩౦౪
౧	౧౦	౩౪౦
౩	౧౮	౩౭౮
౩౦	౨౮	౪౧౮
౩౩	౪౦	౪౬౦
౨	౫౪	౫౦౪
౬౬	౭౦	౫౫౦
౪	౮౮	౫౯౮
౭౦	౧౦౮	౬౪౮
౪౬౫	౧౩౦	౭౦౦
౩)౩౨౫౫౦	౧౫౪	౭౫౪
లబ్ధం ౧౦౮౫౦	౧౮౦	౮౧౦
	౨౦౮	౮౬౮
	౨౩౮	౯౨౮
	౨౭౦	౯౯౦
	౧౬౦౦	౯౨౫౦
	౧౦౮౫౦	

ప్రశ్నలు.

వక్త్రములారుగచ్ఛ మష్టోత్తరములుగ గలుగు గోళకములనొప్పు దీర్ఘ చతురశ్రము సంజ్ఞాన నొసర్చిన దాని గోళము లెన్నిగానుండును. వదనంబు గదములు షట్కమైన నెన్ని సముఖము జీవంబులు పూర్ణాశరము పిలగచ్ఛమైనను గంపులోనెన్నుండు వక్త్రము రదములు వసుగ్రహంబులైన వదనము గోళంబులలకు నెన్ని। వక్త్రములు పంచవింశతి వాజివులు గచ్ఛమైనను గోళముల్గలుగు నెన్ని. ఏయ వేరుగ బల్కు వెలదిమాకు॥

ప్రశ్న ఉ. గచ్ఛ అ వర్గ ౧౦౨ ముఖ ౨౨ ౭ ౫ జీవ ౧౦ చ ము ౩ ౨ ౫ ౯ ఉ ౧౫ ముగ ౨౫ గచ్ఛ ౧౨౮

ఉదాహరణాంతరము సీసము.

ఒక్కటి త్రిభుజిస్థమై యుండు ముప్పది గచ్ఛ రూపంబు నాదిగా రూఢిన పంచు। చతురశ్రి మగుచును జ్ఞానగునొక్కటియె జీవము లచ్ఛ రెండియు నచు। దీర్ఘ చతురస్రజీవమెత్తు గచ్ఛయు నారు వక్త్రంబు గానలరు నొకటి। మూలలైదుముప్పదియు లు మొదవక్త్ర మైదుమగచ్ఛనువులోక టి। యుద్ధపు పిరంగుల మసన్నద్ధమగుచు। కొత్తళంబులనాల్గు చేగొమరుమిగులు। చెన్నపురికోటలో వెలసియుండు। గోళముల సంఖ్య వేర్వేరగా వచింపుమా॥

[illegible]

చతుర్భుజం. వర్గైక్యం.

ద్వితీయం.

ఆది ౧ గచ్ఛ ౨౪ సంకలితం ౩౦౦

౨౪
౨
౪౮
౧
౪౯
౩౦౦
౩)౧౪౭౦౦
ఫ ౧
౪౯౦౦

రుజుపు.

౧	౧౬౯
౪	౧౯౬
౯	౨౨౫
౧౬	౨౫౬
౨౫	౨౮౯
౩౬	౩౨౪
౪౯	౩౬౧
౬౪	౪౦౦
౮౧	౪౪౧
౧౦౦	౪౮౪
౧౨౧	౫౨౯
౧౪౪	౫౭౬
౬౫౦	౪౨౫౦

౪౯౦౦

ఆది ౧ గచ్ఛ ౩౦ సంకలితం ౪౬౫

రాశి ౯౪౫౫

దీర్ఘచతురశ్రం.

తృతీయం.

ఆది౬ గచ్ఛ ౩౩ సంకలితం ౫౬౧

౬
౧
౫
౩౩
౩౮
౨
౭౬
౬
౮౨
౫౬౧
౩)౪౬౦౦౨
ఫ ౧
౧౫౩౩౪

రుజువు

౬	౨౩౪
౧౪	౨౬౬
౨౪	౩౦౦
౩౬	౩౩౬
౫౦	౩౭౪
౬౬	౪౧౪
౮౪	౪౫౬
౧౦౪	౫౦౦
౧౨౬	౫౪౬
౧౫౦	౫౯౪
౧౭౬	౬౪౪
౨౦౪	౬౯౬
	౭౫౦
	౮౦౬
	౮౬౪
	౯౨౪
	౯౮౬
	౧౦౫౦
	౧౧౧౬
	౧౧౮౪
	౧౨౫౪

౧౫౩౩౪

ఆది ౫ గచ్ఛ ౮ సంకలితం ౩౬

రాశి ౩౪౮

అంత్యధనానయనం.

వ్యేకపదఘ్నచయో ముఖయుక్స్యాదంత్యధనం ముఖయుగ్దలితం తత్ । మధ్యధనం పదసంగుణితం తత్సర్వధనం గణితం చ తదుక్తం ॥

గచ్ఛమేకవిహీనమై గడగిదళితమగు నుభయపూర్వయుతంబయి యటచయమున ద్రుణ్ణమై ముఖయుతిగని సొబగుమీర। గచ్ఛహతమైన సర్వంబు గణితమగును॥

ప్రకారాంతరము-

వ్యేకపదంబునన్ చయము వేగహతంబొనరించి వక్త్రమున్।
జోకగగూడనంత్యమగు శుద్ధధనంబగు వక్త్రయుక్తమున్ । వీక
నొనర్చి యర్ధితము వేనొనరించిన మధ్యవిత్తమౌ।వీకగమధ్య
గచ్ఛహతివిస్తృతమా గణితంబనందగున్॥

వ్యేకైకపదఘ్నచయః-ఏకరహితం యత్పదం గచ్ఛః తేన గుణితో యశ్చయః ప్రతిదినవృద్ధిః ముఖయుక్ ముఖే ఆదినా యుక్తస్సన్ అంత్యధనం స్యాత్॥

అంత్యధనం ముఖయుక్ ఆదిధనయుక్తం దళితం అర్ధితం సత్ మధ్యధనం భవతి-

తన్మధ్యధనం పదసంగుణితం గచ్ఛహతం సత్ సర్వధనం స్యాత్ -తత్సర్వధనం గణితం చోక్తం గణితం ఫలం సర్వధనం ఇతి ఫలశబ్దపర్యాయాశ్శబ్దాః॥

అంత్యమనగా గచ్ఛ- దానియందొకటి త్రోచి ప్రతిదినవృద్ధియగు నంకముచే గుణించి దానితో ఆదినిగలిపిన కడపటిదినం బొసంగుధన సంఖ్యయగు॥

అయ్యంత్య ధనము మొదటి ధనముతో జేర్చి అర్ధించిన మధ్యదినమున నొసంగు ధనమగు॥

ఆమధ్యధనము గచ్ఛచే గుణింప సర్వధనంబగు - ఇందు ధనము, గణితము-ఫలము-అను శబ్దములు ఫలపర్యాయవాచకంబులగు॥

రెండవపద్ధతి-

గచ్ఛయందొకటి త్రోచి చయముచే గుణించి ముఖముగూడినను అంత్యధనంబగు। నయ్యంత్య ధనంబునందు ముఖమునుగూడ నర్ధించిన మధ్యధనంబగు నమ్మధ్యధనము గచ్ఛచే గుణించిన గణితంబగు॥

ఉదాహరణం

ఆద్యేఽహ్ని దత్త్వా ద్రమ్మచతుష్టయం యో ద్విజేభ్యోఽనుదినం
ప్రవృత్తః। దాతుం సఖే పంచచయేన పక్షే ద్రమ్మాం స్తదా త్రా
క్ కతి తేన దత్తాః ॥

నాలుగు ద్రమ్మము లొకనాడు భూసురరాజికిచ్చి యా। వాలికి తూపుల్తో
రము వన్నె కు నెక్కఁగ పక్షమంతను। చాలగనిచ్చి వట్టి ధన సంచయ మెఁ చర
మంబు మధ్యమున్। బాలిక దెల్పు ద్రమ్మములు బర్వునవన్నెయి గాంచి తేనియన్

ఆద్యేఽహ్ని - యో దాతా ఆద్యేఽహ్ని ద్రమ్మచతుష్టయం ద్విజేభ్యో దత్త్వా ప్రతిదినం పంచదశదినపర్యంతం ద్రమ్మత్రయవృద్ధ్యా దాతుం ప్రవృత్తః తేన పక్షే ద్రమ్మాః కతి దత్తాః తాన్ శీఘ్రం వద హే సఖే ఇతి

ఈ యుదాహరణంబున మొదటిదినంబున ౪ ద్రమ్మము లిచ్చి ప్రతిదినము ౩ ద్రమ్మముల దికంబుగా ౧౫ దినంబులు పర్యంతం బొసంగు నతఁడు దనకుంబున నెన్ని యిచ్చెనో యా మధ్యదినంబున నెన్ని యిచ్చెనో యా దినంబంతయు నెంత యని యు ప్రశ్నము

న్యాసః

ఆదిః ౪ చయః ౩ గచ్ఛః ౧౫ పదం ౧౫ వ్యేకం ౧౪ తేన చయః ౩ హతః ౪౨ ముఖేన ౪ యుతః ౪౬ ఇదమంత్యధనం అన్త్యేన చ సహితం పదం ఇదావధి యమిత్యర్థః అంత్యధనం ౪౬ ముఖేన ౪ యుతం ౫౦ దలితం ౨౫ ఇదం మధ్యధనం అస్మిన్ దినే దేయమిత్యర్థః మధ్యధనం ౨౫ పదేన ౧౫ సంగుణితం ౩౭౫ ఇదం సర్వధనం

ఆది ౪ చయము ౩ గచ్ఛము ౧౫

౧౪ / ౧	౪౬ / ౪	౨౫ / ౧౫
౪౨ / ౩	౫౦ అపరం	౩౭౫ సర్వధనం
౪౨ / ౪	౨౫	
౪౬ అంత్యధనం	మధ్యధనం	

ఉదాహరణాంతరము

జానకిజానిజన్మతిథిజానస్రబ్రాహ్మణపూజయందుముకా। దానమునిష్కపంచకముతత్త్వవివృద్ధియుతానమంత్యముకా। మానగునగ్రకత్యమునమాగణచంద్రులనస్యకతయం। దానలినాటిగచ్ఛయును ద్రోచినద్రవ్యమదెంతచెప్పుమా

ఈయుదాహరణమునందు మొదటఆదిచయము ౨౫గచ్ఛ ౪౯ ఉపహారి రెండవప్రశ్నము గచ్ఛమాత్రము ౧౫ బలుకుటవలనమాత్రము మొదట గీతపద్యంబునపూర్వయుతమునకు ఉనకుపూర్వప్రశ్నయందెవఁడిననగచ్ఛలు హర్చునుతాత్పర్యము దెలియునట్లుసూచింపంబడియెగాన నీక్రమంబుదాహరణంబున న్యాసమువలనస్పష్టంబగు.

ప్రథమోదాహరణన్యాసము

ఆది ౫ చయం ౨౫ గచ్ఛ ౪౯

౪౯
౧
౪౮ పూర్వం
౪౮
౨౫
౧౨౦౦
౫
౧౨౦౫
౫
౧౨౧౦
అర్ధం
౬౦౫
౪౯
౨౯౬౪౫ ధనం

ద్వితీయోదాహరణమునందు ఆదిపూర్వగుటఆదిధనము పూర్వగుణితనిష్పన్నధనంబనియు సపూర్వమనుటవలనగతగచ్ఛసంకలనము జేయువలయుననియు దెలియదగును

ఆది ౨౯౬౪౫ చ ౨౫ గ ౧౫

౧౫
౧
౧౪
సగము
౭
౪౯ పూర్వం
౫౬
౨౫
౧౪౦౦
౫
౧౪౦౫
౧౫
౨౧౦౭౫
౨౯౬౪౫
౫౦౭౨౦

రుజువు.

ఆది ౫ చ ౨౫ గ ౬౪

౬౪
౧
౬౩
౨౫
౧౫౭౫
౫
౧౫౮౦
౫
౧౫౮౫
౩౨
౫౦౭౨౦

౭ ప్రశ్నలు.

మొదలిదినమునందుమూడు ద్రమ్మములిడి। దినమునాల్గువృద్ధిదేవమితవు।దినా ములొనసగెనేని దెలుపుము మధ్యాంత్య।ధనము గుణితమితముతరళనయన॥ఆది దినమునందునారు ద్రమ్మములిచ్చితత్వదినములకునుధనచయము।నాలుగొనస గెనేనినలినాక్షిమధ్యాంత।సర్వధనమితములసరగ జెపుము॥ద్రమ్మపంచకంబు దానముతొలునాడు వృద్ధిమూడుగానివ్రతతిని। దేవదినములొసగ జెల్పు ముమధ్యాంత్య।సర్వధనములిపుడనరసిజాక్షి॥

ప్ర- ఆ౩ చరగ౩౩ వ్యాఆ౨ గ౭ అ౨౧ ఆ౨ చ ౩౯౩

సమదినగచ్ఛోదాహరణం

ఆదిస్సప్తచయఃపంచ గచ్ఛోష్టౌయత్రతత్రమే।మధ్యాంత్య ధనసంఖ్యేకేవద సర్వధనంచకిం

ఆదిగిరులుచయమ్మైదుగచ్ఛంబు నెనిమిదియును గాగ నెవ్వడేని। ద్రమ్మ ములనొసంగెనేడయుక దెల్పుమా।యంత్యమధ్యగణితముగుధనాళి

ఆదిరిః॥ము ప్ర దా ౯ ఆదిః ము ౫ ధ నంసప్తద్రమ్మాఃచయః పంచఅష్టౌ గచ్ఛః।తత్రమధ్యాంత్య ధనసం ఖ్యేకే-సర్వధనంచకిం। అత్రసమది నగచ్ఛేమధ్యదినాభావాత్ ప్రాగ పరయోర్దినయోర్యోగార్ధేన మ ధ్యదినంభవితుమర్హతి ఏవంప్ర తీతిరుత్పాద్యాత్రసమపదేమధ్య దినంనాస్తిఅద్విషమేభవతి - తత శ్చతుర్థపంచమయోర్యోగస్యా ర్ధంమధ్యధనం.

న్యాసః.

ఆదిః ౭ చయః ౫ గచ్ఛః ౮ పదం

ఈయుదాహరణంబునందు -ఆ ది ౭ చయం ౫ గచ్ఛం ౮ సమగ చ్ఛదినము-యుగ్మసంఖ్యయగుటవ లనచేసిదినగచ్ఛన లెక్కమధ్య దినమే వడదుటయసంభావితం బగుటమ ధ్యధనము కాలము - నాలవ దిన ము పాయింకాలంబుననగు-ఆధనము నాలుగోదినమున కేవడదు ధనము ను నైదవదినమునకేవడదు వనంబును గూర్చియర్ధంపనివ్వ న్నదిబగు గా ననీభేదమువివరించుటకై యీ యు దాహరణముదహరింపబడియె-కు రిచుసర్వ ధనానయనముమధ్య ధ నాంత్రమునైను-డుటవలనవధ్య

లావ్యేకం ౭ చయః-౫ గుణితం-౧-
౩౫ ముఖాన ౭ యుతం ౪౨ అర్ధం నాం
త్యధనం- అష్టాదినె దెయాం- అం
త్యధనం ౪౨ పూర్వయుక్తం ౪౯
దళితం ౪౯/౨ మధ్యధనం- సాష్టాదిన
చతుష్టయం దేయం మధ్యధనా ౪౯/౨
పదేనం ౭ గుణితం ౩౪౩/౨ ధేనం
హృతం ౧౭౧½ సర్వధనం.

ధనానయనం బావశ్యకం బైయుం
పనిచిహ్నించవలయు

ఉదాహరణం ౫ ...

ప్రశ్నలు

నాలుగుగూనములాదిగ। నాలుగున్వృద్ధిం నొసంగెనలినదయనభూ। వే
ళుపులకుఁజినదిన మాలు। నొకిచెలు ప్రపద్యమాలిత్తుముం గణితంబుల॥ ఎనిమిది
ద్రమ్ములాదిగ। నును దయమున దానమొసగె నుమజాధిపుడా। మునులకు
నిరువదిదినములు। వనితరో యధ్యాంత్యసర్వవసుమితి జెపుమా॥ మూడురూ
పకములునున్నగ నాదిచ్చి। రేపుచయముగాగదింద్ర తిథుల। దానమొసగి
నట్టిధనమువర్ణాణిం పుమంత్యానధ్యదనములయు దేఁగ॥

ప్ర-ఆ ౪ చ ౪ గచ్ఛ ౦౪

ద్వి ఆ ౮ చ ౧౪ గచ్ఛ ౨౦ తృ ఆ ౩ చ ౭ గ ౧౫

మధ్యానయనం-సూ

గచ్ఛహృతెగణితె వదనంస్యాత్ ద్వై కపదఘ్నచయార్ధహీనే॥

గచ్ఛచేధనంబుగణితంతో హరియించియందు వ్యేకగచ్ఛ హతచయా
ర్ధ। మెలమి ద్రొయముఖము నేగడును శ్రేఢి। గణకులొనవంగకముల
నయన॥

గచ్ఛే॥గుణితే సర్వార్థ నే గచ్ఛేన పదేనహృతే విభక్తే వ్యేకపదఘ్నః చయార్థేన హీనే వ్యేకం పదేకహీనం యత్పదం గచ్ఛః తేనఘాతో యశ్చ యః తతదర్థేన హీనే సతి వదనం ఆదిధనం స్యాత్

ధనమును గచ్ఛచే భాగించియా ఫలమునందొకటి చేనూనంబగు గచ్ఛార్ధముచే గుణింపబడిన చయము వ్యవకలింప శేషము ముఖంబగు

ఉదాహరణమాహ-

పంచాధికం శతం శ్రేఢీఫలం సప్తపదం కిల। చయం త్రయం వయం విద్మో వదనం వద పండిత॥

ఫలము నూటయైదు పద మేడు ప్రచయంబు। గుణము లైన జులు ... ముఖము॥

పంచాధికమితి పంచోత్తరశతం శ్రేఢీఫలం సప్తపదం। గచ్ఛః చయం త్రయం వయం జానీమః। హే నందన వదనం ఆదిధనం వద

ఆదిః చయః ౩ గచ్ఛః ౭ గణితం ౧౦౫ గణితం ౧౦౫ గచ్ఛేన ౭ హృతే ౧౫ పదేన ౭ వ్యేకేన ౬ చయః ౩ గుణితః ౧౮ తదర్ధేన ౯ హీనమిదం [?] జాతమాదిధనం

ఈ యుదాహరణంబున ధనము ౧౦౫ గచ్ఛ ౭ చయము ౩ గునెడ ముఖ మెంతయనుట

ఆదిః చయ ౩ గచ్ఛ ౭ గుణితం ౧౦౫ ఋణం

౭)౧౦౫ ౭ ౧౫ ౬

భక్తఫలం ౧ ౯ ౯

౧౫ ౬ ౬ ఖండం ౧౨

౭ ౧౫

౧౮ ౧౮

అర్ధం ౨౧

౯ ౨౪

౧౦౫

ప్రశ్నలు - ౯

శశిశానం కథరెలు ధనము గచ్ఛ దృష్టి। బైకా ప్రచయాశ్వైన నాడబులు హా ఫలము లా త్రి రవులు పదము జినంబులు। వంధిమ్రాణ్యైన వదన మెంత। మను చయంబు నఖము మరి గచ్ఛ వసు భ్రునేత్ర వసుక రాళి నెత ముఖము॥

ప్ర - చయం ౫ గచ్ఛ ౮ ధనం ౧౯౬ - ద్వి - చ ౪ గ ౨౬ ధ ౧౨౦౦

తృ చ ౧౪ గ ౨౧ ధనం ౨౮౨౦

అథ చయానయనే కరణసూత్రం వృత్తార్ధేనాహ
గచ్ఛహృతాంత్యధనమాదివిహీనం వ్యేకపదార్ధహృతం ప్రచయః స్యాత్॥
గచ్ఛహృతోత్తరధనము ముఖహీనము । వ్యచ్ఛముగా ద్రోచి విధానసరగ నొకటి చేసి స్వ
చ్ఛముగ సుపదదళంబున । విచ్ఛిన్న హరించిన చయము నెమ్మిగా దోషజ్ఞా॥

గచ్ఛహృతం ఉత్తరధనం సర్వధనం గచ్ఛేనహృత్వా తత్ ఆదిధనేన విహీనం కార్యం తతో వ్యేకపదార్ధేన హృతం సత్ ప్రచయో భవతి స్యాత్ వ్యేకం ఏకహీనం యత్పదం తస్యార్ధేన భక్తం॥

ధనమును గచ్ఛచే భజించియందు ముఖము ద్రోచియా శేషమును ఏకహీనంబగు పదార్ధము చే భాగింపచయంబగు॥

ఉదాహరణం

ప్రథమమగపు దినే యోజనే యోజనే శకస్థనున నుక
యాసొగ్గాహియాతో ధ్వవృత్యా । అరికరిహరణార్థం యో
జనానామశీత్యా రిపునగరమవాప్త స్సత్రరాత్రేణ ధీమాన్॥

అరిగజయూథమున్ గొనుటకై జననాథుడు మున్ను గాగ తా । నొకమితయోజనం
బులను గాలము గా జనియేడు నాళ్లలో బరచెనశీతియోజనుల దాసిలు పట్ణము
గాన చెప్పుమా! వెరపుగ నధ్వవృద్ధిని దివి శ్రుత మేనిసఖి ద్రుతంబుగన్॥

ప్రథమమితి - యోజనే ద్వే రాజా ప్రథమ దివసే ప్రథమ దివసేన యోజనే యోజనే ద్వ్యేయమగమత్ అనోతదినః - కయా అధ్వవృద్ధ్యా యాతః । అరిద్విపహా - ధీమాన్ రాజా - యోజనానామశీత్యా శత్రుగజహరణార్థం సప్తరాత్రేణ పునగరం ప్రాప్త -

ఓయుదాహరణంబున తొలుదినంబున రెండామడ నడచి పదు దినంబులలో నామడగలశత్రునగరము జేరిన రాజు దినమున కెన్ని ఆమడలువృద్ధిగా నడిచెనని ప్రశ్నము

న్యాసః

ఆదిః ౨ చయః ౧ గచ్ఛః ౭ గణితం

౮౦ సర్వధనం ౮౦ గచ్ఛేన ౭ హృ

తం $\frac{౮౦}{౭}$ ఆదిధనేనహీనం ౨ తదర్ధం

సమచ్ఛేదౌ $\frac{౮౦}{౭}$ $\frac{౧౪}{౭}$ హీనం $\frac{౬౬}{౭}$

శేషం ద్వ్యేకం ౬ అర్ధం ౩౩ అనేనహృ

తం $\frac{౬౬}{౭}$ $\frac{౧౪}{౩}$ శాహాణాం $\frac{౬౬}{౨౩౧}$ పూర్వ

భాజ్యయోః స్థిరపవర్తః $\frac{౨౨}{౭}$

యంచయః

ఆది ౨ చయం గచ్ఛ ౭ ధనం ౮౦

$\frac{౮౦}{౧}$ $\frac{౭}{౧}$ రాశి $\frac{౮౦}{౭}$ తో $\frac{౨౨}{౭}$ సమ $\frac{౮౦}{౭}$

$\frac{౧౪}{౭}$ శేషం $\frac{౬౬}{౭}$ భాజ్యము చేహీనంబ

గు గచ్ఛ ౬ అర్ధము ౩ చే $\frac{౩}{౧}$ హ $\frac{౧}{౩}$

$\frac{౬౬}{౭}$ హారి $\frac{౬౬}{౨౧}$ అప ౩ రాశి $\frac{౨౨}{౭}$

ఋజువు

$\frac{౭}{౧}$

$\frac{౬}{౧}$ సచ $\frac{౨౨}{౭}$ $\frac{౧౩౨}{౭}$ సం $\frac{౨}{౧}$ సమ

$\frac{౧౩౨}{౭}$ $\frac{౧౪}{౭}$ రా $\frac{౧౪౬}{౭}$ స $\frac{౨}{౧}$ సమ $\frac{౧౪౬}{౭}$

$\frac{౧౪}{౭}$ రాశి $\frac{౨౯౨}{౭}$ అర్ధం $\frac{౮౦}{౭}$ × $\frac{౭}{౩}$

రాశి $\frac{౧౬౦}{౭}$ పరిగా శిరం

ప్రశ్నము ౧౦

ముఖమమూడుగచ్ఛముప్ప దిమూడుసు। గణితమిూశనేత్రకరమితం

బు। నైనవృద్ధియంతసరినాక్షిబలుకుము । మదినగణితఘటితవిదితమేని ॥ పూ

ర్ణబాణవిశ్వములుధనంబుముఖంబు। తికర మితముగచ్ఛతత్వములును। తాన

గిరిశశాంకలౌధనమాన్యంబు। శరముగచ్ఛసురులుచయముదెలుపు॥

ప్ర.ఆ౩ చం గ ౩౩ దనం ౨౨౧ ద్వి ఆ ౬ గచ్ఛ ౨ ధనం ౧౩౫౦

తృ ఆ ౫ గచ్ఛ ౩౩ ధనం ౧౭౮౯

గచ్ఛానయనసూ.

శ్రేఢీఫలాదుత్తరలోచనఘ్నాచ్చయాదర్ధవక్త్రాంతరవర్గ

యుక్తాత్ ।మూలంముఖోనంచయఖండయుక్తం చయోద్ధృ

తంగచ్ఛోదాహరణం॥

చయముఫలంబుచేతయాను చతురులచేకను బెంచి దానితో। చయదళవక్త్ర భేదకృతిచయ్యానగూరిచి మూలమందునన్। చయముగవక్త్రహీనమును చయ్యాచయార్ధమునుగూడియాదటన్। చయహృతి జేయగచ్ఛ మగు చారుతరంబగు శ్రేఢిలోదరన్॥

శ్రేఢీఫలాదితి। శ్రేఢీఫలాత్ సర్వధనాత్। ఉత్తరేణ చయేన లోచనాభ్యాం ద్వాభ్యాం చ గుణితాత్। చయార్ధవక్త్రాంతరవర్గయుక్తాత్। చయార్ధం - వక్త్రం ఆదిధనం తయోరంతరస్య యో వర్గస్తేన యుక్తాత్ యన్మూలం తస్మాన్మూలాది వదనహీనం చయఖండేన చయార్ధేన యుక్తం చ యోద్ధృతం చయేన భక్తం సత్ గచ్ఛం వదంతి॥

శ్రేఢీఫలమును ఉత్తరచేతను రెంటిచేతను గుణించి యందు చయార్ధంబునకును ఆదికిని గలయంతరవర్గమును గూడి యా రాశికి మూలము గొనియందు ముఖమును ద్రోచి శేషమందు చయార్ధమును గూర్చి చయముచే భజింపగచ్ఛమగు

ఉదాహరణం-

ద్రమ్మత్రయం యః ప్రథమేఽహ్ని దత్త్వా దాతుం ద్విజేభ్యో ద్వి
చయేన తేన। శతత్రయం షష్ట్యధికం ద్విజేభ్యో దత్తం కియద్భి
ర్దివసైర్వదాశు॥

మూడొసంగి తొలుత భుజ ద్రమ్మ చయమున। ప్రాణ్ణారసగుణములు భూవసుతుడు। ద్విజులకొసగెనెని దివసముల జెలుపుము। గచ్ఛగణితవిధము గాంచి తెలిసి॥

ద్రమ్మేతి- యః ప్రథమేఽహ్ని ద్రమ్మత్రయం దత్త్వా ద్విచయేన ద్వివృద్ధ్యా దాతుం ప్రవృత్తః తేన దా

ఈయుదాహరణంబున మొదటి దినంబున 3 ద్రమ్మములొసంగి

త్రాహస్త్యధికశతత్రయం ద్వ్యజై
శ్చార్ధికయుక్తా దినైర్దత్తం గంగ
చ్ఛం శీఘ్రం వద॥

న్యాసః-

ఆదిః ౩ చయః ౨ గచ్ఛం దనం
౩౬౦ శ్రేఢీఫలం ౩౬౦ ఉక్తరీత్యా-
౨ హతం ౭౨౦ లాభవనేన ౨ హ
తం ౧౪౪౦ చయార్ధేనం ౧ వర్గం
౩ తయోరంతరం ౨ తద్వర్గః ౪
తేన ౧౪౪౦ యుక్తం ౧౪౪౪ ఏ
తస్య మూలం ౩౮ ముక్తేన ౩ హీనం
౩౫ చయస్య ౨ ఖండేన ౧ యు
క్తం ౩౬ చయేన ౨ భక్తం ౧౮ గచ్ఛః॥

ద్రమ్మములు చయముగా నిచ్చు వా
డు ౩౬౦ ద్రమ్మములెన్ని దినంబుల
నిచ్చునని ప్రశ్నము-

ఆ ౩ చయః ౨ గచ్ఛం దనం ౩౬౦

౩౬౦ ౩ ౩౮
౨ ౧౧గయార్ధం ౩ముఖ్యాల్యం
౭౨౦ ౨ ౩౫
౨ వర్గం ౧ చయార్ధం
౧౪౪౦ ౪ ౩)౩౬
౧౪౪౪ చయభక్తం-
మూ ౧౮ ఫలం
౩౮ గచ్ఛ
౧౮

ఆ ౩ | ౫ ౪ | ౭ ౯ | ౧ | ౧౧ | ౧౩ | ౧౫ | ౧౭ | ౧౯ ...

ప్రశ్నము-౧౧

గిరులు మొదలుగాగశరవృద్ధినొసగుచోగణితము వ్యవంచుగణితత
త్కాలరత్న భూములగుచు రాణతో దెల్పుమా। గచ్ఛమెద్దియగుచుగాంచుకొ
న్నా॥ ఆదిమూడుగాగనళ్వ వృద్ధినొసంగినంకగిరిపనంబులయ్యెగగతము౦
డుగచ్ఛదెల్పు పరిచయాదులునాల్గు। ఖకవృత్తఫలంబు గచ్ఛయోత॥
ప్ర-ఆ౭చ౫భనం౧౯౬ ద్వి-ఆ౩వ౭ధన౬౭౯ తృ-ఆ౪౮రధనం౧౨౨౦
నియతానియాతఫలాన్యం

నియతగతిముఖము నెరయుహీనముజేసె। యుక్తార్థము నను నొగిభ
జించి। పదముతో ఉదాహరణముతో గూర్చిన। నియతఫలగచ్ఛ నెరుగవచ్చు॥

నియతింబసుగతియందు ఆద్రో ది
శేషము చయార్థముచే భజించి
యాఫలంబునొకటిగూడిన నవా

నగ చ్ఛదిని తెలియునను టా-దీ
నస్వరూపముదాహరణముపలన
స్పష్టమయ్యెడు

ఉదాహరణము-

సంచి మొదలు మూడు సహ్స్రతినుంచుక । దినము రెండు గాగ దెచ్చె నొకడు । మ
రియొకండు నియతము గుతిథియార్జించు । సమధనాఢ్యులైన చాలు గచ్ఛ

ఈయుదాహరణంబున నొకడు- సంచి మొదలు ౩ రూపాయలుంచి కొ
ని దినము ౨ సంపాదించుచుండువాడును- రెండవవాడు సంచి మొదలు లేక దిన
ము ౧౫ సంపాదించువాడైన వీరియిరువురికి ధనసమత్వ మెన్ని దినములకగు
నైనట-

ఆదిప్రశ్నముడు	ద్వితీయుడు
ఆది ౩ చయం ౨	ఆదించయం ౧౫
నియతగతి	రుజువు
౧౫	ప్రథమం లబ్ధం
౩ ఆది	ఆది ౩ చయం ౨ గ ౧౩ చయం
చయార్ధం ౧) ౧౨	మధ్యధనం ౧౫ గచ ౧౩
ఫలం	౧౩ / ౧ / ౧౨ ౧౫ / ౧౩ / ౧౯౫ రా ౧౯౫
౧౨ / ౧	౨
౧౩ గచ్ఛ	౮ / ౨౩ / ౬ / ౩ / ౩౦

పూర్వగణక ప్రశ్నలు ౧౨

నూకరమొక్క నూరామడ । ప్రాకటముగ దివసమందు బారగపునకం । పేకా
మడాదిగాగను । నేకోత్తరవృద్ధి బారి నెంతటగల సెక్ ॥ ననుమ్మ రాముడకరిజన్న
పన్నుగపస్రెంటవృద్ధి బాటించి మొదల్ । నెన్న గినరువదియొనిమిది । నెన్నాళ్లకు
గూడెసింహ్మ మేనగ శెవ్వమా ॥ నూకరను పదియూ దినకును । గైకొని నడువం
గజంబుకంబుమసలతరం । పేకొ గ్రిమ్వద్ధిజసునది । గీపళలా దెంటియుక్తి దెలుపు
ముజా కుక ।

ప్రనియుతం౧౦౦-ఆ౯గచ్ఛ౧-ద్వినియుతం౮౦౦ఆ-౨౯గ౧-తృనియుతం౧౦

అ౯గచ్ఛ౧

హీనాద్యుత్తరభేదసమీకరణం

ఉభయవక్త్రాంతరంబునునుత్తరాంతరార్ధముచబంచిఫల

ముందురటణనొకటిగలపగచ్ఛముముఖచయములవిభేదగ

చ్ఛసామ్యంబు జేయంగగణితమునను॥

చయద్వయాంతరము చేతముఖద్వయాంతరముభజింపలబ్ధంబుననొక

టికూర్చినగచ్ఛయగు॥

ఉదాహరణము -

పదియాఱిద్విచయంబుగానొకడుదాబక్రాద్రికేగంగదా।

మదివానిన్సరిజేరగాదలచివేబాహుల్స్వవక్త్రంబుగా।

మదమాతంగచయంబుగావినడువన్మాతంగకుంభస్తనీ।ము

దమొప్పన్మరివారిరువురాగదినముల్మున్నున్నగాబల్కుమా॥

ఈయుదాహరణంబునమొదటివాడు అది ౧౦ ఆమడయు నిత్యము

రెండధికంబునుగానడచునితరుడు-ఆది ౨ వృద్ధి ౮ గానడచె నేనియెన్ని దినము

లకలయుదురని ప్రశ్నము -

మొదటివాడు	శేషవాడు	రుజువు -
ఆది౧౦చయం౨	ఆది౨చయం౮	ప్రథమం - ద్వితీయం
		ఆది ౧౦ చ ౨ ఆది ౨ చయం ౮

హారం - భాజ్యం

$\frac{8}{2}$ $\frac{10}{8}$ — $\frac{2}{6}$ $\frac{2}{8}$

వగము

హారభక్తంబుద్ధి $\frac{8}{3}$ $\frac{\text{సం}1}{1}$

గణి $\frac{3}{3}$ రాశి $\frac{11}{3}$ గచ్ఛ

$\frac{\text{ఫ}11}{3}$ గచ్ఛ $\frac{11}{3}$

సముధనం ౮౬ $\frac{8}{6}$

ప్రశ్నము ౧౩

ఆదియుష్టిబూనియాదర్చయంబు సనొక్కడ సగనన్యదెక్కాదాది। రవి చయమునసరుగరమణియుంల జేరి। గ్గటిగచ్ఛ దెల్పువయము గాక॥ వ్యతిరేకాదిగా గచ్ఛ చయంబు వరుబోవ। నన్యోత్తరాణాం దివష్టిచయము। యానినడి చెనేంభోరునవారల। రోగాదినమునకు ఆమెప్పగాక॥ ఆదివుంచయింబున ఖచయంబును బూని। యాకృడమగనేకమాదిగా। తత్త్వచయము చేత దరచి నసన్యాండు। పయాదినము దెల్పుకహలనయన॥

ప్ర-ఆ ౧౬ చ ౫ అ ౮ చ ౧౨   ద్వి-ఆ ౧౦ ఉ ౩ అ ౫ చ ౧౬

తృ-ఆ ౪ చ ౨౦ ఆ ౧ చ ౨౫

సమధనకరణకాలం-

ప్రచీరగణకసూత్రం-

ఆదిజనులభాగహ్యాతుంబులోబాప్చ। శేషగుణిగుణము జేసి చయము। సంకలించిరాశిచయము చే భజియింప। గచ్ఛ యగు నుసమతగాంచు నెపల॥

సమధనంబునకు ఖమద్రోచి శేషకుదిగ్గుణించి యందు త్తరగూడిన చయము చే భాగి పగచ్ఛంబించువనుట॥

ఉదాహరణము

ఆదినాల్గువృద్ధియంగంబులుగవిప్ర। తతికి నొసగిపిదవత్థనంబు సమత చేయవిప్రసంతతికెల్లను। తత్వమైనదెల్పు తరుణి వదమూ॥

ఈయుదాహరణంబునఆదిరవృద్ధిఙగానిచ్చి నదనమును మగలనందర కు సమభాగంబులు జేయ ౨౫ లభించునెడ గచ్ఛమెంతయగు ననిప్రశ్నము

ఆదిరవృద్ధి — సమధనం ౨౫ దీనిగచ్ఛ బలుకు-

౩౪		రజువు	మధ్యము
౪		౭	౩౫
౩౧		౧	౭
౨		౬	౨౪౦
౮౨		౬	
౬		౮౩	
౬౪౮౭		౪	
౮బం౦౭		౮౬	
		౪	
		౫౦	

ప్రశ్నలు ౧౮

మొదలు నాల్గు వృద్ధి మూటితో దానంబు । సువ్వ సుతుల కొసగె నొక్క రాజు । దానధనము విప్రతతికి సమము జేయ । నిర్వ దేను విప్రులెందరైరి ॥ ఏకాన్యోకోత్తరను గ భూకాంతుడు దానమిచ్చె బుధులమ పరిగా । గైకొన రాయ్యలు సంకి । వైకము గిరిచంద్రులైన బ్రాహ్మల జెపుమా ॥ మొదలు దంత సంఖ్య పను నాల్గువృద్ధిగా దానమిచ్చె రాజు గ్రూర్వ మెన్ని । బుధగణంబు సమిత బువ్వ కొశిలెనబో । గి

రజవచ్చి విప్రవరుల జెప్పుమా ॥

ప్ర ఆదిరచయాంతె సమధనం ౩౪ద్వి ఆదిరచయం౧ సమధనం౧౭౨౩ ఆ రా

చయం౧౮ సమం౭౧

న్యూనాధిక గమన సమీకరణం -

యోజనముల చేత నొగి గత దినముల । బెంచి యోజనముల భేద

మునను । భజన జేయ గచ్చ భాగ సమగూరు వెనక వెడలువా

నికి మలతి ఘలు ॥

మొదలి వాని దినముల చే యోజనముల గుణించి యా రాశిని ప్రథమ ద్వితీయాంతర యోజన సంఖ్య చే భాగింప రెండవ వానిగచ్ఛ దినములగు ననుట .

ఉదాహరణము.

ఎవడెనిమిది యోజనములు । దివసమున నడచు నతని జేరగ

నరిగె । దివసాధిప దివసాంతర । దివసంబున యోజనముల జె

ల్పరదము ౮౯ ॥

ఈయుదాహరణంబునదిన మేనిమిదామడనడచునతడు వెడలినపద్రెండవదినముల వెనక-దినము-మూడ్పది రెండామడనడచువాడు వెడలిననెన్ని దినములలోగలయునని ప్రశ్నము

మొదటివానిచయము ౮ గచ్ఛ ౧౨ / ౧౨ / ౮ / చయాంతం ౨౮ ఫలం ౧౬	రెండవవానిచయం ౩౨ / సమాన యోజనము ౧౩౭ / ౮ రెండవవానిగచ్ఛ

ప్రశ్నలు ౧౫

శరయోజనములుజనునత। డరిగినపదిదినములకునునవార్ధ్వ॥మితం। బరుగునతడరుగయోగము। సరగున దెలియింగబల్కు సరసిజనయన ॥ పది యోజనములుదినమున। పదిలంబుగనడచునతనిబట్టగనరిగెన్। విదితాష్టదినాంతరమున। రద యోజనగమనచణుడురహియుతిజెప్పుమా॥ యోజనపత్రకములుజను। వాజిచనినతిభుంపిచ। ననగజమరిగెన్। వేజినగతితో నెంతట। రాజాననగలసెజెప్పుమరహిమగిగనినన్

ప్ర- మొదటివాడుచయం౫ గచ్ఛ౧౦ రెండవవాడుచయం౭- ద్వి మొదటివాడుచయం౧౦ గచ్ఛ రెండవవానిచయం౩౨ - తృ మొదటివాడుచయం౫ గచ్ఛ౧౫ రెండవవాడుచయం౨౮

హీనచయానయనం-సూ-

చయహాతగచ్ఛలోముఖముచయ్యానబుచ్చిన శేషరాశినా। చయమునబుచ్చ శేషముయిజానగుసంఖ్యయయాదిరాశియా। చయహాతగచ్ఛవర్గ్గమునజారునెడన్ చయముదుగూడగా। చయమునవచ్చు దానదగరాశిహీనప్రశ్రేఢియందొగిన్ ॥

గచ్ఛచేత ఉత్తరముగుణించినరాశియందు ముఖము ద్రోయబడునెడల శేషరాశి ఉత్తరయందప్యపకలింపశేషమాదియగును- గచ్ఛచేగుణించబడు ఉత్తరగుణిత	ముఖముశపర్యాప్త నింబ నపసరంబున నాశేషనుచయముతో గూడినఆదిరాశియు ఇట్లు ధితంబగు నెడపిపప ధనానయనవిధిచేధనంబు పొందింపంబ నడవలయున్

ఉదాహరణము.

ఆది ధృతుల్ హీనచయము జలధుల్ శరసంఖ్యగచ్ఛయున్ ।
నాదిశరాక్షులున్ చయమునట్టులమూడగుగచ్ఛమేనుగల్
గాదగుప్రశ్నయుగ్మములగాణక దెల్పుము ఖాబావిత్తమున్ ।
భేదముగాక రెంటికిని వేఁదెలియంగ నెరింగితేనియున్.

ఈయుదాహరణంబున ప్రశ్నద్వయములున్నయది

ప్రథమము ఆది ౧౮ హీనచయం ౪ గచ్ఛ ౫

౪
౫

౨౦
౧౮ ముఖము
---
౨ శేషం

శేషచయాంతరము ౨ ముఖం

ఆది ౨ చయం ౪ గచ్ఛ ౫

౫
౧

౪
౪

౧౬
౨

౧౮
౨

౨౦
అర్ధం
౧౦
౫
---
౫౦ ధనం

ద్వితీయము - ఆది ౨౫ హీనచయం. ౩ గచ్ఛ ౮

౩ ఆది
౮ ౨౫

౨౪
అంత
౧
౩ చయం
---
౪ ముఖం

ఆది ౪ చయం ౩ గచ్ఛ ౮

౮
౧

౭
౩

౨౧
౪

౨౫
౪
౨౯
లబ్ధం

$\frac{౨౯}{౨}$ గుణ $\frac{౮}{౧}$ $\frac{౨౩౨}{౨}$ ౧౧౬

ప్రశ్నల ౧౬

ముఖశా॰దు ... కుల్ము పదహి చయంబు గ పలు దేవతులగుగచ్ఛ
యంబు ధనము దెల్పుము మొదల్ధగ్రాంకములు హీన చయము వేదంబులుజై

నులఘను ౹గచ్ఛ యిట్టులయాదిగతిశారకలుహీనచయములనుల్ గచ్ఛజా లనఖము-లలజలాంకములాడియవ్విహీనచయంబులునలుగచ్ఛేంద్రులుము ద్ఘమరియు-నాదినూటరెంనునవ్విహీనచయంబు-నాల్గుతత్వగచ్ఛనలముఖం బు సైకశతముహీనచయములోకంబులు నురులుగచ్ఛ ధనమువనుచెలుపు ప్రఆ౧౩౧హీనచయం౮గచ్ఛ౩ ౩ద్వ్యా ౫౭హీనచయం౮గచ్ఛ ౨౮౯ఆది ౨౭౮హీనచయం౧౮గచ్ఛ౨౦ చఆది౫౮హీనచయం౭గచ్ఛ౧౮వం౭ ౧౦౨ హీనచయం౮గచ్ఛ౨౫౬ఆది౧౦౧హీనచయం౩గచ్ఛ౩ ౩

బురుజులబిరంగుల-సూ-

బురుజులసంఖ్యలయంకలు-క్కబురుజులస్థానంబులందుబూనిగు
ణింపక బరగునుకడపలిసంఖ్య లు బరగవిలోమమున నాది
బాగుగదెలియక

ప్రశ్నయందెన్నిబురుజులు వక్కాణింపంబడుననిన్ని స్థానంబులతత్సంఖ్యా ౦కంబులనుంచియిందొకటిగుణింపతుదలదేలుశతఘ్నిసంఖ్యలగు నాసంఖ్య లచేవిలోమవిధియాది సంఖ్యలుదెలియుననుట.

ఉదాహరణము

బురుజులునాల్గుగల్గునలబొబ్బిలికోటనుబన్నియున్నయా౹పిర
గులుయుద్ధకాలమునపేరిమిహీనపునిక్క-కుదగ౯౹బరితిత
దీయతు ్ౖతకుగజల్మరుగల్మచకపక-నాయకల్ | నెరిబను
పక్రమ-బుగనునెగ్గడెకల్యతదెల్పువాదులక

ఈయుదాహరణంబుననాల్గుబురుజులుగలకోటయందుండు - పిరంగు లహీనసంఖ్యాతుల్యంబులవినినుయింపనాదిసంఖ్యలదెల్పుమనుట.

౮-౮- ౮-౮
౧౬ ౬౪ ౨౫౬ కడసంఖ్య

౨౫౬ ౧౯౨	౨౫౬ ౬౪	౨౫౬ ౬౪	౨౫౬ ౬౪
౬౪ ౮౦	౩౨౦ ౨౪౦	౩౨౦ ౮౦	౩౨౦ ౮౦
౧౪౪ ౧౨౦	౮౦ ౧౦౧	౪౦౦ ౩౦౦	౪౦౦ ౧౦౦
౨౪౪ ౧౨౫	౧౮౦ ౧౨౫	౧౭౦ ౧౨౫	౫౦౦ ౩౭౫
౩౬౯	౩౦౫	౨౨౫	౧౨౫

రుజువు -

౩౬౯ ౧౨౫	౩౦౫ ౧౨౫	౨౨౫ ౧౨౫	౧౨౫ ౩౭౫
౨౪౪ ౧౦౦	౧౮౦ ౧౦౦	౧౦౦ ౩౧౦	౫౦౦ ౧ ౦
౧౪౪ ౮౦	౮౦ ౨౪౦	౪౦౦ ౮౦	౮౦౦ ౮౦
౬౪ ౧౯౨	౩౨౦ ౬౪	౩౨౦ ౬౪	౩౨౦ ౬౪
౨౫౬	౨౫౬	౨౫౬	౨౫౬

ప్రశ్నలు ౧౭

మలశివిరోధిరాజులు క్రమంబున గోటలు చుట్టియుండకో । టలబల మెంత యుం-తయాసుదగ్గరికోటల వాగుబంపగా। నిలిచెను మూదుడుగ-ములు వెట్టవ కోటకుకోటకు -దుద-। బలములునొక్క- సంఖ్యగనపట్టబలంబుల సంఖ్యదె ల్పుమా- ఆరుకోత్త్రశంబులలరుకోటశతమ్మి । పూర్వగమ్మిత ములబూనియు న్న। దుగ-నాథులను పతుదిసమవందిననాదిసంఖ్య పిరగులన్ని జెపుమా ॥ దుగ-పంచక కులతో లుతటపిరగుల।తులితముగను నన్న్యదొంలుబనుప। విని మ యంపుతుదను వెలసినసముగా నాదిపిరగు లెన్నిన లిననయాన॥ ప్రతే ద్విఽన్న్య

పుష్ప సణిత సూత్రం-

ఆదినివెన్ని గలిగినపునందుశ వొంద గ్రహించి వానిచే। ప్రోది

సమీపనిఘ్నమునభూమినిగూర్పగబువ్వసంఖ్య యా। నాదట
దాని చేమరియునట్టులసంకలనంబు జెల్లునం। దాది మొదల్గ
మాహతియునబ్బునుబువ్వపశోధ్యసంఖ్యలుఙ ॥

ఆదిస్థానంబునరూపంబునిచి దాని చేద్వి తీయస్థానాంకము గుణించి యందొకటిగూర్పఁద్వ తీయసంఖ్య యగునాసంఖ్య చేతృ తీయస్థానాంకముగుణించిరూపముగూర్ప తృతీయస్థానసంఖ్యయగు.

ఇట్లుస్థానాంతముజేయనంత్య నిష్పన్న సంఖ్య యాదిస్థానసంఖ్య యగు.

యాసంఖ్యనాదిస్థానాంకంబున గుణింప యందు సంఖ్యాస్థానాంకా న్యోన్యగుణితరాశిసమానముగా వ్యవకలించునది.

ఉదాహరణము పం చ.

శిరిగిరి జఙ సరస్వతుల జెల్వలనాయకులఙ క్రమంబుగా। వర
కుసుమార్చ జేయుటకు వారక దెచ్చినపుష్పరాశిత। త్పరమద
యావిశేషమున బాహుగణాబ్ధిశరతుఙ సప్తులఙ। గురుతవ
హింప శేషములుకూహిఙ సమిత్వము జెందపుష్పముల్। సరగ
గదెల్పుమాదియగు సంఖ్య యుపూజితపుష్పసంఖ్యయుఙ ॥

ఈయుదాహరణంబున నారుస్థానంబుల క్రమంబున ౨-౩-౪-౫-౬-౭ గుణంబులగుపుష్ప సంఖ్యలసమానముగా వ్యవకలింప శేషము లేనియెడ ఆది సంఖ్యలు మొదలగునాదియును దెల్పుము.

౨	౩	౪	౫	౬	౭
౧	౪	౧౭	౮౬	౫౧౭	౩౬౨౦
౭౨౦౧	౬౬౧౦	౬౨౪౧	౬౧౧౦	౫౭౬౦	౫౧౪౧
౫౦౪౧	౫౧౦౧	౫౧౪౧	౫౧౪౦	౫౪౪౧	౫౧౪౦
౨౨౦౧	౧౫౬౦	౧౨౦౧	౯౬౦	౭౨౦	౧౧

ప్రశ్నము ౧౮

శ్రావకృష్ణన్నృహరిరంగనాయకులను। పుష్ప పూజ సేయ భుజశరాద్రి
నందగుణములందనందరికినితుల్యమైననాదిపుష్పమాన మెంత ॥ నంద రాగ
బాణ నయనాహతములగు। పుష్ప సమితిలోనబూనిసమత। నర్పణంబుజే
యనలినాక్షుగిరిశార్క। పార్వతులకుపుష్ప ప్రతతియంత॥ యీశనందరా
గణముగుణగుణితంబు। లైనఫలములందునందరకును। సమముగానొసంగర
మణియాదిమఫల। సమితిబలుకువేగజాణవేని ॥

ప్ర- ౨ - ౫ - ౭ - ౯ - ద్వి:- ౯ - ౬ - ౫ - ౨

తృ- ౧౧ - ౯ - ౭ - ౫ - ౩

వాడలయోనుంగులసంఖ్యానయన సూ

రూపయుతగచ్ఛచరము। బేహారునుద్విగుణరూపహీనములగు
చుగ। నాశగుదియగచ్ఛాంతము। నేపగుగజయూధపములునిం
డినావల్ ॥

గచ్ఛయాందొకటిసంకలనముజేయ కడసంఖ్యయగు । నాద్విగుణ
మురూపహీనంబగుచుద్వితియుంబగునట్లుగచ్ఛాంతమగునని దెలియునది ॥

ఉదాహరణము సీ-

మళయాళమునసుండిమూరుబేరమునకై వాడలనెక్కించిన
నగజములు। బేహారులుగొని రాగబహుళభరంబున నాదినావ
ముంధినాగునట్టి। చొప్పు వీక్షించియామునిక బాధాడుం
డుజతయగు నావికజనులజూచి। స్వస్వనావాస్థిత సంఖ్యాతు
ల్యంబుగొనుమన్న వారును గొనగనటుల। సకుతరంబగు
నందెల్లగొనకుటుల। పినిక యంబొగిజేయుచుమునులసం
ఖ్య। నావలందుచుతుల్యతనందె నేని। నాడియూదంబులను
దెల్పుమబలగ్రు ము-

౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭
౪౪౯	౨౨౫	౧౧౩	౫౭	౨౯	౧౫	౮
౪౪౭	౨౨౫	౧౧౩	౫౭	౨౯	౧౫	౮
౨	౪౫౦	౨౨౬	౧౧౪	౫౮	౩౦	౧౬
౨	౪౪౬	౨-౬	౧౧౪	౫౮	౩౦	౧౬
౪	౪	౪౫౨	౨౨౮	౧౧౬	౬౦	౩౨
౪	౪	౪౪౪	౨౨౮	౧౧౬	౬౦	౩౨
౮	౮	౮	౪౫౬	౨౩౨	౧౨౦	౬౪
౮	౮	౮	౪౪౦	౨౩౨	౧౨౦	౬౪
౧౬	౧౬	౧౬	౧౬	౪౬౪	౨౪౦	౧౨౮
౧౬	౧౬	౧౬	౧౬	౪౩౨	౨౪౦	౧౨౮
౩౨	౩౨	౩౨	౩౨	౩౨	౪౮౦	౨౫౬
౩౨	౩౨	౩౨	౩౨	౩౨	౪౧౬	౨౫౬
౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౫౧౨
౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౩౮౪
౧౨౮	౧౨౮	౧౨౮	౧౨౮	౧౨౮	౧౨౮	౧౨౮

ప్రశ్నము ౧౯.

చోరులుమువ్వురూ్వ సముజొచ్చి ఫలంబులుగొంచునేగగా। భారముదోచెనొక్క నికిపండ్లుక్రమంబునచోరకర్త్రయిక॥బారయుమూటలన్ని లిపినట్లుఫలంబులసంఖ్య బుచ్చుకో। భారముదీరెనందరికిపండ్లుతుదకాసమమయ్యెఁ జెప్పుమా॥మణిపణిజపంచకంబు।మణులధికములున్న వాసుపరసములుగా। మణులొసగుచు రాతుదిత్తమ।మణులసమానంబులైనబలుకవ్రథమముల్॥ బియ్యపుమూటలశకటము।లయ్యె ద్వ నుభారమునను చన్యసమానం।బియ్యగతుదనారుసమం।బయ్యె ఒలుకుమాదిమితములజ్ఞాతముఖ॥

ప్ర-౩ ద్వి-౫ తృ-౬

వనగజాసయనమూత్రం

హారలవంబులుగనునిచ్చి హస్తియూథముందులకా।హారగుణంబులా

డియూథమసుచు నెగడునివెర్ఘడకా॥

ఛేదలవంబులుగానుంచబహుసంఖ్యలయందు ఛేదపరస్పరగుణితరాశి యూథసంఖ్య యగుననుట -

ఉదాహరణము.

మూఁడుభాగంబులమొదల వెళ్ళెడినట్టి గజయూథత్రిగు
ణంబుగడగిపంచ । హ్రదముల సలిలంబుమద మొప్ప ద్రావి
యాశరగుణయూథంబు సప్తగిరుల । సంచారమొనరించి సప్త
గుణంబందినవదరీముఖముల నాక్రమించి । నవగుణంబందుచు
నలరినయూథంబు గొని వచ్చెదకొండగొలిచియుండ । పృత
నలంమనుసముగాబిరుదుగల్గు । మాహుతుండెవతవురిగొ
ల్పెనహితహాన । జాళివన్నిటివిశ్వ సంఖ్య ఘటిననిల । యెతు
డుజంపిన వెల్పునా ప్రతతియంత॥

ఈయుదాహరణంబున ౩-౫-౭-౯-౧౧-౧౩- సంఖ్యలచేవిభజింపంబడునట్టిగజయూథం బెట్లుండుననుట॥

న్యాసము -

$\frac{౧}{౩}$ $\frac{౩}{౫}$ $\frac{౫}{౭}$ $\frac{౭}{౯}$ $\frac{౯}{౧౧}$ $\frac{౧౧}{౧౩}$ హారాన్యోన్యగుణితరాశి-౧౩౫౧౩౫ ఆదిసంఖ్య

రుజువు-

ఆదిసంఖ్యం మూఁడుభాగములు	త్రిగుణితమై ఐదుచోట్లనీరు
బైలువెడలినది	త్రావినది-
౩)౧౩౫౧౩౫	౧౩౫౧౩౫
	౩
హారభక్తఫలంభాగం	౪౦౫౪౦౫
ఏకటింటికి.	పంచభక్తసంఖ్య
౪౫౦౪౫	గుంటకి.
	౮౧౦౮౧

పంచగుణితమై సప్తగిరులకుబోయిన సంఖ్య-

౪౦౫౪౦౫
౫

౨౦౨౭౦౨౫

సప్తభక్తలబ్ధం కొండ ౧కి-

౨౮౯౫౭౫

సప్తగుణితమై తొమ్మిదిసరులజేరిన సంఖ్య-

౨౦౨౭౦౨౫
౭

౧౪౧౮౯౧౭౫

నవభక్తఫలంసరి౧కి-

౧౫౭౬౫౭౫

నవగుణితమై పదకొండు వ్యూహములచేరినది-

౧౪౧౮౯౧౭౫
౯

౧౨౭౭౦౨౫౭౫

ఏకాదశభక్తఫలం వ్యూహాని౧కి-

౧౧౬౦౯౩౨౫

ఏకాదశగుణితమై ౧౩-ఘుడియలలోమడిశినసంఖ్య

౧౨౭౭౦౨౫౭౫
౧౧

౧౪౦౪౭౨౮౩౨౫

త్రయోదశభక్తఫలం ఘుడియ౧కి-

౧౦౮౦౫౬౦౨౫

ప్రశ్నలు ౨౦

పదుత్రోవలందు నేపార వెడలిన । సైన్యసప్తగుణము జలధిపంచ।కములనీరు గ్రోలి కాండగుణంబయి। స్థానత్రయికినరుగ సైన్యమెంత ॥ మూడువాగెలములను మును వెడలిన సేన। నాల్గుచేగుణింపనగుచునైదు। గుల్మములకు నెగిగూడి యూరిటవృద్ధి। నొందిగిరులకరుగవ్యూహమెంత॥ నవవిభక్తము గుచునగగుణితంబులై । సప్తగిరులకేగి శరగుణితము। శరవనాళికేగచాన యూడిగజాళి। వేగబలుకుమిందువిదితమేని॥

ప్ర $\frac{౧}{౭}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౩}$ ద్వి- $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౭}$ తృ $\frac{౧}{౯}$ $\frac{౧}{౭}$ $\frac{౧}{౫}$

చోరసంఖ్యానసూత్రము.

ద్వారమిలిత స్థానంబుల। గూరిమిగా వంశతుల్యగుణితము నొక్కన్యం
బారమ ద్విగుణింబగు తఱి। నారూపవిహీనసంఖ్యయంతియపా
దస్యుల్ ॥

ద్వారంబు లెన్నియుండునన్ని స్థానంబులయందేమి యంకంబుల నాసగించి
నొక్కొక్కము గుణించి యారాశిని ద్విగుణించి యొకటి ద్రోయనంత్యమునందే
పలుకు సంఖ్యయగును.

ఉదాహరణము పం. జ.

ఆరుక వాటముల్గలుగు నట్టి రాజగృహాంగణంబునన్। వాయ
వముల్ హరించుటకు వచ్చినదస్యుల సంఖ్యమాటయం। దొరవి
ద్వారమునఁ ప్రతిగృహాంతరమునఁ జొచ్చియశ్వముల్। వా
రణలేఁ సెంచ యువతీననంత్యులు గొంచు నెగిదా। రారయ
బంచ తుల్యముగనైనను దస్యుల దెల్పువేగమై ॥

౬	౬	౬	౬	౬	౬
	౩౬	౨౧౬	౧౨౯౬	౭౭౭౬	౪౬౬౫౬

౨

లోపలికి లిగిన చోరసంఖ్య ౯౩౩౧౧ పకొత్తరవృద్ధిహరించిన
భాగసూత్రములు

౯౩౩౨౧౨
౧
౯౩౩౧౧

౪౩౬౩౫౧౮౦౧౬

మొత్తము దొంగల సంఖ్యాసమానము

౪౩౫౩౫౧౮౦౧౬

రుజువు.

ప్రథమద్వారం.
బైటనిలిచిన సంఖ్య
౩౬౨౮౯౩౯౬౮౦

ద్వితీయద్వారం
బైటనిలిచిన సంఖ్య
౬౦౪౬౫౪౫౮౦

లోపలికిబోయిన దొంగల సంఖ్య
౭౨౫౫౮౬౩౩౬

లో దొం.సం.
౧౨౦౯౩౧౦౫౬

తృతీయద్వారం	చతుర్థద్వారం	పంచమద్వారం	షష్ఠద్వారం
బైటనిలిచినసంఖ్య	బైటనిలిచినసంఖ్య	బైటనిలిచినసంఖ్య	బైటనిలిచినసంఖ్య
౧౦౦౪౬౫౮౦	౧౬౪౯౫౮౦	౨౪౯౧౩౩౦	౮౨౬౫౫౫
లో.దొం.సం	లో.దొం.సం	లో.దొం.సం	లో.దొం.సం
౨౦౭౫౫౧౪౬	౩౩౬౯౧౬	౫౬౯౮౨	౯౩౩౭౭

ప్రశ్నలు-౧

తనమహోద్యానకాననవిహారగమనమునకుజనపతిచతురంగసైన్యము లను। వాహ్యాళిగడలివుచ్చినచతుర్ద్వారదేశములనదార్ధములు వదు గొల్పి। శేషసైన్యముగూడిశృంగారవనభూమిజొచ్చె సైనికులనేమాంప లమా। వెలయనేకోత్తరవృద్ధిగాగోయింది తెప్పించియిచ్చియునొప్పినాడు। వ నములందుద్వారవాటికెలందును। బలములనొసంగవలను లెల్ల। నొకట టొకటిగాగనూహింపచతురంగ। సైన్యమెంతవచ్చిసంఖ్యయెంత॥

పంచప్రాద్యమైనట్టిమందిరమున। నున్నవార్ధంబులహ
రింపజన్నచోర। తతిత్రృతీయాంశములులోనతరలిపోయె। చయ
హారణవాజినసముమందచయమదెంత॥

మూడుప్రాకారములుగలమూలదనము। దొంగిలగనేగుచో
రులుదూరనెడను। నైజసప్తాంశములులోనికంగిపోక। చ
యహారణచిత్తోత్సాహసమితియదెంత॥

కోటలనేడింటవొమరైనరాయనాథపురమొక్కనాడు తస్కరులుజేరి। తములోనరెండుభాగములు వాకిటనిల్పి భాగమొక్కటిలోపలికి బోయి। కడపకోటలబలుగౌవలనారింట మొదలి చందాననె మూడవ నుండి। యిరిలి మూడవభాగముచ్చాలయము జొచ్చివెడకియేకోత్తరవృద్ధిగా, మొటకంబు లవెచ్చిరా మొటకములు। పంచకముజేయుచోరకసంఖ్యల్లు। నొక్కటొక్క టివచ్చెమాపచ్చరింపు। దొంగలెందరుగణితప్రసంగనిపుణ

ప్ర- ౧/౨ ౧/౨ ౧/౨ ౧/౨ ద్వి ౧/౩ ౧/౩ ౧/౩ ౧/౩ ౧/౩ తృ ౧/౭ ౧/౭ ౧/౭

చ ౧/౨ ౧/౨ ౧/౨ ౧/౨ ౧/౨ ౧/౨ ౧/౨

అంత్యనిశ్శేషవినిమయసూత్రము

గచ్ఛతుల్యాంకములసైకగచ్ఛలందు। గుణితమునొయ్యన్యమును
జేయగణితమగును। శేష శేషవిభాగములజ్ఞేయనంత్య భక్తమున
శేషశూన్యమైబరగునెడల॥ ఇట్లువట్యాంతము వితథంబెన
యానవల । సప్తమిలమున సప్తాంతసంగుణంబు । వారియానట
భేదములబొందుమాను గాగ। సంక్రమామొనర్చితిమిగ్రంథ
శంకచేత

గచ్ఛ సమానంబగునంకంబుల నేక యుతగచ్ఛస్థానంబులనుంచియొం టొంటి గుణించిననంత్యవినిమ యవి శ్శేష ప్రశ్నంబుల నాదిరత్న రాశి యగు

ఈవిధి తిమొదలుటసర్వాంతంబగు గచ్ఛగలయెడసిద్ధించు-పడవస్థానం నందెడుస్థానంబులసర్వహించు-పి దవభెనంబ సటనిలుచు బడియెనని సూచించితిమి

ఉదాహరణము.

రాజుచేబంపబడినట్టి రత్నచయము। మహిషులారున్వరుచ
నిజని భాగములను । క్రమమునను శేష శేషముల్ సైకొనం
గ। నంత్యనిమయితుల్యతనంద నెంత॥

౫	౫	౫	౫	౫	౫	౫
౦	౩౬	౨౧౬	౧౨౯౬	౭౭౭౬	౪౬౬౫౬	౨౭౯౯౩౬

రూపు

ప్రథమం	ద్వితీయం	తృతీయం
౨౭౯౯౩౬	౨౩౩౨౮౦	౧౯౪౪౦౦
ఆరింటనొక భాగం	ఆరింటనొకటి	ఆరింటనొకటి
౪౬౬౫౬	౩౮౮౮౦	౩౨౪౦౦
శేషం	శేషం	శేషం
౨౩౩౨౮౦	౧౯౪౪౦౦	౧౬౨౦౦౦

చతుర్థాంశం	పంచమాంశం	షష్ఠాంశం
౧౬౨౦౦౦	౧౩౫౦౦౦	౧౧౨౫౦౦
ఆరింటనొకటి	ఆరింటనొకభాగం	ఆరింటనొకభాగం
౨౭౦౦౦	౨౨౫౦౦	౧౮౭౫౦
శేషం	శేషం	శేషం
౧౩౫౦౦౦	౧౧౨౫౦౦	౯౩౭౫౦

కడపలశేషము ౯౩౭౫౦ ఆరు భాగములపంచ లబ్ధం ౧౫౬౨౫

ప్రశ్నలు ౨౨

విభుడొసంగినట్టి విమలరత్నంబులు। నొండొరులకు నెరుగకుండునట్లు। మూఁగురు శేషకములమూడుగా భాగింప। నంత్య భాగమట్లరైన నెంత॥ నృపుడు బంచిన ట్టినీలరత్నంబులు। భామపంచకంబుపరులెరుంగ। నట్లు శేష శేష మందినతుద బంచిరి। విభుడు సమతనొసగవిత్తమెంత॥ ఒండొరులకు దెలియకుండునట్లుగ నల్వు। రంగనలును శేషరత్నసమితి। బంచికొనినపిదప భృత్యయానట్లుగా। భజనజేయసమతబడయ నెంత.

ప్రథమము ౩ ద్వితీయము ౪ తృతీయము ౪

అంత్యైకన్యూనాధిక వినిమయం

అంత్య వినిమయరూప శేషమును రూప। న్యూనమును గాంచ ప్రశ్నలునొ జనొకటి। త్రోయుటయు గూర్చుటయు నిగ్గు యాగ్మికముల। వైపరీత్యంబు ప్రథమస్థలాంకమునన॥

పూర్వ సూత్రవిధి నిపంచు నెడకడ పలనొకటి న్యూనంబే వియు – నొక టిశేషంబే వియునుండెననియదు గు నెడపూర్వ క్రమంబున సైకగచ్ఛ స్థానంబులనుంచంబడు గచ్ఛాంకం బులయందు.

ప్రశ్న యోజంబగు నెడ శేషమున కు త్రోయుటయు న్యూనమునకు గూర్చుటయు ప్రదగు స్థానంబున జేశేష పాంకంబులన న్యోన్య ము గుణించవలయును నియు ప్రశ్నయు క్తంబగు నెడ శేషమునకు సంకలనం బు న్యూనమునకు త్రోయుటయు జేయరాశి సిద్ధించునని

ఉదాహరణము.

బీజభేదద్వయం.

భర్తయిచ్చిన ఫలముల భార్యపంచ।కంబులనొకొన్ని యెరుగక దక్క
నుబంచి।కొనుచు రాతుదనొక్కటికొరతయైన।నాదిఫలముల
నెరిగింపుమబల ద్రుతము ॥

విభుడుబంచినరత్నములేవ్వరు వేర।డాయులేవుసువిభజింపసరిగ
విభుడు।తుదనుబంచినశేషంబు కొనకిరణు।వైనరత్నసమూహంబు చానబియుము

౫ ౫ ౫
౧/౬ ౩౦ ౧౫౦
౫ ౫ ౫
౭౫౦ ౩౭౫౦ ౧౮౭౫౦

ప్రథమం ద్వితీయం
౧౮౭౫౦ ౧౫౦౦౦
పంచభక్తఫలం పంచభక్తఫలం
౩౭౫౦ ౩౦౦౦
శేషం శేషం
౧౫౦౦౦ ౧౨౦౦౦

తృతీయం చతుర్థం
౧౨౦౦౦ ౯౬౦౦
పంచభక్తఫలం పంచభక్తఫ
౨౪౦౦ ౧౯౨౦
శేషం శేషం
౯౬౦౦ ౭౬౮౦
పంచమం షష్ఠం
౭౬౮౦ ౬౧౪౪
పంచభక్తలబ్ధం పంచభక్తల
౧౫౩౬ ౧౨౨౮
శేషం ౪/౫
౬౧౪౪ శేషం
౪౯౧౫ ౧/౫

౫ ౫ ౫
౧/౮ ౪౦ ౨౦౦
౫ ౫ ౫
౫౦౦ ౨౫౦౦ ౧౨౫౦౦

ప్రథమం ద్వితీయం
౧౨౫౦౦ ౧౦౦౦౦
పంచభక్తలబ్ధం పంచభక్తలబ్ధం
౨౫౦౦ ౨౦౦౦
శేషం శేషం
౧౦౦౦౦ ౮౦౦౦

తృతీయం చతుర్థం
౮౦౦౦ ౬౪౦౦
పంచభక్తఫలం పంచభక్తఫలం
౧౬౦౦ ౧౨౮౦
శేషం శేషం
౬౪౦౦ ౫౧౨౦
పంచమం షష్ఠం
౫౧౨౦ ౪౦౯౬
పంచభక్తలబ్ధం పంచభక్తల
౧౦౨౪ ౮౧౯
శేషం శేషం
౪౦౯౬ ౩౨౭౬ ౧

యోర్క్త భేదవ్య నోదాహరణము.

నాయక ప్రేషితంబగు నలిదళాగ్ర కాశియద్వ్యోవ్య మెరుగక రహితలొప్పదు। బండారినయా శేషంబు బ క్షిపిదప। బంది యుడరూకహీనస్త్రై బరిక నెంత్తో రాజు బంపిరత్నము ల్రహిన లుపు పే।జాూడ లూ డాదెదంగ సమాముగ గొన। శేవముని భుండుబంచుచో శేష మొకటి। కలదరత్న సమూహంబు నెంతబలుకు.

ప్రథమోదాహరణ-న్యాసం

౪	౪	౪	౪	౪
౧/౩	౧౨	౬౨	౧౯౨	౭౬౮

గుజువు

ప్రథమం	ద్వితీయం	తృతీయం	చతుర్థం
౭౬౮	౫౭౬	౪౩౨	౩౨౪
చతుర్థభక్తే	చతుర్థభక్తే	చతుర్థభక్తే	చతుర్థభక్తే
ఫలం	ఫలం	ఫలం	ఫలం
౧౯౨	౧౪౪	౧౦౮	౮౧
శేషం	శేషం	శేషం	శేషం
౫౭౬	౪౩౨	౩౨౪	౨౪౩

పావమపర్యాయం

౧౨౪౩(౬౦
౪)౨౦౦(
౩ శేషం

ద్వితీయోదాహరణంఅధికం

౪	౪	౪	౪	౪
౧/౧	౨౦	౮౦	౩౨౦	౧౨౮౦

రుజువు

ప్రథమం	ద్వితీయం	తృతీయం	చతుర్థం
౧౨౮౦	౯౬౦	౩౨౦	౫౪౦
చతుర్థభక్తం	చతుర్థభక్తం	చతుర్థభక్తం	చతుర్థభక్తం
౩౨౦	ఫలం	౧౮౦	ఫలం
	౨౪౦		౧౩౫
శేషం	శేషం	శేషం	శేషం
౯౬౦	౩౨౦	౫౪౦	౪౦౫

పంచసహస్రాయము
౮)౮౦౯(ఫలం
)౮౦౮(౧౦౧

౧ శ్లో॥
ఆద్యైకాధికవిషయం సూ॥

సాధనం గీ.

ఆదివినిమయిరూప శేషమునసంత్య। వినిమయిని శేషహీన
మై వెలయు నెడ౫। నోజరూపయుతంబును యుగ్మకముస।రూ
పహీనంబుగాపింపిరాడిపూర్వ। సూత్రసాధితరాశినిరూ
పహీన। ఛేదమును ద్రోయ శేషమై వెలగునాది ॥

తొలుత స్త్రీలు పంచికొను నెడకోక టొకటమిగతయు నంత్యంబున నాయకుండు బంచు నెడలనిశ్శేషంబు నగు నెడపూర్వ సూత్రక్రమంబున నోజప్రశ్నయం బాద్య స్థానంబున నెకటి గూడినయయ్యంకంబు చేసైక ఛేదస్థానాంకంబుల పూర్వ సూత్రోక్త విధిని గుణించి యయ్యంత్య నిష్పన్న రాశియం దొకటి చే హీనంబగు నాద్య స్థాన ఛేదమిత రాశినివ్యవకలింప రాశి యగు.

యుగ్మప్రశ్నయందు ఆద్య స్థానాంకంబున నొకటిత్రోచిపూర్వ విధినైక స్థానంబుల నుంచిన ఛేదాంకంబుల నొండొంటి గుణించిన రాశియందు రూపహీనం బగు నాద్య స్థానాంకము చే వ్యవకలించిన శేషంబాదిరాశి యగు.

యిచ్చటిగీత ఉత్తరార్ధము ఉదాహరణము.

ఉదాహరణము.

శ్లో॥ భవనంబంపిన ఫలముల బాలకునికి। నొక్కటొక్కటిడి శేషంబు లొక్కరికొకరు। నెరుగ ముందుంగ విభజింప ప్రియుడు పంచి। యిడగ నేవురకు నతుల్యనొసగ నెన్ని ॥ అటులనల్వురు విభజింపవనంత్య విని కు। యాకునని శ్శేషమున్దిన నాదియెంత ॥

ప్రథమోదాహరణము-ఓజప్రశ్నము.

౫	౬	౫	౫	౫	౫
౧/౬	౩౦	౧౫౦	౭౫౦	౩౭౫౦	౧౮౭౫౦

వ్యుత్క్రమగచ్ఛము. ౪

శేషం ౧౮౭౪౬

ఋజువు.

ప్రథమము.	ద్వితీయము.	తృతీయము.	చతుర్థము.
౧౮౭౪౬	౧౪౯౯౬	౧౧౯౯౬	౯౫౯౬
౧	౧	౧	౧
౧౮౭౪౫	౧౪౯౯౫	౧౧౯౯౫	౯౫౯౫
పంచభక్తఫలం.	పంచభక్తఫలం.	పంచభక్తఫలం.	పంచభక్తఫలం.
౩౭౪౯	౨౯౯౯	౨౩౯౯	౧౯౧౯
శేషం.	శేషం	శేషం	శేషం.
౧౪౯౯౬	౧౧౯౯౬	౯౫౯౬	౭౬౭౬

పంచమము.	షష్ఠము.
౭౬౭౬	౫, ౬౧౪౦
౧	
౭౬౭౫	ఫలం
పంచభక్తఫలం. ౧౫౩౫	౧౨౨౮
శేషం ౬౧౪౦	శేషము ౦

ద్వితీయోదాహరణం-యుగ్మప్రశ్నము.

౪	౪	౪	౪	౪
౧/౩	౧౨	౪౮	౧౯౨	౭౬౮

వ్యుత్క్రమగచ్ఛము ౩

శేషము. ౭౬౫

ప్రథమము.	ద్వితీయము.	తృతీయము.	చతుర్థము.
౭౬౫	౫౭౩	౪౨౯	౩౨౧
౧	౧	౧	౧
౭౬౪	౫౭౨	౪౨౮	౩౨౦
చతుర్భక్తఫలం	చతుర్భక్తఫలం	చతుర్భక్తఫలం	చతుర్భక్తఫలం
౧౯౧	౧౪౩	౧౦౭	౮౦
శేషం.	శేషం	శేషం	శేషం.
౫౭౩	౪౨౯	౩౨౧	౨౪౦

పంచమపర్యాయం.

౪) ౨౪౦

ఫలము

౬౦

శేషము.

౦

ప్రశ్న ౨౩

హీ ౪౮ - ౧౦ చెప్పుయిచ్చిన ముత్యముల్ భండారమునందుంచె పార్థివుఁడు। వనితాత్రయంబు పద్మావతీలాక్షిణీంచిక యొనాను పట్టపునకీయువచ్చి। భండారముత్యముల్ భాగత్రయము జేసి ముద్దుపట్టికి నొక్కముత్యమొసంగి। భాగద్వయంబుంచి భాగంబు గొనిపోయెన చలమాత్తికము లయ్యె తివలట్టె। పగది నేర్పడ గొనిపోవ భండారంబు। శేషముత్యంబులధిపతి స్త్రీలకొక్కొకముబు గానిచ్చె నెరిగింపు సతులకెన్ని। మొదటి ముత్యములెన్ని యి మోఘ

చరిత.

సవర్ణ త్రైరాశిక నిర్ణయము.

అక్కిఁయొడలనురూపశేషంబుగలుగ। నైకస్థానస్థితచ్ఛేదసమి

తిగుణిత। రాశినేకోనఛేదంబుర హీని ద్రోయ। రాశిసిద్ధించు

ద్విగుణమానక్షుని బువ॥

అన్నిస్థలంబులను నొక్కటికి గులు రాశిసిద్ధించు నెడ స్వైకస్థానంబుల చేరమితాంకంబులుంచి యొండొంటిగుణించి లభించు రాశిని వైకహీన ఛేదము వ్యవకలించ రాశిసిద్ధించును.

కట్లు రెండు శేషంబుండవలయు నేని యయ్యంత్య రాశి ద్విగుణింపరాశి లభించును.

ఉదాహరణము.

రాశి ర్యయ్యాదిమే కైకరహితముగను । నాలుమూరులు విభజిం
పనంత్యమునను । రూప శేషంబుగ నెప్పటి రాశియైదు । మూలుగా
భజియింపమది యందునల్లగలదు.

౪ ౪ ప్రథమము.

౪	౪	౪	౪	౪
	౧౬	౬౪	౨౫౬	౧౦౨౪

వైకచ్ఛేదము ౩

శేషము

రుజువు. ౧౦౨౧

ప్రథమం.	ద్వితీయం.	తృతీయం.	చతుర్థం
౧౦౨౧	౭౬౫	౫౭౩	౪౨౯
౧	౧	౧	౧
౧౦౨౦	౭౬౪	౫౭౨	౪౨౮
చతుర్భక్తలబ్ధం ౨౫౫	చతుర్భక్తలబ్ధం ౧౯౧	చతుర్భక్తలబ్ధం ౧౪౩	చతుర్భక్తలబ్ధం ౧౦౭
శేషం	శేషం	శేషం	శేషం
౭౬౫	౫౭౩	౪౨౯	౩౨౧

పంచమపర్యాయము

౪|౩౨౧|౮౦
౩౨౦

౧ శేషం.

ద్వితీయము.

౫ ౪ ౫ ౫ ౫ ౫
౨౫ ౧౨౫ ౬౨౫ ౩౧౨౫ ౧౫౬౨౫

వ్యస్తచ్ఛేదః
౪

శేషం
౧౫౬౨౧

ఋజువు.

ప్రథమం. ద్వితీయం. తృతీయం. చతుర్థం.

ప్రథమం	ద్వితీయం	తృతీయం	చతుర్థం
౧౫౬౨౧ / ౧	౧౨౪౯౬ / ౧	౯౯౯౬ / ౧	౭౯౯౬ / ౧
౧౫౬౨౦	౧౨౪౯౫	౯౯౯౫	౭౯౯౫
౩౧౨౪	౨౪౯౯	౧౯౯౯	౧౫౯౯
౧౨౪౯౬	౯౯౯౬	౭౯౯౬	౬౩౯౬

పంచమపర్యాయము.

౬౩౯౬
౧
―――
౬౩౯౫
౧౨౭౯
―――
౫౧౧౬

అపవాది

౫)౫౧౧౬ పంచభక్తఫలం
౧౦౨౩ లబ్ధం
―――
౫౧౧౫ ౧ శేషం

ప్రశ్న లా ౨౯

ఒకటొకటిహీనమొనరిచి। సకియలునాద్యాయసె సంగవర్తమను దీ౯। ఓ
కటియమిగులగనట్టుల। సకియలు దా మేర్గరైనసముతులు చెప్పుమా॥

అగచక్రవాళక్షేత్రః క్రాంతరానయనకరణసూత్రం.

సకలా క్షేత్రచక్రవాళదనము౯ సాధించు చాదొల్తవ॥
చకరాశినొక్కరూపమ్ముగ్గగొనతత్వంయున్యూరూపముబు ప్రశ్నక

మాసాదులసంఖ్యావగీతము నై జంబై నమూలా హారిక ।
ప్రకటింపగ నకళొద్య కాంత్య దన మైపాటెల్లు పాటిక
ధరగ

చక్రవాళ శ్రేఢీకలాంతమనగా- ఆయా నెల తుద పర్యంతంబగు వడ్డికి-అసలును జేర్చి మరిమరియు వడ్డి చేయుచువచ్చుట దీనికి ఇంగ్లీషు భాషలో నంకంపౌండుయింట్రస్టు-అని వ్యవహరింపబడుచున్నది-

దీనినాగించువిధి - తొలుత పంచరాశికవిధిని మాసనిర్ణయంబగునెడ మాసంబునకును-సంవత్సరనిర్ణయంబగునెడ సంవత్సరంబునకును - ఒక రూపంబునకుంకలాంతరంబు సాధించియాఫలంబునరూపంబు సంకలనంబొనర్చియారాశినిం బ్రశ్నోక్తమాసంబులలేక సంవత్సరంబుల-సంఖ్యలెన్నియ గునన్ని మాఱులువర్గించియారాశిని ప్రశ్నోక్తమూలముచే గుణించిన వడ్డిచే గూడినమూల్యంబగుననుట-

ఉదాహరణము-

నూటికైదు మేర నొగిశతాష్టకమున । మాసమును మితముల మా
రలమరల । వడ్డివడ్డిగూడి వరలుసమూలాంత్యధనము దెలుపు
వేగము చడనాకు-

ప్రమాణము	ప్రమాణధనము	ప్రమాణ ఫలము	ఇచ్ఛ నెలలు	ఇచ్ఛాధనము
నెల౧	౧౦౦	౫	౧౬	౮౦౦

ఈ యుదాహరణంబునకు న్యాసము

క్రమము		అన్యోన్యాస్యము	
౧	౧	౧	౧
౧౦౦	౧	౧౦౦	౧
౫			-

రుజువు

ప్ర…ము		అన్యోన్యాస్యము	
౧	౧	౧	౧
౧౦౦	౮౦౦	౧౦౦	౮౦౦
౫			౫

ఇందుబహుళరాశివధ
ము ౨(స్వల్పరాశివధము ౧౦౦ భక్త
లబ్ధఫలము ౨(హారభాజ్యంబుల నైది
౧౦౨
టి నపవర్తనము జేయ ఫల
ము. ౧/౩౨ ఇందు మూలము సం
కలనము జేయ ౩౧/౩ ఇదియు నే
టికినిమూలరాశియనిపించుకొనును
పూర్వ రాశి ౩౧/౩౨ మూలధనము
౮౦౦ చే గుణింపగ ౮౦౧/౩౨ లబ్ధము స
మ కళాంతరమూలము ౮౧౦ |

ప్రథమమా సమునకు

ఇందుబహుళరాశివధము ౪౦౦ స్వ
ల్పరాశివధము ౧౦౦ చే భజింపలబ్ధ
ము కళాంతరము ౪ మూలధనయు
క్తము ౮౪౦

ద్వితీయమాసమునందు

ప్రథమసాధితరాశి ౩౧ వర్గము
౩౦
౪౪౧ మూలముచే ౮౦౦ గుణింప
౬౦౦
౩౨౩౮౦౦ ఛేదముచే నపవర్త
౪౦౦
నము జేయ లబ్ధ సమ కళాంతరమూ
లము ౫౮౩

ఋజువు.

ప్రథమము		అన్య స్వపక్షం	
౧	౧	౧	౧
౧౦౨	౫౪	౧౦౦	౮౪౦
౨			౪

ఇచ్చట బహుళగాశి వధము ౪౩౦
స్వల్పరాశివధముచే భజింప
లబ్ధము కళాంతరము ౪౩మూలధన
ము ౮౪౦ ద్వితీయమాసాంతధనము
౫౩

తృతీయమానమునకు-

సమూలకళాంతరము

క్రియసాధితము

$\frac{౨౧}{౨౦}$ ఘనము $\frac{౯౨౬౧}{౮౦౦౦}$ దీని మూలఘనము

ము చే ౮౦౦ గుణించి ౮౦౦ చేసప

వర్తనము జేయలబ్ధము సమకళాం

తరము ౯౨౬ $\frac{౧}{౧౦}$

రుజువు

క్రియన్యాసము	అన్యోన్యవర్తం		
౧	౧	౧	౧
౧౨౦	౯౮౬౧౦౦		౯౮౩
౫			౫

ఇందుమూలహారాశివనము ౧౦ చేసప

వర్తనము జేయ $\frac{౯౯౧}{౧౦}$ చే భక్తాల

బ్ధాంకము $\frac{౧}{౧౮}$ మూలధనంబు ౮౭

రూపాగణతృతీయమానాంకము ౯౨౬ $\frac{౧}{౧౦}$

నాలవమానంబున

పూర్వోక్తభాగహారసకళాంతరరూ

పమా $\frac{౩౧}{౩౮}$ చతుర్థాంశము

$\frac{౧౯౯౯౮౧}{౧౬౦౦౮౮}$ మూలము ౯౮౦౦ గుణిం

చి ౮౦౦ చేసపవర్తనముజేయలబ్ధ

ము సమకళాంతరము ౯౭౩ $\frac{౮౧}{౩౮౮}$

రుజువు

క్రియన్యాసః		ఫల చేదాంబులన్యోన్యవర్తనము	
౧	౧	౧	౧
౧౮౮	$\frac{౭౩౬౧}{౧౦}$	$\frac{౧౦౦}{౧౭}$	౯౨౬౧
౯౯			౪

ఇందుహారభాజ్యంబులనలువదిచేత
నపవర్తనముఁజేయబహురాశి ౯౬౧
స్వల్పరాశి ౨౦౦ లబ్ధికాలాంతరము
౪౮ ౬౧ మూలధనము ౨౬
౨౦౦

$\frac{౧}{౧౦}$ యోగము ౯౭౨ $\frac{౬౧}{౨౦౦}$

అయిదవనెలకు

డజావు

క్రమన్యాసము ఫలచ్ఛేదంబుల
నన్యోన్యపక్షానయనము

౧	౧	౧	
౧౦౦	౧౯౪౪౬౧ / ౨	$\frac{౧౦}{౨౦౦}$	౧౯౪౪౬౧
౫౬			౫

ఇందుహారభాజ్యంబుల ౫ చే నప
వర్తించిబహురాశినధము
౧౯౪౪౬౧ స్వల్పరాశిపదము
౪౦౦౦ లబ్ధకాలాంతరము ౪౬

$\frac{౨౪౬౧}{౪౦౦౦}$ అన్యోన్యం ౯౭౨ $\frac{౬౧}{౨౦౦}$

నిష్పన్నమూలధనము ౧౦౨౧
$\frac{౧౦౧}{౪౦౦౦}$

పూర్వోదాహృతసకలాంతర
రూపము $\frac{౨౧}{౨౦}$ పంచమమాతము

$\frac{౪౦౬౪౧౦౧}{౩౨౪౦౦౦౦}$ మూలధనము ౬౦౦

చేగుణించి

౬౦౦ చేనపవర్తనముఁజేయలబ్ధం

సకలాంతరములు

౧౦౨౧ . $\frac{౧౦౧}{౪౦౦౦}$

ఆరవనెల.

పూర్వోక్తదాత్వ్యగసకళాంతరరూ పము [illegible] [illegible]

దీనిమూలము [illegible] ౨౦౦ [illegible]

చిరం చెంపాతనము జేశి ఆర

వమాససకళాంతరమూలము.

౧౦౭౨ [illegible]

రుజువు.

క్రమశ్యాసము పలచేదాస్య పక్షం

౧	౧	౧	౧
౧౦౦	[illegible]	[illegible]	[illegible]
౫			౬

యింమగ హారరాజ్యంబులన్

చేసనపవర్తనము జేసి బహురాశి

వధము [illegible] స్వల్పరా

శివధము [illegible] లబ్ధంకళాంత

రము [illegible] మూలందవం

[illegible]

ఏడవనెల.

పూర్వోక్తదాహ్యతసకళాంత

రరూపము [illegible] సప్తమఘాతము

[illegible] మూలము

[illegible]

[illegible] చే గుణించి [illegible] చే నవ

క్రమశ్యాసము పంచేదాస్య పక్షం

౧	౧	౧	౧
౧౦౦	[illegible]	[illegible]	[illegible]
౬			౧

ఇందుహారభాజ్యంబులన యిమ చె సపవర్తనము చేసి బహు రాశివధము - ౭౫౪౬౬౧౨౧ స్వల్పరాశివధము - ౧౬౦౦౦౦౦ లబ్ధ సకలాంతరం - ౫౩౯౬౬౧౨౧ / ౧౬౦౦౦౦౦ పూర్వధనం ౧౯౨౧ ౬౧౨౧ / ౮౦౦౦౦ లబ్ధసరాశికం - ౧౧౨౫ - ౧౦౭౭౫౪౧ / ౧౬౦౦౦౦

వర్తనము చేసి లబ్ధం సమకలాంతర మూలం - ౧౧౨౫ ౧౦౭౭౫౪౧ / ౧౬౦౦౦౦౦

ఎనిమిదో నెల. ఋజువు

పూర్వోక్తాహ్యాత సకలాంతర రూపకం ౨౧ / ౩ అష్టఘాతము ౩౪౭౨౨౭౫౯౩౬౧ / ౨౫౬౦౦౦౦౦౦౦౦ మూలధనము ౭౦౦ చేత గుణించి ౭౦౦ చేత అపవర్తనము చేసిన సకలాంతర మూలం - ౧౧౭౯ ౩౭౫౯౩౬౧ / ౨౦౦౦౦౦౦

పూర్వక్రమంబున బహురాశివధకము - ౧౭౦౧౦౭౭౫౪౧ - స్వల్పరాశివధము - ౩౨౦౦౦౦౦౦ లబ్ధ సకలాంతరం - ౯౬౯౦౭౭౫౪౧ / ౩౨౦౦౦౦౦౦ పూర్వధనం - ౧౧౨౫ - ౧౦౭౭౫౪౧ / ౧౬౦౦౦౦౦ యోగం తుల్యమేవ

తొమ్మిదో నెల ఋజువు

పూర్వానీత సకలాంతర రూపనవమ ఘాతితము ౭౯౪౨౭౦౪౬౫౪౧ / ౫౧౨౦౦౦౦౦౦౦౦౦ లబ్ధ సకలాంతర మూలం - ౧౨౪౧ ౪౦౧౪౬౫౭౧ / ౬౪౦౦౦౦౦౦౦

పూర్వక్రమంబున బహురాశివధము - ౩౪౭౨౨౭౫౯౩౬౧ స్వల్పరాశివధము - ౬౪౦౦౦౦౦౦౦ లబ్ధ సకలాంతరము - ౭౯౨౨౭౫౯౩౬౧ / ౬౪౦౦౦౦౦౦౦

పదో నెల

పూర్వోక్తాహృతసకలాంతరవశమున ఘాతితం.

$\frac{౧౬౬౪౯౮౭ \; ౦౯౪౮౨౦౧}{౧౦౨౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$ దీనిని-

అసలు ౮౦౦ చేత గుణించి ౮౦౦ చేత అపవర్తనము చేసి లబ్ధసకలాంతరము-౧౩౦౩- $\frac{౧౪౮ \; ౯౨౮౨౦౧}{౧౨౮౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పూర్వక్రమంబున బహురాశివధము-౪౯ ౪౨౮౦౦౪ ౬౫౮౧స్వల్పరాశివధము-౧౨౮౦౦౦౦౦౦౦౦౦ లబ్ధసకలాంతరము-

౬౨- $\frac{౬౮౦ \; ౪౬౫౮౧ పూర్వలబ్ధం}{౧౨౮౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$

$\frac{౧౨౪౧ \; ౪౦౧౪౬౫౭౧}{౬౪౦౦౦౦౦౦}$

పదకొండో నెల యోగంతుల్యాము

పూర్వోక్తాహృతసకలాంతరలమూలమున కేకాదశఘాతము-

$\frac{౩౫౦౨౭ ౭౫౦౫౪ ౨౨౧}{౨౦౪౮౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$ అసలు ౮౦౦ అపవర్తనాంకం ౮౦౦ లబ్ధసకలాంతరవాశిదనం ౧౩౬౮ $\frac{౧౩౫౦౦౫౪౨౨౧}{౨౫౬౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పూర్వక్రమంబుననైదిటపవర్తనబహు రాశివధము-

$\frac{౧౬౬౪౯౮౮౯౮౨౦౧}{౨౫౬౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$ స్వల్పరాశివధము-లబ్ధసకలాంతరము ౬౫ $\frac{౩౯౮౮౯౪౮౨౦౧}{౨౫౬౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పన్నెండవ నెల

పూర్వోక్తాహృతసకలాంతరములము ద్వాదశగుణితము

$\frac{౭౩౫౫౬ ౨౭౫౧౧౩౮౬౬౪౧}{}$ అసలు ౪౯౬౦౦౦ ౦౦౦౦౦౦౦ ౮౦౦ అపవర్తనాంకము ౮౦౦) లబ్ధం

$\frac{౧౪౩౬-౩౫౦౭౫౧౧౩౮౬౬౪౧}{౫౧౨౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పూర్వక్రమాపవర్తనసకలాంతరాశి లబ్ధ ౩౫౦౨౭౫౦౦౫౪౨౨౧ స్వల్పరాశి ౫౧౨౦౦౦౦౦౦౦౦౦ సకలాంతరం ౬౮ $\frac{౨౧౧౭౫౦౦౫౪౨౨౧}{౫౧౨౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పదమూడవ నెల

పూర్వోక్తసంకలితాంతరరూప ౧౩ త్రయోదశఘాతం

౧౫౪౪౭౨౩౭౭౭౩౯౧౧౯౪౬౧ / ౮౧౯౨౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦ అసలు ౮౧౯౨

అపవర్తనాంకం (౮౧౯౨) లబ్ధంసంకలితాంతరమూలం ౧౫౦౮

౫౩౧౭౨౭౩౯౧౧౯౪౬౧ / ౧౨౪౪ ౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

పూర్వక్రమసంకలితాంతరబహురాశివధం

౭౩౫౫౮౨౭౫౧౧౩౮౬౬౪౧ పూర్వరాశివధ / ౧౦౨౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

లబ్ధసంకలితాంతరం

౭౧౮౫౪౨౭౮౫౧౧౩౭౬౬౪౧ / ౧౦౨౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

పదునాలుగో నెల

పూర్వోదాహృతసంకలితాంతరరూపం ౨౭ చతుర్దశఘాతం

౩౬౪౯౧౯౯౩౨౫౨౧౫౯౬౭౮౧ / ౧౬౩౮౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

అసలు ౮౧౯౨ గుణించగా ౦౦ చే అపవర్తనం లబ్ధం

౧౫౮౩ / ౧౯౩౫౯౩౫౨౫౨౧౫౯౬౭౮౧ / ౨౦౪౮౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

క్రమన్యాసం ఫలచ్ఛేదాన్వయము

	౧
౧	౧౫౪౪౭౨౩౭౭౭౩౯౧౧౯౪౬౧
	౧౬౨౪౦౦౦ ౦౦౦౦౦౦
౧౪	

స్వల్పాంతరపదం

౨౦౪౮౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦ బహుదినావధి

౧౫౪౪౭౨౩౭౭౭౩౯౧౧౯౪౬౧ లబ్ధం సంకలితాంతరం ౧

ప్రశ్నలు ౨౪ ఉదాహరణ

౭౫ ౮౭౨౩౭౭౭౩౯౧౧౯౪౬౧ / ౨౦౪౮ ౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

నెలకునూరికొకటికినిపర్యంతవడ్డీ । నెలనెలకునుపెరిగినవిధి నెలలకు । ఐ
దునెలలుకొనుమనెనే తవద్దలో ద్రొకటిబాలుకొన్నా చెప్పుమా ॥ శ్లో
వి ద్వాంసా దగగాం ప్ర ... ఒక్కటైన । పంచమాసముల

షష్టాంశ వేబలు క్రమ। పంచశతకమునకుబడయు సకళ॥ కళముస్వద్వి గాగడా గొన్న ధనమున। మూసకళకుకళయుమరియొసంగ। బాసజేసినటబచ్చు మా హాష్టకమున సహా స్రమునకునిసచు నెంత॥ *

ప్ర-౧-౧౦౦-౧ నెల అ౬౦౦ ద్వి-౧-౧౦౦కి-౧/౩ నె ౨ రూ ౫౦౦

తృ నె౧కి-౧౦౦కి-౧/౨ నెల రూ ౧౦౦౮

గుణోత్తరేకరణసూత్రం

విషమే గచ్ఛే వ్యేకే గుణకః స్థాప్యస్సమేదళితే వర్గః। గచ్ఛక్షయాంతమంత్యాద్వ్యస్తం గుణవర్గజం ఫలం యత్తత్। వ్యేకం వ్యేకగుణోద్ధృతమాదిగుణం స్యాద్గుణోత్తరే గణితం॥

గుణవృద్ధివిధియందు గుణనవర్గంబనిచిహ్నాలనొనరించి చెలంగనందు। విష మగచ్ఛంబైన వ్యేకంబు గుణము పయుక్సగచ్ఛం బైననొగిసళంబు। వర్గం బునను గాగపరుసగచ్ఛాంతంబు గుణవర్గములనిడి గురుతు గాగ। వ్యస్తం బుగా గుణవర్గఫలంబది హీనరూపమౌ గుణ హీనరూప। మునభజింపంగబడి యాదిముఖముతోడ। గుణితమగుచును నెగడును గణితమగుచు। నంత్యమునం దు గుణంబులనలవడంగ। నుంచవలయును వ్యస్తంబులొప్పగాగ॥

విషమేతి-విషమే గచ్ఛే వ్యేకే సతి- గుణకః స్థాప్యః। సమే గచ్ఛే అర్ధితే సతి వర్గః స్థాప్యః। గచ్ఛక్షయ పర్యంతం ఏవం కృతే సతి అంత్యాత్ వ్యస్తం గుణవర్గజం ఫలం యదా గుణవర్గౌ స్థాపితౌ తథాత ద్వ్యస్తం గుణవర్గాభ్యాం జాతం యత్ఫలం తద్వ్యేకం కృత్వా హీనం। వ్యేక గుణోద్ధృతం ఏక హీనగుణకేన భ

గచ్ఛ బేసియగు నెడ ఒకటివో సి గుణస్థానంబునను గచ్ఛయుగ్మంబగు నెడ అర్ధించి వర్గంబునను గచ్ఛ క్షయము వరకు నిట్లొనర్చి గుణస్థానంబుల గుణించి ఏకమునకు సంపిపిలొ మ క్రమంబున గుణస్థానంబున గుణకంబును వర్గస్థానంబున వర్గం బును జేయుచు రాన ఫలంబున నే పడు రాశి యందొకటి తీ

క్తం ఆదిగుణ।ఆదిప నేన గుణితం స
త్ గుణోత్తరే - గుణచయే గణి
తం సర్వధనం భవతి॥

యారాశిని రూకహీనంబగు గుణ
ముచే భాగించియా ఫలము నాదిచే
గుణించగు.గోత్తరఫలంబగుననుట.

ఉదాహరణం

పూర్వం వరాటకయుగం యేన ద్విగుణోత్తరం ప్రతిజ్ఞాతం। ప్ర

త్యహం తథిజనాయ సమాసేన ప్యాక కతిదలా తి॥

ఆదినవరాటయుగ్మంబునర్థి-కొసగి।ద్వి గుణచయమ్మునదివసంబు తెలువలో

డ।నొసగఁ బదంబు జేసినదొనర నెన్ని।నిష్కములనిచ్చు నెలలోన నెవడ

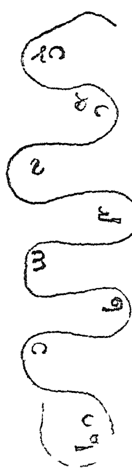
రింపుమా॥

యేన దాత్రా ప్రథమదినే ద్విగుణో
త్తరం వరాటకద్వయం ప్రత్యహం
ప్రతిజ్ఞాతం దత్తం సదాతా మాసే
యాచకజనాయ కతి నిష్కా ద
దాతి తద్వదేత్యర్థః

ఈ యుదాహరణంబున మొదలిది
నము 2 గవ్వలిచ్చి ప్రతిదినము రెట్టిం
పుగనిత్తునని ప్రతిజ్ఞ జేసినదాత ఒక
నెలకు నెన్ని నిష్కంబులిచ్చునని

ప్రశ్నము

న్యాసః ఆది 2 ఉత్త
రోద్వి గుణః గచ్ఛః
3౦ యథా సమే చ
చ్ఛే 3౦ అర్ధే తే 15
వర్గః విషమే 15
వ్యేకః 14 గుణ అ
ర్ధే 7 వర్గః వ్యేకః
6 గుణ అవిషమే 3
వర్గః వ్యేకః 2 గుణః
అర్ధే 1 వర్గః వ్యే
కః ౦ గుణస్థానే
ద్వే 2 గుణకః అతద్వ

గుణ 2
వర్గ ౦
గుణితం

వరాటకరాశి
2 1 4 7 4 8 3 6 4 8
ఉండే
దీనిని వ
రాటకములచే
విభజించే
భాగించినల
బ్ధనిష్క
1 ౦ 4 8 5 7 6

గచ్ఛః ౮ అయం ద్విగుణం ౫ పతస్య గచ్ఛః
౬౪ అయం ద్విగుణం ౧౨౮ తదర్ధ
గచ్ఛః ౧౬౩౮౪ అయం ద్విగుణ సంకః
౩౨౭౬౮ పతద్వర్గోయం
౧౦౭౩౭౪౧౮౨౪ ఏపముపదం ర్వ్యేకం
౧౦౭౩౭౪౧౮౨౩ వ్యేక గుణోత్త
౧ ఉద్ధృతం ఏవ ౧౦౭౩౭౪౧౮౨౩
౨౩ ఆదినా ౨ గుణితం ౨౧౪౭౪౮౩
౬ ఉత్తరాపక్షే వరాటకా
మానవస్త్రాః పతేవరాటకా ఏభిః
౨౦౮౦ భక్త లబ్ధనిష్కాః ౧౦
౮౦౫౨ శేషం ౧౨౨౮ హ్రీదంగ
ణం ౧౬ ఉత్పుం ౨౦౮౦ భ
క్తలబ్ధ ద్రమ్మాః శేషం ౧౨౨౮
షోడశగుణం ౧౯౬౪౮ ఏభిః
౨౦౮౦ భక్తం లబ్ధా పణాః శిష్టం
౧౧౭౬ చతుర్గుణం ౪౭౦౪
పునరేభిః ౨౦౮౦ భక్తం ఫలం కాకి
ణ్యః శిష్టం ౫౪౪ వింశతిగుణం
౧౦౮౮౦ పున ౨౦౮౦ భక్తం
లబ్ధం వరాటకాః ౫ ఏతావంతోఽస
ప్తాః ౧౦౮౬౬ ద్రమ్మాః ౯ ప
ణాః ౯ కాకిణ్యః ౨ వరాటకాః ౫

పరిహృతం	శేషం వరాటకం
౬౪	౧౨౨౮
౨	
గుణితం	దీని ద్రమ్మ వరాటక
౧౨౮	లగుణితం చేయాగిం
పరిహృతం	పలబ్ధ ద్రమ్మములు
౧౬౩౮౪	౯
౨	శేషము
గుణితం	౭౬
౩౨౭౬౮	దీని పణవరాటకలు
పరిహృతం	౮౦ చేభాగింప
	లబ్ధ ౯

౧౦౭౩౭౪౧౮౨౪ శేషం
వ్యేకం ౬౪

౧౦౭౩౭౪౧౮౨	దీని కాకిణీ వ
౩ గుణం ౨ వ్యే	రాటకలగు
క గుణం	౨౦ చేభా
౧	గింపలబ్ధము
దీని చే భాగించిన రాశి	కాకిణులు
౧౦౭౩౭౪౧౮౨౩	౨
౨౮౩	శే వరా
గుణితరాశి	౫
౨౧౪౭౪౮౩౬౪౬	

ఉదాహరణం.

ఆదిర్ద్వ్యయం సప్త ... ప్రతి ... త్రి ... గచ్ఛ ...

... ప్ర ... ప్ర ...

... ... | దాననందు

... వర్ష ... వేని

౬

౩

౪

౧

౫౦

అదిరిటి హేసప్తేషు ... ద్వా ...
... ప్రత్యే ... త్రి ...
... వర్ధ ...
గణితం సర్వధనం ... త్వ

న్యాసః

ఆ౨ ఉ ... గుణః గచ్ఛం ౭
... గచ్ఛం ౭ ... వ్యే
కః ... గుణ ... సమం ... అధి ... ౩ వ
గః వ్యేకః ౨ గుణం. ... ౧ వ
... గుణం ... గుణః ౩ ...
... ... గచ్ఛ ... ౭ ...
... ౭ ... ఇదంఫల
వ్యేకం ... వ్యేక గుణేన భక్తం
౧౦౯౩ ఆదినా గుణితం ... ధన
ర్వధనం ౨౧౮

ఈయుదాహరణమున ఆది ౨
ప్రతిదినవృద్ధి ... ఒను
ఒలుతుటవచ్చెను. పూర్వోదాహ
రణంబునగుణము ౨ అగుటవలనవ్యే
కగుణంబుచేత భాగించు నెడభేద
ము ... వలననిర్వ్యే డ
త్రిగుణవృద్ధియుదాహరింపబడెన
గయు. పూర్వోదాహరణంబున గ
చ్ఛ సమంబగుట దీసి విషమంబుగ
నుండునట్లుగ ... బడియెనని భేద
ము విచారించవలెను

	గుణిత	
౩	౨౧౮౬	౨
	౧	౬
వర్గం	వర్గమూలం	౧౭
౯		౪౮
౩	౨ ౨౧౭౬	౧౬౨
గుణితం	ఫలం	
౨	౧౯౩	౮౮౬
వర్గితం	౨౬౫	౧౦౪౮
౬౨౯	శేషం	----
౩	౨౧౭౬	౨౧౮౬
గుణితం		
౨౧౮౬		

ఉదాహరణాంతరము

క్ష్మా ౧౦ అంగుళములు దోలు తదా సంగిరుడుష్పంచ । గుణవదయంబున
దుగగొడునెట్టిసర్వ రాజనుటులడవపక మునవెన్ని । యోజ
నంబులగు సుజ్జ చెప్పుమా
ఆది ౩ పంచ గుణండు త్రైరాశ్యము ౧౪

అంగుళరాశి

గుణం ౬౮౧౨౪
౪ వర్గితం
వర్గితం
౨౫ ౬౧౦౩౪౧౪౬౨౫
౫ ౪
గుణితం గుణితం
౧౨౪ ౩౦౪౧౬౫౬౮౧౨౫
౧
వర్గితం
౧౪౬౨౪ ౩౦౪౧౬౪౬౮౧
౪ ౨౮
౧
గుణితం వ్యాసగుణభక్తఫలము
౬౮౧౨౪ ౬౬౨౯౩౯౮౪౩
౧
౩
అంగుళరాశి
౨౨౭౮౮౧౮౩౪౯౩
లబ్ధం ౨౯౮౭౨౧౪౬౯౯

౧౮ ౬ ౬ ౩ ౨ ౧ ౧ ౪

౨౨౭౭౭౧౮౩౪౯౩
దీని యోజనాంగుళములగు ౬౬౭౦౦ చే భాగించినలబ్ధ యోజనాలు ౨౯౮౦౨ ధ
శేషాంగుళాలు
౨౮౬౪౯౩
దీని క్రోశాంగుళములగు ౧౯౨౦౦౦ చేత భాగించినలబ్ధము క్రోశము ౧
శేషాంగుళములు
౪౪౪౯౩
దీని దండాంగుళములగు ౯౬చే భాగింపలబ్ధదండములు ౪౬౯
శేషాంగుళాలు౯

అథ ఛందోజాతౌ సముచ్చయసూత్రాది

స శాస్త్రాంతరమాహ

తత్ప్రోక్తో సమానిగణమ

విషమస్య ప్రస్తారస్త్యాహ గిరా

ఉదాహరణమ్.

ఆజ్ఞ్యాదౌ యస్యచిత్యారంభ్య సమసిద్ధాంతస్య ప్రశ్నా

ప్రస్తతజ్ఞాపకోపతం ప్రచరపాప్రస్తారం ప్రస్నమో

యస్యప్రతితిం స్యర్ణాభవేత్ । స్తోయస్యావస్యాప్రత్తతిదర్ణా

సముచ్చయే ॥ యస్య పాద ఉదాహరణం బిస్తంతరస్య

రంతిదాహుర్విషమంప్రత్యంగన్యాస్య విశారదాః ॥ ౩

అప్పకవి పద్యము.

జగతిసమన్య త్తమెన్నిక ఛందమునను । సంభవం నొందెనన్ని యక్షరముల

కును । వచ్చెను పాప్యము గొనునా । ప్రా మయా రసాంబులుపు

టడా । అంగము తా దోవ్య నాదమ । సముములందు నాల్గు చగణ

ములను । పదాలలో గా భా బలు । మావకాయి లాఘసరిగణ

ములు ॥ వరంగ ములను వర్ణానను ఖు గన్యక । నాల్గు పాద ములగణములు నాల్గు

విషము లైచెలంగు సృప్తమిల్ స్వస్థానపద ప్రత్తింజ్ఞవెలయుచుండు ॥

సూత్రము

పాదాక్షరమితిగచ్ఛే గుణవిగణపంచయే ద్విగుణే । సమస్య వృత్తానాం

సంఖ్యాతద్వర్గో వర్గవర్గశ్చ । స్వస్వపదోనౌ స్యాతామర్ధసమానాం

చ విషమాణామ్

పదము సమవృత్తజాతిల నువాదము ఎంతగును అంశాన్నిదానదిచ యొయుక్త

తక బకగియానుసారమునకుపదంబపరిచ్ఛేదము । నదిసమాన్య గుణితులై యు

నాక్షరముల యున్నవియస్య వయకాదపదము సమాయమర్ధసమఘాతము ల్వవ

మాం ప్రయుక్తిగణ ॥

పాదే॥ గచ్ఛే పాదాక్షరమితి యస్తి చయే ద్విగుణే పూర్వపూర్వవత్ విషమే చ్ఛేకణత్యాదినా గుణవర్గఫలం సమవృత్తానాం సంఖ్యా భవతి. అస్యార్థః గాయత్ర్యాది ఛందసాం సంఖ్యా ప్రదాదిపాదాంక్షరపదాదియోగ్యాః కార్యా। చయాస్తు ద్విగుణః. అతః పూర్వవదానీతం గుణవర్గఫలం సమవృత్తానాం సంఖ్యా స్యాత్

తద్వర్గః అర్ధసమవృత్తసంఖ్యా వర్గః వర్గవర్గః విషమవృత్తసంఖ్యా వర్గస్యాపి యో వర్గం తౌ స్వస్వపదోనౌ స్వస్వ మూలాభ్యాం రహితౌ అర్ధసమానాం విషమాణాం చ వృత్తానాం సంఖ్యే స్యాతాం। సమవృత్తసంఖ్యావర్గః సమవృత్తసంఖ్యాహీనః అర్ధసమవృత్తసంఖ్యా। అర్ధసమవృత్తసంఖ్యావర్గ అర్ధసమవృత్తసంఖ్యాహీనో విషమవృత్తసంఖ్యా స్యాత్-॥

వృత్తజాతుల యందు ఒక పాదము నెన్ని వర్ణంబులుండునది గచ్ఛము గాను దాని గచ్ఛ జేసికొని పూర్వోక్తక్రమంబున ద్విగుణచయంబుగా నేర్పడు సంఖ్యయు సమవృత్తసంఖ్యయగు - అనగా పూర్వ మూత్రోక్తంబగు నట్లు సంఖ్యయందు దొకటి త్రోయుటయు నేక హీనగచ్ఛచే భాగించుటయు నాది చే గుణించటయు నను విశేష విధు లిందు ఉపయోగింపవనుట.

అవృత్తసంఖ్య వర్గించియందు మూలము త్యజించిన శేషము అర్ధసమవృత్తసంఖ్యయగు అవర్గమును మరల వర్గించియా మూలము త్రోచిన శేషము విషమ వృత్తసంఖ్యయగు

ఉదాహరణం

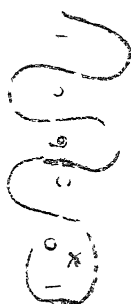
సమానామర్ధతుల్యానాం విషమాణాం పృథక్పృథక్। వృ
త్తానాం వద మే సంఖ్యామనుష్టుప్ఛందసి ద్రుతం

సమతగలుగు పట్టిసంఖ్యయు నర్ధసమంబు పసకు సాగనుండు సంఖ్యగలుగు। వి
షమమగుచునున వృత్తంబుల। సంఖ్య దెలుపనుష్టుప్ఛందమౌ

సమానామితి- అనుష్టుప్ఛం
దసి సమానాం అర్ధస
మానాం విషమాణాం చ వృ
త్తానాం సంఖ్యాం పృథక్ పృథ
క్ ద్రుతం మే వద

న్యాసః।

అత్ర పాదాక్షరమితగ
చ్ఛః ౮ అర్ధాంత్యపదం
అత్ర తదర్ధం ౪ ద్వికం గుణః

ఈ యుదాహరణంబున న
నుష్టుప్ఛందంబున గల స
మవృత్తసంఖ్యయు. అర్ధస
మవృత్తసంఖ్యయు విష
మవృత్తసంఖ్యయు వేర్వేర
దెలుపుము ప్రశ్నక్రమము

అత్ర ద్వివర్గః ౪ తద్వర్గః ౧౬ తద్వ
ర్గః ౨౫౬ ఇయమనుష్టుప్ జాతౌ స
మవృత్తసంఖ్యా

ఏతద్వర్గః ౬౫౫౩౬ అయం సమ
వృత్తసంఖ్యా రహితయా ౨౫౬
హీనః ౬౫౨౮౦ ఇయమనుష్టుభి అ
ర్ధసమవృత్తసంఖ్యా

సమవృత్తసంఖ్యావర్గస్య ౬౫౫
౩౬ వర్గః అయం ౪౨౯౪౯౬౭౨౯
౬ అయం స్వపదేన అర్ధసమవృత్త
రూపసంఖ్యయానయా ౬౫౫౩౬
ఊనః ౪౨౯౪౯౦౧౭౬౦ ఇయమ
నుష్టుభి విషమవృత్తసంఖ్యా

ఏవమన్యేష్వపి ఛందస్సు ఉక్తాద్యు
త్కృతిపర్యంతేషు సమార్ధసమ
విషమవృత్తసంఖ్యా జ్ఞేయా ఏతే
ష్వేవాదిగురుభేదః ప్రస్తారాదే
ర్జ్ఞేయః ఛందశ్శాస్త్రోక్తా అంకశ్చ
త్యాదినా

సమవృత్తములు	అర్ధసమవృత్తములు
౨	౨౫౬
వర్గం	వర్గము
౪	౬౫౫౩౬
వర్గం	౨౫౬
౧౬	౬౫౨౮౦
వర్గం	
౨౫౬	

విషమవృత్తములు

౬౫౫౩౬

వర్గం

౪౨౯౪౯౬౭౨౯౬

౬౫౫౩౬

శేషము

౪౨౯౪౯౦౧౭౬౦

ప్రశ్నలు

సమములనర్ధసమంబులు । సమతిథిసమములు బలుకసొంపగు శ్రేఢిన్ । వి
షమల గుణ త్రిభాగలిగిన । క్రమముగ సుష్టిష్వగ్గ సాయ క్త్యాప్టిన్ ॥
ప్రథమము-ఉష్టిక్ ఖిద్వి త్రిష్టరక్షాయు తృలచలభి-౧౬

శ్రేఢీప్రశ్నోత్తరము.

సంకలితోత్తరము-౧-

భూతశరముల రుతుతత్వములు గజాశ్వ । ములిషుదిక్కులు గసత్త్వ
మ లుఖఖగుణ । ములిషు రదమద్ధి శేషు గాముల జగస్వగ । సాగ్ని కంస్వ ౦గ
శరముల ధరాకరరవులు ॥ ౫౫-౬౬-౭౮-౧౦౫-౧౩౬-౩౦౦-౩౨౫-౩౫౧
౩౭౮-౫౬౧-౧౨౨౫-

సంకలితైక్యోత్తరము.

ఖయుగా చంద్రు లంబో, మూర్ధి కాంచనదయలు జలగజాంకేషులంగాగ్ని
జలగజములు । విధిభుజాష్టలు మందాద్రి తిష్ట శరజ । ఖగులు ఖశరేంద గుణగిరు
లైక్యవయన ॥ ౧౧౪౦-౧౫౪౦-౫౯౮౪ ౮౪౩౬-౧౬౨౧౫-౪౫౭౬౦
౭౩౧౫౦

సమవిషమగచ్ఛోత్తరము-౩
విషమోత్తరము-

తర్కనందేందులును తర్కతత్వములుపు । శశిఖజినులును వర్గాబ్ధి
చంద్రులంక । భాష్టకరములు తరాంక ఖజ్జలమితము । లగుసు నోజాంక సంయు
తులబ్జనయన ॥ -తర్కతిథులును కరభములో దగుఖబాణ । రసములుర సేషుది
శలుఖ రాజయుగము లంబ రేషుజినుల్ కరాబ్ధ ఖ్యంగటకా । ములు సమాంక
యుతుల్ క్రమ మొప్పగాంచు ॥
ఓజాంకసంకలనరాసులు - ప్ర -౧౯౬- ద్వి- ౨౫౬-తృ ౨౬౦౧ -చ౧౮౮౮-
పం ౭౨౦౯-షర౦౯౬-యుగ్మాంకయుతి- ప్ర ౧౫౬-ద్వి- ౨౭౨౫ తృ ౬౪౦
చ౧౦౫౬-పం ౮౧౬౦-ష ౧౨౪౦-స ౬౬౮౨

కృతిరూగోత్తరము-౮-

శార్వ్యవస్తు ధృతిసావేత్రాండశరము|ంగనందేంద్రులునవే
దాబ్ధిరుద్రాంబరాగ్ని౯ంతరణములంబరాబ్ధి రఘ్రుతత్వాబ్ధిగాబ్ధులు
రహీకృతిత్రయంతె|| ప్ర-౭౮౭౭౦-ద్వి ౨ ౧-౨- త ౧౮౯౬-చ ౧౧౮౮౦
పం ౬౯౩౦ -ష ౧ ౨౮౦-స ౮౨౭౭౨

ఘనరాగోత్తరం-౫

పూర్ణరాజంబరశైలుపణా|ంవసుపవేంద్రులుజలనసువహ్నా
వే ప్రమురపల్లకంభ్రజేమునిఘర|జలనాంత ఓవ్యా పేంపుశి
తకరులు || ప్ర-౯౦౦౦౦-ద్వి ౧౭౭౮౮౭-తృ ౧౨౭౨౩౭౮-
చ ౧౭౪౮౭౭ -౯౦౭౧౭౦-౯౦౮౧

దీర్ఘచతురస్రవగోత్తరము-౬

యుగజలాద్యంకమలురఘలాపచాన్ద్ర|శరశశాంకలునభత
త్వాగ్ని సుపు|వహ్నినంచెబాంపతుల్కరరకాద్రి|రాగఖాంకములగు
గోళరాశిపుర| ప్ర-౯౭౦౭ ద్వి ౧౧౭౩౬ తృ౭౨౨౪౦చ ౮౬౮౯౩౦
పం-౯౦౭౭౭౨

సమగన్న ప్రశ్నోత్తరములు-౭

౧౩కరములుదేవరపుయగంబాలు|వాపులగన్య దనముపెలమి
నంత్యా|మబరాంశన్విసాలుకండపులు|చంద్రచండపలుమానరవగతి
నగణితనీము|నీరంనెన్రమలగారిబాపిన్నమలుపుమిస్త్రావాధిం
నప్తిచంద్రలుకలుసరవిగాంనసాబె|కృత్రిస్పం పగల వర్గ
ప్ర-మగ్మదరం౬౭అంత ధ౦-౧౩౧ సప ౦-౨౭౧౧
ద్వి-మధ్య౦-౪౮ అంధ్యపం౬౧౮-౨౫ చ ౧౩౪౦
తృ మవ్యధనం-౭౩-అంత్యధనం-౧౦౧-నద్ద న౦-౭౭౯౯

సమవర్ష ప్రశ్నోత్తరములు-౮

పూర్ణబాణములుమహానుత పాష్టభాగతులుమధ్యముబగుగ

ణాం చయంత్వా। ఘనములంగనిదులువనదితారకలును।జలనిదులునువరుసనము
పదము॥ సర్వధనము లిపునకిచ్ఛాబ్దములు వారు లంబగాఖసర్వనయనము
లును।చంద్రాగతకేతుమంచనానరుసు। లీలావతిం గణిత పఠితి॥
ప్ర మధ్యధనం-౫౦ అంత్యధనం-౯౭ సర్వధనం-౧౨౦౦
ద్వి-మధ్యధనం-౧౭౧-౫౦ అంత్యధనం-౨౯౭-సర్వధనం-౨౭౨౨
తృ-మధ్యధనం-౭౮ ౧/౨ అంత్యధనం-౧౫౪-సర్వధనం ౬౪౫

ముఖానయనప్రశ్నోత్తరము-౯

వరుసచయముఖముల్।గిరులు జలనిధులుకా।మరినవవులసు ...రేఖముఖఫల
ములు॥ ప్ర-ముఖ ౭ ద్వి-ముఖ ౮ తృ-ముఖ ౯

చయానయనోత్తరం-౧౦

వరుసగచయముల్।గిరికోను జలనిధుల్।మరిగతిమితముల్।వరగుణము
లగుకా॥ ప్ర చయ ౮ ద్వి చయ ౯ తృ చయం ౨

గచ్ఛానయనోత్తరము -౧౧

వరుసగవదముల్।గిరికోనునువసు ।సురపతిమితియు కా।మునిజలకర
ముల్॥ ప్ర-గచ్ఛ౯ ద్వి-గ౧౮ తృ గచ్ఛ-౨౮

నియతానియతపూర్వగణోత్తరం-౧౨-

నియతానియతపురచ్ఛలు।నియుతములగు ప్రథమసుందునను నిచందేందు
ల।వ్యయమునరాహాంగంబులు।త్రయినందేందులుసుపూర్వ దనోత్తర
ముల్- ప్ర-౧౯౯ ద్వి-౮౩ తృ ౧౯

హీనద్వ్యుత్తరగచ్ఛోత్తర - ౧౩

సప్తహాంశయుక్తసంయుక్తగుణకు ౫। యుజము లనుత రాంశమూతూ
గూడు।కర బలగుచు వెలయుగణకహీనద్వ్యుత్తరములగచ్ఛ మితమును జెలు
ముగ॥ ప్ర-౩ ౨/౭ ద్వి-౨ తృ-౨ ౩/౯

సమానాన్తర్యాఖ్యాతరము ౧౮

సంకలనగణ్యజాతము ... సనుఖ్యలుమనువు ... యుగారెదిశలయుతు॥

ప్ర-౧౫ ద్వి ౩ తృ ...

న్యూనాధికసంఖ్యాన్తరము ౧౯

తత్త్వములును శివులతధం సంఖ్యలు ... త్రికము సప్తవం క్రతులవ యుక్త। తర్కములు ... వారిచ్చినవితంబు క్రమమౌగా॥ ప్ర-౨౫ ద్వి ౩ ౧/౧ తృ ౩/౧౭

...

వసనవాలుహోమ శ్రీ ... నరాదునాల గుణపుష్పులుమా ... దుమగుణగాన ... దిగంగదిగియుండు ఘనులవేత॥ ప్ర-౩ ... తృ-౮ చ ౩ పం ... ష ౫

శక్తిస్వరూపాకరణములు ౧౭

తారకలును తత్త్వచరణ ... శర ... సమశతఘ్ను। సంఖ్యలాద్య ప్రశ్నసప్తత్రింశతయును। సర్ప నేత్రములును చానకశిలు॥ రామనవనవాభ్ర గ్రావముల ద్రింధు। నేత్ర గుణరసంబులింద్రియమను। జలశరంబులేః షట్పంచగుణ గతాల్। విశ్వం రవిగుణములు నశ్వబవసున్నపుల్ చంద్ర బాణతర్క సాగరంబులుతర్క। నయనవ్యోమగతులు నంగభగుణములు వా శ్రీరామభుజములు నంగాంకరవులు నాదిపరగులనుమూట॥

ప్ర-౩౭-౨౮-౧౬-సమనం-౨౭

ద్వి-...

తృ ...-సమనం-...

పుష్పగుణకప్రశ్నోత్తరము ౧౮

ఆదిసంఖ్యయగు మనష్టవస్వగ్నులు। గుణగజాళినందగు హాది శిలును।

సమసుమాళినాదిచత్రులబగుణాంగ।ములుశరాంకశామపూర్ణా ధరలు

ప్ర-ఆది ౩౭౭ సమధనం-౬౩౦ ద్వి-ఆది ౩ సమధనం-౬౩౦

తృ-అ౧౦౬౯-సమధనం-౧౦౩౯౪

అత్ర పక్షకరణోత్తరం-౧౯

విశ్వసప్తగతులు వెలయాఫలంబులు। మొదటిప్రశ్న లోనముగుదరెం
టు।చంద్రగజములేక జలకుప్రక్క తిరుద్ర।రసములగునువరుసరత్న చయ
ము।మాటగుణానందచంద్రులమునినిధులును, తానములుతత్వములువిశ్వ
ధరణిధరము।లర్వ్యబిజ్య ప్రమాటలువంత్యముననము।వసులుదంతంబులుజ
లాంగవరుసమింమ॥

ప్ర-౧౩-౭-౪ సమానం౭-ద్వి౭౧-౪౧-౨౧-౧౧ ఉసమానం౩౨

తృ౧౯౩-౯౭-౪౯-౨౫-౧౩-౭-సమానం౬౪

వనిగజప్రశ్నోత్తరము ౨౦

సైన్యమితముతోలుతశరవ్యోమచంద్రులు। రెంటనఖశరాత్ములైనగు
మాట।శరశశాంకరామసమ్మితంబగునాదు।లనుచువరసగాగలలనదెలిపె

ప్ర-౧౦౫ ద్వి-౨౫౨౦ తృ-౩౧౫

చోరసంఖ్యోత్తరం-౹౨౧

అంగనందజలములఫేణాష్టవసుగిరి।యూంశులర్థబాణనిధిజలాగ్ని।
శరములాదులందుశడలుచంద్రాగ్నులు।శరగజాబ్ధులర్థసర్వఋతులు॥

ప్ర-ఆది౪౯౬అంత్య-౩౧ ద్వి ఆ౧౧౭౭౫౫అం౪౭౫

తృఆ-౨౩౪౯౫౫అం౬౭౫

అంత్యాని శ్యాద్యవిని రూపా త్తరం-౨౨-

ఆదిరత్నచయములకువంద్రవసువులు।శరభుజాంగబాణచంద్రులుజివ।
చందములునుకడనసర్పమూర్జినదిశల।చంద్రవసులునగునుచంద్రవదన॥

ప్ర ఆ౭౧అం౭ ద్వి ఆ౧౫౬-౨౫అం౧౦-౨౪ తృఆది ౧౦-౨౪అం౭౧

అంత్యైకశేషవినిమయోత్తరం ౨౩

చంద్రగుణవందనిధిభముల్ సవతులాగ్ను|రోగిగొనిన నేక శేషమై యొక్క చోట| నేత్రతత్త్వేందుజలనిధి నిరమితము| సవతు లేక్కరుగొనన్నట్టి వపులమితము|| ప్ర-౨౮౯౩౧ ద్వి ౪౯౪౧౨౫౨

శ్రేఢీసకళాంతర ప్రశ్నోత్తరం ౨౪

దశమభాగములనుదకఖఖాంగాభ్ర|బకరగిరిరసాబ్ధిబాహుబాణ| స్వరరదాశ్వమునులసహితమాకరతర|రసములగుసకళ ప్రథమప్రశ్న ౬౬౨౦౭౮౩౨౮౫౨౪౬౮౨౭౮౦౬౧౦౬| ఖాభ్రఖాభ్రభ్రఖఖరస గజజలంబు|బశకాంకాభ్రధిర్యేమనందఖా క|గజశకాంకార్ధ్య వస్త్ర ద్రూడములగ రెండవప్రశ్న శేషహానీసమిగము|| ౫౦౯- ౧౯౯ ౯౦౧౫౦౧ పదియుమూడగుసున్నలబంధురము|సతికాతత్త్వంబులం ౪౯౬౦౦౦౦౦౦౦౦

దునధరణిక్షోణి|రాజరవినందజంజినరావ జుడి|వృత్తియుగాంబరజలధి శేల్ జెలియు మాట్లు|౧౦౪౦ ౧౯౧౦౦౩౨౪౪౯౧౨౧౬౦౧

౨౫౬౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

ఛందోవృత్తప్రశ్నోత్తరం ౨౫

సమవృత్తసంఖ్యలుసర్వాంకములు|వన్నె పులంగనకణంబులునందరాను| ఖాణేషురసములుబరగునర్ధసమంబులంగతధ్యాష్టులుసభజినములు|రద ఖాబ్ధులునుపూర్ణసగిరిచంద్రాభ్రనిధి జలనంద క్షితిరములును|విషమ వృత్తములువీక్షణాద్రిఖనగచంద్రాబ్ధిచన్నంగజకులభ్ర|గజభుజేషుర సంబులుఖరవిలోక|మునిగిరిగణేందుమితుసు|పూర్ణదంత|జలగజేష్వం ద్రజలనందవట్ల జలధి|జలధిగిరిచంద్రఖాబ్ధిభచంద్రులరయా

ప్ర-ఉష్ణిక్-సమం౧౨౮ అర్ధసమం-౧౦౬౨౫౬విషమం-౨౬౮౪౯౧౦౭౨ ద్వి ప్రతిష్ఠ-సమ౬౫౫౩౬ ౧౬౫౨౮౦ త్రి-గాయత్రిసమం-౬౪ అర్ధ ౪౦౩౨౧౬౭౭౩౭౨౦౮ -అష్టి ౬౫౫౩౬ అర్ధ-౪౨౯౪౯౬౭౨౯౬ ౧౯౪౦౧౦౭౪౪౦౬౯౪౧౪౫౯౪౩౬౯

ఆద్యాక్షరయచరెండ ఛందస్సు -

నంమత్పన్నంబులగుసమాదర

సమావిషమవృత్తంబులెరుంగు

కొంకుతద్విషయము -

ప్రస్తారక్రమంబునసీ-

అద్యాక్షరఛందంబుననునాదియంగెభమింద్వద్రిచంద్రులుమెరయదక ||
తత్సంఖ్యయునయినరుసమంబులునర్థసమంబులందలమధ్యతియు|శర
గుణంబులుకరశరమితియునునిధితర్కములునాపూర్ణదశమితియు|ఖగవు
లుగిరిలోకదరలబ్ధివిధులునగజభుజకఖకరములుకర|నేత్రబాహువు
నంబాగ్నినేత్రములును|నాగపదియునురెండమ్యోఖజిసంఖ్య|లిందునొడు
వనిఖజివంబులెసగువవియొ|విషమవృత్తంపుసంఖ్యలైవెలయుచుండు||

సమవృత్తంబులు ౨-౪-౧౬-౨౫౬ మొత్తం౪

అర్థసమములు -౧౮-౩౫-౬౨-౭౬-౧౦౩-౧౨౦-౧౩౭ ౧౫౮-౧౮౪-
౨౦౬-౨౨౨-౨౩౫ మొత్తం౧౨౨౫ గలసంఖ్యలు ౨౪౦ విషమవృత్తంబులు
గాదెలియునది.

* శ్రీభాస్కరార్యులచేరచితంబయిఘనమహీంద్రాచార్యగణకవర్య | *

* చేవివృతంబయి వెలగు లీలావతీవివరణమందునవిస్తరముగ | *

* శ్రేఢ్యాఖ్యవ్యవహృతిచేప్రథితంబగురెండవభాగంబుపుండరి *

* కాయనక్షత్రపాలాబ్ధినాంధ్రకావ్యమొనర్చెకైరవిణీపుర *

* హరితాస్వ||యాబ్ధిపూర్ణశశాంకుడైనట్టితడక *

* హళ్లరంగరాయనికినిమాన్యకనక|మాంబకును *

* పుత్రుడైనట్టిగహితవేంక|టాద్యకృష్ణుం *

*** డుగణకాళిచోద్యమంద||***

శ్రీ వేంకటార్యసద్గురు బ్రహ్మణేనమః

అథక్షేత్రవ్యవహారస్తృతీయః ప్రారంభః

తత్ర ప్రథమం తదంగభూతం

భుజకోట్యోస్స్వరూపం దర్శయతి భాస్కరాచార్యః

ఇష్టాద్బాహోర్యస్స్యాత్తత్స్పర్ధిన్యాం దిశీతరో బాహుః

త్ర్యశ్రే చతురశ్రే వా సా కోటిః కీర్తితా

తజ్జ్ఞైః

క్షితిరూపంబొకడయ్యె నాహుయుగళిన్ జెల్వొందు దక్షాళిచే।
సతతంబున్ భుజమంచు కోటి యనుచున్ జాలంగ బాహ్వం
చుదా। వితతంబందను స్వేష్టసైన దిశకున్ విస్పర్ధమున్ జెం
దుచున్। చతురశ్రంబున త్ర్యశ్రమందున దగన్ సంకేతభే
దంబులన్

కోటి

కర్ణం

భుజం

ఇష్టాదితి॥ ఇష్టాద్బాహోర్యస్స్యాత్ తత్స్పర్ధిన్యాం బాహుల గ్నాయాం దిశియ ఇతరో బాహుః సా తజ్జ్ఞైః గణిత శాస్త్రాభిజ్ఞైః త్ర్యశ్రే త్రికోణే చ చతురశ్రే వా క్షేత్రే కోటిః కీర్తితా। త్రికోణే చతుష్కోణే వా క్షేత్రే బాహుద్వయమధ్యే ఏకో భుజసంజ్ఞః అన్యః కోటిసంజ్ఞః కల్ప్య ఇతి

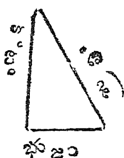
మూడు మూలలు గల త్రికోణక్షేత్రంబునందైనను నాల్గుమూలలు గల చతురశ్రక్షేత్రంబునందైనను ఇష్టమగు నొకరేఖను భుజమనియు దానిసంటియున్న ఇతర రేఖను కోటి యనియు గణితము సాధించు కొరకు సంకేతంబు నుంచవలయును. ఇందు భుజము, బాహువు, కోటి యనునవి మూడును స్వభావంబున నేకంబయ్యు గణితసిద్ధికొరకు భేదముగా దెలియవలయును.

తతస్త్ర్యశ్రే కర్ణకోటిభుజానయనం వృత్తేనాహ

తత్కృత్యోర్యోగపదం కర్ణో దోఃకర్ణవర్గయోర్వివరా
త్ । మూలం కోటిః కోటిశ్రుతికృత్యోరంతరాత్పదం బాహుః ॥

శ్రుతియనఁగా కోటిభుజాలివర్గయుతికిఁ బొంపొందుమూలంబుగా। శ్రు
తివర్గంబది కోటివర్గవియుతిఁ శోభిల్లునమ్మూలముఁ। శ్రుతివర్గంబున బా
హువర్గమెడలన్ సొంపొప్పు నమ్మూలముఁ। త్రికజేల్వొందును కోటియుం
భుగణకుల్ జింతింపద్త్య్రశ్రంబులన్

తత్కృత్యోరితి-భుజకోటివర్గయోర్యోగస్య పదం కర్ణో భవతి -కోటిజ్ఞానమాహ - దోః కర్ణ

భుజవర్గంబును కోటివర్గంబునుం గూడి యందు వర్గమూలము గొనిన కర్ణంబగు దీనికి శ్రుతి యని యుప్రతి నామముగలదు

వర్గయోఃభుజకర్ణకృత్యోః-యద్వివరం అంతరం తస్మాదానీతం మూలంకోటిర్భవతి
కర్ణకోటిజ్ఞానే భుజజ్ఞానమాహ కోటిరితి-కోటి శ్రుతివర్గయోరంతరాత్ పదం మూలంబాహుర్భవతి

కర్ణ వర్గము నందు కోటివర్గము ద్రోచి శేషమునకు మూలము గొనభుజంబగు-దీనికి బాహువని ప్రతినామము

కర్ణ వర్గంబున భుజవర్గముదీసి శేషము మూలించిన కోటియగు

అథవర్గయోగవర్గవిశ్లేషప్రకారాంతరేణాహ

రాశ్యోరంతరవర్గేణ ద్విఘ్నే ఘాతే యుతే తయోః । వర్గ
యోగో భవేదేవం తయోర్యోగాంతరాహతిః । వర్గాంత
రం భవేదేవం జ్ఞేయం సర్వత్ర ధీమతా

రాశిపరస్పరఘ్నస్సదిరభ్య మునర్ద్వి గుణించియందుతో। రాశియుగాంతరంపుకృతిరంజిలగూడినవర్గయోగమౌ। రాశియుగంబుగూడిదమరంత్రముసర్హత మైనచోబనా। రాశియుగంబునర్గలుగు రాజితవర్గవియోగమైనగుర్

రాశ్యోరితి-కోటిభుజరాశ్యోః ఘాతేపరస్పరగుణనే ద్విఘ్నే సతి తయోరేవ రాశ్యోరన్తరస్య యో వర్గస్తేన యుతే సతి - వర్గయోగో భవేత్ ।కోటిభుజవర్గయోర్యోగో భవేదిత్యర్థః

ఏవ మేత యోః దోః కర్ణ యోయోగస్యాన్తరేణ దోః కర్ణయోర్వివరేణ యా హతిః దోః కర్ణయోగస్య గుణనం తద్వర్గాన్తరం దోః కర్ణవర్గవివరం భవేత్

తస్మాలంకోటిరిత్యాదిపూర్వవత్ ।ధీమతా విదుషాపవం సర్వత్ర క్షేత్రగణితే జ్ఞేయః

రెండురాసులు నొక టొకటి తో హెంచి యారాశిద్వి గుణించి దాని తోరాశిద్వయాంతరవర్గము గూడినవర్గయోగంబగు

రాశిద్వయంబులగూడిన యారాసుల అంతరముచేతగుణింప వర్గాంతరంబగు

ఆ యా రాసులమూలములుపూర్వసూత్రక్రమంబున-కర్ణము భుజము కోటి యను విషయంబుల క్షేత్రవ్యవహారము నందల తట దెలియందగు

ఉదాహరణం-

కోటిశ్చతుష్టయం యత్ర దోస్త్రయం తత్ర కా శ్రుతిః॥ కోటిం దోః
కర్ణతః కోటిశ్రుతిభ్యాం చ భుజం వద॥

ఎచటకోటినాలుగింపైనబాహువు। మూడునచటకర్ణమెయ్యదినెంత।కోటి కర్ణములనుకోపురొప్ప భుజమును। బాహుశ్రుతులకోటిఖ్యాపపలుకు

కోటిరితి - యత్ర త్ర్యశ్రక్షేత్రే చతుష్టయం కోటిః త్రయం భుజః తత్ర శ్రుతిః కా కః కర్ణః ఏవం దోఃకర్ణాభ్యాం కోటిం వద. కోటికర్ణాభ్యాం భుజం చ వద

ఈయుదాహరణమువలనే త్ర్యశ్రక్షేత్రమునందు - కోటి ౪ ను భుజము ౩ - గల్గినచో కర్ణమెంతయనియును - నటు కోటికర్ణములచే భుజంబును శ్రుతి - బాహువులచే కోటియును బలుకుము ప్రశ్నత్రయము

ప్రథమసూత్రక్రమన్యాసః

కర్ణజ్ఞానాయ న్యాసః -

కోటిభుజౌ ౩-౪ తత్కృతీ - ౯-౧౬ తయోర్యోగః ౨౫ అస్య మూలం ౫ కర్ణః

న్యాసము.

ప్రథమసూత్రప్రకారము,

కర్ణానయనం.

భుజం౪ వర్గం౧౬ }
కోటిః౩ వర్గం౯ } యోగం ౨౫ వర్గమూలం కర్ణ ౫

కోటిజ్ఞానాయ న్యాసః -

దోఃకర్ణౌ ౩ - ౫ అస్య వర్గౌ - ౯ - ౨౫ ఏతద్వివరం ౧౬ అస్య మూలం ౪ కోటిః -

కోట్యానయనం.

భుజం-౪ కర్ణః-౫

వర్గం-౧౬ వర్గం-౨౫

వర్గముల

అంతరం౯ మూలం౩ కోటి.

భుజజ్ఞానాయ న్యాసః -

కోటిశ్రుతీ ౪-౫ తత్కృతీ ౧౬-౨౫ తదంతరం ౯ తత్పదం ౩ భుజం.

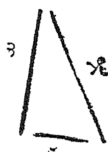
భుజానయనం.

కోటిః౩ కర్ణః౫

వర్గం౯ వర్గం౨౫

అంతరం౧౬ మూలం౪ భుజం

ద్వితీయసూత్రప్రకారేణ న్యాసః రాశ్యోః ౩-౫ ఘాతః ౧౫ ద్విఘ్నః ౩౦ రాశ్యోః ౩-౫ అంతరం ౨ అస్య వర్గః ౪ తేన

రెండవసూత్రప్రకారము

న్యాసః.

కర్ణానయనం. కోట్యానయనం

కోటిః - ౩ కర్ణః - ౫

౨౪ యుతః ౨౫ అయంవర్గయో
గ అస్యమూలం ౫ కర్ణః
దోః కోట్యోః అన్తరం ౩ - ౫ యోగః ౭ అనయోః
దోః కర్ణయోః రేవాంతరేణ ౨౧
హతిః ౧౬ - ఏ ద్దోః కర్ణవర్గవివ
రంతన్మూలం కోటిః ౪
కోటి శ్రుతి ౪ - ౫ యోః ౯ ౦
తరేణాం నే గుణితః ౯ ఏతత్ కోటి
కర్ణవర్గాంతరం అస్యమూలం ౩
భుజః -
ఏవమన్యత్రాపి క్షేత్రే బోధ్యం -

భుజం ౪	భుజం ౪
గుణితరాశి ౧౨	౯
ద్విగుణం.	అంతరం ౧
౨౪	గుణితరాశి ౯
౨౫	
అనయోర్వర్గం ౧	వర్గాంతరం -
ఏవర్గయోగం ౨౫	మూలం కోటి -
మూలం కర్ణః ౫	౩
భుజానయనం	
కర్ణం	౫
కోటి	౩
	౮
అంతరం	౨
గుణితరాశి ౧౬	వర్గాంతరం
మూలభుజం	
౪	

౧ ప్రశ్నములు.

కోటి యారుభుజంబు పదరములు నైనయందు కర్ణంబెంతయో యదుకోటి రవిసంఖ్య భుజమై నరమణి కర్ణం బెంతరత్నమల్ కోటియు నవ్వుల భుజము । నైన శ్రోత్రంబెంత మరి వస్తు కోటియు మూగణేందుల రజంబైన శ్రవణ । మెంతయూర వి కోటిమితవాప్తి బాహువుగ లుగ శ్రోత్రంబెంతకమలనయన। మరియు భుజకర్ణముల చేత మహిత కోటి। శ్రవణకోటుల చే భుజ సమితి వేరు। వేరుగా దెల్పు శ్రోత్రంశంబు విధము తెలిసి। తేజ వర్గవిద్యాగాళి దెల్పు యుత్తి

యథా- ప్ర - కోటి ౬ భుజం ౮ ద్వి కో ౫ భు ౧౨ తృ కో ౯ భు ౧౨ చ కో ౯ భు ౧౫ పం కో ౧౨ భు ౧౬

కరణీకర్ణానయనేనికటమూలానయనం

పాదవృత్తం

రాశేరమూలదస్యాథో ఆసన్న క్రియయాపదం । వర్గేణ
మహతేష్టేనహతా చ్ఛేదాంశయోర్వ్వధాత్ ।ద్విపదంగుణ
పదఘ్నశ్ఛిన్న క్తంనికటం భవేత్

వర్గయుతిమూలదముగాకవరలుచోట।నంశచేగుణితంబగుహారరాశి
స్వేష్టకృతిహతపదమునవిష్టమూల।హతహారవిభక్తమునసబ్బునతెనికటము-

రాశేరితి॥అథో అనంతరం అమూలదస్యకరణీకతస్య రాశేః ఆసన్నక్రియయాపదం మూలమూహనీయం యస్యమూలస్య అవయవసమాప్తిర్నస్యాత్ తస్యాంతదస్యేశ్చకరణీగతమిచ్ఛేద్యతే వర్గేణేతి ఛేదాంశయోర్వ్వధాత్ అన్యోన్యస్య గుణనాత్ మహతా ఇష్టేనవర్గేణహతాత్ గుణితాత్ - యత్పదంమూలంతత్ గుణపదఘ్నశ్ఛిన్నక్తం గుణస్య గుణకస్య మహతోవర్గస్య -యత్పదంతెనఘ్నోహతోయశ్ఛిత్ తెనభక్తంసత్ నికటంఆసన్నం భవేత్

భుజకోటి వర్గయుతికి మూలము రానియెడనావర్గంబును - నందు గ్రహింపంబడు నికట మూలంబను కరణియనంబరగు నట్టియెడ -నావర్గయోగరాశిని దాని హారకము చేగుణించియా మొత్తము నొక గొప్పరాశియొక్క వర్గము చేగుణించి మూలము దీశి దాన్ని తన యిష్టమూలము చేత హారమును గుణించిన రాశిచేభజింపఆసన్న మూలములభించునట

ఈవిధిభిన్న విధియందు దహరింపబడినను - నిచటనత్యంతోపయోగంబగుటవలనను - అచార్యులిచ్చట నావిధి నుదహరించుటవలన నిందు వ్రాయబడియె

ఉదాహరణము-

సాంఘ్రిద్విత్రయమితో బాహుర్య్యత్ర కోటిస్త్రితావతీ।తత్రకర్ణప్రమాణంకింగణక బ్రూహిమేద్రుతం॥

ఎచటపాదయుక్తమిరవగుగుణములు । కోటిభుజమునటులగొమరుమిగులు॥
నచటకర్ణమెంత నాతినీ వెరిగిన । నతి ద్రుతంబు నొడువునాకొమొపా

పాంఘ్రిత్రయేతి- పాంఘ్రిత్రయమితో బాహుః- సపాదత్రయ ప్రమాణో భుజః కోటిరపి తాదృశః స

ఈయుదాహరణమునందె న్యొడల ౩ ౧/౪ భుజంబును నంతియు కోటి యుగలిగియుండునన్యొడల కర్ణంబెంత

(బాహు: ౧౩/౪, కోటి: ౧౩/౪)

పాదత్రయ మితా తత్ర కర్ణప్రమాణం కిం హే గణక ద్రుతం మె బ్రూహి- న్యాసః యథా

భుజం ౧౩/౪ కోటిం ౧౩/౪ భుజకోట్యోః కృతీ ౧౬౯/౧౬ - ౧౬౯/౧౬ తయోర్యోగః ౩౩౮/౧౬ అయం కర్ణవర్గః కర్ణోగతో మూలాభావాత్ అస్య సన్న మూలార్థము పాయమాహ యథా కర్ణవర్గ ఛేదాంశౌ ౩౩౮/౧౬ ద్వాభ్యామపవర్తితౌ ౧౬౯/౮ యం కరణీ రనయో శ్ఛేదాంశయో ఘ్నాతః ౧౩౫౨ అనుహతే ష్టేనకేన స్య వర్గేణ ౧౦౦౦౦ హతః ౧౩౫౨౦౦౦౦ అస్యాసన్నపదం ౩౬౭౭ గుణస్య ౧౦౦౦౦ పదం ౧౦౦ తేన ఛేద ౮ తస్ఘ్నః ౮౦౦ అనేనభక్తం ౩౬౭౭ ఆసన్నమూలం కర్ణః ౪ ౪౭౭/౮౦౦ ఏవమన్యత్రాపి

యుండునని ప్రశ్నము

సవర్ణితభుజం సవర్ణితకోటిం

౧౩/౪ వర్గం ౧౬౯/౧౬ ౧౩/౪ వర్గం ౧౬౯/౧౬

ఈరెండుసంకలనముజేయునెడను భయత్ర ఛేదంబులు సమానంబులగుటసంకలనరాశి ౩౩౮/౧౬ అపవర్తిరాశి ౧౬౯/౮ ఇందలియ శచ్ఛేదములపరస్పరము గుణించినరాశి

౧౬౯/౮ ౧౦౦ఇష్టం వర్గం ౧౦౦౦౦

౧౩౫౨ ౧౦౦౦౦

పరస్పరగుణితరాశి

౧౩౫౨౦౦౦౦

నికటమూలం

ఇష్టగుణితం ౩౬౭౭

హారకం హారభక్తలబ్ధం

౧౦౦ఇష్టం ౪ ౪౭౭/౮౦౦ కర్ణం

౮హారం/౮౦౦

౨ ప్రశ్నలు-

భుజమైదుకోటినాల్గును । భుజమిరువదికోటిపదియు భుజములపదియా౽
భుజగములుకోటిరైయైనను । గజయాన దృఢంబుదెల్పుకర్ణమితంబుల్ ॥ సా
ర్ధగిరులుకోటిసత్ర్యంశ యుగములుభుజము నైనకర్ణమువిదబలుకు । త్ర్యం
శయుత్ర్యంబుదగుభుజమష్టాంశ - యాజ్య ఖంబుకోటియొప్ప నెంత ॥
ప్ర- భు ౫ కో ౪ ద్వి భు ౨౦ కో ౧౫ తృ భు ౧౦ కో ౮ చ కోటి ౪ ౧ భు ౪ ౧ పం కో ౩ ౧/౩
భు ౨౦ ౬/౮ ౨ ౩ ౩

జాత్యత్ర్యశ్రస్వరూపము

త్ర్యశ్రముజాత్యమనంగా । విశ్రుతమగుకోటిభుజలువిశదరు
జుగతిః । మిశ్రేతరమైయొప్పిన । సుశ్రవణముగలుగమిగత
సూత్రిభుజమిలః.

తక్షకులుఅనగావడ్లవారు వారుపనినిమిత్తమునుంచునట్టిమూలమట్టపలకయ
నునాయుధమునకుసరియగునుభయరేఖలుగలిగియనగాదీనికియింగిలీషున
రైటుఆంగిల్ అనుచున్నారు-

అట్టిరేఖాద్వయములుగలిగికర్ణముగలయదిజాత్య త్ర్యశ్రమనియుమిగత
త్రిభుజంబనియువిచారించవలెను

కోటి భుజం
కోటి
భుజం

ఇట్టిజాత్యత్ర్యశ్రమునందొకభుజమువలననేనియు । కోటివల
ననేనియు-కర్ణమువలననేనియు కరణిగతముగానియితరసం
ఖ్యలసాధించువిధులుసూత్రక్రమంబునదెలుపంబడియెడు;
ఇష్ట భుజాత్కోటికర్ణానయనేసూత్రంవృత్తద్వయం
ఇష్టోభుజోస్మాద్ద్విఘ్నేష్టనిఘ్నాదిష్టస్యకృత్యైకవియుక్తయా

తం। కోటిః పృథక్సేష్టగుణా భుజోనా కర్ణో భవేత్త్ర్యస్ర
మిదం తు జాత్యం

ప్రకారాంతరం

ఇష్టో భుజస్తత్కృతిరిష్టభక్తా ద్విస్స్థాపి తేష్టోనయుతార్ధితా
వా। తౌ కోటికర్ణావితి కోటితో వా బాహుశ్రుతీ వా కరణీ
గతే స్తః॥

భుజకు గుణింపబడ్డ బాహువు ద్వితీయేష్టద్విగుణహతంబయి దెల్లముగను। నపరేష్ట
కృతిరూపములవడ ప్రోద్భియా శేషహారకమున నెలగిభక్త। మొదరింప కోటి
యగును కొని నాకోటి స్వేష్టఘ్న మగుచును జెంగిభుజము। చేరి యోగము
జెందిశ్రవణమై యుండును ఇది జాత్య త్ర్యశ్రమై యింపు మీరు। ఇష్టము భుజం
బు తత్కృతి యిష్టభక్త। ఫలము ద్విస్థాపితంబయి బరగు కష్ట। సంక్రమంబున కో
టియు జనును శ్రుతియు। కరణి గాకుండ నీ విధుల్గానుపించు

ప్రథమప్రకారమాహ

ఇష్టేతి ఇష్టేన జాతో యో భుజః స్వగు
ణస్తేన నిఘ్నాత్ ద్విగుణాయదిష్టం
దవ్యర్థికం తేన హతాత్ అస్మాద్భు
జాత్ ఏకవియుక్తయా ఇష్టస్య కృ
త్యా వర్గేణ భక్తాత్ యదాప్తం ఫల
బ్ధం సా కోటిః సా చ పృథక్ స్థితా కోటి
ష్టగుణా ఇష్టగుణితా భుజోనా బా
హుహీనా సతి కర్ణో భవేత్ - ఇ
దం భుజాఖ్యం త్ర్యశ్రం యత్ శాక
రణీగతః కర్ణాః తత్ త్ర్యశ్రం భు
జాఖ్యం

ప్రథమప్రకారము -

ప్రశ్నమునందుదహరింపంబడిన భు
జసంఖ్య ప్రథమేష్టము - స్వేచ్ఛగా
నుంచుకొనిన ద్వితీయేష్టము - ఇందు
ప్రథమభుజంబును - దాని ద్వితీయేష్ట
ముచే గుణించియా రాశిని ద్వితీయేష్ట
వర్గంబున నొకటి వ్యవకలించిన రా
శిచే భజింప కోటియగును - ఆకోటిని
ద్వితీయేష్టముచే గుణించి భుజము వ్య
వకలిపక కర్ణంబగును

ద్వితీయవిధిమాహ

ఇష్టాభుజస్తత్కృతిరితి- ఇష్టో జాతో భుజః తత్కృతిః తస్య భుజస్య కృతిః ఇష్టభక్తా ద్విస్థాపితా స్థానద్వయగతా ఇష్టోనయుతా ఇష్టేనద్వయోరాది స్థానకత్రోనా అన్యత్రయుతా తతో అర్ధితా విధేయా. తౌ కోటికర్ణౌ భవేతాం

ఇత్యుక్తప్రకారేణకోటితో వాపి అకరణీగతె బాహు శ్రుతీభుజకర్ణౌ స్తః

రెండవవిధి

ప్రశ్నఘటితంబగు భుజసంఖ్యావర్గిం చిన్వకీయేష్టంబుచే భాగింపలభించు లబ్ధంబునందు నేష్టము క్రమంబున సంక్రమణవిధిజేయ కోటి కర్ణంబులగు

ఇందు భుజకోటులను రెండును సంకేతమాత్రభిన్నంబులగుటకోటివలన నేనియు భుజమువలన నేనియు భుజకర్ణంబులు కోటికర్ణంబులు లభించుననుట

ఉదాహరణం-

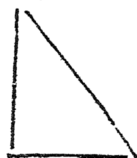
భుజే ద్వాదశకే యౌ యౌ కోటికర్ణావనేకధా । ప్రకారాభ్యాం వద క్షిప్రం తౌ తావకరణీగతౌ ॥

భుజము పండ్రెండు గలిగినపుడమియందు। కోటికర్ణంబులిష్టంపు కొలదిగాగ కరణిగాకుండనొడవుము గణక రెండు। విధవిభేదమ్ములనువిప్రు వేరువేగ॥

భుజేతి- ద్వాదశకే భుజే యౌ యౌ కోటికర్ణౌ భవేతాం అకరణీగతౌ తౌ కోటికర్ణౌ ప్రకారాభ్యాం ఉక్తప్రకారద్వయేన క్షిప్రం వద.

ఈయుదాహరణంబునందెయ్యెడల ౧౨ భుజంబగునప్పుడల కరణీగతంబులుగాకుండ కోటికర్ణంబుల పూర్వోక్తవిధిద్వయంబులవలనను సాధించుమనుట.

ప్రథమవిధిన్యాసః ఇష్టభుజః ౧౨ ఇష్టేన ౨ ద్విగుణేన ౪ గుణితః ౪౮ అస్మాత్ ఇష్టస్య ౨ కృత్యా ౪ ఏకవియుక్తయా

భుజం ౧౨-

ప్రథమవిధిన్యాసము

౩ ఆప్తం ౧౬ ఇయం కోటిః కోటిః ౧౬ ఇష్టేన ౨ గుణితా ౩౨ భుజేన ౧౨ హీనా ౨౦ అయం కర్ణః

అథ త్రైరాశికేనేష్టేన బాహుః ౧౨ ఇష్టేన ౩ ద్విగుణేన ౬ ఘ్నః ౭౨ అస్మాత్ ఇష్టస్య ౩ కృత్యా ౯ ఏకవియుక్తయా ౮ ఆప్తం ౯ ఇయం కోటిః కోటిః ౯ ఇష్ట ౩ గుణా ౨౭ భుజేన ౧౨ ఊనా ౧౫ కర్ణః.

అథవా పంచకేనేష్టేన భుజం ౧౨ ఇష్టం ౫ ద్విగుణేన ౧౦ హతం ౧౨౦ ఇష్టస్య ౫ కృత్యా ౨౫ ఏకవియుక్తయా ౨౪ ఆప్తం ౫ కోటిః కోటిః ౫ ఇష్టేన ౫ గుణితా ౨౫ భుజేన ౧౨ హీనా ౧౩ కర్ణః. ఏవమనేకేష్టవశాత్.

ఇష్టం ౨
ద్విగుణం ౪

ఇష్టవర్గం ౪	౧౨
౪	) ౪౮
౧	లబ్ధం
౩	

౧౬	కోటిః
౨	ఇష్టం
౩౨	
౧౨	భుజం
౨౦	కర్ణం

ఇష్టం ౫
ద్విగుణం ౧౦

ఇష్టం ౫	౧౨
వర్గం ౨౫	౧౨౦
౨౫	
౧	లబ్ధం ౫ కోటిః
౨౪	

౫	కోటి
౫	ఇష్టం
౨౫	
౧౨	భుజం
౧౩	కర్ణం

ఋజువు.

భుజం	కోటి	భుజం	కోటి
౧౨	౧౬	౧౨	౫
వర్గం	వర్గం	వర్గం	వర్గం
౧౪౪	౨౫౬	౧౪౪	౨౫

యుతిః ౪౦౦ మూలం ౨౦ యుతిః ౧౬౯ మూలం

౧౩ కర్ణః

ద్వితీయప్రకారేణాస్య భుజః ౧౨ తత్కృతిః ౧౪౪ ఇష్టేన ౨ భక్తా ౭౨ ఇష్టేన ఊనా ౭౦ యుతా ౭౪ అర్ధితా ౩౫ - ౩౭ ఇతి జాతౌ కోటికర్ణౌ

అథవా భుజః ౧౨ తత్కృతిః ౧౪౪ ఇష్టేన ౪ భక్తా ౩౬ ఇష్టేన ౪ ఊనా ౩౨ యుతా ౪౦ అర్ధితా ౧౬ - ౨౦ జాతౌ కోటికర్ణౌ

అథవా భుజః ౧౨ తత్కృతిః ౧౪౪ ఇష్టేన ౬ భక్తా ౨౪ ఇష్టేన ౬ ఊనా ౧౮ యుతా ౩౦ అర్ధితా ౯ ౧౫ జాతౌ కోటికర్ణౌ.

కోటితో వా బాహుశ్రుతియథా -

ఇష్టాకోటిః ౧౬ తత్కృతిః ౨౫౬ ఇష్టేన ౮ భక్తా ౩౨ ద్విస్థాపితా ౩౨ ౩౨ ఇష్టేన ౮ ఊనా ౨౪ యుతా ౪౦ అర్ధితౌ ౧౨-౨౦ భుజకర్ణౌ

కోటిః ౩౫ తత్కృతిః ౧౨౨౫ ఇష్టేన ౨౫ భక్తా ౪౯ ద్విస్థాపితా ౪౯ ౪౯ ఇష్టేన ౨౫ ఊనా ౨౪ యుతా ౭౪ అర్ధితా ౧౨-౩౭ జాతౌ భుజకర్ణౌ-

ద్వితీయసిద్ధిని భుజం ౧౨

వర్గం.

౧౮) ౧౪౪ ౧౬) ౧౪౪ ౮) ౧౪౪

భక్తలబ్ధం. భక్తలబ్ధం. భక్తలబ్ధం

౮ ౯ ౧౮

౧౮	౧౮	౯	౯		
౮	౮	౧౬	౧౬	౮	౮
				౧౮	౧౮
౧౦	౨౬	౨౫	౭	౧౦	౨౬

అర్ధం.

౫ ౧౩ ౧౨ $\frac{౧}{౨}$ ౩ $\frac{౧}{౨}$ ౫ ౧౩

కోటికర్ణం-కో- క. కో క.

ఈసూత్రంబున కోటివలన భుజకర్ణసాధనప్రకారంబగుటన్యాసము

కోటి ౧౬ వర్గం కోటి ౩౫

౮) ౨౫౬ వర్గం

౨౫) ౧౨౨౫

భక్తఫలం భక్తఫలం.

౩౨	౩౨	౪౯	౪౯
౮	౮	౨౫	౨౫
౨౪	౪౦	౨౪	౭౪

అర్ధం. అర్ధం.

౧౨ ౨౦ ౧౨ ౩౭

భుజం కర్ణం. భు క

కర్ణాత్కోటిభుజానయనే సూత్రం.

వృత్తద్వయం.

ఇష్టేననిఘ్నాద్ద్విగుణాచ్చకర్ణాదిష్టస్యకృత్యైకయుజా

యదాప్తం। కోటిర్భవేత్ సా పృథగిష్టనిఘ్నీ తత్కర్ణయో
రంతరమత్ర బాహుః। ఇష్టవర్గేణ సైకేన ద్విఘ్నః కర్ణోథ
వాహృతః। ఫలోనం శ్రవణం కోటిః ఫలమిష్టగుణం భుజః

శ్రుతిని స్వేష్టంబున హతమొనరించి యాద్విగుణంబు రూపయుక్తేష్టకృతిని। భజియింపఁ గోటియగు బాగొప్పనక్కోటిహతము స్వేష్టంబునన మరజేసి। యంతముగణము ద్రోయనగును భుజంబుగానిది యొకవిధిగా గనేనయా మరియు। ద్విగుణితకర్ణంబు విహరింప స్వేష్టాంకవర్గయుగ్రూపంబున లనవచ్చు। ఫలముచే శ్రుతిహీనమై బరగు కోటి। ఫలము స్వేష్టగుణంబయి బరగు భుజము। గాగనపరంబు నిట్లుల గడగియుండు। కరణిగా కుండన్యత్రమై గణిత మందూ॥

ఇష్టేనేతి-ద్విగుణాత్కర్ణాత్ ఇష్టేన గుణితాత్ ఏకయుజా ఇష్టస్య కృత్యా యదాప్తం సా కోటిర్భవేత్। సైవ కోటిః పృథక్ స్థాపితా ఇష్టగుణితా కార్యా తత్కర్ణయోరంతరం స్యాత్। ఇష్టగుణితస్య కోటేః కర్ణస్య చ యదంతరం సోత్ర బాహుః।

ప్రకారాంతరమాహ- ఇష్టవర్గేణేతి-అథవా శబ్దః పూర్వప్రకారాంతరద్యోతనాయ కర్ణో ద్విగుణః సైకేనేష్టవర్గేణ భక్తః కార్యః తత్ర యల్లబ్ధం తత్ఫలం తేనోనం శ్రవణం కర్ణః-కోటిర్భవతి ఫలమేవ ఇష్టగుణం సత్ బాహుర్భవతి।

ప్రశ్నోక్తంబగు కర్ణము సతన యిష్టాంకము చే గుణించి దాని రెట్టించిన భాజ్యంబగు ఇష్టాంక వర్గమునందొకటి గూర్చిన హారకంబగు నాహృతి భాజ్యఫలము భుజంబగు నా భుజంబిష్టము చే గుణించి యందు కర్ణము ద్రోయ కోటియగును.

రెండవవిధి- కర్ణము రెట్టించిన భాజ్యంబగు-ఇష్టాంకవర్గమునం దొకటిగూర్చిన హారంబగు-హారభక్త భాజ్యఫలము కర్ణంబునం ద్రోయ శేషము కోటియగు - నాఫలంబిష్టాంకమున గుణింప భుజంబులభించు ననుట.

ఉదాహరణం-

పంచాశీతిమితే కర్ణే యద్యదాకరణీగతౌ। స్యాతాం కోటిభుజౌ తౌ తౌ

వద కోవిద సత్వరం

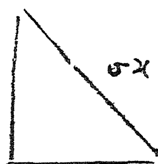
కర్ణ మెనుబదియైదైన కరణిగాక। యుండునట్లుగ భుజకోటు

లొనర జెపుము-

జాత్యత్ర్యశ్ర విధంబున చెణుడ వేగ। విధియుగంబుల వేర్వేర

విదితముగను

పంచాశీతిరితి- కర్ణే పంచాశీతిమితే అకరణీగతౌ యౌ కోటిభుజౌ స్యాతాం తౌ తౌ కోటిభుజౌ కోవిద సత్వరమాశు వద-

ఈ యుదాహరణంబున ౮౫ కర్ణముండు నెడ కరణీగతంబులంటకుండ విధిద్వయంబులవలన నులభించు కోటిభుజంబుల దెలుపుమనుట-

ప్రథమవిధానేన న్యాసః- యథా కర్ణ ౮౫ ద్విగుణః ౧౭౦ ఇష్టేన-౮ హతః ౧౩౬౦ అస్మాత్ ఇష్టస్య-౮ కృత్యా రూపకయుజా ౬౫ ఆప్తం ౨౭౨ ఇయం కోటిః। సా ౨౭౨ ఇష్టేన-౮ గుణితా ౨౧౭౬ ఏతస్యాః కర్ణస్య చ ౮౫ అంతరం ౧౦౭౧ అయం బాహుః

అథ వా ఇష్టం ౪ కర్ణః ౮౫ ద్విగుణః ౧౭౦ ఇష్టేన హతః ౬౮౦ అస్మాత్ ఇష్టస్య కృత్యా ౧౬ రూపకయుజా ౧౭ ఆప్తం ౪౦ కోటిః ఇయం- ఇష్టేన ౪ హతా ౧౬౦ ఏతస్య చ కర్ణస్య ౮౫ అంతరం ౭౫ బాహుః

ఇష్టం-౮

౧౭౦

౬౫(౧౩౬౦(

ఫలము-౨౦ ౧౨/౧౩

కోటి

కోటిః-౨౭౨/౧౩ ౮గుణాకారి/౧

౨౧౭౬/౧౩ త్రో-కర్ణము ౮౫/౧ సమ

౨౧౭౬/౧౩ ౧౧౦౫/౧౩ శేషే ౧౦౭౧/౧౩

ద్వితీయప్రకారేణన్యాసోయథా
సవివరేలకర్ణః ౫ ద్విఘ్నః ౧౦
ఇష్టం ౨ వర్గేణ ౪ సైకేన ౫ భక్తం ఫ
లం ౨ అనేన కర్ణః ౫ ద్విఘ్నః ఊ
నః ౫ కోటిః ఫలం ౨ ఇష్టేన ౨ గుణి
తం ౪ రూపజాతో భుజః
అథవా ఇష్టం ౪ కర్ణః ౫ ద్విఘ్నః
౧౦ ఇష్టవర్గేణ ౧౬ సైకేన ౧౭
హృతః ఫలం ౧౦ అనేన ద్విఘ్నః కర్ణః
౫ కోటిః ౫ ఫలం ౧౦ ఇష్టేన ౪ గు
ణితం ౪ రూపజాతో భుజః

రెండవవిధికిన్ ౫ ద్విగుణం ౧౦

ఇష్టం ౨		ఇష్టం ౪	
వర్గం		వర్గం	
౪		౧౬	
౧		౧	
౫)౧౦(౨ ౪		౧౭)౧౭౦(౧౦	
౫౫	౨౪	౫౫	౧౦
౨౪	౨	౧౦	౪
౫౧	౮౪కో	౭౬	౪౦
భు		భు	కో

అత్ర త్ర్యస్రక్షేత్రే భుజకోట్యోః
స్వరూపభేదనాస్తీత్యాహ - భా
గిద్యం

అత్ర దోఃకోట్యోర్నామభేద ఏవ నతుస్వరూపభేదః

ఇచట కోటియు భుజము ననిలుచున్నది । లేవడుట రేఖయొక్క
ము లెస్సగు కోటికిని నామభేద బయనియేనాచార్య వడుడు। గ
ద్యమున ననిదెలియుడు గిణకవరులు

నన్వత్రకోటిభుజౌ పూర్వ
లక్షణాద్వైపరీత్యే నాగ
తౌ అత ఆహ- అత్ర త్రి దోః
కోట్యోః స్వరూపభేదో
నాస్తినామభేదఏవ। కదాచి

ఇందు భుజంబనినను - కోటి
యనినను - పేరుభేదంబు
లు గాని రూపభేదంబు లేకుం
డుటం జేసి- ఇష్టవశంబున
కోటిని బాహువనియును

ద్భుజః కోటిరుచ్యతే - కోటిర్హి పక్షాంతరే భుజోచ్యతే - ఇష్టాభ్యా మిష్టకర్ణస్యాస్త్ర్యశ్రేణ్యాంవిశేషతో బాహురిత్యుక్తత్వాదితి భావః

భుజంబు కోటియని యైన బలుకవచ్చుననుట - ఇందుచేత గణితమునకు హాని గలుగదని విచారించవలయు

అథకోటిభుజకర్ణజ్ఞానార్థం

సూ వృత్తేనాహ

ఇష్టయోరాహతిర్ద్విఘ్నీ కోటిర్వర్గాంతరం భుజః । కృతి
యోగస్తయోరేవ కర్ణశ్చాకరణీగతః-

ఇష్టయుగ్మఘాతద్విగుణమెనయు కోటి గాగ నా । యిష్టవర్గవి
వరమది యొనరు భుజము కర్ణమౌ । యిష్టయుగ్మవర్గయో
గమింపుగలుగునట్లుగా । నిష్టసేవయుగ్మములను నెనగుజా
త్యత్ర్యశ్రమున్

ఇష్టయోరితి - ఇష్టయోః స్వకల్పితయోః రాశ్యోరాహతి పరస్పరగుణనం ద్విఘ్నీ ద్విగుణా సతీ కోటిః స్యాద్వర్గాంతరం ఇష్టయోరేవ వర్గాంతరం వర్గవివరం భుజః స్యాత్ - తయోరిష్టయోరేవ కృతియోగః అకరణీగతః కర్ణో భవతి-

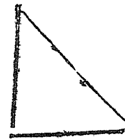
తనయిష్టములుగా కల్పితంబులగు సంఖ్యాద్వయంబులనొండొంటిగుణించి ద్విగుణీకరించిన కోటి యగు నయ్యిష్టాంకద్వయవర్గాంతరము భుజంబగు - నయ్యిష్టాంకద్వయవర్గయుతి కర్ణంబునగుచు - ననుట

ఉదాహరణం-

యైస్త్ర్యశ్రం భవేజ్జాత్యం కోటిదోశ్శ్రవణైస్సఖే ।
త్రీనప్యాదితానేతాన్ క్షిప్రం బ్రూహి విచక్షణ

ఎవలబ్భుజకోటికర్ణంబు లేరుపడక । వెలయునచ్చట వేర్వేరగు నగభాంగి
కరణిగా నుండత్ర్యశ్రముల్గణక జెప్పుమ । త్ర్యశ్రవిధియందు నీబుద్ధి వెలయుకొనిన

యైరిత్రి- యైర్వైర్యైః కోటిదో
శ్ర్యుతిశ్రైః కోటిభుజకర్ణైర్జా
త్యత్య్రశ్రం భవేత్ -
హేవిచక్షణసఖే అవిదితా
నేతాః కోటిభుజకర్ణాః
క్షేత్రం బ్రూహి

ఈయుదాహరణమునందు ఎట్టియంకకల్పనంబుల చేకోటిభుజకర్ణంబులు కరణీగతంబులుగాకనుత్పన్నంబులగునట్టియంకంబులు బలుకుమనుట

అత్రేష్టే ౧- ౨ అనయోరాహతిః ద్విగుణా ౪ ఇయం కోటిః ఇష్టా ౧- ౨ వర్గౌ ౧- ౪ తదంతరం ౩ భుజః ఇష్ట ౧- ౨ కృత్యోః ౧ - ౪ యోగః ౫ కర్ణః

అథవా ఇష్టే ౨ - ౩ అనయోరాహతిః ద్విఘ్నీ ౧౨ కోటిః ఇష్టస్య ౨- ౩ వర్గౌ ౪ - ౯ తదంతరం భుజః ౫ ఇష్టస్య వర్గౌ ౪-౯ యోగః ౧౩ కర్ణః ఏవమిష్టవశాదానంత్యం

ఇష్టం -౨ ౪

కోటి	భుజం	క
౨	౪	౪
౪/౮	౧౬/౧౨	౧౬/౨౦

ఇష్టం ౮-౧౦

కోటి	భుజం	కర్ణం
౮	౧౦౦	౧౦౦
౧౦/౮౦	౬౪/౩౬	౬౪/౧౬౪
౨/౧౬౦		

అథకోటికర్ణయుతౌ భుజే చ జ్ఞాతే
కోటికర్ణయోః పృథక్కరణార్థం

సూత్రం వృత్తేనాహ-

వంశాగ్రమూలాంతరభూమివర్గో వంశోద్ధృతస్తేన పృథ
గ్యుతోనౌ వంశౌ తదర్ధే భవతః క్రమేణ వంశస్య ఖండే
శ్రుతికోటిరూపే ॥

వంశమూలాగ్రవివరవర్గమదిభజింపఁగా। వంశమున నుపలముత్రోడ
వలయు సంక్రమింపఁగా। వంశమదియె కోటిశ్రుతులు వన్నె మీరు నీంధిగా
వంశమిచట కోటిశ్రుతుల వరలు యోగరాశిగా ॥

వంశాగ్రేతి- వంశాగ్రమూలాంతరభూమివర్గః- వంశస్య యో అగ్రమూలేతరయోరాన్యా అంతరభూమిః మధ్యభూమిమానంతద్వర్గః వంశోద్ధృతః వంశప్రమాణేనభక్తః కార్యః తెనలబ్ధఫలేనవృద్ధిన్యూనౌ వంశౌ యుతోనావిధేయౌ ఏకత్ర యుతోన్యత్ర హీనః తదర్ధే ఫలయాంతహీనవంశార్ధే క్రమేణ శ్రుతిక్కోటిరూపేవంశస్య ఖండేభవతః

వంశమూలాగ్రాంతరభూవర్గమును - వంశరాశిచే భాగించి యాఫలమునందువంశము సంక్రమంబుజేయకోటికర్ణావిభాగంబులగు-

నిచ్చటవంశప్రమాణముకోటికర్ణయుతియు - అంతరభూమిభుజంబనియు దెలియవలయు

ఉదాహరణం

యదిసమభువి వేణుద్విత్రిపాణిప్రమాణో గణక పవనవేగాదేకదేశే స భగ్నః ।
భువి నృపమితహస్తేష్వంగలగ్నం తదగ్రం
కథయ కతిషు మూలాదేష భగ్నః కరేషు ॥

సమభువినుండు వేణువది జానగు ముప్పదిరెండు హస్తముల్ । గమకము మీరగా బెరిగి గాడుపు వేగము చేత భగ్నమై । తుసుపదియారు హస్తములజానగు నగ్రములగ్నమైనచో । విభులకు తెనంగ దెంతటను వేణువుచెంతట భగ్నమయ్యెనో ॥

యదీతి- హేగణక సమభువి ఊర్ధ్వో ద్విత్రిపాణిప్రమాణో ద్వాత్రింశద్ధస్తో వేణుః యది వాయువేగవశాత్ ఏకదేశేభగ్నః భంగానంతరం తదగ్రం వంశమూలాత్ న్యపమితే షుహస్తేషు షోడశహస్తేషు

ఈయుదాహరణంబున ౩౨ అడుగుల పొడుగుగల వెదురు గాలిచేవిరిగిసమభూమినిం అడుగులదూరంబున భూమిని గుచ్చుకొనిన నా వెదురెన్నియడుగుల పొడుగు నవిరిగెనని ప్రశ్నము

భువి లగ్నాంతహీనాంగే తత్సంబోధ	క్షాజ్యం
నే- హేగణక షష్ఠవంశే మూలాత్ప్ర	అంతరభూమి
తిప్యక రేఖుభగ్నాంతరప్రథయా -	౧౬
	వర్గం.
న్యాసః-	౨౫౬
వంశాగ్రమూలాంతరభూమిః -	హారం) ౩౨) ౨౫౬ (౮ ఫలం
౧౬ తద్వర్గ ౨౫౬ వంశేన ౩౨ భ	వెకుకు- వెహుగు-
క్తః ఫలేనవంశో ౩౨ - ౩౨ యుతో	౩౨ ౩౨
	౮ ౮
నోరం- ౪౦ తదర్ధం ౨౦-౧౨- శ్రు	౪౦ ౨౪
తికోటిః-	అర్ధం. అర్ధం.
	౨౦ కో ౧౨ శ్రు

౩ ప్రశ్నలు-

రమణీశశాంకమూరుల। సుమాపాన్న తవంశమెు- టపడికరువనికేసమ
శినయున్నతి వెబ్బు మరికరాంతరమునందున గ్రముదగుంక। వంశమెుకటిగా
లివడిచేత భగ్నమై రసకరాం ప్రయాతరముప్రమిని। అగ్రమంటినట్టియుష్ట
నంపపదోన్న। తమధివిరుగుచోటుతిరుణిదెలుపు॥ ఇక భుజములయున్నతమై
సఖిబెరిగిన వెదురువిరిగిసమభూమిని స। మ్ము ఖమగ ఖాప్టిమితమ్మున । లిఖిత
మయినదానిచోటు వె బలుకుమా ప్ర- భుజం ౩ ౩ కోటికర్ణయుతి ౧౨౧
ద్వి- భుజం ౧౬ కోటికర్ణయుతి - ౯౮ తృ భుజం ౧౬ కోటికర్ణయుతి ౨౦౦

అథశాహుకర్ణయోగేద్యప్టకోటౌవజ్ఞా
తాయాం బాహుకర్ణయోః వృథక్ప్రరణాయ
సూత్రంవృత్తేనాహ -
స్తంభస్యవర్గోహిబిలాంతరేణభక్తఫలంవ్యాళబిలాంత
రాళాత్। శోధ్యంతదర్ధప్రమితైఃకరైస్స్యాద్బిలాగ్రతో
వ్యాళకలాపియోగః॥

అహిబిలాంతరభూమిచేనమర శంబు। వగముభజించపల మదివల్మి శా
హియంతరమ్మునశోధించనమారు శెష। సెమదెలియుమా యూరాహిగలయు
విక॥

స్తంభస్తైల-స్తంభస్య వర్గః అహిబిలాంతరేణ-అహిబిలయోర్మధ్యభూమిప్రమాణాంతరేణ భక్తః కార్యః తత్ర లబ్ధం ఫలం తత్ వ్యాళబిలాంతరాలాత్ సర్పబిలమధ్యభూమిభాగమానాత్ శోధ్యం శోధితే యచ్ఛిష్టం తదర్ధప్రమితైః హస్తైః బిలాగ్రతస్సర్పమయూరయోర్యోగో భవతి.

కంబము యొక్క వర్గమును అంతరప్రమాణముచే భాగింప లభించు ఫలము అంతరభూమిని వ్యవకలనము జేసి యర్ధించిన సర్పమయూరసంయోగభూమి యగును -

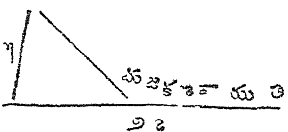
ఈ త్రిభుజ్య సూత్రముచేత నూసాధింపం బడు - భుజకోటులకు భేదము లేకుండ. --

ఉదాహరణం

అస్తిస్తంభతలేబిలంతదుపరిక్రీడాశిఖీ స్థితః సంభేహస్తన
వోచ్ఛ్రితే త్రిగుణితస్తంభప్రమాణాంతరే। దృష్ట్వాహింబిల
మావ్రజంతమపతత్తిర్యక్సతస్యోపరి క్షిప్రం బ్రూహి తయో
బిలాత్కతిమితే సామ్యేనగత్యోర్యుతిః

తలమున బిలముచే గద్దె మునొప్పారు హస్తనవోచ్ఛ్రితంబైన కంబ
మందు నొక్క క్రీడాహిత మయూరంబు త్రిగుణంబున నదరున
ట్టి మూయహావుమునుండియాలసు షిరంబుకై యురుదెంచుచుండె
డునహిని గాంచి। తత్తిర్యక్కృతి చేత దానుతిర్యగతిబరతెంచిబట్టిన బా
ల జెపుమా। కలుగునకు నెంతదూరంబు గాంచునట్టి। యెడస మాగమ
మయ్యె నయ్యే నుపురకు। నువేగ దెలియంగబడునట్టి విశదభంగి। మన
మునను శుద్ధిధానంబు మధితపెని -

అస్తిత్రిస్తంభతలేబిలమస్తి
తదుపరిస్తంభోపరిభాగేన
వహస్తోచ్ఛ్రితేస్తంభే క్రీ
డామయూరః స్థితః సమ

ఈయుదాహరణంబున
తొమ్మిది మూరల పొడ
వుగల స్తంభమునందుం
డెడు నెమలి

యాతః త్రిగుణిత స్తంభ ప్రమా ణాంతరేణ [illegible] ప్రమా ణభూమిభాగే బిలం ప్రత్యాగచ్ఛం తం సర్పం దృష్ట్వా తిర్యక్ త్రస్త్యా హి రుపర్యుపతత | కతిహ స్తైగతయో సర్పో దృష్ట్వా నతయోరార హమ యూరయోర్యుతిః| యోగం త్రి ప్రతిద్వా హి. న్యాసం యథా.

స్తంభస్య-౯- నగ- రాగిల హిమి లాంతరేణ ౨౭ భక్త ఫలం ౩ అ హ బిలాంతరాత్ ౨౭ శోధితం ౨౪ శే షం తదర్ధం ౧౨ బిలాత్ సర్ప యూరయోర్యోగః అయుం ౧౨ భుజః శేషం ౧౫ కర్ణః.

ఏతత్పూర్వ సూత్రేణాపి సిద్ధ్యతీ తి స్పష్టం.

పాము స్తంభము క్రిందనుండు కలుగునకు రెండవ పేడు మూర మూడంబున నుండి యగుదెంచు సర్పము నెమలి సమాన గతి చేవంకరగా గ్రసించె నేని యా నెమ లి యా పాము నెంతదూరమున బట్టెను

అప్రశ్నము

స్తంభము
౯
నగలము
అంతరము ౨౭ గా
భక్తఫలము
౩
అంతరం
౨౭
———
౨౪
అర్ధము
౧౨ కోటి

౭ ప్రశ్నలు

రసగుణపదోచ్ఛ్రయస్తంభాగ్రాజితమగు| నెమలి జినగుణపదమున నెగ సు పాము| కంబమూలబిలమ్మున కరుగు డేర ||సమగతిని నెంతటను బట్టెచాన జె ప్పుమా|| ఖజలహస్తోచ్ఛ్రియంబగు కంబమునను| నిలుచు నెమలి నిజస్తంభ నిలయా మునకు| వాష్టి హార యూ తా హానిగడగి తుల్య|గమనమున నెంతట గ్రసించెగణ క జెప్పుము ||శరగిరిహస్తోన్నత కుగ| యూప స్థిహ వైరి వచ్చెడు పాము| శరహాకుల నిసమాగతి| గురిగా నెంతటను బట్టె కోమలి చెప్పుమా || ప్రభుజం ౩౬ కోటికర్ణయుతి ౩౨౪ భుజం కోటికర్ణయుతి ౧౫౦ త్ర భుజం ౭౫ కోటికర్ణయుతి ౧౨౫

అకర్ణకోటికర్ణాంతరేఖాలేఖజేచద్వ్య
పై కోటికర్ణాంతరామానయించవ్య త్ర్యస్వయోనాహ
భుజాక్షిక్తాంస్థ్రాటి కర్ణాంతరాప్తంద్విధాకోటికర్ణాం
తకేణోనయుక్తం। వదక్షిణ్ణృమాల్కోటికర్ణౌ భవేతాం
మిదంధీకృతాత్సంక్ష్ర్ప్రవోజ్యం।క్షేపస్థపన్యజనస్థాన
మధ్యం వరకోటికర్ణాంతరం చక్రవృత్తం।నలఃకోటిరేత
న్మితంస్యాద్యదంభోవ దైవఃసమానయవానయమానః॥

కోటికర్ణాంతరంబున భుజవర్గముభాగించినఫలము కటోనక
కోటికర్ణవివరంబునంక్రమగణితేయుకర్ణకోటులుగాబ ధ్ధ్వజమువీని
కమలమున్నట్టిమొదకును కమలముగ్న । మునుదు నెడకునునంతరంబగునుటజ
ము। అంతరమువర్గ వృత్రంఖనలనాలకోట । యదిరోజలమునీబలుగు మూ
మదినెరింగి

భుజా ఇతి - పరేణ కృతాద్భుజాత్
కోటికర్ణాంతరేణభక్తాత్ యలా
ప్తంలఁత్ ద్విధా స్థాప్యకోటి కర్ణాం
తరేణ ఊనంయుతంచవతాప్తం త
యోరందేణ క్రమాత్కోటి కర్ణౌ
భవేతాం।ధీమతా ఇదమేవ వేద్య
త్రక్ష్రయోజ్యం
లక్షత్రవ భుజాద్విభాగమాహ।స
భుజంపక్షస్థలక్ష్మానా ద్రూ స్ఫూ
యోమధ్యంతుఖాసంకద్యుచ్యస్థలం ద్ము
స్థవృత్తే బాణః కోటికర్ణాంతరం
నలోజలనుఖ్యగదేఃపన్నానాళ.కోటిః

భుజమువర్గించి కోటి కర్ణాంత
రముచే భజించఁగలబంబగుఫలము కో
టికర్ణాంతరముచే క్రమింపకో
టికర్ణంబులగు
కమలమునిలిచియుండు నెడకను-కృ
టమునిగిన మొడకనుగలయాంతరము
నజలము - నటిపైకనుబడుకృ
మునిమును కోటికర్ణాంతరంబనుం
గాభజలమితంబునాళప్రమాణం

యతోజలమేతస్మిన్ కోటిస్తుల్యం స్యాత్ హాసపక్షే ఏవం సమానీయాప కృత్య పానీయమానం వద॥

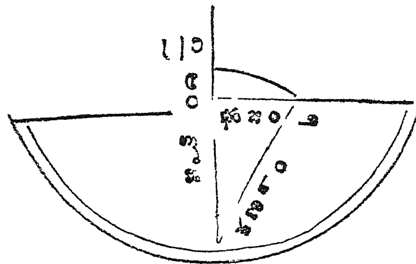
భుజకోటి భేదంబులు తెలిసి యుత్తర మొసంగుమనుట

ఉదాహరణం

చక్రక్రౌంచాకులితసలిలే క్వాపిదృష్టం తటాకే తోయాదూర్ధ్వం కమలకలికాగ్రం వితస్తి ప్రమాణం। మందం మందం చలితమనిలేనాహతం హస్తయుగ్మే తస్మిన్మగ్నం గణక కథయ క్షిప్రమంభః ప్రమాణం

జలములలో విహార ములుసల్పెడు క్రౌంచరథాంగపక్షులా। గోలగోలయౌ తటాకమునకోమలిగాంచితినొక్క పద్మముల్। జలముపయిన్ వితస్తిగనచంచలమైయది గాలిమెల్లగా। జలమున హస్తయుగ్మమునజానగమున్గెనదెంతలోతగున్

చక్రౌ॥ క్వాపితటాకేకమలకలికాగ్రం తోయాదూర్ధ్వం౹ వితస్తిప్రమాణ దృష్టం

ఈ యుదాహరణంబున గుంటయందు తామరపువ్వు మునీటిపైన న్రెండంగుళములు నబడి - యది గాలిచే త్రాలంబడి మునుపటిస్థలంబునకు రెండు మూరెదూరమున నీట మునిగెనేని యాగుంటయందు నీరెంత మితముండునని ప్రశ్నము

కింభూతే తటాకే చక్రక్రౌంచైశ్చ ఆకులితం సలిలం యస్మిన్ తస్మిన్ కోమలాయు వాహతం మంద మందం చలితం హస్తయుగ్మే కస్మిన్ ప్రదేశే గత్వా మగ్నం హే గణక శీఘ్రం జల ప్రమాణం వద న్యాసః

భుజా ౨ వర్గితః ౪ కోటికర్ణాంత

న్యాసము

భుజం ౨/౧ వర్గం ౪/౧ భాగించు కోటికి

రేణ ౧/౨ భక్తః షడంలవంచ పరివర్తేక

తివిధినా ౧/౨ రఅ ౧/౨ త్తంరాద్విర్ధాస్త్రితం

వా-౮ కోటికర్ణాంతరేణానేన ౧/౨

ఊః నయుతం తదర్థాంసమ భకో

౧౬/౨ ౧/౨ ఊనః ౧౫/౨ యుతః ౧౭/౨ తదర్థ

౧౫/౪ ౧౭/౪ జాతౌ కోటికర్ణౌ కోటి

రేవజలమానంనలః కోటిరిష్యేత్ క

ర్ణాంతీ

కర్ణాంతరము చే ౧/౨ పరి ౧/౨ బాహ్వ౦

ర్గ ౧/౨ కోట్యున యు సము కో

గకు సము చేసినలు-

ఫలం ౧/౨ కోటికర్ణాంతరం ౧/౨ సము

౧౬/౨ ౧/౨ అంతకం ౧౫/౨ ఆరాం ౧౭/౦

కోటి-జలమానము -కర్ణానయున

ముకొరకుసము ఛేదముగా సంకలన ౧/౨

కోటికర్ణాంతరం ౧౫/౨ ౧౬/౨ ౧/౨

యుతిః ౧౭ అర్థం ౧౭/౪

౫ ప్రశ్నలు

కొలనందుగలుగుపుష్పము। జలముపయున్న ంను రేతుసన్మిశిగనియా। జలము న నైదదుకులలో। చెలిమునిగినకొలనిలోతుచెప్పెగ జెప్పుమా॥ బలరుహముజలముపైనం। గుంస్తకమరయుదెలిశిందువిగాలిచే। సలిలమునపొదస్తక। ములకుగ్నంబైలోతుబోరున జెప్పుమా॥ విశనాశము జలముపయి చే। చ పుఖాగిమగానుపించి వారిచియిగెచే। కిసలయిశిదయూరశుగుచు। మనెవేడుమూరము లోతు బలుకుము వేచే

ప్ర కోటికర్ణాంతరం ౫ము ఉడిస్తి కో-క ౧౦-౭బు-౭వ్ర కో-క-౧౮-౧భుజ

ఆధకోట్యా కదే శేనయుతేకర్ణబుజేచదృష్టే

కోటిఖండకర్ణజ్ఞానాంవృత్తేనాహ

ద్విష్నతాలోస్త్ర్యకసంయుతంపూర్వ రోంతరంతేనవిభా

ఛిన్నాయాః॥ తాలోచ్ఛ్రితే స్తాలసరోంతరఘ్న్యా ఉడ్డీనమానం
సంమితలబ్ధ తైతత్ ॥

ద్విగుణితతాళోచ్ఛ్రాయముచేత నుదిష్ట తటాకాంతరంబు వేరుగ భజియించ వచ్చిన తాత్కాలజలాంతరమధ్య భూమియందు [illegible] పైమీదికి యెగిరించిరా। యెగిరిన హస్తమానమది యిట్టులనంతట గాను గాదగు॥

ద్విగుణితోచ్ఛ్రితేః॥ యత్సరోంతరం పరసో పాప్తా స్తాలస్య చ మధ్య భూమా నంతద్ద్విఘ్న తాలోచ్ఛ్రితే సం యుతం ద్విగుణం యత్తాలోచ్ఛ్రా మానం తేన సహితం తాభ్యాం తాలస రోంతరఘ్న్యా [illegible] మధ్య భూమానగుణితాయాః తాలోచ్ఛ్రి తె స్తాలోచ్ఛ్రాయాం తేన ద్విఘ్న తాలోచ్ఛ్రి [illegible] తాలసరోంతర [illegible] యల్లబ్ధం తత్ ఉడ్డీయమానం సంమితం పైతాలా దిత్యర్థః [illegible]

వృక్షప్రమాణము చేత వృక్షమూల జలాంతర భూమానము గుణించి యీ భాజ్యము ద్విగుణితవృక్ష మానము చేత జలాంతరాళము కలిపిన మొత్తము చేత భజింపఁగా వచ్చినది యెగిరిన మితము - దీనియందు వృక్షమునకు జేరియుండు కోటి [illegible]

ఉదాహరణం

వృక్షాద్ధస్తశతోచ్ఛ్రయాచ్ఛతయుగే వాపీం కపిః కోప్యగా
దుత్తీర్యాథ పరో ద్రుతం శ్రుతిపథేనోడ్డీయ కించిద్ద్రుమాత్।
జాతైవం సమతా తయోర్యది గతావుడ్డీనమానం కియ
ద్విద్వంశ్చేత్సుపరిశ్రమోఽస్తి గణితే క్షిప్రం తదాచక్ష్వ మే॥

ఒకవృక్షము [illegible] మూరల [illegible] యెత్తుగలదు [illegible] వృక్షమూలాద్దూరమున [illegible] వృక్షమునుండి [illegible] బావి [illegible]

రణసమంబైననో। యకలంకేందునిచే స్వకీయ క్షేత్రమై వ్యాఖ్యానము చేయుచూ ॥

వృక్షాదితి కోపి కపిః వానరో హస్తశతోచ్ఛ్రాయేచ్ఛ్రాయే హస్తశతద్వయే

ఈ యుదాహరణం - నూరుమూరల పొడవుగల తాటిచెట్టునందున్న వాన

కర్ణం ౧౫౦	
౧౦౦	
	౨౦౦
	వాపి

వర్తమానాం వాపీం ప్రత్యక్ష గాత్ అథాన్యో వానరో ద్రుమాగ్రాదుత్పత్య తాలాత్ కిం చిదధ్వం ప్లుత్యా కర్ణసూత్రమార్గేణ వాపిం గతః। ఏవం ద్వయో రపి గతిః సమా జాతా తర్హి ఉడ్డయనమానం కియత్ హస్తాదౌ అగ్ర తాళాత్ అస్తి తత్ కిం ప్ర మేయం వద

రెండవ కపి యాచెట్టుకొనముఖమార్గంబున నుండు వాపికి దిగియరుగునంతకు రెండవది యాచెట్టునుండి కొంచెము పైకెగిరి కర్ణసూత్రమార్గంబున సమగమనము చేసెను రెండవ కోతి యెగిరినప్రమాణమెంత అను ప్రశ్నము

న్యాసము

హారం	భాజ్యం
౧౦౦	
౨	౨౦౦
౨౦౦	౧౧౦
౨౦౦	
౪౦౦	)౨౦౦౦౦(౫౦ ఫలం

న్యాసః। వృక్షోచ్ఛ్రాయః ౧౦౦ వాపీ వ్యాసః ౨౦౦ ... తాలోచ్ఛ్రాయత్వే ౨౦౦ ... ౪౦౦ అనేన లబ్ధం ... ౫౦ హస్తాః ... ఉడ్డయనమానం ... కోటి ...

ఋజువు

కోటి	భుజం	భుజము
౧౦౦	౨౦౦	౨౦౦
౫౦	వర్గం	౧౦౦
౧౫౦	౪౦౦౦౦	౩౦౦
వర్గం		
౨౨౫౦౦		

౬౨౫౦౦
మూలం
కర్ణం
౨౫౦
౫౦
౩౦౦

ఉ ప్రశ్నలు

శరవసుశరమితధరణీజమునుండి వనచరుండొక్కఁడు వసుధకు డిగి, శతహస్తదూరమౌ జలజాకరమునకు నడచిన నితరుండు నాకుజంబు । పైనుండి యెగసి యప్పల్వలంబునకును శ్రుతిసూత్రగిరిశనిహారదితుల్య । గమనంబునను రాగతితుల్యమందుచో నడ్డికరములనోడువు వేగ । మటల పాలోన్నతమశీతి యబ్జలాశ । యంబు దూరంబు వాపిబ్బు నైన నెగరు మితమదెంత గుచ్ఛ 9 త శతము వాపి । నూటయేబదియైనను నోడువు క ఖలా ॥ మొదటి ప్రశ్నసకరణము । సదమల వాక్యంబువలన శరవసుభుజముల్ । పుదతీగస్వ కొటిక । నదియును నెరుగ జెప్పుమా ఖ డమితి ॥ ప్రకోటి ౫ భు ౧౦౦ ద్వికోటి ౦ భు ౧౬౦ త్రికోటి ౧౦౦ భు ౧౩౦ చ కో ౪ ౫ భుజం ౧౦౦

అత్ర భుజకోటియోగే కర్ణే చ జ్ఞాతే భుజ
కోట్యోః పృథక్కరణార్థం సూత్రం సార్ధం

కర్ణస్య వర్గాద్ద్విగుణాద్విశోధ్యో దోః కోటియోగస్య
గుణోఽస్య మూలం । యోగో ద్విధా మూలవిహీనయుక్తస్స్యా
త్తాం తదర్ధం భుజకోటిమానే ॥

ద్విగుణమౌ కర్ణకృతియందు దీజరిలు । కోటిభుజయోగవర్గంబు

కొడువజేసి| శేషవర్గమునయోగంబుజెలిగిసంక్ర|మింకభుజకోటులగునది

మిశ్రకవిధిః

కర్ణస్య ద్వి-ద్విగుణాత్ కర్ణస్యవర్గాత్ - స్వగుణః ద్విగుణితః దోఃకోటియోగః విశోధ్య అస్య శోధిత శేషస్య మూలం కార్యం ఏషయోగో దోః కోటియోగో ద్విధాకృత్వా మూలవిహీనయుక్తః మూలం యుత్పూర్వమానీతం తైనైక త్రహీనో అన్యత్ర యుక్తః కార్యః తయోరర్ధే భుజకోటి మానస్యాతాం.

కర్ణవర్గము రెట్టించి అందు భుజకోటియోగవర్గము ద్రోసి శేషమునకు లభించు మూలంబు స భుజకోటియోగరాశి సంక్రమణము జేయ భుజకోటులు లభించు

ఉదాహరణము :

దశసప్తాధికః కర్ణస్త్ర్యధికా వింశతిస్సఖే భుజకోటియుతి

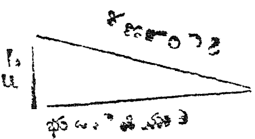
ర్యత్ర తత్ర తే మే పృథగ్వద

శ్రీపదేడునుభుజకోటియుతిదలంప, విక్రృతియును గాగత్రి శ్రంబువి

శదమొంద|భుజముకోటియు వేర్వేఱ బుద్ధినెరిగి| సఖుడ దెల్పుము వేర్వేఱగసర

సగతిని ||

దశోత్తి హే సప్తయుత్ర కర్ణః స ప్తదశ భుజకో టియోగస్త్రయోవింశ తిః కుత్ర తే భుజకోటీ పృథక్ కథ్యతె మే వద||

ఈయుదాహరణంబున కర్ణము ౧౭ నభుజకోటియుతి ౨౩ నైనభుజకోటుల వేరువేరబలుకుమనుట.

న్యాసః కర్ణాః ౧౭ వర్గ
త్ ద్విగుణ ౫౭౮ అస్మాత్ దోః
కోటివధాః ౨౪౦ స్వగుణః ౫౭౬
విశోధ్య శేషం వర్గః అస్య మూలం ౭
అనేన దోః కోటి అంతరాః ౨౩ హీన
యుతః ౧౬ ౩౦ తదర్ధే ౮ ౧౫
తే భుజకోటీ.

కర్ణః ౧౭	భుజం కోటి
వర్గం	యుతి
౨౮౯	౨౩
౨	వర్గం
౫౭౮	౫౨౯
శేషం ౪౯	
మూలం ౭	
యుతి ౨౩ ౭	యుతి ౨౩ ౭
౧౬ అర్ధం ౮ భుజం	౩౦ అర్ధం ౧౫ భుజం

౭ ప్రశ్నము.

భుజకోటి యోగాంతరకర్ణ భుజవంద్రములు గణితమిష్టకవి లైనవి యందు కోటి భుజముల వేర్వేరుగా పొసగంగ బల్లుకం క్షేత్రంబులోను కోటి భుజము లనంగ్రమిశ్రమైన మిత ముతెంతవు ప్రాకృతబుద్ధులు యోగంబులు భుజము లబ్ధేను రాముఁలు నలవడ కయోగాంబు స్ప్రాంతరాంతర వ్యాప్తంబు యుపొసగు శృతియు! మరియు కర్ణంబు వికసమున నుండి మహిమ కోటి భుజముతం జగ్గి భుజములం బొసగు నెడు! వేరు పరిగణన కోటి భుజంబు జేసిన శివ బీజాల!— యుష్ర ము గను ప్ర మజకోటియుక్ ౧౭ కర్ణః ౧౭ ద్విభాగయ ౨౧ క ౧౭
కృతము ౨౮ క ౨౦ చయము ౩౪౦ క ౨౧ పంచము ౨౩ క ౧౩

అథ కర్ణార్ధ్య ప్రైషిక భుజ కోటి కంత రేవ ప్టాతే
బుధ కోట్యాసయునంత్ర క్రేనాహ.

కర్ణాదంబుల కోటి భుజాంతర కార్ణ్యం కర్ణాగ్రే లోక వర్తితా
త్వ దః! వరహీన యుతం దలికం క్షేత్రే భుజ కోటి
మిథః స్ఫుటః ||

ద్విగుణమహాకర్ణాళ్ళ ఆయుందు దెల్లఘుకను।కోటిభుజభేదవర్గంబు కొదువజేసి। శేషపదమున బెదంబు జెలగి సంక్ర।మింపభుజకోటు లేర్పడు భేదముగను॥

గి జెం - కోటిభుజాంతరాత్ స్వగుణాత్ ద్విగుణకర్ణాక్పృతేః ద్విగుణో యః కర్ణవర్గః తస్మాత్స తితాత్ యత్పదం తత్ ద్విధా క్పృత్వా - వివరేణ భుజకోట్యంతరేణ పాకత్ర హీనమస్య త్రయుతం దళితం స త భుజకోటిమానే భవతః. ఇదం పూర్వసూత్రేణాపి సిధ్యతి -

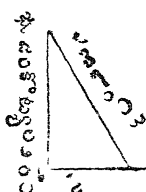
కర్ణవర్గరాశిని రెట్టించి యందుభుజకోట్యంతరవర్గము ద్రోచి శేషమూలము - అంతరమున సంక్రమింపభుజకోటులగు - ఇది పూర్వసూత్రమువలన సిద్ధించుటం జేసి బంగాళము కోశము నందీ మూలసూత్రమును దహరింప బడదయ్యె నైననుర్బుడకబోధముకొరకు వ్రాయంబడియెననివిచారించవలెను -

ఉదాహరణం

ద్వాః కోట్యోరంతరం శైలాః కర్ణో యత్ర త్రయోదశ। భుజకోటీ వృద తత్ర ప్రచక్ష్వ గణకోత్తమ॥

ఎచట కర్ణంబు విశ్వంబులెనయుకోటి।భుజవిభేదంబు శైలములప్పు సగియుండు।నచట భుజకోటులను వేగవలవరింపు।గణకనిమదినిఎధిగణ్యమేని -

దోరితి యత్ర భుజకోట్యో రంతరం సప్తకర్ణః త్రయోదశ - హే గణకోత్తమ తత్ర క్షేత్రే భుజకోటి వృత్తి బ్రూహి ఇదం॥

ఈయుదాహరణంబున కర్ణము ౧౩ నుభుజకోట్యంతరము ౭ నుగలవాడ భుజకోటులమవి మాబలు ఏమని ప్రశ్నము

న్యాసః భుజకోట్యంతరం ౭ కర్ణః ౧౩ భుజకోట్యంతర ౭ స్య వర్గః ౪౯ ఇదం కర్ణస్య వర్గాత్ ౧౬౯ ద్విగుణాత్ ౩౩౮ తస్మాత్ ౪౯ శోధితం శేషం ౨౮౯ అస్య పదం ౧౭ ఇదం ద్విధా ౭ ౧౭ అంతరేణ ౭ ఊనం ౧౦ యుతం ౨౪ అర్ధితౌ ౫ ౧౨ ఏతే భుజకోటీ

కర్ణం	భుజకోట్యంతరం
౧౩	౭
వర్గం	వర్గం
౧౬౯ × ౨ = ౩౩౮	౪౯

అంతరం
౨౮౯
మూలం
౧౭
సంక్రమణం

అంతరం	అంతరం
౧౭	౧౭
౭	౭
౧౦	౨౪

అర్ధం

౫	౧౨
భుజం	కోటి

౮. ప్రశ్నలు.

భుజకోటి వివరమింద్రులు। భుజనుడ శ్రుతిజలగుణములు చెప్ప డిన నుజా। భుజకోటులెట్లు సమములు। భుజకోట్యంతరము శ్రుతియు భుజగేశులు నాగా॥ కోటిభుజములవివరంబు కుంభినియును। వంగభుజములు శ్రుతియైన నా తికోటి। భుజ ... లెట్లు సుపదిచెమ్ము ... గింప ౦। మి... వరంబులు ప్రబియైన నే

ట్లుకోరా

ప్ర- భుజకోట్యంతరం ౧౮ కర్ణం ౩౮ ద్వి- భుకో- రం ౨ కర్ణం ౫౮
తృ భుకో రం ౧౬ ౪౯ చభుకో రం ౧౭ ౬౫ ౫౫

అథ లంబాబాధాజ్ఞానార్థం సూత్రం

అన్యోన్యమూలాగ్రగసూత్రయోగాద్వేణ్వోర్వధే

యోగహృతేవలంబః।వంశౌ స్వయోగేనహృతావభీష్టభూ
ఘ్నౌ చ లంబోభయతః క్రమేణ॥

వేణుయుగళమూల సూత్రసంయోగము సంయుక్తము । వేణువధము వేణు
యోగవిహృతిఫలమేలంబము। వేణుయుగళమిష్టభూమివిహతము లంబువిజ
నము। వేణుయోగమునను వడసే వెండియు పార్శ్వగంబు లగును

అన్యోన్యేతి- వేణ్వోర్వంశయో
ర్యస్యైవ దేవరిస్ప రగుణనే యోగ
హృతే వేణుయోగేనభక్తేసతి- అ
న్యోన్యమూలాగ్రగసూత్ర యో
గాత్ అన్యోన్యస్యమూలేఅగ్రే చ
గచ్ఛతస్తైరన్యోన్యమూలాగ్రగ।
యోసూత్రేతయోర్యోగస్సంబం
ధఃతస్మాత్తస్మాదర్వాగ్ అవలంబ భూప
ర్యంతోవలంబసూత్రమానంభవతి-
కించ-వంశౌ అభీష్టభూహతౌ స్వేష్ట
భూమిగుణౌ నేనగు తలౌ- స్వయో
గేనవంశద్వయసంఖ్యైక్యేన హృతౌ
తౌ సంతౌలంబో భయతః లంబస్య
పార్శ్వద్వయోకు ఖండేభూబా
ధాభవతః అత్ర వేణ్వోః దీర్ఘవే
ణ్వాదిగతమానంలక్ష్యతే

వంశద్వయంబులయన్యోన్యమూలా
గ్రంబులలగ్నంబులగుసూత్రద్వయ
సంయోగస్థానమునకు భూమికింగ
లయంతరాళమెరుంగు ఢి- వెన్నల్ల
పరస్పరంబు గుణించి నారెండు వేదు
గ్గమంబులనైక్యంబు జేసినలంబమా
ంబను
మరియు వేణుద్వయంబును భూమి
గుణము చేసి వెండియుగుణించి విడలయూ
గము చేత జించ లంబమున కిరుగడల
నుండు భూఖండంబులగు- ఇందు భూ
మానమొంతయుండినలంబను కూన
ను సమము గానుండునట్లు జెప్పవ
వలయు

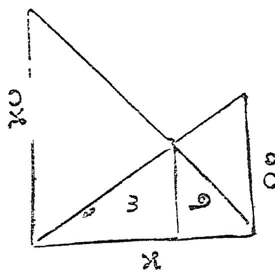
ఉదాహరణం

పంచదశదశకరోచ్ఛ్రయవేణ్వో రజ్ఞాతమధ్యభూమికయోః।
ఇతరేతరమూలాగ్రగసూత్రయుతేర్లంబమాచక్ష్వ॥

దశపంచాశత్పదంబుల వేణుయుగ్మకములం వఙ్ఞాత భూమధ్యమై। విశదాన్యోన్య తదగ్రమూలములకున్ విన్యాసమున్ జేయనా। రశనాయోగమునందు లంబమెట్లై రజ్జు భూమి ఖండ। దశహస్తంబులుగల్గల బహుళికిన్ ఖండములన్ దెల్పుమా॥

పంచదశేతి॥ పంచదశ - దశకరోచ్ఛ్రయోర్వంశయోర విదితమధ్య భూమి భాగయోః ఇతరేతరమూలాగ్రగ సూత్రయోః వరస్పరమూలాగ్రగస్త్రీ యోగాత్ లంబాధోభూపర్యంతమానం అచక్ష్వ-వద-

ఈ యుదాహరణంబునం ౧౦-౧౫మూరలుగల రెండుగడలు మధ్య భూనిర్ణయము లేకనాటియారెండుగడలసమ నొకటి మొదటగట్టిన సూత్రము

రెండవదాని కొనయందును రెండవదాని మొదటగట్టిన సూత్రము మొదలిటిదాని కొనయందును గట్టినేడనా రెండుసూత్రంబులు గలయునేడనను భూమికిని యంతరాళంబెంతయుండునని ప్రథమప్రశ్నము

అట్టిగడలు రెంటికిని మధ్యభూపదిమూరయుండె నేని యాసూత్రసంయోగస్థానమునకు నిరుప్రక్కల భూఖండములెంతయుండునని రెండవప్రశ్నము - ఈవిధసూత్రంబునకు టతంబగుటనాంధ్రప్రశ్నంబు నకుంబడియె నన్నివిచారించవలెను-

న్యాసః-

వేణ్వోః ౧౦-౧౫ వధః ౧౫౦ వంశయోః ౧౫-౧౦ యోగ ౨౫ అనేన హృతం లబ్ధం సూత్రయోగాదవలంబః-

వంశౌ ౧౫-౧౦-అభీష్టభూః ౫-హతౌ ౭౫ ౫౦ వంశయోగేన ౨౫ భక్తౌ ౩ ౨-లబ్ధేం బోభయతో వంశపర్యంతభూఖండే-

అథవాభీష్టభూః ౧౦ వంశౌ ౧౦-౧౫ హతౌ ౧౦౦-౧౫౦ యో

గైన ౨౨ భక్తౌ ౨ ౬ల బ్ధ భూఖండౌ
అపవా ఇష్టభూ ౧౦ వంశౌ
౧౫ ౧౦ హతౌ ౨ ౨౫-౧౫౦ వం
శయోగే ౨౫ భక్తౌ లబ్ధభూఖండే

౯ ౬ అథవా భూః ౨౦ పూర్వవత్ (౧౨)
తేన ౨. ౮ ఏవం సర్వ త్రేష్టవశా
ద్భూఖండానంత్యం లంబ స్సర్వ త్ర
తుల్య ఏవ ॥ యది భూతుల్యే భుజే వం
శః కోటి లభ్యేతే తదా భూఖండేః కి
మితి త్రైరాశికేన సర్వత్ర ప్రత్యయః
ఇదం త్రైరాశికేనా వ్యాప్తి యుత ఇ
త్యాహ - . .. ..

హారం. భాజ్యం.

౧౫	౧౫
౧౦	౧౦
౨౫	) ౧౫౦ (౬ లంబః

భూఖండానయనం. మానం

౯౦	౧౦
౧౫	౧౦
౨౫)౧౫౦	౧౦౦

భక్తలబ్ధ

౬ ౪

౯. ప్రశ్నలు -

నిరువదిపదునెన్మిదియును, వరవంశాన్యోన్య మూలవర్తితములునై । వరనూత్రద్వయ రూగమువరలు నెడఖలంబనితకుపలుకుము గణకా ॥ నియమేత్ర మధ్యావని - నియుతము గృపదిప జారుదింక గునదుగుల్ - నయి ఖాసిలువంశాన్యోన్యయుతములగుసూ ప్ర రోగలంబము జెప్పుమా ॥ రామాఖ్యుడు వంశాఖులు । వైశాల సువంశి యుగములకునంతరమా - భూమానమిష్టవగు నెడ
నూను సు వా స్యోన్యలగ్నయుతి లంబమె టో

ప్ర - ౧౮ - ౨౦ - ద్వి - ౧౬ - ౧౧ తృ - ౪౯ - ౨౩

వరుసగను మామిమధ్యము ॥ లతయుగవిశ్వములు జినులు స్థలతత్వములు గ్రే
బరసనలం వా ఖాదలు । సరజము ఖి వేగబల్కు చణకగలిగినన్ ॥

ప్ర ౧౩ ద్వి ౨౪ తృ ౨౫

అవకోటిగ్వయోర్దృష్టేభుజయోః-
చజ్ఞాతే తత్తుల్య కర్ణ భుజ ఖండ
జ్ఞానాయ సూత్రం-అంధ్రము

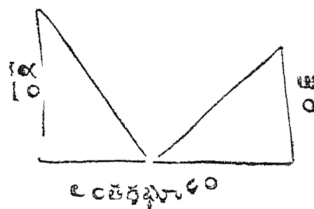
తనభుజవర్గము న్నివర ధారుణవర్గాలు హాడియుండులో ।ఘుటమ రనస్యవ్య
షుకృతిగన్నడ ద్రోచియుగమ్ము భూమిచే। తనుభజియింపనన్య భుజుడా ళము
నందలి నెమ్మిచ క్రికై। ఒవయోమరవ్యర్ణ బుజముజానగువ్య స్తమునాస్తి యం
౩౬౯ ॥

తాళద్వ యాంతరభూమి వర్గం
బునకొక వృష వర్గము గూళిరయం
దవ్య వృ త్తు వర్గము ద్రో జంశేవ
మున ద్విగుణత భూమానము చెభ
జింపలబ్ధ ఫలంబు రెండు వృ త్తుల
నుండి నెమలిపాము కొరకువచ్చు
కర్ణ సునస్క లభూమానంబగు।
ఇదియబూఖండము భుజాశ్రి ము ఇ
ట్లు రెండవ వృత్తుంబున జేయు వాపర
ఖండంబగు

ఇం దుక్రియాలాఘువాదర్ణమువ
గ ర్ణ ములవలనధిరం విభూమాన
ము చెభజింపగ ఫలములభి చ-
మరియునొక భుజంబు లభించునేని
దానివంతర భూమియందూనము జే
యద్వితీయఖండంబగు

ఉదాహరణము

ఒక ఫణిరాజు జూచి వరి యెుర్ద్మ ముసత్తిపావ్య భూమిన్నా । యమటింపూవ్య
వాదుల సొన్నట్టిలపూర్ణ గుంజి చెవులొక । ప్రకట రొమ్ము ౧౭ బంగువ
వ్యనగంబులనుండితుల్యశ నెలర్యేవడగతి వేజని డాగ్రహిం వ బూను
చో। పకరవసర్వ వంచరి ఇవ్వ ప్పొని వాయు నెరుంగబల్కుమా

ఈయుదాహరణంబునందు భుజకవృత్తములుగల౪౦-౩౦ అంగుళ వృత్తద్వయంబులపైనుండి నేలఖుటు రెండునుకస్తు ధర్త మునందుండుపా మండల్యగతిచే క్రిందికి దిగినా సర్పమయూరద్వయమునకు భూగృహానం బెంతటన గునను.

౭౦- ౪౦- ౩౦-

ప్రథమవృత్తభూమ్యానయనం

౩౦	౭౦
వర్గం	
౯౦౦	౪౯౦౦

౫౮౦౦
౧౬౦౦

౧౪౦)౪౨౦౦(౩౦

ద్వితీయవృత్తభూమ్యానయనం

౪౦	౭౦
వర్గం	
౧౬౦౦	౪౯౦౦

౬౫౦౦
౯౦౦

౧౪౦) ౫౬౦౦(౪౦

౧౦ ప్రశ్నలు

భుజగలోకేంద్రులు మాఘాగమద్యమాదానసంగజాళిదనరువృత్త। వాయుగ
శాస్త్రకుబ్రైక్షగండులుతుల్యమా శ్రుతిసూత్రపథమున పొదిదినట్టి। చారి
సర్పుబు బట్టి తెరువేయు సౌమిత్రిజయమ్ములంబులగణకదెల్పు॥ నట్టిధ్వప
భూమి మార్గాన గ్రాగిరు జూనవృత్తమార్గంబులువిన్నపాద। గణములు నమార్గ
జాబాలు రాడ నెంత। జలరెండుమునున్నంబుగలయువృత్త। యుగ్మములు తా
రకమ్ములు పూర్ణమార్గ। జనులగనుకట్టదెలుపుము కమల నేత్ర॥

ప్ర-అంతః భూమి౧౩ కప్పుడు ౩౪౯ ౪౯ద్వి అంగుళి వృ౪౫-౩౦వృ అం
౧౪౫౦ ౭౭

అథ క్షేత్రలంబాన్యకృత్యేవాహ.

కృష్ణోద్దిష్టభుజాన్యమేతస్మిన్ క్షేత్రేచబాహుకస్ప్వల్పా। తదిత
రభుజాయుతదరహాతుల్యాక్షేయంకదక్షేత్రం॥

ఎకటనేకభుజము నదుమనితర బాహుమొనాగమున్ । త్రిచుకగిరిమొ
దుల్యహీనభంగిదోచుప్రశ్నలు। నచటవుడమిచూడవనియున

విరోధ్యృష్టగదితమం। పచలయందు వినుతికెక్కనను చు దెలియగా

దగుణ

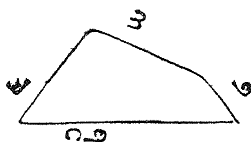
ధృష్టోద్దిష్టమితి. కేనచిద్ధృష్టేన-అన్య భుజభుక్షేత్రముద్దిష్టం యత్ర ఏక బాహుతః ఏకబాహుప్రమాణాత్ తదితర భుజయుతిః చతురస్రే అన్య భుజతయస్య, త్రికోణే భుజ ద్వయస్య వాయోగః స్వల్పా తుల్యా వా స్యాత్ తదక్షేత్రం క్షేత్రాభాస ఏవ

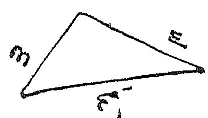
త్రిభుజంబున నేనియు - చతుర్భుజంబున నేనియు - నొకభుజప్రమాణంబునకు తక్కిన భుజయుతి తక్కువైననుసరియైనన్ను-నందు భూమి లేదనియున్నట్టి ప్రశ్నము వంచకుండైనను-నజ్ఞుండేనియు జేతురనియు దెలియమనుట

ఉదాహరణం-

చతురస్రే ద్విషట్త్ర్యర్కా భుజాస్త్ర్యస్రే త్రిషణ్ణవ। ఉద్దిష్టా
యత్ర ధృష్టేన తదక్షేత్రం వినిర్దిశేత్

ధృష్టగదితమైన త్రిభుజంపుపుడమిని। మూడుతొమ్మిదారు మొనసియుండ రెం
డుమూడునారుపండ్రెండంశులనుగల్గు ।చతురభూమినొందుపుచతురగణకా॥

చతురస్రేతి- యత్ర చతురస్రే ద్విషట్త్రిద్వాదశమితా భుజాః ధృష్టేనోద్దిష్టాః

౨-౬ ౩-౧౨

యత్ర త్ర్యస్రే త్రిషణ్ణవ ౩-౬-౯ భుజా ఉద్దిష్టాః తదక్షేత్రం వదేత్

ఈ యుదాహరణమందు ధూర్తుడా నిచ్చినదిగబడి నత్ర్యస్ర చతురస్రములు

త్ర్యస్రము

౩ రెండవభు

౬

౯ ౯

యీ రెండు సమానమగుటనంతర శూన్యముగనుక క్షేత్రము కాన్యము

అత్ర క్షేత్రే ఆబాధాః శలాకాంవి
న్యస్య దర్శనీయః। ఉభయోః క్షే
త్రయోరేకైకైవ అనుపపన్నా। భుజప్ర
మాణరుజుశలాకాభుజస్థానే విన్య
స్య క్షేత్రయోరనుపపత్తిర్దర్శనీయా॥

చతురశ్రము

౨ భూ

భు

౩ ౧౨

౧౧

ఇందుమూడు భుజంబుల సంకలన
మొకభుజంబుకన్న తక్కువగుట
వర క్షేత్రశూన్యము

అథ త్రిభుజే లంబాబాధాఫలాది
జ్ఞానార్థమార్యాద్వయమాహ॥

త్రిభుజే భుజయోర్యోగస్తదంతరగుణో భువాహృతో లబ్ధ్యా
ద్విష్ఠా భూరూనయుతా దళితా బాధే తయోస్స్యాతాం॥
స్వాబాధాభుజకృత్యోరంతరమూలం ప్రజాయతే లంబః। లం
బగుణం భూమ్యర్ధం స్పష్టం త్రిభుజే ఫలం భవతి॥

త్రిభుజంపుపుడమిని దెలియు క్రిందటి రేఖ భూమి శేషంబులు బోసగ
భుజలు। భుజయుగ్మయోగంబు భుజవివరాహతి భూమిచేత హరించి భూమి
యందు। ఫలయోగవియుతుల బరగ నర్ధింపంగ నాబాధలనుసంజ్ఞలలరుచుం
డు। స్వాబాధకృతి భుజవర్గశుద్ధంబయి శేషమూలము లంబసిద్ధి గాంచు। వ
ట్టిలంబగుణితమచలార్ధమగు భూమి స్పష్టఫలము త్రిభుజస్యేష్టవశత। నె
చ్చటభుజములకును హీనమానమహిలంబ। ము చటపార్శ్వమందును లయమందు

త్రిభుజ ఇతి - త్రిభుజే క్షేత్రే
భుజయోర్యోగస్తదంతర గుణః।
భుజయోరంతరేణ గుణితో భువా
హృతః కార్యః- త్రికోణే అధోభాగె
తిర్యక్సూత్ర భూశబ్దవాచ్యంతి
స్య లబ్ధ్యా ఫలేన భూః ద్విష్ఠాపితా
సతి ఊనయుతా కార్యా సా దళితా
అర్ధితా ఆబాధే అవలంబోభయ
పార్శ్వయోః భూఖండమానే స్యా
తాం. .... *

త్రిభుజంబనమూడుమూలలు
గలచతుర్భుజక్షేత్రమువలెభు
జకోటులేర్పడక విషమముగనుం
డెడుముక్కోణము - ఇందుక్రిందన
డ్డముగావ్యాపించియుండు రేఖ
భూమియనియు మిగత రెండునుభు
జములనియు సంజ్ఞలు - *

భుజద్వయయోగంబులుగూడి యా భుజ
ద్వయాంతరముచే గుణించి భూమా
నముచే భజింపఁలబ్ధంబు భూమియం
దు సంక్రమింపఁలంబముననుభయ

అబాధావతత్పార్శ్వభుజ

యోర్యోగకృతీవగోరాత్యోర్యద్రంత

రంతస్మాలంబంబోజాయతే.

భూమెరర్ధారాలంబగుణంసత్

త్రికోణెస్పష్టంభూఫలంభవతి

ఇశ్లోకార్ధలంబము చేభూమిని

గుణించి యర్ధించు త్రిభుజంబున

క్షేత్రఫలముస్ఫుటమగు.

పార్శ్వాంబులయందేవరాదుభూ

ఖండమానంబులగు - దీనికినాబాధ

లనియానవధలనియుసంజ్ఞలగు దీని

యందులఘుభుజపార్శ్వాంబునల

ఘ్వాబాధయు-పెద్దభుజముందునె

డబృహదాబాధయునుండునని వి

చారించదగు. *

తనతనయాబాధావగాంబు

నకునుబుజవగాంబునకునుంగలయం

తరమూలములంబంబనునూర్ధ్వా

రెఖామానంబగు నిది భూమినుండి

భుజద్వయములుగలసియుండు నెడ

కు పంకరలేకమూలమట్టమేవరుప

దగు నూర్ధ్వాగామి రేఖా విశేష

మని దెలియునది *

ఈరెఖా మానము లఘ్వాబా

ధపార్శ్వాంబుని శేషించు ఆబాధా

భుజవగాంతరమూలమునకును -

బృహదాబాధాబృహద్భుజవర్గం

బులగలయంతరమూలంబునకునుస

మానతగలిగి యుండుననినిదర్శన

ము విచారించునది||

ఈలంబరెఖభూమానమునకన్న

భుజమానంబులధికంబులగు నెడభూ

మధ్యంబునగలుగక పార్శ్వాంబుని

నుత్పన్నంబగు ననియు నశ్లోకాడి

ననుఫలమునను తుల్యమగునని యు

విచారించవలయు.....................

ప్రకారాంతరం-ఆ-వృత్తం

బాహుయుగళవర్గవివరము విభూమిన్ భజింపగా । నూహ
యయినఫలము భూమినొందరసంక్రమింపగా ।। మోహమేది
యవధలగును మొదయ శేషవిధిగన్ । సూహాంశంబు లేక తొం
టికొలదియగుచు వతివలున్ ॥

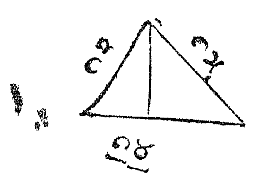
భుజద్వయవర్గాంతరము భూమిచే భాగించి ఫలంబు భూమానంబున సంక్రమింపనా బాధాద్వయము సిద్ధించు శేషము పూర్వతుల్యము -

ఉదాహరణం

క్షేత్రమహీమనుమితా త్రిభుజే భుజౌ తుయత్ర త్రయోదశ
తిథిప్రమితౌ వయస్యత త్రా వలంబకమితింకధయావబాధే
క్షేత్రం తధాచ సమకోష్ఠమితిం ఫలాఖ్యం

ఉభయానాయలయింద్ర సంఖ్యమహీ గానివీతమయ్యెందునా । శుభమా
బాహులు విశ్వపతు మితములోన్ భిన్ననెచొప్పెటునా । త్రిభుజక్షేత్రమున న్ల
తాంగి జెపుమా తెల్లంబుగాలంబమున్ । శుభమానయ్యావధుల్ తుమాఖ్య ఫల
మున్ సొంపొందవే శ్వేరుగన్ ॥

క్షేత్రేతి యా
త్ర త్రిభుజే క్షే
త్రేమహీభూ
శ్చతుర్దశ ।
౧౪ భుజౌతు

ఈయుదాహ
రణంబున - వి
త్రిభుజక్షే
త్రంబున ౧౪
భూమి యు

త్రయోదశ౧౩ పంచదశ ౧౫ మి
తౌ । అత్ర క్షేత్రే అవలంబకమితిం
లంబప్రమాణం అవబాధే చ ఫలా
ఖ్యం సమకోష్ఠమితిం క్షేత్రఫలంచ
క్షేత్రం కథయ

౧౩-౧౫ భుజంబులుంగలుగునందు
ఆబాధలును-లంబంబును-భూఫలం
బును క్రమంబున బలుకుమనుట.

న్యాసః యథా భుజయోః ౧౩-౧౫ యోగః ౨౮ తదంతరేణ ౨ గుణితః ౫౬ భువా ౧౪ హృతః ఫలం ౪ అనేన ద్విస్థా భూమిః ౧౪-౧౪ ఊనయుతా ౧౦-౧౮ దలితా ౫-౯ ఇమే ఆబాధే.

అథ లంబానయనం స్వాబాధాభుజౌ ౯-౧౫ తత్కృతీ ౮౧-౨౨౫ తదంతరం ౧౪౪ మూలం ౧౨ లంబః అన్యత్ర ఆబాధాభుజౌ ౫ ౧౩ తత్కృతీ ౨౫ - ౧౬౯ తదంతరం ౧౪౪ తదేవ తస్మాల్లంబస్స ఏవ ౧౨

ఫలానయనం యథా భూః ౧౪ అర్ధం ౭ లంబేన ౧౨ గుణితం జాతం క్షేత్రఫలం ౮౪

ఆబాధానయనము.

భుజము	భూమి	భూమి
౧౩-౧౫	౧౪	౧౪
౨౮	౪	౪
౨		౧౮
౧౪)౫౬(ఫ౪	౧౦	౯
	అర్ధం	
	౫చి	౯పె

లంబానయనము

పెద్దభుజపార్శ్వం		చిన్నభుజపా	
భుజం	అర్ధం	భుజం	అర్ధం
౧౫	౯	౧౩	౫
వర్గం		వర్గం	
౨౨౫	౮౧	౧౬౯	౨౫
వర్గాంతరం		వర్గాంతరం	
౧౪౪		౧౪౪	
మూలం		మూలం	
౨		౧౨	

ఫలానయనం

౧౪

౧౨

౨)౧౬౮(౮౪

రెండవవిధప్రకారం న్యాసము

భుజం	భుజం
౧౩ వర్గం	౧౫
౧౬౯	౨౨౫

అంతరం

)౧౪[౫౬ ఫలం౪

భూమి	భూమి
౧౪	౧౪
౧౦	౪
౧౦	౧౮
అర్ధం	
౯.	

శేషము సమానము

౧౧ ప్రశ్నలు

ఇరువదియొక్కటి భూమియు। నిరువదియొ భుజము విశ్వమిందన్యంబుల్। గరిమె గనలంబకమువధలు। మరియున్ఫలము దెలుపుమా గుణవరో వేగన్॥ ఇరువదియె నిమిదిపుడమియు। నిరువదియైదొక్క భుజము నితరము గిరిచం। దురులైన లంబకము వధలు। గరిమెన్ఫలముబల్క గ్రక్కున తరుణీ॥ రసశరములవని భుజములు। వెనతత్త్వమునిధి గుణములు విశ్రుతమగుచో। బిసరుహనయన రొలంబంబస దృశి ఫలమవధిమితములను దెలుపు వెసన్॥ లోకాంగమవని భుజములు। వీక్షన్ఫ్రాణాంగములునువియదంగములున్। జోకగనంబడలంబము। మాకవధలు ఫలమ్ము బలుకుమంజులవాణీ॥ పుడమి యిరువదియొక్కటి భుజయుగంబు। పదిప దేడుమగల భూమిఫలమదెంత। యవధులునులంబకంబును నమర జెపుమ। గణక త్రిభుజంపుగణితంబు గాంచితేని

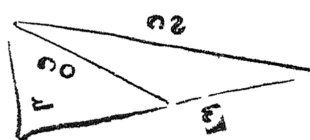
త్రి భూ-౨౧-భు ౧౩-౨౦ ద్వి భూ-౨౮ భు ౧౭-౨౫ తృ భూ-౫౬ భు-౫౨-౩౯ చ భూ-౬౩ భు ౩౯-౬౦ పం భూ-౨౧ భు ౧౦-౧౭

అథదిగ్దర్శనార్థమవబాధాదర్శనా
యోదాహరణాంతరం,

దశసప్తదశప్రమౌ భుజౌ త్రిభుజేయత్ర నవప్రమామహీ। అవధీవదలం
బకంతథా గణితం గణక నిఖాశుతత్ర మే॥

పదియుపదేడు భుజంబులు। విదితంబగు పుడమి తొమ్మిదట వెలయున వకమై। గుదిగొన ఫలమును లంబము। మదిగను మాబాధయుగము మానిని వేగన్॥

దశేతి - యత్ర త్రిభుజే భుజౌ ౧౦-౧౭ మహీ నాత్ర అవధీఆబాధే లంబకం

ఈయుదాహరణంబు నందే త్రిభుజంబున భుజంబులు ౧౦- ౧౭ భూమి - ౯యుం

క్షేత్రంఫలంచ గాణితికగణితకుశ లశీఘ్రం మే వద.

న్యాసో యథా భుజయోః ౧౦ - ౧౭ యోగః ౨౭ అంతరేణ ౭ గుణితః ౧౮౯ భవా ౯ హృతః ఫలం ౨౧ అ వెనభూ ఊనా న భవతి - తస్మాత్ ఫలాత్ ౨౧ భూ రేవ ౯ ఊనా ౧౨ అతస దర్శనం ఇదం ఋణగతా బాధా ది శ్య్వపరీత్యే నేతి భావః-

లబ్ధా ౨౧ భూః ౯ యుతా ౩౦ దళితా ౧౫ ద్వితీయా బాధా

లంబానయనం యథా అబాధా భుజౌ ౧౦ తత్కృతీ ౩౬ - ౧౦౦ తదంతరం ౬౪ తన్మూలం ౮ లంబ ద్వితీయా బాధా భుజౌ ౧౭ - ౧౫ తత్కృతీ ౨౮౯ - ౨౨౫ అంతరం ౬౪ తన్మూ లం ౮ లంబస్సఏవ-

భూమేః ౯ అర్ధం ౯/౨ లంబేన ౮/౧ గుణితం ౭౨/౨ ఛేదేన ౨ హృతం జాతం

క్షేత్రఫలం ౩౬

జెనేని యందవధలులంబము ఫలము జెప్పుమని ప్రశ్నము

భుజములు
౧౦ - ౧౭

౨౭
౭

౯ | ౧౮౯ | ఫలం ౨౧

భూమి	భూమి
౯	౯
౨౧	౨౧

౧౨ | ౩౦

ఇందు భూమికన్న ఫలమధికంబగుట వలన భూమిని ఫలము ద్రోయుటకసంభావితంబగుట ఫలమునందు భూమి త్రోయ వలయుటం జేసి యూ బాధ ఋణంబయ్యెనని తెలియునది-

౧౨
అర్ధం ౬

ఇందు యుతంబు ధర్మంబు నను భూమితంబుకన్నసధికంబగుట భూమి తుదనుండి చివ్వ భుజపార్శ్వంబు న నారదు గుల మూగంబు నలంబ మిత్పన్న ౦బగు నవి చారించ వలెను ౧౫

లంబానయనం

అబాధా	అబాధా
౧౦ - ౬	౧౭ - ౧౫
వర్గం	వర్గం
౧౦౦ ౩౬	౨౮౯ ౨౨౫
అంతరం	అంతరం
౬౪	౬౪
మూలం	మూలం
౮	౮

ఫలానయనం
౮
౯
౭౨ | ౩౬

౧౨ ప్రశ్నలు -

రవులుభూమి యత్ర్యష్టియు ప్రాణశరము| లైన భుజములులంబమును వధలుఫలంబు వేర్వేరు బయల్పడుము లలనచెప్ప|రీస్యముగు త్రిభుజంబునిరీక్ష్య మైన॥ శివులుభూమితినఖములుశిఖిశరాంకు|లునుభుజంబులునై యుండ నొడువుము వది| దేవతులుభూమినందాగ్ని దేవమార్గ|తకాములు బాహులైన మదాని జెప్పుమా|. . . . . *

త్ర భూ-౧౨ భు ౧౭-౨౫ ద్వి భూ౧౧ భు ౧౩-౨౦

తృ భూ 33 భు 3౯ ౬౦

అథత్రిభుజేస్ఫుటఫలంచతుర్భుజే

అస్పష్టఫలంచదర్శయితుంసూత్రం

వృత్తం

సర్వదోర్యుతిదళంచతుఃస్థితంబాహుభిర్విరహితంచతద్వ

ధాత్ |మూలమస్ఫుటఫలంచతుర్భుజేస్పష్టమేవముదితం

త్రిబాహుకే

భుజలోకంబునసుప్రసిద్ధఫలమైపొల్పొందునీరీతిగా|భుజయోగార్థము నాల్గుచోట్లనదుపర్యమ్మున్న గానిల్పియా|భుజముల్దొ్రచిన శేషరాశినిహతి మూలాంబుగొన్నక్చతు | ర్భుజినస్పష్టఫలంబుస్పష్టఫలమైబోల్చుత్రిబాహుక్షితి॥

సర్వేతి-సర్వదోర్యుతిదళంస ర్వేషాంభుజానాంయుతిర్యోగఃతస్య దళంఅర్ధంచతుస్థితంసత్ బాహుభిః భుజైర్విరహితంకార్యం|తద్వధాత్ పరస్పరగుణనాత్ యన్మూలంతత్ చతుర్భుజేక్షేత్రే అస్పష్టంఫలంభవతి త్రిభుజేతుస్పష్టమేవఫలముదితం.

భుజంబులనన్నింటినింగూడిన యారాశినర్ధించినాల్గుస్థానంబులనుంచియుందు భుజంబుల వేర్వేరవ్యవకలించిశేషంబులనన్యోన్యహతము గుణించియారాశి మూలము గొన త్రిభుజంబునస్ఫుటఫలంబగు చతుర్భుజంబునస్ఫుటఫలంబగునను.

ఉదాహరణం

ఇం ద్రపిశ్ నితంబులు నొసగుభుజములవనితిథిమితములుచో
టనబలఫలము। నోడావునిషాదిఖిలునితోను మనువున్నట్టి। సుహృ
ములబోలి ప్రచురతగొనియె వెని॥

౧౩ ౧౫ ౧౪

పూర్వోదాహృత త్రిభుజేస్ఫుటఫలానయనాయన్యాసః త్రిభుజేస్ఫుటఫలంభవతీత్యుక్తత్వాత - *

యథాసర్వభుజాః ౧౪-౧౩-౧౫-యుతిః౪౨ అస్య దళం౨౧ చతుఃస్థితం౨౧-౨౧-౨౧-౨౧ అత్ర చతుస్థితమిత్యుక్తత్వాత్ బాహూనం త్రిత్వాదపి త్రిష్వవస్థానేషు బాహుభిర్హీనం కుర్యాత్। తతః బాహుభిర్హీనానాం త్రయాణాం ఇతరస్య చ పరస్పరవధః కార్యః తతస్మూలం క్షేత్రఫలం యథా చతుస్థితం-౨౧-౨౧-౨౧-౨౧-బాహుభిః ౧౪-౧౩-౧౫ హీనం ౭-౮-౬-౨౧-తద్ఘాతః ౭౦౫౬-తన్మూలం ౮౪ ఇదంస్పష్టంత్రిభుజే క్షేత్రఫలం పూర్వోక్తమేవ . . . *

ఇందు భుజంబులు మూడు మన్నను - నాల్గుస్థలంబులన న్ని భుజములగూడనరాశ్యర్థమును ంచవలయునని సూత్రంబునను కింజేసి యందుమూడుస్థలంబులవ్యవకలనము నాలవదియథారీతినమునిలిపి యొండొంటిగుణించు రాశిమూలము స్ఫుటఫలంబగుననుట ||

౧౩
౧౪
౧౫
౪౨
అర్ధము
౨౧

౨౧-౨౧-౨౧-౨౧
౧౩-౧౪ ౧౫- ౦
౮ ౭ ౬ ౨౧
గుణితరాశి
౫౬|౩౩౬|౭౦౫౬
మూలం౮౪

సమత్రిభుజ ఫలానయనం

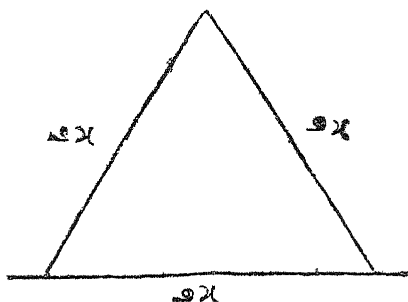
బాహువర్గపాదవర్గమునది గుణించ మూటిచే। బాహుతో
ల్లక మునను వధమున ఫలము సెల్ల త్రిభుజిలో। నూహజేయకర

తింబిగుచచుందు గానియాస్యోదక్ । మోహమేదిస్ప ష్టమూ
లమొందవదం ద్రునీఃదిక్ ॥

సమత్రిభుజంబుననొకభుజం బువర్గించియందలినాల్గింటనొకటి మూరలవర్గించి యారాశి - త్రిగుణించియందుమూలముదీసినకరణీ రూపమూలమునికటఫలంబగు నది వర్గత్రిగుణగుణకుట నెప్పు డను స్ఫుటమూలముఁరానేరదనుట ...*

ఉదాహరణం-

త్రిసవసై దుపాదములనునిరవు జెందుసమభుజక్ । సరసము
గనుఫలము దెలుపుసరగతుల్య త్రిభుజికిక్ । నొరవుగావసంత
మునసానుజ్వలంబు జెందునా । వరరసాలపణక్షాదివచననిజె
రింగినక్

ఈయుదాహరణంబునమూడుభుజంబులుసమముగా ౨౫ మిత ముండునెడఫలమెంతయగునని ప్రశ్నము .. .. *

న్యాసము-

భుజం ౨౫

వర్గం ౬౨౫ ౪) ౬౨౫ ఫలం $\frac{౬౨౫}{౪}$ వర్గం $\frac{౩౯౦౬౨౫}{౧౬}$ గుణం $\frac{౩}{౧}$

రాశి- $\frac{౧౧౭౧౮౭౫}{౧౬}$ నికటమూలం- ౨౧౬౫- ఫలం ౧౦౮౨ $\frac{౧}{౨}$

రజ్జుపూర్వసూత్రవిధిని.

సర్వదోర్యుతి దళం

౭౫/౨ ౬౫/౨ ౬౫/౨ ౬౫/౨ బాహుశోధిత శేషం.

౨౫/౨ ౩౫/౨ ౨౫/౨ ౨౯/౨ పరస్పరగుణితరాశి

౧౧౬౧౨౬౫/౧౬ ఛేదాంశగుణిత రాశిగా ౭౭౫౮౦౦౦

నికిటమూలం౪ ౩౩౦/౪ అష్టాంశఫలం౧౦౮౨ ౧/౨

చతుర్భుజేఽస్పష్టఫలనిరూపణార్థాహారణాని.

భూమిశ్చతుర్దశమితా ముఖమంక సంఖ్యం బాహూత్రయో

దశదివాకరసన్మితౌ చ లంబోపియత్ర రవిసంఖ్యకపవత్ర

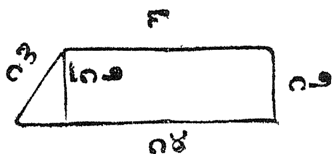
క్షేత్రేఫలంకథయతత్కథితంయదా ద్యైః

భూమిచతుర్దళము, ముఖము తొమ్మిదియు విశ్వములును భుజంబులు నా

లుగు చతుర్భుజంబునను ద్వాదశసంఖ్యయలంబముండునేని వేగరపూర్వగా

మలుపీనికి జెల్పినరీతిగాగనిఁవీరాహిదెల్పు క్షేత్రఫల వేదివయోరద్రుతంబు

నాయెడను.

భూమిరితి యత్రక్షే

త్రేభూమిః అధస్థితం

సూత్రంచతుర్దశ

చతుర్భుజంబను

భూమిని తొలుత

త్రిభుజంబునబలి

మితం ముఖం పూర్వ సూత్రం

నవ మితం బాహూ దక్షి

ణోత్తర సూత్రే త్రయోదశ

కిన విధిని భూమియు భుజంబులును

దగ్గ గనంబడు భుజముముఖమును

ర్వా దశమితోఽత్ర క్షేత్రే యదా
ప్యైః ఫలమున్ తత్ కథయ .

సంజ్ఞగలదిగానుందునుఇట్లుండగాటె
లియునని లంబముగు భూమిఖండముల
కుగల సమాంతరమిగుంటున -క
ర్ణంబులనభుజకోటులంబులను
సూత్రంబులునుంగావిచారించండి
ను ... .
ఈయుదాహరణంబునభూమి ౧౮
ముఖంగా భుజములు ౧౨-౧౩-లంబ
ము ౧౨గలదొకపూర్వగణితానుసారా
నుపాకంబగు నీసూత్రక్రమంబున
క్షేత్రఫలమును తెలుపుమని ప్రశ్నము

౧౮ అ౪ ౯౦
౯ ౨౮ ౨౮ ౨౮ ౨౮
౧౩
౧౨ ౧౮ ౯ ౧౩ ౧౨

౪౯ ౧౦ ౧౫ ౧౧ ౧౨

అన్యోన్యన్యాసేషగుణితరాశి౧౯౦౦
ఇది కరణియగుట నిశట మూలము
కొంచెమధిక ముగ ౧౦౧

ఇదియస్ఫుటంబనుటసూచించుట
కైయాక్షేత్రముఖండ ప్రతిజేసి
యుగపరచుచున్నాము.

న్యాసః- యథావన్న్యస్తభుజాః-౧౮-
౯-౧౩-౧౨ తద్యోగః-౫౨-తదర్ధం
౨౬చతుస్థితం౨౬ ౨౬ ౨౬-౨౬.
బాహుభిః-౧౮-౯-౧౩-౧౨హీనం
౮-౧౭-౧౩-౧౪ తద్ఘతిః ౧౯౦౦
క్షేత్రఫలమిదంకరణీగతం అస్యా
సన్నమూలంకించిన్న్యూనమేకచ
త్వారింశదధికంశతం౧౪౧-ఇదమ
స్ఫుటం. వాస్తవంక్షేత్రఫలమస్ఫుటం
కింతులంబే. నిమ్నం తమున్నాట్టి పద
మితివక్ష్యమాణ ప్రకారేణవాస్త

౦ ఖండము - చ | తురికొలిక ఖండ
దగపాగుట భుజ | ములావర్త లమ్బ
కోటమాతము - | క్ర ంబగుటవల
| నలంబాగుణింభూ
| మ్యర్థ ఫలమిచ్చి
| తినం

ఇకఫలంయథా సముక్షైక్యం ౨౩ తత్ ఖండం $\frac{౨౩}{౨}$ లంబేన $\frac{౧౨}{౧}$ హతం $\frac{౨౭౬}{౨}$ ఛేదేనభక్తం ౧౩౮ ఇదం అన్త్యంఫలం.

నంబరు.

౧౨	
౯	
౧౦౮	

నంబరు.

౧౨	
౫	
౬౦	

అర్ధం.

౩౦

ఖండఫలములు రెంటినిగూడి న-౧౩౮ ఆవునిచ్చిన చతుర్భుజం బునందు స్పష్టంబనియాగిబడుచున్నది మరియా నిందుఆచార్యులచేవక్ష్య మాణంబగు లంబనిఘ్న భూముఖైక్యలవమిదిఫలమనందగును అనువిధి నినింతియులభించు. .. *

౧౮	
౯	
౨౩	
౧౨	
౨)౨౭౬ ౧౩౮	

ఇట్లు త్రిభుజక్షేత్రంబునలంబాబాధాఫలజ్ఞానంబులును

ముగిసెను

అథచతుర్భుజక్షేత్రస్థూలసూక్ష్మనియమనిరూపణం సార్ధవృత్తం

చతుర్భుజస్యానియతౌహికర్ణౌకథంతతోస్మిన్నియతంఫలంస్యాత్ । ప్రసాధితౌతచ్ఛ్రవణౌయదాద్యైః స్వకల్పితౌతావితరత్రనస్తః । తేష్వేవబాహుష్వపరౌచకర్ణావనేకధాక్షేత్రఫలంతతశ్చ

నాలుగుభుజములనలువొందుపుడమికికర్ణములునియతములు కావుగాన । ఫలమెట్లునియతమౌ ప్రాచీనగణితులుసాధించుకర్ణములు సమములయ్యె । గ్రొ భేదంబుననియతంబులుండక యాభుజంబులయందయన్యశ్రుతులు । భేదముల గూడి భిన్నమైఫలములు దోచుచుండును గానదోలగునియతి *

చతుర్భుజస్యేతి। చతుర్భుజక్షేత్రస్య కర్ణానియతత్వాత - తతోఽస్మిన్ చతుర్భుజే నియతం ఫలం కథం స్యాత్ - ఆద్యైః శ్రీపతిప్రభృతిభిః యస్తౌ చతుర్భుజకర్ణౌ - యత్ప్రసాధితౌ। తావేవేతరత్ర న స్తః న భవతః। తతః క్షేత్రఫలం కర్ణభేదాదనేకధా భవతి - తదేవ దర్శయతి - చతుర్భుజే హి ఏకాంతరకోణౌ వాక్రమ్య అంతః ప్రవిశమానౌ తత్సంసక్తం కర్ణం సంకోచయతః - ఇతరౌ చాపి బహిరపసరంతౌ స్వసంసక్తం కర్ణం వివర్ధయతః - అత ఏవోక్తం తేష్వేవ బాహుష్వపరౌ చ కర్ణావితి

* ఈ పద్యశేషము వక్ష్యమాణవిధి నిదర్శకంబగుటవలన గ్రహింపం బడియెడు - ఇందు చతుర్భుజక్షే త్రంబున కర్ణనియతిలేమిచే ఫ లంబు నియతంబు గాదని యు పూర్వు లచేత సాధింపబడియుండు కర్ణసా ధనవిధి క్షేత్రంబుల దృష్టాంతంబు లుగనపడమి నా భుజంబుల యందు యా క్షేత్రవశంబున కర్ణములధి కన్యూనములుగనంబడి ఎచ్చుతక్కులుగలుగుటవల్ల స్థవశంబు లభిన్నంబులగు గాన ఫలంబున వైషమ్యంబగు ననుట

తత్ర విధినిరూపణ పరాహ్వాన్ శ్లో
ద్వయేన.

లంబయోః కర్ణయోర్వైకమనిర్దిశ్యాపరాన్ కథం । పృ
చ్ఛత్యనియతత్వేపి నియతం చాపి తత్ఫలం। సపృచ్ఛకః పిశా
చో వా వక్తా వా నితరాం తతః। యో న వేత్తి చతుర్బాహుక్షేత్ర
స్యానియతాం స్థితిం॥

అష్టాంఘ్రిసీసపద్యాగ్వ శేషము

కావున ప్రశ్నలకర్ణలంబములయందొక్కటి నియతమై యుండవలయు ।న ట్టుల దెల్పక ననియత క్షేత్రంబునందు ఫలంబుగా నడుగునట్టి। ప్రష్టయు నా క్షే త్రబహుభంగులగునట్టి యనియతగతులు గానరయలేక । దృష్టస్పష్టములగు దుష్టచతుర్భుజక్షేత్రఫలంబు జెప్పబూను। వక్తయును పూర్వికుల చేత పరి

సభూత । జాతులను మనునో [illegible] పుటజగణియ [illegible] । క్షేత్రరూపంబులను
గనిసూత్రగతులలంబశ్రుతులలోనొక్కటిలలిబలుకుదు

లంబయోరితి ॥ లంబయోః కర్ణయోర్వా - ఏకం నిర్దిశ్యాపరస్య కథం పృచ్ఛతి - అనియతత్వే నియతం ఫలం యః పృచ్ఛతి స పృచ్ఛకః పిశాచః వా [illegible] పిశాచవాచః యశ్చతుర్భుజస్య అనియతాం [illegible] తిం వేత్తి

ఇందుపలితార్థము చతుర్భుజక్షేత్రంబుల కర్ణంబు చేనియు - లంబంబు చేనియు - నొక్కటి ప్రశ్నయం దేర్పడని యెడ ఫలంబు స్ఫుటంబుగా [illegible] జేసి భుజములతో డ కర్ణలంబంబులయందొకటియవశ్యము నడుగవలయునట

ఇందుకు నుదాహరణము -

ఆంధ్ర ప్రో [illegible] సూత్రములు

తూర్పున బడమర [illegible] । నెయ్ర్య [illegible] ధిట చిలెక్కసలు పొక్రిందట । మార్పడ
నుత్తరదక్షిణ । మె [illegible] దనధికాంచి పెంచనొసగుట గుంటల్ ॥

విషమచతురస్రసూత్రం

హీనభుజలమూడు నేకంబుగా గూడి । యందులో పెద్ద ప్రతియ [illegible] రబుచ్చి
కడమసగము జేయు ఘనమైన ప్రశ్న బెంచ । విషమచతురస్రఫలము వేగవచ్చు

త్రిభుజక్షేత్రసూత్రం

హీన [illegible] ధిక [illegible] మును [illegible] బెంచి [illegible] రినాగ్గింటుట । పూర్ణియు
పాలుగొ [illegible] ంగా [illegible] ఫలము [illegible] వుగవచ్చుట

[illegible] లచే [illegible] సూత్రము

[illegible] భు [illegible] గురె దు గెలస హీ [illegible] బునదిబోచి వానివేగ । [illegible]
ను బెంచి [illegible] లు ప్ర [illegible] భుజ [illegible] లలు [illegible] బుచ్చి । కునిగూడిన గదిక్కు
లోనగ [illegible] భు [illegible] జ [illegible] డ [illegible] గలబుద్ధి । యొక దిక్కు నున్న సై
[illegible] న ధిం చి పెంచడీ సాధ [illegible] మిది [illegible] । ఎచ్చు [illegible] డ [illegible] పెక్కు
వచ్చి [illegible] । గణి [illegible] సై [illegible] వచ్చు గణయుగా [illegible] । చతురమైన [illegible] ప్రశ్నల
లో [illegible] జే [illegible] పెంపు [illegible] దనము । ఖండగణితమును ఘనమైన
సూత్రంబు గాంచి కొలువు డెల్లగణిక వరులు

ఈక్రమంబున అంత్రద్రవిడము లయందుండుగణితములుదృష్టోద్దిష్ట ములుగానుండుటయుచాహాదికా ఫలముసూచింపబడియె

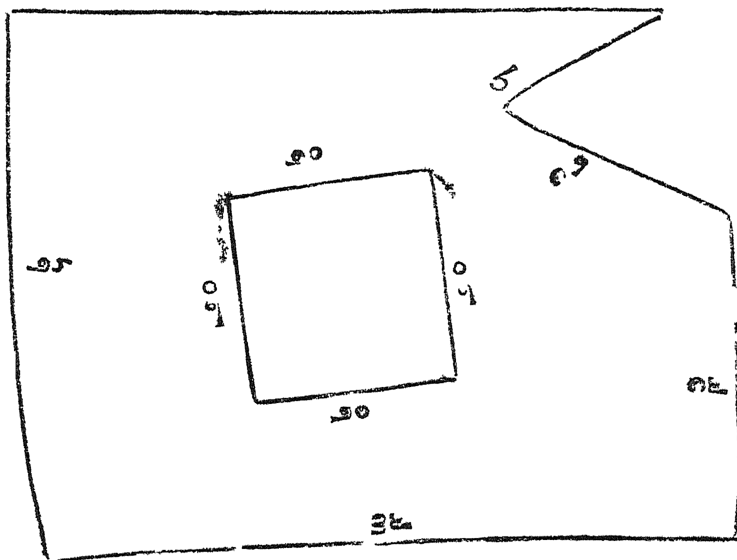
ఇట్లుగాకటదేలియొనది- ... బయముచే సంక్షేపము ... యె ......

అష్టకోణసూత్రము

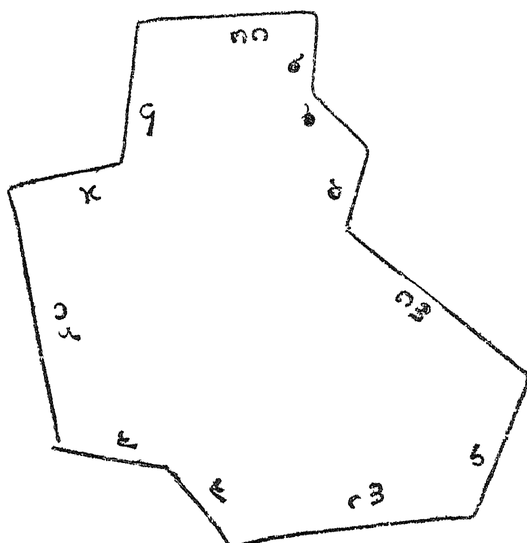
సంగతిగనష్టకోణము।లంగుగనాచుట్టుగొలిచియంబుధినేత్రా।యుంగలవిగుణా
వుగొనగను।రంగుగనాచేసిఫలము రాజిల్లుభువిన్

ఇట్లుసూత్రంబులయందు కర్ణావలంబప్రస్తారంబుల లెక్కకిక్కి
జేసిచెప్పబడియెనింక దీనియుదాహరణంబులు

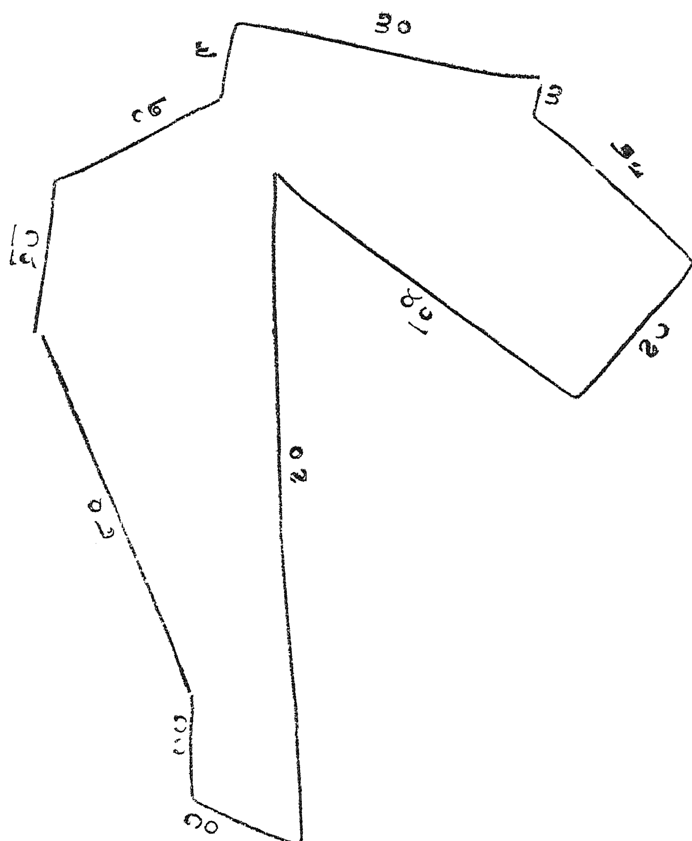
ఇరువదిమూరుపుభాగం।బిరువదిభర్తృండుజలనిధీశునిదిశ సైమాపదిధరేదునీ
దిక్కునయిరువదిగాసమచతురమెసగున్ధాత్రిన్
సురపతిగవిశోభత్రముగతిశతవమిడగ్ని గుణముకాలుడిభాక్రమిల్।ఎరుణ
డుబుతుపుంముములమరిబిరువడికళలగుచున పెట్టెనుగూడన్

ష। రిశరమూత్రింబు జగాబలమా మడిశ్వయందు భాస్కరనుతు వేదమిందుడి
శనాగ ౧౯౦ఆ బడబ్ధితూ పూర్వ నజాబడు ఖశశిదమూ మీనగజనెుత్ప గపశ్చిమ
టగ్నిపోములు తత్తుముర సంబు పశ్చిమున్ట్యమను త్తరమబ్ధిచంద్రులు॥

శ్రీ౦ ద్రుడు త్రిదశంబు యముడగ్ని పూర్వంబు నిర్వదారంతను
నిశపదేశు। ఆపరంబు నూన్యగతి వాయువు గగనాగ్రి పశ్చిమం
బున పదిపరగనమ్యె। అలకాధిపతి రుద్రులా పశ్చిమంబున యుగ్మ
వేదంబులు చెప్పె యుండె। ఉత్తరమందింద్రులుదయంబుని
రుపదియిన సుతు దారుగా నిరువుదిశలు। ఇట్టి చేసి తనులు నేర్పు
తో గుణించి। చతురస్రకుంట లెల్లచక్కచేర్చి కొరముబుచ్చి। తు
ద గుంటలు చెప్పుమీ। గణిత తిలక మాను క్రమముతోడ***

ఇందలియుపన్యాసము

తుల్యావింశతిత్రింభుజముని దోః క్షితిఘ్న - రాశిఫల మేనిజినముము త్రిరరదముత్రితి లగుచు । క్ష్ణములునిల్పు చోజలగజగ్నాణములు। నన్యములనన్య ఫలములైయలరు గాదె

రెండవపుడమినిగండశైలాధాంకక ౯౭౭ మితము ఫలంబుగామెర యునసుట। సంగతంబెట్లగుచతురశ్రభుజములగలపుచోకోణమై గానబడుట। విషమముయ్యెమగానవేర్వేగనచ్చుటచ్చుం శ్రుతులులంబంబులుజతనుపరచి। యాయాయిరేఖలునలుపొందగలయ నోచతురముల్ త్రిభుజలుసవదరించి।

వేరు వేరుఫలంబులు వెలయఁజేసి। కలయఁగూడిన స్పష్టమౌఫలము చంద్ర। బాహువందమితర్క అగబద్యో భాస్క రార్య। మతము వను దీని దెలియుదు మాన్య ఫణితి॥

తాత్పర్యము. ఇదమిత్థ త్రిగుణములు 3౯౬ ఫలమనిబలుకుట బాల్యబుద్ధి। యగునెట్టులనినందుదగు భుజంబుల నెల్లగలయంగ జేయుచో గణితఫణితి। నతివిషమ క్షేత్రము గుటనందును పూర్వ్వఫణితక్రమంబున బహుళత్ర్యశ్రములు జేసిగణితముల్ గలపంగ ఫలమెల్లపూర్ణాంక జలము...పొందుగుట్లు। నట్లు నాలవ పుడమిని నాగజలధీందు ...రదుష్టంబు తెలియనందు। త్రిభుజములు జేసిగన్నోన దెల్లమగుతా। ధీవరేణ్యులు జూడుడీదీనివిదము॥

అథతుల్యకర్ణసమ చతుర్భుజే
కర్ణానయనంవృత్తేనాహ.

ఇష్టాశ్రుతిస్తుల్యచతుర్భుజస్య కల్ప్యాథతద్వర్గవివర్జితా యా। చతుర్గుణా బాహుకృతిస్తదీయంమూలం ద్వితీయశ్రవణప్రమాణమ్॥ ... ... *

సమచతుర్భుజమ్ము నందు సరగనిష్టకర్ణము। న్నమరనిలిపిదానికృతినియలభుజంపువర్గమై। యమరు రాశి వార్ధిగుణమునందు ద్రోయశిష్టమై। యమరు రాశిపదము దెలియుమపరమైన కర్ణమున్।

ఇష్టేతి తుల్యచతుర్భుజస్య ఇష్టాశ్రుతిః ఏకః కర్ణః కల్ప్యా అతో బాహుకృతిః భుజవర్గః చతుర్గుణా తద్వర్గవివర్జితా ఇష్టశ్రుతివర్గహీనా కార్యా। తదీయం మూలం ద్వితీయకర్ణప్రమాణం॥

తుల్యచతుర్భుజంబున నొక్కకర్ణమిష్టమగుచుండ నదియిష్టకర్ణ సంజ్ఞంబగుట దానివర్గము భుజవర్గమునలుమడించినరాశిని ద్రోచి శేషమునమూలముదీశిన రెండవకర్ణమితంబగు * ....*

అథాన్యతుల్యకర్ణతుల్యభుజేప
లక్షానంశ్లోకార్ధం

అతుల్యకర్ణాభిహతిర్ద్విభక్తాఫలంస్ఫుటంతుల్యచతుర్భుజే స్యాత్

త్రిభేదతుల్యభుజిని త్ర్యవిణయోగ్యమాత్రము దవఘులించుదళము పుడమిరసరుబాఫలంబుగాన్॥

అతుల్యేతి ఏవ మానీతయోర తుల్యకర్ణయోరభిహతిః ద్వాభ్యాంభక్తాసతీతుల్యచతుర్భుజే తుల్యకర్ణేస్పష్టంఫలం భవతి॥

పూర్వ సూత్రముచేసాధింపంబడుకర్ణద్వయంబులపరస్పర గుణనమునందు సగముఅతుల్యకర్ణతుల్యచతుర్భుజక్షేత్రస్ఫుటఫలము

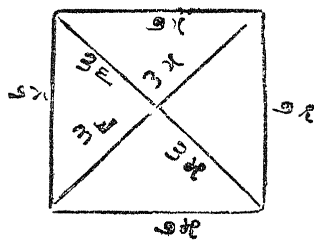
ఉదాహరణం

క్షేత్రస్యపంచకృతితుల్యచతుర్భుజస్యకర్ణౌతతశ్చగణితం గణక ప్రచక్ష్వ॥

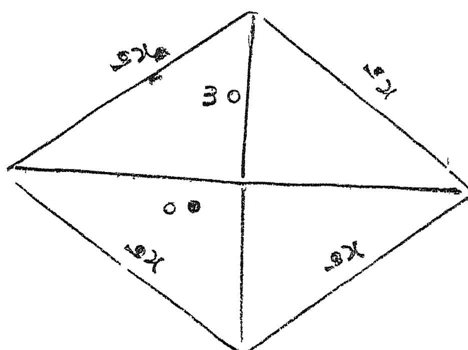
ఇరువదియైదగుసమభుజావరముగుక్షేత్రమున శ్రుతులువగుసఫలంబుగాగి యిలగునిష్టభేదము॥ మెరయగగణకాగ్రణ్యమేకొనజెప్పుమా

క్షేత్రస్యత- పంచవింశతిమితతుల్యచతుర్భుజస్యక్షేత్రస్య-కర్ణౌ-గణితం-ఫలం హేగణకప్రచక్ష్వ వద॥

ఈయుదాహరణంబున౨౫గలనాల్గుభుజంబులుండుక్షేత్రంబునవిష్టనశంబులకర్ణంబులు

త్రిధమేష్టకర్ణము

నాతద్వాశంబులలభించుఫలంబులును జెప్పుమని ప్రశ్నము

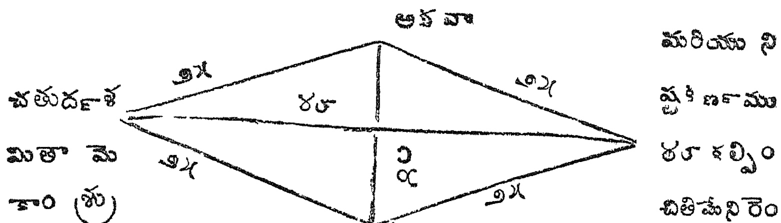
న్యాసః- అత్ర త్రింశన్మితామేకాం శ్రుతిం ప్రకల్ప్య జాతాన్యా ౪౦ అత్ర ఏకస్య కర్ణస్య త్రింశన్మితకల్పనే అన్యచ్చత్వారింశన్మితో భవతి- తద్యథా- ఇష్టా శ్రుతిః ౩౦ తద్వర్గః ౯౦౦ బాహుః ౨౫ తద్వర్గః ౬౨౫ చతుర్గుణో ౨౫౦౦ అయం శ్రుతివర్గేణానేన ౯౦౦ హీనా ౧౬౦౦ తన్మూలం ౪౦ ద్వితీయకర్ణప్రమాణం * *

అత్ర గణితం యథా- కర్ణౌ ౩౦ ౪౦ అనయోర్ఘాతః ౧౨౦౦ - ద్విభక్తౌ ౬౦౦ ఏతదేవ ఫలం * *

ఇందొకకర్ణము ౪౦ కల్పించునెడ రెండవకర్ణము- ౩౦ అగుచున్నదిఎట్లన-

భు	ఇష్ట	ఇందుష
౨౫	౪౦	౩౦
వర్గం	వర్గం	౪౦
౬౨౫		౨) ౧౨౦౦
౪		ఫలం
౨౫౦౦	౧౬౦౦	౬౦౦
	అంతరం	
	౯౦౦	
	మూలం రెండవకర్ణము	
	౩౦	

అథవా

చతుర్దశమితామేకాం శ్రుతిం ప్రకల్ప్య జాతోన్యః కర్ణః ౪౮ భవతి - తద్యథా

ఇష్టా శ్రుతిః ౧౪ తద్వర్గః ౧౯౬ అనేన చతుర్గుణా బాహుకృతిః ౨౫౦౦ హీనా ౨౩౦౪ తన్మూలం ౪౮ ద్వితీయకర్ణప్రమాణం

అత్ర ఫలం కర్ణౌ ౧౪ - ౪౮ ఘాతః ౬౭౨ ద్విభక్తౌ ౩౩౬ ఇదం ఫలం * ఏవమిష్టకర్ణవశాత్ఫలస్యానేకధా

మరియు నిష్టకర్ణము ౪౮ కల్పించితిమేని రెండవకర్ణము- ౧౪ లభించు- ఎట్లన

భు	ఇష్ట	ఇంద్రష్ట
౨౫	౪౮	౪౮
వర్గం	వర్గం	౧౪
౬౨౫	౨౩౦౪	౨) ౬౭౨
౪		ఫలం
౨౫౦౦	౧౯౬	౩౩౬
అంతరం	మూలం	
	రెండవకర్ణము ౧౪	

ఇట్లిష్టకర్ణంబులవలన ఫలమున్నదనేకవిధంబులు

౧౩ ప్రశ్నలు

పదియేడునునంబాహులు। పదియును నై వెలయుతుల్య బాహుక్షితులకు। పది
త క్షేత్రఫలంబులు। సుదిదలచినబల్కు వేగమా కుందరుణీ
ప్ర - తుల్యకర్ణచతుర్భుజభుజమితం ౧౭ ద్విశతాత్మ్యం

అథతుల్యకర్ణచతుర్భుజక్షేత్ర
ఫలానయనం వృత్తార్ధం -

సమ శ్రుతౌ తుల్యచతుర్భుజే చ తథాయతే తద్భుజకోటిఘాతః

సమానకర్ణముగను వెలయు చతురభుజికి నిడుపకును। సమంబులైన కోటిబాహుసంగుణాంబ ఫలమగును

సమేతి - సమానకర్ణే తుల్యచతుర్భుజే - తథా - ఆయతే దీర్ఘే సమానకర్ణే చతుర్భుజే చ తద్భుజకోటిఘాత ఏవ ఫలం॥

సమాకర్ణంబులగు తుల్యచతురశ్రంబునను దీర్ఘచతురశ్రంబునను భుజకోటిమాత రాశి ఫలంబగుననుట॥

ఉదాహరణం పూర్వోదాహరణశేషం

తుల్యశ్రుతేశ్చఖలు తస్య తథాయతస్య యద్విస్తృతీరసమితాష్టమితం చ దైర్ఘ్యం

తుల్యకర్ణమైన తోలుత టివుడమికి। నట్టికర్ణము సమరియాయతంబు। నారుగజము దీర్ఘమమరినది దకు। ఫలములవరిం పుభామ వేగ -

తుల్యశ్రుతేరితి - తస్యైవ చతుర్భుజస్య పంచకృతితుల్యస్యైవ తుల్యశ్రుతౌ సమానకర్ణే ఫలం వద। తథా - ఆయతస్య చతుర్భుజస్య దీర్ఘచతురశ్రస్య ఫలం వద। కీదృశమాయతం తదాహ - విస్తారః షట్ దైర్ఘ్యం అష్టౌ కరాః న్యాసః - త్రి తుల్యకర్ణస్య

ఈయుదాహరణంబున మునుపుదహరింపబడిన [illegible]గల సమచతుర్భుజము తుల్యకర్ణంబగునెడ ఫలం బెంతయనియు - నట్లు తుల్యకర్ణము గలిగి నిడుపు ౮ వెడలుపు ౬ గలభూమిని ఫలమెంతయనియు ప్రశ్నద్వయము

అత్ర ప్రథమోద్దిష్టస్య తుల్యాక్షానయనం న్యాసః తత్కృత్యోర్యోగపదమితి జాతా కరణీ

మొదటి ఉదాహరణ క్షేత్రమునందు తుల్యకర్ణము

భూమి	కుడిభుజ	ముఖం	వామభుజ
౨౫	౨౫	౨౫	౨౫
వర్గం	వర్గం	వర్గం	వర్గం
౬౨౫	౬౨౫	౬౨౫	౬౨౫
యోగం		యోగం	
౧౨౫౦		౧౨౫౦	
సికరటము		సికరటము	
౩౫ ౩౬		౩౫ ౩౬	

ఉభయత్ర తుల్యము

ఫలం ౬౨౫

తా శ్రుతిః ౧౨౫౦ ఏతదుభయత్రాపి తుల్యా। అత్ర తుల్యశ్రుతిత్వే తథాయతే తద్భుజకోటిఘాత ఇత్యుక్తత్వాత్ భుజకోటిఘాతఫలం ౬౨౫ ఇదం తుల్యకర్ణ పంచవింశతిమిత తుల్యచతుర్భుజే ఫలం॥

రెండవ యుదాహరణంబున నిరావేశకరం

భుజం	భూమి	ముఖం	భుజం
౬	౮	౮	౬
వర్గం	వర్గం	వర్గం	వర్గం
౩౬	౬౪	౬౪	౩౬
యోగం		యోగం	
౧౦౦		౧౦౦	
మూలం		మూలం	
౧౦		౧౦	

కర్ణములు రెండు సమానము

ఫలం $\frac{౬}{౮}$

౪౮ ఫలము

ద్వితీయోదాహరణే న్యాసః అత్రాపి తత్కృత్యోర్యోగపదమిత్యుభయతో జాతః కర్ణః తుల్యప్రమాణం తస్మాత్ తద్భుజకోటిఘాతఫలమేవ క్షేత్రఫలం

౧౮ ప్రశ్నలు

శమకర్ణాయతచతురశ్ర । లమహీమితషష్టిభుగుణమాజినసంఖ్యల్ । శ్రము
మునవకర్ణాష్టిచ్ఛం । దములుభుజలునైనఫలముదడయక జెప్పుమా ॥

ప్ర- భూ౧౬ బా౧౭ ద్విభూ ౩౦ బా౧౬ తృభూ ౨౮ భా౧౦

అథసమానలంబచతుర్భుజస్య
ఫలజ్ఞానం వృత్తార్ధం

చతుర్భుజేన్యత్ర సమానలంబే లంబేననిఘ్నం కుముఖైక్య ఖండం

లంబతుల్యచతురశ్రే దలవణవార్ధిమేఖలన్ ॥ లంబనిఘ్నభూముఖైక్య
దలముస్పష్టఫలముగున్

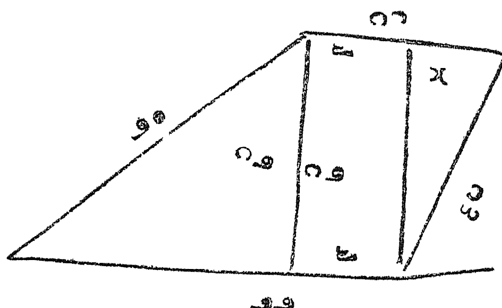
చతుర్భుజేతి- అన్యత్ర సమానలంబే చతుర్భుజే లంబేన నిఘ్నం కుముఖైక్యఖండం భూవదనైక్యదళం- ఫలం భవతి. . . . . *	ఇందు లవణవార్ధిమేఖలయైన భూమి లవణమునదర్థము - ఈ సమానలంబచతురశ్రంబున భూముఖ యోగములంబ గుణితంబగుచునర్ధితంబై ఫలంబగుననుట . . . . . *

ఉదాహరణము.

క్షేత్రస్య యస్య వదనం మదనారితుల్యం విశ్వంభరా ద్విగుణి
తేన ముఖేన తుల్యా । బాహూ త్రయోదశనఖప్రమితౌ చ లం
బసూర్యైర్మితశ్చ గణితం వద తత్ర కిం స్యాత్ ॥

వదనము శంకరుండు భుజవై ఖరులారయ పూర్ణదస్రులున్ । ముద
ముగ విశ్వమాకృతియు భూమి దదీయ ప్రధానలంబకం । బుదితదివాకరుండున
యుహాళ్ళగునిక్కహినద్భవించునా । విదితవలంబు జెల్పుమిట వేగమె గోచర
మేని బుద్ధిలోన్ ।

క్షేత్రస్యేతి-యస్య క్షేత్రస్య ప్రకారస్య మితంముఖం౧౧- వి స్తృంటారా భూమిః ద్విగుణితేన ముఖేన ౨౨ తుల్యా బాహూ౧౩ -౨౦ లం

బః౧౨తత్ర ఫలంకింస్యాద్వద-

అత్ర-పూర్వోదాహృతసర్వ దోర్యుతిదళమిత్యుక్తప్రకారస్యా పః-యథా భుజాః౧౧ ౧౩-౨౦ - ౨౨తద్యుతేర్దళం౩౩ చతుస్థి తః ౩౩-౩౩-౩౩-౩౩- బాహుభి ర్హీనః-౨౨-౨౦ ౧౧-౧౩-తద్ఘాతః ౬౭౯౨౦-అస్యకరణీగతత్వాత్ మూలంకించిదధికపంచాశదధికంశ తద్వయం - ౨౫౦ఇదమస్ఫుటఫల త్వాత్సర్వదుష్టం- ❋

స్ఫుటఫలానయనంయథాలం బేనఘ్నంకుముఖైక్య ఖండమితి- జాతం౧౯౮ యథా-కుః ౨౨ ము ఖం౧౧ యోగః ౩౩ తద్దళం $\frac{33}{2}$

ఈ యుదాహరణంబున-భూమి ౨౨ ముఖం౧౧ భుజములు ౧౩ - ౨౦ లంబము ౧౨ గలసమానలంబ క్షేత్రంబునిఫలంబెంతయనుట -❋

ఇందు పూర్వోదాహృతసర్వ దోర్యుతిదళమను సూత్రంబునకిది న్యాసము-భుజయోగార్ధము-❋

౩౩-	౩౩-	౩౩-	౩౩
౨౨	౨౦	౧౩	౧౧
౧౧	౧౩	౨౦	౨౨

అన్యోన్యగుణితరాశి ౬౭౯౨౦ నికటమూలం౨౫౦ఇదియస్ఫుటము గావున దుష్టము-గావున నికంస్ఫుట ఫలానయనసూత్రక్రమంబునన్యా సము... ... . ❋❋❋❋❋

లంబేన ౧౨ హతః ౩౯౬ ఛేదేనభ
౧ ౨

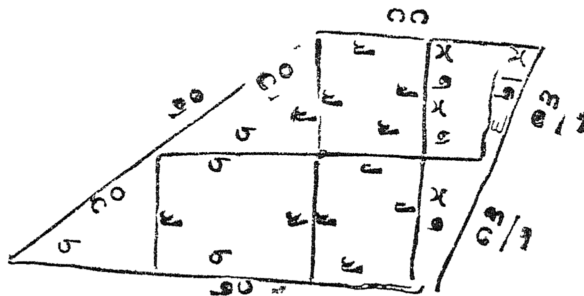
క్తః ౧౯౮ జాతం స్ఫుటం ఫలం
అథాన్యస్య క్షేత్రస్య ఖండ క్షేత్రాణాం
విన్యాసః పారంపర్యేణ బాధా
దర్శనార్థం క్షేత్రం లిఖిత్వా పార్శ్వ
స్థితం ద్విహస్తకరణాదేః ఉభ
యతో దత్త్వా సమచతురశ్రం క్షా
ర్యం యథా - భూముఖయోర్మధ్యగం
భుజ లంబః కోటిః క్షేత్రస్య వ్యస్ధం వా
స్తవం వం

స్ఫుటఫలానయనం

$$\frac{\frac{౨౨}{౧౧}}{\frac{౩౩}{౧౨}}$$

౨౩౯ ఉపలంబ౧౯౮
ఇందు నివ్వన్న రేఖలనిఫలద్వయం
బులయందును స్ఫుటఫ నిర్ధారణ
ర్థమై క్షేత్రము జాత్యత్ర్య
శ్రముగా కల్పింపంబడి
భూముఖయోర్మధ్య భుజంబు నులం
బము కోటి యుగాం కల్పించియు గుపరు
చ బడినది
భూముఖయోగము ౩౯ భుజము
కోటి లంబము ౧౨

ఫలం ——— ౧౯౮

అథవా క్షేత్రస్య ఖండత్రయం కృ
త్వా తత్ఫలాని పృథగానీయైక్యం
కృత్వా ఫలస్యోపపత్తిర్దర్శనీయా

మరియును త్రికోణాంతరము త్రిభుజ
యుక్తములుండునేడు ఖండములు
గవిభజించి వేర్వేరఫలంబులనా
నయించి ఫలత్రయంబు లంగూడినను
నిక నుపరుగుండగు

అత్ర త్రిభుజయోః క్షేత్రయోః భుజకోటిఘాతార్ధం ఫలం క్షేత్రస్య ఖండత్రయమితం తత్ర పశ్య క్షేత్రస్య శ్రేణ్యాయతం చతురశ్రం - యథా - ప్రథమక్షేత్రఫలం ౩౦ ద్వితీయస్య ౭౨ తృతీయస్య ౯౬ తేషామైక్యం సర్వక్షేత్రఫలం ౧౯౮ జాతమేవ

ప్రకారాంతరము - ఈ క్షేత్రము ౩ ఖండములు చేయగా నప్పుడు త్ర్యశ్రము భుజ ౫ కో ౧౨ క ౧౩ ఫలము ౩౦ రెండవ త్ర్యశ్రము భు ౧౬ కో ౧౨ క ౨౦ ఫలము - మధ్య ఖండము ఆయత చతురశ్రము భుజ ౬ కో ౧౨ ఫలం ౭౨ ఐక్యము ౧౯౮

౧౫ ప్రశ్నము

తారకలు పదమూడు భుజలగు నారయ వదనంబు తత్ప్రమాణ వ్యాప్తియుతా। నోరమణి భుజలు తిథులగు। పారంబగు లంబ మెంచ టసంఖ్య బలుకుము॥ శరరాములు పదము ఖ ।౧౧గయగ నత్యాప్తి భుజలు నందా గ్నులు శ౬ ।శరశిర నేత్రముల్గాలు। వర లంబ ముఖంబులు బలుకు వనరుహాగంధి॥ భుజములు పది పది యేడను। భుజశరము లుపడను వీశ్వములు ఖగరియర్। భుజగములు లంబకము గా। గజయానరో భూఫలంబు గ్రక్కున జెప్పుమా -

ప్ర భూ ౨౦ ము ౫ ౧౫ భుజం ౧౩ - ౧౨ లం ౧౫ ద్వి భూ ౩౫ ము ఖం ౧౫ ౩౫ ౪౦ లం ౧౬ తృ భూ ౨౦ ము ౧౦ ౩ భు ౧౭ - ౧౦ లం ౮

అథ ద్విత్రిసమభుజచతురశ్రే లంబసాధనం

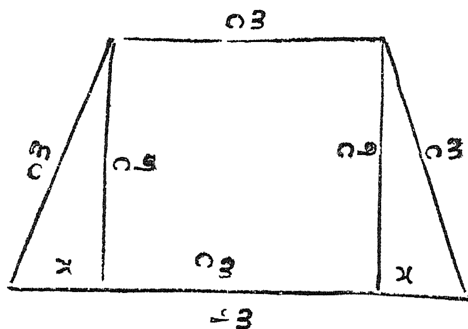
భూవదనాంతర దళ కృతి। నావల భుజమందు ద్రోచియు టశేష పదం। బై వెలయు లంబకముగా। నో వెలది ద్విత్రిసములౌందు భుజములన్ ॥

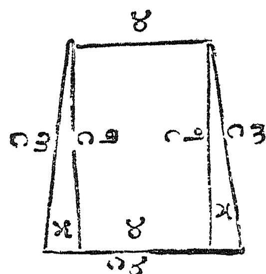
భూముఖాంతరార్ధవర్గము
భుజవర్గంబునం దొరిగి శేషము
లముద్వి త్రిసమభుజంబుల లంబమా
నంబగుం దీని కటఫలము - భూము
ఖైక్య ఖండహతలంబగుణంబగునను
ట.

సమ త్రిభుజిభుజత్రయము జానగు విశ్వమితంబులగ్ని నే
త్రములవనౌద్వితుల్యము నదప్పక మేదిని యంగ్రతుల్యముల్।
శేషములుగా భుజద్వయము సప్తతివిశ్వ మూలందునాస్యముం।
బసురజలంబుగానసఖి నాకెఱిగింపు ములంబమున్వ్యే సర్ ॥

ప్రథమోదాహరణము. భూమి ౨౩ భుజములు. ౧౩ - ౧౩ - ౧౩

ద్వితీయోదాహరణము భూమి ౧౪ ముఖం ౪ భుజములు ౧౩ - ౧౩

౨౩	భుజం	౧౪	భుజము
౧౩	౧౩	౪	౧౩
౧౦		౧౦	వర్గము
అర్ధం ౫	వర్గం	అర్ధం ౫	౧౬౯
వర్గం ౨౫	౧౬౯	వర్గం ౨౫	
అంతరం ౧౪౪		అంతరం ౧౪౪	
		మూలం	
లంబం	౧౨	౧౨ లంబం	

అథ విషమచతురస్రే ఇష్టకర్ణాత్ లంబజ్ఞానం లంబాత్క
ర్ణజ్ఞానం ఏకకర్ణాదన్యకర్ణజ్ఞానం ఫలజ్ఞానం చ క్రమేణ
సూత్రాణి దర్శయిష్యన్ ఆదౌ తస్యోదాహరణం పరిత్యాజ్య
తదనంతరం క్రమేణ సూత్రాణి సవిమర్శనవ్యాఖ్యారోత్రి

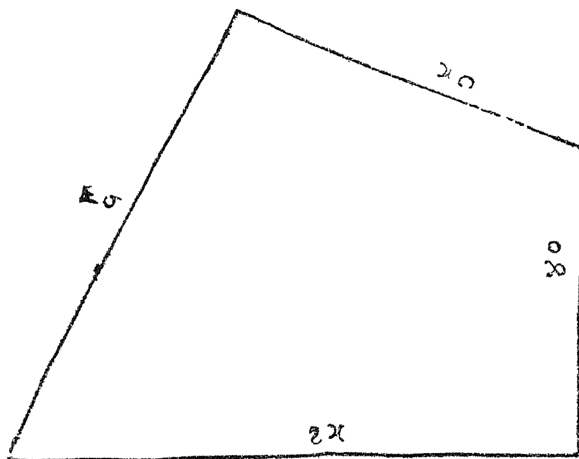
ఉదాహరణము.

పంచాశదేకసహితా వదనం యదీయం భూః పంచసప్తతిమితా
ప్రమితోఽష్టషష్ట్యా। సవ్యో భుజో ద్విగుణవింశతిసమ్మితోఽన్యస్త
స్మిన్ ఫలం శ్రవణలంబమితీ ప్రచక్ష్వ॥

శశిశరములు ముఖంబు శరసప్తులు భూమియు సవ్య బాహువౌ। విశదవసు తుసమ్మితము విశ్రుత దక్షిణ బాహు వెన్న గా। దశగుణితాబ్ధులం దుదగదక్షుడ వేని ఫలంబు గర్ణముల్ కుశలమతీ సుదింపల దిగొబ్బున లంబము నేర్పరింపుము। * * * * * *

పంచాశదితి. ఏకాధికా పంచాశత్ - ౫౧ యదీయం ముఖం పంచసప్తతిః ౭౫ మితాయత్ర భూమిః అష్టషష్టి ప్రమితోయత్ర సవ్యోభుజః - ౬౮ ద్విగుణవింశతిసమ్మితం చత్వారింశత్ ౪౦ మితో అన్యో భుజః తస్మిన్ క్షేత్రేఫలం వద - శ్రవణలంబయోః మానం చ వద.

ఈ యుదాహరణంబునను ముఖము ౫౧ భూమి ౭౫ దక్షిణభుజంబు ౪౦ వామభుజము ౬౮ యగు నేడ ఫలంబును - లంబములును కర్ణములును తెలుపుమని ప్రశ్నము *

సూత్రంవృత్తార్ధం.

జ్ఞాతేఽవలంబే శ్రవణః శ్రుతౌ తు లంబః ఫలం స్యాన్నియతం చ

తత్ర।

తెలియఁబడు లంబమునను శ్రుతియు తెలియు శ్రుతిని లంబమును। తెలియరేఁ

ఈపుడమిఫలము దెల్లను గుచు నియతమా॥ ..॥

జ్ఞాత ఇతి లంబే జ్ఞాతే కర్ణో జ్ఞాయతే - శ్రుతౌ జ్ఞాతాయాంతు లంబో జ్ఞాయతే- తత్రైవ నియతం ఫలం స్యాత్ - అత్ర చతుర్భుజే కర్ణస్యానియతత్వాత్ లంబోఽప్యనియతః ఫలఞ్చ తద్వదిత్యర్థః॥

చతుర్భుజంబునకర్ణము నియతంబులేమిం జేసి లంబఫలంబులు నియతంబులు గావుగాన ఇష్టకర్ణముచే లంబంబును లంబమునకుఁ గ్ణంబును విస్తాదితంఖులగు ననియుతద్వశంబున ఫలము నియతంబగునని సూచించుట.

అత్రేష్టకర్ణకల్పనే విశేషజ్ఞానార్థం సార్ధవృత్తం

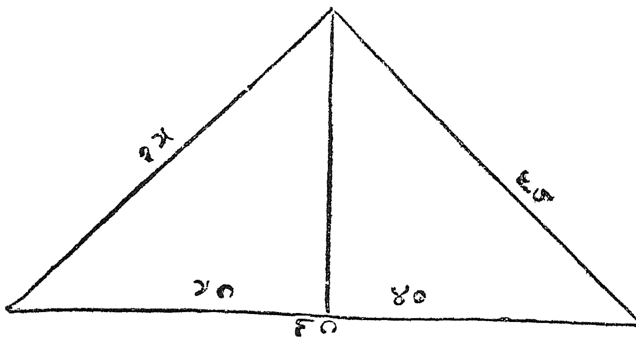
కర్ణాశ్రితాం స్వల్పభుజైక్యమర్వీం ప్రకల్ప్య తచ్ఛేషభుజౌ

చ బాహూ। సాధ్యోఽవలంబోఽథ తథాన్యకర్ణః స్వోర్వ్యాః క

థంచిచ్ఛ్రవణో న దీర్ఘః। తదన్యలంబాన్న లఘుస్తథేదం జ్ఞా

త్వేష్టకర్ణస్సుధియా ప్రకల్ప్యః॥

కర్ణకల్పనమందుగను విశేషములివి యాధిదీసుంబైన సగ్రిబాహువు।యు దిగొట్టునివను నాకర్ణసంశ్రిత స్వల్పభుజైక్యాబాజ ఈవేల। శేషములు బాహులు జేయలంబము గల్గునటుగానను ర్విశీసత్య థిమ। ల్పింపదగదింద్రుగణితజ్ఞులటుగాక నల్పభుజంబున కల్పముగను। కల్పనము జేయుచు ఈలనుగలయు వేం। నట్లుగాపున క్షేత్రంబునరసి స్వేష్ట। కర్ణకల్పన చేయంగ గిడగవలయు॥ గర్భపర్శాగ్రబుద్ధులౌగణకవరులు॥

కర్ణాశ్రితేతి - చతుర్భుజే హ్యపకాంతం కోణావాక్రమ్య సంకోచ్యమానం త్రిభుజత్వం యాతి తత్రైక కోణేలంబ లఘుభుజయోరైక్యం భూమిం ప్రకల్ప్య ఇతరౌ భుజౌ ప్రకల్ప్య సాధితం సచ లంబో మానః సంకోచ్యమానః కర్ణః కథంద్విద ధికస్స్యాత్ - తదితరౌ భుజౌ భూమేర ధికౌ న స్యాతాం ఏవముభయత్రా పి ఏతదనుక్తమపి బుద్ధిమద్భిర్జ్ఞా యత ఏవ

ఇష్టకర్ణకల్పనము జేయునెడ భూమి కన్నయిక్కువ యగునట్లు కల్పింపబడి యెనేని త్రిభుజంబగునని యుత్కృష్ట భుజంబుకన్న హీనంబయ్యెనేని భుజ కోణంబులు దాక నేరదని యూహించి క్షేత్రమునకు వైకల్యము గా నియ్యల్లక్షేత్రానుసారముగ నిష్ట కర్ణముంచ వలయునని యట

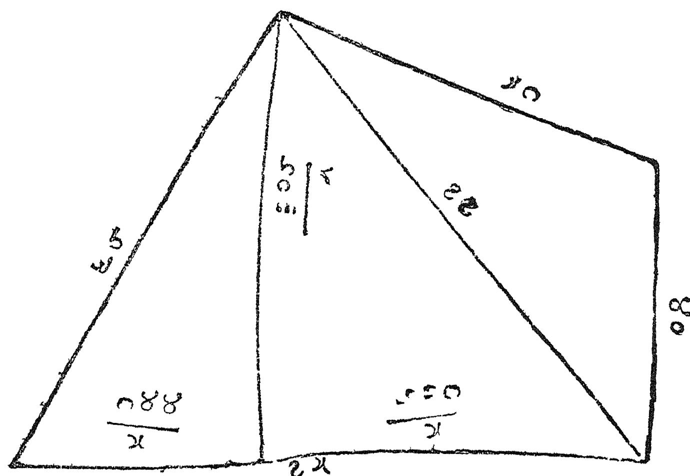
ఈ విషయము జెప్పకున్న నూ దెలి యవగిడైనను స్ఫుటీకర్ణార్థము సూచింపంబడియె

ఏవం స్వేష్టకల్పితకర్ణాల్లంబజ్ఞానం స్యాత్తాదృక్
చతుర్భుజాంతస్త్రిభుజే వలంబః ప్రాగ్వద్భుజౌ కర్ణభుజౌ
మహీ స్యాః

అప్పరిహితమగు చతుర్భుజాంతరమున గణించ్చేగల్పిత త్రిబాహువు నకు గనుము లంబమప్పు ధి ॥ కల్పితంబు జేయుకట్టికర్ణము భుజంబు జూ పాల్పుమీ భుజములగు ముందరి భూమి యైదగును ॥

చతుర్భుజేతి - చతుర్భుజాంతస్స్థిత త్రిభుజే చతుర్భుజస్యార్ధే వర్తమాన త్రిభుజే త్రిభుజే భుజయోర్వైశ్లేష్యగత ఇతి ప్రాగుక్తప్రకారేణ లంబసాధనం కార్యమిత్యర్థః - అత్ర కర్ణభుజౌ భుజౌ జ్ఞేయౌ మహీ భూరేవ భూర్జ్ఞేయా । అత్ర ఏకః ఇష్టకర్ణః కల్పనీయ ఇతి భావః

ఈ విషమ చతుర్భుజంబున గల త్రిభుజంబునకు పూర్వోక్త ప్రకారము చే కల్పింపబడిన కర్ణంబొక భుజంబును క్షేత్రభుజం బన్యంబు భూమియు భూమియగా వున్నట్లు కల్పింపగా త్రిభుజంబున లంబము త్రిభుజంపు విషమమని యనుసూత్రోక్త క్రమంబున సాధింపవలయునన్నట్లు

అత్ర లంబజ్ఞానార్థం సవ్యభుజాగ్ర స్పృష్టిణ భుజమూలగామి సప్తసప్తతిరిష్టకర్ణః కల్పితః । తేన చతుర్భుజాంతస్త్రిభుజం కల్పితం । తత్రాసౌ కర్ణ ఏకో భుజః ద్వితీయస్తు సవ్యభుజః భూస్సైవ ॥

ఇందు లంబసాధనమునకై ౭౭ యిష్టకర్ణము కుడిభుజము క్రిందినుండి ఎడమభుజము మొదలికి దాకునట్లు కల్పింపబడి దానిచే నా చతుర్భుజమధ్యంబున నొక త్రిభుజము త్పన్నంబగుట భూమి-౭౫ భుజం ౭౭ -౬౮ * ..**

న్యాసః ॥ భూమిః ౭౬ భుజౌ-౬౦-
౭౭ అత్ర సప్తసప్తతిమితే ఏకస్మిన్కర్ణే
కల్పితేపి స్మిన్నేకస్మిన్కల్పితే ఫలా
దిజ్ఞానం విశదీకర్తుమేవం చాశదేకస
హితే ... అవలంబజ్ఞానే కర్ణ
జ్ఞానం కర్ణజ్ఞానే అవలంబజ్ఞానం తతో ని
యతం ఫలం తత్ర చతుర్భుజాంః
త్రిభుజే అవలంబం ప్రాగ్వత్ త్రి
భుజే భుజయోర్యోగాంతరే ఇత్యాదినా వ
యః తత్ర త్రిభుజే భుజయోః
౬౦ ౭౭- యోగః ౧౩౭ తదంతరే
ణ గుణితః ౧౩౦౫ భూ ౭౫
హృతో లబ్ధం ... దశభి
రపవర్తితః $\frac{౪౭}{౫}$ అనయా లబ్ధ్యా హీ
నా భూః ౭౫-౭౫- ఊనయా యోగః సమ
చ్ఛేదేన $\frac{౩౭౫}{౫}$ $\frac{౪౭}{౫}$ ఊనా $\frac{౩౨౮}{౫}$
యుతా $\frac{౪౨౨}{౫}$ ఉభే దళితే $\frac{౧౬౪}{౫}$
$\frac{౨౧౧}{౫}$ ఏతే ఆబాధే బాధా భుజౌ
$\frac{౧౬౪}{౫}$ $\frac{౬౦}{౧}$ ఏతయోః కృతీ $\frac{౨౬౮౯౬}{౨౫}$
$\frac{౯౦౦౦}{౧}$ అనయోరంతరార్ధం స
మచ్ఛేదౌ కృతౌ $\frac{౨౬౮౯౬}{౨౫}$ $\frac{౯౦౦౦౦}{౨౫}$
ఏతయోరంతరం $\frac{౬౩౧౦౪}{౨౫}$

ఇట్లు చేయుటవలన-శశిశరమ
య్యుఖింబను।విషమచతుర్భుజంబున
లంబస్ఫుటంబునందుచేత కర్ణ
స్ఫుట బహునండల చేఫలమును క్ర
మంబున దెలియుననుట॥* ..

$\frac{౭౭}{౬౦}$
$\frac{౧౩౭}{}$
$\frac{౭౫}{}$
౭౫) ౧౩౦౫ (
$\frac{౫౧}{}$ అవ ౧౫ ... $\frac{౪౭}{౫}$

భూమిః $\frac{౭౫}{౧}$ త్రీ $\frac{౪౭}{౫}$ సమ $\frac{౩౭౫}{౫}$
$\frac{౪౭}{౫}$ శేషం $\frac{౩౨౮}{౫}$ అర్ధం $\frac{౧౬౪}{౫}$

చిన్నఆబాధ
భూమి $\frac{౭౫}{౧}$ కూడ $\frac{౭౫}{౫}$ సమ $\frac{౩౭౫}{౫}$ $\frac{౪౭}{౫}$
యోగం $\frac{౪౨౨}{౫}$ అర్ధం $\frac{౨౧౧}{౫}$ పెద్దఆ
భుజం ౭౭ బాధ
వర్గం
$\frac{౫౯౨౯}{౧}$ త్రో ఆబా $\frac{౨౧౧}{౫}$ వ
$\frac{౧౪౮౨౨౫}{౨౫}$ ఆంతరం సమ $\frac{౪౪౫౨౧}{౨౫}$
త్రో $\frac{౧౦౩౭౦౪}{౨౫}$ శేషం $\frac{౫౮౪౮౪}{౨౫}$

తన్మూలం 360/5 లంబః ఏవం ద్వితీయా బాధాభుజౌ ...

మూలలంబం 360/5 భుజం ... అబాధా ... అంతరం సమ ... అంతరం ... మూలలంబ సమాసము 360/5

అనయోరంతరాధ ... అనయో ... రంతరం ... మూలలంబస్య ... 360/5

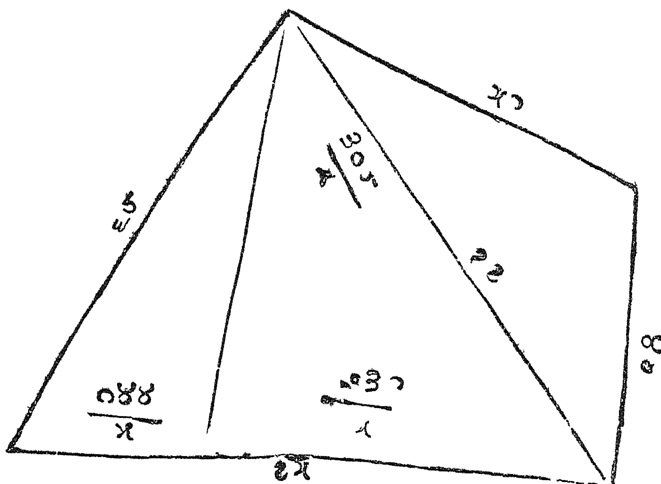
అథ లంబాత్ జ్ఞానం ప్రత్యేనాహ

యల్లంబలంబాశ్రితబాహువర్గవిశ్లేష మూలం కథితాబాధా। తయోస్సమానభూమావగిర్ణసమన్వితస్యయల్లంబవర్గస్య పదం సకర్ణః॥

బాహుకోటి ... వర్గము ... శేషమూలము వధ జెలగుచుండు అబాధాహీన భూమినమతు వర్గము లంబ। వర్గయోగపదము వరలుచుండు॥

యల్లంబేతి - లంబోలంబాశ్రితబాహుశ్చ తయోర్వర్గాంతరం తస్య యన్మూలం సా అబాధా కథితా ఉక్తా- తయా అబాధయా ఊనాయాభూమేర్వర్గేణ సమన్వితో యోలంబవర్గః తస్య పదం కర్ణ ఉక్తః

భుజవర్గంబునలంబవర్గము ద్రోచి యాశేషమూలము ఆబాధయగును ఆబాధభూమి యందు ద్రోచి శేషము వర్గించి యందు లంబవర్గము కూడినయందలి మూలము కర్ణ మగుననుట

అత్రోదాహరణే సవ్యభుజాగ్రాల్లంబః కల్పితః ౩౦౮/౫ తదాశ్రిత బాహుః ౬౮ అనయోర్వర్గౌ ౯౪౮౬౪/౨౫ ౪౬౨౪/౧ వియోగార్థం సమచ్ఛేదౌ ౯౪౮౬౪/౨౫ ౧౧౫౬౦౦/౨౫ అనయోర్విశ్లేషం ౨౦౭౩౬/౨౫ అస్య లం ౧౪౪/౫ అబాధా తయోనా భూః ౭౫/౧ అంతరార్థం సమచ్ఛేదౌ ౩౭౫/౫ ౧౪౪/౫ ఊనా ౨౩౧/౫ తద్వర్గః ౫౩౩౬౧/౨౫ తేన లంబవర్గః

ఇందు కల్పితంబగు కర్ణమువలన పూర్వసూత్రంబుచే సాధింపంబడు లంబము ౩౦౮/౫ గావున దీనిచే కర్ణ నయన న్యాసము లంబం ౩౦౮/౫ భుజం ౬౮/౧ వర్గములు ౯౪౮౬౪/౨౫ ౪౬౨౪/౧ అంతరంసమ ౧౧౫౬౦౦/౨౫ తో ౯౪౮౬౪/౨౫ శేషం ౨౦౭౩౬/౨౫ మూలం ౧౪౪/౫ ఆబాధ భూమి ౭౫/౧ తో ఆ ౧౪౪/౫ సమ ౩౭౫/౫ ౧౪౪/౫ శేషం ౨౩౧/౫ ఇది భూఖండము

౯౮౭౬౮/౨౫ సమన్వితః ౧౮౭౨౫/౨౫

ఛేదేన ౨౫ భక్తః ౩౯౫౨ తన్మూలం

౬౬ కర్ణః

వర్గం ౫౩౩౬౧/౫ లంబం ౩౨వర్గం/౨౫

౯౮౭౬౮-వర్గయోగం ౧౮౭౨౫/౨౫ ౫

అవ ౨౫ రాశి ౨౫ మూలం ౬౬ ఇష్ట

కల్పితకర్ణం

అథైకకర్ణాద్ద్వితీయకర్ణానయనం తద్వృత్తం

ఇష్టాత్ర కర్ణః ప్రథమః ప్రకల్ప్య స్త్ర్యశ్రే తు కర్ణోభయ

తఃస్థితే యే। కర్ణాంతయోః క్ష్మామితరౌ చ బాహూ ప్రకల్ప్య

లంబావవధే చ సాధ్యే । ఆబాధయోరేక కకుప్స్థయోర్య

త్తస్యాంతరం తత్ప్రతిసంయుతస్య లంబైక్యవర్గస్య పదం

ద్వితీయః కర్ణో భవేత్సర్వచతుర్భుజేషు॥

విషమచతుర్భుజమును మున్ను స్వేష్టమానొకకర్ణకల్పనం బొనరజేయు

న ట్టికర్ణము భూమియగుచున స్త్ర్యశ్రద్వయం పు త్రిభుజయుగ్మములకు వేజరిల్లు

నితరములు భుజములునదిభూమి గావున యాభయ త్రిభుజములనొప్పు మీదు

నాబాధలు నులంబనములును వేర్వే రసాధించద త్రిభుజపువిధమున । వే

కదిక్కైననయవధల నెనగునంత । రమును వర్గించిలంబయుగ్మముల యోగ

వర్గమిళితపదంబు దావరలునన్య । కర్ణమగుచు చతుర్భుజగణితవిధుల

ఇష్టైత అత్ర పూర్వ ఘాతాత్

చతుర్భుజే సవ్య భుజాగ్ర దక్షిణ

భుజమూలగామిన కిల్పకర్ణమానం

పాదితంతత్క గ్ర రేఖావచ్ఛిన్నస్య

క్షేత్రస్యమధ్యే కర్ణయోరుభయ

తః త్రిభుజే త్రైడస్పష్టతయోః

కర్ణం భూమి ప్రకల్ప్య తదితరౌ భు

జౌ చకల్పయిత్వా ప్రాగ్వల్లంబా

బాధాన్సాధితవ్యాః

తొలుతటి సూత్రముచే నిష్ట కర్ణ

ముగ్ను ప్లుటీప పం బడయె గావున న

కర్ణమూ ఖేఖ డింపంబడిన చతు

రశ్ర భూమి త్రి భుజ ద్వయంబులగు

టంజేసియయ్యుభయ త్రిభుజంబుల

కున కర్ణ భూమియు నితరము

లు భుజములు గాను ంచ టనియాభయ

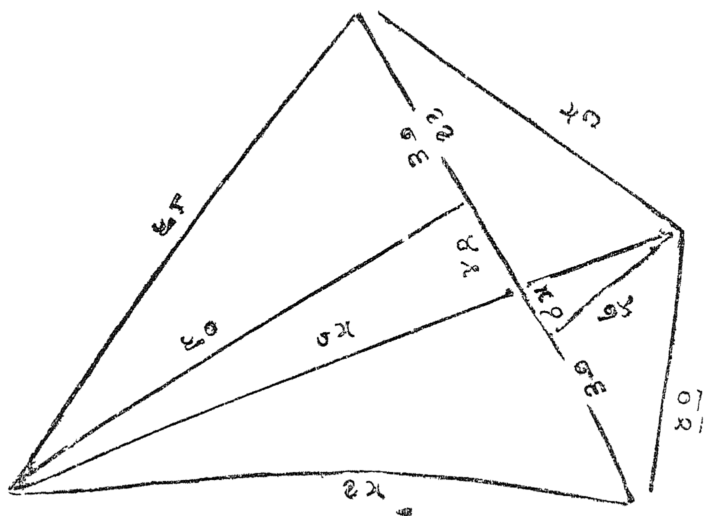
త్రిభుజంబులకు నువే ర్వేరలంబా బా

ధలు త్రిభుజ సూత్రము సాధింప

వలయు

ఆబాధయోరితిపకదిశాస్థయోరాబాధయోర్యదంతరం లంబసంపాతాంతరభూమిరిత్యర్థః పశ్చాత్కృతి నాసంయుతస్యలంబైక్యస్యయద్వర్గాంత్రస్య యత్పదంతత్స్వైవతుభుజేష్వద్వితీయంకర్ణప్రమాణంభవేదిత్యర్థః

ఇట్లుసాధించంబడులంబద్వయంబులంగూర్చియదివర్గించునది మరియునీయుభయత్రిభుజంబుల యొడమెడులంబంబులకునొకదిక్కునంగలయాబాధాద్వయంబులకు గలయంతరభూమానమువర్గించునదియువర్గద్వయమ్ముల్కజేర్చి వచ్చినఫలముగొనినరెండవకర్ణమున్ను టంబగునని

అత్రత్రిభుజెసన్యభుజాగ్రాద్దక్షిణభుజాగ్రాంతికిలకర్ణః ౭౭ తదుభయత్ర్యస్రయోరయంభూమింతుతరాగ్రజాతతోయభాక్రమన్యాసః

ఇందుబాహుత్రిభుజంబుకు నుప్రాగ్వసాధితకర్ణము ౭౭ భూమియువిస్తరంబులుభుజంబులగట న్యాసము

ప్రథమ త్రిభుజే భుజయోః ౬౮-౭౫ యోగః ౧౪౩ తదంతరేణ ౭ గుణితః ౧౦౦౧ భువా ౭౭ హృతః లబ్ధం ౧౩ అనేన భూః ౭౭ ఊనా ౬౪ యాతా ఖండలితా ౩౨-౪౫ ఏతే ఆబాధే ॥ అథ లంబసాధనం యథా ఆబాధాభుజౌ ౩౨-౬౮ తత్కృతీ ౧౦౨౪-౪౬౨౪ తదంతరం ౩౬౦౦ తన్మూలం లంబః ౬౦ ఏవ అన్యత్రాపి ఆబాధాభుజౌ ౪౫-౭౫ తత్కృతీ ౨౦౨౫ ౫౬౨౫ అంతరం ౩౬౦౦ మూలం ౬౦ లంబస్స ఏవ . . . *

అథ ద్వితీయ త్రికోణన్యాసః

భుజయోః ౪౦-౫౧ యోగః ౯౧ అంతరేణ ౧౧ గుణితః ౧౦౦౧ భువా ౭౭ హృతః లబ్ధం ౧౩ అనేన భూః ఊనా యాతా ౬౪ ఖండలితా ౩౨ ౪౫ ఆబాధస్యాబాధాభుజౌ ౩౨-౪౦ తత్కృతీ ౧౦౨౪-౧౬౦౦ తదంతరం ౫౭౬ తన్మూలం ౨౪ లంబః ఏవ అన్యత్రాపి బాధాభుజౌ ౪౫-౫౧ తత్కృతీ ౨౦౨౫ ౨౬౦౧ తదంతరం ౫౭౬ తన్మూలం లంబస్స ఏవ ౨౪

ప్రథమ త్రిభుజము

భూమి ౭౭

భుజం ౬౮-౭౫

౭౫
౬౮

౧౪౩
౭
---
౭౭)౧౦౦౧
లబ్ధం-౧౩

౭౭	౭౭
౧౩	౧౩
౬౪	౯౦

అర్ధం

౩౨	౪౫
వర్గం	వర్గం
౧౦౨౪	౨౦౨౫
భుజవర్గం	భుజవర్గం
౪౬౨౪	౫౬౨౫

అంతరం-
౩౬౦౦

మూలం
౬౦

ద్వితీయ త్రిభుజము

భూమి ౭౭

భుజం ౫౧-౪౦

౫౧
౪౦

౯౧
౧౧
---
౭౭)౧౦౦౧
లబ్ధం ౧౩

౭౭	౭౭
౧౩	౧౩
౬౪	౯౦

అర్ధం

౩౨	౪౫

ద్వితీయకర్ణసాధనే న్యాసః
అబాధయోరేకకకుష్ఠ్నయోరితివ
కదిశాస్థయోరాబాధయోః ౪౫ -
౩౨ యదంతరం ౧౩ లంబఘాతా
ంతరభూమిః ౧౩ తస్యకృతిః -
౧౬౯ లంబయోః ౬౦-౭౪ యోగః
౧౩౪ తద్వర్గః ౧౭౯౫౬ యోగో
యం ౧౮౧౨౫ అస్యపదం ౧౩౫ అయమే
వద్వితీయంకర్ణప్రమాణం॥

వర్గం	వర్గం
౧౦౨౪	౨౦౨౫
భుజవర్గం	భుజవర్గం
౧౬౦౦	౨౬౦౧

అంతరం
౫౭౬
మూలం
౨౪

రెండవకర్ణానయనము.

లంబములు	ఒకదిక్కులంబములు
౬౦	౪౫
౭౪	౩౨
౧౩౪	౧౩
వర్గం	వర్గం
౧౭౯౫౬	౧౬౯

యుతి
౧౮౧౨౫
మూలం
౧౩౫ రెండవకర్ణము.

అథఫలానయనమర్ధేనాహ

త్ర్యస్రే తుకర్ణోభయతస్థితే యే తయోః ఫలైక్యం ఫలమత్ర నూనం॥

ఇట్టిద్విభుజయుక్తకముల నెళ్ళవుకొనినఫలములకు ఐక్యమేయుపుడవి ఫలము చతురస్రప్రవమ భుజమునకు॥

*

త్ర్యస్రేతి- త్ర్యస్రయోః ఫలైక్యం లంబగుణం భూమ్యర్ధమితి కృతే యస్మాఫలం తత్సంకలనమేవ ఫలమితి స్పష్టం .... *

పూర్వసూత్రసాధితత్రిభుజద్వయఫలంబుల నెగూర్పగావిషము చతుర్భుజక్షేత్రఫలంబు స్పష్టము సుమీ........

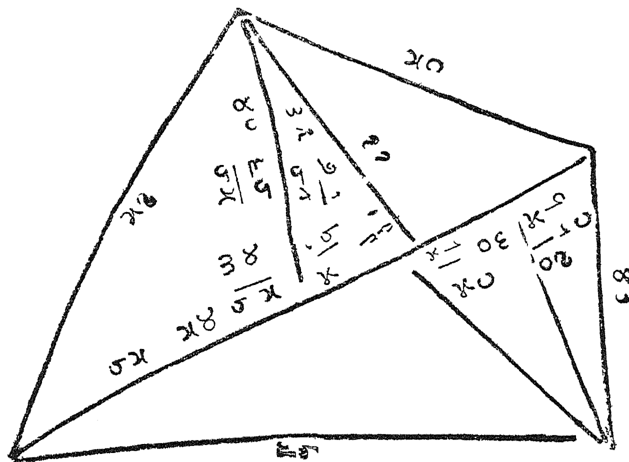
ప్రధమత్ర్యస్రే భూమిః ౬౬.
లంబః ౭౦ అర్ధం ౩౦ గుణితం.
౨౩౧౦ ఫలం
అన్యత్ర్యస్రే భూమిః ౬౬ లంబః ౨౮
అర్ధం ౧౪ తేనగుణితో భూమిః -
౯౨౪ ఫలం॥

అనయోః ఫలయో రైక్యం ఏక
త్ర ౨౩౧౦ అన్యత్ర ౯౨౪ ఐక్యం
౩౨౩౪ ఇదమేవ చతుర్భుజక్షేత్ర
ఫలం॥

ప్రథమత్రిభు.	ద్వితీయత్రిభు
జము.	జము.
౬౬	౬౬
౭౦	౨౮
౨)౪౬౨౦	౨)౧౮౪౮
౨౩౧౦	౯౨౪

యోగం
౩౨౩౪

మరియునిందు బాలావబోధముకొరకు ప్రకారాంతము నిరూపింపబడి యెడు.

ఇందు భూమి ౭౫ దక్షిణభుజము ౪౦

వర్గము ౫౬౨౫   వర్గము ౧౬౦౦

వర్గయోగము

౭౨౨౫

మూలము ౮౫

ఇది జాత్యత్ర్యశ్రముగా నుండుటవలన నిది యుక్తకర్ణముగనిది పిపీలిచే రెండవకర్ణమును సఫలమును జేయదగియుండుటన్యాసము.

ప్రథమత్రిభుజము

భూమి ౮౫ భుజౌ ౬౮ ౫౧

౬౮
౫౧
౧౧౯
౧౭

$\frac{౮౫) ౨౦౨౩}{౮౫}$ ఫలం

భూమి $\frac{౮౫}{౧}$ తో $\frac{౨౦౨౩}{౮౫}$ స

$\frac{౭౨౨౫}{౮౫}$ $\frac{౨౦౨౩}{౮౫}$ శేషం $\frac{౫౨౦౨}{౮౫}$

అర్ధం $\frac{౨౬౦౧}{౮౫}$ వర్గం $\frac{౬౭౬౫౨౦౧}{౭౨౨౫}$

భూమి $\frac{౮౫}{౧}$ కూ $\frac{౨౦౨౩}{౮౫}$ సమ $\frac{౭౨౨౫}{౮౫}$

$\frac{౨౦౨౩}{౮౫}$ యుతరాశి $\frac{౯౨౪౮}{౮౫}$ అ

ద్వితీయత్రిభుజం

భూ ౮౫ మ ౭౫-౪౦

౭౫
౪౦
౧౧౫
౩౫

$\frac{౮౫) ౪౦౨౫}{}$

౮౫ అ ౩౫ శా $\frac{౮౦౫}{౧౭}$ ఫ

భూమి $\frac{౮౫}{౧}$ తో $\frac{౮౦౫}{౧౭}$ స $\frac{౧౪౪౫}{౧౭}$

$\frac{౮౦౫}{౧౭}$ శేషం $\frac{౬౪౦}{౧౭}$ అర్ధం $\frac{౩౨౦}{౧౭}$ వ

గుణము $\frac{౧౦౨౪౦౦}{౨౮౯}$

భూమి $\frac{౮౫}{౧}$ కూ $\frac{౮౦౫}{౧౭}$ సమ $\frac{౨౨౫౦}{౧౭}$

$\frac{౮౦౫}{౧౭}$ రా $\frac{౨౨౫౦}{౧౭}$ అర్ధం $\frac{౧౧౨౫}{౧౭}$

దం $\frac{౪౬౨౪}{౮౫}$ వర్గం $\frac{౨౧౩౮౧౩౭౬}{౭౨౨౫}$

భుజః ౫౧

వర్గం

$\frac{౨౬౦౧}{౧}$ తో ఆబాధావర్గ

ము $\frac{౬౭౬౫౨౦౧}{౭౨౨౫}$ సం $\frac{౧౮౭౯౨౨౨౫}{౭౨౨౫}$

తో $\frac{౧౮౭౯౨౨౨౫ \quad ౬౭౬౫౨౦౧}{౭౨౨౫}$ శేషము-

$\frac{౧౨౦౨౭౦౨౪}{౭౨౨౫}$ మూలంలంబం -

$\frac{౩౪౬౮}{౮౫}$

భుజం ౬౮

వర్గం

$\frac{౪౬౨౪}{౧}$ తో - ఆబాధావ

ర్గము $\frac{౨౧౩౮౧౩౭౬}{౭౨౨౫}$ సమ-

$\frac{౩౩౪౦౮౪౦౦}{౭౨౨౫}$ - $\frac{౨౧౩౮౧౩౭౬}{౭౨౨౫}$

శేషం $\frac{౧౨౦౨౭౦౨౪}{౭౨౨౫}$ - మూలం

$\frac{౩౪౬౮}{౮౫}$ సమానము

వర్గము $\frac{౧౨౬౫౬౨౫}{౨౮౯}$

భుజం $\frac{౪౦}{౧}$ వర్గం $\frac{౧౬౦౦}{౧}$ అబాధా

వర్గం $\frac{౧౦౨౪౦౦}{౨౮౯}$ సమ $\frac{౪౬౨౪౦౦}{౨౮౯}$

$\frac{౧౦౨౪౦౦}{౨౮౯}$ శేషం $\frac{౩౬౦౦౦౦}{౨౮౯}$ మూ-

లంబం $\frac{౬౦౦}{౧౭}$ భుజం $\frac{౭౫}{౧}$ వర్గం $\frac{౫౬౨౫}{౧}$

ఆబాధావర్గం $\frac{౧౬౨౫౬౨౫}{౨౮౯}$ సమ

$\frac{౧౬౨౫౬౨౫}{౨౮౯}$ - $\frac{౧౨౬౫౬౨౫}{౨౮౯}$ శేషం

$\frac{౩౬౦౦౦౦}{౨౮౯}$ మూలంలంబం ...

మూ $\frac{౬౦౦}{౧౭}$ గుణ $\frac{౫}{౫}$ $\frac{౩౦౦౦}{౮౫}$

ద్వితీయకర్ణానయనము

ప్రథమత్ర్యశ్రలంబం ౩౪౬౮/౮౫ ద్వితీయత్ర్యశ్రలంబం ౩౦౦౦/౮౫

యోగం ౬౪౬౮/౮౫ వర్గం ౪౧౮౩౫౦౨౪/౭౨౨౫

ఆబాధాంతరం ప్రథమత్ర్యశ్రం ౨౬౦౧/౮౫ ద్వితీయం ౧౬౦౦/౮౫ అంతరం

౧౦౦౧/౮౫ వర్గం ౧౦౦౨౦౦౧/౭౨౨౫ రెండవత్ర్యశ్రం ఆబాధాంతరం ౫౬౨౬/౮౫

ప్రథమం ౪౬౨౫/౮౫ అంతరం ౧౦౦౧/౮౫ వర్గం ౧౦౦౨౦౦౧/౭౨౨౫ భూమి - లంబయోగ

వర్గ - రాశి ౪౧౮౩౫౦౨౪/౭౨౨౫ యుతరాశి ౪౨౮౩౭౦౨౫/౭౨౨౫ మూలం ౬౫౪౫/౮౫

ఫలరాశి రెండవకర్ణము ౭౭

ఫలానయనము -

ప్రథమత్ర్యశ్రంబున -

భూ ౮౫/౧ లంబార్ధం ౧౭౩౪/౮౫ ఇం

దు పరస్పరము ఛేదాంశంబులు తు

ల్యంబగుటనాశమునొందఫలము -

౧౭౩౪ -

ద్వితీయత్ర్యశ్రంబున

భూ ౮౫/౧ లంబార్ధం ౧౫౦౦/౮౫ ఇం

దు ఛేదాంశంబులు - సమానంబుల

గుటఫలము - ౧౫౦౦

ఫలద్వయయోగము ౩౨౩౪ పూర్వోక్తవాస్తవతుల్యము

౧౬ ప్రశ్నలు -

కరచందంబులుల పనము। ధరఖఋధిమితంబు భుజలుతర్కాగ్నిందుల్
మరిఖవసుసమ్మితంబును। మెరయ శ్రవణలబ్ధలంబమితమెంతయగుగా ॥ వసు
ధవర్ణాకృతులువదనముజలచంద। ముగుశరేభములును బాణనంద। చంద్రుల
గుముభుజలుజలజాక్షి శ్రుతిలంబ। ఫలచయాళివరుసబలుకువేగ॥
ధరజలవసువులగుణసా। గరములువదనముశరాగ్నిగనుసవ్యశయం। బరయ

గతకర్ణ ద్రులుగా। బరగనితరమంచులంబఫల శ్రుతులెల్లొ। భూమిఖనంద
మితంబగు। నాముఖముం కార్ణమితమునభజలముమరిక। కోనలిధ గాంగన
మ్మిత।వతామహి బాహులుగనందుబల్కు ఫలాదిక ॥అగునదిమూనువనూ
ర।ధరకరములుముఖముభుజము దకర్ణగ్ను లగుక।శరజలనింగమి గాంనై।
బరగ శ్రుతులులంబమితముఫలమును జెపుము॥ .. *

న్య- భూ౦౮ రముర ౩ వా- భు ౭౬ ద భు ౩౪ ద్విభూ౯౦ము ౪ ౨ వా భు ౬ ౭
ద- ఫ ౮౦- తృభూ ౬ ౩ ము ౨ ౭ వా భు ర ౪ ద భు ౩ ౬- చ- భూ౧౫౦ ముఖం ౧ ౦ ౨
భు ౧ ౩ ౬ భు ౫ ౨ - ఫం- భూ ౨ ౦ ర ము ౧ ౦ ర భు ౫ ౪

అథసమానలంబచతుర్భుజేఽబాధాకర్ణనయనజ్ఞానా
యుప్తద్వయం-

సమానలంబస్య చతుర్భుజస్య ముఖోనభూమింపరికల్ప్య శేషం
భూమిమ్।భుజౌ భుజౌత్ర్యశ్ర ఇవ ప్రసాధ్యేత స్యావధేలంబమి
తీతతశ్చ।ఆబాధయోనాచతురశ్రభూమిస్తల్లంబవర్గైక్యపదం
దంశ్రుతిస్స్యాత్।సమానలంబెలఘుదోఃకయోరా గాన్ముఖాన్య
దోస్సంయుతిరల్పికాస్యాత్॥

లఘుభుజభూయోగలబ్ధంబునకువల్పమగునన్య ముఖయోగసమానమెచట।స
మలంబమనదగు చతురభుజంబులనంమభూముఖభేగ మనుపరతీతెయు। భుజ
ములు బాహులుపోలుపొందగల్పించి త్రిభుజంపువిధిచేత దెల్ల గను।నాబాధ
లునులంబముపరంగసాధించియాదటభూమియందయ్యవధను। నూనమొ
నగించిశేష భూమానవగ। మునసులంబంపువర్గంబుమొనయగలపి।దా
నమూలంబుగొనవచ్చుదంయబడర। కణమానంబు సమలంబగణితంబ్ధి॥

అత్ర ద్వితీయ సూత్రోత్తరార్ధం
ప్రథమం వ్యాఖ్యాయతే - సమాన
లంబే - సమానలంబె చతుర్భుజె
లఘుభుజభూమ్యోర్యోగాత్ మహా
భుజముఖయోరాగః - స్వల్పత్వాత్
పతిత్సమానలంబలక్షణం

భూమానలఘుభుజయోరాగ బునక
న్యముఖమాన గురుభుజయోరాగంబె
య్యెడనల్పం బైయున్నయెడునదిస
మానలంబక్షేత్ర లక్షణంబన।బడు
ను

సమానం ... స్యేతి సమానలంబేత
...జే భూమస్యాఖ్యామ్య జాత్
... భుజా ... విశోధ్య శిష్టం
... పార్శ్వగతౌ -
... నుజౌ ప్రకల్ప్య త్రిభుజోక్త
... ఆబాధాద్వయం లంబనం చ
సా ... లంబస్సమా
లంబో ... తి

పునః ... బాధాంశస్య చతుర్భు
జస్య భూమేర్విశోధ్య శిష్టస్య చ లం
బస్య చ వర్గయోగాన్మూలం ...
కర్ణస్స్యాత్
... భుజస్య మూలాత్
... కర్ణః - లఘుభుజస్య
మూ... ఘుకర్ణః చ
... భూమిం ... కల్పిత త్రిభుజే
... బాధాద్యాః

ఇట్టి క్షేత్రమున సమానలంబము
సాధించు నెడ భూముఖాంతర రాశి
భూమియు ... భుజంబులుగ
త్ర్యశ్రముగ కల్పించి త్రిభుజలంబ
సాధనవిధిని లంబాబాధాదుల సా
ధించునది యందు లభించు లంబం బా
క్షేత్రంబునను సమానలంబంబగును

మఱి

పిదప నా ... యాబాధను భూమి యం
దు వ్యవకలించి శేషము ... తో ...
బవర్గములు కూర్చి మూల ... గొనిన
... గు - ఇట్లు రెండవ ... యును వి
చారించవలయు

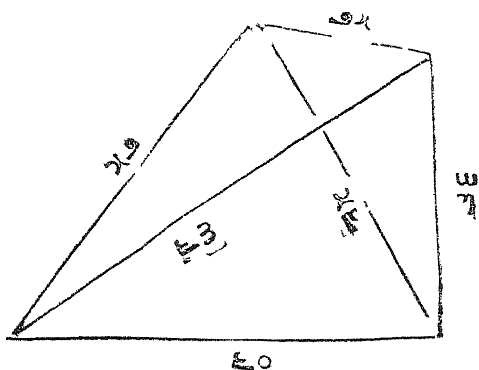
... కర్ణ ... భుజము క్రిందనుండి వె
డలునది ... కర్ణంబును చిన్న భుజ
ము క్రిందనుండి వెడలునది చిన్న ... ర్ణ
ంబును నగు

ఉదాహరణం

ద్విపంచాశన్మిత వ్యేకచత్వారింశన్మితౌ భుజౌ। ... చతుః పంచ
వింశత్యా ... స్ఫుటా ... కిల। అతుల్యలంబకం క్షేత్రమి
దం ... హృతం ॥ ... శిష్యతే ... కర్ణ
యోర్మితి ... ప్రాహ ... లంబం చ ... ॥

[illegible] ... భుజము ... ముఖము ... సముల ...
... భుజము ... గ్రహగుణములు ...
... ములను ...

సశరములును నెరయు నిటకరణములు గురుతుగ ననిందుకా। పరములగుకరణము లునారయు సమపాదవునిలి నెరిజెపుమ యలపాదవుకరణములు వాకు॥

ద్విపంచాశదితి- యత్రక్షేత్రే భూర్ద్విపంచాశన్మితః లఘుభుజో ఏకోన చత్వారింశన్మితః ముఖం పంచవింశన్మితం ... ఇదం అతుల్యలంబక్షేత్రమితి పూర్వోక్తం -కర్ణయోః ప్రమాణే షట్పంచాశత్ త్రిషష్టిశ్చ నియతే - తస్మిన్ క్షేత్రే అపరౌ కర్ణౌ చ- సమలంబతత్పూర్వకౌ చ-వద

ఏ యుదాహరణంబునందు భూమి ౫౨ ముఖం ౨౫ భుజ ౬౦ భుజ ౩౯ యగుటనం దు భూమీలఘుభుజసంయోగము ౯౧ ఓ ఖ గురుభుజసంయోగము ౮౫ గానుండు టచే సమానలంబలక్షణలక్షితంబు గుండు పూర్వోక్తులచే అసమానలంబకము నగాపి సమక్షేత్రంబుగనుదహరిం చుటయుగాక సనియంతి కర్ణంబులు నిచ్చిన భుజక్షేత్రము ౫౬ ౬౩ . ... మితములుగకె కర్ణంబులునునియు ... బులక్షేపియుండుటవలననిందు ... సమానలంబను గు నెడలంబమితంబును కర్ణములు మితియునుబలుకుమ నుట

౫౨

౩౯

౩౪ $\frac{౨}{౫}$

$\frac{౩}{౫}$

౩౫

సమానలంబావయసం న్యాస యః

థాభూమిః ౬౦ ముఖేన ౨౫ ఊనా ౩౫ భూమిః పరికల్ప్య భుజౌ ౫౨ ౩౯ భుజౌ ప్రకల్ప్య త్రిభుజ క్షేత్రవత్ - తస్యాబాధలంబశ్చ సాధ్యాః- యథా భుజౌ ౫౨-౩౯ తయోర్యోగః ౯౧ తదంతరేణ ౧౩ గుణితః ౧౧౮౩ భాజితా ౩౫ హరేణ నిశ్శేషా భావాత్ ధేదాంశయోస్సార్త్రభిరపవర్తనాత్కృతః $\frac{౧౬౯}{౫}$ తేన భూ ౩౫ ఊనయుతకార్య్యా తదర్ధం సమచ్ఛేదా $\frac{౧౬౯}{౯}$ $\frac{౧౭౫}{౫}$ ఊనా అంతరం $\frac{౬}{౫}$ యుతా $\frac{౩౪౪}{౫}$ దళితా $\frac{౩}{౫}$ $\frac{౧౭౨}{౫}$

ఇందు భూమియగు ౬౦ లో ముఖము ౨౫ వ్యవకలించి శేషము ౩౫ భూమి యగు భుజంబులు ౫౨ ౩౯ భుజంబు లగును ఇచ్చి త్రిభుజవిధిని ఆబాధా లంబకములు సాధింపవలయుట న్యాసము

౫౨

౩౯

౯౧

౧౩

౩౫ $\frac{౧౧౮౩}{౩౫}$ అపవర్తనం $\frac{౧౬౯}{౫}$

భూ $\frac{౩౫}{౧}$ లో $\frac{౧౬౯}{౫}$ సహా $\frac{౧౭౫}{౫}$ $\frac{౧౬౯}{౫}$

శేషం $\frac{౬}{౫}$ అర్ధం $\frac{౩}{౫}$ వర్గాంగా $\frac{౧౯}{౨౫}$ చిన్నబాధ

బాధా బా $\frac{౩౫}{౧}$ కూ $\frac{౧౬౯}{౫}$ సంయుతం $\frac{౧౭౨}{౨౫}$

జాతే ఆబాధే తయోః ఆబాధాభుజౌ ౩/౫

జాతే ఆబాధే తయోః ఆబాధాభుజౌ $\frac{౩}{౫}$

$\frac{౩౯}{౧}$ తత్కృతిః $\frac{౯}{౨౫}$ $\frac{౧౫౨౧}{౧}$ తయోరం

తరార్ధవర్గసమన్వితౌ $\frac{౩౮౦౨౫}{౨౫}$

$\frac{౯}{౨౫}$ అంతరం $\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$ అస్య మూలా

భావాత్కరణీగతోయం లంబః అస్మి

న్ త్రిభుజే భుజౌ $\frac{౧౬౨}{౫}$ $\frac{౫౨}{౧}$

తత్కృతీ $\frac{౨౯౫౬౪}{౨౫}$ $\frac{౨౭౦౪}{౧}$

అంతరార్ధవర్గసమన్వితౌ $\frac{౬౭౬౦౧}{౨౫}$

$\frac{౨౯౫౬౪}{౨౫}$ తదంతరం $\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$

స ఏవ లంబః ఏతస్యాసన్నమూలా

ర్థం వర్గేణ మహతేష్టేనేత్యాది

సూత్రాత్ యథా షోడశ

శో $\frac{౩౯౦౧౬}{౨౫}$ వధః ౯౫౦౪౦౦

పంచవింశతివర్గేణ ౬౨౫ హతః

౫౯౪౦౦౦౦౦౦ ఏతస్య పదం

౨౪౩౭౨ గుణస్య ౬౨౫ పదేన ౨౫

గుణితాచ్చ ౬౨౫ తేన భక్తం నికట

మూలం స్యాత్ $\frac{౬౨౨౪}{౬౨౫}$ అయమేవ లంబః

$\frac{౧౬౯}{౫}$ రాశీ $\frac{౩౪౪}{౫}$ అర్ధం $\frac{౧౦౨౨}{౫}$ ఏవ

మాబాధావర్గం $\frac{౨౯౫౬౪}{౨౫}$ ఆబా

ధాభుజములు $\frac{౩౯}{౧}$ $\frac{౩}{౫}$ వర్గం

$\frac{౧౫౨౧}{౧}$ $\frac{౯}{౨౫}$ అంతరంసమ

$\frac{౩౮౦౨౫}{౨౫}$ $\frac{౯}{౨౫}$ అంతరం లంబవ

ర్గం $\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$ కరణి

ఆబాధాభుజములు $\frac{౫౨}{౧}$ $\frac{౧౬౨}{౫}$ వ

ర్గం $\frac{౨౭౦౪}{౧}$ $\frac{౨౯౫౬౪}{౨౫}$ అంతరంస

మ $\frac{౬౭౬౦౦}{౨౫}$ $\frac{౨౯౫౬౪}{౨౫}$ అంతరం

$\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$ లంబకరణి. ఉభయత్ర

సరి

$$\frac{\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}}{\frac{౯౫౦౪౦౦}{౬౨౫}}$$

౫౯౪౦౦౦౦౦౦

కనిటమూలం $\frac{౨౪౩౭౨}{౬౨౫}$

లంబం స్యాత్ $\frac{౬౨౨౪}{౬౨౫}$

ల్ప కర్ణానయనం యదా ఆబా
ధయోరిక ఆబాధయా హీనయా $\frac{}{౫}$
ఊనా చతురశ్ర భూమి ౬౧ ఊనా
కార్యా తదర్ధంసమం స్వే $\frac{౩౦౧}{౨}$
$\frac{౩}{}$ శేషం $\frac{౨౯}{౫}$ తల్లంబవర్గైక్యపద
౯ ౫
మితి పాచలంబస్తత్సంబౌ కర్ణా
ర్ధ్యోగసౌ రైక్యం నస్యాలం స్రు
తిరితి తచ్చ స్త్రా ఆబాధోనచతుర
శ్రభూమిరుచ్యతే సా భూమిః $\frac{౨౯}{౪}$
తద్వర్గః $\frac{౮౮౨౧}{౧౫}$ లంబవర్గాస్సి
ద్ధవిత $\frac{౩౮౧౬}{౨౫}$ అనయోరైక్యం

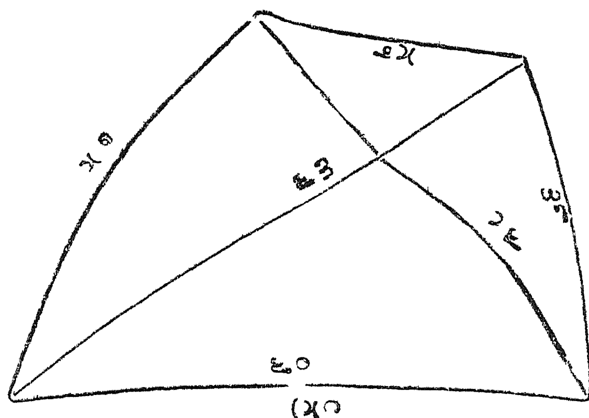
కర్ణానయనము
పెద్దకర్ణము చతురశ్ర భూ
మి $\frac{౬౧}{౧}$ $\frac{౩}{౫}$ సమం $\frac{౩౦}{౫}$, $\frac{౩}{౫}$ శేషం
$\frac{౨౯}{౫}$ వర్గం $\frac{౮౮౨౧}{౨౫}$ లంబవ
ర్గం $\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$ యోగం $\frac{౧౨౬౨౫}{౨౫}$
అప $\frac{}{౨౫}$ రాశి $\frac{}{}$ ౫౦౪ నకేట మూలం
౭౧ $\frac{౧}{౧౦}$
చిన్నకర్ణానయనం $\frac{౬౦}{౧}$ ప్రో
$\frac{౧}{౫}$ $\frac{౩౦౦}{౫}$ $\frac{౧౭౨}{౫}$ శేషం $\frac{౧౮}{౫}$

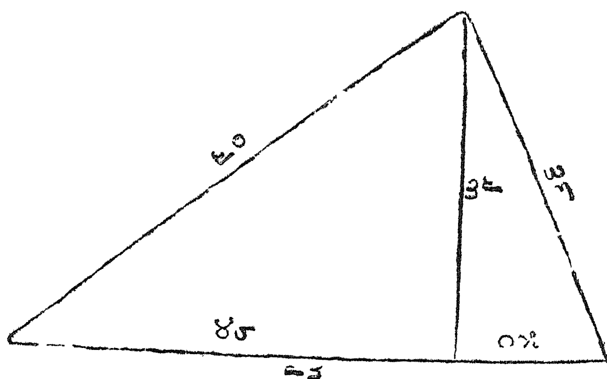
౧౨౬౨౨౫/౨౫ ఛేదేనభక్తం ౫౦౪౯ అయం లబ్ధాబాధోన చతురశ్ర భూమేః లంబస్య చ వర్గయోగః ౫ యమేవ కర్ణవర్గః ౫౦౪౯ ఏవం బృహదాబాధోన చతురశ్ర భూమేః లంబస్య చ వర్గయోగో ద్వితీయకర్ణవర్గః ౨౧౭౬ యథా బృహదాబాధా ౧౭౨/౫ ౩౧౦/౫ ఊనా భూమిః ౧౨౮/౫ తద్వర్గః ౧౬౩౮౪/౨౫ లంబవర్గః పూర్వోక్తః ౩౮౦౧౬/౨౫ తదైక్యం ౫౪౪౦౦/౨౫ ఛేదేన ౨౫ భక్తం ౨౧౭౬ అయం ద్వితీయకర్ణవర్గః అనయోరాసన్నమూలానయనం తత్ర ప్రథమకర్ణవర్గః ౫౦౪౯

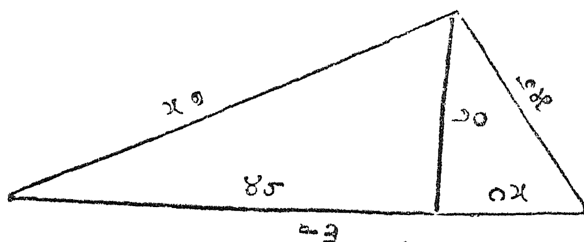
వర్గం ౧౬౩౮౪/౨౫ లంబవర్గం ౩౮౦౧౬/౨౫ యుతిః ౫౪౪౦౦/౨౫ అప ౨౫ రాశిః ౨౧౭౬ ఆసన్నమూలం కర్ణః ౪౬ ౧౬/౨౫

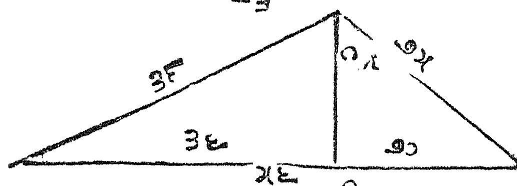
అయం మహతేష్టేన వింశతి ౨౦ వర్గేణ ౪౦౦ హతః ౨౦౧౯౬౦౦ తత్పదం ౧౪౨౧ గుణపదతుష్ణ్ణచ్ఛిదా ౨౦ భక్తః లబ్ధః ఏకః కర్ణః ౭౧ ౧/౨౦ ద్వితీయకర్ణవర్గః ౨౧౭౬ అయం మహతేష్టేన పంచవింశతి ౨౫ వర్గేణ ౬౨౫ హతః ౧౩౬౦౦౦౦ తత్పదం ౧౧౬౬ గుణపదతుష్ణ్ణచ్ఛిదా ౨౫ భక్తం లబ్ధం ద్వితీయకర్ణః ౪౬ ౧౬/౨౫

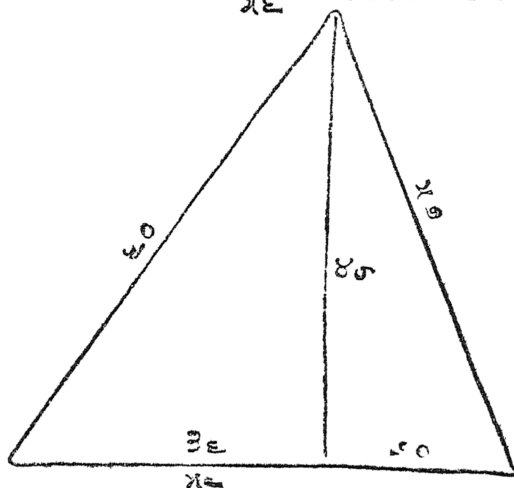
అథాతుల్యలంబక్షేత్రస్య బృహత్కర్ణం త్రిషష్టిమితం ౬౩ ప్రకల్ప్య అన్యః కర్ణః సాధితః

౬౦
౩౬
౩౯
౪౮
౧౫
౬౩

౫౨
౨౦
౨౫
౪౮
౧౫
౬౩

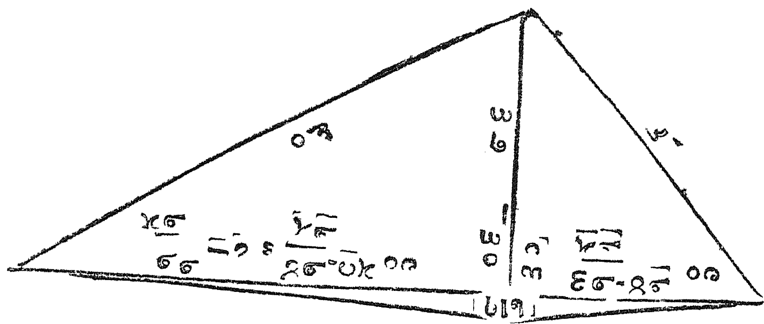

౩౯
౧౫
౨౫
౩౬
౨౦
౫౬

౬౦
౪౮
౫౨
౩౬
౨౦
౫౬

యదా ఆబాధయోరేక కకుప్స్థ
యోరితిత త్ర అంతరేణాస్త్యేవ
తత్కృతిసంయుతత్వం గత మేవ కె
వలంలంబైక్యవర్గ మెవద్వితీయః
కర్ణః యథాలంబయోః ౨౦-౩ ఐ
క్యం ౫ వర్గః ౩౧౩ తస్మాల్లం
౫ ద్వితీయః-కర్ణః-ఏవంషట్పం
చాశది ష్టేపి త్రిపష్టిస్సిధ్యతీతి జ్ఞే
యం

ఇందుపూర్వ క్రమంబునను ౩ ఇష్టక
ర్ణముకల్పించి రెండు భుజంబుల
లంబాబాధలుసాధించు నెడలంబసం
పాతాంతరభూమి లేకుండుటవలన
నాలంబద్వయముల ౨౦ ౩ సం
యోగము ౫ రెండవ కర్ణంబగుచు
న్నయది-ఇట్లు ౫ ఇష్ట కర్ణంబగు
నెడనీవిధిచే ౩ సిద్ధించునవుట

అథవా చతుర్భుజస్యైక కర్ణానియతత్వాత్.

షట్పంచాశత్ స్థానే ౩ ౨ ద్వాత్రిం
శన్మితశ్చైకకర్ణః-కల్పితః ఏవం ఇష్ట
వశాదనియతత్వం కర్ణస్య యథా
భూః ౩౯ భుజౌ ౩౯ - ౨౫ తద్యోగః
౬౪ తత్పంచ రేఖా౧౪ గుణితః ౮౯౬
ఘు వా ౩౨ హృతః లబ్ధం ౨౮ తేన భూః
౩ ౨ ఊనా నార యుతా ౬౦ దళితా ౨
౩౦ జాతే ఆబాధే సాబాధాభుజే

ఇందు చతుర్భుజంబులకర్ణ నియ
తి లేకునికి ౩౨ ఇష్టకర్ణము నిల్పిత
న్యము సాధింపబడియెడు

భూ ౩౨ భుజం ౩౯ - ౨౫

౩౯	౩౨	౩౨
౨౫	౨౮	౨౮
౬౪	౪	౬౦
౧౪	౨౦	
౩౨) ౮౯౬ (౨౮	౨	౩౦

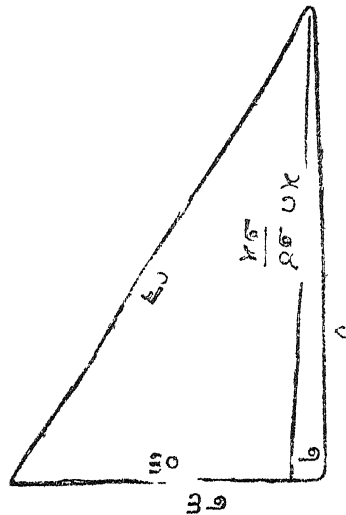
౩౦-౩౯ తత్కృతీ ౯౦౦-౧౫౨౧
తదంతరం ౬౨౧ మూలాభావాత్
కరణీగతమేవాయం లంబః అన్యత్ర
బాధాభుజౌ ౨ - ౨౫ తత్కృతీ ౪-
౬౨౫ తదంతరం ౬౨౧ తదేవ-

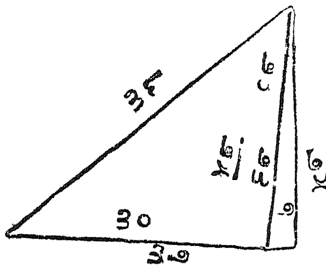
వర్గం	వర్గం
౪	౯౦౦
ఆబాధావర్గం	ఆబాధావర్గం
౬౨౫	౧౫౨౧

అంతరం

ఉభయత్రలంబకరణీ

౬౨౧

అన్యత్ర త్ర్యస్రే భుజయోః ౬౦
౫౨ యోగః ౧౧౨ తదంతరేణ ౮
గుణితః ౬౭౨ భువా ౩౨ హృతే లబ్
ధం ౨౮ తేనభూః ఊనా రహితా
౬ం దళితా ౨ - ౩౦ ఆబాధేస్తో
బాధాభుజౌ ౩౦- ౬౦ తత్కృతి
౯౦౦ ౩౬౦౦ అంతరం ౨౭౦౦ మూ
లాభావాత్కరణీగత ఏవాయం లంబః
అన్యత్రస్తో బాధాభుజౌ ౨ ౫౨ తత్
కృతీ ౪ ౨౭౦౪ అంతరం తదేవ

క్షేత్రదర్శిత భుజమ్ముఖా ౩౨ భుజః ౬౦
భుజ ౫౨

౬౦	౩౨	౩౨
౫౨	౨౮	౨౮
౧౧౨	౪	౬౦
౮		అర్ధం

౩౨)౬౭౨(	౨	౩౦
ఫలం ౨౮	వర్గం	వర్గం
	౪	౯౦౦

౨౭౦౪ లబ్ధంఘాంతద్వయం౬౨౧ - ౨౭౦౯ అనయోరాసన్న మూలార్ధం వ ర్గేణమహతేష్టేనేత్యాదినాఆస న్నమూలమానీయత్ర ద్వైక్య౦ద్విఘ్నే యకర్ణాఃయథా చెదాంశౌ ౬౨౧/౧ అనయోర్వర్గో అయమెవ ౬౨౧ మహతేష్టేనపంచవింశతి ౨౫ వ ర్గేణ ౬౨౫హతః ౩౮౮౧౨౫ అ స్యపదం౬౨౩ గుణ్యస్యపదం౨౫ త్రి నక్షుణ్ణః౨౫ చెదం౧ తెన ౨౫ భ క్తం ౨౪ ౨౩ఇదంనికటమూలం ౨౫ అథద్వితీయలంబః౨౭౦౦ఇదంమహ తేష్టేనపంచవింశతి ౨౫వర్గేణ ౬౨౫హతం౧౬౮౭౫౦౦పత్తత్వదం ౧౨౯౯గుణపదేన౨౫భక్తః-లబ్ధం ౫౧ ౨౪అనయోర్మూలయోరైక్యం ౨౫ ౭౮౧౨౨లబ్ధమెవద్వితీయఃకర్ణః ౨౫	భుజము భుజము ౬౦ ౫౨ వర్గం౩౬౦౦ వర్గం ౨౭౦౪ ౩౬౦౦ ఉభయత్ర అంతరం ౨౭౦౦ రెండవకర్ణానయనము ప్రథమత్ర్య శ్ర / ద్వితీయత్ర్యశ్ర శ్రలంబకరణి / శ్రకరణి ౬౨౧ / ౨౭౦౦ ౧౦౦౦౦ / ౧౦౦౦౦ ౬౨౧౦౦౦౦ ౨౭౦౦౦౦౦౦ నికటమూలం నికటమూలం ౨౪౯౩ ౫౧౯౬ యీరెంటి సంకలనము రెండవక ర్ణము ౭౬౮౯

ఏవంతేష్వేవబాహుష్వపరౌచకర్ణావిత్యనైకధాభవతః
ఇట్లు ఆభుజంబులయందునలరుకర్ణభేదములు చెప్పుటయు నా త్రి
ముచేననేకంబులగునని.

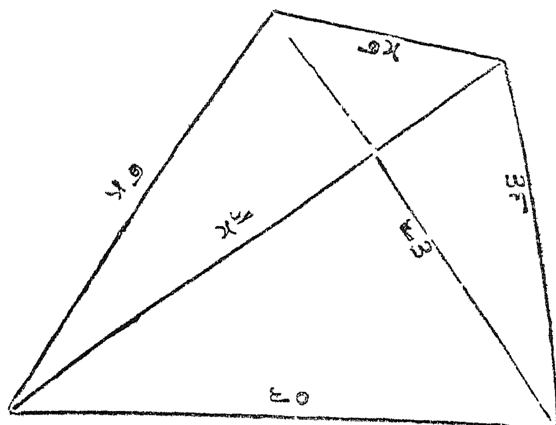
ఏవంచతుర్భుజేష్వక్షేత్రేషుకర్ణస్యా
నియతత్వేపినియతవత్కర్ణావానీతౌబ్ర
హ్మగుప్తాద్యైశ్రీధరాచార్యప్రభృతిభిర్మ
హాత్మభిస్సానసమాధా॥

కర్ణాశ్రితభుజఘాతైక్యముభయథాన్యోన్యభాజితంగుణ
యేత్। యోగేనభుజప్రతిభుజఘాతయోః కర్ణౌపదేవిషమే॥

కర్ణసాధనమునఘనబ్రహ్మగుప్తాది ప్రాచీనగణితులుబహుళగ్రంథాల। సు
గుణవిధిగల్పించిరదిపొట్టులనిననుకర్ణసంశ్రితభుజఘాతయోగమదిరెండువి
ధములునన్యోన్యభక్తముల్గుణియింపవలయునుగురుతుగాగ। భుజప్రతిభుజ
ఘాతములయోగరాశిచేనందలిమూలంబులగును శ్రుతులు। నందునల్పాధిక
ములగునాభుజముల। మూలములనుండిబరతెంచి మొనయాసట్టి। కర్ణములున
ల్పమధికముల్గాగవరుస। దెలియదగునవిధీయులుదెలిపిరందు॥

కర్ణాశ్రితేతి. కర్ణాశ్రితౌయౌ భుజౌ తయోర్ఘాతైక్యం ఉభయథా అన్యోన్యభాజితం కృత్వా భుజప్రతిభుజఘాతయోః యోగేన గుణయేత్ తయోః పదే విషమే చతురశ్రే కర్ణౌ భవతః.

భుజములనుసరించినకర్ణములరెండేశిగుణించిసంకలనమొనర్చి మరియు నిట్టుల నితరములనుంజేసి యారెండుఘాతలను-యెదురెదురుభుజంబులపరస్పరగుణితసంకలనరాశిచేగుణించియన్యోన్యముభుజింపబడ్డంబులలబ్ధించుమూలములుకర్ణంబులగునన్నచు

యథా- కర్ణాశ్రితౌ భుజౌ ౫౨-౨౫
తయోరన్యోన్యఘాతః ౧౩౦౦ త
దా కర్ణాశ్రితౌ భుజౌ ౩౯-౬౦ తయో
ర్ఘాతః ౨౩౪౦ తయోరైక్యం ౩౬౪౦
తథా అన్యకర్ణాశ్రితౌ భుజౌ ౩౯
౨౫ తయోర్ఘాతః ౯౭౫ తథాఽన్య
కర్ణాశ్రితౌ భుజౌ ౬౦-౫౨
తయోర్ఘాతః ౩౧౨౦ పూర్వఘాత
తయోరైక్యం ౪౦౯౫ ఏవముభయ
థా భుజఘాతైక్యం విధాయ అన్యోన్య
భాజితం కుర్యాత్ యథా $\frac{౩౬౪౦}{౪౦౯౫}$
౪౦౯౫ తయోః భుజప్రతిభుజా
౩౬౪౦
తయోర్యోగేన గుణయేత్ తదా
హి- భుజప్రతిభుజౌ- పూర్వపశ్చిమ
భుజౌ ౬౦ ౨౫ తయోర్ఘాతః ౧౫౦౦
తదా భుజ ప్రతిభుజౌ ౫౨-౩౯
తయోర్వధః ౨౦౨౮ తయోర్యో
గః ౩౫౨౮ అనేన ౩౬౪౦ గుణితః
౧౨౮౪౧౯౨౦ ఛేదేన ౪౦౯౫ భక్తే
లబ్ధం ౩౧౩౬ అస్య పదం ౫౬ కర్ణః
పునః భుజప్రతిభుజయోర్ఘాతైక్యేన ౩౫౨౮
అయం ౪౦౯౫ గుణితః ౧౪౪౪౭౧౬౦
ఛేదేన ౩౬౪౦ భక్తే లబ్ధం ౩౯౬౯
అస్య పదం ౬౩ ద్వితీయః కర్ణః

న్యాసము

కర్ణము		కర్ణము	
౫౨	౬౦	౬౦	౩౯
౨౫	౩౯	౫౨	౨౫
౧౩౦౦	౨౩౪౦	౩౧౨౦	౯౭౫
౩౬౪౦		౪౦౯౫	

భుజప్రతిభుజగుణనము

౬౦	౫౨
౨౫	౩౯
౧౫౦౦	౨౦౨౮

౩౫౨౮

౩౬౪౦
౩౫౨౮
గుణితరాశి
౪౦౯౫)౧౨౮౪౧౯౨౦

భక్తలబ్ధము
౩౧౩౬

మూలము
౫౬

౪౦౯౫
౩౫౨౮

౩౬౪౦)౧౪౪౪౭౧౬౦

భక్తలబ్ధము
౩౯౬౯

మూలము
౬౩

అత్రాస్యకర్ణానయనస్య ప్రక్రియాగౌరవదూషణం లఘు
ప్రక్రియాదర్శనద్వారేణాహ ద్వాభ్యాం

అభీష్టజాత్యద్వయబాహుకోట్యోః పరస్పరం కర్ణహతా
భుజా ఇతి। చతుర్భుజం యద్విషమం ప్రకల్పితం శ్రుతీతుత
త్ర త్రిభుజద్వయాత్తతః। బాహ్వోర్వధః కోటివధేన యుక్
స్స్యాదేకా శ్రుతిః కోటిభుజావధైక్యం॥ అన్యా లఘౌ సత్యపి సా
ధనేఽస్మిన్ పూర్వైః కృతం యద్గురు తన్న విద్మః॥

కడలిగతిగవానమిదియు.। కడగెడ క్షేత్రముల నెల్లఁగనబడదదియుఁగా। నొడిరి గురు భాస్కరాద్యులు। ఎడ దెల్పి రిదీసి భంగి విస్పదముగఁగా॥ ఎట్లన త్ర్యశ్రంబైయొసగు నిష్టద్వయి భుజకోటియుక్తములు ప్రాంకకర్ణములు బరస్పరహతి నొనయం భుజంబులు విషమచతుర్భుజవిపులయుగము॥ నాత్ర్యశ్రయుగభుజహతులకోటిహతిగూడి యొక్కకర్ణంబును నొరవుగాఁగ। భుజకోటుల నన్యోన్యముల వధయోగంబు నన్యంబునగు మనుమరయనిట్టు। లుద్భవంబగు క్షేత్రంబు నొప్పలెంబు॥ యోగము అనంతరము లేక యుండుననియు॥ నిటుల లాఘవవిధి యుండ నిందు గురుత। పూర్వులు జెందు హేతువు బోడమదనియు॥

అభీష్టేతి. అభీష్టజాత్యద్వయాం శుద్ధం త్రిభుజద్వయం యత్ తస్య బాహుకోట్యో బాహుకోటీ వా అన్యోన్యకర్ణహతౌ స్తః భుజా విషమచతురశ్రస్య ఏవం కల్పితే విషమచతురశ్రే బాహ్వోః పరస్పరవధః కోటిపరస్పరవధేన యుక్తః ఏకా శ్రుతిః స్యాత్ కోటిభుజయోరన్యోన్యవధయోగః ద్వితీయః కర్ణః స్యాత్. ఏవం లఘౌపలబ్ధోపాయే నజ్ఞాతుం శక్యమితి. శేషం స్పష్టం

స్పష్టంబులగు జాత్యత్ర్యశ్రంబుల రెంటి నిలిపి యా రెంటి భుజకోటులనన్యోన్యకర్ణంబుల చే గుణింపలబ్ధంబులు నాలు భుజంబులగు - బాహువులను కోటులను గుణించి సంకలనము చేయ నొక కర్ణంబును కోటిభుజంబుల పరస్పర గుణిత సంకలనము రెండవ కర్ణంబును నగు

ఇందు స్వేష్టత్ర్యస్రద్వయమిట్టియనిన.
మూడునాల్గునైదు మొదలయినాద్యత్ర్యస్ర । మర్కటబాణవి
శ్వమగుద్వితీయ । మేణివిని వలనజానరోయూచతు । భుజ
ము ద్విదళయునిజముగా౧౮।

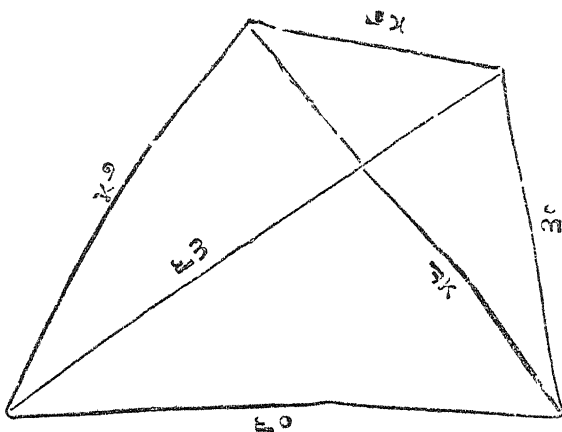
౫ ౪ ౧౩ ౧౨

ప్రథమత్ర్యస్రకర్ణేన పంచభిః ౫ ద్వితీయత్ర్యస్రస్యభుజః ౧౨ గుణిత ౬౦ కోటిశ్చ ౫ గుణితా ౨౫ ఏవం ద్వితీయత్ర్యస్రకర్ణేన ౧౩ ప్రథమత్ర్యస్రభుజః ౩ గుణితః ౩౯ కోటిః ౪ గుణితా ౫౨ ఏతే విషమచతురస్రే భుజాః తత్ర మహతీ భూమిః లఘుర్ముఖం ఇతరౌ బాహూ - భూః ౬౦ ము ౨౫ బా ౩౯-౫౨ తత్ర విషమచతుర్భుజే తతః తస్మాత్ త్రిభుజద్వయాత్ జాత్యత్ర్యస్రద్వయాత్ - తికర్ణౌతుస్థః బాహ్వోః వధః ఇతి-బాహ్వోః ౩-౧౨ వధః ౩౬ కోట్యోః ౪, ౫ అనయోర్వధేన ౨౦ యుక్తః ౫౬ ఏకః కర్ణః స్యాత్ - కోటిభుజయోః ౩-౫ వధః ౧౫ అన్యయోః ౪ ౧౨ వధేన ౪౮ యుతో ౬౩ ద్వితీయః కర్ణః స్యాత్ ఏవం సర్వత్ర జ్ఞాయతే ॥

భూమి	ముఖం
౧౨ ద్వి-కో	౫ ద్వి-భు
౫ ప్ర-క	౫ ప్ర-క
౬౦	౨౫
భుజము	భుజము
౩ ప్ర భు	౪ ప్ర-కో
౧౩ ద్వి క	౧౩ ద్వి-క
౩౯	౫౨
పెద్దకర్ణము	చిన్నకర్ణము
౧౨ భుజం ౩	౧౨ ౪
౩ ౫	౩ ౫
౩౬ ౨౦	౩౬ ౨౦
౫౬	౬౩

ఇట్లుసాధితంబగుక్షేత్రనిరూపణము.

పంచగుణితరవులుపంచకకృతియును । మహీముఖంబులగు
చురహీవేలుంగు । విశ్వతుల్యములనులోకవిషరాసులను జెంప ।
భుజములిందుకర్ణములనబరగు
లోకరసములోకటికిజోడై జెందుచునుండు । తత్కర్ణబాణమితము
దనరునన్య । మిందుఖండమితమువిభుజలతిథులును । కృతియుత
కర్ణకృతివితతము ద్రు

౧౭ ప్రశ్నలు

శరగిరులుపుడమిఖజలము । లరయముఖముచంద్ర బాణమగు కొకభుజములు । రితకర్ణములితరంబుగ । మెంశినసములంబ శ్రుతుల మెకొన జెపుము ॥
జనఖములచలశరవసు । పులులపవముజలధివందములు బాణసిద్ధం । దులు
భుజములెచటలంబము । బలుకుముకర్ణములువరుసప కజగద్ధీ ॥ ఆకసతి
ధులువసుంధర । యాకసవులుముఖంబునంగాగ్నిధరుల్ । వేకరచందములును
భుజ । రాకిర్ణసమానలంబమరయుదువరుస

ప్ర-భూ౭౫ముర౯భుజం౫౧-౬౮ ద్వి-భూ-౪౦రము ౬౫ భు౧౫-౧౦౪
తృ-భూ౧౫౦ ము౬౪ భు౧౩-౧౦౩

అథ సూచీక్షేత్రోదాహరణం

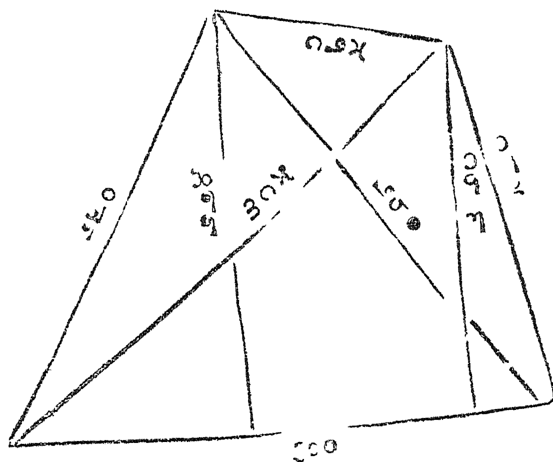
క్షేత్రే త్రియత్ర శతత్రయం క్షితిమితిస్తత్వేంమితుల్యం ముఖం
బాహూ త్ర్యుత్తరషట్శతక్షితిశరాతిధృతిభిస్తుల్యౌ చతత్ర శ్రుతీ।
తాలాష్టయమైస్సమాతిథి శరక్షైంన్యాథతల్లంబకౌ తుల్యౌగో
ధృతిభిస్తథా సినయమైర్యోగాచ్చ్రవోలంబయోః। తత్సండే
కథయాథ రే శ్రవణయోర్యోగాచ్చలంబావధా స్తత్సూచీని
జమాగవృద్ధభుజయోర్యోగేనయాస్యాత్తతః। స్యావాథం
వదలంబకంచ భుజయోస్సూచ్యాః ప్రమాణంచకిం సర్వం
గాణితిక ప్రచష్వనితరాంక్షే త్రేత్రదక్షోసిచేత్।

పారమగుసూచి యను చాతురచతురమున మీరుచు హివ్వోషునభూ
వారయుతరాముల్ । మీరువదనంబు శరసూరులను బాహులవి
యూరయునభోక్షితులు శరబ్రహ్మల్ ।జేరినశశాంకలును
నారయగగణములు మారమణపాదయుతవారణకరంబుల్ । మీ
రుతిథిలోకములు గూరునవలంబములు వారిజభవృష్టిత్రితులు వారి
భుజబాహుల్ । గారమణమీరుచిటమీరు నోపవంగదగు నారసి
శ్రవణంబుగను పారమతిబ్రహ్మల్ ॥ ఇచట వేరువేర నొడువుడెసగు
కర్ణాలంబము । బ్భూచరముగను నెచటగలయబడయునచటిఖండ
ముల్ । ప్రచుర శ్రుతులు రెంటుగలయు పట్టులందులంబము। న్నచటి
కవథలను చబింపుడన్నలార వేగమై ॥ మరియుపూచిగలయు నెడ
కుంటలయుబుజయుగంబుల। నెరయబలుకుసూచిలంబమిరవుకో
నగనవదలుల । గురిగ దెలుపునీదుమదినికొమ రుమీరినట్టియా ।
యరుమజేండుసూచిపుడమిహత్తికొనరవు నేనియుక ॥

క్షేత్రేతి యత్రక్షేత్రే భూమిః—	ఈయుదాహరణమునకు భూమి ౩౦౦
౩౦౦ ముఖం. ౧౨౫ బాహూ.	ముఖము ౧౨౫ భుజములు ౨౬౦.
౨౬౦. ౧౯౫ కర్ణౌ ౨౮౦. ౩౧౫.	౧౯౫ కర్ణములు ౩౧౫. ౨౮౦

లంబౌ ౧౮౯-౨౫౨ తత్ర కర్ణాలం
బయోర్యోగాత్ అధరేఖండేచ -
కర్ణయోగాచ్చలంబః ఆబాధేచ
స్వమార్గేణవృద్ధ్యా భుజే త
యోర్యోగేనయాసూచీ స్యాత్ తత
స్సూచ్యాబాధంలంబకం సూచీభుజ
ప్రమాణౌచ హెగాణితి కగుణితకు
శలయది సూచీక్షేత్రే గతక్షాంకిత
హీనాదం మత్స్యసంస్పృష్టం ంధయ

బములు ౨౫౨-౧౮౯ గలుగునచట
కర్ణాలంబయోగంబు ననగు నదః
ఖండంబులును కర్ణద్వయయో
గమువలననగులంబంబును నయ్యా
బాధాద్వయంబును - స్వమార్గ
మువృద్ధి నెందు భుజద్వయ యోగ
మునకు సూచియంబుబును దానియా
బాధలును నా సూచీభుజప్రమాణం
బులను దెలియజేయుమనుట

ఉపమా త్రాసుప్రగాలంభ్రలంబ కర్ణక్షేత్రే
ఖండజ్ఞానెవ్యగ్రయం
లంబతనాత్రిలబాహోద్వయోర్ధ్వ సంధ్యాఖ్యయస్య లంబ
స్య । సంధ్యాన్వాభూమిపరసంధ్యాయుస్యాదధఃఖండం । తత్సం
ధిస్థి సంపుటకక్షేత్రవత్రాహాతోస్యాదరే । ఛక్షోలంబ త్రు
త్యోర్యోగాత్సృష్ట కటిం ౧ దేశే

ఇందలి సూచీక్షేత్రసర్వస్వసూత్రము షోడశదళసీసమాలికకు
గావున నందవ్యాప్తికి నధికవగు నంతన వ్యవ్యోడ వ్రా యబడి
యెనవి విచారించవలెను

సూచీభూమియందుగల బాహుగోచములు పవమా చతురశ్రమునబా
హుచాలువలన । వృత్తంబులై రెండు పెనగూడి సూచీస్వరూపమై
గిన్నట్టిచోపులందు । నందు లంబము దాశ్రయము జెందిన బాహు
మధ్యంబు సంధియన్నాహిత సంధి।హీన బాగినునహి నెగడుపీఠం
బును భయపక్షములందు నొండయునిట్టి।నిట్టిలంబమునకు నీదిక్కు
గలకర్ణయోగంబునకుగల యోగఖండం। మొదు సాధింపంగ నిష్ట
మానా సంధి రెండు దిక్కులనుండి దండి వ్య।లంబ కర్ణముల చేలబ్ధి
పీఠగుణించి యిలయన్వపీఠంబ నపహరణ మెట్లు । జేయుంగ క్రమము
గాసిద్ధించు ఖండములు లంబఖండంబులు లీలావతీ।

లంబేతి - లంబతదాశ్రితభుజయో
ర్మధ్యం సంధిసంజ్ఞం తదూనా భూః పీ
ఠసంజ్ఞా సచ సోనం దిక్ష్వేకస్మిన్ధిః
ద్విష్ఠం ద్విధా స్థితః లంబే పార్శ్వ
శేషచహతః పరపీఠ భక్తం ఉభా
త్ లంబ కర్ణాఖండే భవతః

కర్ణముల చేవేర్వేర గుణించి యితర
లంబపీఠము చేవేర్వేర భజించపలం
బ కర్ణాధఃఖండంబులగు నిట్లు భ
యపార్శ్వంబులను దెలియునది

ఇందు లంబమునకును దాని ప్రక్క
నుండు భుజంబునకును గలవగాగం
తరపూర్వమునసంధియగు నాసంధి
భూమియందు ద్రోయ శేషము పీ
ఠంబనంబరగు నిట్లుభయపార్శ్వం
బులసాధించునది
ఏకపార్శ్వ లంబమునకును త
దాశ్రితభుజమూలోత్పన్నకర్ణం
బునకు గలయోగస్థానమున
కు లంబకర్ణ ఖండంబులు చెక్కి
తంబులగు నాపార్శ్వ సంధి
రెండు ప్రక్కలుగనుండి తదితర లంబ

౧౨౫ ౨౬౦ ౨౮౦ ౩౧౫ ౨౨౪ ౧౯౫ ౧౮౯ ౧౩౨ ౧౬౮ ౨౫౨ ౪౮ ౩౦౦

తత్ర సంధిపీఠయో రానయనాయ
సంలంబః ౧౮౯ తదాశ్రిత బాహుః
౧౯౫ ఏతౌ కోటికర్ణౌ ఏతయోః
కృతీ ౩౫౭౨౧-౩౮౦౨౫ తదంతరం
౨౩౦౪ తన్మూలం ౪౮ బాహుః స ఏ
వ సంధిః కృత్యలంబస్య బాధాపి సై
వ తదూనా భూః ౩౦౦ శేషః ౨౫౨
పీఠ సంజ్ఞా సైవ ద్వితీయా బాధా
ఏవం ద్వితీయో లంబః ౨౨౪ తదాశ్రి
త బాహుః ౨౬౦ తత్కృతీ ౫౦౧౭౬
౬౭౬౦౦ తదంతరం ౧౭౪౨౪ త
న్మూలం ౧౩౨ సంధి సంజ్ఞ ఇదమే
వ ద్వితీయలంబాబాధా భూః ౩౦౦
సంధినా ౧౩౨ ఊనా ౧౬౮ పీఠం
కర్ణలంబయోగయోపేతం ఖండా

సంధిపీఠద్వయానయనము

వామభుజపార్శ్వము

భుజం	లంబం
౨౬౦	౨౨౪
వర్గం	వర్గం
౬౭౬౦౦	౫౦౧౭౬

వర్గాంతరం
౧౭౪౨౪
మూలం
౧౩౨

నామసంధి	నామసంధిపీఠం
౧౩౨	౧౬౮

దక్షిణభుజపార్శ్వము

భుజం	లంబం
౧౯౫	౧౮౯

నయనం యథా తత్సంధిః ౪౮ ద్విఘ్నః
౯౬ ఽపరలంబేనానేన ౨౨౪ హృ
తః ౧౦౭౫ అపరశ్రవణేన ౨౮౦ వి
హృతః ౧౩౪౪ లంబేనోనం ౧౭ గాత్ర
యాద్వ్యక్త్యాలబ్ధాలంబాధ ఖండం ౫౪
కర్ణాధః ఖండం ౭౦
ఏవమన్యలంబస్య ౨౨౪ సంధిః
౧౩౨ పరలంబేన ౧౬౮ హృతః
౨౪౬౪ పరవర్ణేన ౨౫౨ భక్తః
౯౯ లంబాధః ఖండం లబ్ధమ్ సంధిః
౧౩౨ పరశ్రవణేన ౩౧౫ హృతః
౪౧౫౮౦ పరవర్ణేన ౨౫౨ భక్తః
లబ్ధం ౧౬౫ కర్ణాధః ఖండం

హారకం ఛేదకం
౧౬౮
హారభక్తలబ్ధ
౫౪ ౭౦

వర్గం వర్గం
౩౯౨౦౦ ౩౫౭౬౧
వర్గాంతరం
౨౩౦౪
మూలం
౪౮
దక్షిణసంధి దక్షిణసంధిః ౪౮
౪౮ ౨౫౨
కర్ణలంబయోగస్థానసూత్రఖండములు
లంబఖండము కర్ణఖండము
౧౩౨ ౧౩౨
౧౬౮ ౩౧౫

౨౪౯౪౮ ౪౧౫౮౦
హారకచ్ఛేదం
౨౫౨
హారభక్తలబ్ధం
లంబఖండం కర్ణఖండం
౯౯ ౧౬౫
లంబఖండం కర్ణఖండం
౪౮ ౪౮
౨౨౪ ౨౮౦
౧౦౭౫౨ ౧౩౪౪౦

ఉదాహరణ

భుజము ౯౯	కోటి ౧౩౨	భుజం	కోటి
వర్గం	వర్గం	౫౪	౪౮
		వర్గం	వర్గం
౯౮౦౧	౧౭౪౨౪	౨౯౧౬	౨౩౦౪

యుతి
౨౭౨౨౫
మూలం
౧౬౫

యుతి
౫౨౨౦
మూలం
౭౨

అథకర్ణయోరధో లంబకయో

బాధాజ్ఞానాయ సూత్రం

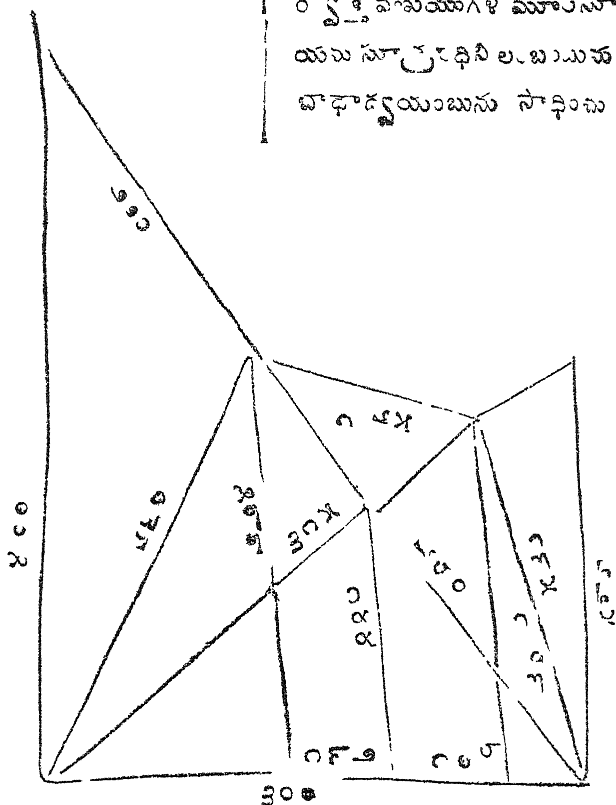
ఇంబాభూఘ్నౌ నిజనిజశిరవిభక్తౌ భవసంశ్వోస్థః । ఖ్యాంత్రా

గ్యచ్ఛిత్యోర్యోగాల్లంబః కుఖండే చ

కర్ణాయుగ్మములందుగన్పట్టు సంయోగలంబంబుగను నెడలం
బయుగము। భూగుణితము జేసి పొల్పొంద వేర్వేర నిజనిజ శీర్షా
ళి నెరి హరింప। వంశంబులను దానవలను గాబాహ్వోక్తి విధి
లంబకు పథలు వేద్యములగు॥ ౧౧

లంబావితి-లంబౌ భువాఘ్నౌ తౌ నిజనిజపీఠాభ్యాంభక్తౌ వంశౌ భవతః। తాభ్యాంపూర్వవత్ అన్యోన్యమూలాగ్రగసూత్రయోగాదితి విధినా లంబాబాధాస్సాధితవ్యాః

కర్ణ- ద్వయపు సూత్రసంయోగ స్థాన భూస్పృగంతర లంబము కొరకు - లంబంబును వేర్వేర భూమిచే గుణించి తమతమ పీఠంబుల భజింపవంశంబులగు - నీవంశద్వయంబుచే పూర్వోక్తవేణుయుగళ మూలసూత్రయుత సూత్రవిధిని లంబంబును నాబాధాద్వయంబును సాధించునది

యథాలంబౌ ౧౮౯ - ౨౨౪ భువా ౩౦౦ క్రమాద్గుణితౌ ౫౬౭౦౦ ౬౭౨౦౦ - నిజ నిజ పీఠాభ్యాం - ౨౫౨-౧౬౮ క్రమాద్భక్తౌ ౨౨౫ - ౪౦౦ లబ్ధావిమావంశౌ ... *

వేణ్వోః ౪౦౦-౨౨౫ వధః ౯౦౦౦౦ అంశయోః ౪౦౦-౨౨౫ యోగః ౬౨౫ అనేనభక్తో లబ్ధః ౧౪౪ లంబకర్ణయోగాదధోలంబం *

ఖండేయథావంశౌ ౨౨౫-౪౦౦ ప్రభిన్నభూః ౩౦౦ గుణితౌ - ౬౭౫౦౦ ౧౨౦౦౦౦ స్వయోగేన ౬౨౫ క్రమాద్భక్తౌ లబ్ధే క్రమా దబాధాఖండే ౧౦౮ - ౧౯౨ *

లంబము-	లంబము-
౨౨౪	౧౮౯
౩౦౦	౩౦౦
౧౬౮)౬౭౨౦౦	౨౫౨)౫౬౭౦౦
ఫలం-వంశం	ఫలం వంశం
౪౦౦	౨౨౫

యుతిః హారకము

౪౦౦
౨౨౫
౬౨౫)౯౦౦౦౦

ఫలం కర్ణసూత్రసంపాతస్థాన లంబము ౧౪౪

వంశము	వంశము
౪౦౦	౨౨౫
౩౦౦	౩౦౦
౬౨౫)౧౨౦౦౦౦	౬౨౫)౬౭౫౦౦
లబ్ధం భుజఖండము -	లబ్ధం భుజఖండం
౧౯౨	ఆబాధ ౧౦౮

అథసూచ్యాబాధాలంబభుజజ్ఞానం
వృత్తత్రయేణాహ-

లంబహృతో నిజసంధిః పరలంబగుణస్సమాహ్వయో జ్ఞేయః। సమపరసంధ్యోరైక్యం హారస్తైర్వా హతౌ చ। సమపరసంధీ భూఘ్నౌ సూచ్యాబాధే పృథక్స్యాతామ్। హారహృతః పరలంబస్సూచీలంబో భవేద్వ్యూఘ్నః॥ సూచీలంబఘ్నభుజౌ నిజనిజలంబోద్ధృతౌ భుజౌ సూచ్యాః। ఏవం క్షేత్రక్షోదః ప్రాజ్ఞైస్త్రైరాశికాత్క్రియతే॥

సూచిలంబమునకు సొంపొందునవధులుసాధించు నెడనిజసంధియన్య। లంబగు ణంబందిలలిమీరనిజలంబహృతయై యిసమసంజ్ఞనేఫుమీక।నీసమంబునుపరని ద్విష్ట సంధియు నైక్యమై హారాఖ్యనందుచుండు। నాసమపరసంధులలు భూగుణంబులైహారహృతంబులైయలరుసూచి। కాబాధయుగ్మములట పరలంబం బుభూఘ్నమై హారహృతమొందిసూచి॥౧౬॥లంబనూన ట్లలంబంబులలినిజ నిజ। భుజగుణంబునునిజలంబభజితమెలమి।నొందిసూచీభుజంబులై యొరపుగాంచు। విదిత హాక్షేత్రఫథియననెగడుచుండు॥ ఈక్షితిత్రైరాశికవిధి। శిక్షణమున నేనిసిద్ధి జెందుచుచుండుఁ। వీక్షణముజేయఁ బ్రాజ్ఞులు దక్షులగుట।గుణితమందుదడబడ కెలమిఁ॥ *

లంబహృతేతి-నిజసంధిఃవరలంబేన గుణితః స్వలంబేనభక్తఃసమాహ్వయోభవతి-

తేనసహాపరసంధేరైక్యంహారోభవతి

భూమినాగుణితౌతౌసమపరసంధీతెన హారేణభక్తౌపృథ క్సూచ్యాబాధేస్యాతాం

పరలంబభువాహతఃహారేణహృతఃసూచీలంబోభవతి॥

భుజౌసూచీలంబేనగుణితౌ నిజనిజలంబెనహృతౌసూచీభుజౌభవతః॥

ఎవంసర్వత్రభాగహారప్రమాణంగుణ్యగుణకౌతు యథా యోగ్యం ప్రకల్ప్యసుధీయాత్రైరాశికమూహ్యం॥

తనదిక్కునగలసంధిని యితర లంబము చేగుణించి తనలంబము చే భజింపసమాహ్వయంబగు- ఈసమంబుతో పరలంబసంధిని గూడినహారకంబగు

ఇట్లుసాధితంబగు - సమంబునుపర సంధియు వేర్వేర భూమి చేగుణించి హారకము చేహరింప సూచీలంబాబాధలుసిద్ధించు ఇట్లుభయపక్షంబులనుసమానము. *

పరలంబముభూమి చేగుణించిహారకము చేహరింపసూచీలంబంబగు. ఉభయపక్షములు - సూచీలంబము చే భుజంబులవేర్వేరగుణించినిజనిజలంబములచేభజింప సూచీభుజ బులగు *

ఈవిధి త్రైరాశికంబుల చేత యుసాధింపంబడునట ...

సమాహ్వయానయనం

నిజసంధిః ౪౦ పరలంబేన ౨౨౪ గుణితః ౧౦౦౮౫ స్వలంబేన ౧౯౨ భక్తః సన్ శేషాభావాదేకవింశత్యా పవర్తః ౫౧౨/౯ సమాఖ్యోయం

ఏవం ద్వితీయపార్శ్వే నిజసంధిః ౧౩౨ పరలంబేన ౧౯౨ గుణితః ౨౫౩౪౪ స్వలంబేన ౨౨౪ భక్తః సన్

ఘనసమాయనము

౧౩౨ / ౧౯౨

౨౨౪) ౨౫౩౪౪

హారభక్తలబ్ధము

౨౫౩౪౪ అప ౨౨౪ / ౨౨౪

రాశిః ౧౧౩ / ౨

శ్శేషాశ్శాఖాపాదష్టావింశత్యేవవర్త్యే

జాతస్సమాఖ్యః ౮౯౧/౮

హారసాధనం. యథా. సమాఖ్యః

౮౯౧/౮ సంధిః ౪౮/౧ పత్రయో రైక్యార్థం

సమ ఛేదౌ ౮౯౧/౮ ౩౮౪/౮ ఐక్యం

౧౨౭౫/౮ హారాఖ్యోయం

అన్యత్ర సమః ౫౧౨/౯ పరసంధిః

౧౩౨/౧ అనయో రైక్యార్థం సమఛే

దౌ ౫౧౨/౯ ౧౧౮౮/౯ అనయో రైక్యం

౧౭౦౦/౯ హారాఖ్యోయం

సూచ్యాబాధాసాధనం. యథా.

సమః ౮౯౧/౮ పరసంధిః ౪౮/౧ భువా

౩౦౦ గుణితౌ ౨౬౭౩౦౦/౮

౪౮
౨౨౪
౧౮౯) ౧౦౭౫౨
హారభక్తలబ్ధము

౧౦౭౫౨/౧౮౯ అప ౨౧

రాశి ౫౧౨/౯

హారకానయనము

సమం ౮౯౧/౮ పరసంధి ౪౮/౧ సమ

౮౯౧/౮ ౩౮౪/౮ యోగం. హారకము

౧౨౭౫/౮

సమం ౫౧౨/౯ పరసంధి ౧౩౨/౧ సమ

౫౧౨/౯ ౧౧౮౮/౯ యోగం హారకము

౧౭౦౦/౯

సూచ్యాబాధాద్వయ సాధనము

వాహుపార్శ్వక్రమమున

సహ ౮౯౧/౮ గు. భూ	పరసంధి ౪౮
౩౦౦/౧ ౨౬౭౩౦౦/౮	౩౦౦ ౧౪౪౦౦/౧
భా. హా ౧౨౭౫/౮ ౫౦	భా. హా ౧౨౭౫/౮

౧౪౪౦౦/౧ హారేణ ౧౭౭౫/౮ హృతౌ

అత్ర హారభాజ్యయోః ఛేదస్య తు

ల్యత్వాన్నాశః ౯౬౩౦౦/౧౭౭౫ ఉభ

యోః పంచసప్తత్యా ౭౫ అపవర్తితః

లబ్ధా సూచ్యాబాధా ౩౮౫౪/౧౮ ఛేదే

న ౧౭ భక్తే లబ్ధం ౨౦౯ ౧౧/౧౭ భాగు

ణిత పరసంధిః ౧౪౪౦౦/౧ హారేణా

౧౭౭౫/౮ భక్తే చేదం లవంచ పరివ

ర్త్యేతి కృతే జాతం ౧౧౫౨౦౦/౧౭౭౫

ఛేదేన భక్తాద్వితీయా బాధా ౯౦ ౬/౧౭

అన్యత్ర సమః ౫౧౨/౮ భుజా ౩౦౦/౧

గుణితః ౧౫౩౬౦౦/౯ హారేణ ౧౨౦౦/౯

భక్తః అత్రాపి హారభాజ్యయోశ్ఛే

దస్య తుల్యత్వాత్ నాశే కృతే జా

తః ఫలం ౧౫౩౬౦౦/౧౨౦౦ తేనాపవర్తితే

తే ౧౫౩౬/౧౨ జాతా సూచ్యాబాధా.

మహాహార భాజ్యముల ఛేదంబులు తు

ల్యములగుటవలన నశింప

జేయ ౯౬౩౦౦/౧౭౭౫ అపవర్తింపగా

౩౮౫౪ ఫలం అబాధ ౨౦౯ ౧౧/౧౭

పరిణాగుణితం ౧౭౫/ చ ౧౪౪౦౦ శా/౧ కి ౧౪౫౨౦౦ అ/౧౭౭౫

పవర్తింపగా ౧౫౩౬/౧౨

ఫలం ఆబాధ ౯౦ ౬/౧౭

దక్షిణపార్శ్వత్రిభుజము

సమం ౫౧౨/౯ గుణభుజా ౩౦౦/౧ శా

౧౫౩౬౦౦/౯ భా ౧౨౦౦౦/౯ మహార

భాజ్యములతుల్యంబగు ఛేదంబుల

నశింపజేయు లబ్ధం ౧౫౩౬౦౦/౧౨౦౦ అప

౧౦౦శా ౧౫౩౬/౧౨ ఫలం అబాధ ౧౨౮/౧౨

హారేణహృతేజాతం౯ం ౬/౧౭ తదే

వవరసంధిః౧౩ అభువా ౩౦౦హ

తైః౩౯౬౦౦హారేణ ౧౭౦౦/౯ భక్తః

ఛేదం లవంచ పరివర్త్యనవగుణిత

స్సంధిః ౩౫౬౪౦౦/౧౭౦౦ తేనాపవర్తితే

జాతం ౩౫౬౪/౧౭ హారేణహృతే

జాతం ౧౧/౧౭ జాతాద్వితీయాహాస్తైవ

పర౧౦ధి౧౩ ౧

౩/౧ ౩౯౬౦౦/౧ భాహా ౧౭౦౦/౯

పరి ౯/౧౭౦౦ గు ౩౯౬౦౦/౧ రాశి

౩౫౬౪౦౦/౧౭౦౦ అపవర్తితరాశి ౩౫౬౪/౧౭

ఫలం అబాధ ౨౦౯ ౧౧/౧౭

సూచీలంబసాధనంయథా

పరలంబః ౧౮౯ భువా ౩౦౦ హతః ౫౬౭౦౦ హారేణ ౧౨౭౫/౮ భక్తః ఛేదం లవం చ పరివర్త్య హరస్య గుణితః ౪౫౩౬౦౦/౧౨౭౫ పంచసప్తత్యా ఉభయోరపవర్తితాః ౬౦౪౮/౧౭ ఛేదేన భక్తః ౩౫౫ ౧౩/౧౭ సూచీలంబః-

ఏవంద్వితీయవాశ్యే పరలంబః ౨౨౪ భువా ౩౦౦ హతః ౬౭౨౦౦ హారేణ ౧౭౦౦/౯ భక్తః ఛేదంలవం చపరివర్త్యేతిన గుణితః ౬౦౪౮౦౦/౧౭౦౦ శతేనాపవర్తితే తే హారహృతే చ లంబం సూచీలంబం ౩౫౫ ౧౩/౧౭ సైవ

సూచీభుజసాధనంయథా-

భుజౌ ౧౯౫ - ౨౬౦ లంబేన ౬౦౪౮/౧౭ గుణితౌ ౧౧౭౯౩౬౦/౧౭ స్వస్వలంబాభ్యాం ౧౮౯ - ౨౨౪ భక్తౌ జాతౌ స్వస్వమార్గవృద్ధౌ - సూచీభుజౌ ౬౨౪౦/౧౭ ౭౦౨౦/౧౭

సూచీలంబసాధనము

పరలంబము	పరలంబము
౧౮౯/౩౦౦	౨౨౪/౩౦౦

౫౬౭౦౦ భాహా- ౬౭౨౦౦ భా-

౧౨౭౫/౮ పరి ౮/౧౨౭౫ హా ౧౭౦౦/౯ పరి

భాజ్యం ౫౬౭౦౦/౧ ౯/౧౭౦౦ గు హా

గుణిత రాశి ౬౭౨౦౦/౧ రాశి

౪౫౩౬౦౦/౧౨౭౫ అప ౬౦౪౮౦౦/౧౭౦౦ అప

౭౫ తో ౬౦౪౮/౧౭ ౧౦౦ తో ౬౦౪౮/౧౭

ఫలము లంబము	ఫలము-లంబము
౩౫౫ ౧౩/౧౭	౩౫౫ ౧౩/౧౭

సూచీభుజములు-

భు ౨౬౦/౧ సూ-లం-౬౦౪౮/౧౭ రా

౧౫౭౨౪౮౦/౧౭ భాలం ౨౨౪ పరి ౧/౨౨౪

గు ౧౫౭౨౪౮౦/౧౭ రాశి ౧౫౭౨౪౮౦/౧౭

అప ౨౨౪ రాశి ౭౦౨౦/౧౭ ఫలం

౪౧౨ ౧౬/౧౭

భు ౧౯౫/౧ గు సూ లం ౬౦౪౮౨/౧౭

౧౧౭౯ ౬ ఈభాగ౧౨౯హరి ౧/౧౭ ౧ ౧౨౯

గు భా ౧౧౭౯౩౬౦ రా శి/౧

౧౧౭౯౩౬౦ఆ౯౧౨౯ రాశి/౩౨౧౩

౬౨౪౦/౧౭

ఫల ———

౩౬౦౧/౧౭

ఇట్లుసాధించబడులబ్ధాబులు

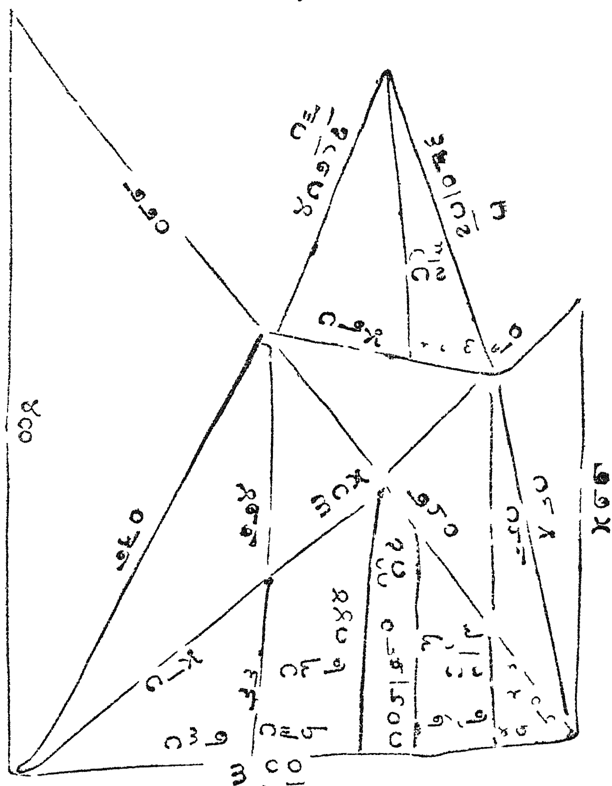
వామలంబసంధి౧౩౨ దక్షిణ లంబసంధి - ౧౬౨ - వామలంబ పీఠము ౧౬౨ దక్షిణలంబపీఠము ౨౫౨ వామలంబాధఃఖండం ౯౯ కర్ణాధఃఖండం ౧౬౫ దక్షిణలంబాధఃఖండం౬౪కర్ణాధః ఖండం ౨౦ వామవంశం౪౧౦ దక్షిణవంశం౨౨౫కర్ణయోగాధోలంబం ౧౪౪ దీనివామాబాధ౧౯౨ దక్షిణాబాధ౧౦౨ సూచీలంబం౩౫౫ ౧౩/౧౭ సూచీవామాబాధ౨౯ ౧౧/౧౭ దక్షిణాబాధ౯౦ ౬/౧౭ సూచీ వామ

ఏవంసాధితాలబ్ధాః క్రమేణ-

దక్షిణలంబసంధిః ౪౨ స్యలంబసంధిః ౧౩౨ దక్షిణలంబపరం ౨౫౨ సవ్యలంబపీఠం ౧౬౨ దక్షిణలంబాధఃఖండం ౬౪ తత్కర్ణాధః ఖండం ౨౦ సవ్యలంబాధఃఖండం ౯౯ తత్కర్ణాధఃఖండం ౧౬౫ సవ్యవంశః - ౪౦౦ - దక్షిణవంశః ౨౨౫ కర్ణయోగాదధోలంబం ౧౪౪ అస్యసవ్యాబాధా ౧౯౨ దక్షిణాబాధా ౧౦౨ సవ్యసమసంధిః ౧౧౧ ౩/౨ దక్షిణసమసంధిః ౫౬ ౨/౯ సవ్యహారః ౧౬౯ ౩/౨ దక్షిణహారః ౧౨౨ ౨/౯ సూచీలంబః ౩౫౫

౧౩/౧౭ తస్య సవ్యాబాధా- ౭౦౯ ౧౧/౧౭ దక్షిణాబాధా ౯౦ ౬/౧౭ సూచీసవ్యభుజం ౪౧౭ ౧౬/౧౭ సూచీదక్షిణభుజం ౩౬౭ ౧/౧౭

భుజం ౪౧౭ ౧౬/౧౭ దక్షిణభుజం ౩౬౦ ౧/౧౭

౧౮ ప్రశ్నం.

వసుమతీ వాణాశ్వ హస్తులు [illegible] భుజములగు [illegible] | [illegible]
[illegible] మితము [illegible] కర్ణములు [illegible] |
[illegible] లంబ
[illegible] భుజములు [illegible] |
[illegible] భుజములు [illegible] | [illegible]
[illegible] యెనెన్||

భూ ౩౭౫ ము [illegible] ౧౦ భు [illegible] ౩౦ [illegible] ౪౦౦ [illegible] ౩౦౦

త్రిభుజ చతుర్భుజ క్షేత్రంబుల యందలి

యన్నికోణ బుంధస్తులు సూత్రవృత్త

న్యాసానయనము.

త్రిభుజ చతుర్భుజ [illegible] కోణములగడలు [illegible] | [illegible]
వృత్తము [illegible] | [illegible]
[illegible] గుణించి [illegible]
[illegible] భుజములగు [illegible] లు నాల్గు
వేసు | [illegible] విభజనంబు | [illegible]
[illegible] వృత్త [illegible]
[illegible].

త్రిభుజ చతుర్భుజంబుల కోన [illegible]
[illegible] వ్యాసము [illegible]
[illegible] లంబము [illegible]
[illegible] రాశిద్వయంబు [illegible]
[illegible] వేయ [illegible]
[illegible] భుజంబు
[illegible]
[illegible]
[illegible] బ [illegible]
[illegible] భుజములు [illegible]

[illegible] భుజంబు [illegible]
[illegible] వేయ [illegible]
[illegible] గుణిం
[illegible] కొంబగు ***
[illegible] క్షేత్రంబు [illegible]
[illegible]
[illegible] లంబ [illegible]
[illegible] సాధనము [illegible]
[illegible] **** ****

త్రిభుజ ఘనవిశేషము.

సారమైన త్రిభుజమందు నుండు యొక్క వృత్తవ్యాసము । కారుకల్పనంబు
చేయదగును హారధ్రిక్షై -

త్రిభుజంబున హారకము సిద్ధించు కొరకు శాలనఘజస్థానము శూన్యము గను౦ చెందగుననట- .. ..

యీవృత్త ఉత్తరాధరము - క్రింద వ్రాయబడియెడు- .. ..*

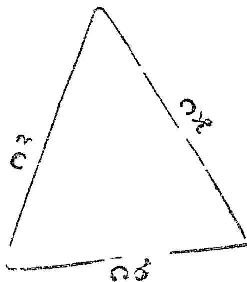
ఉదాహరణము-

మనుజులతిభుల్లి ద్విరాదశము మానగు బట్టునలోల నెత్రియా । ఘనవగుతే
కటరాములును గాద్వి భుజంబులు రాజులున్యాల్ । మానవాన నట్టి
యా త్రిభుజము జ్ఞతురశ్రములెట్టి వృత్తము । లనిన నదియక కోణములు
గన్గొను గణిత వేగదెల్పుమా ॥

ఈయుదాహరణంబున ౧౪-౧౫-౧౩ గు త్రిభుజంబునకోణ బులం దాకువృత్తం బెట్టి యు.

చతుర్భుజంబున- ౯- ౨౫- ౧౫- ౩౯- గలనాలుగు భుజకోణములం దాకువృత్తంబెట్టిదియు ప్రశ్నము.

ఇందు త్రిభుజంబున వృత్తము సాధించు వేళ నాల్గవస్థానము శూన్యము గాన కల్పన చేసి గణితము సాధింపవలయు ననువిశేష విధివలన నట్లు గల్పింపబడెను॥

హారనయనం-

౧౩	౦	౧౫	౧౪
౧	౧౫	౧౪	౧౩
౧౫	౧౪	౧౩	౦
౨౮	౨౯	౪౨	౨౭
౧౪	౧౩		౧౫
౧౪	౧౬	౪౨	౧౨

పరస్పరగుణితరాశి ౧౧౯౮౬

భాజ్యానయనము

౧౪-౧౫ ౧౪ ౧౩ ౧౫ ౧౪
౧౩- ౦ ౧౫- ౦ ౧౩- ౦

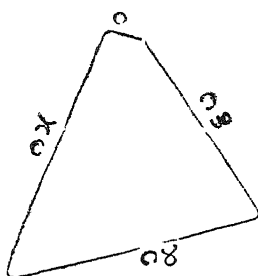
౧౮౨ ౦ ౨౧౦-౦ ౧౯౫ ౦

ఇాకుద్వితియరాసులుశూన్యములగు

టకగ్పరగుణితరాశిభాజ్యము-

౭౪౫౨౯౦౦

$\frac{౭౪౫౨౯౦౦}{౧౧౨౯౮౬}$ అవ ౧౭౬౪ $\frac{రా౪౨ ౦౫ నూాలం౬౫}{౬౪}$ $\frac{}{౮}$ వ్యాసార్ధం ౮ $\frac{౧}{౮}$

ఉదాహరణము-

నదియుపరిపాదుతా ...

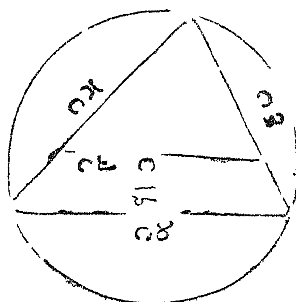
లు ...మ ని ద్ర రత్న హాష వ ...

...ప్రార్థ్య ... గఫ్రు ...హా యుతక

టిలుపాకువృత్తవ లు ... సమో ... ||

...౧౦.౧౭౯- ద్వి ౧౦-౯-౧౨

త్ర్యం-౭౬

చతుర్భుజక్షేత్రన్యాసము.

౯

౨౫ ౧౬

౩౬

హారకానయనము.

౨౫	౯	౧౬	౩౬
౯	౧౬	౩౬	౨౫
౧౬	౩౬	౨౫	౯
౫౦	౬౧	౭౭	౭౦
౩౬	౨౫	౯	౧౬
౧౪	౩౬	౬౮	౫౪

అన్యోన్యగుణితరాశి ——— ౧౮౫౦౬౮౮ హారకం.

భాజ్యానయనము.

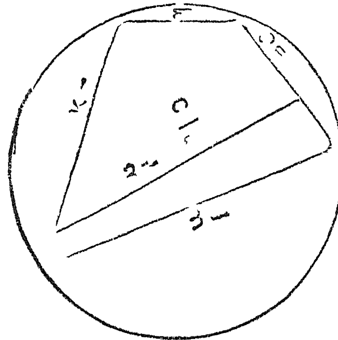
౨౫	౩౬	౧౬	౩౬	౩౬	౨౫
౯	౧౬	౯	౨౫	౯	౧౬
౨౨౫	౫౭౬	౧౪౪	౯౦౦	౩౨౪	౪౦౦

యోగం ౮౦౧ యోగం ౧౦౪౪ యోగం ౩౨౪

ఈమూడురాసులనన్యోన్యగుణితరాశి ౬౦౫౪౪౦౬౫౬ భాజ్యం

౬౦౫౪౪౦౬౫౬ / ౧౮౫౦౬౮౮ అప౧౨౯౬ రాశి ౪౬౭౧౬౧ / ౧౪౨౮ నికటమూలం

౧౮ ౧౨౪౩౯ / ౧౪౨౮౦ స్థూలాం ౧౮ / ౧౨ ౧ వ్యాసార్ధం.

ఫలానయనమునకు సూత్రం.

హరరాశిమూలమందునలుతుర్యభాగిస్తా । మెరమీర కుండెఫలము
మెరయునిట్టిభూములన్ ॥

గజక్షేత్రఫలము	చతుర్భుజక్షేత్రఫలము
హారకం.	హారకం
౧౧౨౮౯౬	౧౮౪౯౬౦౦
మూలం	నికటమూలం
౩౩౬	౧౩౬౦
చతుర్థాంశం ౮౪	చతుర్థాంశం. ౩౪౦

౨౦ ప్రశ్నలు.

శరగిరులు పుడమి ఖజలము । లరయము ఖకుచత్ర్యబాణమగునొక భుజముల్ । కరి
తతకములితరంబులు । మెరసిన చతురస్రమునకెట్టిమితవృత్తమగున్ ॥
నూరులు వదనము ధృతిమిత । మారయభూ యెరుసుభుజలష్టియునిట్టి ప్రభల్ । గా
రాజిలు చతురశ్రమహీన రయానులమెులలుసోకునావృత్తమెటో ॥ మెదిసనఖములు పద
నం । చాదిగ్గజమగునుభుజములష్టియుమూరల్ । గాంచిన చతుకోణము । చెవొవ్యతమున
దానునేవాడ జెప్పుమ ॥ ప్ర. భూమి ౭౫ ముఖం భు ౧౨ భు ౬౮ త్ర్యాంశ ౧౮ ము
౧౨భు ౧౬-౧౮త్ర్యభు ౨౦ ము ౮౧౬-౧౨

త్రిభుజ చతుర్భుజంబులందు భుజంబులు తెలిసిన కర్ణం

బగువృత్తానయనము.

త్రిభుజచతుర్భుజాగ్రములు గ్రకటించుభుజంబు సర్వబాహుయుతా
ఖిలా । ఏ భుజంబు భుజస్వశతాల । ద్విఘ్న విద్దవృత్తివ్యాసమం
దెలుగు ॥

త్రిభుజాదులకు స్పష్టమగు క్షేత్రఫలము - నాల్గుభుజాదులయందున్న భుజంబులు కూడిన సంఖ్యయొక్క అర్ధముచే బహుళంపబడి స్థూలఫలాధికంబగు.

ఈ విషయంబున చతుర్భుజంబున విశేషము గలుగుటవలన విశదము జేయబడయె నీ సూత్రంబున చతుర్భుజంబున విధి సమానంబు.

ఉదాహరణము

సమభుజమహాకర్ణమితం ... సమభుజములైన భూమి నిభుజము ... ఘునకటంబు మదెంత కాంచెదరో చెప్పుమ ||

ఈయుదాహరణంబున ౧౩, ౧౪, ౧౫ భుజములు గల త్రిభుజంబున భుజాంబు

౧౩

౮

౧౪

౧౫

లన్నియుకూడి ... భూమి స్పష్టఫలమితంబెంతయని ప్రశ్నము

౧౩	౨౧	౨౧	౨౧	౨౧
౧౪	౧౫	౧౪	౧౩	౦
౧౫	౬	౭	౮	౨౧
౪౨				

అన్యోన్యగుణితరాశి ౭౦౫౬ మూలఫలం ౮౪

౨౧) ౮౪(౪ వ్యాసార్ధం

౨౧ ప్రశ్న

భూమి ... శ్వమునకు ... సమత్రిభుజ సభుజలు మూడు ... సమకు ... వ్యాసార్ధమెంతయని ... లెంతఁగా యని తత్త్వజ్ఞులు ... భుజంబులు ... ంబెంత ... ఘునవియుతత్త్వము ... భూమి ... కర్ణము ... సహిత ... కరణమితమును పూర్ణ ... భుజ

లైన నెట్లగుపాలుభుమీర. ప్ర-౨౧-౧౩-౨ ద్వి-౨౭-౨౫-౧౬ తృ-౨౬-౨౫-౩ చ
౬౩ ౬౦-౩౯-౨౦౫౬-౫౨-౬

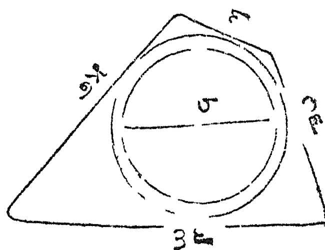
విశేషసూత్రము. సీ.

విషమపౌకములందువిశ్రుతకర్ణములు సిద్ధించునట్టియు చతురకో
ణములదాకువలయగభూమము లందునుభుజలోకసూత్రము వేతవీకదె
చ్చు। ఫలము లుస్థిరమాటలాన్యాచార్యోక్తి శ్రుతినియతము లేంచూ
టువలము। నియుతేతరంపైనచ్చట స్ఫుటమాటంట్టిచౌకములందనాళ
వుకొనెను। నాల్గుభుజముల పోకుచునంతరమున। నుందువలయునిగూ
వణమొప్పపూర్వ। సూత్రవిధిక్షేత్రసంభవసుఫలరా। సర్వదోర్యు
తిదళమునన్యహీంప॥

ఈ విషమచతుర్భుజంబులకు కర్ణంబులు నియతంబులు గామింజేసి పలంబుని యతంబు గాకున్నను - నియతంబు కాన యతసూత్రముచే కర్ణంబు సాధించవ లెనట్టియు స్పష్టకర్ణంబగు వృత్తాంత ర్వర్తియయినగు విషమచతురంబులసర్వ దోర్యుతిదళంబుచే సాధితఫలంబు నియతంబగుటం జేసి యిట్టిచతురంబుల నాల్గుభుజంబులను దాకుచుండునట్లు వృత్తంబు పూర్వసూత్రం చెప్పి ఫలము సర్వదోర్యుతిధ ము... జింపవలెనని భావంబగునట.

ఉదాహరణము.

భూమిబాణగిరులు ముఖము భుజలములు। గజరసంఖ్యలో భుజ
ము చంద్ర। శరము స్పష్టమైన చతురంపు భుజములు దాకునట్టి వృత్త
మువ దెంత॥

ఈయుదాహరణంబున భూ ౨౫ ము ౪౦ భు ౫౨ - ౫౧ గల చతుర్భుజంబునకు నాలుగుభుజంబులును దాకుచునడుమ దిరుగువృత్తవ్యాసార్ధంబెంతయని ప్రశ్నము॥

౨౫	౧౧౭	౧౧౭	౧౧౭	౧౧౭
౪౦	౨౫	౪౦	౫౨	౫౧
౫౨	౪౫	౭౭	౪౯	౫౬
౫౧				
౫౩౪				
౯౩౦				
౧౧౭				

అన్యోన్యగుణితరాశి - ౧౦౪౫౮౭౫ మూలం ౩౨౫౩౪ ఫలం॥

౧౧౭) ౩౨౫౩౪ భు ౨౬ ఫలం - ౨౭ $\frac{౬౫}{౩౯}$ అంతర్వర్తివృత్తవ్యాసార్ధం॥

౫౨ ప్రశ్న-

జనకములచేత శరవసు । పులు లవనము జలధి చంద్రమూలు బాణనిధిం । దలుభుజము లెవటగభర్తా । వలయమునకు వ్యాసదము వలుకుము వేగన్ ॥ అశసలిధులువ సుంధర । యాకిసవసుపులుముఖ బవంగాగ్నిధరల్ । వేశరచంద్రములునోభుజ । లోకో పలిగభర్త వలయమున వ్యాసమెరో॥

ప్ర - ౫౦౪ - ౫౧ - ౧౦౪ - ౧౯౫ ద్వి - ౧౫౦ - ౭౦ - ౧౩౬ - ౧౦౫

పన్నెండుపుడమియ బాహులు సజడిశల్ వదనమారు గల్గుపసుధయందు । దలపుముగర్భవృత్తవ్యాసమానంబు మిరుద్రమితమగుమహీయునలక । గిరులుభుజంబులు శరములు ముఖమును గల క్షోణియందు నదెలుపుమదియె । రవిదశవసు మతీరాణించు త్రిభుజంబు త్ర్యంకగిరులచేరుచిరమైన । త్రిభుజయందు నవెర్వ శరోటపరభ । గర్భితవృత్తవిష్కంభగణన క్రమము । గర్భదక్షరక్ర తీక్ష్ణతగల్గుబుద్ధి । వాటియందున గలదే ప్రౌఢగణక॥

త్ర్య - ౧౫ - ౭ ౧౦ - ౬ చ ౧౧ - ౯ - ౨ ౫ ప ౧ - ౫ ౧౦ - ౮ షు ౧౧ - ౯ - ౭

అథవృత్తే త్రైపరిధిజ్ఞానాయసూత్రం॥

వృత్తేనాహ॥

వ్యాసేభనందాగ్ని ౩౯౮౭ హతే విభక్తే ఖబాణసూర్యైః ౧౨౫౦ పరిధిస్స సూక్ష్మ । ద్వావింశతిఘ్నే విహృతే థశైలైః స్థూలో థవాస్యాద్వ్యవహారయోగ్యః॥

వ్యాసవశ్యహాంకుసందపహ్నా వాలమాఘాడయు । వ్యసభక్తమగుగసుసూక్ష్మ

పరిధిబాహుదగ్రులకు। వ్యాసమట్లుహతమైన బిజావాజులచుహరించుచగా। వాసికెక్కు-
స్థూలపరిధి వ్యవహృతులకుయోగ్యమై॥

వ్యాసేతి వ్యాసం భనన్దాగ్నిభిః ౩౯౨౭ హతం ఖబాణసూర్యైః ౧౨౫౦ భక్తే లబ్ధం పరిధిమానం సూక్ష్మం॥ అథ ద్వావింశత్యా ౨౨ హతే శైలైః ౭ విహృతే స్థూలో వ్యవహారయోగ్యః పరిధిః భవేత్॥

వ్యాసమును ౩౯౨౭ చేత గుణించి ౧౨౫౦ చే భాగించిన సూక్ష్మపరిధి యగును. * మరియు వ్యాసమును ౨౨ చేత గుణించి ౭ చేత భాగించిన వ్యవహారయోగ్యంబగు స్థూలపరిధి యగుననుట... .. *

ఉదాహరణం.

విష్కంభమానం కిల యత్ర సప్త తత్ర ప్రమాణం పరిధేః ప్రచక్ష్వ ।
ద్వావింశతిర్యత్ర పరిధిప్రమాణం తద్వ్యాససంఖ్యాం చ సఖే విచింత్య॥

ఏడు వ్యాసమైన నెఱి వృత్తమందెంత। యజకరము వృత్తకిఘూమిఘా ప్రౌ। తత్వ
వ్యాసము నరుడనగు నావృతి జలశరగిజా ప్రచితకనెరుగు పరిధి॥

విష్కంభేతి స్పష్టార్థం. వ్యాసం ౭ భనన్దాగ్నిభిః ౩౯౨౭ హతః ౨౭౪౮౯ ఖబాణసూర్యైః ౧౨౫౦ భక్తం లబ్ధం పరిధిమానం ౨౧ $\frac{౧౨౩౯}{౧౨౫౦}$

తదేవ సూక్ష్మపరిధిః.

ఈయుదాహరణంబున వ్యాసము ౭ గలచోట పరిధియు పరిధి ౨౨ గంచోట వ్యాసమును ౨౭౪౮౦ వ్యాసమునకు ౭ ౨౧౨౪ పరిధిని వ్యాసమును బుకు నుట ప్రథమోదాహరణము వ్యాసము

౭

స్థూలపరిధిర్యథా వ్యాసః ౭ ద్వా
వింశత్యా ౨౨ హతః ౧౫౪ శైలైః ౭
భక్తః ౨౨ స్థూలపరిధిః.

అథాత్ర గుణకారవిపర్యయేణ పరి
ధేస్సకాశాద్వ్యాసానయనం. యథా
సూక్ష్మపరిధి $\frac{౧౨౩౯}{౧౨౫౦}$ శేషేష్వ రూపేష్వ
విక్షిప్తే జాతం $\frac{౨౭౪౮౯}{౧౨౫౦}$ అయం ఖబాణ
సూర్యైః ౧౨౫౦ హతః $\frac{౩౪౩౬౧౨౫౦}{౧౨౫౦}$
వేదనభక్తః ౨౭౪౮౯ భనందాగ్నిభిః
౩౯౨౭ హృతః లబ్ధ వ్యాసః ౭

ద్వితీయోదాహరణే పరిధి ౨౨ వ్యాసే ౭ హ
తః ౧౫౪ ద్వావింశత్యా ౨౨ భక్తే ల
బ్ధం వ్యాసమానం ౭

వ్యాసం-౭

సూక్ష్మపరిధి	స్థూలపరిధిః
౭	౭
౩౯౨౭	౨౨
)౨౭౪౮౯	౭)౧౫౪
౧౨౫౦	ఫలము
పరిధి-౨౧ $\frac{౧౨౩౯}{౧౨౫౦}$	౨౨

పరిధి

౨౨

సూక్ష్మవ్యాసం	స్థూలవ్యాసం
౨౨	౨౨
౧౨౫౦	౭
౩౯౨౭)౨౭౫౦౦	౨౨)౧౫౪
ఫలం	ఫలం
౭ $\frac{౧౧}{౩౯౨౭}$	౨౨

౨౨

ద్వితీయోదాహరణవ్యాసము.
వ్యాసం-౭౧౧

సూక్ష్మపరిధి.	స్థూలపరిధి.
౨౧౦౦	౨౧౦౦
౩౯౨౭	౨౨
౧౨౫౦)౮౨౪౬౭౦౦	౭)౪౬౨౦౦
లబ్ధ పరిధి ౬౫౯౭	ఫలం ౬౫౯౬ $\frac{౧}{౭}$

పరిధి: ౬౫౯౭

సూక్ష్మవ్యాసం.	స్థూలవ్యాసం.
౬౫౯౭	౬౫౯౭
౧౨౫౦	౭
౩౯౨౭)౮౨౪౬౨౫౦	౨౨)౪౬౧౭౯
ఫలం వ్యాసం ౨౧౦౦	ఫలం ౨౦౯౯

ప్రకారాంతరము

వ్యాసము నగుణ గుణితంబును। అపవర్తనమ భ్ర ఖఖఖ నవనాగులచే। నపహతి జేసిన నిలగొ। పరిధిమితంబు వచ్చునక్రమలీలన్॥

వ్యాసము ౩౧౪౧౬ చే గుణించి ౧౦౦౦౦ చే భాగించి పరిధి సూక్ష్మము. ఇట్టి చేసిన అపవర్తనము చేసిన గుణము ౩౯౨౭ హారము ౧౨౫౦ అగును కనియు భ్రమయమును సమానము.

వ్యాసము.

వ్యాసం.	వ్యాసము.
౨	౨౧౦౦
౩౧౪౧౬	౩౧౪౧౬
౬౨౮౩౨ / ౧౦౦౦౦	౧౦౦౦౦)౬౫౯౭౩౬౦౦
అపవర్తనాత్ $\frac{౩౯౨౭}{౧౨౫౦}$ ఫలం	ఫలం ౬౫౯౭
౧౨౩౯ / ౧౨౫౦	

సూక్ష్మపరిధి సమానము.

౨౩ ప్రశ్నః

వ్యాసము నగగిరిగజాంగములై యున్న। పరిధిమితమదెంత పరిధిమితము। సూక్ష్మత
రాశిఖులు స్థూలపూర్ణాంకగె దూరములైన వ్యాసమరయ దెలుపు.

ప్ర. వ్యా ౧౮౭౬ ద్విప ౩౯౨౦ తృప ౨౧౯౦౦

వృత్తగోలయోః ఫలానయనే సూత్రం.

వృత్తక్షేత్రే పరిధిగుణితవ్యాసపాదః ఫలం యత్ క్షుణ్ణం వేదైరుపరి పరితః
కందుకస్యేవ జాలం। గోలస్యైవం తదపి చ ఫలం పృష్ఠజం వ్యాస
నిఘ్నం షడ్భిర్భక్తం భవతి నియతం గోలగర్భే ఘనాఖ్యం॥

వలయమునందు వ్యాసపదపరిధితపవృత్తము భూమిలబ్ధము। జలహతభూమిలబ్ధము
జాలముకైవడి గోళపృష్ఠము। దలపదు భూఫలంబగు దాని షడంశము వ్యాసనిఘ్న
మైన ఫలము ఘనాఖ్యమా ఫలము వతియగు గర్భమునందు సత్యమై॥

వృత్తక్షేత్రే పరిధి ర్వ్యా
సో గుణితం తస్య పాదః - వృత్తక్షేత్రే
ఫలం భవతి॥ ...

తత్ఫలం చతుర్గుణం గోలస్య పృ
ష్ఠే కందుకజాలవత్ ఫలం భవతి॥

తత్పృష్ఠజాతం ఫలం వ్యాసేన ని
ఘ్నం షడ్భిర్భక్తం జాతం గోలస్యాంత
ర్ఘనఫలం భవతి॥ ...

వ్యాసమునందలి నాల్గింట నొకటి
చే పరిధిం గుణింపంగ లబ్ధము వృత్తక్షేత్రస
మఫలంబగు॥

ఆ క్షేత్రఫలము నాలుగింట గుణించిన నా
వృత్తపు గుండు చుట్టు వలవలె చుట్టు గుండు
భూఫలంబగు॥

యీగోళ పృష్ఠఫలము వ్యాసము
చే గుణించి యాఱింట భాగించ గోళఘన
ఫలంబగు॥ ...

ఉదాహరణము.

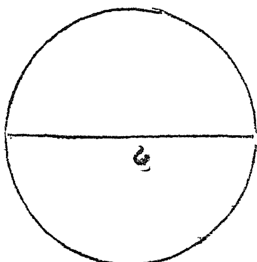
యద్వ్యాసస్తురగైర్మితః కిల ఫలం క్షేత్రే సమే తత్ర కిం। వ్యాసస్స
ప్తమితశ్చ యత్ర వసుమితే గోలస్య తస్యాపి కిం। పృష్ఠే కందుకజాలస
న్నిభం ఫలం తస్యైవ గోలస్య కిం। మధ్యే బ్రూహి ఘనం ఫలం చ విమ
లాం చేద్వేత్సి లీలావతి॥

సమభూవృత్తము సప్తవ్యాసమయినఁ జానిఫలంబెంతో । మఱియాసమ
పైనఁ గందుకముపై జాలంపుఁజాలాకృతిన్ । విమలంబై నగు పృష్ఠజంబగు ఫల
బేగోళమైనట్టిచో । క్రమతఁ జెందఁగఁ దెల్పు గోళఘనమై భాసిల్లఁగఁ భక్షణంబునన్ ॥

యదితిస్స్పష్టోర్థః వ్యాసః - అత్ర స్థూలఫలానయనం - యథా వ్యాసః ౭ పరిధినా ౨౨ గుణితః ౧౫౪ తస్య పాదః $\frac{౧౫౪}{౪}$ ఛేదేన భక్తం ఫలం - వృత్తక్షేత్రఫలం - ౩౮ $\frac{౧}{౨}$ ఏవం స్పష్ట తత్క్షేత్రఫలం - ********

కందుక జాలవత్ఫలానయనేన తః వృత్తక్షేత్రఫలం $\frac{౧౫౪}{౪}$ చతుర్గుణం ౧౫౪ గోళపృష్ఠఫలం.

గోళఘనఫలం యథా స్పష్టఫలం ౧౫౪ వ్యాసేన ౭ నిఘ్నం ౧౦౭౮ షడ్భిః భక్తం ౧౭౯ $\frac{౨}{౩}$

ఈయుదాహృతి ౭ వ్యాసముగల యడదే క్షేత్ర పృష్ఠ ఘన ఫలంబులు దెలుపుమను ప్రశ్నార్థము.

స్థూలఫలానయనము

భూఫలం.

$$\frac{౭ \times ౨౨}{౪)\ ౧౫౪}$$

లబ్ధం.

$\frac{౧౫౪}{౪}$ అపవర్తితం $\frac{౭౭}{౨}$

గోళపృష్ఠఫలం.

$\frac{౭౭}{౨} \times \frac{౪}{౧} = \frac{౩౦౮}{౨}$

అపవర్తితం. ౧౫౪

ఘనఫలం.

$$\frac{౧౫౪ \times ౭}{౬)\ ౧౦౭౮}$$

$\frac{౧౦౭౮}{౬}$ అపవర్తితం.

$\frac{౫౩౯}{౩}$ లబ్ధం ౧౭౯ $\frac{౨}{౩}$

అథాత్ర సూక్ష్మఫలానయనే న్యాసః పరిధినా ౨౭౪౯ వ్యాసపాదం $\frac{౭}{౪}$
౧౨౫౦

గుణితం ౧౯౨౪౨౩ చేదేనభక్తం ల
౫౦౦౦

బ్ధం వృత్తక్షేత్రఫలం ౩౮ $\frac{౨౪౨౩}{౫౦౦౦}$

గోళోపరిస్పష్టానయనం యథాతద్వృ
త్తక్షేత్రఫలం ౩౮ $\frac{౨౪౨౩}{౫౦౦౦}$ ఛేదఘ్న

రూపేస్వితిజాతం ౧౯౨౪౨౩ నను
౫౦౦౦

భ్యః ౪ ఘ్నం ౭౬౯౬౯౨ చేదేనభ
౫౦౦౦

క్తం లబ్ధం ౧౫౩ $\frac{౪౬౯౨}{౫౦౦౦}$ ఇదంకందు

కస్యపరితో జాలకుఇవ గోళపృష్ఠఫలం

స్యాత్ ౹ ౹ ౹ ౹

గోళ పృష్ఠఫలజ్ఞానం యథా ఉప

గోళపృష్ఠఫల $\frac{౭౬౯౬౯౨}{౫౦౦౦}$ వ్యాసేన

౭ హతం $\frac{౫౩౮౮౮౪౪}{౫౦౦౦}$ షడ్భిః ౬ భ
౫౦౦౦

క్తం ౮౯౮౧౪౦ స్వచ్ఛేదేన ౫౦౦౦ భక్తం
౫౦౦౦

౧౭౯ $\frac{౬౨౮}{౫౦౦౦}$ ఇదం గోళస్యాంత

ఘనఫలం ౹ ౹ ౹

సూక్ష్మఫలానయనం

క్షేత్రఫలం

౭

$\frac{౩౮ ౨౭}{౧౨(౧)౨౭౪౯}$

ఉద్దేశః

$\frac{౨౭౪౯}{౧౨౫౦}$ గు $\frac{౭}{౪}$ రాశి $\frac{౧౯౨౪౨౩}{౫౦౦౦}$

ఫల ౩౮ $\frac{౨౪౨౩}{౫౦౦౦}$

గోళపృష్ఠఫలం

$\frac{౭౬౯౬౯౨}{౫౦౦౦}$ లబ్ధము ౧౫౩ $\frac{౧౧౭౩}{౧౨౫౦}$

ఘనఫలం

$\frac{౭౬౯౬౯౨}{౫౦౦౦}$ గు $\frac{౭}{౧}$ రాశి $\frac{౫౩౮౮౮౪౪}{౫౦౦౦}$

హర ౬ పరివర్తనం

$\frac{౧}{౬}$ గు $\frac{౫౩౮౮౮౪౪}{౫౦౦౦}$ రాశి

$\frac{౫౩౮౮౮౪౪ లబ్ధరాశి}{౩౦౦౦౦}$ $\frac{౧౭౯౬౮౧}{౭౫౦౦}$

ఫలం ౧౭౯ $\frac{౪౪౬౧}{౭౫}$

అథ ప్రకారాంతరేణ ఫలానయనం.

వ్యాసస్య వర్గే భనగాగ్నినిఘ్నే సూక్ష్మం ఫలం పంచసహస్రభక్తే।
రుద్రాహతే శక్రహృతేఽథవా స్యాత్ స్థూలం ఫలం తద్వ్యవహారయోగ్యం॥
ఘనీకృతవ్యాసదలం నిజైకవింశాంశయుగ్గోళఘనే ఫలం స్యాత్॥

వ్యాసకృతిన్ భనగగుణాహతమౌ పనౌనది సూక్ష్మమై। కాసిలు నాఫలంబగు పంచసహస్రము చేభజింపగా। నాసరసంపు వర్గమును నమ్మను భక్తము రుద్రనిఘ్నము శక్రభజేనన స్థూలమంద్రి దిగ్మోద్ధి వహించు నవ్యావహారిమై॥ వ్యాసఘనార్ధము తనదై। భాసిలు మూలత్ర్యంశయుక్తమై గోళఘనం। బై సిద్ధించును గణము। ఘోషందియమేది ఫలము సాక్షిక ఋక్షి॥

వ్యాసస్యేతి- వ్యాసస్య వర్గం భనగాగ్నిభిః ౩౯౨౭ నిఘ్నం పంచసహస్రేణ ౫౦౦౦ భక్తం సత్ సూక్ష్మం ఫలం భవతి. యద్వా వ్యాసస్య వర్గః రుద్రైః ౧౧ ఆహతః శక్రైః ౧౪ హృతః స్థూలం వ్యవహారయోగ్యం ఫలం భవతి. గోళఘనమాహ వ్యాసస్య ఘనం నిజస్య తస్య దళం అర్ధం నిజైకవింశాంశేన స్వకీయైకవింశాంశేన యుతో గోళఘనఫలం భవతి

వ్యాసవర్గము ౩౯౨౭ చే గుణించి ౫౦౦౦ చే భజింప సూక్ష్మక్షేత్రఫలము.

ఆ వ్యాసవర్గము ౧౧ చే గుణించి ౧౪ చే భజింప స్థూలక్షేత్రఫలము

వ్యాసఘనమును అర్ధించి దాని $\frac{౧}{౨౧}$ అంశము గూడిన ఘన ఫలంబు సిద్ధించుననుట.

పూర్వోదాహృతౌ వ్యాసః.

వ్యాసస్య ౭ వర్గః ౪౯ భనగాగ్నిభిః ౩౯౨౭ గుణితః ౧౯౨౪౨౩ పంచసహస్రేణ ౫౦౦౦ భక్తం లబ్ధం

వ్యాసము.

సూక్ష్మము.	స్థూలము.
౭	౭
వర్గము	వర్గము
౪౯	౪౯

సూక్ష్మంఫలం ౩౮ ౨౪౨౩/౫౦౦౦ తదేవ-

స్థూలఫలంయథా వ్యాసవర్గః ౪౯ ఇంద్ర ౧౧ హతం ౫౩౯ శక్ర ౧౪ భక్తం ౩౮ ౧/౨ తదేవ-

ఘనఫలంయథా వ్యాసః ౭ ఘనీకృతః ౩౪౩ అస్యదళం ౩౪౩/౨ నిజైకవింశాంశేన ౩౪౩/౪౨ అనయోర్యోగార్థం సమచ్ఛేదే ౧౪౪౦౬/౮౪ ౬౮౬/౮౪

యోగః ౧౫౦౯౨/౮౪ ఛేదేన హరభక్తం ౧౭౯ ౨/౩ స్థూలఫలంతుల్యమేవ-

౩౮ ౨౪౨౩ ౧౧
౫౦౦౦)౧౯౨౪౨౩ ౧౪)౫౩౯

హరభక్తఫలం- హరభక్తఫలం
౩౮ ౨౪౨౩/౫౦౦౦ ౩౮ ౧/౨

ఘనపరం ౭

ఘనం-అర్ధం ౩౪౩/౨ మూ ౧౭/౨౧
౩౪౩

౭౫౪౬/౪౨ అపవర్త ౫౩౯/౩ ౧౭౯ ౨/౩

౨౧ ప్రశ్నము-

రాజాలుమూరులుమనుపులు । వాదరులునైన యిట్టివలయములందున్ । రాజానికి భూఫలమును । రాజ్యఫలంబు ఘనఫలములను బలుకుమూ॥

వ్యా-౧౬ ద్వి౨ త్రి౧౪ చ ౧౭

ఇష్టసంఖ్యాక్షేత్రవృత్తసాధనసూత్రం ౨౦

మూ వృ-

ప్రమాణవ్యాసవర్గఘనాలప్రత్యేకమగుగుణితమై । ప్రమాణభూమి కృష్ణసంఖ్యలు ... । క్రమము బుమిరగా భజింప

గాంచు భేదకుడా। సమానస్థానవ్యాసము గుణించు విధంబు జాల

మా। ప్రమాణవర్గమగు ప్రత్యేక ఫలముగ నగు యనన్యోక్తిక॥

ఇష్టస [illegible] క్షేత్రంబునకును [illegible] వ్యాసములు [illegible] ఇష్టఘనసంఖ్య

బునకునవృత్తగోళవ్యాసములు సాధించునేట పదము [illegible] గోళవృత్తముల [illegible]

సమానవధిగు [illegible] ప్రమాణవ్యాసార్ధాలవ్యాసము బగు ౧౭౫౦ [illegible]

చి ౧౫౬౭ [illegible] పీటిచెను [illegible] ఘనవ్యాసక్షేత్రముల [illegible]

[illegible] ౪౩ [illegible] వ్యాసమానంబులగు [illegible] సమవృ

త్తిధి వృత్తక్షేత్రంబులకు [illegible] క్రమంబున ౪ ౧౭౨౨ ౦ ౧౫౪ వీటిచె [illegible]

[illegible] వ్యాసంబులగునటు.

ఘనఫలంబునకు వ్యాసము సాధించెడ ప్రమాణవ్యాసములఘనించి

[illegible] ౧౭౫౦౦౦ [illegible] ఫలంబుల గుణించి యావ్యాసఘనఫలంబులగు.

౧ [illegible] ౧౫౩ చె భజించినలబ్ధ ఘనమూలము వ్యాసమానంబగు

౩

వనుటా...

ఉదాహరణము.

సూక్ష్మము.

సూక్ష్మపరిధ్యంశత మహీలమతివేగ విశ్వచంద్రులగూడి వెలయుచం

ద్ర। రసలవంబులు తత్సరసములు గుణ భూమి వృత్తంబమొనగించు వేగ

గోళ। వృత్తపుపుడమిని ప్రస్టజినలవంబు తత్సాశ్వితకాలి దనరుబా

హు। శరజలంబుల వ్యాసమరయుము ఘనగోళమున వార్ధివ్యాసాంక

ములను గూ ను। షణుగిజాద్ధి వంబులై గలనుమీయు। బాణకి రతక సంఖ్య

నుబాగుమీరు। వాని నెరిగించు పువిష్కంభ కూనమిపుడ। గణకులోన నహా

గడంగగణకవర్య॥

ఈయుదాహరణంబున ౧౭ ౬౧ [illegible] ఫలమగలయీడవృత్త వ్యాస బును

౬౫

[illegible] వృత్త [illegible] స్యాంచలాయు [illegible] ఫలముగలయడనాగా [illegible] విష్కంభంబు [illegible] ప్రశ్న త్రయము.

న్యాసము.

భూఫలవిష్కంభానయనం.

[illegible] సవర్ణితరాశి [illegible]

[illegible] గుణించు వ్యాస [illegible]

[illegible] ముచే [illegible] రాశి [illegible]

[illegible] భాగించు

వ్యాస [illegible] భూఫలము [illegible]

చేవరి. [illegible] న్యాసం.

[illegible] గుణితరాశి.

[illegible] అపవర్తే [illegible]

తముచేయంగా [illegible]

మూలం.

[illegible]

వ్యాసం.

పృష్ఠఫలభూపరిధ్యానయనం

[illegible] సవర్ణితరాశి [illegible]

[illegible] గుణ్యావ [illegible]

గుణితరాశి [illegible]

భాగించు వ్యాస [illegible] పృష్ఠఫలము

[illegible] భా [illegible]

వ్యాస [illegible] రాశి.

[illegible] అపచ్ఛేద మిత

[illegible]

ముచే లబ్ధం. [illegible]

మూలం

[illegible]

వ్యాసం.

[illegible]

ఘనఫలగోళపరిధ్యానయనం.

౯౦౪ ౪౮౮/౬౨౫ సవర్ణితరాశి.

౫౬౫౪౮౮/౬౨౫ గుణించువ్యాస. ౧౨౫౦

ఘనముచే ౧౯౫౩౧౨౫౦౦౦/౧ గుణిత

రాశి. ౧౧౦౪౪౬౮౭౫౦౦౦౦౦౦/౬౨౫

భాగించువ్యాస ౧౨౫౦ ఘనఫలముచే

౧౨౨౬౫౬౨౫౦/౩ పరివర్తిత

హ ౧/౧౧౦౨౨౬౫౬౨౫౦ గుణాజ్యం॥

౧౦౪౪౬౮౭౫౦౦౦౦౦౦/౬౨౫ గుణి

తరాశి ౧౧౦౪౪౬౮౭౫౦౦౦౦౦౦/౬౩౯౧౬౦౧౪౬౨౫౦

అపవర్తనముచే ఘ॥ ౧౭౨౮

ఘనమూలం ౧౨

ఉదాహరణాంతరము.

స్థూలం

వస్తాంశయుగ్విశ్వశశిమితపుడగుకివృత్త విష్కంభ మనెగ దెల్పు।
మెడి టనాల్గుతోగూడెనక బాణజంబుమిత పృష్ఠభూఫలము గల్పు। నెడ
లవిష్కంభంబు డ పుం దెల్పుమయెడిట నొకటితోగూడినట్టి। పంచ
భూన్యాంకముల్బరగిన ఘనగోళమునకు విష్కంభము నెగ దెల్పు। స్వవ
హృతికి రమ్యాగ్యమగునట్టి వలయసాధ। క్రమమును మునుప వక్రరహి
త। భంగిగనుదేని వేగత్రిభంగి వెరు। వెరుగా దెల్పు గణకుడ చారులీల॥

ఇంటు భూఫలము ౧౧౩ ౧/౭ పృష్ఠక్షేత్రఫలము ౪౫౨ ౪/౭ ఘనఫలం ౯౦౫ ౧/౭ వీటికి వేర్వేర వ్యాస ప్రమాణంబుల దెల్పుమని ప్రశ్నార్థము.

భూఫలవిష్కంభానయనం.

౧౧౩ ౧/౭ సవర్ణితరాశి

౭౯౨/౭ గువ్యాస ౭ వర్గము ౪౯/౧ చే

ఘనగోళ పరిధ్యానయనము

౯౦౫ ౧/౭ సవర్ణితరాశి ౬౩౩౬/౭ గు

రాశి $\frac{౩౮౮౦౮}{౭}$ భాగించు వ్యాసఘ

త్రఫలముచే $\frac{౭౭}{౨}$ పరి $\frac{౨}{౭౭}$ వాజ్యం -

$\frac{౩౮౮౦౮}{౭}$ గుణితరాశి $\frac{౭౭౬౧౬౧౬}{౫౩౯}$

$\frac{}{౫౩౯}$ లబ్ధ-౧౪౪ మూలం

౧౨

వృత్తఫలంబూపరిధ్యానయనము.

$\frac{౪౫౨౪}{౭}$ సవర్ణితరాశి $\frac{౩౧౬౮}{౬}$

గుణించు వ్యాసవర్గముచే $\frac{౪౯}{౧}$ రాశి

$\frac{౧౫౫౨౩}{౭}$ భాగించు వ్యాసవృత్తఫ

లముచే $\frac{౧౫౪}{౧}$ పరిహ $\frac{౧}{౧౫౪}$ భాజ్యం

$\frac{౧౫౫౨౩౨}{౬}$ రాశి $\frac{౧౫౫౨౩౨}{౧౦౭౮}$ లబ

౧౦౭౮ లబ్ధ-

౧౪౪

మూలం

౧౨

ణించు వ్యాసఘనముచే $\frac{౩౪౩}{౧}$ రాశి

$\frac{౨౧౭౩౨౪౮}{౭}$ భాగించు వ్యాసఘన

ఫలముచే $\frac{౫౩౯}{౩}$ పరి $\frac{౩}{౫౩౯}$ భాజ్యం -

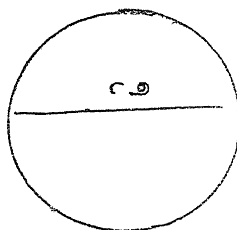
$\frac{౨౧౭౩౨౪౮}{౭}$ రాశి $\frac{౬౫౧౯౭౪౪}{౩౭౭౩}$

$\frac{}{౩౭౭౩}$ రాశి-

౧౭౨౮

ఘనమూలం

౧౨

౨౫ ప్రశ్నలు:

సమభూమిన్ దగునూరు మంటలను వెసాదించు వృత్తక్షితిన్ । వినుం... గోళపృష్ఠఫలమున్ వెదమై ఘనవ్యాసమున్ । సుమతీ గోళము నాఖ్యమాం... మాణ్యానికిన్ । క్రమవిన్నిత చేతకంబులిండా వృత్తవ్యాసమాలక్ ॥

ప్ర ౧౦౦ ద్వి ౧౨౦౦ తృ ౫౧౦

వృత్తద్వయసంయోగస్థానశరానయనం -

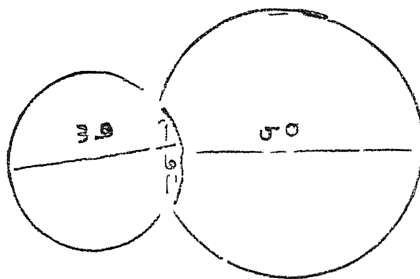
గ్రాసోనవృత్తయుగ్మా | గ్రాసగుణితమగుచుహీన గ్రాసము
లగునా | వ్యాసయుగయోగభక్తము | కేసినయన్యోన్యమగు మసిద్ధించు
నిషుల్ -

వృత్తద్వయములసంయోగస్థానజ్యాక్షితమను రెండువృత్తములలో వేర్వేరవ్యాపకలించియా శేషంబుల గ్రాసమితముచే గుణించినది భాజ్యరాసులగు గ్రాసహీనవృత్తద్వయసంకలనము హారకంబులు పరశరఖండములు బిన్నగోళంబునందధికంబును నధికగోళంబునస్వల్పఖండంబును శరమానంబులగు ననుట॥ . ...

ఉదాహరణము.

ఏనబదియునురదమితములు | నవదుపవృత్తములు రెండుగలవిరచో
టన్ | కనబడె గ్రాసము గాకుద | యెవిమిదిశరములను దెల్పుమిటవే
శ్వైరి

ఈయుదాహరణంబున ౮౦ ౩౨ అగలవృత్తద్వయములు
కలయునెడల గ్రాసంబయ్యెనేవియా వృత్తంబులందెం
తెంత గ్రాసంబులయినని ప్రశ్నము-

బృహద్వృత్తమువలన హీనవృత్తశరానయనం............	హీనవృత్తమువలన నధికవృత్తశరానయనం... .... ..*
౮౦ ౨ ౭౮	౩౨ ౨ ౩౦

౭౨
౧౪ ౪౯) ౫౭౬ ఫలం ౬ హీనవృత్తశరం | ౪౯) ౧౪౨ ఫలం అభ్యధికవృత్తశరం *

౧౯ ప్రశ్నః

గలుగు ... నిర్మలమైన | ... | ... వందిననవ | జలజము ... యుగళము ... చెపుమ | వృ-రల ౩ ౭శరం౫

అథవృత్తేశరజీవావ్యాసానయనం-

సార్ధవృత్తం-

జ్యావ్యాసయోగాంతరఘాతమూలంవ్యాసస్తదూనోదళితశ్శర స్స్యాత్ | వ్యాసాచ్ఛరోనాచ్ఛరసంగుణాచ్చమూలంద్వినిఘ్నం భవతిహజీవా | జీవార్ధవర్గేశరభక్తయుక్తేవ్యాసప్రమాణం ప్రవదంతివృత్తే ||

వృత్తమైగనవృత్తవిమలంపుష్పదంబునిశరవ్యాసగుణాగులువరుసదెలియ జ్యావ్యాసయోగంబు జ్యాగుణాంతరమునగుణియించియామూలగు ణిపవెంచి | వ్యాసంబునను ద్రోచియాశేషమర్ధించి శరమగువాక్య సంపుచందమిట్లు | శరమువ్యాసములోనస ... ద్రోచిశరంబుచే ... మగుసిరి ... చెలగుమూల | ద్విగుణమొనరింపగుణమగుదెల్లముగను | జ్యార్ధకృతిభక్తమొనరించిశరము చేత | శరములద్ధంబునను ... సంభవించు | వ్యాసమానంబు త్రివిధమైవరలునిట్లు || ** * *

జ్యావ్యాసయోగె ... జ్యావ్యాస యోర్యగన్యతయోరంతరెణయోర్ఘాతః తస్మాత్ మూలం కార్యం తేన ఊనితో వ్యాసోద ళితః స్యాత్ శరస్స్యాత్ || * * * * *

శరహీనాద్వ్యాసాత్ శరతాచ్చ వ్యాసా

జ్యావ్యాసంబులకూడిక ... రెం టియంతరముచేగుణించిన ... లమునర్ధించవ శరంబు ... వ్యాసంబునశరము ద్రోచి ... చేగుణించియామూలము ... వ్య

వ్యస్తాంశద్విగుణం ... భవతి
... ధనుశ్శరేణ ...
... ప్రమాణం ...
... ద ౧ ॥ ...

మానం ... * **
జ్యాదళము నువర్గించి శరము చే భ
...ఫలము న శరము గూడిన వ్యా
స ము *********

ప్రకారాంతరమున వ్యాసానయనం.

శ్రీవారిజాప్తగుణ ... । వెడశరవర్గము గూడి విభజన జేయం ।
గావలయు నింకఁ బలములు । నా వ్యాసము నిదియు వెలయు నాగరికములన్ ॥

జ్యాప్రమాణము సగ మొనరించి వర్గించి యందా శరవర్గము గూడి । శరముచే భ
జింప వ్యాసంబగు ॥ .... *

ఉదాహరణము.

దశవిస్తృతి ... జ్యా ... తానతే । తత్రైంవద బా
ణాన్యస్యం జ్యాబాణాభ్యాం వద విస్తృతిం ॥

పదియగు వ్యాసముగల । వదమలవృత్తంబునందు జ్యామానము దా । విదితమగు
రన బెప్పుడు ... విశదజ్యా వ్యాసములను మానికి గనుమ ॥

దశవిస్తృతిధనుః జ్యా ... వ్యాసః
౧ ... తదంతరేణ ...
... అనేన వ్యాసః
౧ ... అయం శరం
... ౧౦ శరేణ ... శరేణ
... లబ్ధం ... ద్విగుణ ...
యుజేవా ...... *

ఈయుదాహృతిని ౧౦ వ్యాసము
గలవృత్తమునందు జ్యామితము గుర్తలం
బునకు శరంబును శరం బనెడివియు
జ్యాశరంబులచే వ్యాసంబును జెప్పుమని
ప్రశ్నత్రయము *********

జీవార్ధతదర్ధరికే తద్వర్గః

శరేణ ౧ భక్తః శరేణ ౧ యుక్తః ౧౦

వ్యాసోయం..... .... *

జ్యారాశి-

శరానయనం-

౧౦
౮

౧౮
౨

౩౬
మూలం-
౬
అంతరం
౪
అర్ధం-
౨ శరం

జ్యానయనం-

౧౦
౨

౮
౨

౧౬
మూలం
౪
౨

౮ జీవా

వ్యాసం- ప్రథమం

౮
౪

వర్గం
౨)౧౬(౮
౨

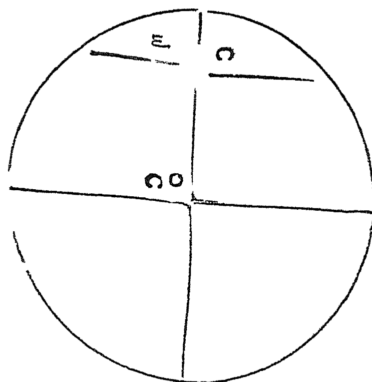
౧౦

వ్యాసం ద్వితీయం-

జీవా
౪
వర్గం
౧౬

శరం
౨
వర్గం
౪

యుతి
౨) ౨౦
ఫల ౧౦

శరానయనం

౧౦
౬

౧౬
౪

౬౪
మూలం
౮

జ్యానయనం

౧౦
౧
౯
౧
౯
మూలం
౩

మూలవిష్కంభాంతరం
౨
అర్ధం-
౧ శరం

౨
౬
జ్యామానం

వ్యాసానయనం

ప్రథమవిధి-
౩ జీవార్ధం-
వర్గం
౯)౯
ఫలం-
౯
౧

౧౦ వ్యాసం

ద్వితీయవిధి
జీవార్ధం-
౩
వర్గం
౯
యుతి
౧)౧౦

జీవార్ధం
శరః
౧
వర్గం-
౧

ఫలం
౧౦ భాజ్యం

౨౭ ప్రశ్న.

పదియై దిరువదియైదు మూడయి మూడగు వృత్తముల పరుసము త్రిగెలచ్చుల్। మదిదంశికం క్రమితమును। గుదిగొను జీవలను వాణకొన్ని తెలిసెపుమా॥

ప్ర-౧౫౯ ద్వి-౨౦-౧౬ తృ ౩౦-౧౮

అథ వృత్తక్షేత్రాంతర్గతానాం త్ర్యశ్రాదీనాం

భుజజ్ఞానాయ వృత్తత్రయం.

త్రిద్వ్యంగాగ్నినభశ్చంద్రైస్త్రిబాణాష్టయుగాష్టభిః। వేదాగ్నిపంచఖాశ్వైశ్చ ఖఖాభ్రాభ్రరసైః క్రమాత్। బాణేషునఖబాణైశ్చ ద్విద్విర్నందేషుసాగరైః। కురామదశవేదైశ్చ వృత్తవ్యాసే సమాహతే। ఖఖఖాభ్రార్క-సంభక్తే లభ్యంతే క్రమశో భుజాః। వృత్తాంతస్త్ర్యశ్రపూర్వాణాం నవాంతానాం పృథక్పృథక్॥

త్ర్యశ్రసిద్ధనవాగ్నిదశకము చతురశ్రమాత్ర్గ జజలనాథుజనులు। పంచాశ్రజలరామ వాణాభ్రగిరులు సనారంచుంనుభాభ్రనభఖత కరా- ములుసన స్త్రశ్రి సిమొనయును వాసేషునిఖశంంబులనగున త్తచమున। నాక్కృలిని చెపుంబ్రియునునవ శ్రిచల ద్రరామాంబరిశశి జలములు। గలధ్రువంబుల వ్యాసంబు గ్రమము గాగ। గుణిల మొనరించి బజియించగూడబుజలు। ఖాభ్రఖఖదాహుచంద్రులగరి మొత్త్యశ్రి మొదిశంచాశ్రి మదధిగామ డలమున॥

త్రిద్విత్రి వృత్తవ్యాసె త్రిద్వ్యంగాగ్నినభశ్చంద్రైః ౧౦౩౯౨౩ త్రిబాణాష్టయుగాష్టభిః-

౮౪౮౫౩ వేదాగ్నిపంచఖాశ్వైః

౭౦౫౩౪ ఖఖాభ్రాభ్రరసైః ౬౦౦౦౦

బాణేషునఖబాణైః-

౫౨౦౫౫ ద్విద్విర్నందేషుసాగరైః

ఇందుకండలశబ్దము వృత్తవాచకము త్ర్యశ్రానకు ౧౦౩౯౨౩

చతురశ్రానకు ౮౪౮౫౩ పంచాశ్రికి ౭౦౫౩౪ షడశ్రికి ౬౦౦౦౦ సప్తాశ్రికి

౫౨౦౫౫ అష్టాశ్రికి ౪౫౯౨౨ నవాశ్రికి ౪౧౦౩౧ యీ ధ్రువములచే

౪౫౯౨౬కురామశరవేదైః ౪౧౦౩౧ హతేఖాభ్రాభ్రార్కైః

౧౨౦౦౦౦బ్ధిర్వృత్తాంశవర్తితా నాంత్ర్యస్ర చతురస్రాదీనాంనవాస్రాంతానాంపృథక్పృథగ్భుజాః క్రమేణలభ్యంతే॥

ఇష్టవృత్తవ్యాసముగుణించి౧౨౦౦౦౦ చేభజించ సమత్రిభుజాదులజ్యాప్రమాణంబులగు॥

ఉదాహరణము.

సహస్రద్వితయవ్యాసంయద్వృత్తంతస్యమధ్యతః। సమత్ర్యస్రాది

కాణాంమేభుజాన్వదపృథక్పృథక్॥

ద్వేసహస్రవ్యాసము గా మెరసెడువృత్తమందుగ్రహ్యనజెవుమా। యామాడ్రస్రపంచాదిగ। భూముల భుజముల మితంబు పూర్ణేందుముఖి॥

సహస్రేతిన్యాసః। న్యాసః

వ్యాసః ౨౦౦౦ త్రిద్వ్యాగాబ్ధినక్షత్రైః ౧౦౩౯౨౩ హతః

౨౦౭౮౪౬౦౦౦ ఖాభ్రార్కైః

౧౨౦౦౦౦ భక్తఃలబ్ధం౧౭౩౨ శేషం

౪౬౦౦౦హరవాజ్యయోః౪౬౦౦౦అపవ

ర్తనేనజాతస్త్ర్యస్రేభుజమానం

$౧౭౩౨\frac{౧}{౫}$

ఈయుదాహృతిని౨౦౦౦వ్యాసము

లవృత్తంబునసమములగు త్రిదంచులు

మొదలగువాటి భుజమితంబుల దెలుపు

మనుట. త్ర్యస్రము.

౨౦౦౦

౧౦౩౯౨౩

౧౨౦౦౦౦) ౨౦౭౮౪౬౦౦౦

లబ్ధం౧౭౩౨ $\frac{౧}{౫}$

౧౭౩౨ ౧/౬౦

త్ర్యశ్రం ౨౦౦౦

చతురశ్రె- వ్యాసః ౨౦౦౦ త్రిబాణాష్టయుగాష్టభి ౮౪౮౫౩ హతం. ౧౬౯౭౦౬౦౦౦ ఖఖాభ్రాభ్రార్కైః ౧౨౦౦౦౦ భక్తః లబ్ధం ౧౪౧౪ శేషం- ౨౬౦౦౦ హరభాజ్యయోః- ౨౦౦౦ అపవర్తితాః $\frac{౧౩}{౬౦}$ జాతం చతురశ్రభుజమానం ౧౪౧౪ $\frac{౧౩}{౬౦}$

చతురశ్రము-

$$\frac{౨౦౦౦ \\ ౮౪౮౫౩}{}$$

౧౨౦౦౦౦) ౧౬౯౭౦౬౦౦౦

లబ్ధం ౧౪౧౪ $\frac{౧౩}{౬౦}$

౧౪౧౪ ౧౩/౬౦

చతురశ్రం ౨౦౦౦

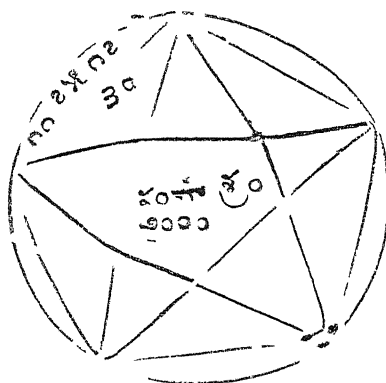
పంచాశ్రవ్యాసః ౨౦౦౦ వేదాగ్నిపంచఖాశ్వైః ౭౦౫౩౪ హతః- ౧౪౧౦౬౮౦౦౦ హారేణహృతం-లబ్ధం- ౧౧౭౫ శేషం- ౬౮౦౦౦ హారఛాద్యాం ౪౦౦౦ భిఃఅపవర్త్య ౧౭/౩౦

తత్పంచాశ్రభుజమానం౧౧౭౫ ౧౭/౩౦

పంచాశ్రం

౨౦౦౦
౭౦౫౩౪

౧౨౦౦౦౦) ౧౪౧౦౬౮౦౦౦
లబ్ధం ౧౧౭౫ ౧౭/౩౦

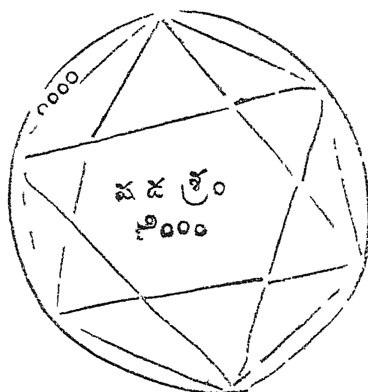

షడశ్రవ్యాసః౨౦౦౦ఖఖాభ్రాభ్రరసైః ౬౦౦౦౦హతః౧౨౦౦౦౦౦౦౦హారేణ౧౨౦౦౦౦హృతఃలబ్ధంషడశ్రభుజమానం౧౦౦౦

షడశ్రం

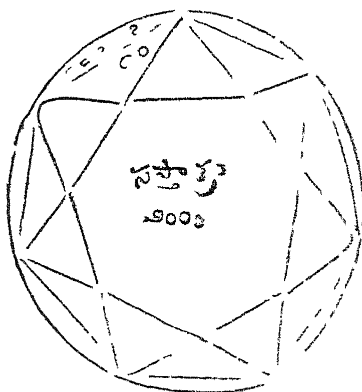
౨౦౦౦
౬౦౦౦౦

౧౨౦౦౦౦)౧౨౦౦౦౦౦౦౦
లబ్ధం౧౦౦౦

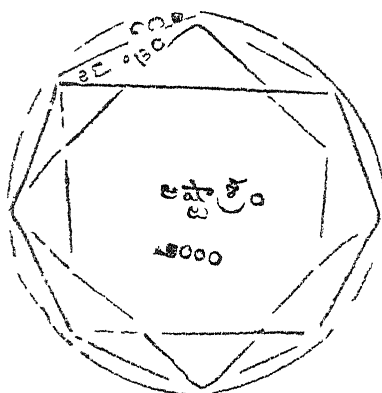
సప్తాస్రే వ్యాసః ౨౦౦౦ బాణేషుఖబా
ణైర్గుణితో జాత ౧౦౪౧౧౦౦౦౦
హారేణాప్తః సప్తాస్రే భుజమానం ౮౬౭ $\frac{౭}{౧౨}$

సప్తాస్రం
౨౦౦౦
× ౫౨౦౫౫
౧౨౦౦౦౦) ౧౦౪౧౧౦౦౦౦
లబ్ధం
౮౬౭ $\frac{౭}{౧౨}$

అష్టాస్రే వ్యాసః ౨౦౦౦ ద్విద్వి
వేదాంగ్రమహాగరైః ౪౫౯౨౨ హతః
౯౧౮౪౪౦౦౦ హారేణ ౧౨౦౦౦౦ భక్తః
లబ్ధం ౭౬౫ $\frac{౧౨}{౩౦}$

అష్టాస్రం
౨౦౦౦
౪౫౯౨౨
౧౨౦౦౦౦) ౯౧౮౪౪౦౦౦
లబ్ధం
౭౬౫ $\frac{౧౧}{౩౦}$

నవాస్రే వ్యాసం ౨౦౦౦ గుణామపి శ్వ
ద్వైః ౪౧౦౩౧ హతః ౮౨౦౬౨౦౦౦
హారేణ ౧౨౦౦౦౦ భక్తం లబ్ధం ౬౮౩
శేషం ౧౦౨౦౦౦ హరవాజ్యాం ౬౦౦౦ అప
వర్త్య ౧౭ నవాస్రభుజం ౬౮౩ $\frac{౧౭}{౨౦}$
$\frac{౧౭}{౨౦}$

నవాస్రం
౨౦౦౦
౪౧౦౩౧
౧౨౦౦౦౦) ౮౨౦౬౨౦౦౦
లబ్ధం
౬౮౩ $\frac{౧౭}{౨౦}$

౨౭ ప్రశ్న

వ్యాసమిషుగుణములుగల్గువలసమందు। నొడువుత్రిగెనాలుగైదారుగడురయ
మున। నేడుదచ్చియువృత్తిగెల్ నాడెమగుచు। సమతనెగడుభుజంబులసంఖ్యవితము ||

వ్యాసం ౩౯౦౦

అథవృత్తేస్థూలజీవాజ్ఞానార్థంసూత్రము

క్రియాకరణం వృత్తం

చాపోననిఘ్నపరిధిః ప్రథమాహ్వయస్స్యాత్పంచాహతః పరిధివ
ర్గచతుర్థభాగః। ఆద్యోనితేనఖలుతేనభజేచ్చతుఘ్నవ్యాసాహ
తంప్రథమమాప్తమిహజ్యకాస్యాత్ ||

వృత్తములోబుట్టెడివిండ్లకునారులుసాధించుచోదొల్లసమములుగాగ॥ పరిధిభా
గమొనర్చిపదపడియేవింటిగుణములుసాధింపగోరెగల్గు। నావిల్లుపరిధి
లోనటబుచ్చిశేషంబువింటిచేగుణియింపవెలయుప్రథమ। మటపరిధిని
వర్గమమరంగగావించిరెండుచేతనుప్రథమంబుచేత। గుణితమొనరించి
యాపాదగణితమునను। భజనమొనరింపదగువ్యాసప్రథమగుణిత। మటచ
తుర్గుణితంబయిచాలరురాశి। యందుబోడముఫలంబుద్రునారియనుచు.

పరిధిభాగంబులుసమానంబుగావిభజించినస్థానంబులకేర్పడుధనుస్సులకు
జ్యామానంబులుసాధించువిధానంబెట్లనిన||అందు॥ సూక్ష్మమానముదెలియునెడఇష్ట

వ్యాసమును ౩౯౨౭ చే గుణించి ౧౨౫౦ చే భాగింపసూక్ష్మపరిధి లభించును గావున దానినిష్టక్రమంబున స్థూలమగు నెడ। ఇష్టధనః ప్రమాణంబులు గుణించి కొనవలయు నరెంతను తుల్యంబు-

ఇట్లు సాధితపరిధియందే కరవృత్తమునారి సాధించనిష్టంబగు నాధనము పరిధియందు వ్యవకలించి శేషము ధనము చే గుణించిన యాల్బము ప్రథమసంజ్ఞంబగు

పిదప పరిధివర్గమునందు చే గుణించినాల్గు చే భజించిన లభించులబ్ధంబు నల ద్వారా శి వ్యవకలించిన హారరాశియగు . . . . *

స్థూరోక్తంబగు నాద్య సంజ్ఞకరాశిని వ్యాసము చే నియునాల్గు చేతియు గుణించి భాజ్యరాశియగు హారభక్తలబ్ధము జ్యామానంబగు- ... . *

చాపేన చాపేన ఊనఘ్నాత్ సాహిత్యస్య పరిధిః ప్రథమాఖ్యః

పంచధిపరిధివర్గస్య చతుర్థాంశః పంచ చతుః కార్యః అద్యో నిహతే వ్యాసః ప్రథమ హీనేన పంచఘ్న పరిధివర్గచతుర్థాంశేన

చతుర్గుణం వ్యాసాహతం ప్రథమం భజేత్ యల్లబ్ధం సా జ్యా స్యాత్॥

ఉదాహరణమ్ -

అష్టాదశాంశేన వృతేస్సమానవృత్తాదికం ద్ధ్నచయత్ర చాపం। వృత్తిక్షేత్రమత్ర నవా గుణహారాణాం ఖండమీకాలంతం వ్యాసేన దశాంచ యత్ర-

పరిధి తుల్యా విభాగముర్ధ్వగులు గా వాసిల్లి భాగంబుకొ। పరిమాణంబున మించు వ్యాసదళము వాగో ప్రగాగల్గు నా। పరమాంత గణిత దమవాదానికి వేళ కార్యముగా చేయము నా। పరిగణించి జ్యా సముయాహము ఎన్వ సర్వా షీయామాదిగా॥

అష్టాదశైకాదిగుణితేన వృత్తేః పరిధిరష్టాదశాంశేన సమానం యత్ర త్ర్యవ్య స్తచ్చాపం యత్ర త్ర్యక్షాశ్చైకాంకిం మితం వ్యాసార్థకాంతర్జ్యా ప్రత్యేకం ధక్ చవాళ్యాంశ ॥

ఈయుదాహరణంబున వ్యాసార్ధము ౧౨౦ వృత్తపరిధిని సమభాగంబులుగా ధనపుంసవర్త్వోరిసా టం ప్రమాణము బలుకుమని ప్రశ్నము.

౧౧౦
౧౫౪
౧౮౪
౨౦౮
౨౨౫
౨౩౫
౨౩౯

తథాహి వ్యాసోర్ధన దక్షత్యాదినాం రిజ్యాన ఘనంయథా వ్యాసః ౨౪౦ భనందాగ్నిశింకేరా ౨హతే ౧౦౮౭౨౦ భాగానామైక్యః ౧౨౫౦ భక్తిః ప్రంవ రిధి ౭౫౪ అన్యకలాష్టాదశాంశే నా నె న ౪౨ వృత్తగకాదిగుణితేన తుల్యథను శ్చలిప్తే జ్యాస్తత్థక్యా ధక్పాథావ

ఇందునంశ్రుతన్యాసంబునస్థాలవిషయము లన్యసించుటం జేసిసూక్ష్మత్వరిది క్రమంబున నిందున్యాసము సేయం బడియెను.

అథవా క్షేత్రతత్త్వవిధాగాఢాక్ష
సాధనం మయా తావత్ప్రయాసేన మత్వా
క్షచాపజ్ఞానం పరిధ్యష్టాదశాంశేనా నైవ
జ్యాస్వస్యం క్షేత్రస్థాపిత ఏవ భవతి ।
వ్యాసః ౧౮ చాపాని ౧ - ౨ - ౩ - ౪
౫ - ౬ - ౭ - ౮ - ౯ - అత్ర క్రమః

ఆద్యజ్యాసాధనే వ్యాసః పరిధిః ౧౮ చా
పేన ౧ ఊనః ౧౭ చాపేన ౧ నిఘ్నః
౧౭ ప్రథమ పఞ్చజ్యాం పరిధి ౧౮
వర్గః ౩౨౪ తచ్చతుర్థభాగః ౮౧
పఞ్చాహతః ౪౦౫ ఆద్యేన ౧౭ ఊ
నః ౩౮౮ వ్యాసః ౧౮ చతుర్ఘ్నః
౭౨ అనేన ప్రథమః ౧౭ హతః
౧౨౨౪ ఇదం చతుర్ఘ్నవ్యాససం
హతం ప్రథమం భాజ్యం నిత పఞ్చఘ్న
పరిధి వర్గ చతుర్భాగం శేష అనేన
౩౮౮ భక్తం లబ్ధం ప్రథమా జ్యా
౪౭౪ / ౯౭

౨౪౧
౩౮౮
౯౪౭ ౮౧
౧౦౯౦ అథ ౧౦ చాపే
౯౮౮౪ / ౧౦౬ చాపే ౧౯ / ౧ నిఘ్నం ౧ / ౧౯
౯౪౨౪౮౯ చాప ౯౪౭౬ అథ ౨ / ౧౨౬ / ౭౨౯౦
చాపే ౧౯ / ౧౧౨౬ ప్రథమ ఉపకరణం
పరిధి ౯౪౨౪౮౯ / ౧౨౬ త్రో చాపం
౪౭౧౨౪ / ౧౧౨౬ సమ ౧౧౭౨౦౨౯౦౦౦ / ౧౪౦౧౨౬
౬౭౯౦౫౦౦ శేషం ౧౦౦౧౦౨౭౬౦౦ / ౧౪౧౧౨౬ / ౧౪౧౧౨౬
అథ ౨౬ హారః ౭౦౧౧౦౫ గుణం / ౧౧౨౬
ము నపూర్వచేత ౪౨౧౨౪ హారః / ౧౧౨౬
౩౭౭౬౧౫౧౩౩౯౨ / ౧౨౭ ౭౭౨

క్రమం

పరి ౯౪౨౪౯౦ పరాంశాః ౨౭౯౦ / ౧౨౬ ౧౬౭ ౧౨

ద్వితీయజ్యానయనే చాపోనః ఘ్న
ష్టాఙ్గః ౩౨ ప్రథమోయం ఛేద చాహ
ఆద్యసంవర్గ చతుర్థభాగః ౪౦౮ అ
శేషేన ౩౨ ఊన ౩౭౩ అయం హరః
చతుష్పఞ్చవ్యాసః ౯౬౦ తేన అభ్య
౩౨ హతం ౩౦౭౨౦ హారేణభక్తే ల
బ్ధా ౮౨ ద్వితీయజ్యా
తృతీయజ్యానయనే చాపోనః ఘ్న ష
ట్ఛతః ౪౯ ప్రథమోయం పంచాహ
తిథిః ౯౬ వర్గశరాశిః ౨౦౯ అద్య
రశూన్యం ౩౬౦౨ తేన హతఘ్న
వ్యాసా రాశి ప్రథమ ౪౩౨౦౦ భక్తే
లబ్ధా తృతీయజ్యా ౧౨౦
ఏవమస్యేష్వపి చాపాదిష్వ మాం
తే చ ఇష్ట వృత్తే క్షేత్రే క్షేత్ర
విపణి సిద్ధానీష్టాన ౪౨.౬౨.౧౨౦
౧౪౪ ౧౭౪ ౨౦౬ ౨౨౬
౨౩౯ ౨౪౦ జ్యాఖణ్డాని

లా ౧ నమ ౬౭౨౬౬౭౯౯౦౪ అవర
౪ ౬౨౯౦౦
రాశి ౨౨౨౬౭౧౨౭౬ గుణరాశి
౧౪౬౨౯ ౧
౧౧౧౦౩౩౯౬౭౭౦ అపహరాశి
౧౯౬౨౯
౨౨౨౦౬౭౧౩౭౬ శో ప్రథమం
౩౭౭౯౧౪౧౩౩౫౨ ద్వితీయం
౧౨౬౯౬౨౯
౨౬౧౦౯౩౭౨౧౦౨౯౦౦౧౨
౧౫౯౮౮౬౨౮
౧౧౭౫౭౩౧౬౬౭౯౦౦౦౦౧౮
౩౧౯౮౦౭౫౧౨౯
౨౬౫౨౯౮౪౦౪౩౪౦౦౦౦౦ అత
౩౧౯౮౦౭౭౧౨౯
౩౧౨౯ ౬౭౬౧౬౧౭౨౧౩౭౭
౧౨౬౯౬౨౯
హరకం
వ్యాసం ౨౪౦
౪
౯౦
౧ గుణ ప్రథమము
౩౭౭౮౧౪౧౩౫ రాశి
౧౨౬౯౬౨౯
౩౬౭౪౧౩౮౬౭౮౩౦
౧౨౬౮౬౨౯
౧౩౫ హరకం చే

అంత్యస్థితిన్యాసము.

౭౬౧౬౧౭౨౯౩౮౭౮ యిదుభా

౧౨౬౫౬౨౫

జ్యాహరములభేదంబు తుల్యంబగుటన

శిష్టములు —

౩౬౨౪౮౧౩౫౬౭౫౬౩౨౦౯౬౪౧

౭౬౧౬౧౭౨౯౩౮౭౮

క్షేత్ర ౭౩౪౬౫౧౭౬౬

౧౪౬౩౭౭౦౨౭౨

కోటిజ్యాలసాధించుట

స్థూలపరిధిన్యాసము -

౨౪౦ వ ౨౨ రాశి ౫౭౭౦ భా ౭

౧ ౧ ౧ ౧

పరి ౧/౭ బాహ్యం ౫౭౭౦/౧ రాశి

స్థూలపరిధి ౫౨౭౦/౧ చాపభా ౧౭/౧ పరి

౧/౧౮ భాజ్యం ౫౨౭౦/౭ రాశి ౫౨౭౦/౧౨౬

అపవర్తరాశి ౭౭౦/౨౧ చాపం.

పరిధి ౫౨౭౦/౭ తో చాపం ౭౭౦/౨౧

సమ ౧౧౮౭౭౦/౧౪౭ ౮౧౬౦/౧౪౭ శేషం.

౧౦౪౭౨ లబ్ధరా ౧౮౯౬౦/౨౧ గా

౧౮౭

గుణ చాపం ౨౭/౧౦౧ భాగం ౧౬౪౭౦౦

ప్రథమం పరిధి ౫౨౭౦/౭ వర్గం

౨౭౭౭౭౪౦౦/౪౯ ౩ ౧/౪ సమ

౨౭౭౭౭౪౦౦ అపవర్త రాశి

౧౯౬

౬౯౬౯౬౦౦ గుణరాశి ౩౪౭౮౦౦/౪౯

క్రమం ౧౩౧౬౪౭౦౦/౪౪౧ సమ

౧౧౩౬౭౯౬౭౦౦౦

౮౭౬౫౯

౮౪౫౭౨౫౦౦ శేషం

౨౬౯

౧౪౭౨౨౭౬౭౦౦ అపవర్తరాశి

౨౧౬౯

౩౦౦౦౬౭౨౦౦ హరోయం

౪౪౧

వ్యాసం ౭౪౦/౧ గుణ ౪/౧ రాశిం ౯౦/౧ గుణిం

చతుర్థముచే ౧౩౧౬౪౭౦౦/౪౪౧

రా౩ ౧౨౬౩౭౨౦౭౦౦౦ భాజ్య

౪౪౧

౩౦౦౪౬౭౨౦ ఫలం ౧౭౫౯౩౬/౪౨

౮౮౭ ౩౦౦౪౬౭౨౦౦

[illegible] నంబరు ప్రశ్న

ఆజినధనుః ప్రమాణము గ నావరాంబున వెరువెరుగా। గజ ౧ జిలేక ఘారుల ప్రత్యే నదెల్పుము ధర్మరాజికా। జను ఎచెప్పగా క్ష్ణితసుందర వ్యాసము గల్గు హో టనో। గజనిభయాన సూక్ష్మముగ గాంచి తెలెవె మనీషలోపల.

వ్యాసం ౨౦ ధనుస్సులు ౨౮

అథచాపాన్నాయనాయ వృత్తైనాహ.

వ్యాసాబ్ధిఘాతయుతమౌర్వికయా విభక్తో జీవాంఘ్రిపంచగుణితః పరి

ధేస్తు వర్గః। లబ్ధోనితాత్పరిధివర్గచతుర్థభాగాదాప్తేపదే

విదళాత్పతితే ధనుఃస్యాత్॥

జ్యాచే ౨ దన వృసహా చెటన వ్యాసాదముల ౪ గాణసంఖ్య చే। పరిధి వర్గము చెంచి ఏ ౧ ంగ హారాశి వ్యాస వృద్ధిఘాత జీవయుతరాశి। భజించ గల్గిన ఫలమది వృతి వర్గ పాద మనను ద్రోయ ఏరగు శేష। మాశి మూలము గొని దళ వృత్త్యాక్య లికమున ద్రోయ శేషం ఏ మెను నయ ధనువు। గాన గణకులునీ లీలగణిత మెరిగి। ధర్మగుణ సాధనమునందు దక్షులగుచు। జ్యోతిషిక విధియా దియానకలగ శీఘ్రము యందు దెలియంగ నూదికొనుడు॥

వ్యాసే౩ పరిధేర్వర్గః జీవాంఘ్రి పంచగుణితః జీవాజ్యాతస్య అంఘ్రి చతుర్థాంశః - తేన పంచవిశ్వగుణిత స్పష్ట వ్యాసాబ్ధిఘాతయుత మౌర్వికయా వ్యాస వ్యవిస్తారస్య అబ్ధిశ్చతుర్ధ్రో ఘాతం ఏనానంతేనయుతా యా మౌర్వీ తా జ్యాతయావిభక్తః కార్యః - తత్ర యల్లబ్ధం తేనోనితాత్ హీనాత్ పరిధివర్గచతుర్థభాగాత్ లబ్ధే పదే వృత్తిదలా త్పతితే తచ్ఛేషం

ధనువుసాధించు చీకీషితం బగుజ్యామాన చతుర్థభాగము చేత యు పరిధివర్గము చేతయు గుణించిన భాజ్యరాశి యగు.

వ్యాసము ౪ నాల్గుచె గుణించియుండు జ్యా నకలుపగా భాజకరాశి యగు-

హారక లబ్ధము పరిధి వర్గ చతుర్థాంశమున పర్యవకలనము చేసి శేష మూలమును పరిధ్యర్థమున ద్రోయ ధనువగును.

దశకం [illegible]

ఉదాహరణం.

విదితాఇహయెదివగుణా స్తతోవద తెషాం ధనుర్వదనస్థితిః ।
యదితెస్తిధనుర్గుణాక్రియా గణితెగాఢతికౌశలమ్ ॥

తా. పలికెద్ద జ్యామానములం పలికెద్ద । నిచ్చటనె వ్వనుమవర్ధ్యార నీకుగ
ల్గితే నిత్యావాహనాదన బహునిపుణా । యద్ధిగల దేనిగణమునపాలు
పుమిర.

విదితా ఇతి ఇహాదౌ జ్యాగుణా విజ్ఞాతాః తేషాం ధనుషాం మానాని ... వద ... యది తే ధనుర్గుణక్రియాగణితే గాఢతర కౌశలమస్తి ॥

న్యాసః జ్యాః [illegible]

[illegible] సవివాకవతీ తః పరిధిః [illegible] యథాపరిధిః [illegible]

వర్గః [illegible] అయం జీవారహితః [illegible] ప్రి [illegible] వెనగుణితః [illegible] పంచ [illegible] గుణితః [illegible] హారేణ [illegible]

తః [illegible] అయం వ్యాసార్ధఘాతయుతః ... [illegible] వ్యాసః [illegible] అర్ధిత మాతః [illegible] అనెన మార్గేణ [illegible] యుతా [illegible] అనయా అయం [illegible] భక్తః లబ్ధం [illegible] వర్ధితః [illegible] చతుర్థా [illegible] వెనా [illegible] అస్మాదా [illegible] అస్మాత్ [illegible] ధను [illegible]

ఈ యుదాహరణంబున పూర్వసూత్రోదాహృతజ్యలను దించు నారులకు విల్లుల సాధించుమని ప్రశ్నము.

న్యాసము.

ప్రథమజ్యా [illegible]

ద్వితీయప్రథమజ్యా [illegible] నలవపాలు [illegible]

[illegible] గు [illegible]

[illegible] గు [illegible]

చతుర్ధా [illegible] వ్యాసం [illegible]

[illegible] గుణితరాశి [illegible]

[illegible] ఫలరాశయ నన్యాయాయథా
వద్ధి [illegible] వలీజాతవుం
(క్రి) [illegible] / ౪ [illegible] / ౪ వం
చతుశ్చ [illegible] భాగపహారాం / ౪

వ్యాతంలబ్దంతకి [illegible] న్యాసస్య
[illegible] ఆనయాభక్తం లబ్ధం [illegible] పరిధి [illegible] చతుర్థ భాగః
[illegible] నేవనూనత్వం [illegible] ఉపపత్తిః
[illegible] శేషంధ
సం

వివం [illegible] త్రిలక్షానిథనాషి
౧. [illegible] పూర్వో
క్తాన్యేవ

[illegible] / [illegible] భాజ్యరాశి [illegible] / ౧ హారాః [illegible] / [illegible] సమచ్ఛేదకు

[illegible] / [illegible] అయుతరాశి [illegible] / [illegible] పరివర్తితహారకం [illegible] / [illegible] భాజ్యం

[illegible] / [illegible] లబ్ధాః [illegible] / [illegible] *

ఉత్తరములు-

౧నంబరు

షడియుత శతమూడు వదియైన వదునేడు వింశతియుత శ్రుతులైలయు వరుస సూర్యసంఖ్యాహ్వయ నగశైత్వ భుజములు సంఖ్యాష్టకరములు నభఖజలము। ఱగువర్గరాగములలకోటిశ్రుతులగు రసశిఖుల్ తత్వముల్ వసుమతీభ। ములు జలతర్కానుల్ జలములగుచును బాహువర్గాంబులు బరగు క్రమత। జలరసంబులు జలమనల్ జలయుగధర। వీను భుజాగ్నులు రసశరనేత్రములును। నిందకోటివర్గాంబులు నెరయు బాహు। వర్గములు శ్రుతియుతులై వరలుచుండు॥

కర్ణములు - ప్ర-౧౦ ద్వి-౧౩ తృ-౧౫ చ-౧౭ పం-౨౦

వర్గయుతులు - ప్ర-౧౦౦ ద్వి-౧౬౯ తృ-౨౨౫ చ-౨౮౯ పం-౪౦౦

కోటివర్గవియోగరాశులు - ప్ర-౩౬ ద్వి-౨౫ తృ-౮౧ చ-౬౪ పం-౧౪౪

భుజవర్గవియోగరాశులు - ప్ర-౬౪ ద్వి-౧౪౪ తృ-౧౪౪ చ-౨౨౫ పం-౨౫౬

౨నంబరు

కరణిగతకర్ణమితములు గడగువరుస। రసములాకృతులారవుల్ సబలుపూర్ణ। ములుదశాంశలు గుణనభోజలములు మరి। తారకలు దర్కఖవసులు దనరు వరుస॥ కరణిగతకర్ణమూలములు ఖరసగుణ। ములగు కాష్ట్ర భుజయుత భుజగసమితి। మొదలరెంటను నఖయుక్తపూర్ణరసగి। రీములనుసందరత్నాక్షి నేత్రమితము-

ప్ర-౪౦ ౩ ద్వి ౨౨ ౨౭ తృ ౧౨౯౮౬ చ ౨౩౯౩/౩౬౦౦ పం ౨౦ ౨౯౯/౫౭౬౦

౩నంబరు

రసశరములు దేవతలు స। రసరాములు కోటులగు సురమణి యశ్రుతుల్। సాసగుసుసాయకకర్ణము। సద్భుశశరరసములు భుజరసదంష్ట్రలగుచున్॥

ప్ర-కో౯౬ కర్ణం౬౫ ద్వి-కోటి ౩౩ కర్ణం౬౫ తృకోటి ౩- కర్ణం౧౬౪

౪నంబరు

నెమలి జనిపామును బట్టె స। మమహితకర సదములిట్లు చెప్ప నుఖశ్రుతుల్। సమశర

యుతను గ్రహింపు సుమతీ క్రమముగ దెలియు కూలికోటులు గాక॥ ప్ర ౧ — ౨ ద్వి ౭ ౯

తృ ౮ ౦

ఉదాహరణము.

విని కొండొకనాడొక్క బేహారి కోటులు వి[illegible] ప్ర[illegible] నా

[illegible] వినుము నాలుగు [illegible] వివరింపుము ఆ నరుడ॥ ప్ర — ౦ ద్వి ౮

త ౨౪

ఉదాహరణము.

[illegible] లక్కలను ఆ [illegible] రాముల [illegible] ఖ[illegible]

[illegible] గ్రహింపు [illegible] యగుచు [illegible]

[illegible] గినవారు [illegible]

త్రిశ్శతకంబు వివరింపుము [illegible]

ప్ర ౩౭ ౧౩/౨౪ ద్వి ౦ తృ ౯/౪ చతు ౫౪/౨౪

ఉదాహరణము.

ఉరుతర [illegible] తొ [illegible] భో [illegible] కులు కనకోటి

[illegible] దశ్చందన [illegible] పూర్ణ [illegible] శాంతి [illegible] భూజలు॥

ప్ర ౧ భా ౯ ద్వికో భు ౧౨ తృకో ౧౨ భు ౧౬ చకో ౨౦ ౦

౫ ౧౫ ౨ ఫుకో భు ౧౫

ఉదాహరణము.

మున్మున్నది యుక్తరణము [illegible] సఖము లను జీవ ముదగ [illegible] కోటుల్ | చెప్పితి

సప్తియ నల్లు [illegible] ఆ [illegible] భుజముల్॥

ప్ర — కో ౩ ౦ భు ౧౭ ద్వికో ౨౮ ౦ తృకో ౨౦ భు ౨౧ చకో ౨౮ భు ౩

ఉదాహరణము.

[illegible] నలు [illegible] పస్థితకలవా ఈ | రాగము [illegible] లు [illegible] నము |

[illegible] స్థలవాని [illegible] మదము [illegible] నియమింపుము గా॥

ప్ర ౭ ౭/౧౭ ద్వి ౫/౧౩ తృ ౧౫ ౫/౨౪

[illegible] తొమ్మిదియు నవిశ్వ[illegible]
[illegible] ॥ నందమ్
[illegible] జనులకు
[illegible] ॥

[illegible]

[illegible]

నందగజములు తానవులందు వెంపల। పూర్ణ [illegible] ఉశరజాంబులను [illegible]
టి జలశరమ్ములు ఖర్వోత్తమ [illegible] ॥

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

గునిష్టశ్రుతినిఘ్నాకర్ణాబ్ధిభుజములు|ఫలముకర్ణమొకటివెలయన్నృపులు॥ కర్ణకర
ణిరెంటకరసర్పరాజులు| చంద్రజలగజములు నఖఫలాఖ్యము| శ్రవణమొకటిబాహుజల
ములు ఖజహ్రష్ట|మితముఫలముగాగ మెప్పవడయు॥ కర్ణకరణిమూట ఖనఖమితంబ
గు|ఖఖశశాంకమితము క్రమఫలంబు|అష్టకర్ణమైననంగా కమగుక్షేత్రఫలముమరి
యునిష్టభంగివేరు॥

ప్రకర్ణకరణికి ౭౮ ఫల౦ ౨౮ ఇష్టకర్ణం ౧౬ ఫలం ౨౪౦ ద్వికర్ణకరణి ౧౬౭ ౨ ఫల ౭౪౧ ఇష్టకర్ణం ౪ ౨ ఫలం ౭౪౦ త్రికర్ణకరణి ౨౦౦ ఫల ౧౦౦ ఇష్టకర్ణం ౧౬ ఫలం ౫౬

౧౪ నంబరు.

భుజనందేందులు మొదలను|ఖజనాశియు రెంట మరియు ఖపసజలములో | గజము
గదీర్ఘాయతముల| సుజనులు మెచ్చంగ ఫలము నొరిది క్రమముగన్॥ ప్ర- ౧౯ ౨ ద్వి
౨౪౦ త్రి ౪౮ ౭

౧౫ నంబరు.

మొదలిటవిధిగుణములగున్|సదమలముగరెంటతర్కచంద్రాబ్ధులు దా|విదిత
ము గమూట వేంద్రులు | ముదితరోసమలంబ భూమిముఖ్య ఫలంబుల్॥ ప్ర- ౩ ౧౫ ద్వి
౪౧౬ త్రి ౧౪౦

౧౬ నంబరు.

విషమచతురములను వేర్వేరగణాక|ల్పితలవలనఫలములు బహువిధములు| గ
లుగుచుండు గాన గణితంబున యెడ|బలుకుటకు ప్రశస్తి యుగిదయ్యె॥

౧౭ నంబరు.

జలగజములు ధరశిరులును| వెలయునొకటనకర్ణములుగ విపులాత్మ ష్టల్ న
లనఖకరములు రెంటను | గలతియులు నవసున్నృపా నానగుమూటన్.

౧౮ నంబరు.

భుజభుజలములో ౧౪౪ నందాగ్నులు యుతిగా పీఠములుచంద్రవికృతులు.
౨౪౧ సంగత్పు ౩ ౩౬ లలలంఖాడముల్ ... ౧౦౮ కరేఖలు ...

ణాఖండములొ్వాణానాగచంద్రు ౧౮౦ లఘ్వాంగముల్ ౬౫ జనవంశములుఖ ఖశరముల్ ౫౦౦ సహాంశేందుసామజకర - ౨౮౧ ౧/౪ ములగుకర్ణద్వయయుతికి

లంబముపూర్ణాగజచంద్రు ౧౮౦ లవధలుఖజలశరము ౨౪౦ లఘ్వావిశ్వంబులు ౧౩౫ నలసూచిలంబంబు నిరువదిమూడిటనింద్రలవయుతాక్షిఖతర్కముల్ ౬౦౨

౧౪/౨౩ దానికినవధలునిరువదిమూడిటగిరిశశాంక। యుక్తేందువసునేత్ర మొక్క టి

౮౧ ౧౭/౨౩ ర్వదిమూటనంగలవాఢ్యాగ్నినందమితము ౯౩ ౬/౨౩ సూచీభుజంబులు

సారిదినిర్వదిమూటనై దిటిగూడినయభ్రతర్క।రసములగు ౬౬౪ ౫/౨౩ నొండునన్య

బాణామకరము। లొందుధృతిలవయుక్తపూనందపూర్ణ।తర్కమితమగు ౬౦౯ ౧౮/౨౩ న

చనుఎగవచించు। వారిసూచీవిధక్షులవలతులంద్రు -

౧౯ నంబరు -

వరుసత్రిభుజములనువ్యాసార్ధములునెన్ని। దిటచ్చునైదుగూడుదిక్కులుసర్ధ శాంశయుక్తగిరులుదంత్యంశయుక్తము। లునువృత్తములనుసలలిత క్రాంగి||

త్ర-౧౦ ౫/౮ ద్వి ౭ ౧/౭ తృ౮ ౯/౮

౨౦ నంబరు.

సదళభుజములునత్రిపాదాభ్రేంద। యుక్తదిశలునసుచతుర్భు జములకడలుదాకజనవృత్తవిష్కంభ। దళమితములుదెలియుతరుణయన||

ప్ర-౪౨ ౧/౨ ద్వి౧౦ ౩/౪ తృ ౧౦ ౧/౨

౨౧ నంబరు -

జలములగూడిస్వర్గశలు। జలధాగ్రయుయుతదృశరములుగిరులును।

జలచంద్రులుష్టియాగా। వేయా త్రిభుజాంతర్వృత్తవిష్కంభముల్ ||

ప్ర-౪ $\frac{౨}{౩}$ ద్వి-౫ $\frac{౩}{౪}$ తృ-౭ చ౧౪ పం-౧౬

ఉదాహరణము.

ఇందు దోర్భుజములు [illegible] ఉభయ భుజములు ... భుజ [illegible]

[illegible] ||

[illegible]

ఉదాహరణము.

[illegible] సూక్ష్మ [illegible]

[illegible] సూక్ష్మ పరిధి

[illegible]

[illegible] సూక్ష్మ [illegible]

[illegible] ౧౧౪ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ||

[illegible]

ఉదాహరణము.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ప్ర। లగుకునే భూవల ... శాస్త్రయుతశర్వాశ్వ। తులు నూరాంగ ... ఫూ ... । ము ... భుజాభియుద్భుజగబాణ। తత్వమి లమియగన్నట్టి ... ఫలములు.

ప్ర. ౨౦౧ ౩౯ ౯౦౪ ౧౪౬ ౨౧౪౪ ౪౧౬ ద్వి ౧౧౩

౨౬ ౪౩౨ ౨౨౪ ౯౦౪ ౪౭౯ తృ ౧౫౩ ౧౧౭౩

౬౧౫ ౪౭౧ ౧౪౩౬ ౪౭౧ చ ౨౬౫ $\frac{౩౯౦౩}{౧౦౦౦}$ ౯౦౩

౬౧౨ ౨౯౦ ౪౩౫౪

[illegible]

భూమియం యొక ప్రభూద ... । ... త్రిభుజము ... సట్టి జలక్షు వెడల్పు నగు ... ॥ ... పూర్ణా ... దు నక్షత్ర ... యుక్త ... గణితములగునమగు। సూక్ష్మబుద్ధి నెయగునుగణకవరుండ। ... శేషవ్యాస ... ॥ ... జలలోక। ... ములనవాడి ... సూక్ష్మ ... బుతె ... ॥ స్థూలకటువ్యాససూచకములు -

సూక్ష్మపరిధులు - భూ ౧౧ $\frac{౧౭౧౪}{౩౯౨౭}$ వృత్త ౧౩ $\frac{౩౩౮౪}{౩౯౨౭}$ స్థూ ౧౧౮౭ $\frac{}{౩౯౨౭}$ స్థూలము

భూ ౧౧ $\frac{౩}{౧౧}$ వృత్త ౧౭ $\frac{౨౯}{౩౪}$ సూ ౯ $\frac{౯}{౧౧}$

[illegible]

పెదమూట నాలుగంశల। ముద ... నగుడ్డ ... ము ... । ... మూట న ... యయు ... దితంబుగ రెంట ... నగు మందుక ॥ $\frac{౪}{౧౩}$ $\frac{౯}{౧౩}$

[illegible]

శరమిదములు ...

రత్నంబులునష్టియు|కరిచంద్రులుతిథినఖకులుఖాగ్నులు షితులౌ||

త్రై ౧ ౧/౨ ద్వి ౪ తృ-౩
౨ నంబరు

త్ర్యశ్రిఖశరాద్యశ్రగంతులగిరిజలశినలవాధ ఖరాము లెనయ చతుర|మున ఖఖజినలరూపాద్రి నందాశ్వచంద్రయుగ్మలును నిద్రియాశ్రి|ఖఖనఖేందులనం దకటుగజతర్కార్థ్యనఖముల్షడశ్రినినర్థయుక్త|గిరిచంద్రులగు నెటగిరిరాగజలము లు ఖఖగజాబ్ధ్యంతిఘల్గలసియుండు| నష్టమమ్మునఖఖనఖనలినవైరు|లందు తారాద్రి జలయుతరామచంద్రు|టఖఖాబ్ధ జినంబులనాగచంద్ర|దంతభుజయుతరు ద్రులైదనరుచుండు||

త్రి-౩౦-౨౪౮౭/౮౦౦౦ చ౨౪ ౧౭౯౭౧/౨౪౦౮౦ పం౨౦ ౬౮౬౯/౧౨౦౦౦ ష ౧౭ ౧౧/౨

స౧౫ ౮౭౭/౪౮౦౦ అ౧౩ ౪౩౨౭/౧౨౩౦౦౦

న౧౧ ౨౩౨౧౭/౨౪౦౦౦

నరనారాయణకరుణా| వరలబ్ధకవిత్వమహిమవరలెడుకవిచే|
తిరువళ్లికేణిపురమున|ధరణీగణితంబుపూర్ణతంగెముద్రన్||

క్షేత్రవ్యవహారః సంపూర్ణః.

* శ్రీ వేంకటార్యసద్గురుబ్రహ్మణే నమః *

శ్రీ భూతవ్యవహార చతుర్థః

ప్రారంభః

తత్ర భుజవక్రానయనం

జ్యానయనాధికారాన్వృత్తౌ

గతయుక్త్యాప్తి స్థారం బహుమస్థానేభ్యో భాజ్యా । స్థానకమి
త్యానమమిలిరేఖాద్యైక్యం చవేధచ । యేత్ర ఫలం వేధగుణం స్యాత్తే
భుజవాహ్యస్థాం వ్యాస్యాత్ ॥

ఒక చోట్లకు గలదైక్యం వేధకరముల్యా గొప్ప నాయామములు । కొలతల్గా
రిచి దానిస్థానము మిలిత గొప్పకు విభాగించులకు । ఫలముల్నా మధ్య తడెందు పత్రిక్రయ
ముకు వాగొప్పనభ్య స్త మై । నేపావాతమువందు వక్ర భుజలకు భాసిల్లునప్పట్టులకు ॥

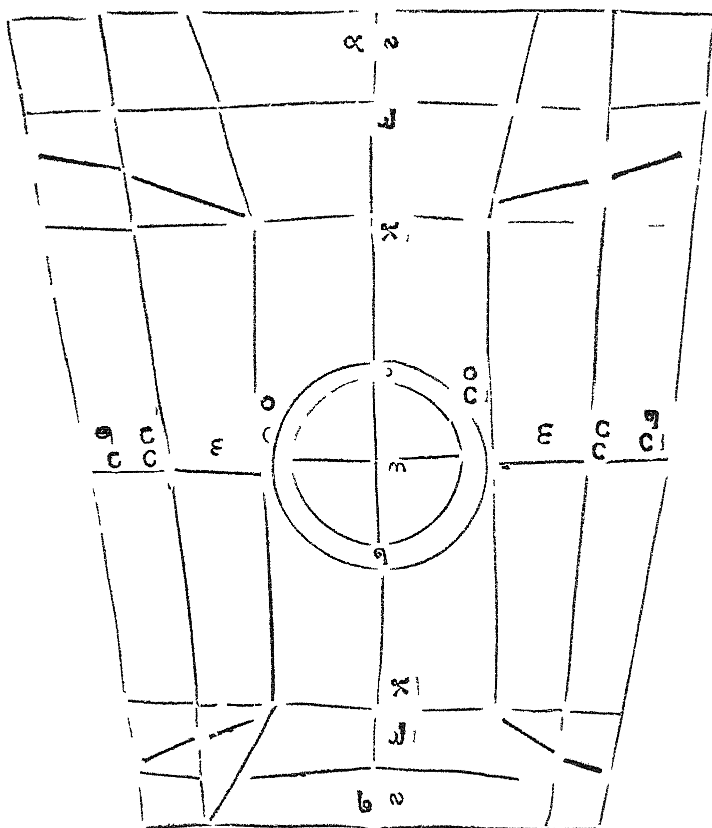
గతయుక్త్యాప్తి - ఏకాంబుస్థానేమువి
స్తారగతయుక్త్యాప్తి త్రితయా సేక స్థానస్థి
తి - టయుక్తా - స్థానమిత్యాయావం
తిస్థానాసిత్యాప్త సెళభాజ్యాలప్పానామి
తిః సమానబోధ్యం పరద్వైక్యం
చవేధనసమానం । యథాద్యైక్యం
చవేధంచబహుస్థానేముగత యుక్త్యా
దైక్యముయులిపి భయం త్రిస్థానిక
మిత్యాహాస్త్యత్యర్థః । యే త్రత్ర
ఫలం తి భాయలెలచ్చుటకొలుగల్పతి
కి ధనా ఆ నీలంయే ఫలంవేధగుణం
గాంక్షక్యమానగుణిపంనాత్ భూతే భుజ
హా స్తంప్ర్యాశ్రీవరి

ఇట్టిగుంతలకు నిడుపు వెడలుపు లో
తులందు రెండు మూడు సాధ్యైదుస్థలం
బులనాయా భుజమునకలరి సమాన స్థా
నంబులగురుములుంచి వేర్వేర ఓభూ
యూయాములగొల్పి దానిదాన సంఖ్యలన
సగానడుపు - పెడలులల లోతులను వేర్వే
రగా చూయారాసుల కొలిచిన స్థలము
లనొక్క చేపర్చి రథ ఏంప సమమిత
బులను నిట్టిపంఖ్యాత్రయంబుల పరస్ప
రము గుణించవలయు భూత క్రమాంక
గునుటు

ఉదాహరణము.

భుజవక్రతయాదైర్ఘ్యం దశేశార్కకరైర్మితం । త్రిషుస్థానేషు షట్పంచసప్తహస్తాచవిస్తృతిః। యస్యఖాతస్యవేధోఽపిద్విచతుస్త్రిమిత స్సఖే। తత్రఖాతేకియంతస్స్యుః ఘనహస్తాః ప్రచక్ష్వమే॥

భుజవక్రంబులచేతఖాతమునదాపొల్పొందుస్థానత్రయిన్ । భుజచంద్రుల్ హరులున్ దిశల్ తులలునాఁ ముచ్చోటులన్ వేధతా। రజరామాబ్ధులుబాణతర్క గిరులైపొల్పొందనావిస్తృతుల్ । ద్విజరాజాననదెల్పుమ దఘనమై వెల్గొందుహస్తంబులన్ ॥

భుజేతి భుజానాం వక్రతయా యత్ర దశైకాదశద్వాదశకరమితం దైర్ఘ్యం స్థానత్రయే యత్ర షట్ పంచ సప్తమితో విస్తారః। యత్ర ద్వి త్రి చతుఃకరమితో వేధః। హే సఖే తత్ర ఖాతే కియంతో ఘనహస్తాః తాన్ వద.

న్యాసః యథావిస్తారైక్యం ౧౮ దైర్ఘ్యైక్యం ౩౩ వేధయుతిః ౯ స్థానకమిత్యా ౩ భక్తః ఫలం విస్తారే హస్తాః ౬ దైర్ఘ్యే ౧౧ వేధే ౩ ఇయం సమమితిః తథా యతే తద్భుజకోటిఘాత ఇత్యనేన క్షేత్రఫలం ౬౬ ఏతద్వేధనగుణితం లబ్ధం ఘనహస్తాః ౧౯౮

ఈయుదాహృతిని నిడుపు ౧౨-౧౧ ౧౦-వెడలుపు ౭ ౬-౫ లోతు ౪-౩-౨ గలగుంతయందు ఘనమానకరంబులెన్ని యని ప్రశ్నము.

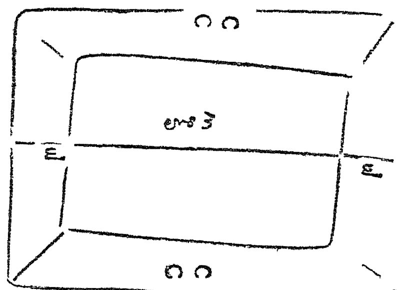
న్యాసము.

నిడుపు	వెడలుపు	లోతు
౧౨	౭	౪
౧౧	౬	౩
౧౦	౫	౨
౩౩	౧౮	౯

మూడు స్థానంబులగుట ౩ చే భజింపఁ లబ్ధములు సమానమితములు క్రమంబున.

౧౧ ౬ ౩

అన్యోన్యగుణితరాశి ౧౯౮

౧ ప్రశ్నలు.

గిరిచంద్రులు విస్తృతంబులు। రచంద్రులు తులలు లోతు సప్తేషుశిఖుల్। కరిత శరజలములరుజులు। గురియాఖాతంబున ఘనకరంబులు చెప్పుమ॥ ద్రుతులప్తియ మను సూయలు। వితతములాయా మముందు ధిగిరిశగలో। శతనెనగుజలంగ్న్యక్షి। క్షితిమితము లు వేధమైన చెప్పుమా కుంటన్॥ అష్టియత్పక్షిగ్రహ లుసున దచ ప్రగు। లుసునక్షి బుబు

దీర్ఘతాయాం రుద్రహస్తా। విశ్వాసపలిధిమికతలు వెడలుపందు। రసగిరిఖాంకచంద్ర

మల్ పొసగులోతు ॥

ప్ర	౧౩-౧౫-౧౭			ద్వి-	౧౨	౩	౧	తృ-	౧౬ ౧౧ ౬	
	౮-	౬-	౯		౧౮	౫	౭		౧౨ ౧౭ ౨	
	౩-	౫-	౨		౧౬	౨	౯		౧౮ ౧౩ ౮	
					౪౮	౯	౮		౧౯ ౧౫ ౯	
									౭౦ ౪౫ ౧౦	

తుల్యకర్ణతటాకా ఖాతే పరానయన సంవృత్తైనాహ॥

ముఖజతలజతద్యుతిజక్షేత్రఫలైక్యం హృతం షడ్భిః క్షేత్రఫలం సమమేవం వేధహతం

ఘనఫలం స్పష్టం-

తలజము ముఖజము యుతిజము। గలయగ తిగఫలములొకటిగ రసహృతమౌ

చే। వెలయ భజనమొనరించినను। గలుగు సపుడమిపలము ఘనఫలముగను హా

తివేధ ॥

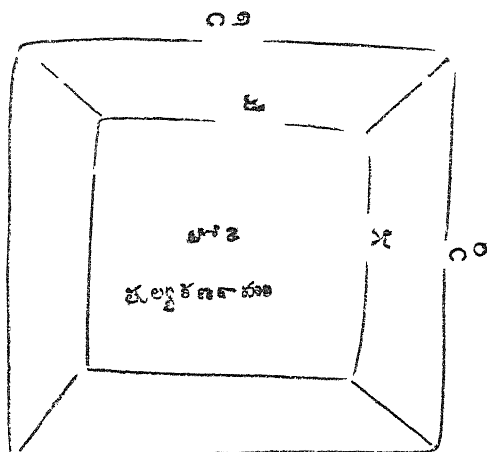
ముఖసోత్థం ముఖజం యత్ క్షేత్రఫలం తలజం తలే జాతం యత్ క్షేత్రఫలం తత్ ద్యుతిజం ముఖజతలజయోగజం యత్ క్షేత్రఫలం తేషాం త్రయాణాం క్షేత్రఫలానామైక్యం షడ్భిర్హృతం సత్ క్షేత్రఫలం భవతి తత్ వేధేన గుణితం స్పష్టం ఘనఫలం భవతి॥

ఖాతముపైన గొలువనగు వెడల్పు నిడుపులచేనుత్పన్నక్షేత్రఫలంబును క్రిందనుండు వెడలుపు నిడుపులచేను త్పన్నఫలంబును నీరెండుగూడనగా పైనిడుపున క్రిందినిడుపును - పైవెడల్పున క్రిందివెడల్పును గూడనుత్పన్నంబగు క్షేత్రఫలంబు గనుగొని మూడు క్షేత్రఫలంబులంగలిపి యారాశిని ఆరుచే భజింప క్షేత్రఫలము స్ఫుటముగా పుట్టిన స్ఫుటక్షేత్రఫలమును లోతున గుణింప ఘనఫలంబగుననుట.

ఉదాహరణం.

ముఖే దశద్వాదశహస్తతుల్యం విస్తారదైర్ఘ్యం తు తలే తదర్ధం। యస్యాః సఖే సప్తకరశ్చ వేధః ఖాతస్య సంఖ్యాం వద తత్ర వాప్యాః॥

వాపిముఖమునందు వరలు ద్విగ్రాసులు। దలమున నతదర్థకములు దగంగాన
నిజాతులలు లోతుహస్తసప్తకములు। గలుగు ఘనకరముల గణిక జెప్పుమా

ముఖేతి ముఖే దశకరవిస్తారః ద్వాదశ
కరదైర్ఘ్యం తలే తదర్ధం తత్ర సప్తకరో వే
ధః । తత్ర ఖాతస్య ఘనహస్తసంఖ్యాం వ
ద । న్యాసః । ముఖజం క్షేత్రఫలం ౧౨౦ త
లే ౩౦ సమ్మానం ౧౮ ౧౫ తజ్జఫలం
౨౭౦ ఏషాం త్రయాణామైక్యం ౪౨౦
ఇదం షడ్భిర్భక్తం ౭౦ వేధగుణితం
౭ జాతం ఘనహస్తమానం ౪౯౦

గుంటపైన నిడుపు ౧౨ వెడలుపు ౧౦
యును ౭ అడుగులు త్రవ్వి విలిపిన అడు
గున నిడుపు ౬ ను వె ౫ గలుగ త్రొ
వ్విన ఖాతంబున గణితము దెలుపుమని

ప్రశ్నము.

ముఖం	తలం	యుతిజం
౧౨ ని	౬ ని	౧౮
౧౦ వె	౫ వె	౧౫ వె
౧౨౦	౩౦	౨౭౦

మూడురాశులయుతి ౪౨౦

౬)౪౨౦

ఫలము ౭౦

౭ లోతు

౪౯౦

ప్రశ్న

ముఖమున నేదియెనిమిది । నఖుడ తలమునందు వింశతి జలమితములు
లోతా। నఖములు గల ఖాతంబున। ముఖఫలమితి దెలుపు వేగ సులభంబై
నన్ ॥ వృతినందమితము ముఖమున । నతులిత సూర్యాగ్నులగుచు నా
తలధరణిన్। సుతనుగ జమితము వేధయ। మతినాగిన ఘనఫలంబు మా
కున్ జెపుమ ॥ తలమున నష్టియురుద్రులు। వెలయ ముఖము నందు తిథు
లు నిట్టి చతుర్భుజము గా ॥ నలచలదమితము వేధయు । లలితాంగి ఖాతమం
దుల బద్ధము జెపుమ ॥

ప్ర-౧౮-౮ ద్వి ౧౬-౯
౧౩ ౪ లో ౨౦ ౧౨ ౩ లో ౧౮
తృ ౨౦-౧౫
౧౬ ౧౧ లో ౧౦

సూచీఖాతఫలానయనం వృత్తార్థం.

సమఖాతఫలత్ర్యంశః సూచీఖాతే ఫలం భవతి ॥

సమముగు ఖాతములోపల। సమచతురపు డమి ఘనము సంగుణముగా ॥
కొనరొందు వేధ చేనయి। సమత్ర్యంశఫలంబు సూచి సమఖాతాన్ ॥

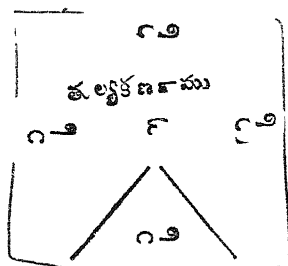
సమఖాతస్య త్ర్యంశో యాంశ సూచి ఖాతే ఫలం భవతి ॥

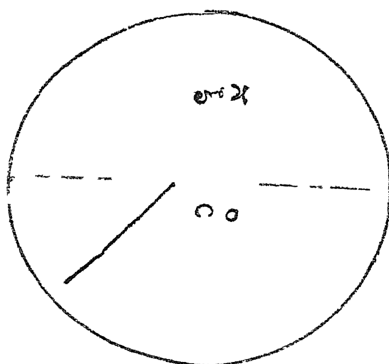
సమచతురఖాతమున మూడింటనొక పాలు సూచీఖాతమున గల ఫలము.

ఉదాహరణం.

ఖాతే ఽథ తిగ్మకరతుల్యచతుర్భుజే చ కింస్యాత్ఫలం నవమితం కిల
యత్ర వేధః। వృత్తే తథైవ దశవిస్తృతి పంచ వేధసూచిఫలం వద
తయోః పృథక్ పృథఙ్ మే ॥

తుల్యచతురవాపితులకుం ఒక్కేరణుండు। వేదనవకమ్మైనవెలయునెంత। చందవృత్తవాపిసాయకవేధయం। డెంతసూచిఫలమునేర్పరింపు॥

ఖాతే ఽథ తిగ్మకర తుల్యచతుర్భుజే ద్వాదశహస్తమితే చతుర్భుజే క్షేత్రే యత్ర నవమితో వేధః ఖననంతత్ర ఫలం ఘనహస్తఫలం కిం స్యాత్ - తథా దశవిస్తృతి పంచవేధే చ వృత్తక్షేత్రే కిం ఘనహస్తఫలం తదుభయం గణక వద - తథా అనయోర్ద్వాదశవిస్తృతి నవవేధే చతుర్భుజే దశవిస్తృతి - పంచవేధే వృత్తక్షేత్రే చ పృథక్ పృథక్ సూచీఖాతే ఫలం వదేతి.

ఈయుదాహరణంబున తుల్యకర్ణ చతుర్భుజంబగు ౧౨ గలుగు టనగా లోతుగల యెడను - ౧౦ వృత్తముగలిగి ౫ లోతుగలుగు - క్షేత్రవాపి యందు నఫలంబులు నీ రెంటియందు క్రిందక్షేత్రము లేనియట్లు ద్రావ్వినఫలంబు తెట్లనియడు ప్రశ్నచతుష్టయము.

వ్యాసః తథాయతేతస్య భుజకోటి
ఘాతః త్ర్యస్రైః ప్రథమో భుజకోటిఘాత
ఫలం ౧౪౪ - ఏతత్ క్షేత్రఫలం వేధేన
౯ గుణితః ఖాతే ఘనహస్తాః ౧౨౯౬
అస్యఖాతస్య తృతీయాంశః ౪౩౨ ఇ
దం సూచీఖాతఫలం -

అథ వృత్తే క్షేత్రే వ్యాసః వ్యాసస్య
౧౦ వర్గే ౧౦౦ భవనాగాగ్ని ౩౯౨౭
నిఘ్నే కృతః ౩౯౨౭౦౦ పంచస
హస్రైః ౫౦౦౦ భక్తే హరస్యాంశేనా
ప్యంభాజ్యస్య హారస్య గతే శిష్టం ౩౯౨౭/౫౦
ఇదం సూక్ష్మం క్షేత్రఫలం వేధేన ౫ గు
ణితం సత్ ౧౯౬౩౫/౫౦ హరేణ (౫) యు
క్తేన సత్యపా ఖాతాత్ పంచ ఛిద్వా
ఘనహస్తాః ౩౯౨౭/౧౦ ఇద ఖాతేఘ
నహస్తఫలం సూక్ష్మం - అస్య ౩౯౨౭/౧౦ తృ
తీయాంశః సూచీఖాతఫలం ౧౩౦౯/౧౦

చతురశ్రతుల్యఖాతం -

౧౨
౧౨

౧౪౪
౯

౧౨౯౬

ఖాతఫలం -

౩)౧౨౯౬

సూచిఫలం

౪౩౨

వృత్తతుల్యఖాతం

౧౦

వర్గం

౧౦౦
౩౯౨౭

౫౦౦౦)౩౯౨౭౦౦

లబ్ధ ౩౯౨౭౦౦/౫౦౦౦ అప ౧౦౦

రాశి ౩౯౨౭/౫౦ గుణ ౫/౧ రాశి ౧౯౬౩౫/౫౦

అపవర్తనే ౩౯౨౭/౧౦ సమఫలం -

౩౯౨౭/౧౦ గు ౧/౩ రాశి ౩౯౨౭/౩౦ అప

౧౩౦౯/౧౦ సూచిఖాతఫలం

అక్షస్థాలఫలానయనం యథా వ్యాసస్య ౧౦ మానః ౧౦౦ ద్విగుణిత హత ౧౧౦౦ భక్తే ౧౪ హృతే ౧౧౦౦/౧౪ నిశ్శేష అపవర్తనే ౫౫౦/౭ ఇదం స్థాలఫలం ... ౨౭౫౦/౭ ఇదం స్థాలఫలం ... ఫలం ఏతస్య ౨౭౫౦/౭ త్రిగుణం ... ౮౨౫౦/౨౧ స్థాలఫలం ... త్రిభిర్గుణితే ... ౨౭౫౦/౨౧

వృత్తస్థాలఫలం.

౧౦

వర్గము.

౧౦౦

$\frac{౧౧}{౧౪}$

ఫలం ౧౧౦౦/౧౪ అపవర్తనే ౫౫౦/౭ క్షేత్ర ఫలం ౫౫౦/౭ × ౧౦/౧ = ౫౫౦౦/౭ స్థాలఘనఫలం ౫౫౦౦/౭ మూడింటికి న్యాసము ౧/౩ ౫౫౦౦/౨౧ సూచీస్థాలఫలం

౩ ప్రశ్నలు

గీ. చాప్రశ్నలు విశ్వంబులు। కరరుప్రశ్నలు లుగనట్టి చతురములందు। మరియట్టి వృత్తాపు। కరరగిరి వేధసూచి సముద్ఘనము తెల్పు॥

ప్ర. ౧౭ వెడ ద్వి౧౩ వెడ తృ౧౫వెడ చ౧౭ వెడ ప౧౩వెడ ౧౫౨

ఉత్తరములు.

౧ నంబరు.

పెంచిటకువరజ౦ములు। సుదర్శంకగి రెంటకత సజము లుమాటక। విదిరా త్రిభ్రమున। సుదిగొ చమజమక్రఘాకుంటుబువరుసక॥

ప్ర. ౨౫౦ ద్వి౫౦ తృ౧౫౭

౨నంబరు.

మొదటిఖాతమునసమూటరెంటినిగూడు। శకటావాహుధృతులుదనరురెంట। జలయుగాద్రిమితముత్ర్యంశయుక్త త్రిస్థాన। రామభుజములగుసరమణమూట.

ప్ర-౧౮౨౭ ౨/౩ ద్వి-౬౪౪ తృ-౨౩౫౩ ౧/౩

౩నంబరు.

సమఖాతఘనముతొశరజలముచవ్వుబిమిసుచంపెములుబాణములిశిథులున। సూచిఖాతంబులసొంగొందుత్ర్యంశలగలయుశశాంకెభజలమితంబు। వసుదేవులునుబెత్స బాణములగుచువ్వృత్తఖాతంబులబిబుధవర్య। విశ్వాద్యందేవేశ్వల తంబునుపంచగిర్యంశయుక్తకకానిధిగికులున। సధరగిరిగుణరవ్వులునువిదితసూచి। పలములతిజలంములబ్రహ్మాబ్ధియు। రాష్ట్రగిరిరాములగ్రులనబ్ధియుక్త। పసగి గుణంబులెడిటవణిగాయుక్త।శరరసాతులుసాధితానజలమితంబు॥

ప్ర-౧౪౪౫౫౪౧ ౨/౩ ద్వి-౧౦౧౪సా౩ తృ-౧౪౬౫సా౪౨౫

చతు-౧౧౩౩ ౧౩/౧౪ సా౩౬౨ ౧/౪౨ పం౬౭౭ ౫/౬ సా౨౭౫ ౪/౬ ష-౧౨౩౬

౧/౨ సా౪౧౨ ౧/౨

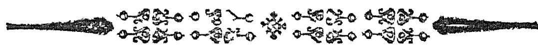
వరభాస్కరాచార్యగురుడే। విరచితఖాతాఖ్యమైనవిధితెల్లముగా। విరచించెనుకృష్ణాఖ్యుడు। హరితసగోత్రద్భవుండునాంధ్రమునందు॥

✻ శ్రీవేంకటార్యాన్నద్గురుబ్రహ్మణే నమః ✻

చితివ్యవహారః పంచమః

సూత్రం.

సార్ధవృత్తం.

ఉచ్ఛ్రయేణగుణితంచితేఃకిలక్షేత్రసంభవఫలంఘనంభవేత్ । ఇష్టకా
ఘనహృతేఘనేచితేరిష్టకాపరిమితిశ్చలభ్యతే । ఇష్టకోచ్ఛ్రయహృ
దుచ్ఛ్రితిశ్చితేస్స్యుస్తరాశ్చ దృషదాంచితేరపి ॥

చిత్యుచ్ఛ్రాయముచేత భూమిఫలమున్ సిద్ధంబుగా పెంచినా । చిత్యంబౌఘన హస్తముల్ ఘనతమై చెల్వొందు నిష్టాళినా । చిత్యంబౌఘనహస్తముల్ హృతముగా జేయంగ నిష్టాళియా । చిత్యుచ్ఛ్రాయము నిష్టకోచ్ఛ్రయహృతిన్ చెల్వొంతరంబుల్తనన్

ఉచ్ఛ్రయేణేతి. చితేః క్షేత్రసంభవఫలం క్షేత్రఫలం ఉచ్ఛ్రయేణ గుణితం సత్ ఘనఫలం భవతి.

తద్ఘనే ఇష్టకాఘనేన భక్తే సతి ఇష్టకామానం ప్రాప్యతే.

చితేరుచ్ఛ్రాయః ఇష్టకోచ్ఛ్రయేణ భక్తః స్తరాః లభ్యతే.

ఇందు ఇష్టకా యనియు నిటికెలకు నిష్టాళి యనియు స్తరంబులకు తరంబులని యు వృత్తసంగ్రహణముకై ప్రయోగింపఁబడియె. చితి యన నిటికెలు మొదలగువాని పేర్చుట. చూళిలు మొదలగునవి యని తెలియవలయును.

ఇందు చితియెత్తుచేత భూఫలంబును పెంచిన చితిఘనంబగు.

చితిఘనహస్తంబులను ఇటికెలఘనముచే భాగించిన నిటికెల సంఖ్య దెలియును.

చితియెత్తు నిటికెలయెత్తుచే భజించిన వరుసల సంఖ్య దెలియు.

[illegible] గావున పాషాణచితుల ఘనమగు నిట్టులన్ । గా

వలసినమొడనివిధి। వేవేదెలియంగదగు నష్టైదైర్ఘ్యముచేఁ ||

ఇష్టకాస్వరూపం-

అష్టాదశాంగుళం దైర్ఘ్యం విస్తారో ద్వాదశాంగులః । ఉచ్ఛ్రితి

స్త్ర్యంగుళా యాసామిష్టికా శ్చితిలోం ||

నిడుపు పరిణాములగుచును। వెడలుపు రవులగుచు పిండవిస్తంము ఱెగలై ।గడగుస్నిష్టకమానము ।పడయక నదిస్వేష్టములనాదగు వేఁముల్లై ||

అష్టాదశేతి యాసాం దైర్ఘ్యం అష్టాదశాంగులు। విస్తారః ద్వాదశాంగులః। ఉచ్ఛ్రితిః త్ర్యంగుళం తదం ఇష్టకాస్వరూపం-

న్యాసం దైర్ఘ్యం ౩/౪ విస్తారః ౧/౨ ఉచ్ఛ్రయః ౧/౮ దైర్ఘ్యం విస్తారేణ ౩/౪ ౧/౨ గుణితం ౩/౮ ఇదం క్షేత్రఫలం ఉచ్ఛ్రయేణ ౧/౮ గుణితం ౩/౬౪ ఇష్టకాఘనఫలం-

౧౧౮ వెంత ౨ము ౩ ఇది మగధదేశపు ఇష్టకామితము - ఇది ఇష్టభేదములుచే భిన్నంబులగును. కొండ ౧౧౦ వెరము ౨

న్యాసము

మాగధము-

౩/౪ గు ౧/౨ రా ౩/౮ గు ౧/౮ రాశి ౩/౬౪

ఘనఫలం-

చెన్న పుస్తము =

౫/౬ గు ౧/౩ రాశి ౫/౧౮ క్షేత్రఫలం గు ౧/౬

రాశి ౫/౧౦౮ ఇది మిళము.

ఉదాహరణమ్-

యస్యాంత్ర్యష చతరాష్టహస్తం దైర్ఘ్యంతు యస్యాం త్రి కరో

చ్ఛ్రితిశ్చ । తస్యాం చితౌ కింఫలమిష్టకానాం సంఖ్యా చ కా బ్రూహి

కతిస్తరాశ్చ ||

చితిదీర్ఘంబు శాలపిండము లు హాదిప్పల బుట్టుహస్తులఁ। విపతేరాళ్ళ మాఁ పదంతరము స్వెల్గాంగున యుష్టకల్ । పసకానావరు నల్ వచింపుమిటవేత స్తాంగలీలావతిఁ నటిలో నెంపునమేనిలాభితిపధిఁ మందుఁ గ్ర మంబేసఁ దరి ||

ఇష్టికాచితిః

ఇష్టికా

యచితేస్సృష్టోర్ధ్వౌః న్యాసః చితిఘనః యథా విస్తారం ౫ దైర్ఘ్యం ౮ ఉచ్ఛ్రితిః ౩ దైర్ఘ్యవిస్తారగుణితం ౪౦ ఇదం క్షేత్రఫలం ఉచ్ఛ్రయేణ గుణితం ౧౨౦ జాతం చితిఘనఫలం

ఇష్టికాసంఖ్యా యథా చితేఘనః ౧౨౦ ఇష్టికాఘనేన $\frac{౩}{౬౪}$ భక్తే

దంలవం చ సవర్ణితే $\frac{౬౪}{౩}$ $\frac{౧౨౦}{౧}$

విపర్యస్త హరశతం చత్వారి గుణితం $\frac{౭౬౮౦}{౩}$ హరేణ భక్తే లబ్ధం ౨౫౬౦ ఇష్టికాసంఖ్యా

స్తరసంఖ్యా యథా చితేః ఉచ్ఛ్రయే ఇష్టికోచ్ఛ్రయేణ [illegible] భక్తే జాతా

సం౨౪

ఏవం సామాన్యమితి

ఈయుదాహరణంబున చితిసిలావెడల్పు ౫ మూ ౩ గల చితిని పూర్వప్రమాణంబగు నిటికెల సంఖ్యయు వరసలును దెలుపుమనుట.

మూరదం	చెన్నపుర్యాం
౮	౮
౫	౫
౪౦	౪
౩	౩
౧౨౦ భా $\frac{౩}{౬౪}$	౧౨౦ భా ౫ / ౧౬౮
సవి $\frac{౬౪}{౩}$ భా $\frac{౧౨౦}{౧}$	సవి $\frac{౧౬౮}{౫}$ భా $\frac{౧౨౦}{౧}$
ర $\frac{౭౬౮౦}{౩}$ లబ్ధ ౩	రా $\frac{[illegible]}{౫}$
ఇటికెలు ౨౫౬౦ వరసలు	౫౨౫౬ ఇటి వరసలు
$\frac{౩}{౧}$ హా $\frac{౧}{౮}$ $\frac{౩}{౧}$	$\frac{౩}{౧}$ భా $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౩}{౧}$
రా ౨౪ వరుసలు	౧౮ వరుసలు గల

౧ ప్రశ్న-

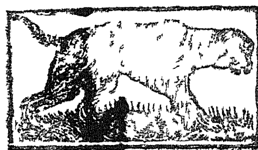
నలుబదిముప్పదియిరువది। వెలసెడుదీర్ఘాడులైనవిపులేష్ట చితిన్ ।
తెలుపుము రాశియువరుసలు। జలజముఖీ ౧౮ ఢిరాళ్ల చయ్యనమాకున్

ఉత్తరం-

వ్యోమాంబరజలధృతిశర। సామాన్యం బిటికెలం బ్రసరియగువరుసల్ । వ్యోమాకుగాలంబరాంబర। వ్యోమాబ్ధిఖలోకనేత్రములు వొగండుల్ ॥ యిటికెలు

౫౧౮౪౦౦ వ౧౨౦ గండిరా ౨౩౦౪౦౦

శ్రీమహీధర విన్నుతంబయి। యీమహిలో భాస్కరాచార్యవిరచితచితి
యున్ । ధీమహితవ్యవహారము। తామరికృష్ణుంచానాంధ్రబద్ధయు తెనుగై॥

శ్రీ వేంకటార్య సద్గురుపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ క్రకచవ్యవహారప్రారంభః.

తత్ర సూత్రం వృత్తం.

పిండయోగదళమగ్రమూలయోర్దైర్ఘ్యసంగుణితమంగు
లాత్మకమ్ । దారుదారణపథైస్సమాహతం షట్స్వరేషువిహృ
తం కరాత్మకమ్॥

తుద మొదలం దగఁ గలుగు తోరపు పిండయు తాఁకఁ గూర్చి సగమ్మగా । వి
దితపు దీర్ఘసంగుణము విస్తరమై యగు నంగుళంబులై । యది మరి రం
పకోతలను గ్రుణించిర స్వరేషులఁ । విదితముగా భజించిన నవె
ల్గుకరంబులు మార్గమంబుగా పదములగుం జలేంద్రులను బంగ్తి నలక్ష్మ
ము చెన్నపూరుషా

పిండేతి- అగ్రమూలయోర్యః పిండః స్థౌల్యం తయోర్యోగస్యార్ధం దైర్ఘ్యేణ గుణితం సత్ అంగులాత్మకం భవతి। తదేవ ఫలం దారుదారణమార్గైః గుణితం షట్స్వరేషుభిః ౫౭౬ భక్తం సత్ కరాత్మకం భవతి-

కొయ్యలావు తుద మొదళ్లను గూర్చి సగము జేసి దీని పొడవుచే గుణించిన నంగుళంబులగు. దాని ౫౭౬ చే భజింప మార్గరాశి హస్తంబులను ౧౪౪ చే భజింపఁ జన్నపట్టెము అడుగులునగు.

ఇదియు మార్గకరమానము । గదితమగుటయు జనవగఁ గని పెంపహించెఁ । మది గనని జదేశజపద । విదితాంగుళకృతియు హరము వెలయుచునుండుఁ ॥

ఇందు - ౫౭౬ యిరువదినాలుగు ౨౪ అంగుళములు హస్తము నం గలవగుఁ బని
యును. ౧౪౪ చన్నపట్టెము అడుగు ౧౨ అంగుళములగుంట దానివగుఁ బనియును

మరియు తచ్ఛతమునకే కమునకు లెఖకుగల అంగుళములవగించిన తమలిమహారరాశి యు యనువిచారించవలెను॥

ఉదాహరణం-

మూలెనఖాంగుళమితోథనృపాంగళోగ్రె పిండశ్శతాంగు
ళమితం కిలయస్యదైర్ఘ్యం। తద్దారుదారణపథేషుచతుర్షుకింస్యా
ద్ధస్తాత్మకం వదసఖేగణితం ద్రుతంమే॥

మూలమందు నఖాంగుళములును కొనయందు నృపపిండమాన్పులు॥ చాలశ
తం దీర్ఘమును సంఖ్యతమందిన యొక్క దారువు। నాలుగు క్రకచో
ద్ధజలసంఖ్యతమాగములకు కరాత్మకము। నైలిమీరు నావలయు నా చపలం
బుగ వేగదెల్పుమా॥

క్రకచం

౨౦ ౧౬

౧౦౦

మూలెనఖ ౨౦ నృపా ౧౬ గ్రమానః పిండ
తా ౨౦-౧౬ యోగే ౩౬ దళం ౧౮
దైర్ఘ్యేణ ౧౦౦ గుణితం ౧౮౦౦ అం
గుళాత్మకం దారుదారణమార్గైః ౪ గుణ
మాహతం ౭౨౦౦ షట్శతాభిః
(౫౭౬) భక్తే లబ్ధం ౧౨ శిష్టం $\frac{౨౮౮}{౫౭౬}$
అష్టాశీత్యుత్తర ద్విశతేన తయోరపవర్తే
లబ్ధం హస్తాత్మకం ౧౨ $\frac{౧}{౨}$

ఈయుదాహరణంబునందు మొదట ౨౦
తుద ౧౬ వెడల్పు ౧౦౦ అంగుళములు
గల కొయ్యకు కోతలు నాలుగైన కరంబులు
అడుగులు ఎన్ని యని ప్రశ్నము॥

కరములు.	అడుగులు.
౨౦	౨౦
౧౬	౧౬
౩౬	౩౬

సఖ్య	సఖ్య
౧౮	౧౮
౧౦౦	౧౦౦
౧౮౦౦	౧౮౦౦
౪	౪
౫౭౬]౭౨౦౦	౧౪౪]౭౨౦౦
లబ్ధ ౭౨౦౦ అవ	ఫలం ౫౦
౫౭౬	
విభాగలబ్ధ ౧౨	
౧/౨	

౧ ప్రశ్నలు

తుంగ మైలనవ సరాళ గుణ వేసియు పదార్థంగుళములు నైడదు గుల్ । గుణిగొన దిగి లాంతలుచే న్యాగు ప్రాంత ఆట వెల్పు పదమితిగణకా ॥ నూరవ గులనిదువునను ౧। నూర గుళములంచు ఆదికృతులకా । మిరినమాదిరిపదియును । నూరగుకోతల సూదములబోరో జెపుమా కోన మందముపదు నెనిమిది। యునికరమిత్యం గుళములు మొదలగళమగుకా । వనిఆరోం పరువదినిదువును । గనమూడికి కోతల ష్టిగనమికి చెపుమా ॥

ప్ర ౧౦-౧౬ ౧౨కో ౧ రద్వి ౨ ౦ద ౬ ద౧౮ కో ౧౬ ౧౮-౭౭నిడం కో ౧౬

లిప్యచ్చేఘ౦స్థాలాయసాధకవ్యత్తం

చెత్యలేహా యదిలిర్య్యగు క్రవకిపిండవిస్తృతియలేఃఫలంతదా । ఇష్ట

కాచితి రుచ్ఛిలి ఖాల్ క్రాకచవ్యవహార్త తొఖయమూల్యం । కిమక

కారిజవం ప్రతియాత్యాతన్మ గుత్వకెరివక్ష్వవశన ॥

అర్ధకోతం౦నుదెలియము మటిపిండవిస్తృతుల్ । హా స్తగానుశింపవలయును

లోటియధియొకపమా

ఘనమచెయునాజకులకొందెదునిష్టకలకా గ్గృమ్పిశా । నాగటదా

మదండమునుయిర్ధవుకోతలఁట్టిమొత్తరా । ఘనమొలెదుకమకుల

బేర్కొనినకొలతిజేయుచోటులఁ । భేదము మూల్యమందయగుభేద
ముకొంపదుదీనదెన్నదుఁ ॥

భిద్యతేతి - యది కాష్ఠంతిర్యక్ఛిద్యతే తదా పిండవిస్తృతిహతేః పిండస్య విస్తృతేశ్చ పరస్పరఘాతాదుక్తప్రకారేణ దారుదారణపద్ధతేస్సమాహతమిత్యాదినా ఫలంస్యాత్ -

ఏతస్యకథనంకిమర్థమిత్యత ఆహ -

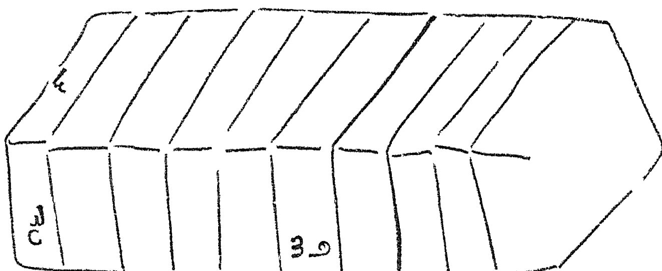
ఇష్టకేతి ఇష్టకాచితౌ-అశ్మచితౌ - ఖాతె క్రకచసంబంధినివ్యవహారె కర్మకృజ్జనసంఘాత్ మూదశాప్రకారస్యవశేన మూల్యంభవతి - తేషాంమూల్యదానార్థంహస్తాత్మకంఫలమవశ్యమపేక్షితమితిభావః॥

ఇందుకొయ్యలడ్డముగకోయునెడలకొయ్యలావునచదరపుకొలతలచే గుణించవయు ననియుత ద్వళంబునపాలితిచక్రవలయుననియు ఫలితార్థము ॥

ఉదాహరణం-

యద్విస్తృతిదంతమితాంగులానిపిండస్తథాషోడశయత్రకాష్ఠే । ఛేదేషుతిర్యఙ్నవసుప్రచక్ష్వ కింస్యాత్ఫలంతత్రకరాత్మకం మే॥

ర్తరగు ౩౨ంగుళవిస్తృతిగల కాష్ఠ । మచట పిండము వదియునారంగుళములు । దానితొమ్మిదియడ్డముల రుగుచోట । హస్తపదమానము ఁ జెప్పుమబ్జగంధి॥

యదితి స్పష్టోర్థః॥ న్యాసోయథా - విస్తారాంగుళాః ౩౨ పిండాంగుళాని ౧౬ తయోరాహతిః ౫౧౨ దారుదారణ మార్గైః ౯ హతం ౪౬౦౮ షట్స్వరేషుభిః ౫౭౬ భక్తం లబ్ధం కరాత్మకం-ఫలం౮

ఈయుదాహృతి కొయ్యవెడల్పు ౩౨ మం ౧౬ కోతలు ౯ ఫలంబెట్లనుట

కరము-	అడుగు
౩౨	౩౨
౧౬	౧౬
౫౧౨	౫౧౨
౯	౯
౫౭౬)౪౬౦౮	౧౪౪)౪౬౦౮
ఫలం- ౮	ఫలం ౩౨

౨ ప్రశ్నలు -

ఆర్ద్రదుంగ్గవిస్తృతి|యారయపిండంబునైదునాలుగుమూడున్ |మీరినదంతే లనడ్డము|సారమనుజినములకోతజూపుమ పదముల్ - ప్రవె౬ మం౫ కో౧౨

ద్వివె౫ మం౪ కో౧౪ తృవే౫ మం౩ కో౨౪

ఉత్తరములు-

కరధృతులుపూర్ణ॥ఖాస్త్రములు|మరిఖఖధృతులొపదములుమానుగనాదిన్ ॥ఖరసా గ్నులుఖగజాఘులు|కరిగజకరములును రెంటగడగుణ్ వరుసన్ ||

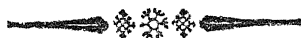
౧ నంబరు- ప్ర- ౧౮ ౨ ద్వి ౧౬ ౦ తృ ౧౮ ౦౦

౨ నంబరు- ౩ ౬ ౦ ద్వి ౨౮ ౦ తృ ౨౮౮

క్రకచవ్యవహృతిదెనుగున | ప్రకటమ్ముగబలెక భాస్కరార్యమహీం(ద్ర్ర)
ర్యకటాక్షలేశయుక్తత|డకమళకృష్ణాఖ్యగణకుడౌనన గణకుల్ ||

శ్రీవేంకటార్యసద్గురుపరబ్రహ్మణేనమః.

ధాన్యవ్యవహారస్య ప్రథమప్రకరణః.

తత్ర ధాన్యరాశీనాం వేధాదివ్యవహారః.

అనణుషు దశమాంశోణుష్వథైకాదశాంశః పరిధినవమభాగః శూక

ధాన్యేషు వేధః। భవతి పరిధిషష్ఠే వర్గితే వేధనిఘ్నే ఘనగణితకరాః

స్యుర్మాగధాస్తే చ ఖార్యః॥

అణుపులగు సూక్ష్మధాన్యములు నాదట సజ్జలు చామలాదిగా। నణువిపరీతము

ల్వరులు నట్టి జొన్నలు నారుగాదు తా। చణకములున్యవంబులును జాన గు

గోధుమలాదిశూకములు పరిధిదిగ్గ్రహాంశలివి పరిధికంబగు వేధలెన్న

గా॥ పరిధి షష్ఠవర్గమది వేధగుణాకము। ఘనమనంగబరగు గానదెని॥

వేరగణితమైన గీరులుకమతకు। మానములుగొనంగమలయు సమత॥

అనణుష్వితి- అనణుషు స్థూలధాన్యేషు పరిధేర్దశమాంశో వేధః స్యాత్ - అణుషు అణుధాన్యేషు పరిధేరేకాదశాంశో వేధః. శూకధాన్యేషు గోధూమాదిషు పరిధేర్నవమాంశః॥

ఘనఫలమాహ పరిధిషష్ఠేతి సర్వత్ర రాశౌ పరిధేః షష్ఠాంశవర్గే తే వుక వేధఘ్నే కృతే రాశేః ఘనహస్తాః - నంహస్తసం

తాగులు పులుపులు సజ్జలు చామలు మొదలగు పెరుకు గలిగి యుండునవి సన్న ధాన్యములనియు - పెంచెకు పొట్టి గలవి జొన్నలు వరిగెలు అల్లు మొదలగునవి పెద్దధాన్యములనియు గోధుమలు యవలు నివ్వరులు తోకపొట్లు మొదలగునవి బాగిరధాన్యములనియు కనిపెట్టి కలి

ఖార్యాభవతి తైర్ఘనహస్తైస్తుల్యామా గధఖార్యోభవతి| అనణుధాన్యాదీని ద్రవ్యాదిని- సూక్ష్మధాన్యానిగోధూమన చాణాదీ.||

వ $\frac{౧}{౧౦}$ $\frac{౧}{౧౧}$ $\frac{౧}{౯}$ చుట్టుకొలతయందు యెత్తు నిలుచుననియు దెలియునది.

ఇట్టిరాసులచుట్టుకొలతలోని $\frac{౧}{౬}$ వర్గించి ఆయాధాన్యస్వభావము దెలిసి రాసి ఎత్తుచే గుణించిన ఘనహస్తము లగునది తమతమ దేశకొలతల ననుసరించి ఖార్యాదులు జేయవలయుననుట.

చెన్నపురధాన్యమానము.

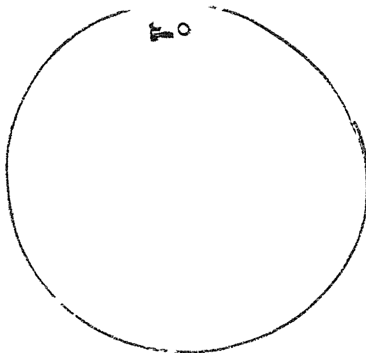
కలమితఘనపదవిట్లయి| వెలయున్ ఖశరములనందవిమలాంశంబై|
దలపగ చెన్నపురంబున| మలయునినాంశంబుతూముపశివసులవహా||
గరిశకుఘనపదమితములు| శరంవములు గిరికరములనంయుక్తంబౌ
శరధ్యుమితమయిదీనన్ । శరమితియగుపుట్టువెలయు సమ్మతితో
ఉన్! తారలగుణించివేయుట| హరంబొనరించఘనపదంబులపుట్టౌ|
నారయఖసాయకాహృతి విరారున్ తూములకు సిద్ధ్యమేలుపర
మున్||

చెన్నపట్టణముకొలమునకు ఘనంఅడుగు $\frac{౯}{౫౦}$ గరిశెకు ఘనఅడుగులు ౧౮౫ $\frac{౫}{౨౭}$ నెల్లూరుపుట్టికి $\frac{౧౦౦౦}{౨౭}$ నెల్లూరితూముకు $\frac{౫౦}{౨౭}$ యీ క్రమంబున ఘనంబులగు వానిజూడగుల వాగింప ధాన్యమానంబులు సిద్ధించుననుట.

ఉదాహరణం.

సమభువికిలరాశిర్యస్థితస్స్థూలధాన్యైః పరిధిపరిమితిర్హస్తాషష్టిరస్య
ప్రియాంగ। ప్రవదగణకఖార్యః కింమితాస్సంతి తస్మిన్నథ పృథగణుధాన్యైశ్శూ
కధాన్యైశ్చ శీఘ్రం||

సమభూమిన్గల రాశిచుట్టుగొలువన్ చం(ద్రా)స్యపూర్ణాంగనా! స
న్మహాస్తంబులుగల్గనిందువరుసన్ జాతంబు కాఖారికెల్! (క్ర)మతన్
సూక్ష్మములన్ బదన్యములవేగన్ శూకధాన్యంబులన్! విమలంబైన
పదంబులన్ గణితముల్ శ్రేశ్వరదెల్పం దగున్.

సమభువిస్థితన్యాసః పరిధిః ౬౦ అ
ణుషు దశమాంశశిఖితః స్థూలధాన్యవే
ధ ౬వ౧ధి ౬౦ షష్ఠాంశః ౧౦ వర్గితః
౧౦౦ వేధనట్ గుణితః ౬౦౦ ఇదంఘన
హస్తఫలం ఏతావంత్య ఏవ మాగధఖార్యః

అణుధాన్యరాశౌ పరిధిః ౬౦ షష్ఠాం
శః ౧౦ వర్గితం ౧౦౦ వేధేన ౬౦/౧౧ ని
ఘ్నః ౬౦౦/౧౧ జాత ఘనహస్తఫలం.

స్థూలధాన్యరాశౌ పరిధిః ౬౦ షష్ఠాం
శః ౧౦ వర్గితం ౧౦౦ వేధేన ౬౦/౯
నిఘ్నః ౬౦౦౦/౯ (త్రి)భిర్విభక్తః ౨౦౦౦/౩
జాతంఘనఫలం.

ఈయుదాహరణంబున రాశిచుట్టుకొ
లత ౬౦ అడుగులుగలయెడ నాయాధా
న్యభేదములమితములు దెలుపుమని (ప్ర)
శ్న(త్ర)యము-

ప్రొట్టుధాన్యం.

వెతు ౧౧/౯

పరిధి ౬౦

ఆరవపాలు ౧౦

వర్గం ౧౦౦

రాశి ౧౦౦గు/౧

ఏంబడిపెట్టుచే ౬౦/౯ రాశి ౬౦౦౦/౯ ఘనప

రిమితము.

పెద్ద ధాన్యము.

మొత్తు $\frac{౧}{౧౦}$

పరిధి ______

౬౦

అరవపాలు.

౧౦

వర్గం.

౧౦౦
౬
______
౬౦౦

ఘనపదములు.

పుట్లు.

ప్రథమం౧౯౩౧౬ $\frac{౧}{౫}$ తృ౧౪ $\frac{౭}{౧౧}$

సన్నధాన్యము

మొత్తు $\frac{౧}{౧౧}$

పరిధి ______

౬౦

అరవపాలు.

౧౦

వర్గం

౯౦౦

$\frac{౧౦౦}{౧}$ గు $\frac{౬౦}{౧౧}$ రాశి $\frac{౬౦౦౦}{౧౧}$ ఘనపద

మితము.

వ్యస్తత్రైరాశి. చెన్నపురంకలాలు

కలం౧కి $\frac{౯}{౫౦}$ చొప్పున $\frac{౬౦౦౦}{౯}$ కి యంత

$\frac{౫౪౦౦౦}{౪౯౫}$ అవర్గం౦రాశి౧౨౦

కలం౧కి $\frac{౯}{౫౦}$ చొప్పున $\frac{౬౦౦}{౧}$ కి యంత

$\frac{౫౪౦౦౦}{౫౨}$ అవు౫౧కలాలు౧౮

కలం౧కి $\frac{౯}{౫౨}$ చొప్పున $\frac{౬౦౦౦}{౧౧}$ యంత

$\frac{౫౪౦౦౦}{౫౭౦}$ అవు౫౧౦కలాలు౯౮ $\frac{౨}{౧౧}$

కరిశెలు.

కరిశె౧కి. $\frac{౫౦౦౦}{౨౭}$ చొప్పున

$\frac{౬౦౦౦}{౯}$ కి భా $\frac{౫౦౦౦}{౨౭}$ పరి $\frac{౨౭}{౫౦౦౦}$ గు

౬౦౦౦ రాశి ౧౬౨౦౦౦౦ అప
౯ ౪౫౦౦౦

౯౦౦౦ రాశి ౧౮ భూమలు ౧౪౪౦
౫

౫౦౦ చా ప్వన ౬౦౦ భా ౫౦౦౦ చ
౨౭ ౧ ౨౭

౨౭ భా ౬౦౦ రాశి ౧౬౨౦౦
౫౦౦౦ ౧ ౫౦౦౦

అప ౧౦౦ రాశి ౧౬౨ భూ ౧౨౬
౫౧

౬౦౦౦ భా ౫౧౦౦౦ పరి –౭ భా
౧౧ ౨౭ ౫౮౧

౬౧౦ రాశి ౧౬౨౧౦౦ అప ౧౦౧౦
౧౧ ౫౫౦౦

రాశి ౧౬౨ భూమలు ౧౧౭౮ ౨
౫౪ ౧౧

ప్రశ్నలు.

వరుసగ శరచందంబులు శరజలములు ఖగుణములును శరచంద్రులగా। వరు గులు రాసులగును నెడ। వరలెడు ఘనకరదమి వానులు వంతరో తెల్పుమా॥

ప్ర ౧౦౫ ద్వి ౧౫ తృ ౩౦ చ ౧౪

అథ క్షితిహ్యాంతరహాకోణస్థిత
రాశేః ఫలజ్ఞానాయ వృత్తం॥

ద్వివేదసత్రిభాగైకనిఘ్నాత్తు వర్గాత్ ఫలం। క్షిత్యంతరజాహ్యా
కోణస్థరాశేః స్వగుణాభాజితం॥

పరిధి స్రజస్సు ముక్ జలధిబెస్సకుత్ర్య ౧౨ శయుతంబు సౌమ్యుదా। వర నగ క్షితిపార్శ్వము నవారకలో వెలిగల్లునూలలక్। దరవగు రాసులకే ఫలము దెలివి బాహ్యవీధిక్రమంబుగా। కయుగత్వ ౧౨ శయుం స్థగరలగాడమ్మగా భాగించి మెచ్చితో॥

ద్విదేదాభిత్తేః పార్శ్వలగ్నస్య రాశేః పరిధిమానం యద్దృశ్యతే తత్సమ్యగ్ద్విగుణీకృత్య తావద్విమానమితి ప్రకల్ప్య తద్వశాద్వేధం చ ప్రకల్ప్య పూర్వవత్ఫలమానీయ తత్ఫలం ద్వాభ్యాం విభజేత్. తత్ర లబ్ధం భిత్తిపార్శ్వలగ్నస్య రాశేః ఘనఫలం భవతి.

తథాపి త్తేరంతః కోణస్థస్య రాశేః పరిధిం చతుర్భిర్నిహత్య పూర్వవత్ఫలమానీయ తత్ఫలం పునశ్చతుర్భిర్విభజేత్ తత్స్ఫుటం ఘనఫలం భవతి.

తథాపి త్తేర్బహిః కోణస్థరాశేః తృతీయం పరిధ్యంశం సంయోజ్య పూర్వవత్ఫలం కృత్వా తత్ఫలే చతుర్థాంశం విశోధితే స్పష్టం ఫలం భవతి.

ఏవమర్ధత్ర్యంశకాదిరాశీనాం జ్ఞానం కృత్వా ఫలమానీయ తత్ఫలార్ధత్ర్యంశాన్ గృహ్ణీయాదిత్యుక్తం భవతి. శేషం పూర్వవత్॥

గోడకు ప్రక్కనున్న రాశిపరిధిని రెంటగుణించియా పరిధిచే పూర్వసూత్రక్రమంబున ఫలము సాధించియా లబ్ధము ౨ చే భాగింప ఫలంబగు

లోపలిమూలనుండు రాశిపరిధిని ౪ చే గుణించియందుచే సాధింపబడుఫలము ౪ చే భాగింపస్ఫుటఫలంబగు.

గోడనంటు వెలపలి రాశికి పరిధియందు ౧/౩ గూడ్చి సాధింపంబడుఫలమున ౧/౪ (తీసి)యశేషము స్ఫుటఫలంబగు.

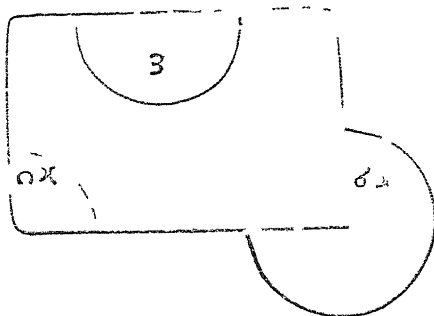
శేషవిధి సమానము.

ఉదాహరణం.

పరిధిర్భిత్తిలగ్నస్య రాశేస్త్రింశత్కరస్య చ। అంతఃకోణస్థితస్యాపి తిథితుల్యః కరః కిల। బహిఃకోణస్థితస్యాపి పంచఘ్ననవసమ్మితః॥

తేషామాచక్ష్వ మే క్షిప్రం ఘనహస్తాన్ పృథక్ పృథక్॥

గోడకు ప్రక్కనుయుండెడు గోధుమరాశిలో కమ్మెనన్నా। గోడకు లోపలి మూలయుండెడు రాశికరంబు తిథితుల్। గోడకు పార్శ్వకోణమున గొబ్బునగొల్వ శాబ్ధాలైనయా। గాడపుమట్టుకొల్లలను గట్టడుమూరికెలెన్నదెల్పుమా.

వ్యాసః త్రిపార్శ్వక్షేత్రస్య రాశేః పరిధి ౩ ద్విఘ్నః అంతఃకోణక్షేత్రస్య రాశేః పరిధిః ౧౫ వహ్నిఘ్నః ౯౦

బహిఃకోణక్షేత్రస్య ౪౫ త్రిభాగైక ఘ్నః ౧౫ తేభ్యః ఫలం తుల్యమేవ ౯౦ ఏతత్ సాధనగుణనం ౨౪ $\frac{౪}{౩}$ భక్తం తం పృథక్ ఫలం ౩౦ ౨౭ ౧౪౫౦

ఈయుదాహరణంబున గోళక్షేత్ర రాశిపరిధి ౩౦ లోపలి రాశికి పరిధి ౧౫ వెలుపలి రాశికి పరిధి ౪౫ గనుక నెడ నాయా రాసుల ఫలములు దెల్పుమనుట

అంతఃకోణరాశి	పార్శ్వరాశి
౧౫	౩౦
౪	౨
	౬౦

పూర్వోక్తమునఫలం	పూర్వోక్తఫలం
౪)౬౦౦	౨)౬౦౦
నికరం	ఫలం
౧౫౦	౩౦౦

వెలుపలియుండలిముప్పాతికరాశి

$\frac{౪౫}{౧}$ గుణ $\frac{౪}{౩}$ రాశి $\frac{౧౮౦}{౩}$ అప౩ రాశి $\frac{౬౦}{౧}$

ఆరణపాలు
౧౦

క్రమనీతఘనపదము

$\frac{౬౦౧౦}{౧}$ బా $\frac{౪}{౩}$ ప $\frac{౩}{౪}$ భా $\frac{౭౧౦}{౧}$

రాశి $\frac{౭౯౦}{౪}$ అపర ఘనపదం మానం
౪౫౦

౨ ప్రశ్నలు.

లోకునిముష్టిదివెలిసుని। నాకనరత్నములం పరిధియలపాశ్వకాయునకా ౧౦
కౌశరదంఠంలు। నాకుదెలుప్రముననదమలనశినదకౌతుకి॥

అంతఃకోణపరిధి ౩౦ పార్శ్వపరిధి ౯౦ బహిఃకోణపరిధి ౧౦౫

జలశుద్ధంబగు భూమి సంభృతములై జాలంగనొప్పదునా। వలయంబులక్షియు గగ్రహసుంగుచూవతిల్లు పాదంబులన్। గలసూక్ష్మంబును శూకముస్థురుతయున్ గస్పష్టు ధాన్యంబులన్। వెలదీదెల్పుముతూములెన్ని వరుసన్ వేర్వేరనారాసులన్॥

పరిధులగల్గుపాదములు బాగగు ప్రక్కనలోనవెల్పలన్। గురిగనురాసులండునభఘోటకరత్న భుజంబులు స్వేనన్। శరగజకౌశికస్మరియుసాయక బాణజలాబ్ధులైనచో। శరుశిరోమూడుజాతులగు ధాన్యపుతూముల నేర్పరింపుమా॥

ఉత్తరములు.

౧ నంబరు.

ఘనపదంబులు వరుసగాపనరుపెద్ద। ధాన్యరాసుల పంచగజాంశయుక్త। తిథిరదబిబులు పస్వాంశ త్రిశరకరము। లధిగిరులు వసుత్యం శినందమితము॥

ప్ర ౩౨౧౫ ౭/౮ ద్వి ౨౫౩ ౧/౮ తృ ౭౮ చ౯ ౩/౮

౨ నంబరు.

పాదరాశినిఖఖరవుల్ బరగుపెద్ద। ధాన్యఘనపదసమ్మితిదడయిఖఖ। రసగుణింబులుము కాల్గులు రాశియందు। నదశకరరసవసురవుల్ సఘుమునందు॥౩॥

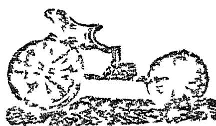
ప్ర ౧౨౦౦ ద్వి ౩౬౦౦ తృ ౧౨౭౬౨ ౧/౨

(౩) క్రమమునకలములుగను పూర్ణరాసులరాగులు గోధుముల్ రాజనాలు। నభగిరిశరతర్కనయవేషునిధులు సనయనాంకశరనేత్ర నంబరాగ। జలచందములు వ్యోమసాగరగజబాణరామాబ్ధివసుశివుల్ క్రమతనధర। రాసులఖరసేభరదతర్కగిరిభ్రమలంగ ౧ ద్రశశాంకరామనేత్ర। శరములుఖజలాంకస్వరచంద్రకరనంద శాణమితరంబులు పాదరాసు। లనోవ్యోమరామాబ్ధిరాజేభ బాణమాత్రలగ్న క్రిశాస్యేభ

నందచంద్రాత కాంశములు ననూన్యతాళాంకగజశూన్యరసనందనేత్రములు రమాగభిత్తి। వెలికోణి రాసుల వెలయు శూన్యాంకాక్షినందాబ్ధిమనుగిరులు నందచంద్ర। శరగజాంకశరేఖాద్రిగడగు మరియు। చందనందాంగకరగజసామజాహి। మితములగుచుండున విదీని మతి నెఱుంగు। వారు బోరాశి గణితంపు వలతులింపు॥

రాసులు	గోధుములు	వడ్లు	
౯౫౭౬౫౭౨౭౦	౧౦౪౭౯౭౭౦	౧౧౮౪౩౫౮౮౦	నిండు రాసులు
౪౭౬౩౭౮౬౦	౫౭౩౯౬౧౪౬	౫౯౭౧౭౯౪౦	అర్ధ రాసులు
౭౩౮౧౬౪౩౦	౭౬౯౮౬౭౩	౭౯౬౦౮౯౭౦	పాతికె రాసులు
౭౧౪౪౬౭౯౦	౭౮౫౯౪౭౯	౮౮౮౭౯౧౨	ముప్పాతికె రాసులు

తడశమసగంస రాయని। కొదు గుణ్ణస్న తావచ్చె కొలచు విధము
లరి। క్షము భాస్కరార్యమతము। ఁడబడకుఁ డంగనాంద్రతాల్ప
ర్యము లరి॥

శ్రీవేంకటార్యసద్గురుపరబ్రహ్మణే నమః॥

ఛాయావ్యవహారోక్తప్రారంభః॥

తత్రసూత్రం॥

ఛాయయోఃకర్ణయోరంతరేయేతయోర్వర్గవిశ్లేషభక్తాఖరసాద్రి
షవః। సైకలబ్ధేఃపదఘ్నంలఘుకర్ణాంతరం భాంతరేణోనయుక్తం
దళే స్తః ప్రభే॥

ఛాయలకును గర్ణములకు భాలగలు వివరము । లైయవర్గములుగనందు
జెలగువంతరంబుచే। జేయరసగిరిషుభజన జెందుఫలము నొకటితో। జేయ
సంకలనము నందు జెలగుమూలమును శ్రుతుల్। జేయహతముయోగమగును
జెలగిసంక్రమంబుగా జేయ శ్రుతిని ఛాయలగును జెందునటులగణముల్
జేయఫలము ఛాయగుణము జెలగిగణమందువర్గ । జేయసంక్రమంబు
శ్రుతులుసిద్ధిబొందవేగతిన్॥

ఛాయయోరితి ద్వయోఃఛాయయోః కర్ణయోశ్చయే అంతరేతయోర్వ్యావ ర్గాంతరయోర్విశ్లేషేకర్ణాంతరేణఖరసాద్రిషవః షట్సప్తత్యుత్తరపంచశతీ ౫౭౬ భక్తాఃకార్యాః - తత్రయాలబ్ధిః ఫలం తాంసైకాంకృత్వాతస్మూలేనకర్ణాంతరంహత్వాఛాయాంతరేణ పృథక్ప్రభగూనయుతంకార్యం తదర్ధే అ క్షేశంకోశ్ఛాయేస్తః॥

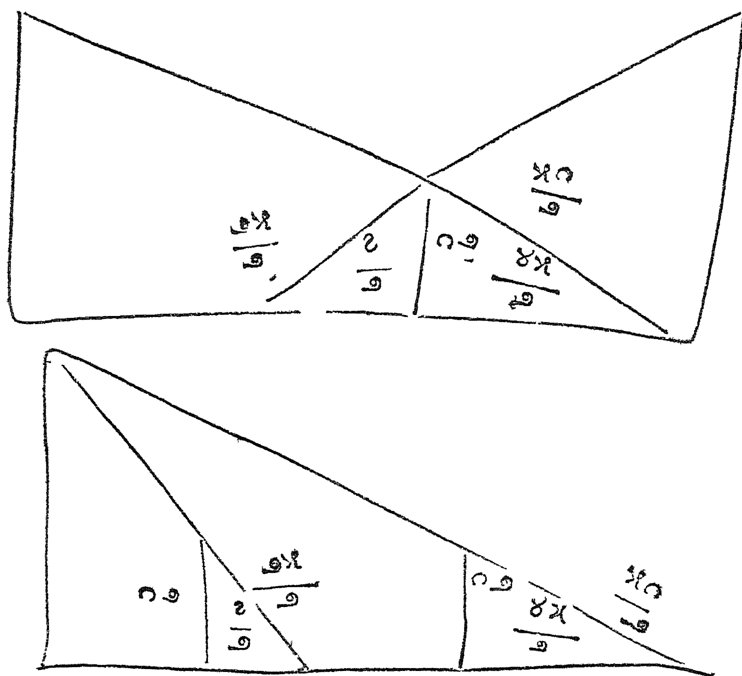
శంకునంల ఛాయలరెంటికి నంతరము సాధించు నెడ ఛాయాంతరంబును కర్ణాంతరంబును వేర్వేరవగించి యా వర్గాంతరముచే ౫౭౬ భాగింపలబ్ధము నందొకటిగూర్చి యామూలము చే కర్ణాంతరము గుణించి యందు ఛాయాంతరమునవక్రమింపఛాయాద్వయంబులగు॥

పూర్వోక్తమూలముచే ఛాయాంతరము గుణించి కర్ణాంతరము సంక్రమింపకర్ణద్వయంబులు దెలియును॥

ఉదాహరణం.

నందచంద్రైర్మితం ఛాయయోరంతరం కర్ణయోరంతర విశ్వ
తుల్యం యయోః। తే ప్రభే వక్తి యో యుక్తిమాన్ వేత్త్యసౌ వ్యక్త
మవ్యక్తయుక్తం హి గణితం సఖే.

ఛాయభేదము లరునందచంద్రమితములు శంకునకు। ఛాయయొక్క కర్ణవివృతి చాటు విశ్వమితముగా। ఛాయల్ని వెరంగి చెప్పు చతురుడెవ్వాడు వాడు। వేదరుంగువ్యక్త యుక్త బీజమనుచున్నమ్మదుక॥

నందచంద్రైరితిన్యాసః। తథాహి ఛాయయోరంతరం నంద చంద్రమితం ౧౯ కర్ణాంతరం విశ్వ తుల్యం ౧౩ తయోర్వర్గాంతరం ౧౯౨

ఈ యుదాహరణంబున శంకు నీడల రెంటికి నంతరము ౧౯ యు వాని కర్ణంబుల యంతరము ౧౩ యగునెడల నా ఛాయ లెట్లుండునవట.

౧౬౯ అనయోర్విశ్లేషః ౧౯౨ తేనత్ర
సాప్రీషవః ౫౭౬ భక్తా లబ్ధం ౩ సైకం
౪ తత్పదం ౨ తేన కర్ణాంతరం ౧౩ తేహ
తం ౨౬ ఛాయాంతరేణ ౧౯ ఊనయుత ౭
౪౫ తయోర్దలే $\frac{౭}{౨}$ $\frac{౪౫}{౨}$ ఛాయే
స్తఃపితే ఛాయే యో యుక్తిమాన్వే త్తిత్రి
సావ్యక్తం పాటీగణితం అవ్యక్తం బీజగణి
తం సర్వం వేత్తి తమన్యే॥

అత్ర కర్ణానయనం యథా శంకుః
౧౨ కోటిః ఛాయా $\frac{౭}{౨}$ భుజః తత్కృతీ
౧౪౪ $\frac{౪౯}{౪}$ యోగః $\frac{౬౨౫}{౪}$ తన్మూలం
$\frac{౨౫}{౨}$ కర్ణః ద్వితీయకర్ణానయనార్థం శంకుః ౧౨ ఛాయా $\frac{౪౫}{౨}$ తద్వర్గౌ ౧౪౪
$\frac{౨౦౨౫}{౪}$ తద్యోగః $\frac{౨౬౦౧}{౪}$ తన్మూలం
$\frac{౫౧}{౨}$ కర్ణః

అత్ర ఛాయాంతరేణ కర్ణానయనం
యథా ఛాయాంతరం ౧౯ కర్ణాంతరం
౧౩ తద్వర్గౌ ౩౬౧ ౧౬౯ అంతరం
౧౯౨ తేనత్రసాప్రీషవః ౫౭౬ భక్తా
లబ్ధం ౩ సైకం ౪ తత్పదం ౨ తేన ఛాయాం
తరం ౧౯ హతం ౩౮ కర్ణాంతరేణ ౧౩
ఊనయుతం ౨౫ ౫౧ తయోర్దలే
$\frac{౨౫}{౨}$ $\frac{౫౧}{౨}$ కర్ణౌ భవతః

న్యాసః

ఛాయానయనం-

ఛాయాంతరం కర్ణాంతరం-

ఛాయాంతరం	కర్ణాంతరం
౧౯	౧౩
వర్గం	వర్గం
౩౬౧	౧౬౯

అంతరం

౧౯౨)౫౭౬(ఫలం-౩

$\frac{౧}{౪}$

మూలం-౨

ఛాయానయనం	కర్ణానయనం
కర్ణాంతరం	ఛాయాంతరం-
౧౩ × ౨ = ౨౬	౧౯ × ౨ = ౩౮

౨౬	౨౬	౩౮	౩౮
౧౯	౧౯	౧౩	౧౩
౭	౪౫	౨౫	౫౧

అర్ధం- అర్ధం

౩ $\frac{౧}{౨}$ ౨౨ $\frac{౧}{౨}$ ౧౨ $\frac{౧}{౨}$ ౨౫ $\frac{౧}{౨}$

భుజావు-

ప్రథమం		ద్వితీయం-	
శంకు	ఛాయ	శంకు	ఛాయా-
౧౨	౩ $\frac{౧}{౨}$	౧౨	౨౨ $\frac{౧}{౨}$

వర్గాల	వర్గం	వర్గం	వర్గం
౧౪౪	౪౯/౪	౧౨	౨౭౨౫/౪
	రాయుల వర్గం		౪

వర్గయోగం ౫౭౬/౪ ౨౭౨౫/౪ రాశి

$\frac{౫౭౬}{౪} + \frac{౪౯}{౪} + \frac{౨౭౨౫}{౪}$ $\frac{౩౩౫౦}{౪}$ మూలం $\frac{౫౧}{౨}$

మూలం $\frac{౨౫}{౨}$

౧ ప్రశ్నలు.

ఛాయాంతరంబు నాలుగు। ఛాయలకర్ణాంతరంబు చతుష్పరిమితం। బైయున్న ఛాయమితముల। వేమెరుగింపుము వ్రాటిపి విశదంబేని గిరిమితము ఛాంతరమగుగా। శరమిత మలకర్ణములను జంజాతముఖీ। వరలు నెడ ఛాయమితముల। నెరుగింపుము ఛాయగణిత మెరిగిన వేగ॥ నీడల భేదము రుద్రులు। నెడగు కర్ణాంతరంబు నీలాలకయా। నీడల మితములు దెలుపుము। జోడుగలుగనట్టి బుద్ధి జూచితివేని నందచంద్రలమితము కర్ణాంతరంబు। ఛాయవిశ్లేషమగుము నిచంద్రమితము। దీని బలిమి తివెయోధీరగణక। పాటియును బీజగణితంబు బయలనీకు॥

ప్ర ఛాయాంతరం ౪ కర్ణాంతరం ౨ ద్విఛాయాంతరం ౧౩ కర్ణాం ౫ ఛాయాంతరం ౧౧ కర్ణాం ౭ ఛాయాంతరం ౧౯ కర్ణాం ౧౩

అథ శంకు ఛాయానయనే వృత్తార్ధం.

శంకుః ప్రదీపతలశంకుతలాంతరఘ్నః ఛాయా భవే ద్వినరదీపశిఖౌ చ్చభక్తః॥

శంకుచే గుణించి దీపశంకు మధ్యభూమితేని శంకురహిత దీపమతని సంభజించు ఛాయయై॥

శంకు రితి- ప్రదీపతలస్య శంకుతలస్య చ యదంతరం తేన గుణితశ్శంకుః వినరే ణావిగత శంకునా ప్రమాణరహితే నతి

దీపమునకును శంకు స్థానంబునకును గలయంతరభూమానము చే శంకుమానం గుణించి దీప ప్రమాణమున శంకు ప్ర

యాప్తదీపశిఖౌచ్చ్యభక్తస్సా ఛాయా భవేత్ - - రశంకుం॥

మాణరాశిని ద్రో విశేషముచేభజింప ఛాయాప్రమాణంబగు॥

ఉదాహరణమ్.

శంకుప్రదీపాంతరభూస్త్రిహస్తాదీపోచ్ఛ్రితిస్సార్ధకరత్రయా

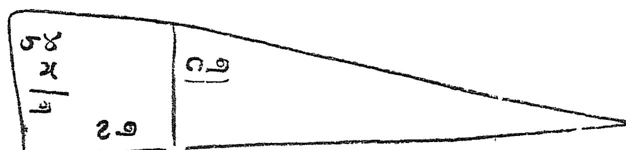
చేత్। శంకోస్త్రిభాంశాంగుళసమ్మితస్య తస్య ప్రభాస్యాత్కియతీ

వదాశు॥

దీపశంక్వంతరపుభూమి త్రికరమితము। సార్ధత్రికరంబుదీ

పంబు శంకువరయ। ద్వాదశాంగుళపరిమితినరియుండ। దా

నిచ్ఛాయ యెంత యగుదెల్పు దానిగమనా॥

న్యాసః శంకుః $\frac{౧}{౨}$ శంకోః ప్రదీప

స్య చాంతరభూమిః ౩ అనయా గుణితః

$\frac{౩}{౨}$ దీపోచ్ఛ్రితిః $\frac{౭}{౨}$ శంకుప్రమాణే

నానేన $\frac{౧}{౨}$ రహితా $\frac{౬}{౨}$ ఛేదేన అభక్త ౩

అనయా భక్తో జాతశ్శంకుచ్ఛాయామా

నం $\frac{౧}{౨}$ ద్వాదశాంగుళం.

దీపశంకులయంతరభూమి.

$\frac{౩}{౧}$ శంకు $\frac{౧}{౨}$ గుణరాశి $\frac{౩}{౨}$ భాజ్యం.

దీపోన్నతం $\frac{౭}{౨}$ లో శంకు $\frac{౧}{౨}$ శేషం

$\frac{౬}{౨}$ హారకం ఇందు భాజ్యహారంబుల ఛేద

ము తుల్యంబగుట నశించిన హారము ౬)

భాజ్యం ౩ హారచే భక్తలబ్ధం $\frac{౩}{౬}$ అపవర్త రాశి

$\frac{౧}{౨}$ ఛాయామితము.

౩ నంబరు ప్రశ్నలు

దీపోన్నతి వ్రుత్రికలు దీపశాంతముల కర్ణాదులను శంకౌ । నాపూ షాంగు ళమితిగా । నొకడతే ఛాయ యెంతనుచు య్యనె చెప్పుమా । నరదీపాంతరమే బది । శరజల ములు దీపమితము గాంతి యదె౦తొ । కరజములు కృతి బుధ । నరవధగుణమంతరం బు చొప్పదనె౦తొ॥

ప్ర దీ ౧౨ అ ౧౬ శంకు ౧ ఆ   ద్వితీయ ఆ ౦ ౧౦ శం ౧ ఆ తృతీయ
ఆ ౦ ౩ ౦ శం ౧ ఆ

దీపోచ్ఛ్రయానయనాయసూత్రార్థం.

ఛాయోద్ధృతె తు నరదీపతలాంతరఘ్నే శంకౌ భవేన్నరయుతె ఖలు దీపకౌచ్యం॥
శంకు వేగుణించి దీపశంకుమధ్యభూమితిన్ । శంకుఛాయచే భజించి
శంకు గూర్చగిమా॥

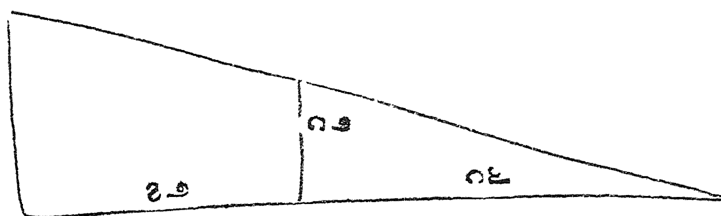
ఛాయాహృతే శంకౌ నరదీపతలాంతరేణ హతే ఛాయాభక్తే శంకు నాయుతే దీపోచ్ఛ్రితిర్భవేత్॥

దీపశంక్వంతరభూమిని శంకువేగు ణించి ఛాయచే భాగింప లబ్ధమునందు శంకుమానము గూర్చిన దీపోచ్ఛ్రితి గుల ఖించునట

ఉదాహరణం.

ప్రదీపశంక్వంతరభూ స్త్రిహస్తా ఛాయాంగుళైః షోడశభిస్సమా చే
త్ । దీపోచ్ఛ్రితిస్స్యాత్కియతీ వదాశు.

అర్థము ఆగునట్టి బుధ శంకుమితియను మూడుహస్తములను మొనయ
న । రబుధ ఛాయ యదు పదాంగుళములు దీపమితము దెల్ప
జేయవలదగా॥

న్యాసోయం ఛాయా-శంకుః ౧/౨ నరదీప

తలాంతరం ౩ తేనగుణితః ౩/౩ ఛాయయా

౨/౩ భక్తః ఛాయాంలబ్ధంచ పరివర్త్యేతి

౩/౨ ౩/౨ లబ్ధం ౯/౪ నరేణ ౧/౨ యుతః

తదర్ధేనసమచ్ఛేదౌ ౧౮/౮ ౪/౮ యోగ

౨౨/౮ ద్వాభ్యామపవర్తితః ౧౧/౪ ఇయం

దీపోచ్ఛ్రితిః

౩/౧ స్వ ౧/౨ రాశి ౩/౨ భాగించు ఛాయా

చే ౨/౩ పరి ౩/౨ ఛా ౩/౨ రాశి ౯/౪ హాశం ౧/౨

సమ ౧౮/౮ ౪/౮ యోగం ౨౨/౮ అపవర్తితే

దీపోన్నతిః ౧౧/౪

౩ ప్రశ్నలు.

తకణానంబాంగుళంబులుదనరునంత। రముననెలశంకుచాయకజమితమైన। దీపకోచ్ఛ్రితియెంతగుదినకర ప్ర। మాణశంకునజెప్పుముమందయాన॥ ఏబదంగుళమ్ములెడగలశంకునచాయనఖమితంబు సాగ నేని। దీపమెంతపొడవునెపారుముప్పది। యంగుళులకువదియైన నెంత॥

ప్ర అం ౯ శం ౧౨ చా ౨ ద్వి అం ౫౦ చా ౨౦ తృ అం ౩౦ చా ౧౦

దీపశంక్వంతరభూజ్ఞానం.

వృత్తార్ధం.

విశంకుదీపోచ్ఛ్రయసంగుణా భాశంకూద్ధృతా దీపనరాంతరం

స్యాత్ ||

శంకురహితదీపమునను ఛాయహతము జేసియా | శంకుచే భజింపు

దీపశంకుమధ్యమహీయగున్ ||

విశంకురితి భాశంకుచ్ఛాయా విశంకుదీపోచ్ఛ్రయసంగుణా శంకుమానరహితో యో దీపోచ్ఛ్రయః తేన గుణితా శంకూద్ధృతా శంకుమానేన భక్తా సతీ దీపశంక్వంతరభూమిః స్యాత్ -

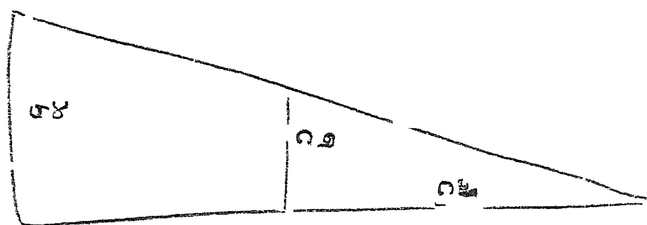
దీపోన్నతిని శంకువు వ్యవకలించి ఛాయచేత గుణించి శంకుచే భజించిన నంతరభూమానము లభ్యంబగున్

ఉదాహరణం - పూర్వోక్తసోపసేషం

ప్రదీపశంక్వంతరము గృతాంకమే ||

ఆత్మాంగుళంబుల శంకుమితమందు | సార్ధ త్రికరదీపసన్నిహిత | భూమినిడగ ఛాయమొకయుషోడశాంగుళి | దీపనరము లక్షోణి

తెలుపుడమి ||

పూర్వోక్త ఏవ దీపోచ్ఛ్రాయ భూమిరిచ్ఛా శంకుశ్చ - న్యాసః ఛా $\frac{౭}{౩}$ శంకుః $\frac{౧}{౭}$ దీపోచ్ఛ్రయః $\frac{౧౮౦}{౪}$ తరార్ధం సమచ్ఛేదాగ $\frac{}{౭}$ $\frac{౭౭}{౪}$ అంక

దీపోచ్ఛ్రయః $\frac{౭}{౭}$ (త్రా) శ $\frac{౧}{౭}$ శేషం $\frac{}{౭}$ గు

ఛాయచే $\frac{౭}{౩}$ రాశి $\frac{౧౭౭}{౬}$ జ్యం

హరం శంకుః $\frac{౧}{౭}$ $\frac{౭}{౧}$ గు $\frac{౧౭}{౬}$ రాశి $\frac{౭౪}{౬}$

రాశిఫం ౧౭౮

శం $\frac{౧౮}{౮}$ అయం విశంకుదీపోచ్ఛ్రయః తే

న $\frac{౧౮}{౮}$ భా $\frac{౨}{౩}$ గుణితా $\frac{౩౬}{౨౪}$ శంకునా

$\frac{౧}{౨}$ భక్తా ఛేదంలవంచ పరివర్త్యేతి $\frac{౨}{౧}$

$\frac{౩౬}{౨౪}$ గుణితః $\frac{౭౨}{౨౪}$ హారేణ ౨౪ భక్తాల

బ్ధం దీపనరాంతరం హస్తాః ౩

$\frac{౧౧}{౮}$ (తో) $\frac{౧}{౨}$ సమ $\frac{౨౨}{౮}$ $\frac{౪}{౮}$ శే $\frac{౧౮}{౮}$

అపవర్తనాత్ $\frac{౯}{౪}$ గు $\frac{౨}{౩}$ రాశి $\frac{౧౮}{౧౨}$ భా $\frac{౧}{౨}$ వ $\frac{౨}{౧}$

$\frac{౧౬}{౧౨}$ రాశి $\frac{౩౬}{౧౨}$ అపవ ౧౨ లబ్ధం ౩

౪ ప్రశ్నలు.

తకలేత్రిమితంబుడనరు దీపంబు । ఛాయయెన్మిదైన చానదీప । మునకుశం కునకును మొనయునంతరమెంత । వేగబలుకు గణితవేదివేని ॥ కరయుగాంగుళములుగల దీపికా ఛాయ । కఖమితాంగుళంబులంధుదీవ । నరవిరూగమెట్లు లెట్టబ్ధి దీపంబు । ఛాయ చంధమితము చనిననెట్లు ॥

ప్ర-దీ౧౫ఛాయ శం౧౨ ద్వితీయ ౨ ఛా౨౦శం౧౨ తృతీయ ౪ ఛా౧౦శం ౧౨

శంక్వానయనసూత్రం.

ప్రభానదీపమున గుణించి ప్రభయుతాంతరక్షితిన్ । విభజనంబు

జేయశంకుదితతమానమబ్బెదున్

ఛాయచేతదీపము గుణించి ఛాయతో నంతర భూమిగూడిన రాశిచే భజిం

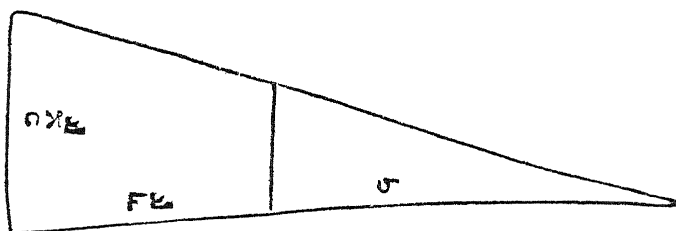
చిన శంకుమానంబగు.

ఉదాహరణము.

అంతరపు భూమిజ ౧మిత హస్తసమితి । నీకమితవిశ్వదళములు దెలియ

ప్రభయు । వసుమితాంగుళమగు చ చ్ఛవిబునెడన । శంకమానంబబ

లుకుము సారసాక్షి ॥

ఛాయ ౧/౩ గుదీప ౧౩/౨ రాశి ౧౩/౬ భాజ్యం   ఛాయ ౧/౩ అంతరభూమిర ౧/౧ సమ ౧/౩ ౧౩/౩

రాశి ౧౩ హారం.

హారం ౧౩/౩ పరి ౩/౧౩ గుణా ౧౩/౬ రాశి ౩౯/౭౮ అపవర్తనా రాశి ౧/౨ శంకుమానం.

౫ ప్రశ్నలు.

తక్కతిథులు శిఖియుత శరనందాంగుళ । మంతరంబు చాయ మదగజములు । కనిన శంకువెంత కరజలంబులి శేషు । లలనఖంబులైన జెలగునెంత ॥ గజజలములు శిఖియు । ఛాగ్నులంతరమును । చాయచందమితము చనెడు చోట । శంకుమితము జెప్పు ఛాయాఖ్య వ్యవహృతి । విదితమేసి మదిని విద్రుమోష్ఠి ॥

ప్రదీ ౧౫౬ అం ౯౬ చా ౮   ద్వితీ ౨౦౦ అం ౫౦ చా ౨౦   తృదీ ౨౮౦ అం ౩౦ చా ౧౦

ఛాయాప్రదీపాంతరదీపోచ్ఛ్రాయనయ

నాయవృత్తం ॥

ఛాయాగ్రయోరంతరసంగుణా ఛాయా ఛాయాప్రమాణాంతరహృద్భవేద్వా ॥ భూశంకుఘాతః ప్రభయా విభక్తః ప్రజాయతే దీపశిఖౌచ్చ్యమేవమ్ ॥ త్రైరాశికేనైవ యదేతదుక్తం వ్యాప్తం స్వభేదై హరిణేవ విశ్వమ్ ॥

ఛాయాగ్రంబులయంతరమే తివెనక ఛాయాద్వికాభక్తమై । ఛాయాయుగ్మవిభేదభక్తమగుచు జానొందు భూమానముల । ఛాయాభక్తము భూమి శంకుహతి దాఢ్యంబు దీపోచ్ఛ్రయమౌను । ఛాయాభేదము లాత్రిరాశికవిధిన జానొవిరాడ్రూపమై

ఛాయాగ్రయోరితి శంకుఛాయా ద్వయస్యాగ్రయోరంతరేణ గుణితా భా ఛాయా ఛాయా ద్వయప్రమాణాంతరేణహృతా సతీ భూమిర్భవేత్-

భూశంక్వోర్ఘాతః ఛాయయా భక్తస్సన్ దీపోచ్ఛ్రితా భవేత్-

ఏవం త్రైరాశికేన గణితం వ్యాప్తం యదేతత్పూర్వోదితం నిజభేదైః। తత్ర దృష్టాంతమాహ- హరిణా విశ్వమివ- యథా భక్తజనమనః క్లేశాపహారిణా హరిణా నిఖిల జగజ్జనస్త్రైకబీజేన- సకలభువనభవనగిరిసరిత సురనరనగరాదిభిః స్వైర్భేదైః జగద్వ్యాప్తం ఏవమఖిలమపి గణితం త్రైరాశికేన వ్యాప్తమితి-

ఛాయాద్వయాగ్రముల అంతర భూమానమును ఛాయా ద్వయంబుచే వేర్వేర గుణించి యా ఛాయాద్వయాంతరముచే భజింప ఛాయాంతర దీపభూమానము లగు.

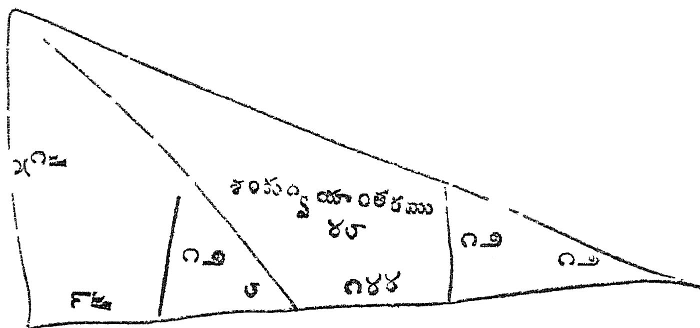
అంతర భూమి శంకుచే గుణించి ఛాయచే భాగించిన దీపోచ్ఛ్రయంబగు-

నిట్టియంతయు త్రైరాశిక భేదంబులనుట

ఉదాహరణము

శంకోర్భార్కమితాంగుళస్య సుమతే దృష్టా కిలాష్టాంగులా। ఛాయా
గ్రాభిముఖే కరద్వయమితే న్యస్తస్య దేశే పునః। తస్యైవార్కమి
తాంగులా యది తదా ఛాయా ప్రదీపాంతరం దీపోచ్ఛ్రాయం చ కియద్వ
దవ్యవహృతిం ఛాయాభిధాం వెత్సి చేత్॥

సుమతీ ఛాయవిధానమౌ వ్యవహృతిన్ సొంపొందగాం దెలిసూ। రమితంబౌన
రచాయచక్రిమితమై రంజిల్లనా చాయకున్। సమహస్తద్వయునిల్పు నాన
రమునన్ జానొందసూరాంగుళల్। విమలంబైన ప్రదీపశంకువియుతిన్
వేదెల్పు దీపోచ్ఛ్రితిన్॥

శంకోరితి - అర్క ౧౨ మితాంగులస్య శంకోః భా ౮ హస్తమితే అష్టాంగులా దృష్టా ప్రథమఛాయా (గ్రా) భిముఖే తస్య ప్రథమశంకోః హస్తద్వయమితే దేశే న్యస్తస్య సిఖాతస్య తస్యైవ శంకోః ఛాయా ద్వాదశాంగుళా యది తదా శంకుద్వయ ప్రదీపాంతరం దీపోచ్ఛ్రాయశ్చ వద -

న్యాసః యథా ఛాయా (గ్ర) యోరంతరం అంగులాత్మకం ౫౨ తేన ఛాయే ౮ ౧౨ గుణితే ౪౧౬-౬౨౪ ఛాయా ప్రమాణే - ౮ - ౧౨ తదంతరం - ౪ - తేన హృతే లబ్ధే - ౧౦౪ - ౧౫౬ - ఏతే ప్రథమద్వితీయశంక్వోశ్ఛాయయోరగ్రయోశ్చ ప్రదీపాంతరం భవతః || ....*

ప్రదీపోచ్ఛ్రాయశ్చ -

భూః ౧౦౪ - ౧౫౬ - ప్రథమశంకుః ౧౨

భూశంక్వోర్ఘాతః - ౧౨౪౮ - ౧౮౭౨

ప్రథమఛాయయా ద్వితీయా ద్వితీయఛాయయా చ భక్తా లబ్ధం అంగులాత్మకం

ఈయుదాహరణంబున ౧౨ అంగుళములగల శంకునందు ఛాయ ౮ అంగుళంబులను ఆ శంకుఛాయకు ౪౮ అంగుళములను ఉంచు శంకునకు ఛాయ ౧౨ అంగుళములును యుండెనేని యా శంకుద్వయంబులకును దీపంబునకుం గల యంతరంబును దీపోన్నతంబును దెలుపు మనుట -

ఛాయా (గ్రా) ంతరభూమి ౫౨

ఛాయ ౮ - ౧౨

అంతరభూమ్యానయనము -

ప్రథమము -

౫౨
౮
----
౪) ౪౧౬ ఫలము

౧౦౪

ఛాయా (గ్రా) ంతరము

శంకుమూలాంతరము

౯౬

ద్వితీయము

౫౨
౧౨
----
౪) ౬౨౪ ఫలము

౧౫౬ చతుర్వింశత్యాథ త్రైరాశికం హస్తాత్మకం దీపోచ్ఛ్రాయం ౬ ౧/౨

ఏవమిత్యత్ర ఛాయావ్యవహారే త్రైరాశికకల్పనయా నయనం వర్తతే। తద్యథా।

ప్రథమఛాయాగ్రాత్ ద్వితీయఛాయా ౧౨ యావతావయవేనాధికా తావతా ఛాయావయవేన। యది ఛాయాగ్రాంతరతుల్యా భూర్లభ్యతే తదా ఛాయయా కిమితి। ఏవం పృథక్పృథక్ఛాయా ప్రదీపతలాంతర ప్రమాణం లభ్యతే। ప్ర౮ ఫలం౧౦౮ ఇ౯ ఫలం ౧౦౮ ప్ర౮ ఫలం౫౨ ఇ౧౨ ఫలం ౧౫౬

ఏతే ఛాయాగ్రప్రదీపాంతభూప్రమాణే తతో ద్వితీయం త్రైరాశికం యది ఛాయాతుల్యే భుజే శంకుః కోటిః తదా భూతుల్యే భుజే కియతీ కోటిరితి ప్ర౮ ఫ౧౨ ఇ౧౦౮ లబ్ధం దీపోచ్ఛ్రాయం ౧౫౬

ప్ర౧౨ ఫలం ౧౨ ఇ౧౫౬ అత్ర గుణకహారయోస్తుల్యత్వాన్నాశే లబ్ధం ౧౫౬ సమానం।

ఏవం పంచరాశికాదికమఖిలం ద్విత్రాదిత్రైరాశికకల్పనయా సాధ్యం

౧౫౬

ఛాయాగ్రాంతరం ద్వితీయఛాయాగ్రాంతరం।

శంకుమూలాంతరం౯౬ శంకుమూలాంతర౧౮౮

దీపోచ్ఛ్రాయానయనం।

ప్రథమశంకుచ్ఛా। ద్వితీయశంకుచ్ఛా।

౧౦౮ / ౧౨	౧౫౬ / ౧౨
౯) ౧౨౮౯	౧౨)౧౮౭౨
ఫలం।	ఫలం।
౧౫౬	౧౫౬

త్రైరాశికన్యాసము।

ప్రమాణరాశిఛాయాంతరం ఛాయాగ్రాంతరభూమిఫలం౫౨ ఛాయ ఇచ్ఛా।

ప్రథమం।	ద్వితీయం।
ప్ర౮ ఫలం౫౨ ఇ౯	ప్ర౮ ఫ౫౨ ఇ౧౨
౮)౮౬౬	౮)౬౨౪
ఫలం।	ఫలం।
౧౦౮	౧౫౬

దీపోచ్ఛానయన త్రైరాశికం।

ప్రమాణఛాయా శంకుఫలం అంతరభూమి ఇచ్ఛా

ప్రథమం।	ద్వితీయం।
ప్ర౯ ఫలం శం౧౨	ప్ర౧౨ ఫలం శం౧౨
ఇచ్ఛభూ౧౦౮	ఇభూ౧౫౬

ద్యా౧ ౨౪౧౯౧౩|౧౫౬ ఇందుగుణాకారం
(బులు.

తుల్యంగా లెక్కింపబడిన ఇచ్ఛాఫలమ్మునందె

౧౫౬

ఇట్లుపంచరాశికాదులున్నియు ౧౫ త్రైరాశికాదులవలననె సాధ్యమగుట.

ఫలితార్థము.

౭ ప్రశ్నలు.

ద్వాదశాంగుళములదైర్ఘ్యశంకుచ్ఛాయ యాఱంగుళములై యుండెను। నా ఛాయచక్కటికి త్రిగుణాంగుళ దూరమందిడినట్టి సూర్యునిమ్మి। తాంగుళశంకువ కర్ణమితంబైన ఛాయ గన్పడుచోట జంచలాంషి। దీపోచ్ఛ్రాయంబునాదీపశంకువు యాంతరములు వేర్వేరదనరజెపుమ। అట్లుఛాయలు రెండతెఢలందుర సగుణాంతరంబులుగలచోటనవియెదెలుపు। మఱియు రెండుఛాయలు గనడూరము। లంతరమ్ము లెఱుగుచోటనెంతయగును.

ప్ర-ఛా ౧౨ అంతరం ౩౦ ద్వి-ఛా ౧౬ అంతరం ౩౯ తృ-ఛా ౨౭ అంతరం ౩౯

తదిదమఖిలం గణితజాతం త్రైరాశికేన వ్యాప్తం

యద్వైవం తద్బహుభిః కిమర్థం కల్పనా ధైర్యైః కిమితి త్రైరాశికం

శ్లోకః

యత్కించిద్గుణభాగహారవిధినా బీజేఽత్ర వా గణ్యతే తత్త్రైరాశికమే

వ నిర్మలధియామేవావగమ్యం విదాం। ఏతద్యద్బహుధాఽస్మదాదిజడ

ధీధీబుద్ధిప్రవృత్త్యై బుధైస్తద్భేదాన్ సుగమాన్విధాయ రచితం ప్రా

జ్ఞైః ప్రకీర్ణాదికం॥

యత్కించిదితి। ఏవం త్రైరాశికేన విదాం నిర్మలధియాం జ్ఞా

తుం శక్యమేతత్। యత్ప్రాజ్ఞైస్తద్భేదాన్ త్రైరాశికభేదాన్

సుగమాః కృత్వా ప్రకీర్ణాదికం రచితం। తదస్మాదాదిజడధి
యాంబుద్ధిప్రవృద్ధ్యై శ్రీహరిణోక్తం||

ఈవిధభేదములెల్లను పావన త్రైరాశికమున బడయంగదగుదా। నావిష్ణు
వాత్మభేదము। గావించు ప్రపంచలీలగననగొనవిందున్||

అట్లైననీవిధములెల్లనిట్లేలరచియింపబడెననహేతువు గడకవినుము। యిందే
నిబీజంబునందే నిగణితముల్ హరగుణవిధులచేనర్థిం దెలియుచు। నవియె
ల్లత్రైరాశికవిధిచే నిమరాలమతులకే యవగమ్యమానమగుట। నట్టివిభేద
ములన్నబోటిజడబుద్ధులకు దెలియుటకు నైలలితఫణితి। ప్రాజ్ఞబుద్ధులచేత
ను ప్రచురమగుచు। లలితగతిని ప్రకీర్ణాదిలక్షణములు। లక్ష్యయుక్త
ములగునట్లురచితమయ్యె। ననుచు దెలియుదు ప్రాజ్ఞులు నయముమీర||

ఉత్తరములు- ౧నంబరు-

మొదలిటనైదును తొమ్మిది। విదితంబగురెంటనష్టి విదిమితములగున్। పదియా
రైదును మూటను। తుదిమువ్వదిపదియు నారుతోలగదు ఛాయల్||

ప్ర- ౫౯ ద్వి- ౧౮ తృ ౫.౧౬ చ౧౬-౩౦

౨నంబరు. ౩. ౪. ౫

ఈనాల్గు ప్రశ్నలందును। జానుగనొంశాదులుతమకు జనునుత్తరముల్। గానబ
లుకనావశ్యము। గానము వేర్వేరపలుక గాణకవర్యా||

౩నంబరు-

కరగిరులు వీయత్తకర్ణములు రగచ్ఛందములు దీపకోన్నతులు తుదల్। మరిశసరా
ము ఎఖుసుణము। లురగేందులు నాధ్యభాంతరోన్నతభూముల్। ప్రదీ౭ అ ప్రథమశం
క్వంతరం౩ ఊ౪ ౭ అద్వితీయం ప్రథమశంక్వంతరం౩ ౦ద్వి ౭ ౫ తృదీ ౧౦౮ ప్రథమ
శంక్వంతరం౧౦ ద్వి ౫ ౭

గురుభాస్కరాచార్యరచితం। శిరమాంధ్రమహీధరాభ్యావిష్కృతంబగుచున్
పరకెను ఛాయావ్యవహృతి। హరితనకృష్ణుండొనర్చె నాంధ్రము
గాగన్||

శ్రీ వేంకటార్యసద్గురుబ్రహ్మణే నమః

కుట్టకవ్యవహారః ప్రారంభః

నవమః

ఆదౌ తత్స్వరూపం యథా

కుట్టకంబనఁ బెగడు నగోరి యొక్క । రాశి స్వేష్టగుణంబందిరమరఁ క్షేప ।
హీనయుక్తంబు హారకహృతము నొంది । ఫలము పూర్ణాంక మగునట్లు బర
గఁజేయ ||

ఈకుట్టకవ్యవహారంబున భాజ్యంబన భాగింపఁదగు రాశియు హారంబన హరింపఁ జేయు రాశియు క్షేపంబన కలిపెడు రాశియు ననియంతటి సంజ్ఞలు దెలియందగు వల్లి యనఁ దీగెవలె క్రిందికి దిగుచుండు నంకంబుల రీతి సంజ్ఞయగు- నిందువలనఁ గల ప్రయోజనము పైనొడువు హారభాజ్యరాసులు భిన్నంబులగునెడ నట్టి రాసుల పూర్ణాంకంబులుగా నొనర్చియుం గుణించు గుణకఫలరాసుల నభిన్నంబులగునట్లును- నిశ్శేషంబుఁ గునట్లు నుం జేయు వ్యస్తత్రయరాశిక క్రియావిశేషంబని విచారింపఁదగు దీని క్రమంబున వివ
రింపంబడియెడు

తత్రాదావపవర్తనమాహ వృత్తేన-

భాజ్యో హారః క్షేపకశ్చాపవర్త్యః కేనాప్యాదౌ సంభవే కుట్టకార్థం
యేన చ్ఛిన్నౌ భాజ్యహారౌ న తేన క్షేపశ్చైతద్దుష్టముద్దిష్టమేవ ||౧||

ఇట్టి కుట్టకమున నెగడు రాసులు మూఁడు భాజ్యహారక్షేపభవ్యసంజ్ఞ । సలరు నీమూఁడును నట్టుదృఢంబులుఁ జేయఁదగు నపవర్తనంబగు నెడలను । హారభాజ్యంబులు నపవర్తనము దెన జేయంగబడు క్షేపమాలమిదాన । జేయఁగ బడదే సిద్ధించ దట్టిచో నది దుష్టము ద్దిష్టమనఁగ నెగడు ||

శేషము-క్రిందివిధియందు వ్రాయంబడు-

భాజ్యేతి-ఆదౌ కేనాప్యంకేన సతిసంభవే కుట్టకార్థం-భాజ్యః। హారః-క్షేపకశ్చ- అపవర్త్యాః-యేనాంకేన భాజ్యహారౌభిన్నౌ- అపవర్తితౌ-తేనచేత్- క్షేపో నాపవర్తితుం శక్యః తదా తదుద్దిష్టం దుష్టమేవ॥

కుట్టకము జేయకొరకు పైనొడివిన-భాజ్య-హారక్షేపంబులు మూడునునపవర్తనము జేయుట కనుకూలంబగు నెడ నపవర్తింపవలయు - నట్టిచోట భాజ్యహారంబుల నపవర్తనము జేయదగు నంకముచే క్షేపమపవర్తనముగాదయ్యె నేనియా ప్రశ్నము దుష్టంబు- అనగానందు కుట్టకము లభించదనుట-

అథాపవర్తనాంకజ్ఞానే సూత్రం.

వృత్తేనాహ-

పరస్పరం భాజితయోర్యయోర్యశ్శేషస్తయోః స్యాదపవర్తనం సః। తేనాపవర్తేన విభాజితౌ యౌ తౌ భాజ్యహారౌ దృఢసంజ్ఞితౌ స్తః॥[illegible]॥

సీసశేషంగతి -

హారభాజ్యములను నన్యోన్యభక్తంబు। జేయునెడల తుదిని జెలగునట్టి
శేషరాశి యగ్గమపవర్తనము జేయదగిన యంకమనుచు దగును దెలియ॥

ఆయపవర్తనరాశిని। దయ్యన హారభాజ్యక్షేపస్థానాంకంబుల్। నెయ్యముతోడ భజించిన। నొయ్యన నది దృఢసమాఖ్యలొందుఁ ఫలముల్॥

యేనాప్యపవర్త్యా ఇత్యుక్తం పూర్వసూత్రే-తత్కథం జ్ఞేయమిత్యత ఆహ-పరస్పరమితి యయోర్భాజ్యహారయోః పరస్పరం విభాజితయోస్సతోః యశ్శేషః స్యాత్ సపవర్తాంకః తయోరప

ఇయ్యపవర్తనవిధి ౩౯ - ౪౦ సైడ్గులోను పన్యసించియుండుటవల ననిచ్చటననావశ్యంబయ్యె- నవ్విధికి విచ్చటను ముఖ్యప్రయోజనంబగుటనాచార్యులచే నిచ్చట దెలుపంబడియెనని

పవర్తనం స్యాత్ ఏవం తేనాపవర్తేన విభాజితౌ యౌ భాజ్యహారౌ తౌ దృఢ సంజ్ఞౌ స్తః॥

యునట్లు పవర్తనాంకము లగు రాశిత్రయం బును దృఢంబులను సంజ్ఞలు గలవై యుండు నని యును విచారించందగు

అథ వల్లీ స్వరూప నిరూపణే సూ-

సాధనవృత్తేనాహ -

మిథో భజేత్తౌ దృఢ భాజ్యహారౌ యావద్విభాజ్యే భవతీహ రూపం। ఫలాన్యథోధస్తదధో నివేశ్యః క్షేపస్తథాంతే ఖము పాంతిమేన।స్వోర్ధ్వే హతేంత్యేన యుతే తదంత్యం త్యజేన్ముహుస్స్యాదితి రాశియుగ్మం॥ ౩౫౦

అన్యోన్యంబు భజింప దృఢములౌ హారాంక భాజ్యాంకముల్। జన్యంబౌ ఫలముల్ల తా క్రమముగా జాలాం దనొండొంటికిన్। విన్యాసంబుల ధస్థితంబుం గుచున్ క్షేపమా క్రిందుగా। శూన్యం బాడ ననుండు నట్లు క్రమమై శోభిల్లనున్ వందగున్॥

భజియించునెడ లరూపము। వచినాంకమునందు విల్చు పర్యంతంబున్। భజియింపవలయు దొట్టి। భజనము హారాంకమున నెవర న్వలయున్॥

ఆలతలోనంత్యాంకము। (గా) లుపనంత్యంబునకు గడ సుపాంత్యం। బైలలిసమీపితాంకము। నీలీలసమాప్తిదాక నెగడు సంజ్ఞల్॥ అంత్య స్థానమునందు నున్న యుదుటన్న య్యాద్యర్ధ దేశస్థితో। హంత్యాంకంబున స్వోర్ధ్వమున్గణితమై బాగొప్పస్సాదన్థహా। నంత్యాంకం బును గూడ నిట్లు సురియున్న ల్పాంప గావించుచో। నంత్యంబు లెక్కువ దుడంగ మ్మకమిలిన్న ల్పొం దురా సద్ధకన్॥

మిథ ఇతి తౌ భాజ్యహారౌ మిథో అన్యోన్యం భజేత్-యావద్భాజ్యే రూపం ఏకం భవతి-

పూర్వసూత్రలబ్ధంబులగు దృఢ భాజ్యహారంబులతో లుత హారము చే భాజ్యంబు భజింపవలయు - నట్టి చోటహారాంక బధికం బయ్యె నేని యా ఫలస్థాన మున నున్న యు భవలయును - ఇదవక్ర

భజనే లబ్ధాని ఫలాని అధో౽ధో వల్లీవత్ స్థాప్యాని-

తదధః ఫలానామధస్తాత్ - క్షేపః స్థాప్యః - తదంతే క్షేపాంతే ఖం - శూన్యం స్థాప్యం-

ఉపాంతిమేన అంత్యోపరిస్థితేనాంకేన స్వోర్ధ్వే హతే అంత్యేన యుతే సతి తదంత్యం త్యజేత్-

ఇతి ముహుః కృతే సతి - సర్వోపరిస్థే ఉపాంతిమేన హతే అంత్యేన యుతే-అంత్యత్యాగే ఉపాంతిమాభావాత్ - రాశిద్వయం స్యాత్ ||

బున భిన్న రాశిచే పెద్ద రాశియు వర్తన విధానంబున భాగించునట్లు పరస్పరము భాగించునెడ కడపల నొకటి మిగులునంతనుక భాగింపవలయు-

అలబ్ధంబులు వరుసగా నొకటి క్రింద నొకటిగా తీగె వ్రాసినట్లుంచవలయు-

ఆ క్రింద క్షేపాంకంబును-నా క్రింద సున్నయును ఈ చెట్టుమీదనుండి తీగె క్రిందికి దిగినట్లుగ నుంచవలయు-

ఇట్లుంచిన తీగెయందు కడపటిదియంత్యంబనియు- దానిపై దియుపాంత్యంబనియు సంకేతితంబులగుటం జేసి ఉపాంతిమంబగు క్షేపాంకముచే నాపైయంకము గుణించి అంత్య సంజ్ఞంబగుసున్న కలిపి యయ్యంత్యము విడువవలయు అంత అంత్యము విడుచుటవలనను పాంత్యంబంత్యంబగు నిట్లు క్రమంబున దెలియునది ఇట్లు క్రమంబున తీగె నశించునంతకు జేయునెడ అంతటికిని పైనుండు రాశిని ఉపాంతిమముచే గుణించి యంత్యము గూర్చుటచేతను నయ్యంత్యము విడుచుటచేతయు-నంత్యము లేనియెడ-అంత్యము లేనియెడనుపాంత్య సంజ్ఞ నశించుటవలన రాశిద్వయము మిగిలెనని విచారించవలెను-

తత్ర గుణఫలస్వరూపావాహ.

అథేన -

ఊర్ధ్వో విభాజ్యేన దృఢేన తష్టః ఫలం గుణస్స్యాదపరో హరేణ ॥ ౪॥

ఏవం తదైవాత్ర యదా సమాస్తాస్స్యుర్లబ్ధయః॥

ఆయుక్తంబున నూర్ధ్వరాశి దృఢమౌ భాజ్యంబు తష్టంబు గా జేయంగాం
చు ఫలంబు దా గుణమగుం జెల్వొందు హారంబునం జేయం దష్టము నవ్వమి
త్రి యదగం సిద్ధించు వల్ల్యంబులో నాయంకంబులు యుగ్మసంఖ్య లగు
చుం నల్వొందు నాదిక్రమన్ ॥

తత్ర ఊర్ధ్వోఙ్కో దృఢభాజ్యేన తష్టో భక్తో-శిష్టం ఫలం స్యాత్ -అపరో అధస్థో హారేణ దృఢేన తష్టస్సన్ గుణః స్యాత్.

ఏవం తదైవేతి యదాత్ర లబ్ధసోపవల్లీ రూపాః సమాః ద్వ్యాదికాః స్యుః

అందుపై నిలిచిన రాశిని దృఢభాజ్యంబుచే భాగింప శేషము ఫలంబగు.

క్రింది రాశిని దృఢహారంబుచే భాగింప శేషము గుణకారాంకంబగు.

ఇందు విశేషము భాగించునెడ వియ్యాంకము తో దృఢభాజ్యమును గుణించి యూర్ధ్వరాశియందు వ్యవకలింపంబడియె నయ్యంకంబున నదృఢహారరాశి గుణించి రెండవ రాశియందు వ్యవకలింపవలయునని వత్స్యమాణంబగుటవలన సూచింపంబడియె - అనగా ఫలములు భయత్ర తుల్యంబుగా నుండవలయుననుట.

ఇట్లు ఫలగుణంబులు లభించుట పూర్వోదాహృతంబగు తిగెయందు లభించు వరసలు రెండు నాలుగు -ఆరు మొదలగు సరిసంఖ్యలుగా నుండు విషయంబులయందే నని నియమము విచారించవలయును -

చేద్విషమాస్తదానీం। యథాగతౌలబ్ధిగుణౌవిశోధ్యౌ
స్వతక్షణాచ్ఛేషమితౌతుతౌస్తః॥౫

ఎయ్యెడవల్లీ ఫలములు। జయ్యైన విషమంబులగుచు జాల్గానియుం
డు। నయ్యెడనాశేషంబుల। నెయ్యముగస్వతక్షణముల నెడపగ
నవియా॥

యదాలబ్ధయోవిషమాఃస్యుర్వల్ల్యాదికాః స్యుఃతదాయథాగతౌ ఉక్తవిధినాకృతౌ లబ్ధిగుణౌ స్వతక్షణాత్ భాజ్యహారరూపాత్ శోధ్యౌ- శేషతుల్యౌ లబ్ధిగుణౌభవతః-

అట్లుగాకవరసలు ౩. ౫. ౭ మొదలగుబేశిసంఖ్యలుగావండునెడపూర్వ విధిచేతలభించు శేషసంఖ్యలు తమతమ హారరాసులలోవ్యవకలించశేషంబులు ఫలగుణరాసులగును

౧ ఉదాహరణము

ఏకవింశతి యుతంశతద్వయంయద్గుణంగణకపంచషష్టియు
క్। పంచవర్జితశతద్వయోద్ధృతంశుద్ధిమేతిగుణకంవదా
శుతం ॥

చంద్రనేత్రభుజంబులోచంచలాక్షి। యెట్టిగుణమునగుణియించి
యిమరసములుగూడిశరనందచంద్రులగొనగచాలు।శుద్ధినొందు
నగుణమువిబుద్ధిగనుము ॥

విశేషః హేగణక- ఏకవింశతియుతంశతద్వయంయద్గుణంయేనగుణితం పంచషష్టియుతంపంచోనశతద్వయేనభక్తంసత్- నిశ్శేషంస్యాత్ - తంగుణం ఆశువద -

ఈయుదాహరణంబున- భాజ్యము ౨౨౧ హారము ౧౯౫ క్షేపము ౬౫ అనగా యిన్నూట యిరువైయొకటియె సంఖ్యచే గుణించి అరువదియైదుకలిపి నూటతొంబదియైదుచే భజించ శేషము లేకయు భిన్నముగాకయు ఫలములభించు- అట్టిగుణకారాంకమును బలుకుమనుట

భాజ్యం ౨౨౧ హరం ౧౯౫ క్షేపః ౬౫

అత్ర పరస్పరభాజితయోః భాజ్యభాజకయోః శేషః ౧౩ అనేన భాజ్యహారక్షేపాః అపవర్తితాః జాతా దృఢాః భాజ్యః ౧౭ హారః ౧౫ క్షేపః ౫ అనయోః

౧౯౫)౨౨౧(౧ ఇందుకడపలల
౧౯౫ భి చునంకము ౧౩
౨౬)౧౯౫(౭ గనుక అపవర్తనాంకము.
౧౮౨
౧౩)౨౬(౨ (౧౩)
౨౬

దృఢభాజ్యహారయోః పరస్పరభక్తయోః లబ్ధ్యధోధః తదధః క్షేపః తదధః శూన్యం నివేశ్యం జాతా వల్లీ - ఉపాంతిమేన స్వోర్ధ్వే హతే ఇత్యాదినా కరణేన జాతం రాశిద్వయం ౪౦-౩౫ ఏతౌ దృఢభాజ్యహారాభ్యామాభ్యాం ౧౭-౧౫ తష్టౌ జాతౌ లబ్ధిగుణౌ ౬-౫ తథాహి-౨౨౧ వ గుణితాః-౧౧౦౫ పంచషష్ట్యా ౬౫ యుతాః ౧౧౭౦ హారేణ ౧౯౫ హృతాః లబ్ధి-౬ ఏవమన్యత్రాపి||

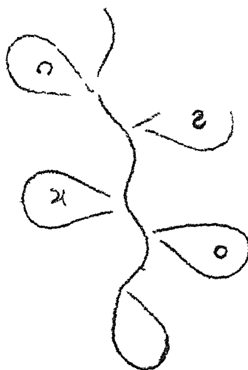
౧
౭
౫
౦

నిష్పన్న దృఢభాజ్యహారక్షేపములు

దృ-భా ౧౭ దృ-హా ౧౫ దృ-క్షే ౫

వల్లీ-

౧౫)౧౭(౧
౧౫
౨)౧౫(౭
౧౪
౧

౫ ఉపాంత్యం
౭ స్వోర్ధ్వం
౩౫
౦ అంత్యం
౩౫
౧ స్వోర్ధ్వం
౩౫
౫ అంత్యం
౪౦

యిట్లు జేయగా శేషరాశులు.

ఊర్ధ్వరాశిః
౧౭)౪౦(౨
౩౪

౬ఫలం

రుజావు

౨౨౧
౫

౧౧౦౫
౬౫

౧౯౫)౧౧౭౦(౬
౧౧౭౦

అధోరాశిః
౧౫)౩౫(౨
౩౦

౫శేషం

౧ ప్రశ్నలు.

అబలబల్కుముకశశిగుణంబులెట్టి యంకగుణమయిచం(ద్రా)ర్ధసంకలన
తిరొగధృతిభక్తమైనచో వేగబల్కు కుట్టకవిధంబునమదిగురుతుగనిన॥ బాహుజల
లోకములుదేవరధమొనర్చ (నర్థ) నందయుతంబయియమరచం(ద్ర)హారణమదనిర
(గ్ర)కముగుచువెలయు నట్టిగుణములబలుకుమోయబల(ద్ర)తము॥ కరరసాబ్ధుగుణి
యించుగణితమితము బలుకుజలజసుయుతమయిభామనండ(భ) తులబాల్గాననిశ్శే
షగతినివెలయుగుణఫలంబులువేర్వేరగొణుగుమిపుడ॥

ప్ర- బా౩౦౬౫ ౧౭౭ ౪౦ ౧౯ ద్వి - భా౩౭౮ ౨ హా ౧౩౩ క్షే: గోత్కృహారకేఽహా
౧౭౯ క్షేపర

సూత్రం.

భవతికుట్టవిధౌ యుతి భాజ్యయోస్సమపవర్తితయోరపిహాగుణః। భవ
తియోయుతి భాజకయోః పునస్సచ భవేదపవర్తనసంగుణః॥౭

గుణవగు మారు భాజ్యయుతికుట్టమునందపవర్తితంబులై। గణకునకున
క్షనాఫలము (గ్ర)కు నయ్యపవర్తనాంకసం గుణితము జెందుచున్నది
యు గుట్టసిద్ధియుతిభాజకంబులు। ఫణితివినిందునన్గుణము భాసిలున
య్యపవర్తగుణ్యమై॥

భవతీతి అపివా యుతాఽ - యుతిభా
జ్యయోర పవర్తితయోరపిపూర్వోక్తవి
ధినాకుట్టకవిదౌగుణోభవతి లబ్ధస్తు అ
పవర్తనసంగుణాసతిభవతి.
పునర్యుతిభాజకయోః అపవర్తిత

పూర్వసూత్ర మునందుభాజ్యహారక్షే
పంబులుమూడునుసమానాంకముచేన
పవర్తనముగానియెడగుణఫలంబులు
త్పన్నంబుగావనినొడువులనిందువిశే
షముతెలుపుచుండెను.

యోరోర్యోగుణో భవతి నో అపవర్తిత సంగుణస్సఏవ భవతి లబ్ధిస్తు అపవర్తనేనఆగుణితైవేతిబోధ్యం.

వియ్యెడహారకఅపవర్తనంబు నొందకుండినను భాజ్యక్షేపరాసులు రెండున పవర్తనంబులగునయ్యెడను గుణంబు సిద్ధించు. నట్టిచోటలబ్ధము అపవర్తనాంకముచేగుణింపంబడవలయు.

మరియు భాజ్యంబపవర్తనంబుగాక హారక్షేపంబులపవర్తనంబులగు నెడ నగుణంబపవర్తనాంకముచేగుణితంబగుచుగుణంబగునదియు ఫలముగుణింపకయలభించు ననియుక్షవిశేషద్వయము.

౨ ఉదాహరణము.

శతంహతంయేనయుతంనవత్యావివర్జితంవావిహృతం త్రిషష్ట్యా ।
నిరగ్రకం స్యాద్వదమే గుణంతం స్పష్టం పటీయాన్యదికుట్టకేసి ॥

శతముహతంబుదేనననయిజేరినతొంబదిచా త్రిషష్టిచే । హృత
మయిశేషహీనమగునెట్టిగుణంబుఫలంబభిన్న... ॥

క్షేపము క్రిందవ్రాయంబడు.

భా ౧౦౦ హా ౬౩ క్షేపం ౯౦

న్యాసః భాజ్యః ౧౦౦ క్షేపః ౯౦ హారః ౬౩ అత్రకిలలబ్ధక్షేపాణాం వల్లీ ఉపాంతిమేనస్వోర్ధ్వేహతఇత్యాదినాకరణే జాతంరాశియుగ్మం ౨౪౩౦ . ౧౫౩౦ భాజ్యహారాభ్యాంతాభ్యాం ౧౦౦.౬౩ తష్టౌజాతౌపూర్వవల్లబ్ధిగుణౌ ౩౦.౧౮

౧
౧
౧
౨
౨
౧
౯౦
౦

ఇందు మూడు రాసులను నపవర్తనంబు జేయకయ యథాక్రమంబునవల్లి సాధింపంబడియె.

```
౬౩)౧౦౦(౧
   ౬౩
౩౭)౬౩(౧
   ౩౭
౨౬)౩౭(౧
   ౨౬
౧౧)౨౬(౨
   ౨౨
౪)౧౧(౨
   ౮
౩)౪(౧
  ౩
  ౧
```

౯౦ ఊ
౧ ష్వో

౯౦
౦ అ౦

౯౦
౨

౧౮౦
౯౦

౨౭౦
౨

౫౪౦
౧౯౦

౬౩౦
౧

౬౩౦
౨౭౦

౯౦౦
౧

౯౦౦
౬౩౦

ఇయ్యపవర్తనంబున తనంతట నేకశేషంబగుటవలన నపవర్తనంబు లేదనియు - నందుత్పన్న లబ్ధిఖులువల్లీ ఫలంబులనియు దెలియదగు.

ఊర్ధ్వరాశి.

౧౦౦) ౨౪౩౦ (౨౪
౨౪౦౦
౩౦ ఫలం

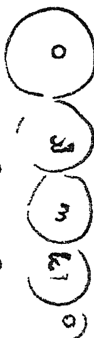
అధోరాశి॥

౬౩) ౧౫౩౦ (౨౪
౧౨౬
౨౭౦
౨౫౨
౧౮ గుణం

౧౫౩౦
౧
౧౫౩౦
౯౦౦
౨౪౩౦

ఇదిపూర్వసూత్రక్రమన్యాసము.

అథ-భాజ్యక్షేపౌదశభిరపవర్తి తౌ. భాజ్యః౧౦ క్షేపః ౯ హారః౬౩ అనేనజాతావల్లీ యథా.

అత్రలబ్ధయోవిషమాజాతాః అతఃపూర్వోక్తరీత్యా ప్రాప్తౌలబ్ధిగుణౌ ౭. ౪౫ స్వతక్షణాభ్యాంఆభ్యాం ౧౦. ౬౩ శుద్ధౌజాతౌలబ్ధిగుణౌ ౩. ౧౮ లబ్ధిః౩అపవర్తనేన౧౦ గుణితాజాతా౩౦.ఏవం.౩౦.౧౮

ఇందుహారంబపవర్తనాహారంబుగామించేసిభాజ్యంబును క్షేపంబును ౧౦ చేనపవర్తింపంబడియెనట్లు సాధితంబగు భాజ్యహారక్షేపంబులు.

భా౧౦ హా౬౩ క్షేపం౯ తీగె.

దీనివలనలభించిన గుణఫలములు, ౨౭.౧౭౧ వీనితమతమహారకంబులగు ౧౦.౬౩ చేభాగింపశేషములు ౭ ౪౫

ఇచ్ఛాటతీ గెలబ్ధంబులు చేశిగాసం
డుటవలన నాయా రాసులుతమతమ
హరరాసుల యందు వ్యవకలించశే
షంబులుఫలగుణంబులగు ౪౦ నవ

విభివలనశేషరంబులు-౩-౧౮- ఇందు
కుఫలము అపవర్తనాంకంబుచేగు
ణిం ౧౦ ఫలము౩౦ ఇట్లుఫలగు
ణంబులు౩౦-౧౮

ఇట్లుభాజ్యక్షేపాపవర్తనన్యాసము.

అథవా హరక్షేపానపభిరపవ ర్తి
తౌ భాజ్యః౧౦౦ క్షేపః౧౦ హారః౬
అనేనజాతావల్లీ॥

పూర్వవత్ క్రియయుక్తం ౩౦-
౩౦ భాజ్యహరాభ్యాం ఆభ్యాం౧౦౦
౬ తష్టాజాతౌలబ్ధిగుణౌ ౩౦ - ౧౮
త్రగుణః ౧౮ అపవర్తనేన గుణి
తః జాతస్సఏవ॥ ౩౦-౧౮

౧౮
౩
౧౦
౦

హరక్షేపంబులు ౧౦ చేనపవర్తిం
పలబ్ధభాజ్యహారక్షేపంబులు భా౧౦౦
హా౬ క్షే౧౦దీనివలనయుత్పన్నంబు
గుణి౧౮

పై రాశి ౩౦ క్రిందిరాశి ౩౦ వీ
టినితమతమహారంబులచే బండి‍ప
శేషంబులు-౩౦- గుణంబునుఅ
పవర్తనాంకముచే-గుణింపగ౧౮
గుణముఫలము-౩౦

విశేషసూత్రం.

వేర్వేరగునంకంబుల। వేర్వేరుగనుభాజ్యమునువెసనపవ్రృతంబౌ।
విర్విసయెడగుణఫలములు।బర్వునపవర్తనాంకపలగుణితములై॥

భాజ్యహారంబులేనియు - భాజ్యక్షేపంబులెనియు - హరక్షేపంబులేనియు తొ
లుతనపవర్తితంబులగుచు - పృథక్త్వంబందిపిదపమూడవరాశితోనపవర్తింపబడి
నను ట్టిపృథగ్రాశిత్రయముచే కుట్టకలబ్ధగుణంబులు సిద్ధించు - నందు - ఏరాశి ఏ
య్యంకముచేనపవర్తితంబయ్యెనయ్యంకంబులచే గుణంబులవెర్వేరగుణించవ
లయునటం - ఈయర్థమునుసంస్కృతసూత్రంబునగూఢంబుగనున్నయది.

అథభాజ్యక్షేపౌ ౧౦౦. ౯౦
దశభిరపవర్తితౌ జాతౌ ౧౦. ౯ పు
నఃహారః ౬౩ క్షేపో నవభిఃఅత్రజా
తంభాజ్యం౧౦హారః ౭ క్షేపః౧ అనేన
జాతావల్లీ. అత్ర జాతోగుణః౨
లబ్ధిః౩ గుణః౨అపవర్తనేనానేన
గుణితం౧౮లబ్ధి ౩ అపవర్తనేనానే
న౧౦ గుణితః౩౦ ఏవం.

౧
౨
౧
౦

ఇదంపూర్వోదాహృతభా ౧౦౦
హా౬౩ క్షే౯౦
భాజ్యక్షేపాపవర్తనం.
భా౧౦౦ క్షే౯౦అపవర్తనాం
కం౧౦ దృఢంభా౧౦ క్షే౯
దృఢక్షేపహారకాపవర్తనం
హా ౬౩ దృక్షే౯ ఇదంయక్షేపకపు
ల్యముచేనపవర్తితంపదృఢం
హా ౭ క్షే ౧

ఇట్లురెండుపర్యాయంబులపవ
ర్తితంబులైనదృఢరాశిత్రయము.
భాజ్యం౧౦ హారం ౭ క్షే ౧దీనను
త్పన్నంబగుతిరిగెచే లభించినఫలగుణంబు
ఫలం. ౩ గుణ. ౨
అప. ౧౦ / ౩౦ అప ౯ / ౧౮

ఇట్లునాల్గువిధంబులననిష్పన్నంబులగు
ఫలగుణంబులుతుల్యంబులు.
ఫలం. ౩౦ గుణం. ౧౮
రుజువు.

౧౦౦
౧౮

౧౮౦౦
౯౦
---
౬౩) ౧౮౯౦ (౩౦
) ౧౮౯౦ (

౨ ప్రశ్నలు.

జలశరము లెత్రిగుణమయి । ఫలవగుయుతిహానములనుహాయజలములన్ ।
వెలయగు భాశదగుణహృతిలంగ । లలనరోఫలగుణములదెలిపిలుపవేశన్ ॥

భాజ్యం ౫౪ క్షేపం ౪౫ హారం ౩౫

అథసూత్రంవృత్తార్ధం.

క్షేపజేతక్షణాచ్ఛుద్ధే గుణాప్తీ స్తేవియోగకే|| ౨౫౦

క్షేపజములు తక్షణములజెంది వియుతిసేవిధిఁ । క్షేపవియుతిజెందు నెడలజెలగు గుణము ఫలముగఁ||

క్షేపజేతి- క్షేపజే శుద్ధే గుణాప్తీ గుణలబ్ధీ స్వతక్షణాచ్ఛోధితే సత్యౌ వియోగజే భవతః||

క్షేపరాశి త్రోయు నెడ పూర్వసూత్రలబ్ధగుణఫలంబులు తమతమహారరాసులయందు వ్యవకలించ శేషంబులు గుణఫలంబులగుచుండు.

ఉదాహ - పూర్వశేషం.

విగతము నొందు క్షేపమది వేగవిహీనము జేయుచోటనాయ తులగుణంబు దెల్పు పటిమంబు గట్ట మెరింగితేనియుఁ ||

అత్రనవతిక్షేపయోర్లబ్ధిగుణౌజాతౌ ౩౦. ౧౮ స్వస్వతక్షణాభ్యామాభ్యాం. ౧౦౦. ౬౩ శోధితౌ శేషమితౌ ౭౦. ౪౫ లబ్ధిగుణౌ నవతివర్జనే జ్ఞాతవ్యౌ||

ఇందుపూర్వసాధితంబులగు లబ్ధగుణంబులు ౩౦ . ౧౮ తమతమహారంబుల వ్యవకలించ శేషంబులు ౭౦ ౪౫ లబ్ధగుణంబులు క్షేపము త్రోయు నప్పుడగు.

రుజువు-

౧౦౦
౪౫
―――
౪౫౦౦
౯౦
―――
౬౩)౪౪౧౦(౭౦
)౪౪౧౦(
―――

ఉదాహరణాంతరం- ౩

యద్గుణాగణకషష్టిరన్వితా వర్జితాచదశభిష్షడుత్తరైః । స్యాత్త్రయోదశహృతానిరగ్రకా స్తంగుణంకథయమెపృథక్పృథక్ || ౯ ||

నరగున దెల్పు గుట్టకము జాల నెరుంగు గణాంశమత్తము । ల్పారిదళితంబు జేయుచు లసిథఁరసిహృతగాంచితేనియుం। దరువదియే గుణంబుగనియుందు పవారు వియోగయో

గముల్ । గురిగని విశ్వహారమున గోరి భజింపని రగ్రకంబులౌ ।

భాజ్యం ౬౦ హారం ౧౩ క్షేపం ౧౬ త్రో ౧౬

యద్గణాః-క్షయగషష్టిర్యద్గణా యేన గుణితా షోడశభిర్యుతా హీనా వా త్రయోదశహృతా తావతీ నిశ్శేషా భవతి తం గుణం వద. న్యాసః - భా ౬౦ హా ౧౩ క్షే ౧౬ అత్ర వల్లీ - అతో జాతం రాశిద్వయం ౩౬౮-౮౦ భాజ్యహారాభ్యామాభ్యాం ౬౦-౧౩ తష్టౌ ౮-౨ అత్ర లబ్ధీనాం విషమత్వాత్ ఏతౌ లబ్ధి గుణౌ భాభ్యాం ౬౦ - ౧౩ విశోధితౌ ౫౨ ౧౧ క్షేపజావేవై తౌ-స్వతక్షణాభ్యామాభ్యాం ౬౦ ౧౩ విశోధితౌ వర్జనే లబ్ధి గుణౌ - ౮-౨ యథా ౬౦ గుణం ౨ గుణితః ౧౨౦ క్షేపేణ ౧౬ వర్జితః ౧౦౪ హారేణ ౧౩ భక్తః జాతోఽష్టౌ

౪

౧

౧

౧

౧

౧౬

౦

ఊర్ధ్వరాశి

౬౦)౩౬౮(౬
౩౬౦

ఫలం ౮

అధోరాశి.

౧౩) ౮౦ (౬
౭౮

౨ గుణం

ఈ వల్లీ ఫలంబులు విషమంబులగుటవల న తక్షణహారంబులతో యు - శేషము గుణఫలంబులు

౫౨ ఫలం - ౧౧ గుణం

త్రో యునెడల నీ ఫలగుణంబులు తక్షణహారంబువ్వా వకలించ లబ్ధంబులగు గావున త్రోయుట యందు ఫలగుణంబులు.

౮ ఫలం ౨ ఫలం గుణం

ఋజువు.

హాచ్ఛట-

౬౦
౧౧
౬౬౦
౧౬
౧౩)౬౭౬(౫౨
౬౫
౨౬
౨౬

త్రోయుట

౬౦
౨
౧౨౦
౧౬
౧౩)౧౦౪(౮
౧౦౪

సూత్రం పాదత్రయవృత్తం ॥

గుణాబ్ధ్యో ర్యస్య మా(గా)హ్య ధీమతా తక్షణాఫలం। హారతస్త్రైధనక్లు
ప్తే గుణాబ్ధి తు పూర్వవత్। క్షేపకక్షణలాభాఢ్యాబ్ధిశ్శ్వౌ తు వర్తితౌ॥
తక్షణమున గుణఫలములద్వాల్పఫలము నందగా। దక్షులెమితో గ్రహింపద
గిన గుట్టకమునకు ॥ హారతష్టంబున నిల్పు క్షేపము చటకా హా త్రించి క్షేపా
లుగా। వరుసకు బొల్టెటి భంగిలబ్ధి గుణములాగొ వ్వసాధించుచో। నెరినా
ఙ్ఞప్తులలబ్ధి యతమున సినీతమాం యయుటి। మరిక్షేపంబు విపరీ
తంబగు నెడక మట్టంను సేయకదగుక ॥

గుణలబ్ధ్యోరితి ధీమతా తక్షణాఫలంగు
ణలబ్ధ్యంశ్చమంతుల్యం (గా)హ్యం

పై యుదహరించుటి గెవలన నున్నం
బలగునూర్ధ్వ - అధోరాసులను తమత
హారకంబుల చేభాగింప నెడలనుభయ
లబ్ధులున్నమానములుగా చదు

వలు భాగించవలయు. అగ్రాగుణంబు
తన హారము చే భజించునపుడెంతలబ్ధము
లబ్ధించునంతయు లబ్ధంబుఫలంబును తన
హారము చె భజించునపుడు గ్రహింపం
దగుగాని రాశి యధికంబుగ నుండి నను
గ్రహింపం దగ్గదట.

ధనక్షేపే హారేణ తష్టే సతి పూర్వవద్గు
ణాప్తి ఏవ తే. పరంతు క్షేపస్య యత్తక్ష
ణం హరణ తత్ర గుణాలాభ స్తేనాఢ్యా
యుక్తాకార్యా.

విశుద్ధౌ తి క్షేపతక్షణ లాభేన వర్జితా
కార్యా -

క్షేపము హారము చే భాగింపబడు నెడ

లనట్లు హారభక్త క్షేపఫలంబు వేరనుంచి
యా శేషము క్షేపము గానుంచి పూర్వప్ర
మంబున గుణ ఫలంబులు సాధించు నెడ
క్షేపం బకూ చునట గానుండె నెని లబ్ధ
ము నుపలంబు పూర్వము లభించిన క్షేప
భక్త ఫలము సంకలనము జేయవలయు.

క్షేపము (తో) యవలయు నెడం క్షేప
మును - రము చె హరించిన పలము ఫలం
బున (త్రో) యవలయునని విశేషము.

ఉదాహరణం-౫

యేన సంగుణితాః పంచ త్రయోవింశతి సంయుతాః। వర్జితా వా త్రిభిర్భక్తా నిరగ్రాస్స్యుస్సకో గుణః॥

ఏ సంఖ్యచే నైదింటిని గుణించి యిరువది మూడు కలిపిగాని, తీసివేసిగాని, మూడింటిచే భాగించిన శేషము లేకుండునో ఆ గుణకము ఏదో చెప్పుము.

భాజ్యం ౫ హారం ౩ క్షేపం ౨౩

అత్ర పూర్వవద్రాశియుగ్మం ౮ ౨౩ భాజ్యస్వహారాభ్యాం అధ్యాం ౫.౩ తష్టౌ తయోస్సైవ వ్రాహ్యాః అత్ర ద్వితీయరాశౌ త్రిభిస్తష్టే సత్ లబ్ధః ౭ ఊర్ధ్వరాశౌ పంచభిస్తష్టే సమలబ్ధ్యం తైత్ర సమాన గ్రాహ్యాః యతః గుణాలబ్ధ్యోస్సమం గ్రాహ్యమిత్యుక్తత్వాత్ అతస్సైవ గ్రాహ్యాః అత్ర త్రయోవింశతిం ౨౩ త్రిః ౩ తష్టా సత్ఫలం ద్వైశిష్టే ఫలస్య సామ్యాత్ షట్ప్రాప్తం ౮ దపి పంచభిః ౫ తష్టః సత్ఫలపర్యంతమేవ తక్షణాయాః తతః పంచత్రింశత్పర్యంతం లంబిత్వే ఏకాదశ శిష్టాః ఏవం జాతే గుణాప్తిః ౨ ౧౧

౧
౧
౨౩
౦

ఇందు ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి

౫)౮(౧ ౩)౨౩(౭

ఇందు మొదటి రాశియగు ౮ను ౫ చే భాగించునెడ ఫలము ౧ లభించును. రెండవ రాశియగు ౨౩ను ౩ చే భాగింపఫలంబు ౭ లభించుట వలనను సూత్రంబున గుణాఫలంబులకు భాగించునెడ ఫలము తుల్యముగా నుండవలయునని యటంజేసి రెండలను ౭ ఫలము సిద్ధించు పర్యంతంబు భాగింపంబడియె.

౩ ౫ ౨౧

శేషము ఫలము - శేషము గుణము

౧౧ ౨

రజ్జు

౫

౨

౧౦

౨౩

౩)౩౩(౧౧

౩౩

అత్ర ప్రాప్తౌ ఫలగుణకారౌ ౨ క్షేప
తక్షణఫలం ౭ అనేన ఆఢ్యా లబ్ధిః ౧౧
గుణః ౨

ఊర్ధ్వగా రాశి   అధో రాశి
౪   ౨

౧
౧
౨
౦

ఇందు (తక్షఫలం
బు లబ్ధియుతము)
అనుటవలన తక్ష
ఫలము ౭ సంకల
నము చేయ వలెను.
౧౧

క్షేపజే తక్షణాచ్ఛుద్ధ ఇతి క్షేపజాతే గుణాప్తీ తక్షణాద్భ్యా జ్య హారరూపాచ్ఛోధనీయే యథావ్యత్ర యాచ్ఛోధితౌ ఏకం శిష్టం ౧ పంచభ్యః ఏకాదశ ౧౧ శోధితుం న శక్యా ఇతి విపరీతం శోధనం. ఏకాదశభ్యః పంచ శోధితాః శిష్టాష్షట్ ౬ ఋణగతా జాతా విశుద్ధా గుణాప్తీ ౧. ౬ ఏవం సతి పంచ ఏకగుణా జాతాః ప్రచైవన ఋణత్వాత్ అత్ర యోజిత త్యాస్స్వకాశాత్ పంచత్యక్తాంశిష్టా అష్టాదశ త్రిభిః ఫలా ప్తాః అష్టా ష్షట్ అన్యత్ మూల ఏవ స్పష్టముదాహరణం.

హారతష్ట ఇతి సూత్రక్రమేణ న్యాసః.

భాజ్యం ౫ హారం ౩ క్షేపం ౨౩

౩] ౨౩ (౭
౨౧
---
౨ శేషం

భాజ్యం ౫ హారం ౩ క్షేపం ౨

ఇందు క్షేపము త్రోయునెడ గుణఫలంబులు సాధించు క్రమమున తమతమ హారంబుల రాసులు వ్యవకలింప వలయునను విధివలన గుణంబున రాశి త్రోయ నొంటి శేషంబగు ఫలంబున రాశి ౧౧ నంత హారకము ౫ నగుట త్రోయుటకు శక్యంబుగామి ౧౧ జేసి ౧౧ లోపల ౫ త్రోయబడవలయుట ఆరు ఋణంబయ్యె ఇట్లగు నెడ ఫలమునకు హారకంబగు ౫ నొకటిచే గుణింప ౫ లబింబి ఋణగతంబయ్యెగావున దాని క్షేపంబున ౨౩ త్రోయ శేషము ౧౮ దీని ౩ చే భాగింప ౬ లబ్ధంబయ్యెనని తెలియునది.

క్షేపము త్రోయునెడ హారతష్టఫలము త్రోయవలయుననుట.

ఊర్ధ్వగా రాశి   అధో రాశి

వల్లి

శుద్ధాతువర్జితేతి భుజలబ్ధ్యాజా తెగుణాప్తిః౧-ఽధనలబ్ధ్యర్థంద్విగుణి తెస్వస్వ హారెషు ప్తైవతివిశుద్ధిజాతెగుణాప్తిః-౪

౪	౨
౨	౨
౭	౪
౧ రుజువు	౪

క్షే
౪
౨౮ క్షేపం

అంతరం ౨౩

౩)౩(౧

౩ ప్రశ్నలు

గిరులెయ్యంకగుణంబయి। నరగుననంచాక్షేపయుతిసంయుతులుదగన్। శరభక్తంబగునెడను। సరసిజముఖిశేషమెదిచానగుఫలమున్॥ భా౭హ౫క్షే౨౯

విశేషసూత్రంవృత్తం-

క్షేపాభావోథవాయత్ర క్షేపశ్శుద్ధ్యేద్ధరోద్ధృతః। జ్ఞేయంశూన్యం

గుణంతత్ర క్షేపోహారహృతఃఫలం॥ ౧౩

క్షేపమెయ్యెడలేకుండుజెలగియెచట। హారహృతంబయిక్షేపంబు

హరతిజెందు। నట్టియెడలగుణంబుదానభముఫలము। హారహృతక్షేపక

ఫలంబెయగుచువెలయు॥

క్షేపాభావేతి-యత్రక్షేపస్యాభావఃయద్వాహారహృతక్షేపఃనిశ్శేషస్యాత్-తత్రశూన్యంగుణకం హారహృతక్షేపోలబ్ధిఫలం-

క్షేపము లేకున్నను హారంబుచే క్షేపము నిశ్శేషంబుగ హరింపబడినను నచ్చట గుణకారము లేదనియు హారముచే క్షేపము హరించిన ఫలంబు లబ్ధంబనియు దెలియవలయును-

ఉదాహరణము॥

యేనపంచగుణితాఃఖసంయుతాః పంచషష్టిసహితాశ్చతేథవా

సూత్రం సోదాహరణం నిరగ్రాగ్రాంకగుణకాంతకరణయాశు

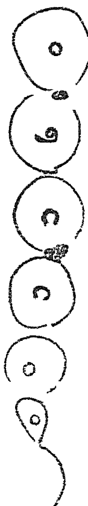
శ్లో॥౧౮

శరమువెట్టిగుణంబయిహారిశేషమున। గూడివిశ్వహారంబునగుణఫలములు।
నొడువుశరరసములుయాతిబడయునెడల। గుణములెటులగునరగునఽ

కవర్క్య-

బాజ్యం౫హారం౧౩క్షేపం౦-౬౫

అత క్షేపాభావాద్గుణా ప్తీ-౦-౦
అథవా౧౩-౫అథవా-౨౬ ౧౦
ద్వితీయోభాజ౧౩క్షే౬౫
అత్రాపిక్షేపశశ్యభేద్ధరోధృతఇతి
గుణంశూన్యం జ్ఞేయంఫలం-
౫

ఈరెండు ప్రశ్నలయందును క్షేపమునున్నయగుటవలన గుణము సున్నయయ్యెగావున మొదటిప్రశ్నం బునఫలముసున్నయు రెండవప్రశ్నంబున౫ఫలమునునయ్యెనని విచారింపవలయు-

అథసర్వత్రకుట్టకేగుణలబ్ధ్యోరనేకత్వార్థంసూత్రం

వృత్తార్థం-

ఇష్టాహతస్వస్వహరేణయుక్తేతేవాభవేతాంబహుధా

గుణాప్తీ॥౧౮½॥

ఇష్టగుణములసముచేసిగినదమువ। హారకుం గూడియచటవచట।
బొడములబ్ధిగుణములెడలక ఎంతోండుగుచు నెలకచుంపు లబ్ధ
ఫలము॥

ఇష్టేతి. ఇష్టాహతో యః స్వస్వహారః తేనయుక్తే సహా ప్తీ బహుధాభవేతాం॥

ఈ కుట్టకమందుంటపనుత్పన్నంబుల గుణాప్తుల బులుతమన మహారకంబులు నిష్టవశంబున గుణితంబులగుచు తొలు తటిగుణఫలంబులం గూడి యనెకంబు లగుచుండు.

ప్రథమోదాహరణన్యాసము.

భాజ్యం ౨౨౧ హారం ౧౯౫ క్షేపం ౬౫

దృఢభాజ్యం ౧౭ హారం ౧౫ క్షేపం ౫

ఫలం ౬ గుణం ౫

ఇష్టం ౨కి		ఇష్టం ౩కి		ఇష్టం ౮కి		ఇష్టం ౭కి	
ఫలం	గుణం	ఫలం	గుణం	ఫలం	గుణం	ఫలం	గుణం
౧౭	౧౫	౧౭	౧౫	౧౭	౧౫	౧౭	౧౫
౨	౨	౩	౩	౮	౮	౭	౭
౩౪	౩౦	౫౧	౪౫	౧౩౬	౧౨౦	౧౧౯	౧౦౫
౬	౫	౬	౫	౬	౫	౬	౫
౪౦	౩౫	౫౭	౫౦	౧౪౨	౧౨౫	౧౨౫	౧౧౦

రుజువు.

౨౨౧
౩౫

౭౭౩౫
౬౫

౧౯౫) ౭౮౦౦ (౪౦
౭౮౦
౦౦

రుజువు.

౨౨౧
౫౦

౧౧౦౫౦
౬౫

౧౯౫) ౧౧౧౧౫ (౫౭
౯౭౫

౧౩౬౫
౧౩౬౫

ఋజ క్షే-	ఋజు క్షే-
౨౨౧	౨౨౧
౧౨౫	౧౧౦
౨౭౬౨౫	౨౪౩౧౦
౬౫	౬౫
౧౯౫)౨౭౬౯౦(౧౪౨	౧౯౫)౨౪౩౭౫(౧౨౫
)౨౭౬౯౦(	)౨౪౩౭౫(

సంశ్లిష్టకుట్టకే సూత్రం వృత్తం.

ఏకో హరశ్చేద్గుణకౌ విభిన్నౌ తదా గుణైక్యం పరికల్ప్య భాజ్యం।
అగ్రైక్యమగ్రం కృత ఉక్తవద్యస్సంశ్లిష్ట సంజ్ఞః స్ఫుటకుట్టకోఽసౌ॥ ౧౪౮॥

హర మేకంబు గుణాళి భిన్నములు గానయ్యెందున చ్చోటులన్। పరికల్పించి
గుణాళి యోగము చటన్ భాజ్యంబునన్ గ్రైక్యమున్। నెరి నగ్రంబుగ నిల్పి పూ
ర్వవిధులన్ నిర్మితమున్ జేయుచో। నెరి సంశ్లిష్టపు కుట్టకంబిది యనన్
నీ రీతి పాటించదగున్॥

ఏకేతి-యద్యేకో హరః గుణకౌ చ విభిన్నౌ తదా గుణైక్యం భాజ్యం కృత్వా శేషైక్యమగ్రం శుద్ధిం చ కృత్వా ఉక్తవత్కృతే సంశ్లిష్టస్ఫుటకుట్టకో భవేత్॥

హారంబొక్కటియు గుణంబులు రెండు రాసులును శేషంబులు రెండు రాసులుగా నుండునెడల గుణద్వయసంకలనరాశి భాజ్యంబును శేషరాశ్యైక్యము శేషంబును హరంబు యథాక్రమంబు నంగా కల్పించి పూర్వోక్తవిధి నిగుణము సాధించునది దీని సంశ్లిష్టకుట్టకంబని వ్యవహరింపంబడు.

ఇందు క్రమ(ప్రా)ప్తంబులగు గుణఫలంబులను తమ తమ హారకంబులలోన వ్యవకలించి శేషమును గుణఫలములుగా నెరుంగునది.

ఉదాహరణం.

కః పంచనిఘ్నో విహృతస్త్రిషష్ట్యా సప్తావశేషోఽథ స ఏవ రాశిః॥ దశా
హతః స్యాద్విహృతస్త్రిషష్ట్యా చతుర్దశాగ్రో వద రాశిమేనం॥ ౧౪౯॥

బాణగుణంబు రామరస భాజితమై స్వరశేషమొప్పనో । గాణకయొక్కటి
రాశియది క్రమ్మఱనద్దిక హతింబుజెందిదా । ఫాణితహారకాహృతముబ
ర్ప్రాంశుచంద్రులు శేషమైనచో । జాణతగల్గిన న్దదుపచయ్య ననెట్టిదియా
నొరాశివాక్ ॥

గుణౌ ౫ హారకం ౬౩ శేషం ౭

గుణం ౧౦ శేషం ౧౪

విధివత్ గుణైక్యంభాజ్యం శేషైక్యం క్షేపం చకృత్వా న్యాసః

భాజ్యం ౧౫ హరం ౬౩ క్షేపం -౨౧

భాజ్యహరక్షేపాః త్రిభిరపవర్త్యాదృఢాః

భాజ్యం ౫ హరం -౨౧ క్షేపః ౭

వల్లీ-

అత్ర గుణైక్యం భాజ్యం ౦ అగ్రై శ్రేష్యైక్యం శుద్ధిః ఇతి కోరాశిః పంచఘ్నో దశాహతః ఇతి - గుణౌ ౫ - ౧౦ తదైక్యం ౧౫ సప్తావశేషః ౭ చతుర్దశావశేషః ౧౪ తదైక్యం ౨౧ న్యాసః భాజ్యః ౧౫ క్షేపః ౨౧ హరః ౬౩ త్రయాణాం త్రిభిరపవర్తనాత్ జాతా దృఢాః - భాజ్యః ౫ హరః ౨౧

౦
౪
౭
౦

లబ్ధంబగు రాశియుగ్మము ;

ఊర్ధ్వరాశిః

$$౫)\,౭\,(౧$$
$$౫$$
$$\overline{౨}$$

అధోరాశిః

$$౨౧)\,౨౮\,(౧$$
$$౨౧$$
$$\overline{౭}$$

క్షేపః ౭ అనేన జాతా వల్లీ - జాతౌ రాశీ ౭ - ౨౮ భాజ్యహరాభ్యాం ౫ - ౨౧ తష్టౌ జాతౌ లబ్ధిగుణౌ ౨ - ౭ - తత్క్షేపా భ్యాం శుద్ధౌ జాతౌ వియోగజౌ లబ్ధిగుణౌ ౩ ౧౪ అయం రాశిః ౧౪ పంచాహతః ౭౦ త్రిషష్ట్యా ౬౩ భక్తః శేషం ౭ అ

తమతమహారంబుల వ్యవకలింప శేషం - బులు ఫలగుణంబులు - తత్ఫలం ౧౪ గుణం

ఋజువు

$$\begin{array}{r} ౧౪ \\ ౫ \\ \hline ౬౩)\,౭౦\,(౧ \\ ౬౩ \\ \hline ౭ \end{array} \qquad \begin{array}{r} ౧౪ \\ ౧౦ \\ \hline ౬౩)\,౧౪౦\,(౨ \\ ౧౨౬ \\ \hline ౧౪ \end{array}$$

భాజ్యం ౧౮, శ్ర్యాః ౧ హతః ౧౮, త్రి
షష్ట్యా ౬౩ భక్తః శేషం ౧౮ ఉభయ
త్రఫలైక్యం ౩

రెండులబ్ధంబులు సంకలించిన
ఫలము తల్పకము ౩

౮ ప్రశ్నలు

బాణహతమయిగిరిలోకభక్తమగుచు గజకరంబులు శేషమై యడగు రాశి సప్త
గుణితంబులు నష్టాగ్నిసంవిభక్తమైన నవత్యష్టిశిష్టమైన యది జెప్పుము

గుణం ౫-౭ హారం ౩౭ శేషం ౭౮-౧౭

అథాస్థిరకుట్టకేసూత్రం వృత్తం.

క్షేపే తు రూపే యది వా విశుద్ధౌ స్యాతాం క్రమాద్యే గుణకారలబ్ధీ । అ
భీప్సితక్షేపవిశుద్ధినిఘ్నే స్వహారతష్టే భవతస్తయోస్తే ॥ ౧౭౫౦

రూపక్షేపముగానందే నిరూపవియుతి యందు క్రమలబ్ధగుణములు జెందు
దాని ఇష్టక్షేపంబుచే హతమొనయజేసి స్వస్వహారతష్టముగి జేయవచ్చు
నవియు॥

క్షేపేతి క్షేపే వినాం కేవలశుద్ధౌ వా
రూపే యోస్తత్ర మార్గేణ గుణ
లబ్ధీ స్యాతాం తే ఇష్టక్షేపవిశుద్ధిహతే
సత్యౌ తథా స్వస్వహారతష్టే సత్యౌ త
యోర్భాజ్య భాజకయోస్తే గుణలబ్ధీ భ
వతః॥

ఒకటి క్షేపముగానైనను యుశుద్ధిగా
నైనను గల్పించి పూర్వవిధిచే గుణఫలం
బులు సాధించియా గుణఫలంబుల నిష్టాం
కముచే గుణించి తమ తమ హారంబులచే
భజింప అస్థిరకుట్టక గుణఫలంబులగు
శుద్ధియందువ్యవకలనము జేయునది.

ఉదాహరణము ౭

భాజ్యము గన్పిచంద్రులు బరగు హారము బాణచంద్రులు క్షేపంబు
బరగ నొకటి శుద్ధియట్టుల నిష్టాంకశుద్ధియుతుల గుణఫలంబుల నొడు
వుము గణకవర్య. భాజ్యం ౧౭ హారం ౧౫ క్షేపం ౧

వల్లీ

అత్రోదాహరణాభావాత్ ప్రథమోదాహరణకృతదృఢభాజ్యహారావత్ర కల్పితౌ న్యాసః కృతః భా ౧౭ హారః ౧౫ క్షే ౧ వల్లీ

౧
౭
౧
౦

ఊర్ధ్వరాశిః అధోరాశిః

౮ ౭

ఇది ఇష్టక్షేపము ౩ చే గుణింప.

౨౪ ౨౧

తమతమ హారంబులచే భాగించు శేషము.

౭ ౬

అత్ర గుణాప్తీ ౭ ౮ ఏతే ఇష్టక్షేపేణ పంచకేన ౫ గుణితే ౩౫. ౪౦ స్వస్వహారాభ్యాం ౧౫. ౧౭ తష్టే జాతే గుణాప్తీ ౫.౬

అథ హారతష్టా గుణాప్తీ ౮.౯ ఏతే పంచగుణితే ౪౦.౪౫ స్వస్వహార ౧౫ ౧౭ తష్టే చ జాతే గుణాప్తీ ౧౩. ౧౧ ఏవం సర్వత్ర.

రుజువు.

౧౦౨
౩
౧౫)౧౦౫(౭
౧౦౫

ఇష్టము బుద్ధి క్షేపంబగునప్పుడు.

ఇష్టము.

౧౭)౬౪
౫౧
౧౩

౧౫)౫౬
౪౫
౧౧

స్వస్వహారశేషము.

౪ ౯

రుజువు.

౧౭
౪
౬౮
౮
౧౫)౬౦(౪
౬౦

అథాస్య గ్రహగణితే మహానుపయోగిత్వాత్ తద
ర్థం కించిత్సూచ్యతే సాధనం॥

కల్ప్యాథ శుద్ధిర్వికలావశేషం షష్టిశ్చ భాజ్యః కుదినాని హారః। తజ్జం ఫలం
స్యుర్వికలా గుణస్తు లిప్తాగ్రమస్మాచ్చ కలాలవాద్యం। ఏవం తదూ
ర్ధ్వం చ తథాధిమాసావమాగ్రకాభ్యాం దివసా రవీంద్వోః॥౫౯॥

[illegible] నుపయోగముగా [illegible] తెలియ [illegible]

లావశేషంబు వెలయుచుండు క్షేపమరువది భాజ్యంబు హారము కుదిన। మందగ
త్న్ను దుఫలమరయంగ వికలలు గుణములి ప్తాగ్రహై గణుతికెక్కు। దీని
పై గళలును దెలియులవాదులునీ క్రియతవిచంద్ర వికరదినములధికమా
సావమాగ్రములను గ్రమమున। సాధితంబగు మరియును వరశమైన। బీజగ
ణితంబునందిది పృథులమగుట। నచటవివరింపబడియెడు ప్రచురఫణితి॥

కల్ప్యేతి - వికలావశేషం శుద్ధిః కల్ప్యేత్- భాజ్యః షష్టిః కల్ప్యేత్- కుదినాన్యే హారః తతో హారః తజ్జం ఫలం వికలాః లిప్తాగ్రం గుణః తస్మాత్కలాః సాధ్యాః ఏవాగ్రం శుద్ధిరిత్యాది - ఊర్ధ్వాద్వల్లీభిః గ్రహస్యాద్యః -

వికలాశేషమును ఋణక్షేపకంబుగా గల్పించి వికలలకును కలలకును ౬౦ భాజ్యంబును భూదినంబులు హారకంబునుగా నునిచి వికలలును కలలును - నాపై ౩౦ భాజ్యంబు నాపై ౧౨ భాజ్యంబునుగా కల్పించి రాసులు సాధించునది - యామీద భగణశేషము శుద్ధియు గ్రహభగణంబులు భాజ్యంబునుగా కుట్టకము జేయునది - హారకంబంతటను - కల్పభూదినంబులుగానుండు - ఫలమా గ్రహగతభగణంబులును గత గ్రహదినంబులు సిద్ధించు.

యేగ్రహకుట్టకము సాధింపవలయునా గ్రహంబునకు నిష్టాహర్గణంబునకు నాగ్రహభగణంబులు వేరుద్ర్య గ్రహంబును వికలా శేషంబును సాధించి - యా

తథా అధిమాసావమశేషాభ్యాం రవీంద్వోర్దివసాస్సాధ్యాః అధిమాసశేషాత్సౌరదివసాః । అవమశేషాచ్చాంద్రదివసాః -

మరియును అధిమాసశేషముచేత రవిగతదినంబులును అవమశేషముచేత చంద్రగతదినంబులును నెఱుంగంబడు.

ఉదాహరణం - ఆర్యభట్టమతానుసారేణ -

ఆర్యభట్టమతంబున నభశ్శిఖిపూర్వక। నఖగుణాబ్ధులు భగణంబులగును దా
వికి। నంయఖఖ బాణగిరి చంద్ర వందన్ష్మి। సప్తశరచంద్రులగు భూ
మి సవనదినములు। అతిద్యుశోరెజుశరశ౩। మిలవిశలుశుద్ధియగు

షమింబినభాటణ । గతమగురవిభాంశ బులు । వితతాహగణము
నొందువృదిమలెందుము. ౫||

రవిభగణములు ౪౩౨౦౦౦౦ భూదినములు౧౫౭౭౯౧౭౮౦౦ వికలాశేషం
(౧౫౫౫౧౯

ఇందలిరవిభగణంబులును భూదినంబులును.
౫౪౦౦ చేనపవర్తనంబగుదృఢంబులు.
రవిభగణంబులు౮౦౦ భూదినం౨౯౨౨౦౭

ప్రథమకుట్టకన్యాసము.

భాజ్యం౮౦౦ హారందృఢభూదినములు.

౨౯౨౨౦౭

శుద్ధివికలాశేషం

౧౫౫౫౧౯

త్రిగె.

౦

౩౫౦౬

౨

౧౬

౧౫౫౫౧౯

౦

ఊర్ధ్వరాశి.

౬౦౪౫౧౦౦౫౧

అధోరాశి. ౧౫౬౧౪౪౧౬౦౨౨

హారకం

౨౯౨౨౦౭

ఉభయత్ర తష్టలబ్ధం.

౨౫౧౨౬

శేషం(లబ్ధి) శేషంగుణా

౩౧ ౧౦౬౧౦౯

ద్వితీయకుట్టకన్యాసం

భాజ్యం౮౦౦ హారం ౨౯౨౨౦౭ క్షేపం
(౧౦౬ ౨౮౯

తీగె.

౦

౩౫౦౬

౨

౧౪

౧౦౪౨౮౦

౦

ఊర్ధ్వరాశి. అధోరాశి.

౩౦౨౪౧౨౦ ౧౦౬౦౪౦౨౪౬౦

ఉభయత్ర హారంబులు పూర్వకుట్టకతుల్యంబులు గాన తష్టణతుల్యఫలంబులు.

౫౦౪౦౧

శేషం. శేషం.

౬౦ ౨౦౭౬౫౧

యిచ్చటవల్లీఫలంబులు సమంబులు నశ్లేషమురూపాంబున నగుటం జేసి ఫల గుణంబులు తమతమహారంబులశోధింప

ఇచ్ఛాటవల్లీ ఫలంబులు సమంబులును క్షేపము రుణ బునునగుట వలనఫలగుణంబులు తమతమహారంబులవ్యవకలింప శేషమితంబులు ఫలగుణంబులగు.

ఫలంబికలలు. గుణంబికా శేషం.

౭౯ ౧౦౮౭౨౭౪

తృతీయకుట్టకన్యాసము.

భాజ్యం౩౦హా౭౧౦ క్షే౧౭౩౯

తీగ.

౦

౬౦౧౨

౧

౧౭౩౯

౦

ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి

౧౭౩౯ ౧౨౧౫౫౩౯౮

ఉభయత్ర తుల్యతకుణఫలము

౫౭

శేషం శేషం

౭౫ ౧౯౬౮౭౨౧

యిచ్ఛాటవల్లీఫలంబులు విషమంబుల గుటవలనను క్షేపము రుణగతంబగుట.

వలననునిబియగుణఫలంబులు.

ఫలంభాగలు గుణంభాగశేషం

౭౫ ౧౯౬౮౭౨౧

ఫలగుణంబులు.

ఫలంకళలు. గుణంభాగశేషం

౦ ౧౭౩౯

చతుర్థకుట్టకన్యాసము.

భాజ్యం౧౭హా౭౧౦౩౯౧ క్షే౧౯౬౮౭౨౧

తీగ.

౦

౧౭౫౩౭

౭

౭

౧౯౬౮౭౨౧

౦

ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి

౯౫౭౧౦౫ ౧౭౭౧౫౫౭౦౭

ఉభయత్ర తకుణఫలం.

౮౧౫౮౭

శేషం. శేషం

౧ ౧౧౬౮

ఇచ్ఛాటవల్లీఫలంబులుయుగ్మంబులగుటనమతమహారంబులుదీసిశేషము.

ఫలంరాసులు గుణంరాశిశేషం

౧౧ ౭౯౭౫౭౫

పంచమకుట్టకన్యాసః.

భా౫౭౬౮౭౧ క్షే౭౧౯౭౫౯

ల. గ.
౦
౩౬౫
౩
౧
౬
౭
౪
౭౧౯౭౭౫
౦

ఊర్ధ్వరాశి. అధోరాశి.

౫౭౬)౫౪౧౮౯౭౭౫ ౭౧౦౩౮౯]౧౯౬౯౩౧౦౩౪౫౦

ఉభయత్ర తష్టఫలం ౯౪౦౬౮ తుల్యము.

శేషం. శేషం.

౩౪౬ ౧౭౬౧౦౮

ఇచ్చట వల్లీ విషమంబగుట వలన స్వక్షేపంబు ఋణంబగుటను. ఇది యొగుణ ఫలంబులు.

౩౪౬ ౧౭౬౧౦౮

యీ రెంటి (ఇష్టగుణములగు చున్నవి) సూత్రము వలన ఇష్టాంకంబగు ౮ చేతను తమహరంబుల గుణించి ఫలగుణా బుధులు క్రమంబున.

౫౬౬	౭౧౦౩౮
౮	౮
౪౬౦౮	౧౬౮౩౧౧౭
౩౪౬	౧౭౬౧౦౮
౪౯౫౫	౧౮౧౦౭౭౦

ఇది రాత్రిసనామ సంవత్సర చైత్ర నెల ౧ తేది గురువారమునకు అహర్గణం మధ్యరవిః.

భగణాదిః. ౪౯౫౫.౧౧.౭౮.౦.౭౯ వికలా శేషం. ౧౯౫౫౧౯

అధిమాసశేషంబు చేర విదిసాన్యయనం.

ఆర్యభటమున నధిమాసమం (గ్ర)వీని। తక్షాహరలోకరక్షే సూర్యధరణిమితి

ని। పూర్ణాఖవోర్యమ పూర్ణాబ్ధి భుజగచంద్ర సాయకంబులు రవిమాససమి

తిరలకు॥ యుగాధిమాసములు ౧౫౯౩౩౩౬౦౦ మాసములు ౫౧౯౩౩౩౦౦౦

ఉదాహరణం

ఏచటనధిమాసశేషంబులెనగుభుజగ। పూర్ణాకారసతకోరపనందభూమిత ము లు। నచటగతమగునధిమాసమర్యమాహ। సమితిదై వజ్ఞవర్యుడనరగజె ప్పుమా॥

భాజ్యందుగాధిమాసములు ౧౫౯౩౩౩౬ హారంయు/రవిమాసములు ౫౧౮౪౦౦౦౦౦ అధిమాసశేషంబు ౧౯౬౬౬౮౦౪

ఈదుహారభాజ్యంబులవిరచే నపవర్తనముజేయ దృఢహారభాజ్యంబులు

భాజ్యం ౬౬౩౯౯ హారం ౨౧౬౦౦౦౦ క్షేపం ౧౯౬౬౬౮౦౪

ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి వ్రేగు

ఊర్ధ్వరాశి	అధోరాశి	వ్రేగు
౪౦౬౮౯౭౮౭౩౬౦	౧౩౨౨౭౬౧౫౭౯౮౭౨	౦
		౩౨
		౧
		౧
		౬
		౧
		౧
		౫
		౧
		౨
		౧
		౧
		౨
		౧
		౪
		౧౯౬౬౬౮౦౪
		౦

ఊర్ధ్వయత్రశతఘ్నలబ్ధం

౬౧౨౨౯౭

శేషం ౧౯౨౭ శేషం ౫౯౮౭౨

ఈదువల్లీఫలంబులు విషమంబులగు టను — క్షేపముఋణంబగుటచు గుణఫలంబులు — ఇదియ యుద్యో.

ఫలంగతాధిమాసములు. ౧౯౨౭

గుణంగతరవిమాసములు. ౫౯౮౭౨

అవమశేషంబుచే చాంద్ర దినానయనం.

అవమంబులక్షరతత్వబాహుగజపూర్ణాక్షేశ్వినల్పాం ద్ర మా। దిన సంబుల్ నభసామజాంబరఖఖ త్రింశత్ష యుక్తాష్టులా। రవిసిద్ధాంత విధిఖ ఖలోకరసనీరాష్ట్రంగనందేందులా। నవమాగ్రంబుచేగతావ మతిథుల్ చాంద్రముల్ దెల్పుమ॥

భాజ్యం అర్కగుణాహర్గణః ౨౫౦౯౭౦ ౭౭౭ హారం చాంద్రమాసాః ౧౬౦౩౦౦౦౦౮౦

శేషం అవమశేషం ౧౯౬౧౬౪౬౩౦

యింతలిభాజ్యహారం ౫౮ చేత ఓపవర్తింపగా లబ్ధదృఢభాజ్యహారంబులు.

భాజ్యం ౬౭౭౬౯౬౩ హారం ౫౮౦౬౯౦౦౭౦ శేషం ౧౯౬౧౬౪౬౩౦ తీగ

ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి. ౦

౧౬౫౬౩ ౭౭౬౪౩౪౭౫౩౦ ౧౧౭౭౪౬౧౭౧౭౧౦౧౯౭౧౦ (౬౩

ఉభయత్రతద్గుణఫలము-౭౮౦౦౯౦౧౭ ౧

శేషం శేషం ౧౦

౭౮౬౬౪ ౧౮౩౮౯౬౦ ౧౭

ఇచ్చట లీబిషమంబగుటని వియగుణఫలంబులని దెలియవలయు ౧

ఫలమవమదినములు గుణంగతచాంద్రదినములు. ౭

౭౮౬౬౪ ౧౮౩౮౯౬౦

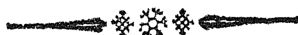
౧
౪
౧
౭౬౫
౧౯౬౪౧౪౬౩౦

ఇట్లంతట దెలియునది.

బదరీవననారాయణ! సదమలకరుణా ప్రలబ్ధసాహిత్యుండై । పొదలెడు
వేంకటకృష్ణుం । డుదహరణలతోడ గుట్టుమిగియుద్రించెన్ ॥

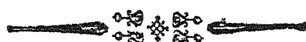
శ్రీ వేంకటార్యసద్గురుబ్రహ్మణే నమః

అంకపాశవ్యవహారో దశమ ప్రారంభః

తత్ర సూత్రం వృత్తం.

స్థానాంతమేకాదిచయాంకఘాత సంఖ్యావిభేదా నియతైస్స్యురంకైః

భక్త్వోంకమిత్యాంకసమాసనిఘ్నః స్థానేషు యుక్తో మితిసంయు

తిస్స్యాత్ ॥౧॥

స్థానాంతంబునునొక్కటాదిచయమౌ సంఖ్యాభిఘాతంబుదా । జ్ఞానొందు

న్నియతాంకభేదమితముల్ జాలై యటన్ దానిచే। స్థానాంకైక్యము చేసి

చెందినిజమౌ స్థానంబులన్ భక్తముల్ । స్థానంబందులనైక్యముల్ గదినచో

సంయోగసంఖ్యాళియౌ॥

స్థానాంతమితి - స్థానాంతం స్థానపర్యంతం ఏకాదిచయేన ఏకద్విత్ర్యాదివృద్ధ్యా ౧.౨.౩.౪ యే అంకాః తేషాం ఘాతః నియతైరంకైః సంఖ్యాభేదాస్స్యుః ఏకాదిచయాంకఘాతః అంకానాం యావత్ స్థానస్థితానాం యస్సమాసః ఐక్యం తేన హతః అంకమిత్యా సంఖ్యాభేదేన భక్తః పృథక్ పృథక్ స్థానేషు యుక్తస్సన్ మితిసంయుతిః మానసంయోగసంఖ్యా స్యాత్॥

అంకపాశంబన నియతంబులగు తేరీజులను సులభంబున సంకలనము జేయువిధి విశేషము - అందు ప్రశ్నయందెన్ని స్థానంబులు నియతంబులగునన్ని స్థానంబులనొకటి మొదలునొకటివృద్ధిగా అనగా-౧-౨-౩-౪ యిట్లుంచు నంకంబుల నొండొంటి గుణించిన రాశి యన్ని పంక్తులు క్రింద పరస్పరభేదంబులుగా నుత్పన్నంబులగు అనగా రెండంకంబులకు-౨ మూడంకంబులకు ౬ నాల్గంకంబులకు

మిరవిదంకంబులకు ౧౨౦ యిట్లుక త్తె ములుత్పన్నంబులగు॥

అట్లుత్పన్నంబులగువంకములన్న్యాసావంక్తియందుండునంకంబులసంకలనరాశిచేగుణించిపూర్వోక్త ఏకాదిస్థానమితముచేభాగించ లభించుఫలంబును

ఒకొక్కస్థానము అంతరముగా ప్రశ్నస్థానంబులయందిసంకలనము జేయగాతెరిజు సంకలనము జేయలభించు రాశి తుల్యంబగుననుట.

ఉదాహరణం.

ద్విత్ర్యష్టాభ్యాంత్రినవాష్టకైర్వానిరంతరంద్వ్యాదినవావసానైః
సంఖ్యావిభేదాఃకతిసంభవ తితత్సంఖ్యకైక్యానిపృథగ్వదాశు॥౨॥

భుజవసుసంఖ్యలందుమరిభోగిగ్రహాగ్ను లనేత్రమూదియై । గజబిజలేక తొమ్మిదగుగాటపు సంఖ్యకు వేడవేరుగా । నిజనిజసంఖ్యభేదములునెట్టన గూడినసంఖ్యలేవదర్ । గజవరయానదెల్పుమిటక్రమ్మఱనసంకలనం బెరింగినన్॥

న్యాసః౨-౮ అత్ర స్థానస్థానాంతమేకాదిచయాంకైగ౧-౨ఘాతః౨జాతా సంఖ్యాభేదా౨ అథసఏవఘాతః౨ అంకగుణ ౨-౮-సమాసేన౧౦ నిఘ్నః౨౦ అంకమిత్యా ౨భక్తః౧౦ స్థానద్వితయో ౧౦ యుక్తం జాతంసంఖ్యైక్యం ౧౧౦ ౧౧౦

ద్వితీయోదాహరణేన్యాసః౩-౮-౮ ఏకాదిచయాంకాః౧-౨-౩ ఘాతః౬ అంకసమాసేన౧౦ హతః౧౨౦ అం

ప్రథమోదాహరణన్యాసము.

౮-౨

ఇందురెండుస్థానంబులగుట [రుజుఫ్య

౧-౨గుణకము. ౮-౨

౨రెండుకత్తెములుగ ౨౮

లుగుననుట. ౧౧౦

౮
౨
౧౦
౨
౨]౨౦[౧౦
౨౦ ౧౦
౧౧౦

కమిత్యాదిభక్తః ౪౦ స్థానత్రయే ౪౦
౪౦
యుక్తా జాతో సంక్షేపైక్యం- ౪౦
౪౪౪౦౦

తృతీయోదాహరణే న్యాసో యథా-
౨.౩ ౪.౫ ౬.౭.౮.౯.అత్ర ఏకాది
చయాంకాః ౧.౨.౩.౪.౫.౬.౭.౮.ఏ
తేషామన్యోన్యఘాతః ౪౦౩౨౦ ఏవమ
త్ర ప్రస్తారభేదాః చత్వారింశత్స
హస్రాణి శతత్రయం వింశతిశ్చ- ఏతేనం
ఖ్యాభేదాః అంకసమాసేనానేన ౪౪ ని
ఘ్నాః ౧౭౭౪౦౮౦ అంకమిత్యా భక్తా
స్తాః ౨౨౧౭౬౦ స్థానాష్టకేన యుక్తాః
జాతం సంఖ్యైక్యం చతుర్వింశతిఃఖ
ర్వాణి త్రిషష్టిర్బృందాని నవనవతికోటి
యః నవనవతిలక్షాణి పంచసప్తతిసహ
స్రాణి శతత్రయం షష్టిశ్చ॥
౨౨౧౭౫౯౯౯౭౭౮౦

రెండవయుదాహరణము-

౧ ౨ ౩	భుజాశ్రు
౩ ౯ ౮	౩౯౮
	౩౮౯
ఏకాదిచయాంకఘా	౮౯౩
తము-౬	౮౩౯
౨౦	౯౩౮
౩)౧౨౦(౪౦	౯౮౩
౪౦	౪౪౪౦
౪౦	
౪౪౪౦	

మూడవయుదాహరణము-
౨ ౩ ౪.౫.౬.౭ ౮.౯
దీనికి ఏకాదిచయాంకములు
౧.౨.౩.౪.౫.౬.౭.౮

పరస్పరగుణనము-

౧	సంకలనము
౨	
౨	౨
౩	౩
౬	౪
౪	౫
౨౪	౬
౫	౭
౧౨౦	౮
౬	౯
౭౨౦	౪౪
౭	
౫౦౪౦	
౮	
౪౦౩౨౦ భేదముల సంఖ్య	

౪౦౩౨౦
౪౪
____
౧౭౭౪౦౮౦

ఫలం.
౨౨౧౭౬౦
౨౨౧౭౬౦
౨౨౧౭౬౦
౨౨౧౭౬౦
౨౨౧౭౬౦
౨౨౧౭౬౦
౨౨౧౭౬౦
౨౨౧౭౬౦
____
౨౪౬౩౯౯౯౯౭౫౩౬౦

ఉదాహరణాంతరం.

పాశాంకుశాహిడమరూకకపాలశూలైః ఖట్వాంగశక్తిశరచాపయుతై ర్భవంతి। అన్యోన్యహస్తకలితైః కతిమూర్తిభేదాశ్శంభోర్హరే రివగదారిసరోజశంఖైః॥ ౩

పాశాంకుశలు సర్పపతిశూలడమరుకశరశక్తిఖట్వాంగచాపసహితమహా కపాలముల్మార్చి మార్చి ధరింపు మూర్తిభేదము లెన్ని యొనయఁ జుండు। శంకరునకునట్లు చక్ర గదాశంఖపద్మంబుల ధరించి బాహువులను। యన్యోన్యకలితంబులగునట్లు ధరియించు హరి కెన్ని భేదంబులైనరూపు। లటుల సేనాని భుజములనలరుశక్తి। చాపశరశూలశతచంద్రచర్మములను। లగుడవష్ట్రి నవరిఘుత్తల ప్రకామము। ములను మార్చిన భేదములు గు నెన్ని॥

పాశేతి - పరస్పరకరధృతైః పాశాదిదశాయుధైః శంభోః కతిభేదాః - హరేశ్చ గదాచక్రపద్మశంఖైః అన్యోన్యకరధృతైః కతి భేదాస్స్యుః॥

ఇందలి ప్రశ్నలకుత్తరములు వివక్షితంబయ్యెంగాని సంకలనసంఖ్య వివక్షితంబు గాదయ్యెఁ గావునను సంస్కృతస్థానంబున సంఖ్యల నుదహరించుచుం బటును॥

ప్రథమోదాహరణే న్యాసః-

స్థానాని ౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯.౧౦ ఏభిర్వివర్త్తైర్జాతా మూర్తిభేదాః ౩౬౨౮౮౦౦ అయమంకసమాసేనానేన ౫౫ నిఘ్నః-
౧౯౯౫౮౪౦౦౦ అంకమిత్యాభక్తః

జాతం సంఖ్యైక్యం-
౨౨౧౭౫౯౯౯౯౭౭౮౨౪౦౦

ద్వితీయోదాహరణే న్యాసః-

ఏతేషాం ౧-౨-౩-౪ పరస్పరఘాతః ౨౪ మూర్తిభేదాః ఏతే అంకసమాసేన ౧౦ ఘ్నాః ౨౪౦ అంకమిత్యా ౪ భక్తాః ౬౦ స్థానచతుష్టయయుక్తాః ౬౬౬౬౦ జాతం సంఖ్యైక్యం

సంకలనవిధియీ న్యాసంబును పూర్వోదాహరణంబులన్పష్టంబుగ నుదహరించుటవలన ననింతుక త్త్రైకములు సాధించు క్రియ న్యాసము జేయ బడియెడు.

ప్రథమోదాహరణము॥

౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭ ౮ ౯-౧౦

దీని నన్యోన్యగుణితము జేయ లబ్ధంబగుక త్త్రైముల సంఖ్య.

౩౬౨౮౮౦౦

రెండవయుదాహరణము.

౧-౨ ౩-౪

గుణితరాశిక త్త్రైములు ౨౪

రుజావ్యం

౧౨౩౪	౨౧౩౪	౩౧౪౨	౪౧౩౨
౧౨౪౩	౨౧౪౩	౩౧౨౪	౪౧౨౩
౧౩౪౨	౨౩౪౧	౩౪౨౧	౪౨౧౩
౧౩౨౪	౨౩౧౪	౩౪౧౨	౪౨౩౧
౧౪౨౩	౨౪౧౩	౩౨౪౧	౪౩౧౨
౧౪౩౨	౨౪౩౧	౩౨౧౪	౪౩౨౧

మూడవయుదాహరణము.

౧ ౨ ౩-౪-౫ ౬-౭-౮-౯-౦ |=| ❋

యీది స్థానంబులు పన్నెండగుటవలన పరస్పరగుణితరాశిక త్త్రైములు

౪౭౯౦౦౧౬౦౦

ప్రస్తారవిన్యాసన్యాసము సూత్రము

కొందఱకు త్త్రైములుంచుసిగను సంబెట్లన నొకటి రెండును మూడునొక

రసాలు । గాడియొ సంఖ్యముల్ల లిగినయెడలను సరిగమపదని సంజ్ఞ
వెలయ । స్వరముల ప్రస్తారసదుపాయంబులం మను పంచాక్షరాదియా
బహుళమంత్ర । ములవర్ణ ప్రస్తారములయందునీ విధిక డపలి
యంకములక్రమ్మరించి । యంతవన్నికటంబులనలువు మీర । క్రమము
భంగమ్ము సంధకక్రమ్మరించు । వరుసగానిన్నికతైముల్వలను మీరు ।
నపునరుక్తంబులందుచునన్నియెడల ॥

ఇందు ప్రస్తారముకతైములు క్రమభంగంబు గాకుండ నట్లును పునరుక్తంబులురానియట్లును నుంచువిధి తెలుపంబడియెడు అందు ప్రశ్నోద్దిష్టంబులగు- ౧- ౨- ౩ - ౪ మొదలగు సంఖ్యలనుంచియా క్రిందిపంక్తియు ప్రాయునప్పుడుముందు కడపటి రెండంకంబుల వినిమయించి - అనగా యిందలి కడపటి యంకంబులగు - ౩ ౪- ను ౪ - ౩ గామార్చియుంచునది అందుచేత రెండంకంబుల కతైములు మగియును- అప్పుడు మొదలి కతైము ౧- ౨- ౩- ౪ రెండవ కతైము- ౧-౨-౪-౩ గానుండు పిదప కతస్థానాంకంబగు ౨ను- మార్చియాస్థానంబున ౩ నుంచిన ౧- ౩- ౨- ౪- గానుండునపుడు కడపలి ౨-౪ లను వినిమయించిన ౪-౨ ననగు- నప్పుడు కతైము ౧-౩-౪-౨ ననగు- మూడవపర్యాయంబున కతస్థానంబున కడపటిసంఖ్యయగు ౪ ను నుంచిన నప్పుడు- ౧-౪- ౨-౩- గానుండునప్పుడు- కడపలి రెంటిని వినిమయించిన ౧-౪- ౩-౨- ననగు నిట్లుమూడంకంబులు గలయెడ- ౬ కతైంబులు నిష్పన్నంబులగు- నాలవస్థానముమార్చునపుడు - ఒకొక్కయంకంబునకు ప్రక్కన ౬ కతైములు మారుటవలన ౨౪ భేదంబులగు నిట్లు క్రమంబున నెరుగందగు- నీవిధిస్వరప్రస్తారంబులను - వర్ణప్రస్తారంబులను - నష్టలిప్తవృత్తిగానుండు నని తెలియునది-

ఉదాహరణము-

శివపంచాక్షరమునకును । నవనాగశశాంకములకు నయ్యాడవహా । త
వపూర్ణస్వరములకును । యువతీ వేర్వేరకతైముల దెల్పవె సరి ॥

పంచాక్షరీన్యాసః.

నకారాది	మకారాది.	శికారాది.	వాకారాది.
నమఃశివాయ	మఃనశివాయ	శివాయనమః	వాశియనమః
నమఃశియవా	మఃనశియవా	శివాయమఃన	వాశియమఃన
నమఃవాశియ	మఃనవాయశి	శివానయమః	వాశినయమః
నమఃవాయశి	మఃనవాయశి	శివానమయః	వాశినమఃయ
నమఃయవాశి	మఃనయవాశి	శివామఃనయ	వాశిమఃనయ
నమఃయశివా	మఃనయశివా	శివామఃయన	వాశిమఃయన
నశిమఃవాయ	మఃశినవాయ	శియవానమః	వాయశినమః
నశిమఃయవా	మఃశినయవా	శియవామఃన	వాయశిమఃన
నశియమఃవా	మఃశివాయన	శియనవామః	వాయమఃశిన
నశియవామః	మఃశివానయ	శియనమఃవా	వాయమఃనశి
నశివాయమః	మఃశియవాన	శియవానమః	వాయనమఃశి
నశివామయః	మ శియనవా	శియవామఃన	వాయనశిమః
నవామఃయశి	మఃవాశియన	శినమఃవాయ	వానమఃశియ
నవామఃశియ	మఃవాశినయ	శినమఃయవా	వానమఃయశి
నవాయమఃశి	మఃవాయనశి	శినయవామః	వానయమఃశి
నవాయశిమః	మఃవాయశిన	శినయమఃవా	వానయశిమః
నవాశిమఃయ	మఃవానయశి	శినవాయమః	వానశియమః
నవాశియమః	మఃవానశియ	శినవామఃయ	వానశిమఃయ
నయమఃశివా	మఃయవాశిన	శిమఃవాయన	వామఃనశియ
నయమఃవాశి	మఃయవానశి	శిమఃవానయ	వామఃనయశి
నయశివామః	మఃయనవాశి	శిమఃయవాన	వామఃశినయ
నయశిమఃవా	మఃయనశివా	శిమఃయనవా	వామఃశియన
నయవామఃశి	మంయశివాన	శిమఃనయవా	వామఃయశిన
నయవాశిమః	మఃయశినవా	శిమఃనవాయ	వామఃయనశి
౨౪	౪౮	౭౨	౯౬

యకారాది.	అంకప్రస్తారం.	షాడవస్వరములు.	పూర్ణస్వరములు
యవాశినమః	౯౮౪	సరిగమనిధ	సరిగమపధని
యవాశిమఃన	౯౭౮	సరిగమధని	సరిగమపనిధ
యవానశిమః	౮౭౯	సరిగనిమధ	సరిగమనిధప
యవానమఃశి	౮౯౪	సరిగనిధమ	సరిగమనిపధ
యవామఃశిన	౭౯౮	సరిగధమని	సరిగమధనిప
యవామఃనశి	౪౮౯	సరిగధనిమ	సరిగమధపని
యశివానమః	=======	సరిమగనిధ	సరిగపమధని
యశివామఃన	ఔడవరాగస్వరములు	సరిమగధని	సరిగపమనిధ
యశినవామః	సగమధని	సరిమధనిగ	సరిగపనిమధ
యశినమఃవా	సగమనిధ	సరిమధగని	సరిగపనిధమ
యశిమఃనవా	సగధమని	సరిమనిధగ	సరిగపధమని
యశిమఃవాన	సగధనిమ	సరిమనిగధ	సరిగపధనిమ
యనమఃశివా	సగనిధమ	సరినిమగధ	సరిగధనిపమ
యనమఃవాశి	సగనిమధ	సరినిమధగ	సరిగధనిమప
యనశివామః	సమధనిగ	సరినిగమధ	సరిగధపనిమ
యనశిమఃవా	సమధగని	సరినిగధమ	సరిగధపమని
యనవాశిమః	సమనిధగ	సరినిధగమ	సరిగధమపని
యనవామఃశి	సమనిగధ	సరినిధమగ	సరిగధమనిప
యమఃనవాశి	సమగధని	సరిధనిగమ	సరిగనిధమప
యమఃనశివా	సమగనిధ	సరిధనిమగ	సరిగనిధపమ
యమఃశివాన	ఇందువంటి	సరిధమనిగ	సరిగనిమధప
యమఃశినవా	షడ్ప్రస్తారము	సరిధమగని	సరిగనిమపధ
యమఃవాశిన	ల్యము-౧౨౦	సరిధగమని	సరిగనిపమధ
యమఃవానశి		సరిధగనిమ	సరిగనిపధమ
౧౨౦		ఇట్లు రెండవ స్థానము	ఇట్లు తుదవరకు
		నకించెను యీక్రమం	మునినముయెంచు
		బున ప్రస్తరించుకొనేది.	కొనేదంబులు
		౭౨౦	౫౦౪౦

విశేషసూత్రం వృత్తేనాహ —

యావత్స్థానేషు తుల్యాంకాస్తద్భేదైస్తు పృథగ్భృతైః। ప్రాగ్వదాని
హృతా భేదాస్తత్సంఖ్యైక్యం చ పూర్వవత్ ॥౮॥

ఎన్ని యెడలను దుల్యమై యెసఁగు నంక। సమితి నా భేదయుతిచేత సరవి పూర్వ। రాశి
భజియించ భేదము ప్రమాణ కెక్కు। శేషవిధి పూర్వతుల్యమై చెన్నమీరు॥

యావదితి। యావత్ స్థానేషు తుల్యాం
కాః పృథక్పృథగ్భృతైస్తద్భేదైః విహృ
తా విభక్తాః ప్రాగ్వద్భేదాః ప్రాగు
క్తాశ్చ తు విశంశత్యాదయో భేదా భవం
తి తత్సంఖ్యైక్యం చ పూర్వవత్। అంకస
మాసగిస్త్యానయనోక్తవిధినా॥

ఇందు విశేషము సమానాంకంబు లెన్ని
స్థలంబులనుండునన్ని స్థానంబులను వే
ర్వేరసంకలనం బొనర్చి పూర్వసూత్రో
క్తమగు స్థానాంతాన్యోన్యగుణనరాశి
భజింపలబ్ధతుల్యంబు ప్రస్తారభేదంబు
లగు శేషము పూర్వోక్తము.

ఉదాహరణం — ౩

ద్విద్వ్యేకభూః పరిమితైః కతి సంఖ్యకాస్స్యుస్తాసాం యుతిం చ గణ
కాశు మమ ప్రచక్ష్వ। అంభోధి కుంభిశరభూతశరైస్తథాంకైశ్చేదం
కపాశవిధియుక్తివిశారదోసి॥౫౭।

ఫణిజలశాయకాభూశరబంధురమై గవనంక పాళికల్। గణకకు నెక్కుడైనక్త
ములు గాటపు సంకలనంబు ప్రేల్మిడిన్। ఫణితిని మీరుచంద్ర శరబాహుక
రంబుల వెట్టిభంగియగా। గణకవరాంకపాశవిధి గండడవేని ప్రశంబు దె
ల్పుమా॥

ద్విద్వితిస్పష్టార్థః। ప్రథమోదాహ
రణేన్యాస ౨ ౨ ౧ ౧ అత్ర ప్రాగ్వ
ద్భేదాః ౨౪ యావత్ స్థానేషు తుల్యాం
కా ఇత్యత్ర తావత్ ప్రథమస్థానద్వయే
తుల్యే వర్తేతే ప్రాగ్వత్ స్థానద్వయో
త్పాద్భేదౌ ౨ అనయోస్త్వత్ర ప్రాప్తిస్థాన

ద్వితీయోదాహరణన్యాసము —

౨ ౨ ౧ ౧

యిందు పూర్వవిధినిక్తైములు ౨౪
యిద్దు ౧-౨ స్థానంబులసమానాంకం
బులుండుటవలన నాగణితరాశి ౩. మరి
యు ౩ రస్థలంబులనునట్లయుండుటవల

వ్యయేతుల్యేవ తేఽతే। త(త్రా)స్యైతౌ భేదౌ ౨ భేదాభ్యాం క(హ)త్వా భేదాః ౨౪ భక్తాః జాతా స్సంఖ్యాభేదాః ౬ తద్యథా ౨౨౧౧। ౨౧౧౨। ౧౨౨౧। ౧౨౧౨ ౨౧౨౧। ౧౧౨౨। పూర్వవజ్జాతం సంఖ్యైక్యం ౯౯౯౯

ద్వితీయోదాహరణే న్యాసః యథా అంభోధికుంభిశరభూతశరైః ౪౮౫౫౫ (తా)పి జాతాః పూర్వవద్భేదాః ౧౨౦ స్థానత్ర(య)యే తుల్యాంకత్వాత్ తత్స్థానగుణితైః భేదైః ౬ భక్తా జాతాస్సంఖ్యాభేదాః ౨౦ తద్యథా॥

సజాతీయగణితరాశిని సంకలితము జేయు రదీసి చే పూర్వం శిభాగింప ఫలము.

౪)౨౪(౬ రుజువు.
౨౪ ౨౨౧౧

అంకసమాసము. ౨౧౧౨
౬ ౨౧౨౧
౬ ౧౨౨౧
౪)౩౬(౯ ౧౧౨౨
౯౯౯ ౧౨౧౨

౯౯౯౯ ౯౯౯౯

మొదటియుదాహరణన్యాసము.

౪౮౫౫౫ స్థానాంతా న్యోన్యగుణిత రాశి ౧౨౦ దీనిని తుల్యాంక స్థానంబుల గు౩ యన్యోన్య గుణితరాశియగు ౬చే.

భాగింప ౨౦ కత్తెయులు లభించు.

౬)౧౨౦(౨౦ రుజువు.
౧౨౦ ౪౮౫౫౫
౨౭ ౪౫౮౫౫
౨౦ ౪౫౫౮౫
౫)౫౪౦[౧౦౮ ౪౫౫౫౮
౧౦౮ ౮౫౫౫౪
౧౦౮ ౮౪౫౫౫
౧౦౮ ౮౫౪౫౫
౧౦౮ ౮౫౫౪౫
౧౧౯౯౯౮౮ ౫౫౫౪౮
౫౫౫౮౪
౫౪౮౫౫
౫౮౪౫౫

౪౮౫౫౫	౪౫౮౫౫	౪౫౫౮౫	౪౫౫౫౮
౮౪౫౫౫	౮౫౪౫౫	౮౫౫౫౪	౮౫౫౪౫
౫౪౫౫౮	౫౪౫౮౫	౫౪౮౫౫	౫౮౪౫౫
౫౮౫౪౫	౫౮౫౫౪	౫౫౪౮౫	౫౫౪౫౮
౫౫౮౪౫	౫౫౮౫౪	౫౫౫౪౮	౫౫౫౮౪
౩౦౨౦౫౮	౩౦౦౦౩౩	[illegible]	[illegible]

౧౧౯౯౯౮౮

ఏవం వింశతిభేదా జ్ఞేయాః- అథసరి
త్యైక్యం యథాసంఖ్యాభేదాః ౨౦ అం
కసమాసేన ౨౭ నిఘ్నాః ౫౪౦ మిత్యా ౫
భక్తాః ౧౦౮ స్థానపంచకే యోక్తాః
జాతం-

౧౧౯౯౯౮౮
౧౦౮
 ౧౦౮
  ౧౦౮
   ౧౦౮
    ౧౦౮
౧౧౯౯౯౮౮

౫౫౮౪౫
౫౫౪౮౫
౫౫౫౪౮
౫౫౫౮౪
౫౪౫౮౪
౫౪౫౪౮
౫౮౫౪౫
౫౮౫౫౪
౧౧౯౯౯౮

వ్యకవర్గ ప్రస్తరములు । వరియించును నిట్టి భేదసంబంధంబుల్ । గు
రిగాగనుగ్గొననాయా । పరిపాటుల దెలియవలయు ప్రౌఢుల చేతన్ ॥

అథానియతైరంకైరతుల్యైశ్చ సూత్రం వృత్తార్థం-

స్థానాంతమేకాపచితాంతిమాంకఘాతోఽసమాంకై
శ్చమితిప్రభేదాః ॥

స్థానాంతమొకటియుపచితిగా నిల్చెదు చోటఘాతంబున గణితమై । జానగు ప్రస్త
రమితములు । బూనంగాదగదు సమత బోల్చెదు స్థానిన్ ॥

స్థానాంతమితి - యావత్స్థానాం
తం ఏకాపచితాంతిమాంకఘాతః । ఏ
కాపచితః ఏకైకన్యూనో అంతిమశ్చర
మో నవకలక్షణో యేషాంతేంకాశ్చ ఏ
కాపచితాంతిమాంకాః తేషాం ఘాతో
అన్యోన్యగుణనం మితిప్రభేదాః మా
నభేదా భవంతి । పరంన్యసమాంకైర
తుల్యాంకైర్యది మధ్యే కశ్చిదంకస్సద్ఖ
ః శ్రవరుక్తోనస్యాదితి శేషః-

ఇందు విశేషము కడపటియంకంబ
గు తొమ్మిది మొదలు విచ్ఛిత్తిలేకుండున
ట్లునొకటిచొప్పునగా తక్కువపరచిన మొ
న్ని స్థలంబులనుంచంబడునట్టి మొదలగు
వ్యంకాన్యోన్యగుణితరాశి సంఖ్యప్ర
స్తారభేదములగునని యాదేశము అందు
న సమానంబుగ రెండు మూడంకంబు
లుంచవలదగదనుట-

ఉదాహరణము-౪

స్థానషట్కస్థితైరంకైరన్యోన్యాదికేని వర్జితైః | కతిసంఖ్యావిభేదా స్యుః యది వేత్సి నిగద్యతామ్ ||

స్థానషట్కమందు దనరతొమ్మిదియగు | నంకములు దిహీనములగుచునేక | చయముగా గనిడిన జాపగు ప్రస్తారభేదములను దెల్పు బిసరుహాక్షి ||

స్థానేతి - షట్స్థానస్థితైరంకైః కతి భేదాః స్యుః తద్వద | అత్ర ఏకాదీనాం నవానాం అంకానాం షట్ - అతో యావత్స్థానం నవైకావధి జాతాః

న్యాసః ౯-౮-౭-౬-౫-౪ ఏషాం ఘాతే జాతా స్సంఖ్యాభేదాః ౬౦౪౮౦

న్యాసము. ౯-౮-౭-౬-౫-౪. దీనియన్యోన్య ఘాతితరాశి-౬౦౪౮౦

నిరేకాంకైక్యసూత్రం -

నిరేకమంకైక్యమిదం నిరేకస్థానాంతమేకాపచితాంతిమాంకం | రూపాదిభిస్తన్నిహతేస్సమాస్యుః సంఖ్యాభిదా నియతాంకయోగే | నవాన్వితస్థానకసంఖ్యకాయా ఊనేంకయోగే కథితం తు వేద్యం ||

అంకైక్యమున నిరేకంబనువిధినిట్లు దెలియంగదగు ప్రశ్నదేశరిల్లు | నంకహీనస్థానమందాలుదొలుత నటనొక్కొక్కటిహీనమగుచునుండ | నేకహీన స్థానమేమేరకు డునంచాకయంశలుగానుంచియట్టి దానిని | క్రిందనేకాదిగాముందలనెకైకచయము హారకక్షమితి సంచి | యంశఘాతంబునందననలరు రాశి | భేదవధరాశిభక్తంబుజేయనబ్బు | రాశిమితముగ ప్రస్తారరాజివీని | దెలియవలయును గణకులు దేటపడగా ||

నిరేకమితి-అంకైక్యం పృష్టాంకయోగః నిరేకం ఏకహీనం సత్ | నిరేకస్థానాంతం ఉదాహరణమాహ అంతిమస్థానస్యాని

ప్రశ్నయందలి యంకంబులకొకటితక్కువగా ఆదిస్థానంబుననుండి ఒకస్థానముతక్కువపర్యంతంబును క్రమముగ

తత్ర ఏకహీనస్థానపర్యంతగ ఏకా పది తంపి కాంకహీనంయథాతథాస్థాప్యం ఇదంరూపాదిభిః ఏకాదిభిః ౧.౨.౩ విభక్తంకార్యంరూపాద్యయోః అధోఽధః స్థాప్య ఇతిభావః తత్ర హత్తై సంఖ్యాభేదాః స్యుః పరం అంకయోగేనియతేసతి। ఏకస్థానాంతం స్థాపితా అంకాః ఆన్యోన్యహతాస్సంతో అన్యోన్యహతైః రూపాదిభిః భాజ్యాః లబ్ధసంఖ్యా భేదా ఇత్యభిప్రాయః। అంకయోగస్య నియతత్వాభావేతి నవాన్వితా యా స్థానసంఖ్యాతస్యాస్సకాశాదూనే అంకయోగే, ధితమిదంవేద్యం. అంకస్థానేష్వాసయుక్తేషు సత్స్వయా సంఖ్యా తదూనాంకయోగశ్చేత్తదోక్తంవేద్యం॥

సనిచియాక్రిందనొకటొకటు ఏకోత్తరముగా ఛేదంబులనిలుపవలయు.

ఇట్లుంచినయంశస్థానాంకాన్యోన్యగుణితరాశిభాజ్యంబును ఛేదస్థానాన్యోన్యగుణితరాశిహారంబునుంగా దెలియునది యిట్టిభాజ్యంబుహారభక్తంబు జేయ లభించుసంఖ్య ప్రస్తారంబులుగా దెలియందగు॥

ఇదితొమ్మిదిస్థానంబులపర్యంతంబు సంభవించునని నియమము దెలియునది.

ఉదాహరణం॥

పంచస్థానస్థితైరంకైర్యద్యద్యోగస్త్రయోదశ। కతిభేదా భవేత్సం
ఖ్యాయదివేత్సినిగద్యతాం॥౯॥

ఐదుచోటులనిడునట్టియంకరాజి। నెట్టినెట్టి గూడిననెగడువిశ్వమితము
ప్రస్తారభేదముల్ వెలయునెట్లు। దెలిసితెనియు వివరింపు తెల్లమ్ముగను॥

౧౨	౧౧	౧౦	౯
౧	౨	౩	౪

పంచేతి. త్రయోదశాఖ్యయోగే పంచస్థానస్థైరంకైః కతిసంఖ్యాభేదాస్స్యుః

ఛేదాన్యోన్యగుణితఅంశాన్యోన్యగుణితరాశి. రాశి

ఉ-అత్ర అంతిమాంకః ౧౩ శేషః ౧౨
ఏతస్మిన్ శేషస్థానాంతం రవిశ్చాపచితం
రూపాదిభిశ్చ భక్తం స్యాత్తదపి పాంఘాతః
అంశాహతిః ఛేదవధేన భక్తేత్యేషాం అం
శానాం ఘాతః ౧౧౮౮౦ ఛేదా రూపాద
యః ౧-౨ ౩-రవి పాంఘాతః ౨౪ అనేన
పూర్వలబ్ధా భక్తా జాతా ప్రసంఖ్యా భేదాః
౪౯౫

౨౪

౧౨
౧౧
౧౩౨
౧౦
౧౩౨౦
౯
౨౪)౧౧౮౮౦(౪౯౫
౯౬
౨౨౮
౩౧౬
౧౨౦
౧౨౦

సమవిషమచతురశ్రచక్రంబుల
యందిష్టస్థాన సంఖ్యకు సమంబుగ
నాదివృద్ధులు దెలియ సూత్రము-

స్థానము మూలఖండమున సంగుణమై యొకఖండహీనమై | జానగు లబ్ధనా
ముపదిచయ్యన నుత్తరచే గుణించియా | మానిత రాశిపంక్తిఫలమందు వి
హీనము జేసి శేషము౯ | జానగు రాశిమూలమున జక్కగభక్తము న
వర్ణనాదియా ||

ఇష్టస్థాన సంఖ్యాసమూలమునందు సగము చే గుణించియందు గుణము వ్యవకలిచిన శేషము ఫలరాశియగు - నాఫలంబును ఇష్టచయము చే గుణించిన లబ్ధంబగు ఫలంబును పంక్తియందు చికీర్షితంబగు ఫలంబున వ్యవకలనము జేయ శేషంబగు రాశిని స్థానమూలముచే భాగింప ఆదియగు-

చేరి చక్రంబుల నాదియు విన్యాసమును దెలుపు సూత్రము

విషమకోష్ఠములందు విన్యాసమిట్లగు పూర్వసిద్ధాదిని పొందుగాగ|
ముఖపంక్తి మధ్యమమున నిడి చరమ మా పంక్తినా దక్షిణభాగిమందు|
నిరిపి యా ఘటగణా మలవడ నిడుచోట విశ్రమింపక దూర్ధ్వవీథియం
దు| నాద్యకోష్ఠంబున నటుగాని చోటను నాక్రిందనిడదగు నా సమాప్తి|
ముఖసమాఖ్య పంక్తి మొదలయి చోటుల నెల్ల| సంఖ్యపంక్తి వామమం
దుఁ దగ! వలయు విషమ ఛే మా సిట్లు జెల్ల | సమముల దుబివి

దక్రమములమరు॥

వేశిగానుండుచక్రంబులపూర్వసూత్రలబ్ధంబగుచుఖసంఖ్యను మొదటివరుసనడిమియింటిలో వ్రాశి ఆద్వితీయసంఖ్యకడపటివరుసనడిమియింటికిక్రిందిక్రిక్కన వ్రాశి అక్కడినుంచిదక్షిణపుతట్టునమూలయిండ్లలో వ్రాసేది। మూలయిండ్లులేని చోటనిలిచినవంక్తికిపై వీధిమొదటియింట్లో వ్రాసేది। అదిలేనప్పుడుకర్ణముననిలి చినయింటిక్రిందివీధి క్రిందికోష్ఠములో వ్రాసేది। మొదటివరుసకునారోహించు నెడకడపటివరుసకుడియింట్లో వ్రాసేది। ఈవిధివేశియిండ్లకుగలుగును నరియిండ్ల కువిధ్యంతరముజూడదగు.

ఉదాహరణం -

చణములనాలుగుమున్నూరునమధనంబు। తత్వగృహములచెల్పుముధ్వ

శనయన। ఆదిచయములాకొక్కటియంకనంద। షట్కగుణదనము

సచంద్రనపకొష్టి॥

౨౫ గుణించుమూలార్ధము ౫/౨ చే రాశి
౧

౧౨౫/౨ (త్రో) యం మూలార్ధ ౫/౨ శేషం

౧౨౦/౨ అపవర్తి రాశి ౬౦

రచగు

పంక్తిఫలం

౨౪౦ ౩౦౦

అంతరం

౫)౬౦(౧౨ ఆది
౬౦

౭౬	౧౦౪	౧౨	౪౦	౬౮
౧౦౦	౨౮	౩౬	౬౪	౭౨
౨౪	౩౨	౬౦	౮౮	౯౬
౪౮	౫౬	౮౪	౯౨	౨౦
౫౨	౮౦	౧౦౮	౧౬	౪౪

౧	౯	౮	౭	౬	౫	౪	౩	౨
౩	౨	౧	౯	౮	౭	౬	౫	౪
౫	౪	౩	౨	౧	౯	౮	౭	౬
౭	౬	౫	౪	౩	౨	౧	౯	౮
౯	౧	౭	౬	౫	౪	౩	౨	౧
౨	౧	౯	౮	౭	౬	౫	౪	౩
౪	౩	౨	౧	౯	౮	౭	౬	౫
౬	౫	౪	౩	౨	౧	౯	౮	౭
౮	౭	౬	౫	౪	౩	౨	౧	౯

౨	౭	౬
౯	౫	౧
౪	౩	౮

౬	౪	౨	౭	౯	౮	౧	౫	౩
౭	౯	౮	౧	౫	౩	౬	౪	౨
౧	౫	౩	౬	౪	౨	౭	౯	౮
౨	౬	౪	౮	౭	౯	౩	౧	౫
౮	౭	౯	౩	౧	౫	౨	౬	౪
౩	౧	౫	౨	౬	౪	౮	౭	౯
౪	౨	౬	౯	౮	౭	౫	౩	౧
౯	౮	౭	౫	౩	౧	౪	౨	౬
౫	౩	౧	౪	౨	౬	౯	౮	౭

ఇంగ్లీషు సంవత్సరము ౧౨ నెలలకును - ఆయా నెల తేదుల వారములు దెలియు విన్యాసము -

౧ నంబరు - ౨ నంబరు - ౩ నంబరు - ౪ నంబరు -

౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭	౮	ష	య	ప	త	ట	చ	క	శ	[illegible]	[illegible]	త	ట	చ	నెల	పెట్టె
[illegible]	చ	ట	త	ప	య	ష	౯	౧౦	౧౧	౦/౧౨	౧౨	౧౩	౧౪	౪౭	౪౯	౫౦	౫౧	౦/౫౨	౫౨	౫౩	[illegible]	[illegible]
చ	ట	త	ప	య	ష	క	౧౫	౦/౧౬	౧౬	౧౭	౧౮	౧౯	౦/౨౦	౫౪	౫౫	౦/౫౬	౫౬	౫౭	౫౮	౫౯	[illegible]	మా
౬	త	ప	య	శ	క	చ	౨౦	౨౧	౨౨	౨౩	౦/౨౪	౨౪	౨౫	౦/౬౦	౬౦	౬౧	౬౨	౬౩	౦/౬౪	౬౪	[illegible]	[illegible]
త	ప	య	ష	క	చ	ట	౨౬	౨౭	౦/౨౮	౨౮	౨౯	౩౦	౩౧	౬౫	౬౬	౬౭	౦/౬౮	౬౮	౬౯	౭౦	౭౧	[illegible]
ప	య	ష	క	చ	ట	త	౦/౩౨	౩౨	౩౩	౩౪	౩౫	౦/౩౬	౩౬	౭౧	౦/౭౨	౭౨	౭౩	౭౪	౭౫	౦/౭౬	[illegible]	[illegible]
య	ష	క	చ	ట	త	[illegible]	౩౭	౩౮	౩౯	౦/౪౦	౪౦	౪౧	౪౨	౭౬	౭౭	౭౮	౭౯	౦/౮౦	౮౦	౮౧	[illegible]	[illegible]
ష	క	చ	ట	త	ప	య	౪౩	౦/౪౪	౪౫	[illegible]	౬౬	౪౭	౦/౪౮	[illegible]	౮౩	౦/౮౪	౮౪	౮౫	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

యీచక్రములోనుం
డేవేదులక్రిందియక్షర
ములయేవ్యత్యా సా
ము ౧౧క్రిందినవ దో
శావలకిన వెంకగుణ
వు డేదిఆదివార క్ర
మారంతెచ్చుకుంటె
రిగావచ్చును
ఈ ౧౮౦౩ సంవత్స
రంవర్గములో శ్రవ
దినము మనకు జనవరి
పంక్తిలో సగావు డే
శారంతేగకిం వున్న
దిగము జనవరి తేది
ఆదివారం అయినది
తెలుసు కునేదిఫిబ్రవరి
౨౯ తేదులు వచ్చేస
౦ఐలోఫిబ్రవరి వర
కుచక్రగాను డె ఖు
ల్లుకు మార్చి మొద
లు వానిపక్క యిన్ని
న్నా వుండుకునేది.

ఈచక్రముగడచి
వ ౧౮౦౦ సం॥
మొ లు౧౮౫౨
వ ॥ఫిబ్రవరివర
కు జేదులు తెలియ
వరుచును॥

ఈచక్రంలో
౧౮౫౨వ ॥మా
ర్చినెల ౧ తేది.
మొదలు ౧౮౦౩
సం॥వరకు క్రా
యబడియున్నది

ఇందులో వంకగణితయుండే
కోష్టకములు ఫిబ్రవరినెల ౨౯ తేద
లు వచ్చేసం॥రాలుగా తెలుసుకునేది
గనుకఫిబ్రవరివరకు ఆకోష్ట లో
నున్న ఆసం॥మార్చినెల మొదలు
వానిపక్కకోష్టలో వుండే అక్షర
ములున్న చూచుకునేది॥

రూపదిశా
౧-౧౦౦౦ర
మానౌగనా
గోరావ్రా
గ్ర హూగిన
౨.౩.౧౧
త్రైరాశి
రంధ్రరన్ధా
౧౨జేస్తై
భౌం.౭.౯
చటతవయ
శాక్రుని
ఖేదాస్సంః

నిగమనసమాపనం.

సంక్షిప్తముక్తం పృథుతాభయేన నాంతోస్తి హిందుస్తాన్

లీలావతీ॥

గణితాంబుధిమంథనము చే గణించినలవిగాదు గానపృథుతా
గలుగుటకికెక్కుడు భయమున గణితము సంక్షేపమంగి గణించు
బడెన్ ॥

ఇదంవిస్తారమైనసంక్షిప్తముక్తం
హిందుస్తాన్ గణితార్ణవనాన్యంతో
నా॥

గణితంబునుపయుక్తంబింతకుమేని
దగుటవలన గ్రంథవిస్తరభయంబుచే
సంక్షేపింపబడియె॥

అథాస్యాంకపాశస్య ప్రతిజ్ఞామాహ

న గుణో న హరో న కృతిర్న ఘనః పృష్టస్తథాపి దుష్టానామ్। గర్వితగణకబటూనాం స్యాత్పాతోఽవశ్యమంకపాశేఽస్మిన్ ||

తలపడు గణ గుణంబు హరవర్గ ఘనాదులు గర్వమొందు నా|తులు వలపాటి శ్రేయము నదృష్టత గర్వాను చేమనంబునన్ | దలపక దారతమ్య కులు దమ్మ వెఱుంగనియట్టివారలన్ | వలపయవశ్యముం బడుటదప్పదు యంకల పాశపద్ధతిన్ ||

గ్రంథస్య రోచనం మంగళరూపేణాహ.

యేషాం సుజాతిగుణవర్గవిభూషితాంగీ శుద్ధాఖిలవ్యవహృతిః ఖలు కంఠసక్తా । లీలావతీహ సరసోక్తిముదాహరంతి తేషాం సదైవ సుఖసంపదుపైతి వృద్ధిః ||

యేకోవిదుల మహినివారిం దగిన ప్రియయగు సుజాతి గుణాళివర్గ | భూషిత గాత్రియు భూరి ... సార్థక వ్యవహార సరసోక్తి వల్లనమిసు | లీలావతీ కాంతలే ప్రాయము నవారికమితంబులగు సౌఖ్యమమిత సంపద | లభివృద్ధియును జెందు వట్టుగాన మతిమంతులాత్మీయ సంతతికధిక ప్రీతి | గోడనీతరుణీమణి గొడరు సట్లు | జేయుట యవశ్యకరణీయ దిం జేయ | ప్రాశ్నాన మొనర్చి ... దీపబారమ్మంద | జేయదగు సార్వకాలికముల్ చిరతరముగ ||

యేషామితి యేషామిహలోకే లీలావతీ గ్రంథో నారీ వా కంఠసక్తా తేషాం ... సుఖసంపదభివృద్ధిం ప్రాప్నోతి సా కీదృశీ - శోభనా జాతిః - భాగజాత్యాదిః - బ్రాహ్మణత్వాదిశ్చ గుణో గుణనం వర్గః కృత్యాదిః ... గుణవర్గో వినయాదిగుణసమూహః ... భూషితమంగం యస్యాః సా శుద్ధా అఖిలా సమగ్రా వ్యవహృతిః మిశ్రాదివ్యవహారః సంసారవ్యవహారశ్చ యస్యాః సా సరసా ... ఉక్తిః వచనముదాహరంతీతి సంబంధః||

ఇతి శ్రీ విద్వాన్సూరాచార్యకృత మహీధరాచార్యవిరచితే లీలావతీతద్వివరణే సంపూర్ణే.

శుభమస్తు.

స్వస్తి మహీశులు నవమంబు శ్రేష్ఠన్యాయమార్గంబున నఖిలభూములందు - మును బ్రా
ఖలములరితవర్ణాశ్రమాచార ధర్మంబులు జారకుండ । రక్షజేతురుగాక రహిం గో
బ్రాహ్మణశుభములొందుమ గాక చోరబాధ । వెడలి లోకములందు నెలమూడు వాన
లొం డ్రుందుగురియుచు నిలసమస్త । సస్యములు బ్రోచుగావుత సమధికేచ్ఛ । బాధ
లేక ప్రజలెల్ల బౌత్ర పుత్ర । ధాన్యధనముల బొందుచు తకతకనడ । ములు బ్రా
కి జెందుదురుగాక మోక్షసిద్ధి॥

ధనరహితులఖిలధనములఁ । ఘనపుత్ర విహీనులెల్ల కడు పుత్రకులన్ । సునిశితమ
తులు వారు । గనిశతపద్మములవరకుగనవలెసిద్ధుల్॥

శ్రీ భాస్కరాచార్య విరచితంబును తదనంతరము మహీధర వరేణ్యు । చే విస్తృ
తంబయి తెలుగు సంస్కృత గణిత బాంధ్ర కావ్యమై తదక్షరముల్ । వెంకటకృష్ణచే
రచితంబైనట్టి లీలావతిని ముద్రలీలతకర్ష । గజరాజచంద్రుఁ [illegible] గు శకంబు
నవాశాంగనందాబ్ధి రణాఢ్య బాసురకలి । వరరుధిరోద్గారి వత్సర చైత్రంపు శుక్లపా
డ్యామిగూడు శుక్రవార । మునను ముద్రితమయ్యె ఘనచెన్నపురప్రాంతతండియా
ర్పేటచుడసరు నాది । భారతీనిలయాఖ్య బరగుస్వకీయమాముద్రాక్షరపుశాలయందు
ను తోడ । శావిళ్ల సుమహితవంశాంబుధిశశాంకుడఖిల - వేదాంగవిద్యాప్రవీణు । డైన
రామస్వామిశాస్త్రులచేనిది । యఖిలజనమహోపకారమగుట । నూ
జనులెల్లదీనిపొరిదియంగీకరించి । వడసు సకలగణితఫలములు కొరకు॥

సంపూర్ణము.

